Radu Olinescu

Ştiinţă contra PARANORMAL?

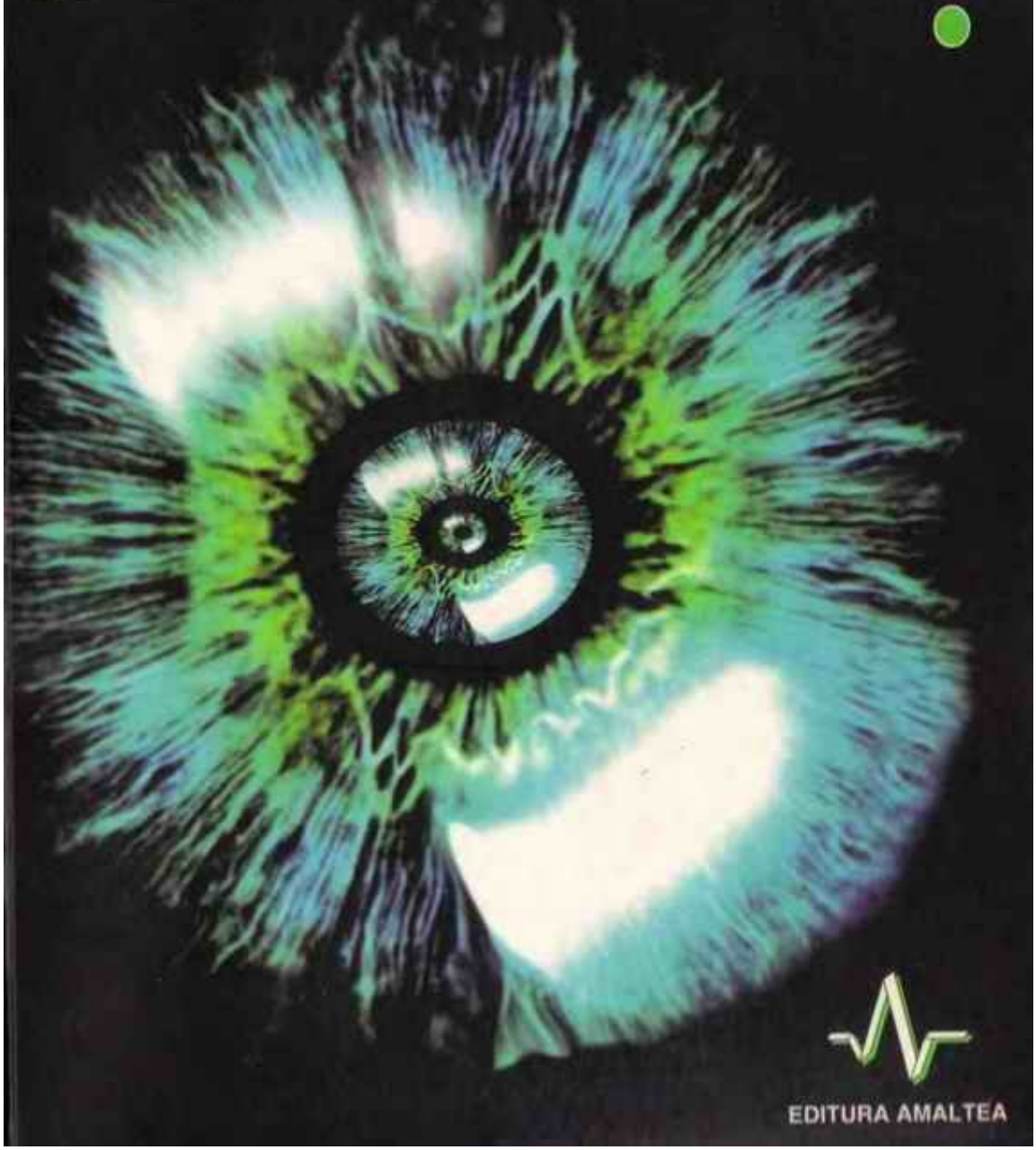

EDITURA AMALTEA

Domeniul paranormalului este deopotrivă fascinant şi înfricoşător: te atrage prin curiozitate, dar te respinge prin frică. Este adânc infiltrat în mintea umană, poate chiar înaintea conştiinţei; de aceea are o forţă uriaşă de sugestie. A atras întotdeauna oamenii din toate timpurile, din toate păturile societăţii. Prin urmare, paranormalul are o vastitate aparent nelimitată, cu multiple aspecte, în continuă schimbare şi adaptare la evoluţia culturii umane.

La începutul acestui nou mileniu, cartea de faţă îşi propune ca, în lumina noilor progrese uriaşe ale Ştiinţei, să prezinte fenomenele paranormale obiectiv, astfel ca fiecare cititor să-şi poată răspunde dacă acestea sunt reale, inexplicabile încă sau sunt o plăsmuire a minţii noastre. Prin conţinutul ei, cartea se axează în jurul a trei întrebări: dacă fenomenele paranormale (FPN) sunt reale sau imaginare, produse ale minţii; dacă existenţa FPN este îndoielnică, cine mai crede în acestea şi de ce; dacă Ştiinţa nu poate încă explica satisfăcător FPN, de ce sunt totuşi persoane care le pot produce sau le utilizează în folosul lor sau al celor care cred. Nu cumva FPN sunt încă nişte pete albe, domenii necunoscute pe harta mare a cunoaşterii umane?

CUPRINS

Prefaţă

I. Cine se teme de spirite?
1.1. Din greutăţile celor care nu vor să creadă
1.2. Paranormal; limite şi definiţii
1.3. Forţa mulţimii sau emoţiile colective
1.4. Există o istorie a paranormalului?
1.5. Izvoarele paranormalului
1.6. Capacitatea PSI şi... scandal la C.I.A

2. Vrăjitori şi profeţi, tămăduitori şi şarlatani
2.1. Mai întâi au fost... şamanii!
2.2. Profeţi, sfinţi şi pelerinaje
2.3. Dotaţi, mediumuri şi capacitatea PSI
2.4. Savanţi şi scriitori receptivi şi exageraţi
2.5 Păzea, şarlatanii sunt prezenţi!

3 Totul este în... minte
3.1. Creierul, un organ încă necunoscut?
3.2. Emoţiile şi credinţa în paranormal
3.3. Cum gândim şi... paranormalul
3.4. Spalarea creierului creierului şi... paranormalul
3.5. Starile alterate ale conştiinţei
3.6. Conştiinţa, subconştientul şi percepţia subliminală
3.7. Halucinaţiile

4.Vibraţii, forţe vitale şi biocâmpuri
4.1.Există forţe vitale?
4.2. Omul şi impactul radiaţiilor 123
4.3. Biomagnetismul şi telekinezia
4.4. Aura, efectul kirlian şi consecinţe
4.5. Păduri, pietre şi case „magice"
4.6. Radiestezia
4.7. Telepatia, clarviziunea şi premoniţia
4.8. Înainte de execuţie, condamnaţii sunt legaţi la ochi

5. Ştiinţa poate explica satisfăcător
1. Fenomenul zombie
2. Combustia spontană
3. Moartea clinică - viaţă după moarte
4. Visele şi interpretarea lor
5. Membre fantomă şi voci interioare
6. Statui de elefanţi care beau lapte şi icoane care plâng
7. OZN-uri şi întâlnirile cu... omuleţii verzi

6. Ştiinţa nu poate explica încă satisfăcător
1. Sugestia şi hipnoza
2. Mersul pe jăratic
3. Există fantome?
4. Poltergeist şi efectul Hutchinson
5. Retrocogniţia, senzaţia deja-vu şi reîncarnarea
6. Au coincidenţele o semnificaţie?
7. Stigmate pe piele

7. În lumea contemporană, unde se află cheile paranormalului?
1. Aborigenii din Australia
2. Haiti şi Voodoo
3. Vrăjitorii din Africa de Sud şi Brazilia
4. Dervişii
5. Vrăjitorii sunt printre noi

6. Yoga şi doctrinele asiatice
7. Mişcarea New Age şi sectele
8. Şi dacă fecioara Maria ar apărea unui laureat al premiului Nobel?

8, Tămăduirea pe cale spirituală
8.1. Înţelepciunea corpului
8.2. Medicina tradiţională, alternativă, holistică
8.3 Puterea rugăciunii în tămăduire
8.4. Din „minunile" medicinei alternative
8.5 Să ne vindecăm cu aparate, prin paranormal!
8.6. Dar cu apa... ce aveţi?

Anexe
Anexa 1. Ce este intuiţia?
Anexa 2. Organismul uman poate produce halucinogeni?
Anexa 3. Este sistemul imun, un simţ extrasenzorial?
Anexa 4. Testaţi-vă eventualele capacităţi extrasenzoriale
Anexa 5. Chiar dacă aveţi sinestezie, tot sunteţi normal!

Postfaţă

Bibliografie

Dacă vei vrea să te găseşti pe tine însuţi, uită-te într-o oglindă, pentru că acolo este doar o umbră. Un străin !

SOCRATE

Vocea intelectului este blândă, dar nu se opreşte până nu a câştigat o audienţă. În final, după nenumărate eforturi, va reuşi.

Acesta este unul dintre puţinele fapte în care poţi să fii optimist despre viitorul omenirii.

SIGMUND FREUD (Viitorul unei iluzii)

The Phantom of the Opera is there, inside your Mind!

Fantoma de la operă este acolo, înăuntrul minţii tale.'

ANDREW LLOYD WEBER (The Phantom of the Opera)

PREFAŢĂ

Încă o nouă carte despre paranormal? Numai în România, lunar apar cel puţin o carte şi câteva zeci de articole în reviste, ziare şi emisiuni de radio şi televiziune. Întotdeauna, şi pretutindeni, paranormalul s-a vândut pine, iar

mass-media i-a acordat atenţie. Această invazie a paranormalului pare să se răzbune pentru marginalizarea la care l-a împins Ştiinţa în ocolul XX.

Într-adevăr, pentru omenire, de la primitivii de acum 50.000 de ani, cât şi pentru populaţiile băştinaşe de astăzi din regiunile izolate (zona arctică, Australia, Noua Guinee, Africa), normalul nu este despărţit de paranormal. Toţi cei menţionaţi acceptă existenţa unor fenomene explicate raţional alături de cele interpretate iraţional; gândirea logică a coexistat dintotdeauna alături de cea magică. Lumea fenomenelor paranormale sau a interpretărilor iraţionale este mult mai extinsă decât reţeaua de Internet fiind tot atât de veche ca şi omenirea.

Progresele uriaşe ale ştiinţei şi tehnologiei din secolele XIX şi XX au impus gândirea raţională, logică şi interpretarea fenomenelor naturale pe raza cunoştinţelor ştiinţifice despre natură. În schimb, implicarea unor **Nirutani** şi impostori în diferite aspecte ale paranormalului a contribuit substanţial la ignorarea şi marginalizarea acestui domeniu.

Totuşi, încă din anii '70, atitudinea multor oameni de ştiinţă a început **Nî** se schimbe încercând o verificare riguroasă şi o explicare ştiinţifică a iesstor fenomene din domeniul paranormalului. Nu întâmplător, această >:r_:mbare de atitudine a început în Statele Unite, căci pragmatismul tipic iznencan a fost mai puternic decât prejudecăţile acumulate în timp; astăzi fenomenele paranormale sunt studiate în mari universităţi americane, cum SEK Stanford din California, Harvard din Boston, Duke din Durham, r.iDjlma de Nord.

Care sunt motivele acestei schimbări de atitudine?

i în primul rând, curiozitatea, trăsătură specifică cercetării ştiinţifice, dar şi interesul crescând al publicului, mai ales al mass-mediei.

b) în al doilea, componenta economică deoarece, aşa cum am menţionat, paranormalul se vinde bine, întotdeauna şi pretutindeni.

Cei care utilizează medicina naturistă, tradiţională sau holistică.

bioenergetică fac afaceri de miliarde de dolari, anual. Nici în România, tămăduitorii nu o duc greu.

c) Mai apoi, componenta terapeutică, ce porneşte de la utilizarea extractelor din plante, dar şi hipnoză prin sugestie, până la recunoaşterea existenţei bolilor psihosomatice, ce pot fi tratate şi prin medicină naturistă.

d) Componenta militară este poate cea mai terifiantă. Cercetările asupra utilizării paranormalului în scopuri militare şi de persuasiune au început încă din anii '50 în China, Uniunea Sovietică, Coreea de Nord şi Cehoslovacia, astfel că SUA a fost nevoită să se implice în această competiţie. Ce să mai spunem

de teroriştii sinucigaşi din 11 septembrie 2001, pentru care viaţa unor oameni nevinovaţi nu a contat, dar care au crezut în asigurarea unui loc într-un paradis promis de cei care le-au „spălat creierele".

Domeniul paranormalului este deopotrivă fascinant şi înfricoşător: te atrage prin curiozitate, dar te respinge prin frică. Este adânc infiltrat în mintea umană, poate chiar înaintea conştiinţei; de aceea are o forţă uriaşă de sugestie. Prin urmare, acest domeniu a atras întotdeauna oamenii din toate timpurile, din toate păturile societăţii. De aceea, paranormalul are o extindere aparent nelimitată, cu multiple aspecte, în continuă schimbare şi adaptare la evoluţia culturii umane.

Sursa principală a paranormalului este subconştientul individual şi colectiv. In consecinţă, paranormalul este indisolubil legat de om, totdeauna şi pretutindeni. Ştiinţa a reuşit doar parţial să explice unele manifestări ale paranormalului, de fapt să demaşte implicarea unor şarlatani, pentru care acest domeniu este o mană cerească. In acest domeniu se găseşte însă o importantă componentă teoretică, ideologică, fructul gândirii unor oameni care au crezut sincer în plăsmuirile minţii. Această componentă teoretică include ocultismul, misticismul, ezoterismul, doctrine sectante, din care multe sunt fanteziste, ireale, de care nu ne vom ocupa.

La începutul acestui nou mileniu, această carte îşi propune ca, în lumina noilor progrese uriaşe ale Ştiinţei, să prezinte aceste fenomene paranormale obiectiv, astfel ca fiecare cititor să îşi poată răspunde dacă acestea sunt reale, inexplicabile încă sau sunt o plăsmuire a minţii noastre. Prin conţinutul ei, cartea se axează în jurul a trei întrebări. Prima: dacă fenomenele paranormale (FPN) sunt reale sau imaginare, produse ale minţii. A doua: dacă existenţa FPN este îndoielnică, cine încă mai crede în acestea şi de ce. A treia: dacă Ştiinţa nu poate încă explica satisfăcător FPN, de ce sunt totuşi persoane care le pot produce sau le utilizează în folosul lor sau al celor care cred. Nu cumva FPN sunt încă nişte „pete albe", domenii necunoscute pe „harta mare a cunoaşterii umane"?

Autorul este biochimist cu o lungă practică în domeniul cercetării medicale, concretizată prin publicarea de lucrări ştiinţifice şi cărţi în ţară şi străinătate. Studiile petrecute în universităţi din Canada, Belgia şi SUA mi-au permis o abordare multilaterală a fenomenelor existente în natură şi familiarizarea cu cercetarea modernă, multidisciplinară, cât şi cu popularizarea ştiinţifică. Accesul la biblioteci bogat înzestrate a fost esenţial, asigurând o documentare extensivă. Motivaţia scrierii acestei cărţi se datorează... altei

lucrări, „Despre emoţii şi stres", apărută recent şi care poate fi socotită ca premergătoare acesteia prezente. Implicarea puternică a emoţiilor în manifestările paranormalului este una dintre motivaţiile acestei cărţi.

Cartea este destinată unei largi audienţe, tuturor celor care şi-au pus întrebări despre existenţa fenomenelor paranormale.

1. **CINE SE TEME DE SPIRITE?**

1.1. DIN GREUTĂŢILE CELOR CARE NU VOR SĂ CREADĂ

În anii '50 ai secolului XX, o expediţie franceză a efectuat o incursiune in preistorie, de fapt a străbătut pentru prima dată insula Noua Guinee de La sud la nord trecând timp de câteva luni peste munţi inaccesibili, junglă, mlaştini pline de ţânţari şi lipitori, populate de băştinaşi care au văzut pentru prima dată oameni albi. A fost turnat un film documentar devenit celebru, transmis şi de televiziunea română. Expediţia avea cu ea şi un -parat de radio cu fonograf alimentat cu baterii. Pentru prima dată, băştinaşilor, aflaţi la nivelul epocii de piatră, li s-a dat ocazia să asculte cântece cu Edith Piaf şi buletine de ştiri. Reacţia acestora a fost simplă şi firească (pentru ei): în cutia respectivă erau spirite care vorbeau în altă >jnbă. Aşa ar fi gândit şi oamenii din preistorie!

Credeţi că aşa considerau doar oamenii primitivi? Eroare! Iată, pe scurt o confruntare între normal şi supranatural, între gândirea logică şi :ea magică. Confruntarea a avut loc în 1968, în amfiteatrul vestitei universităţi Stanford, California. Supranaturalul era reprezentat de [mmanuel VELIKOVSKI (1895-1979), născut în Rusia. A studiat dreptul >; istoria în Scoţia, apoi devine doctor în medicină şi va fi (pentru scurt *zmp)* discipolul lui Freud. Ajunge în SUA... unde se apucă să studieze Vechiul Testament şi alte cărţi sacre, mai ales iudaice. Publică, în 1950, .^nea care l-a făcut vestit: „Worlds în Collision". Scandalul a început :niar înainte de publicare, iar cunoscuta editură Macmillan refuză să o publice şi cartea apare la alta. Acestea sunt „bazaconiile" lui Velikovski, :are au stârnit atâtea discuţii:

• Acum 4000 de ani, planeta gigant Jupiter a explodat şi o „bucăţică" a circulat în spaţiu ca o cometă, după care a devenit planeta Venus. Pe drum, gazele din coada lui Venus s-au aprins şi au produs „râurile de foc şi sânge" descrise în Biblie şi papirusurile egiptene.

• Câmpul gravitaţional al lui Venus a înclinat axa Pământului, ucigând prin cataclisme majoritatea vieţuitoarelor de pe Pământ. Panica stârnită în

Egipt le-a permis evreilor să scape din robie, iar apa din Marea Roşie s-a scurs, lăsându-i pe aceştia să o „şteargă" în peninsula Sinai.

• Tot Venus a făcut ca unele bacterii să se „topească" şi să devină o „lipie" numită *mana* sau *ambrosia* de către vechii greci. Intre timp, „buclucaşa" Venus l-a destabilizat şi pe Marte, astfel că la fiecare 15 ani, Marte s-a apropiat de pământ, generând tot timpul războaie între pământeni.

• Zidurile cetăţii Ierihon, asediată de vechii evrei, s-au dărâmat când Venus a trecut a doua oară pe lângă pământ.

Logicul, Ştiinţa erau reprezentate de Cari SAGAN (1934-1993), astrofizician renumit, director la 30 de ani al observatorului Universităţii Corneli şi autor al unor cărţi de popularizare, unele traduse şi în româneşte *{Creierul lui Broca,* 1986). Confruntarea amintită, dintre Velikovski şi Sagan, a avut loc în prezenţa unor savanţi şi studenţi ai universităţii California. Logic, prin confruntarea dintre cei doi, dintre bazaconiile supranaturale ale lui Velikovski şi datele ştiinţifice prezentate de Sagan, ar fi trebuit ca primul să fie „zdrobit". În realitate, farmecul, carisma lui Velikovski şi bazaconiile originale prezentate cu patos, cu referire la cărţile sacre, au avut succes la studenţii care l-au aclamat, în ciuda dezaprobării făţişe a profesorilor. Culmea, chiar după decesul lui Velikovski, încă se mai discută despre bazaconiile lui, existând chiar întâlniri internaţionale. Totdeauna, paranormalul/supranaturalul s-a vândut bine; publicul mai mult sau mai puţin educat este atras de acest subiect.

Velikovski a fost unul dintre promotorii PSEUDOŞTIINŢEI, adică ai folosirii tendenţioase numai a unor date şi curiozităţii publicului pentru a ajunge la concluzii neştiinţifice. După Velikovski, von Daniken, sectele scientologice, teosofice, meditaţia transcedentală, medicina ayurvedică şi altele au folosit pe scară largă „arma pseudoştiinţei" pentru impresionarea publicului.

De unde se trage forţa paranormalului, atracţia şi chiar farmecul?

Pentru oamenii primitivi, băştinaşii de astăzi din regiuni izolate, gândirea magică (aşa cum spunea Lucian Blaga) [8] era modul obişnuit de gândire, în care raţionalul era amestecat cu iraţionalul, sau sacrul cu profanul.

Pentru a supravieţui în mediul ostil, în care vânătorul era de multe ori vânat, în care trebuiau să facă faţă forţelor dezlănţuite ale naturii, oamenii primitivi gândeau atât raţional (pentru a trăi), dar şi iraţional în interpretarea fenomenelor din jur prin frică sau deznădejde. Aşa cum a scris Mircea Eliade [29,30], timp de mii de ani, pentru oameni, sacrul a fost nedespărţit de profan. Pentru a supravieţui, fiinţele umane din negurile istoriei au trebuit să

găsească soluţii salvatoare dictate de instincte, dar şi de gândirea raţională (inventarea uneltelor, armelor), iar cutremurele, furtunile, inundaţiile şi mai ales moartea şi le explicau pe cale iraţională, în acest fel, sacrul a rămas nedespărţit de profan de-a lungul istoriei omenirii, în Antichitate, Evul Mediu, cât şi astăzi la unele popoare. Aşa cum ne demonstrează Ştiinţa, gândirea logică, raţională s-a dezvoltat mai târziu, treptat [29,100], în curs de mii de ani. Pentru oamenii din acele timpuri, miracolele, minunile, credinţa în viaţa de apoi făceau parte din felul de a fi, de a gândi, chiar dacă au existat minţi strălucite care s-au indoit (filozofi chinezi, greci) şi care căutau explicaţii raţionale ale fenomenelor din natură. Lupta dintre normal şi paranormal este aceeaşi ca cea dintre gândirea logică şi cea magică, dintre raţional şi iraţional.

Marea masă de oameni se teme de necunoscut din diverse motive şi nu acceptă uşor ceea ce este nou şi raţional.

După cum afirma Eduard Schure, în celebra carte „Marii Iniţiaţi", tradusă în peste 30 de limbi, „cel mai mare rău al timpului nostru este că Ştiinţa şi Religia apar ca două forţe vrăjmaşe, greu de împăcat. Î**n** timp ce Religia răspunde cerinţelor sufleteşti, de aici şi forţa ei spirituală, Ştiinţa corespunde aspiraţiilor omeneşti, raţionale, de a trăi mai bine, acum şi nu într-o viaţă viitoare. Religia nu se bazează pe dovezi (magia cu atât mai puţin), iar Ştiinţa nu poate explica raţional, logic, totul."

Dar în secolul XXI? **în** aprilie 2001, s-a dat publicităţii rezultatul unui studiu efectuat în Anglia privitor la existenţa fantomelor. Î**n** Marea Britanie, ţara cu o veche tradiţie în acest domeniu controversat, s-a organizat o echipă multidisciplinară, formată din fizicieni, informaticieni, electronişti şi medici, care a investigat peste 20 de castele renumite pentru ..găzduirea" acestor fantome. Microfoanele supersofisticate au înregistrat ..zgomote" inexplicabile, iar camerele video au filmat „ceva", ca o ceaţă, de asemenea greu de interpretat. Rezultatul final: scorul ŞtiinţăParapsihologie este 1:1.

Se pare că omului îi sunt caracteristice SPIRITUALITATEA, NEVOIA DE A CREDE în CEVA sau în CINEVA. Această credinţă, devenită religie [8,29,68], există la toate popoarele sub o infinitate de forme, de la animism, păgânism până la monoteism creştin, probabil apărută drept o consecinţă a realizării certitudinii morţii. Aşa a apărut religia, aşa s-a dezvoltat sacrul alături de profan, nedespărţit. Î**n** cursul dezvoltării religiilor, a organizării lor proprii fiecărui popor, interpretările logice au coexistat alături de cele magice, iar paranormalul a făcut parte integrantă din viaţa de fiecare zi. Orice religie

admite miracolele, minunile săvârşite de profeţi, sfinţi, cât şi existenţa spiritelor bune şi rele, viaţa după moarte şi chiar clarviziunea.

• Budismul, hinduismul, taoismul recunosc pe deplin paranormalul.

Aceste religii însumează peste două miliarde de credincioşi.

• Confucianismul, islamismul şi iudaismul tolerează paranormalul.

• Biserica creştină are poziţia cea mai ambiguă; ritul ortodox tolerează paranormalul, condamnând doar sectele extreme. În schimb, catolicismul şi protestanţii (bisericile reformate) au avut atitudini extreme. Timp de o mie de ani (secolele I-XI), biserica catolică, ca şi cea ortodoxă, a tolerat interpretările şi credinţa în paranormal.

Atât Vechiul, cât şi Noul Testament abundă în miracole, minuni, apariţii, culminând cu existenţa îngerilor şi a diavolului (cu ispitele respective). În fond, credinţa în Dumnezeu implică şi admiterea minunilor şi viaţa spiritualizată după moarte.

Şi totuşi, începând din secolul al XH-lea, culminând cu secolele XIVXVI, Biserica catolică şi mai târziu şi într-o mai mică măsură, cea protestantă, a dus un război cumplit, plin de exagerări, excese ale inchiziţiei şi arderi pe rug. Această perioadă de aproximativ 400 de ani din Europa occidentală a fost una dintre cele mai negre din istoria omenirii. Lupta contra paranormalului a început prin vânătoarea de eretici, de fapt a necredincioşilor în frunte cu evreii. Ulterior, printre eretici şi necredincioşi (evrei, musulmani) au intrat vrăjitoarele şi oameni pe care astăzi i-am fi considerat cu boli mintale. În mod curios, astrologii nu au fost persecutaţi, din contră, fiind socotiţi utili regilor şi nobilimii, au avut privilegii (pe care le păstrează şi astăzi pretutindeni în lume).

O explicaţie paralelă, izvorâtă din studiile ştiinţifice, se bazează pe fapte reale consemnate şi controlabile. În Evul Mediu au avut loc câteva perioade de microglaciaţiuni, când, datorită scăderii temperaturii, recoltele de cereale au fost nimicite, foametea în masă a dus inevitabil la mişcări sociale încheiate cu represiuni sângeroase, pogromuri, jaf şi distrugeri, iar în final, pe fondul scăderii semnificative a imunităţii, au apărut epidemiile îngrozitoare de ciumă şi holeră. Atunci, populaţia Europei s-a redus la jumătate [24,25]. Triada nemiloasă - foamete, boli infecţioase, războaie - produce întotdeauna panică şi psihoză în masă [24,74] însoţite de revolte, pogromuri, cruciade, apel la credinţă şi la paranormal sub diverse forme. Şi astăzi, foarte mulţi oameni aflaţi în situaţii disperate, afectaţi de boli incurabile, apelează la medicina naturistă (sub diverse aspecte), fiind nesatisfăcuţi de tratamentele de tip

ştiinţific. De ce? Fiindcă cei ce practică medicina naturistă se adresează direct bolnavului, stau de vorbă cu el şi apelează la subconştientul acestuia, componenta puternică a personalităţii noastre, receptivă la paranormal, dar şi la emoţii. Original, după părerea autorului, paranormalul trebuie abordat ştiinţific conform unei întrebări logice: cine şi când crede sau dacă este sincer sau indiferent.

Existenţa unor astfel de evenimente a fost întotdeauna discutabilă; unii au văzut şi au crezut, iar alţii nu, dar au tăcut şi puţini le-au combătut, în acest sens trebuie menţionată problema MARTORILOR. Existenţa unor martori la apariţia unui eveniment paranormal nu înseamnă neapărat că acesta a avut loc în realitate. Şi această situaţie se datoreşte factorului psihic, emoţiilor colective şi sugestiei în masă, care zădărnicesc un studiu serios. De aceea, anchetarea unui eveniment paranormal este dificilă şi necesită prezenţa unei echipe ştiinţifice multidisciplinare, cât şi a autorităţilor locale.

Indiferent dacă gândim logic sau iraţional, dacă credem sau nu în paranormal, noi gândim folosind creierul. Or, după cum a redat plastic profesorul Antonio Damasio de la Universitatea din Iowa, o autoritate recunoscută internaţional, creierele cadavrelor sunt la fel, dar nu există două creiere identice la oamenii vii. Numărul neuronilor implicaţi în procesul gândirii, cantitatea şi calitatea neurotransmiţătorilor eliberaţi în sinapse diferă considerabil de la om la om. În acest sens, proporţia şi intensitatea raportului dintre gândirea raţională şi iraţională variază mult individual şi... Întotdeauna unii au crezut în paranormal mai mult decât alţii, iar unii au fost mai sinceri decât alţii.

După cum au recunoscut psihologii, filozofii, dar mai ales scriitorii, în fiecare om există o luptă perpetuă între felul de a gândi şi a reacţiona, de a interpreta fenomenele vieţii. Întotdeauna, unii au acţionat raţional, la rece, iar alţii impulsiv, iraţional, emotiv. Se ştie că reacţionăm sau gândim, în plină emoţie, instinctiv, iraţional, în schimb suntem raţionali când suntem calmi. Suntem tentaţi să fim şi să acţionăm iraţional când ne aflăm în situaţii tragice sau periculoase. În disperare, marea majoritate a oamenilor gândeşte şi speră în minuni, folosind gândirea magică, asociată emoţiilor.

i Ceea ce impresionează pe cel care abordează domeniul paranormal (PN) este amestecul ciudat de SUGESTIE şi NAIVITATE. Trei sferturi din literatura abundentă despre paranormal se bazează pe recopierea pentru a rc-a oară a unor concepţii pre-existente, re-redescoperite din cărţi mai vechi. Astfel s-au perpetuat de-a lungul anilor concepţii, luate ca atare, fără a fi însă

localizate în corpul uman. În acest sens, chakrele, învelişurile astrale ale corpului, canalele şi energiile cosmice, spirituale, aura din jurul capului, starea Kundalini NU au fost descoperite sau localizate. O situaţie similară a avut loc în Evul Mediu. Manuscrisul cu cunoştinţe medicale atribuit lui Hipocrate, numit „Aforisme" a fost tradus, recopiat de sute de ori. Pe acele vremuri, oricine ştia pe dinafară câteva aforisme se declara medic şi putea trata bolnavi. Şi acum, oricine menţionează chakrele, energiile subtile, poate fi socotit parapsiholog.

Pentru oricine, chiar dotat cu cunoştinţe elementare despre multiplele aspecte ale paranormalului, este evident că bazele acestora au fost stabilite de-a lungul veacurilor, în negurile istoriei şi au fost transmise noilor generaţii prin mituri, basme sau prin cărţile sacre: Upanişade, Biblie sau manuscrisele tibetane, egiptene, iudaice, greceşti sau din Evul Mediu vest-european.

In timp ce masele mari de oameni simpli, pe tot parcursul istoriei, nu ştiau să citească şi erau obligate să creadă ceea ce li se spunea de către cei învăţaţi (preoţi), cei cultivaţi aveau un acces limitat la cărţile sacre, iar dacă veneau în contact cu acelea din afara religiei respective, descopereau că acestea se contraziceau. In plus, dacă Biblia, cărţile hinduse, Coranul, Talmudul erau accesibile celor ce ştiau citi, cele dedicate aspectelor paranormale erau intenţionat scrise confuz, adesea cifrat, pentru a fi înţelese doar de cei „chemaţi" de frica fie a inchiziţiei, fie a cenzurii oficiale.

In consecinţă, dacă vrem să evaluăm corect impactul paranormalului asupra oamenilor din secolul XXI, trebuie să înţelegem ponderea acestuia, de fapt a gândirii iraţionale de-a lungul istoriei, căci aceasta s-a păstrat în memoria colectivă sub formă de mituri, arhetipuri mereu actualizate [30,57,100]. Ştiinţa secolului XX a ajuns pe culmi extraordinare, dar mai rămân încă unele necunoscute, câteva domenii, fenomene, pe care nu le putem încă explica la nivelul actual al cunoştinţelor fundamentale sau al paradigmei actuale.

Şi aici intervine o ciudăţenie omenească. Dacă nu putem explica ceva logic, avem tendinţa de a-l ignora în cunoştinţă de cauză. Această atitudine a existat întotdeauna, izvorâtă din teama de necunoscut sau de ce vor zice ceilalţi. Intelectualii din secolul XIX se dădeau în vânt după şedinţele de hipnoză sau de spiritism, dar refuzau evoluţionismul lui Darwin sau subconştientul lui Freud. Scriitorul André Malraux a lansat o sintagmă devenită celebră: secolul XXI va fi religios sau nu va fi deloc! Să fie chiar aşa? După cum am argumentat, cine crede în religie va crede total sau parţial şi în

paranormal. Orice religie admite existenţa fenomenelor paranormale sub o formă sau alta, constituind baza teoretică.

Ce zic sondajele efectuate în străinătate (SUA, Germania, Franţa) în cursul anilor 70 - '90, din secolul XX:

• Cred în stafii = 1 femeie din cinci şi 1 bărbat din şapte

• Cred în diavol (sub diverse forme) = unul din trei oameni sau 22% dintre protestanţi, 52% dintre catolici, 80% dintre musulmani.

• Cred în paranormal: 80% dintre femeile între 60-85 de ani

- 60% dintre femeile casnice între 19-25 de ani

- 50% dintre bărbaţii între 60-85 de ani

Pe baza sondajelor publicate în diverse cărţi şi reviste [5,10,93,100] am alcătuit un grafic (figura 1.1.) al repartiţiei credinţei în paranormal (desigur, tentativ) pe grupe reprezentative, astfel alcătuite:

• grupa A: mistici, sfinţi, martiri, clarvăzători, tămăduitori adevăraţi, fanatici religioşi

• grupa B: credincioşi practicanţi; frecventează regulat bisericile, sectele religioase.

• grupa C: credincioşi nepracticanţi; cred parţial, nu merg decât rar la biserică.

• grupa D: toleranţi, respectă credinţa altora, poate cred potenţial în minuni sau în Dumnezeu.

• grupa E: atei convinşi, nu cred în religie şi nici în paranormal.

Figura 1.1., original concepută, desigur aproximativă, neexistând ceva asemănător, arată că de-a lungul istoriei omenirii, repartiţia populaţiei în funcţie de credinţa în paranormal a variat destul de puţin; majoritatea a aparţinut grupelor B şi C. Cei care au crezut total şi au practicat paranormalul, dar şi cei care îl resping în totalitate au fost o minoritate, în cursul evoluţiei istoriei a scăzut continuu numărul celor din grupele A

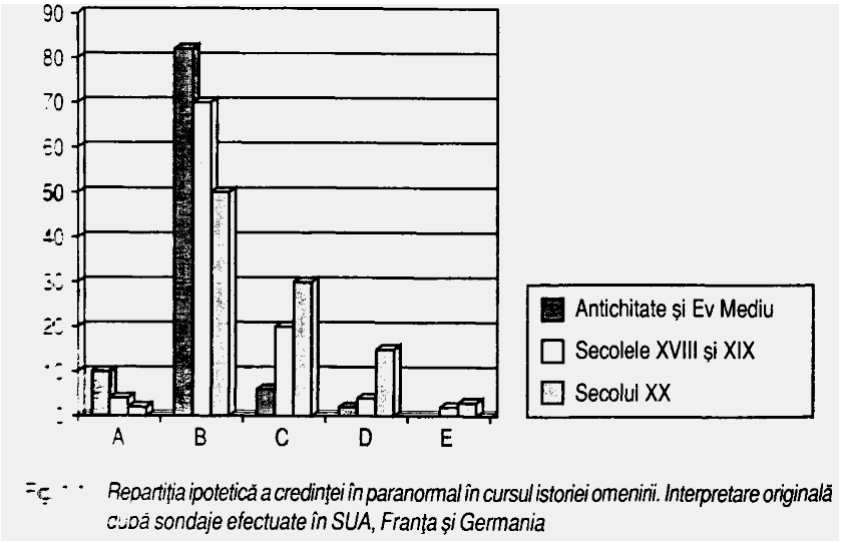

Fig. 1.1. *Repartiţia ipotetică a credinţei în paranormal în cursul istoriei omenirii. Interpretare originală după sondaje efectuate în SUA, Franţa şi Germania*

şi B, crescând cel din grupele C, D şi E. Apare deci o tendinţă evidentă spre neîncredere datorată progreselor educaţiei şi ştiinţei, cu toate că marea masă a rămas credincioasă mai mult sau mai puţin, alături de practicarea şi frecventarea cultelor, apelarea la medicina tradiţionalistă, holistică.

Prin curbele descrise în figura 1.1., proporţia şi repartiţia între grupele majoritare B şi C variază considerabil de la sat la oraş şi în funcţie de zona geografică. Se admite [86,93,109] că cei care cred aproape total în paranormal formează majoritatea în Africa, Asia, America de Sud, Polinezia şi ţări ca Brazilia, Rusia şi Haiti.

Sondajele efectuate în diverse ţări occidentale (în România se fac doar în scop politic) arată că numai în Franţa există 500.000 astrologi, ghicitori şi tămăduitori (healers) a căror cifră de afaceri este de miliarde de franci. Situaţii asemănătoare există în Germania şi mai ales în Statele Unite, unde domeniul paranormalului înfloreşte alături de vârfurile ştiinţei, medicinei şi tehnologiei. În SUA, se estimează la 30 miliarde USD cifra de afaceri din zona paranormalului. Sondajele pot oferi şi alte surprize; sunt foarte mulţi oameni, mai ales bărbaţi, care afirmă că nu cred în paranormal, dar cred în superstiţii, OZN-uri, viaţa pe alte planete şi în cea de după moarte.

În iulie-august 2000, în satul Cib, comuna Almaş, judeţul Alba s-au petrecut fenomene catalogate drept psihotelekinezie sau poltergeist. În casa preotului Vlad, în vârstă de aproximativ 30 de ani, căsătorit şi cu un copil, a început să plouă cu pietre şi ouă, crucea de pe mormântul preotului precedent s-a mutat, s-au deplasat icoane. Fenomenele respective au avut loc şi în prezenţa sătenilor, iar o echipă a televiziunii a surprins pe o cameră video deplasări ale cuverturii pe un pat din casa parohială în absenţa oricărui om în apropiere. Dezbaterile care au avut loc în Bucureşti la un canal de televiziune

au arătat, cum era de prevăzut, o multitudine de păreri, variind de la neîncredere la credinţă totală. În cursul dezbaterilor, au mai apărut suspiciuni de implicări comercialo-turistice, dispută dintre credincioşii ortodocşi şi cei greco-catolici, dar mai ales afirmare de erudiţie pseudoştiinţifică. Poziţia Bisericii, direct implicată, a fost de recunoaştere a acestor fenomene şi efectuare a unei slujbe de exorcizare săvârşite de şapte preoţi. Cei mai mulţi au admis că ori preotul tânăr ori fratele lui, un băiat de 14 ani ar fi purtătorul forţei oculte. Bineînţeles, nu s-au implicat foruri ştiinţifice, cum ar fi geofizicieni, medici, psihiatri. Şi s-a dat totul uitării, fiecare rămânând cu părerea lui.

Tot în primăvara anului 2000, în cartierul Pantelimon din Bucureşti, s-a spart o conductă de apă, care a rămas nereparată câteva săptămâni (fapt frecvent) şi s-a format o băltoacă. În urma unui zvon, sute de oameni au adunat apă în vase crezând că are proprietăţi terapeutice. Fenomenul s-a stins de la sine când s-a reparat conducta. Tot în acelaşi cartier, tot în primăvara anului 2000, unui om i s-a părut că vede chipul Maicii Domnului pe trunchiul unui pom. Sute de oameni au venit în pelerinaj, pomul respectiv a fost filmat şi transmis la televiziune şi... după câtva timp totul a intrat în normal, dându-se uitării întâmplarea. *Astfel de evenimente arată cât de sugestivă şi subiectivă este existenţa fenomenelor paranormale, întotdeauna vor exista mulţimi care vor crede şi vor vedea ceva, sugestia în masă a oamenilor nu are limite. Acest aspect conţine de fapt esenţa paranormalului şi va fi dezbătut în continuare în această carte.*

1.2. PARANORMAL; LIMITE ŞI DEFINIŢII

De unde începe şi unde se sfârşeşte paranormalul? Ce cuprinde şi prin ce se deosebeşte de normal? Nimeni nu poate spune exact şi dacă cineva va încerca, va fi contrazis de oricine. Faceţi singur un mic sondaj şi întrebaţi cunoştinţe sau prieteni; veţi primi tot atâtea răspunsuri. Fiecare va răspunde în funcţie de propriul său raport dintre gândirea logică şi cea iraţională, dar şi sub influenţa sexului, gradului de cultură sau zonei geografice, afiliaţiei la religie.

NORMALUL cuprinde tot ce ne înconjoară, de care depindem şi pe care încercăm să-l controlăm; fenomenele din natură, dar şi reacţiile biochimice care au loc în permanenţă în corpul nostru sunt FIZIOLOGICE.

Mecanismele de autocontrol prin care păstrăm (inconştient) echilibrul intern sunt HOMEOSTAZICE, inclusiv cele prin care ne controlăm

comportamentul social. Calitatea de NORMAL este dictată de înţelegerea fenomenelor sau proceselor care au loc în natură sau în corpul nostru.

Socotim normale procesele şi structurile pe care le cunoaştem prin raţiune, explicabile ca apariţie şi evoluţie, cât şi repetabile în condiţiile stabilite ştiinţific, logice. Acesta este domeniul gândirii logice, raţionale.

ANORMALE sunt procesele şi structurile care se abat, mai ales cantitativ, de la limitele majorităţii unei populaţii. De exemplu, valorile anormale spre patologic ale constantelor biochimice, hematologice, genetice sau temperaturilor aerului pentru perioada respectivă a anului.

Limitele constantelor, proceselor sau structurilor normale sunt stabilite nguros prin calcule statistice obţinute de la un număr cât mai mare de indivizi omogeni (de acelaşi tip). Toate ştiinţele exacte, fizico-chimice, biologice, medicale utilizează limitele calculate statistic, prin care se pot elabora legi sau reguli, şanse de probabilitate. Limitele valorilor obţinute ie la o populaţie omogenă sunt descrise printr-o curbă ce are forma de clopot şi poartă numele matematicianului german Gauss, prezentată în figura 1.2.

Curbele statistice în formă de clopot conţin 90-95% din valori, iar la cele două margini se găsesc cifrele mai mici (stânga) şi cele mai mari (dreapta). Zonele extreme cuprind domeniile patologice, hipo- sau hiper modificate. De exemplu, concentraţia fiziologică a glucozei în sânge la om variază între limitele de 85-110 mg/dl, media fiind aproximativ 100 mg/dl; zonele extreme cuprind stările de hipoglicemie, spre stânga, iar cele de hiperglicemie, diabet, spre dreapta.

Filozofii, psihologii admit că omul cunoaşte lumea înconjurătoare folosind atât raţionamentul logic, dar şi intuiţia (instinctele) asociată gândirii iraţionale, magice. Progresele ştiinţei şi tehnologiei au fost în mare parte rezultatul gândirii logice, raţionale, dar multe descoperiri, chiar invenţii, s-au născut în urma unor vise, intuiţii sau revelaţii (realizarea bruscă a unei noi soluţii după lungi căutări).

Şi atunci, ce este PARANORMALUL? Aşa cum am menţionat chiar în prefaţă, timp de mii de ani, cât şi astăzi, pentru mai mult de jumătate din omenire, normalul nu se deosebeşte de paranormal. Numai dacă menţionăm cel mai des citate fenomene paranormale, cum sunt hipnoza, telepatia, premoniţia, acestea sunt recunoscute de toată lumea, dar neexplicabile încă pe baza cunoştinţelor ştiinţifice actuale.

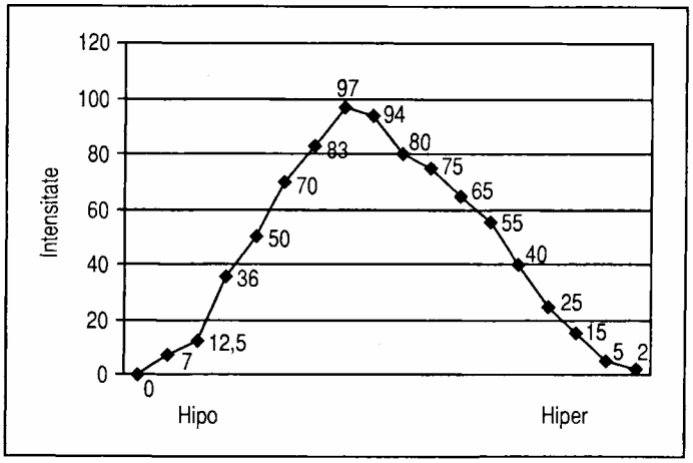

Fig. 1.2. *Repartiţia statistică a valorilor unui parametru biologic. Binecunoscuta curbă în formă de clopot determinată de matematicianul Gauss*

În acest caz, trebuie să recunoaştem o zonă a paranormalului, ce cuprinde fenomene recunoscute de toată lumea, dar INEXPLICABILE ÎNCĂ. Din marele domeniu al paranormalului pot fi delimitate unele caracteristici comune, deşi implicarea factorului psihic individual, a existenţei posibile a unei dotări naturale sau dobândite, performanţele yoghinilor introduc multe necunoscute.

Tabelul **1.1**

Nr. crt.	Unele caracteristici ale paranormalului
1	Unele aspecte (hipnoza, telepatia) sunt unanim recunoscute şi utilizate chiar ştiinţific, dar nu pot fi explicate încă satisfăcător.
2	Fenomenele paranormale nu pot fi studiate statistic, deoarece numai o parte din oameni le sesizează sau crede în acestea. Dacă vom compara curba din fig.1.2. cu cele din fîg.1.1., observăm că deşi toate au aproximativ acelaşi aspect, variaţiile din fig.1.1. sunt mult mai mari şi supuse influenţei epocii, vârstei, sexului, zonei geografice, gradului de cultură etc.
3	0 mare parte din FPN poate fi rezultatul unor autosugestii sau halucinaţii vizuale sau auditive; deci o plăsmuire a minţii. Acest punct de vedere este împărtăşit de majoritatea oamenilor de ştiinţă care s-au ocupat de studiul paranormalului. Mai ales în secolul XIX, mulţi savanţi de renume s-au dedicat acestui studiu, dar au fost păcăliţi de impostori abili demascarea o pot face prestidigitatorii.

4	Fenomenele paranormale apar rar, neprevăzut, nu pot fi reproduse oricând, oriunde sau în condiţii de laborator. În condiţii controlabile (laborator, conferinţă televizată), lucrând cu oameni dotaţi (mediumuri), s-a constatat de multe ori tendinţa de înşelăciune, mistificare asociată oboselii.
5	Fenomenele paranormale sunt produse de o minusculă minoritate de oameni;! aşa-zişii „persoane dotate", mediumuri, clarvăzători, bioenergeticieni, dar şi profeţi, yoghini, reprezentând o proporţie de 1 la l-10 milioane, dacă sunt într-adevăr reali. Numărul de şarlatani, impostori, psihopaţi este însă enorm, depăşind cu mult pe cei posibil dotaţi, iar demascarea lor este dificilă.
6	Din cauza raritătii celor cu adevărat dotaţi, domeniul paranormalului abundă de şarlatani, impostori, escroci sau psihopaţi; selecţia şi demascarea acestora este de cele mai multe ori dificilă. Foarte mulţi oameni de ştiinţă, mai ales fizicieni şi ingineri, au fost păcăliţi. Ştiinţa nu posedă încă aparatura de identificare standardizată şi unanim recunoscută de testare, iar condiţiile de studiu variază mult pe plan local.
7	Presupusa marginalizare a fenomenelor paranormale este de fapt iluzorie, căci aşa cum am menţionat încă din prefaţă, acest domeniu a atras omenirea întotdeauna, oriunde. Marginalizarea reală sau iluzorie pare a fi deliberată, contribuind la misterul cu care se înconjoară, dar şi frica ce o inspiră necunoscutul, tendinţă universal răspândită.
8	Deşi din cele mai vechi timpuri paranormalul s-a servit de aparaturi diverse, improvizate, de la pendul şi crăcăna până la osciloscop şi encefalograf, nu există încă aparatură standardizată, în schimb piaţa este invadată de tot felul de dispozitive începând cu talismane, cristale, dispozitive electronice nestandardizate folosite necorespunzător. Aceste dispozitive măresc confuzia celor ce le folosesc.
9	Din cauza aspectelor menţionate mai sus, nu este de mirare că fenomenele paranormale au primit atâtea denumiri variate, în funcţie de pregătirea şi receptivitatea celor ce vor să se ocupe de acest domeniu. Chiar întreg domeniul paranormalului este denumit parapsihologic, percepţie extrasenzorială, ezoterism, psihotronică,

	fenomene psi (cu presupuse deosebiri).
10	In mod paradoxal, unele fenomene sau aspecte ale normalului pot căpăta conotaţii din domeniul paranormalului. În primul rând, Religia (care se pretează cel mai bine), sexul şi reproducerea (orgii rituale, tantrism), tehnici ca yoga, prestidigitaţia, dar şi ştiinţe cum sunt Chimia (Alchimia), Matematica (Numerologia), Astronomia (Astrologia), dar mai ales Fizica (vibraţii, biomagnetism, forţă vitală, curenţi telurici, fluide vitale, zone energetice etc.)

Aşa cum am amintit, chiar întreg domeniul paranormalului poate fi întâlnit în mod frecvent sub diverse denumiri, cum sunt:

• PARANORMAL: ce este în afara normalului, deci o definiţie foarte vagă, căci de multe ori nici normalul nu este bine definit sau unanim recunoscut.

• PARAPSIHOLOGIE: adică alături de Psihologie; cuprinde fenomene ce nu sunt incluse în tratatele clasice. Termenul a fost adoptat în 1953 la Congresul internaţional de la Utrecht, deşi acesta exista încă din secolul al XIX-lea. Este termenul cel mai cunoscut de publicul larg, dar şi de institute sau reviste specializate existente în Europa Occidentală şi Statele Unite.

• PERCEPŢIE EXTRASENZORIALĂ (PES sau, în engleză, ESP) este tot o definiţie larg utilizată, totuşi se referă mai ales la percepţiile de tip cognitiv ca telepatia, clarviziunea şi premoniţia.

Termenul de ESP a fost introdus de profesorul american J.B. Rhine, creatorul primului laborator specializat la Universitatea Duke din Durham, Carolina de Nord.

• FENOMENE PSI, de la litera grecească psi (în formă de siglă), de la care derivă şi noţiunile de psihic (suflet), psihologie. Cuprinde toate fenomenele psihice neincluse în Psihologia clasică.

• PSIHOTRONICĂ: termen propus în 1968 la Congresul internaţional de la Moscova şi utilizat doar în ţările blocului sovietic. Prin acest termen se caută delimitarea cercetării ştiinţifice a fenomenelor paranormale numai cu ajutorul aparaturii electronice, de aceea îl folosesc mai ales inginerii, electroniştii şi biofizicienii din Europa de Est; din ce în ce mai rar folosit.

• SUPRANATURALUL este termenul cel mai larg folosit. De exemplu, canalul de televiziune Discovery, cu o audienţă de zeci de milioane de telespectatori, foloseşte des acest termen, pentru a prezenta urme recente ale unor animale socotite dispărute de milioane de ani, inclusiv omul zăpezilor, OZN-uri, animale mutilate, profeţii, civilizaţii dispărute, enigme arheologice.

Confuzia termenilor pentru întreg domeniul paranormal nu este surprinzătoare, deoarece de-a lungul timpurilor au fost implicaţi oameni simpli, dar şi inteligenţi, şamani şi vrăjitori, babe bigote, dar şi preoţi, fanatici şi creduli, şarlatani şi scamatori, fizicieni şi alchimişti, filozofi şi medici, ingineri şi electronişti, economişti şi informaticieni. Fiecare dintre aceştia a căutat să înţeleagă şi să lărgească domeniul pe baza propriei pregătiri şi receptivităţi. Poate să şi profite; de ce nu?!

Tabelul ***1.2.*** Fenomene paranormale; prezentare şi caracteristici

Nr. crt.	Numele	Observabil de oricine este prezent	Produs de oricine este dotat	Explicabil ştiinţific
1	Apariţii	-	- +	Sugestie
2	Biolocaţia (văzuţi în 2 locuri în acelaşi timp)	+	- +	7
3	Clarviziune	-	- +	Sugestie ?
4	Divinaţie	++	- ++	7
5	Fantome	?	7	7
6	Hipnoză	+++	?	Sugestie ?
7	Levitaţie	?	7	Sugestie ?
8	Magie	+++	- ++	Sugestie
9	Mers pe jăratic	+++	- ++	7
10	Metanoia	+	- +	7
11	Moarte clinică	+++	++	Fenomen
12	Ocultism	+++	- ++	Sugestie
13	Poltergeist	++	++	7
14	Premoniţie	-	- ++	Sugestie ?
15	Radiestezie	+++	- ++	? 1
16	Reîncarnare	Credinţă	+++	Mit?
17	Regresiune în	Hipnoză	++	?

	timp			
18	Stigmate pe piele	+	- +	Credinţă
19	Structură PSI (al 6-lea simţ)	+	- +	?
20	Telepatie	+++	++	7
21	Telekinezie	+	- +	7
22	OZN	+++	++	Sugestie
23	Vrăjitori - şamani	++	- ++	—-1 Tehnica
24	Yoga, tantra	+++	++	Tehnica
25	Zombie	++	+	Otrăvire

LEGENDA - = imposibil; + = foarte rar; ++ = destul de rar; +++ = frecvent

În tabelul 1.2. am încercat să prezentăm în mod original o clasificare a fenomenelor paranormale şi a unor caracteristici generale şi sugestive.

Am intenţionat să cuprindem majoritatea fenomenelor paranormale cu denumirea lor cel mai des folosită. Am inclus unele caracteristici mai importante cum sunt: dacă sunt observabile de oricine, dacă pot fi produse numai de cei dotaţi şi dacă au o posibilă explicaţie ştiinţifică. Mecanismul de producere sau de impresionare prin sugestie este fundamental. De fapt, datele din tabelul 1.2. constituie cheia de înţelegere a întregii cărţi, nu atât prin includerea majorităţii fenomenelor paranormale, cât mai ales prin sublinierea unor caracteristici comune, explicabile ştiinţific.

Astfel, în prima grupă a acestor fenomene, se constată că majoritatea lor sunt mai mult sau mai puţin observabile de oricine. Sunt incluse fenomenele încă neexplicabile, cum sunt hipnoza, telepatia, magia (care de fapt aparţine tehnicii prestidigitaţiei şi sugestiei), mersul pe jăratic (ritual prezent şi răspândit pe toate continentele), dar şi performanţele uneori incredibile ale yoghinilor (studiate ştiinţific, recunoscute, dar încă neexplicate satisfăcător). Toate acestea mai posedă o trăsătură comună:

pot fi produse şi de oricine, numai după un antrenament (iniţiere) intens, cu excepţia dotării sau înclinaţiei deosebite prin naştere. Problema unei dotări speciale psi nu este acceptată de majoritatea cercurilor ştiinţifice.

Grupa a doua cuprinde unele fenomene discutabile ca existenţă, câteodată observabile de toţi (de exemplu, stigmatele). Majoritatea se bazează pe mecanismul sugestiei, pot fi uşor simulate, atrăgând marea masă a şarlatanilor, impostorilor, unii bolnavi psihic, dar şi oameni simpli, bigoţi, amărâţi şi uşor manipulabili. Grupa a doua include:

• Bioenergia, practicată de unii dotaţi, mai ales în scop terapeutic.

Este domeniul de bază al şarlatanilor, dar şi al sfinţilor. Mecanismul probabil include sugestia.

• Divinaţia, ghicitul în palmă, zaţ de cafea, cărţi de joc (tarot) etc, bazate mult pe intuiţie, experienţă personală, dar şi empatie.

• Moartea clinică, fenomen destul de frecvent, mediatizat prin cărţile doctorului american R. Moody, traduse şi în limba română.

• Ocultismul, inclusiv spiritismul, necontrolabile ştiinţific decât parţial, mult discutabile şi controversate.

• Poltergeist, fenomen terifiant, încă neexplicabil ştiinţific

• Premoniţia, destul de frecventă, necontrolabilă ştiinţific

• Stigmate pe piele, produse de către fanaticii religioşi aflaţi în extaz.

Deşi poate fi real (rarisim), a atras şi mulţi impostori.

• OZN, fenomen de sugestie în masă, la aproape 30% din populaţie.

Numai în SUA există 1,5 milioane de oameni care susţin că au fost răpiţi de omuleţii verzi, extratereştrii, deci au avut întâlniri de gradul trei (conform terminologiei cinematografice consacrate).

• Vrăjitori, şamani, vraci, răspândiţi la toate popoarele (vezi cap. 2.1.). Această categorie este acum foarte răspândită, sub diferite forme, fiind rentabilă financiar.

Caracteristic grupei a doua de fenomene paranormale este nu atât existenţa lor (adesea discutabilă), ci faptul că (dacă există) pot fi produse numai de persoane aşa-zise „dotate" cu al şaselea simţ, nedefinit ştiinţific, posibil legat de o sensibilitate la variaţiile câmpului magnetic terestru, fapt ce ar explica parţial capacitatea radiestezică, telepatia. Pe lângă aşa-zisa dotare cu al şaselea simţ, persoanele ce produc astfel de fenomene stăpânesc la perfecţie mecanismele sugestiei şi ale empatiei (vezi capitolul 3.2.).

În fine, al treilea grup de fenomene paranormale este cel mai greu de definit: acestea sunt deocamdată controlabile ştiinţific, chiar folosind aparatura modernă de imagistică cranianã (PET, SQUID, rezonanţă magnetică), ce poate indica doar activarea anumitor zone din creier.

Regresiunea în timp obţinută prin hipnoză aparţine, de asemenea, acestui grup de fenomene greu de demonstrat, în ciuda unor zeci de ipoteze existente sau controverse privind existenţa lor.

• COMBUSTIA SPONTANĂ, fenomen despre care vom discuta mai pe larg în capitolul 5.2., este o relatare, confirmată de autorităţi, despre combustia (arderea) unor persoane fără aportul unei cauze externe, fără ca obiectele din jur să se aprindă. Să fie o problemă de tehnică a anchetei sau un fenomen real?

• TELEKINEZ1A este capacitatea de a mişca lucruri din jurul unei persoane dotate, fară intervenţia membrelor, doar cu puterea gândurilor.

Se cunosc câteva cazuri rarisime, discutabile, dar intens mediatizate, în special al lui Uri Geller (vezi capitolul 2.4.). Acest fenomen se pretează la tehnici de prestidigitaţie, magie, hipnotism, înşelând chiar aparatura modernă.

• *SUPRANATURALUL, amintit cu câteva pagini mai înainte, este termenul cel mai des folosit, cuprinzând orice manifestare inexplicabilă logic.* Urme sau exemplare ale unor animale socotite ca dispărute de milioane de ani; omul zăpezilor (semnalat în Caucaz, Himalaia, Munţii Stâncoşi din America de Nord, China), totuşi necapturat în ciuda numeroaselor expediţii organizate special. Asemănător este cazul monstrului din lacul scoţian Loch Ness. Tot în această categorie intră tot felul de obiecte ciudate cum sunt: cranii de dinozauri cu urme de gloanţe, lămpi electrice în morminte babiloniene, cranii de om executate perfect din cuarţ, dar, mai ales, uriaşele monumente executate din blocuri de piatră cântărind zeci de tone şi mutate zeci sau sute de km de la locul extracţiei. Astfel de monumente, ca cele de la Stonehenge, Baalbeck, Insula Paştilor, America Centrală, piramidele egiptene, menhirii şi dolmenele din piatră, care se întind din insula Malta până în Anglia, au fost executate acum 3-5000 de ani, când omenirea de abia se organiza şi când tehnica ce îi era cunoscută nu putea poseda capacitatea de a tăia piatra dură în blocuri enorme, de a le transporta zeci de km şi de a le supraetaja. Astfel de tehnici au fost dezvoltate în a doua jumătate a secolului al XX-lea şi pune mari probleme, aşa cum s-a văzut cu ocazia mutării templului egiptean de la Abu Simbel în anii '60 din cauza creării unui imens lac de acumulare pe Nil.

Tocmai această categorie, greu de definit, este cel mai des citată în mass-media, formând punctele tari, de interes maxim, cu cea mai largă audienţă la public, atât în ziare, reviste, almanahuri, dar şi în emisiuni la radio şi TV.

Această atracţie pentru insolit, straniu sau inexplicabil, include în primul

rând fenomene paranormale, dar şi anormale (monştri, animale cu malformaţii), dar şi oameni cu performanţe deosebite: cel mai puternic din punct de vedere fizic sau al memoriei extraordinare, calculatori minune, artişti de circ, yoghini, magicieni sau chiar escroci etc. Atracţia pentru straniu sau inexplicabil nu este doar o simplă curiozitate, căci această proprietate o întâlnim şi la păsări, mamifere. Deşi include şi o undă de curiozitate, această atracţie poate fi datorată subconştientului, noţiune larg răspândită, unanim acceptată, probabil localizată în regiunea formaţiunilor cele mai vechi ale creierului - diencefalul, sediul instinctelor şi al emoţiilor. Fenomenele paranormale (FPN) produc emoţii, de obicei frică, aşa încât acestea au fost întotdeauna strâns legate, asociate.

1.3. FORŢA MULŢIMII SAU EMOŢIILE COLECTIVE

Din cele prezentate până acum, din punct de vedere ştiinţific, fenomenele paranormale (FPN) pot fi concretizate printr-o relaţie de forma:

Factor declanşator + Mulţime = Fenomen paranormal (1) (indivizi dotaţi, catastrofe, zvonuri etc.) + (grupuri) = (FPN)

Cu alte cuvinte, majoritatea fenomenelor paranormale sunt recunoscute ca atare numai când o mulţime strânsă într-un anumit scop sau întâmplător va „vedea" sau va „auzi" ceva în prezenţa unui eveniment deosebit (catastrofa sau decesul cuiva) sau/şi a unor indivizi mai mult sau mai puţin „dotaţi", dar cu forţă de sugestie sau empatie. Prezenţa mulţimii poate fi întâmplătoare, dar fenomenele paranormale apar mai ales în cazul unor grupuri adunate cu un anumit scop: pelerinaj, sărbătorire (aniversare), înmormântare, show, deci o „pre-orientare" subiectivă, favorabilă declanşării unor stări emotive. FPN par să fie un caz particular al emoţiilor colective.

O mulţime oarecare de pe stradă, din ascensor sau de la un spectacol, de obicei nu ne impresionează, cel mult ne poate provoca o stare de iritare, de oboseală, ori o senzaţie de înghesuială neplăcută. În schimb, dacă participăm la o demonstraţie ce degenerează în confruntare, bătaie, în mulţime se vor declanşa stări emotive puternice, se activează instinctele primare, agresive, ancestrale, care „zac" înăbuşite de educaţie, de morală etc. Exemplul cel mai frecvent este o partidă de fotbal, când se produce ceva neobişnuit (greşeală mare de arbitraj, lovire intenţionată). O astfel de „scânteie" este suficientă ca tineri „încălziţi" cu alcool (care coboară pragul de control educaţional) să

devină violenţi, bătându-se cu oricine li se pare vinovat, distrugând tot ce le stă în cale.

Un show muzical, cu public numeros (chiar zeci de mii), prin ritmuri trepidante, melodii incitante, lumină stroboscopică, cântăreţi carismatici, spectacole de sunet şi lumină pot declanşa stări de extaz colectiv, cu leşinuri, emoţii violente, întâlnite frecvent, tot la tineri, mai ales adolescenţi. De altfel, tinerii proveniţi din familii dezbinate, supuşi traumelor psihice şi fizice, lipsiţi de afecţiune, labili psihic, reprezintă audienţa cea mai favorabilă implantării unor credinţe ezoterice, ale unor secte dominate de indivizi charismatici fără scrupule. Din aceste rânduri provin şi viitorii terorişti fanatici, uşor de manipulat.

Acum câteva mii de ani, dar şi în zilele noastre (în India, Brazilia), pelerinajele la locurile socotite sfinte, cu ocazia unor aniversări, determinau strângerea unor mulţimi ce puteau fi rapid „activate" prin cântece şi rugăciuni colective. Aşa se produc stările de extaz colectiv, transă, leşin, autoflagelări, mers în genunchi sau pe... jăratic, viziuni şi, de ce nu, vindecări spirituale, inexplicabile ştiinţific. În fiecare an, de Paşte, în Filipine, unii exaltaţi se lasă crucificaţi (de fapt legaţi pe cruce). Mersul pe jăratic cu picioarele goale este un fapt autentic, ce are loc în câteva localităţi tradiţionaliste din Balcani, Asia şi Polinezia. Canalul Discovery şi alte televiziuni au realizat filme documentare prezentând şi eventuale ipoteze. Se menţionează „pregătirea" psihică a voluntarilor în prealabil.

Ce este comun între aceste manifestări colective mai sus menţionate?

Putem modifica relaţia prezentată înainte (1) cu una „mai" ştiinţifică?

FACTOR DECLANŞATOR + MULŢIME = EMOŢII COLECTIVE (2)

(pelerinaje, procesiuni, oameni dotaţi) (agresivitate, extaz, indivizi charismatici) = halucinaţii auditive/vizuale

Spre deosebire de prima relaţie (1), cea de a doua este recunoscută şi admisă de toată lumea. Fenomenele asociate emoţiilor colective au avut şi au loc pretutindeni încă din negurile istoriei. Astfel de fenomene colective, fără a avea un caracter paranormal, au determinat revoluţii care au schimbat istoria unei ţări şi au înlocuit regimuri dictatoriale cu altele şi mai brutale (Rusia). Aceste emoţii colective sunt recunoscute ştiinţific, fiind temute (dar şi exploatate) de politicieni, profeţi sau revoluţionari. Emoţiile colective fac parte dintr-un capitol special, mai puţin cunoscut, cel al Psihologiei mulţimii. De acest domeniu fascinant, poate terifiant, se ocupă psihologi, sociologi, politicieni, militari, poliţişti, avocaţi, dar şi artişti, biologi, medici. Pelerinaje,

demonstraţii începute paşnic pot, conform celei de a doua relaţii, degenera în răscoale, pogromuri, cruciade, de care istoria omenirii abundă. În astfel de ocazii, datorită emoţiilor colective, mulţimea paşnică devine capabilă de eroism, dar şi de cruzime, de sacrificii, halucinaţii. Etologia este o nouă ştiinţă, cea a comportamentului la animale, lansată în anii 70 de K. Lorentz, C. Tinbengen, laureaţi ai premiului Nobel.

Ei au arătat că atât la animale, cât şi la insecte, câteva zeci, sute sau mii de indivizi, izolaţi, ocupaţi cu strânsul hranei sau cu reproducerea sunt de obicei paşnici. În momentul adunării pentru un scop (factor declanşator) cum sunt catastrofele, panica în faţa unui pericol, foametea etc, indivizii devin o turmă, roi sau haită, activată, agresivă. Savanţii au recunoscut că o astfel de haită activată declanşează o capacitate agresivă şi motivaţională mult mai mare decât cea a indivizilor izolaţi. Etologii au recunoscut că o haită sau un roi de albine ucigaşe acţionează ca un adevărat organism unitar, posedând o „inteligenţă agresivă" îndreptată spre o ţintă, capabilă să lupte până la ultimul individ. În 1895, francezul Gustave LeBon a publicat o carte excepţională intitulată „Psihologia mulţimilor" care a fost tradusă în peste 20 de limbi străine, numai în franceză având 50 de ediţii. Această carte, tradusă şi în limba română, scrisă acum o sută de ani, se citeşte şi astăzi cu fascinaţie. LeBon a arătat că o mulţime activată de un factor declanşator devine prada emoţiilor colective, ancestrale sau primitive, de obicei agresive [63].

Activarea mulţimii începe dezorganizat, de la câţiva indivizi, după care se auto-organizează căutând o „ţintă" (vinovatul, salvarea). Activarea mulţimii cuprinde pe cei prezenţi indiferent de vârstă, sex, dar nivelul educaţional contează. Un nor, un avion, un fulger globular pot deveni prin sugestie un OZN (UFO, engl.) la care sunt martori zeci sau sute de oameni adunaţi. O imagine văzută doar de unul sau câţiva oameni exaltaţi poate fi admisă inconştient de câteva sute aflate în emoţie. Dificultăţile de recunoaştere a fenomenelor paranormale se datoresc în mare parte implicării unei mulţimi activate, de fapt dornice (conştient sau mai ales subconştient) să... creadă în ceva sau în cineva.

MASS-MEDIA are un rol paradoxal în menţinerea şi răspândirea FPN.

Ca şi mulţimea, mass-media constituie un factor de amplificare, de menţinere şi de răspândire a FPN, mai ales în a doua parte a secolului XX. În goană după senzaţional, pentru a menţine interesul şi curiozitatea publicului (un anumit tip de audienţă), mass-media acordă mult spaţiu şi atenţie la tot ce

este insolit, senzaţional, preferând interviuri cu personaje contestate, teribiliste, dar cu farmec, în locul unui savant serios, dar auster.

Aşa se menţine interesul publicului pentru comori ascunse, omul zăpezilor, monstrul din Loch Ness, dar şi fantome, premoniţii şi vindecări spirituale.

Desigur, nu toate fenomenele paranormale prezentate în tabelul 1.2. pot fi explicate prin emoţiile colective ale unei mulţimi activate, conform relaţiilor 1 şi 2 (de exemplu telepatia, hipnoza). În schimb, apariţiile mariale, OZN-urile, magia, mersul pe jăratic, levitaţia, halucinaţiile se propagă prin intermediul unei mulţimi activate. Cele mai interesante sunt însă aşa-zisele vindecări spirituale, care au loc în cursul unor procesiuni (Lourdes, Fatima, Compostela). Biserica catolică este confruntată cu recunoaşterea unor minuni, prin vindecări spectaculoase. Fiecare caz este riguros studiat şi doar aproximativ a suta parte este recunoscută ca o vindecare pe cale spirituală. Minunile sunt frecvente la catolici, ortodocşi, dar nu la protestanţi!

1.4. EXISTĂ O ISTORIE A PARANORMALULUI?

Aşa cum am menţionat în primele pagini, timp de mii de ani, paranormalul nu se deosebea de normal, nici sacrul de profan. Şi astăzi, pentru aproximativ 70% din omenire, acest fapt este valabil, cuprinzând majoritatea populaţiilor din India, Brazilia, Africa, Asia şi Polinezia. La acestea, paranormalul face parte din viaţa de fiecare zi, cuprinzând frecventarea şamanilor, incantaţii, rugăciuni, procesiuni, credinţa în divinităţi; iar minunile sunt frecvente.

Şi la restul de 30% din omenire se menţine credinţa în Dumnezeu, alături, însă, de mituri, superstiţii, frică, mai mult sau mai puţin admisă, de moarte şi de necunoscut. După mai mulţi autori [10,30,105], Parapsihologia cunoaşte o primă fază istorică MAGICO-VRĂJITOREASCĂ din vremuri imemoriale până la începutul Renaşterii din Europa. Şi în lumea contemporană, în regiuni mai izolate, această fază a PN coexistă cu lumea civilizată. Mai mulţi cercetători [33,93,100] recunosc că despărţirea paranormalului de normal şi stigmatizarea primului au avut loc în Europa în timpul Evului Mediu. Descris ca o epocă întunecată din istoria omenirii, Evul Mediu cuprinde aproximativ 400 de ani şi a coincis cu consolidarea statelor naţionale şi supremaţia regelui faţă de Biserica catolică. Or, timp de o mie de ani (perioada năvălirilor barbare), Biserica a fost bastionul păstrării credinţei, a conştiinţei naţionale, fiind singura instituţie care a rezistat şi a mobilizat masele pentru supravieţuire. Începând cu secolul al XIII-lea, Biserica catolică s-a văzut confruntată cu puterea crescândă a regelui şi

nobilimii, dar mai ales cu schisme religioase, apariţia burgheziei şi a unor minţi luminate, deschizătoare de noi orizonturi.

Această perioadă (în Europa) a mai coincis cu un şir nesfârşit de războaie (30 sau 100 de ani) însoţite de jafuri, recolte proaste, foamete şi în final ciumă şi holeră, care au secerat jumătate din populaţie. În faţa acestui şir nesfârşit de catastrofe, mulţimea cuprinsă de frică s-a adresat tot Bisericii, dar şi cultelor mai vechi, păstrate în stare latentă sau reconsiderate sub alt nume. Biserica catolică şi-a văzut supremaţia ameninţată, atât de rege şi nobilime, dar şi de apariţia schismelor religioase, a unor secte. În faţa acestor pericole, Biserica catolică şi-a dat seama de importanţa menţinerii controlului asupra oamenilor simpli... prin instaurarea unei frici colective [24,25,30,105]. Şi astăzi se admite că un popor poate fi condus ori prin stimularea interesului (măsuri economice, democratice), ori prin teroare şi frică.

În acest sens, Evul Mediu a fost scena unei extraordinare piese, regizate de către Biserica catolică pentru instaurarea unei frici colective în Europa, apoi şi în colonii (America de Sud) în scopul zdrobirii ereziilor, schismelor, înfiinţarea teribilei Inchiziţii în ţările catolice, apoi şi în cele protestante, a fost instrumentul efectiv de instaurare a terorii asupra oamenilor simpli, care la un moment dat a scăpat de sub control. Puterea terorii Inchiziţiei s-a exercitat asupra oamenilor simpli şi nu asupra nobilimii. Instaurarea fricii colective de către Inchiziţie a fost mult uşurată de calamităţile menţionate, războaie şi jafuri nesfârşite. În acest sens, strategia, regia, scenariile folosite de Biserică merită atenţie.

1. IDEOLOGIA.

Deşi Vechiul şi Noul Testament menţionează existenţa diavolului, a demonilor (fapt existent în toate religiile), acest subiect a fost exagerat până la psihoză, incluzând detalii privind existenţa iadului, purgatoriului, tentaţiile pline de păcate. Diavolul (şi alte personaje malefice) se putea(u) reîncarna (mai ales în femei), astfel că 80% din vrăjitorii arşi pe rug au fost de sex feminin. Alături de vrăjitori mai erau condamnaţi necredincioşi, noţiune în care intrau de-a valma evrei, arabi, sclavi etc. In timp ce Inchiziţia se ocupa de eretici şi necredincioşi, bolnavi neurotici şi vrăjitori, predicatorii organizau procesiuni, predici în aer liber sau în catedrale, în care se prezenta soarta în lumea de apoi a păcătoşilor şi necredincioşilor [24,25].

2. SUGESTIA şi AUTOSUGESTIA.

Dacă pentru masele de oameni simpli, înfricoşaţi şi bigoţi, acţiunea Bisericii catolice de menţinere a controlului nu a fost foarte dificilă, mai greu de înţeles a fost atitudinea unei minorităţi formate de cei mai cultivaţi. Se poate răspunde că această minusculă minoritate nu avea putere de decizie, de influenţare a opiniei publice. Iată însă cazul unor papi, deci a unor minţi mai luminate:

• Papa Inocenţiu al IX-lea avea deasupra camerei unde lucra propriul portret pe patul morţii.

• Papa Alexandru al Vll-lea ţinea un sicriu sub pat şi mânca din farfurii pe care erau gravate schelete şi cranii de om.

• Cardinalul Oliva din Toledo avea în dormitor un sicriu cu un schelet.

• Regele Ferdinand al II-lea al Spaniei (unul dintre cei mai zeloşi susţinători ai inchiziţiei) se înconjura de tablouri macabre sau picturi terifiante ale lui H. Bosch despre iad.

• În secolul al XV-lea, predicatorul Paolo Signeri îşi punea o cunună de spini pe cap şi se autoflagela, îndemnând mulţimea să facă la fel.

Alte exemple pot fi luate din cărţi de specialitate despre Evul Mediu european [24,25,96,11 1]. Sugestia şi autosugestia bazată pe această „ideologie" explică ralierea chiar a capilor bisericii la excesele inchiziţiei şi la menţinerea acestui climat obsesiv, care astăzi l-am fi numit patologic.

Ce să mai zicem de mulţime!

3. REGIA.

Predicile ce aveau loc în aer liber, prin procesiuni, aveau şi texte adecvate. Adunarea unor mulţimi în acelaşi scop, speriate de aceleaşi cauze, creau condiţii ideale pentru instaurarea unei frici colective.

Pelerinaje, procesiuni, predici ţinute noaptea la lumina lumânărilor creau un cadru perfect pentru impresionarea mulţimii. Speriată de calamităţi naturale, războaie cu jaf, mulţimea se aduna într-un scop destul de vag (ajutor de la Dumnezeu, speranţă plină de deznădejde). Conform relaţiilor (1) şi (2), mulţimii adunate pentru un scop, deja înfricoşate îi mai lipsea factorul declanşator, de care nu se ducea lipsă: predicatori, falşi profeţi, agenţi instigatori, psihopaţi.

Iată câteva exemple de texte „la modă":

• Abatele François Hubert: „îl vedeţi pe Dumnezeu-om, pe care voi L-aţi răstignit, căruia voi I-aţi pus cununa de spini pe frunte, voi I-aţi pus pe umeri crucea grea pe care a fost răstignit?"

• Sfântul Bernardin din Siena: „Vreţi să-l vedeţi pe diavol? Priviţi-vă unii pe alţii, căci voi înşivă sunteţi adevăraţii diavoli. Coborâţi-vă cu gândul în hăul care se va căsca sub picioarele voastre, nelegiuiţilor, profanatori pierduţi în plăceri şi păcate..."

Predicile ţinute noaptea la lumina lumânărilor aveau drept scop înfricoşarea şi conştientizarea unei vinovăţii, ce justifica dezastrele existente. Astfel de „spectacole de sunet şi lumină" aveau un teribil efect emoţional asupra mulţimii. Aceleaşi elemente de regie au loc şi astăzi în scopuri politice, sectante sau artistice, bineînţeles cu alte texte judicios alese. Esenţa manipulării mulţimii s-a păstrat intactă, diferă doar metodele, tehnica.

Mai mult, prin mulţime, circulau panouri (nepublicitare) cu picturi înfăţişând scene din iad şi chinurile păcătoşilor. Astfel de scene se pot vedea la intrarea în biserici sau în multe picturi celebre cum sunt cele ale lui Hieronimus Bosch, Bruegel, Grunewald.

Faza a doua, OCULTISTĂ, începe în 1531, când A. von Hetteshelm introduce termenul de „ocultus" (adică secret), ca o reacţie faţă de Inchiziţie şi teroarea religioasă. Intelectuali de frunte, cum au fost Paracelsus, P. de Porta, T. Campanella, J. van Helmont şi mulţi alchimişti au continuat în secret studiul fenomenelor paranormale, dar amestecat cu tot felul de superstiţii, dogme false (transmutaţia elementelor, metempsihoză etc).

Faza a treia, SPIRITISTĂ, începe din secolul al XVIII-lea, o dată cu prăbuşirea terorii inchiziţiei, apariţia lui Mesmer şi aşa-zisului magnetism natural, care a pregătit terenul pentru şedinţele de spiritism la modă în saloanele secolelor al XVIII-lea şi al XIX-lea, antrenând intelectuali, artişti, scamatori şi alţi curioşi.

Faza a patra, PARAPSIHOLOGICĂ, a început în 1888, o dată cu înfiinţarea unui laborator specializat de către dr. Joseph B. Rhine în cadrul universităţii Duke din Durham, Carolina de Nord, care a şi introdus acest termen. Din acel timp, paranormalul devine domeniu de studiu ştiinţific, dar nu de prioritate. Se înfiinţează societăţi ştiinţifice naţionale şi au loc congrese internaţionale.

Credinţa în zei, spirite, demoni, împreună cu un misticism şi superstiţii latente, cuprinde foarte multe elemente ale paranormalului. Acestea sunt puternic înrădăcinate în subconştientul colectiv sub formă de arhetipuri şi simboluri aşa cum a arătat cunoscutul psihiatru C.G. Jung: „cu cât aceste arhetipuri sunt mai vechi, mai ancestrale, cu atât mai puternic sunt întipărite în subconştient." [58] în subconştient poate fi inclusă şi memoria emotivă localizată în formaţiile diencefalului (amigdala şi hipocamp).

Ştiinţa admite capacitatea uriaşă de stocare a informaţiilor prin memoria localizată în diferite zone ale creierului. De fapt, creierul înregistrează tot ce se întâmplă, dar „filtrele" alcătuite din formaţiile talamusului şi hipotalamusului selectează şi nu permit trecerea spre cortex (conştient) decât a ceea ce este util, necesar supravieţuirii. Aşa se explică importanţa educaţiei şi a culturii asupra controlului conştient al impulsurilor afective, instinctuale, credinţei în paranormal, superstiţiilor etc. Aşa se explică reamintirea unor evenimente aparent uitate în şoc.

Paranormalul a fost despărţit de normal doar în Europa, în cursul Evului Mediu, în scopul dominării mulţimii. Pe celelalte continente, paranormalul a rămas nedespărţit de normal, dar suferind influenţa crescândă a civilizaţiei, culturii europene şi a cuceririlor ştiinţei. Procesiunile, carnavalurile, sărbătorile religioase de astăzi conţin multe elemente ale paranormalului, „deghizate" în mituri sau simboluri, curiozitate şi... subiecte totdeauna atractive pentru mass-media sau un public plictisit, dornic de senzaţional.

Picturile marilor maeştri spanioli (Goya) şi flamanzi (van der Weyden, Brueghel, Bosch) pot fi înţelese ca realiste şi nu fanteziste, oglindind mentalitatea din Evul Mediu. Acestora li se pot adăuga, drept mărturie, marile opere literare din acele vremuri (testamentul lui Frangois Villon, „Don Quijote", „Gargantua şi Pantagruel"). Chiar în secolul al XVI-lea, predicatori ca Vincent Ferrier, Giovanni de Capestrina, Fulvio Fontana, trebuiau să-şi întrerupă predicile nocturne pentru a permite mulţimii să se relaxeze de angoasa colectivă ce determina leşinuri, stări de extaz mistic.

Astfel de stări apăreau şi la spectatorii prezenţi care nu cunoşteau limba predicatorului, atât de puternică era capacitatea de empatie a mulţimii. Şi astăzi, la unele procesiuni sau show-uri, pot apărea, la unele persoane (tinere adolescente) astfel de stări, după cum vedem în America de Sud, în Filipine, de fapt oriunde, dar fără extaz mistic.

În concluzie, putem afirma despre credinţa în paranormal faptul că este un „by-product", un efect secundar al fricii de moarte, de necunoscut, care stă la baza religiei, căci numai omul îşi poate conştientiza soarta.

Aşa se poate explica de ce paranormalul este adânc imprimat în subconştient, în structurile ancestrale ale creierului. Formele de exprimare ale paranormalului se transformă o dată cu evoluţia conştiinţei umane, menţinându-se azi prin credinţa în spirite, premoniţii, divinaţie, vindecări spirituale, mers pe jăratic etc, pe care Ştiinţa nu le poate încă explica în totalitate. Aşa cum am menţionat încă din primele pagini, explicarea ştiinţifică

a FPN necesită timp şi studii, publicul nu este receptiv, de aceea se menţin în paralel demonstraţii ştiinţifice alături de elucubraţii pseudoştiinţifice.

1.5. IZVOARELE PARANORMALULUI

Aşa cum am menţionat încă din prefaţa acestei cărţi, pentru cei interesaţi de fenomenele paranormale (cât şi pentru oamenii cultivaţi), referitor la acest domeniu vast se pune o întrebare esenţială: Aceste fenomene există obiectiv, devenind sesizabile simţurilor noastre doar din când în când, în anumite condiţii favorabile sau sunt o născocire a minţii noastre, amplificate de cei care vor să creadă, cum ar fi o masă de oameni activată? Avem nevoie de paranormal? în mileniul trei al erei noastre, pentru oamenii care utilizează zilnic Internetul, urmăresc programele TV prin satelit sau zboară în avioane supersonice, această întrebare poate părea desuetă. Şi totuşi, aşa cum am arătat în prima parte a acestui capitol, paranormalul „s-a vândut" întotdeauna bine şi putem afirma că peste 70% din omenire crede mai mult sau mai puţin. Sondajele au mai arătat că, în realitate, poţi folosi Internetul, te poţi uita la programele TV prin satelit şi... crede în stafii, în viaţa de apoi, în telepatie etc Ca dovadă ne este la îndemână abundenţa crescândă de filme, reportaje, articole şi cărţi despre supranatural sau paranormal.

Toate cărţile sacre ale omenirii, toate credinţele, de pretutindeni, consfinţesc existenţa simultană a normalului-realului alături de supranaturalimaginar. Şi astăzi, acest fapt este valabil pentru copii, unii oameni mai puţin cultivaţi, bătrâni etc, sugerând evident epocile primitive ale omenirii.

De fapt, întotdeauna, pentru oameni, alături de obiectele şi evenimentele aparţinând lumii reale, a vibrat NECUNOSCUTUL, un domeniu ameninţător, chiar înfricoşător, aparent inaccesibil... dar dotat cu o imensă putere de atracţie. Dacă am căuta un simbol al necunoscutului, cel mai bine s-ar potrivi marea, oceanul, sugerând nemărginitul, aparent liniştit, dar dotat cu o forţă incomensurabilă, înfricoşătoare şi necontrolabilă. Ştiaţi că în vise subconştientul este simbolizat prin imaginea unei mări, a unui ocean, a unei păduri?

Pentru hominizii care începeau să gândească, pentru oamenii de acum 50.000 de ani, necunoscutul reprezenta lumea înconjurătoare, noile teritorii spre care mergeau în căutare de hrană, când vânătorul putea deveni foarte uşor... vânat, când avea de înfruntat duşmani potenţiali, catastrofe ale naturii dezlănţuite, capricii climaterice, accidente şi boli. Atât pentru Homo Sapiens,

cât şi pentru omul de tip Neanderthal, care au coexistat şi au trăit în condiţii identice, cultul morţilor a fost prezent cu mult înaintea apariţiei agriculturii şi a primelor clanuri şi regate acum aproximativ 10.000 de ani.

Condiţiile de viaţă ale oamenilor primitivi erau identice cu cele ale animalelor din jur. Legea de bază a naturii este asigurarea supravieţuirii, când cel mai puternic şi mai mare îl devorează pe cel mai slab sau mai mic; morala a fost de fapt inventată de oameni pentru salvarea femeilor, copiilor şi a celor bătrâni şi bolnavi (mult mai târziu). Studiile moderne de neuroanatomie comparată au arătat că vieţuitoarele mai evoluate, începând cu păsări, reptile şi mai ales mamifere, au început să-şi dezvolte (pe cale evolutivă) structuri în creierul inferior şi mijlociu (diencefal) specializate în lupta pentru supravieţuire. Pentru toate vieţuitoarele mai evoluate, pericolul apărea brusc (catastrofă naturală sau duşmani de toate felurile). Aşa cum a sesizat genial marele neurofiziolog american Walter Cannon, în faţa unui pericol apărut brusc trebuie să lupţi sau să fugi („fight or flight"), deci organismele trebuie să îşi producă o mare cantitate de energie chimică, rapid, spre a-şi asigura fuga sau lupta. Aşa a apărut sistemul limbic, compus în special din formaţiunile numite amigdala şi hipocamp, specializate în EMOŢII. Mecanismele neuroendocrine (ce cuprind binecunoscuta descărcare de adrenalină), în urma mesajelor primite pe traseul: simţuri —> talamus + hipotalamus —> sistem limbic —> cortex —> sistem nervos autonom (SNA), declanşează atât reacţiile biochimice de producere rapidă a energiei chimice, dar şi mişcările necesare supravieţuirii, de fugă sau luptă. Deci, pe cale evolutivă, la toate vieţuitoarele superioare au apărut structuri specializate în lupta faţă de pericole, iar... necunoscutul produce întotdeauna o reacţie emotivă a organismului.

Evident, FRICA a fost prima emoţie primară, ancestrală, comună animalelor şi oamenilor, păstrată la fel de puternic şi în zilele noastre, când i se mai adaugă diferenţieri, cum sunt panica, groaza şi mai ales starea specială numită anxietate. Aceste constatări, unanim recunoscute, ne îndreptăţesc să menţionăm relaţia de mai jos:

PERICOL-----Sistem limbic + SNA — Frică — Fugă sau luptă (3).

La oameni (şi poate la primate), în relaţia de mai sus mai intervine şi scoarţa cerebrală (cortexul), care permite şi o analiză a situaţiei, o evaluare a pericolului şi a căilor de fugă sau luptă; tot aşa acţionează şi pentru necunoscut (nedefinit):

NECUNOSCUT — Cortex + sistem limbic + SNA - Frică - Acţiune (4).

Orice fenomen paranormal sau eveniment cu conotaţii supranaturale este indisolubil legat de producerea unei emoţii, de obicei frică, dar şi a unei curiozităţi. Succesul unor persoane „dotate", uneori benefice (activând în bioenergie, hipnoză, clarviziune) este, de asemenea, strâns legat de producerea unei emoţii, aparent neobservate de cei din jur şi de transmiterea prin empatie. Emoţia este în primul rând sursă rapidă, puternică, de energie, condiţie indispensabilă manifestărilor paranormale, mult mai logică şi acceptabilă decât alte izvoare, cosmice sau supranaturale (prana, Qi).

Asocierea emoţiilor, de obicei frica, cu orice fenomen paranormal conduce la obţinerea unor concluzii, ce pot completa tabelul 1.1.

1. Caracterul puternic INDIVIDUAL al recepţionării apariţiei sau al imaginării unui fenomen paranormal. Unii pot „vedea" OZN-uri sau stafii, iar alţii nu; unii se sperie şi alţii nu. Tot aşa, unii sunt dominaţi de o emoţie puternică şi acţionează inconştient, iar alţii se controlează, încercând o explicaţie logică.

2. După cum se va arăta în capitolul 3, o emoţie puternică poate cuprinde şi activa diferite zone adiacente din creier, inclusiv centrii recepţionării senzaţiilor vizuale şi auditive, ambele situate în apropierea sistemului limbic. S-a demonstrat ştiinţific [64,76] că o emoţie puternică, în funcţie de tipul individual emotiv, poate produce halucinaţii vizuale sau auditive. Cu cât emotivitatea individuală este mai puternică (pragul de emotivitate e mai scăzut), cu atât sunt credinţa în paranormal şi şansele de producere a unor halucinaţii mai mari. Drogurile provoacă un efect asemănător.

3. Emoţia are un caracter brusc, depinzând de un cadru adecvat (situaţie favorizantă). Tot acelaşi caracter brusc, de cele mai multe ori imprevizibil, îl au şi fenomenele paranormale. De aceea, emoţiile sunt rare în condiţii de laborator, la fel sunt şi fenomenele paranormale. Cazul renumitului Uri Geller din anii '80 este o ilustrare evidentă.

4. Emoţiile se propagă la cei prezenţi prin empatie, aşa cum o ştim de la spectacole, partide sportive, întâlniri politice, show-uri etc.

Dar şi fenomenele paranormale apar des în cursul unor procesiuni, pelerinaje, predici în aer liber. Soldaţii de pe frontul de la Verdun, în 1916,

epuizaţi de lupte interminabile, înfricoşaţi şi înfometaţi, au avut halucinaţii vizuale şi auditive colective, simultane. Se afirmă că şi exaltaţii trimişi în misiuni suicidare (kamikaze), în urma unor îndoctrinări şi administrări de droguri, au de asemenea halucinaţii.

Relaţia (4) poate fi modificată în mai multe feluri pentru a ţine seama de complexitatea unor situaţii în care intervine necunoscutul. Un accident aparent banal, o asemănare a unui obiect cu ceva (cineva) sau o gamă largă de evenimente pot declanşa doar la unii oameni, cu un prag scăzut de emotivitate, o emoţie puternică, care se va propaga la cei din jur.

Exemplele descrise la pagina 22, produse în Bucureşti în anul 2000, sunt elocvente, atât prin banalitate, dar şi prin consecinţe. Copiii, bătrânii şi în general oamenii simpli, needucaţi, sunt cei mai predispuşi.

După mulţi psihologi, frica este în acelaşi timp INSTINCT (fiind comună animalelor), dar şi emoţie. La fel este şi agresivitatea, întâlnită la animale, dar şi la om, acţionând conform relaţiei (3). Toţi psihologii sunt de acord că frica şi agresivitatea sunt, la om, instinctuale, apărând brusc în faţa unei situaţii şi manifestându-se ca emoţii primare.

Frica de moarte a fost emoţia de bază, mai ales că omul este conştient că nu poate scăpa; moartea este, la fel ca îmbătrânirea, inevitabilă. In lumea aspră a oamenilor primitivi, moartea putea apărea de oriunde, sub orice înfăţişare, astfel că necunoscutul putea să însemne şi pericol, dacă nu imediat, latent, sigur. În cursul milioanelor de ani, pe cale evolutivă, animalele s-au dotat cu diverse sisteme de apărare, de fapt de prevenire a pericolului (dar şi de obţinere a hranei) prin perfecţionarea simţurilor miros, auz şi văz. Să fie numai acestea?

• Insectele şi multe animale sunt capabile să detecteze schimbări ale presiunii atmosferice şi să prevadă astfel o furtună.

• Insectele şi multe animale pot sesiza modificări ale câmpului magnetic, pot detecta unde seismice minore, care preced un cutremur (de exemplu, şoarecii şi şobolanii).

• Păsările şi multe mamifere se pot orienta după configuraţiile câmpului geomagnetic al pământului, poate după poziţiile astrelor.

• Comunicarea unui pericol celor din aceeaşi specie, cât şi existenţa unei surse de hrană, a devenit esenţială supravieţuirii. La început, insectele au comunicat prin sunete şi feromoni sau alte substanţe chimice necesare împerecherii, dar şi abordării existenţei unei surse de hrană sau a unui pericol. Comunicarea prin sunete şi substanţe volatile a fost preluată şi de animale.

Unele specii şi-au adăugat şi alte mijloace de comunicare, cum este „dansul" albinelor pentru găsirea unei surse de hrană şi... TELEPATIA, de fapt comunicarea prin sunete de joasă frecvenţă, larg răspândită în lumea peştilor, insectelor, animalelor, cum este cazul câinilor şi elefanţilor (probabil şi altele) [21,78].

Însuşi Sigmund Freud, părintele psihanalizei, a emis ipoteza existenţei şi la om (de fapt doar la unii dintre ei) a posibilităţii comunicării telepatice, rămăşiţă ancestrală de la oamenii primitivi. Prin emiterea de sunete de joasă frecvenţă, capabile de parcurs lung, oamenii primitivi puteau evita un pericol. Sunetele de joasă frecvenţă în gama 15-30 MHz nu sunt afectate de cuşca de tip Faraday, care opreşte undele electromagnetice. Ipoteza existenţei telepatiei, ca rămăşiţă ancestrală, a fost susţinută atât de C.G. Jung, cât şi de alţi oameni de ştiinţă.

Pericolele, necunoscutul şi frica de moarte au generat în decursul timpului începuturile religiei, sub o gamă largă de forme, la toate popoarele.

Totemuri, poveşti devenite mituri, credinţe în puterea de protecţie a unor stânci, izvoare, animale (amulete) şi alte forme de animism'au evoluat la toate popoarele devenind religiile de astăzi, toate având în comun frica de moarte, de necunoscut, speranţa în protecţie şi ajutor în caz de boală.

Începând cu secolul al XIX-lea, poate graţie lui Freud, omenirea a realizat importanţa enormă a fricii, sursa supremă a religiilor, superstiţiilor, miturilor, a bolilor psihosomatice şi a... fenomenelor paranormale.

Scriitori, psihologi, filozofi, medici, politicieni au scris volume destinate fricii [5,76]. Anticii considerau frica drept o forţă mult mai puternică decât oamenii, ca o pedeapsă a zeilor, astfel că grecii vechi au adorat două zeităţi: Deimos (Teama) şi Phobos (Frica); la romani le corespundeau Pallor şi Pavor, cărora li se construiau sanctuare în caz de război. După G. Delpierre, „fără frică, nici o specie nu ar fi supravieţuit". „Toţi oamenii suferă de frică. Cel care nu suferă de frică, nu este normal" - J.P. Sartre.

Iar Roger Caillois nota „la animale, frica este unică, identică şi imuabilă: cea de a nu fi mâncat. La om, frica nu este una singură, ci multiplă, nu este fixă, ci veşnic schimbătoare, devenind odrasla imaginaţiei noastre".

După scriitorul Guy de Maupassant, „frica este o senzaţie atroce, o descompunere a sufletului, un spasm cumplit al gândirii şi al inimii la a cărui simplă amintire te trec fiori de groază".

Frica de moarte a generat cultul morţilor, apărut încă acum o sută de mii de ani şi perpetuat sub diferite forme până în zilele noastre. Tot frica de

moarte a generat *speranţa* în ajutor sub forma religiilor, credinţei în ajutorul divin, a reîncarnării existenţei vieţii după moarte şi magiei. Aceeaşi frică de moarte a generat existenţa stafiilor, fantomelor şi spiritelor, a fenomenului de poltergeist, a comunicării cu cei decedaţi prin spiritism, incantaţii, vrăjitorie, şamanism, cât şi a ocultismului în general.

1.6. CAPACITATEA PSI ŞI... SCANDAL LA C.I.A.

Am menţionat pe scurt, încă din prefaţă, implicarea militară şi manipularea prin paranormal. Utilizarea unor „dotaţi" ca detectivi psihici a contribuit enorm la creşterea interesului oamenilor de ştiinţă. Spălarea creierului (menţionată în capitolul 3.4.) este de fapt o tehnică de manipulare psihică de mult utilizată, în egală măsură de preoţii tuturor cultelor, de şamani şi vrăjitori. În vremurile noastre, spălarea creierului este larg folosită şi de teroriştii sinucigaşi; amintiţi-vă de 11 septembrie 2001 sau de sectele ce au recurs la sinucideri în masă.

Studiul paranormalului în URSS în anii Războiului Rece (1950-1989) a avut implicaţii şi a cunoscut aspecte extraordinar de surprinzătoare, explicabile atât prin tradiţia misticismului slav, dar şi a ignoranţei şi setei de dominare a conducătorilor. Totul a început în 1960, când eminentul fiziolog Leonid Vasiliev, profesor la Universitatea din Leningrad, a citit un articol dintr-o revistă franceză de popularizare a ştiinţei. În acele vremuri, în URSS, doar nomenclatura de încredere avea acces la reviste capitaliste. Articolul menţiona o experienţă de telepatie pe distanţă lungă, între submarinul nuclear Nautilus aflat în imersie în Antarctica şi baza militară din California.

Vasiliev s-a înverzit de invidie, deoarece şi el încerca să studieze, pe ascuns, telepatia, desigur cu mijloace restrânse. Imediat, Vasiliev a contactat Comitetul Central al partidului comunist, relatând despre „noua armă redutabilă a capitalismului". Comitetul Central i-a dat „undă verde” lui Vasiliev, astfel că, în 1963, în URSS erau deja opt centre de cercetare a paranormalului, telepatia fiind denumită „sugestie mentală [79].

Culmea ironiei era că experimentul american de telepatie a fost fals, fiind o presupunere ştiinţifico-fantastică. Comandantul submarinului american, William Anderson, a dezminţit, în septembrie 1963, revista „The Week", demonstrând că vasul, în acea perioadă, se găsea în reparaţii la docuri. Vasiliev şi echipele de cercetători s-au lăudat cu rezultate spectaculoase, convorbiri telepatice între Moscova şi Vladivostok (peste 3000 km). Tipic comunismului, în timp ce cercetările paranormalului în scopuri militare

creşteau la milioane de ruble investiţii, publicului i se prezentau critici ale babelor vrăjitoare şi superstiţiilor.

Americanii s-au sesizat, dar au rămas sceptici; rezultatele profesorului J.B. Rhine din Durham nu erau suficient de convingătoare. „Explorări” ale unor savanţi şi ziarişti în anii '60 au indicat doar existenţa unor centre de studii, dar nu şi a unor rezultate spectaculoase. Cartea ziariştilor americani A. Stone şi Norma Lee Brown 1102] a demistificat încă din 1964 „spectaculoasele rezultate telepatice" ale sovieticilor. Se pare că cercetătorii sovietici, falsificau intenţionat rezultatele pentru a-şi asigura un trai decent şi comod. Nu este de mirare; iar aşa zisul experiment de telepatie de pe submarinul Nautilus este larg citat în toate cărţile de popularizare a paranormalului din România [16,21,26,80], care folosesc drept material de documentare cărţile apărute în URSS.

La începutul anilor 70 a apărut cartea „Psychic Discoveries behind the Iron Curtain" (tradusă la noi, în 1994, sub titlul total neinspirat „Experimente cutremurătoare; incredibile vindecări"). Autoarele, Sheila Ostrander şi Lynn Schroeder [79], în urma unei vizite în URSS, când au avut acces aparent liber la unele institute pentru cercetarea paranormalului, au descris cu mult entuziasm performanţele sovietice, producând un şoc printre congresmanii şi oficialii CIA. În consecinţă, CIA lansează un program de cercetări ale paranormalului sub conducerea lui Harold Puthoff şi Russel Tag, cunoscuţi pentru lucrări în acest domeniu, cu baza la cunoscutul Stanford Research Institute din California. Dar la sfârşitul anilor 70, CIA este dezamăgită de rezultate şi... pasează studiul către Defense Intelligence Agency (DIA), rămânând totuşi în continuare implicată. Programul de cercetare a paranormalului, cunoscut ca „Stargate", a fost oprit în 1995, în urma unui scandal public, după ce a costat 20 milioane USD. Stargate a fost susţinut de un sfert din congresmanii americani, în frunte cu senatorul Claiborne DeBorda Pell. El a angajat o echipă de foşti piloţi sau spioni CIA, ca Cecil B.Scott Jones, un fidel credincios în OZN, şi Joe McMoneagle, detectiv psihic. Senatorul Pell l-a invitat pe Uri Geller, sponsorizându-i apariţiile la TV. Între timp, Institutul de Cercetări al Armatei USA, în 1984, înfiinţează la rându-i un program de cercetare a paranormalului condus de psihologul Ray Hyman [54], care, în 1987, demonstrează inutilitatea cercetărilor. În 1988, se dezlănţuie un scandal la Washington, devenit public, în care competenţa CIA şi a unor congresmani era zdruncinată. Şi totuşi, cu tot scandalul, de abia în 1995, public, după dezbateri furtunoase, programul Stargate este „îngropat", ca nerentabil.

Dar ce s-a întâmplat în Rusia, care a cheltuit de zece ori mai mult decât americanii în studiul paranormalului? în 1991, Academia de Ştiinţe a URSS declanşează un scandal, în care mai mulţi savanţi, ca Boris Shmakin [31,54,113], cer guvernului să nu mai finanţeze „cercetările unor şarlatani".

Ştiaţi că, în 1990, guvernul Ucrainei a alocat o sumă considerabilă lui Bovbalan pentru metoda sa de îndepărtat norii şi furtunile, dar şi de producere a ploilor? Ştiaţi că, în 1995, generalul G. Rogozin, şeful Serviciului de Securitate al Preşedintelui Rusiei, proclama posibilitatea controlului telepatic al unor lideri politici, monitorizarea unor mase de oameni şi a previziunilor astrologice? Programele TV din Rusia şi fostele ţări din URSS sunt pline de emisiuni de astrologie, Medicină alternativă, mituri şi supranatural, OZN. Multe universităţi din Rusia menţin studiul paranormalului direct sau sub alte denumiri: Bioenergoinformatică, Cibernetică biologică etc.

2. VRĂJITORI ŞI PROFEŢI, TĂMĂDUITORI ŞI ŞARLATANI

95% din cărţile despre fenomenele paranormale conţin povestiri, istorii terifiante, biografiile unor persoane „dotate" pentru acest domeniu. Aceste povestiri, relatări, biografii au un triplu scop: fac verosimilă, credibilă existenţa fenomenelor paranormale, citează oameni mai mult sau mai puţin cunoscuţi şi dau o notă de „culoare", de curiozitate, nelinişte, uimire, toate atribuite necunoscutului.

Nu ne putem abate de la această „regulă", dar vom insista mai ales pe biografiile unor persoane „dotate" şi pe unele relatări mai deosebite; oricum, criteriul de alegere nu poate fi decât subiectiv, din moment ce domeniul este paranormal, deci, deocamdată, în afara Ştiinţei. In acest sens, am instituit, arbitrar, câteva categorii de personaje „dotate", cum sunt: vrăjitori-şamani, profeţi-sfinţi, ghicitori, tămăduitori (inclusiv bioenergeticieni, o formulare mai recentă a unui fenomen străvechi) şi... bineînţeles, şarlatani, grupare foarte semnificativ prezentă în acest domeniu.

Cea mai interesantă, poate, este însă cea a savanţilor naivi, de bună credinţă, uşor de păcălit, în realitate.

Scopul acestui capitol nu este înşiruirea de biografii şi povestiri, ci acela de a găsi, împreună cu cititorii, eventuale trăsături comune, caracteristice, ce trebuie evidenţiate. Capitolul este de fapt dedicat întrebării a treia din prefaţă; există persoane mai deosebite, înzestrate cu o capacitate extrasenzorială ce le permite să producă şi să folosească FPN sau credibilitatea oamenilor? Desigur, chiar prin enumerarea categoriilor menţionate mai sus, la prima vedere, nu

pare ştiinţific a „băga în aceeaşi oală" categorii atât de diversificate, care par opuse. Menţionăm că, aşa cum am arătat în capitolul 1, una dintre relaţiile propuse pentru a caracteriza fenomenele paranormale conţine Factorul Declanşator (pagina 31), care poate fi un fenomen real sau greşit interpretat, dar mai ales un personaj „dotat".

Conform figurilor 1.1 şi 1.2., aceşti „dotaţi" se situează la extremele curbelor; proporţia lor faţă de majoritate poate fi de 1:1 milion sau mai rar, iar criterile de selecţie sunt arbitrare şi subiective.

2.1. MAI ÎNTÂI AU FOST... ŞAMANII!

Credeţi că şamanismul este o relicvă arheologică, etnologică, de acum zece mii de ani? Mare eroare! Şamanii au rezistat progreselor civilizaţiei, terorii ţariste şi staliniste şi au proliferat în toată lumea. Iată o relatare a unei echipe de cercetători şi ziarişti francezi din 1993. Aceştia s-au deplasat în nordul Siberiei. În plină taiga era o cabană din lemn, izolată, în care trăia şamanul Feodot, yakut de 27 ani. Timp de o oră a rămas surd la toate rugăminţile călăuzei şi ale francezilor, apoi s-a retras afară, la un mormânt imaginar. S-a întors, şi-a scos instrumentele de şaman, a stins opaiţele şi a aprins un foc, s-a îmbrăcat într-un costum cu pene şi a început să cânte monoton, să danseze într-un ritm lent şi să bată toba. În cântecul monoton se mai distingeau imitaţii de strigăte de păsări, de animale.

Ziarista Catherine Garanger relatează: „în primele 10 minute nu s-a întâmplat nimic. Apoi deodată toată cabana a început să vibreze, iar banca din lemn pe care stăteam trepida sub noi. Fiori ne străbăteau şira spinării, ca un fel de vibraţie interioară, ca şi cum ai fi fost pe o plută în mijlocul mării înfuriate. Apoi şamanul a început să vorbească în transă, cuvinte ce parcă ar fi fost dictate de cineva". Întorşi în Franţa, au întrebat fizicienii.

Dr. Jean F. Jal de la CNRS a explicat: cabana din lemn a jucat un rol de cutie de rezonanţă, ritmurile tobei şi ţipetele conţineau sunete de joasă frecvenţă. Astfel de sunete imprimă o rezonanţă timpanului şi organelor de echilibru din urechea internă ce poate induce viziuni auditive. S-a admis că şamanii cunoşteau încă de acum zece mii de ani producerea şi puterea infrasunetelor, sunete de joasă frecvenţă cu impact puternic asupra organismelor vii.

S-a zis şi s-a admis că prostituţia a fost cea mai veche meserie din lume. Se poate! Dar a doua (şi poate mai veche) a fost cea de... şaman, într-adevăr,

în toate limbile cunoscute există mai multe denumiri pentru această „meserie" şi nu există popor care să nu aibă (să fi avut) vrăjitori.

Diferenţa dintre vrăjitori, şamani, vraci, „medicine-man" este discutabilă şi par să conteze mai mult zona geografică sau metodele folosite, care la rândul lor depind de natura înconjurătoare. Un vrăjitor din Africa sau America Centrală are la dispoziţie incomparabil mai multe „resurse" (plante, insecte) decât şamanii din tundra siberiana sau canadiană. Însuşi cunoscutul nostru compatriot, Mircea Eliade, o autoritate în Istoria Religiilor, a remarcat extraordinara asemănare a unor tehnici şamanice şi magice la populaţii de pe diverse continente, existente cu mult înaintea colonizărilor [29,30].

Se pare că M. Eliade a fost primul care a înţeles „superioritatea" şamanilor comparativ cu vrăjitorii şi vracii. Şamanii, acţionând într-un mediu extrem de ostil (Siberia, Nordul Canadei) au avut mult mai puţine resurse naturale, suplinindu-le prin tehnici spirituale, extatice, lucrând în transă autohipnotică. Ei sunt strămoşii incontestabili ai tehnicilor moderne de hipnoză, de relaxare (terapie în grup, meloterapie, descărcare energetică etc). După M. Eliade, tehnicile spirituale ale şamanilor pot fi încadrate într-o categorie aparte, aceea a „tehnicilor arhaice ale extazului" [29], termen pe care un alt compatriot, regretatul Petru Culianu (ucis mişeleşte), l-a completat.

Culianu înglobează tehnicile şamanilor în: stări modificate ale conştiinţei (SMC), relatări despre experienţe extatice în afara corpului (EAC) şi experienţe la limita morţii (ELM), păstrând terminologia recomandată de acest autor [23]. Cu alte cuvinte, spre deosebire de vrăjitori şi vraci, care îşi bazează activităţile benefice şi malefice preponderent pe extracte din plante şi insecte (partea spirituală, sugestivă, este prezentă într-o mai mică măsură), şamanii se implică personal, ajung prirr transă la stări de extaz, cu public sau izolat, iar ponderea substanţelor halucinogene naturale este mai redusă.

Aşa cum pisicile şi câinii (desigur şi alte animale) mănâncă unele plante în caz de boală, fapt observabil de oricine, şi primii hominizi au folosit acelaşi procedeu. Câinii şi pisicile sunt animale carnivore, iar consumul unor plante, dictat prin instinct, este remarcabil pentru autotratament. Omul primitiv a fost omnivor, iar pentru consumul unor plante şi fructe, a plătit, desigur, cu viaţa, până a învăţat să le deosebească şi să cunoască proprietăţile lor terapeutice. Instinctiv, oamenii primitivi au căutat să-şi completeze hrana greu de obţinut, nu numai pentru a-şi potoli foamea, ci, tot instinctiv, pentru a-şi suplini nevoia de vitamine, săruri minerale, de dulce şi sărat, de proteine. V-aţi întrebat vreodată de ce eschimoşii nu fac scorbut, din lipsă de plante ce conţin

vitamina C (acid ascorbic)? Pentru că, tot instinctiv, mănâncă carne crudă şi beau sânge proaspăt, bogate în vitamine şi săruri minerale [75].

Ca şi la animale, nutriţia este esenţială supravieţuirii şi sănătăţii.

Oamenii au făcut şi fac tot felul de experimentări pentru a obţine nu numai o hrană satisfăcătoare, dar şi... satisfacţii culinare. În acest sens, importanţa nutriţiei a fost sesizată din cele mai vechi timpuri, atât la nivelul individual (hrănirea unui musafir), cât şi al unei familii, unui trib, unei zone geografice. Hrana a devenit o entitate magică, atât prin valoarea ei intrinsecă, dar mai ales prin aspectul social (hrănirea în grup), ajungându-se la ritualuri păstrate şi astăzi [75].

Hrănirea în grup induce un sentiment de solidaritate, de unire, fapt remarcat în toate ceremoniile, ritualuri ce au loc şi în zilele noastre; orice eveniment este urmat de o masă substanţială, prilej de descărcare nervoasă.

Evident, unele otrăvuri, substanţe halucinogene naturale, consumate în cantitate mică, au fost acceptate pentru a fi folosite în diverse scopuri, îmbogăţind arsenalul plantelor medicinale utilizate empiric.

Mulţi savanţi de diferite specialităţi, cum au fost James Frazer, Mircea Eliade, Cari G. Jung, M. Mercer etc. au fost fascinaţi de existenţa magiei la toate popoarele, cu mult înaintea apariţiei Religiei. Ei au admis că în timpurile imemoriale, de la începutul istoriei, o dată ce câteva familii s-au unit în grupuri sau triburi, a avut loc o diferenţiere printre membri.

Căpetenia, conducătorul, ca cel mai viteaz şi mai inteligent, s-a înconjurat inevitabil de credincioşi... iar la celălalt capăt, mai izolat, era un vrăjitor (putea fi şi femeie), un cunoscător al plantelor şi al proprietăţilor lor terapeutice. Ulterior s-au adăugat şi efectele psihice: stăpânirea duhurilor şi superstiţiilor. Orice vrăjitor sau şaman trebuie să fie şi un bun psiholog, în special în interpretarea emoţiilor (să fie capabil de empatie). Izolarea se impunea prin necesitatea iniţierii (învăţării).

Este imposibil ca în activitatea unui om să nu apară momente de deznădejde, de frică, de înţelegere a limitelor capacităţii sale. Dorinţele, temerile, speranţa, anxietatea activează psihicul uman, indiferent dacă este vorba de un om primitiv sau civilizat, de ieri sau de astăzi. Omul aflat într-o furie neputincioasă îşi încleştează pumnul şi dă lovituri imaginare, scoţând vorbe de ură. Îndrăgostitul respins suferă real, dar şi imaginar; vânătorul sau pescarul fără o pradă devine trist şi frustrat; cel rătăcit noaptea în pădure sau singur pe drum este cuprins de frică etc. În astfel de ocazii, omul se simte în pericol, înconjurat de... necunoscut şi apar... emoţii. După cum se va arăta în

capitolul următor, emoţiile sunt reacţii naturale ale organismului animal şi uman în faţa unui pericol real sau imaginar. Emoţiile sunt însoţite de manifestări, expresii mai mult sau mai puţin specifice, fiecare individ reacţionând caracteristic, iar expresia emoţiilor este recunoscută de cei din jur prin EMPATIE.

Emoţiile sunt caracterizate prin mecanisme biochimice, nervoase şi hormonale în scopul obţinerii rapide a energiei necesare evitării pericolului:

fugă sau luptă. După cum se va arăta în capitolul următor, emoţiile sunt dirijate de creier, pornesc din acest organ şi pregătesc rapid organismul pentru reacţia la pericol prin modificări ale respiraţiei, circulaţiei sângelui, prin sporirea rezistenţei etc. Din moment ce emoţiile încep în creier, cuprinzând zone mai mari sau mai mici, vor apărea inevitabil imagini conştientizate, care sporesc efectul emoţiei. Cu cât emoţia este mai mare, cu atât imaginile din psihic, dirijate de subconştient spre conştient devin mai puternice, mobilizând organismul. Emoţiile cresc tensiunea nervoasă prin acumularea de energie gata de a fi cheltuită, dar pe care instinctiv o dispersăm prin lovituri reale sau imaginare, plâns sau râs, tremurat, bâlbâit etc. [76j. După părerea autorului, *iniţierea, sub diverse forme, în toate colţurile lumii, constă principial în controlul emoţiilor; cu alte cuvinte, în producerea lor la voinţă, în dirijarea energiei lor în scopul obţinerii unei capacităţi sporite, capabile de... performanţe bioenergetice şi cu posibilităţi nelimitate, dependente de caracteristicile individuale.*

*Î*n cazul unei panici, unui puseu anxios, unei frici sau unui pericol, după consumarea emoţiei respective, după perindarea unor imagini în psihic, acestea nu se pierd, ci rămân fixate în memoria afectivă (emotivă) localizată în regiunea hipocampului din diencefal. Supravieţuirea după o emoţie puternică ne poate da convingerea că am scăpat, fie că am avut noroc, fie că am fost ajutaţi... de cineva („cineva acolo sus mă iubeşte"), formulare sugestivă, cu care s-au întâlnit şi oamenii primitivi. Magia şi ritualurile, principiile lor de bază au fost induse în urma unor experienţe emoţionale. Miturile tuturor popoarelor pornesc de la întâmplările unor eroi reali sau imaginari, care au fost amplificate, corectate prin tradiţia moştenită pe parcursul unui şir lung de generaţii. Magia, ca şi Religia, a pornit de la experienţe emoţionale, urmate de observări ale naturii şi oamenilor, dar interpretate greşit şi ajunse la convingeri incorecte, care s-au păstrat parţial şi astăzi.

Magia a fost prima îndeletnicire „intelectuală" a omului, când a încercat să rezolve unele probleme practice (boală, şoc, rănire, indigestie) folosind

plante, produse animaliere sau capacitatea de empatie şi sugestie ce duce la rugăciune. Aşa cum afirmau Malinowski şi Eliade [29], primii magicieni au fost inteligenţi şi, după cum au observat antropologii, în toate societăţile sălbatice, magia şi personalitatea merg strâns împreună.

Magia coincide cu succesul personal, îndemânarea, curajul şi capacitatea de empatie. Orice magician tinde să îşi formeze o glorie, un renume, prin succesele, victoriile sale, relatate prin povestiri, dintre care unele au devenit mituri. Miturile sunt rezultatul credinţei omeneşti într-o putere spirituală, care acţionează dacă ştii să o chemi şi dacă crezi în virtuţile acesteia. Deci este vorba despre puterea sugestiei. Fiecare credinţă are mitologiile proprii, căci nu există credinţă fără miracole sau minuni. De aici şi înrudirea magiei cu religia. Atât magia, cât şi religia au căpătat şi un aspect social, mult mai puternic în cazul celei de a doua.

Riturile, ceremoniile triburilor primitive sunt axate pe poveşti mitologice, cu încărcare emoţională. Multe s-au păstrat până în zilele noastre, evoluate, aranjate, cum sunt carnavaluri, dansuri, procesiuni etc.

Magia are nevoie de succes imediat; în schimb, religia promite dreptate într-un viitor îndepărtat. Astfel, Magia s-a distanţat, a trecut pe scheme rigide (în speranţa că se vor repeta succesele anterioare) şi, pentru a-şi păstra secretele puterii, s-a înconjurat de mister, transmiţând cele ştiute doar unui urmaş ales cu grijă. Magia, manifestată sub variate forme (descântec, vrajă, blestem), are un conţinut mitic, adunături de superstiţii, observaţii imature efectuate însă după un anumit ceremonial. Metodele folosite sunt destul de asemănătoare în diferite societăţi primitive de pe diverse continente. În primul rând, vrăjitorul sau şamanul povesteşte un mit legat de obiectul ceremonialului (rit), care se rosteşte MONOTON, dar păstrând un anumit ritm, fapt de asemenea important. Incantaţiile vracilor sunt voit lungi şi monotone, pregătind asistenţa (dar şi pe executant) pentru o autohipnoză (autosugestie).

Şamanul execută un dans, de asemenea monoton, iar la fel face (dar neobligatoriu) şi asistenţa. Ceremonialul cuprinde o infinitate de variante, dar se menţin caracterul monoton al povestirii, dansul şi fumul unor plante. Un alt element nelipsit sunt bătăile ritmice de tobă cu rol de amplificare a dansului. Acest ansamblu constituie un cadru favorabil experienţelor extatice, halucinante. Esenţială este însă manifestarea emoţională, producătoare de energie. Şamanul indică cu o săgeată duşmanul imaginar şi rosteşte cuvinte pline de ură şi furie. Săgeata este „trimisă" spre duşman, îl străpunge, iar el răsuceşte săgeata şi apoi o scoate triumfător. Asemănător, un blestem se

execută cu o imagine din ceară sau argilă (şuviţă de păr sau bucată de material dintr-o haină a victimei) spre care sunt rostite cuvinte pline de ură, conturând imagini a ceea ce i se va întâmpla subiectului. În magia neagră, şamanul răneşte, chinuie şi omoară victima de-a lungul unui ceremonial în care el intră în transă extatică ajutat de fumul plantelor şi de dansul monoton, dar ritmat.

Triburile primitive porneau la luptă sub îndrumarea unui vrăjitor, care îi punea pe războinici să danseze, monoton, dar un timp mai îndelungat, scoţând strigăte pline de ură, dispreţ şi furie la adresa duşmanului.

Scriitorul Aldous Huxley a fost fascinat de multiplele aspecte ale magiei. În urma unei colaborări cu universităţile din California, unde a experimentat şi substanţe halucinogene, a descris unele observaţii deosebit de interesante, publicate în „The Doors of Perception" (Uşile percepţiei) [53]. Huxley a observat ştiinţific ceremoniile şamanilor mexicani. Dansurile monotone, de lungă durată, efectuate într-o atmosferă plină de fum, produc în final o intoxicaţie temporară cu dioxid de carbon, rezultat prin ritmul respirator sacadat şi apnee ritmată, care au drept consecinţă excitarea centrului respirator din creier. Această intoxicaţie benignă, temporară, ajutată de fumul plantelor arse, determină atât creşterea emoţiei la paroxism, dar şi apariţia unor stări speciale: halucinaţii, extaz, catalepsie, crize epileptice etc, care au fost interpretate drept comunicare cu spiritele. Ca şi Freud, Huxley a testat pe sine efectele unor halucinogene.

In magia terifiantă, în exorcismul direcţionat contra unei puteri malefice, şamanul execută povestiri şi dans, în care el însuşi se simte ameninţat, se luptă cu duhurile respective, tremură de frică. Evident, şamanul sau vrăjitorul trebuie să fie un bun actor, un fin psiholog, cunoscător al puterii plantelor şi insectelor. În arsenalul şamanului, trebuie să se găsească o mare varietate de obiecte, extrase din plante, fierturi din produse animaliere, substanţe mirositoare. După cum sublinia James Fraser:

„Elementul dominant stârneşte emoţii celui ce execută actul şi prezice rezultatul, ritul îşi imită scopul". Vrăjitorul, deşi menţine unele scheme magice, le adaptează pentru diferite ocazii. *Esenţială în succesul practicilor magice este credinţa celor din jur.* La toate popoarele la care s-a practicat magia, cel care este desemnat pentru un blestem se simte în primejdie, ştie că se va îmbolnăvi sau că va muri, la fel comportându-se şi cei din jur. Soluţia: să găsească un vrăjitor mai puternic sau să se supună sugestiei, conform obiceiurilor locale [29,67,103].

O problemă mult disputată de specialişti şi încă nerezolvată satisfăcător este cea a *alegerii* unui viitor şaman. Aceasta are, în plus, şi o mare valoare practică, aplicabilă şi astăzi. Într-adevăr, în mass-media apar des relatări (adesea publicitare) despre cutare bioenergetician (formularea lexicală modernă pentru desemnarea şamanului), care posedă capacităţi deosebite şi... poate vindeca orice boală! Şi oamenii primitivi s-au confruntat cu aceeaşi problemă! Cine poate deveni şaman real, „dotat" cu puteri deosebite (sugestive, hipnotice, al şaselea simţ, încărcare magnetică, telepatică etc)? M. Eliade, P. Culianu, M. Mercer, Claude Levi-Strauss, M. Mead etc. au analizat această problemă, valabilă şi astăzi. Prin urmare, cine putea fi şaman?

1. Tineri cu tulburări psihice, afective, poate epileptice etc. Aceştia se ştiu marcaţi, stau mai retraşi, aparţin genului introspectiv şi categoric au vise cu coşmaruri, SMC şi unele viziuni. La toate popoarele, de pe toate continentele, astfel de tineri erau atraşi spontan spre magie şi erau adesea ţinuţi în preajma unui şaman sau vrăjitor pentru instruire, de mici copii.

La aproape toate popoarele primitive, astfel de copii erau marcaţi ca aleşi şi ocrotiţi, tocmai în scopul unei instruiri speciale.

2. Prin studierea şamanilor şi vrăjitorilor la populaţiile primitive, specialiştii au găsit un număr însemnat de oameni sănătoşi, cu mare vitalitate şi rezistenţă fizică şi psihică. Mulţi dintre aceştia proveneau din familiile şamanilor şi erau aleşi şi instruiţi pe criteriul ataşamentului şi încrederii.

3. O ultimă categorie, prezentă încă din preistorie, este cea a... şarlatanilor. Din vremuri imemoriale, poziţia specială a şamanului sau a vrăjitorului a stârnit invidie, astfel că mulţi „şmecheri" sau indivizi cu tupeu s-au dat drept şamani, culegând uneori succese, alteori... moarte.

Levi-Strauss [103] a fost martor la câteva procese petrecute în triburi primitive pentru judecarea unor pretinşi şamani sau în caz de abuzuri ale unora veritabili. Şi între şamani exista invidie şi... „turnătorie", defăimare.

După părerea specialiştilor, majoritatea covârşitoare a şamanilor activi erau oameni inteligenţi, dotaţi cu multe cunoştinţe practice, actoriceşti, cu rezistenţă fizică şi psihică. După Karjailanen, „şamanul posedă o inteligenţă evidentă, cu trup suplu, cu energie aparent nelimitată, şi se sileşte, în timpul iniţierii, să-şi fortifice trupul şi să-şi desăvârşească capacităţile intelectuale" [70]. Mai mult, toţi specialiştii admit posibilitatea ca, prin „iniţierea" la care au fost supuşi, tinerii şamani să se fi vindecat de unele defecte psihice, boli de comportament, ce îi afectaseră în copilărie [68,71].

INIŢIEREA este un ritual obligatoriu la toate popoarele şi marchează sfârşitul uceniciei şi saltul calitativ spre poziţia de şaman. Deci este un fel de examen... de atestare, dar esenţial şi extrem de important. Mircea Eliade şi alţi specialişti au scris cărţi despre diversele variante ale iniţierii la diferite popoare. Ceremonialul iniţierii decurge ca o piesă de teatru cuprinzând trei scheme obligatorii: suferinţă, moarte iniţiatică şi înviere.

Trebuie menţionat că şi în zilele noastre ceremonialul iniţierii, sub o infinitate de forme, se menţine în societăţi secrete, secte, formaţiuni armate, inclusiv în Francmasonerie.

SUFERINŢA poate fi precedată de o perioadă de izolare, de recluziune în munţi sau păduri, prilej de introspecţie şi de călire fizică şi psihică, de familiarizare cu metodele de concentrare mentală. Suferinţa are o valoare simbolică, aceea a depăşirii unui anumit prag de călire a trupului în faţa unor boli, tentaţii, pentru rezistenţă fizică etc. Nu există iniţiere fără suferinţă, chipurile produsă de demonii şi spiritele rele care se opun admiterii novicelui. Probele fizice pot abunda în cruzimi, tocmai pentru a îi elimina pe cei slabi, nepregătiţi. Astfel, candidaţii sunt bătuţi, puşi să meargă cu picioarele goale pe jăratic aprins, suspendaţi în aer; se simulează tăierea unor membre, înfigerea unor ace pe faţă şi pe corp, sunt mânjiţi cu cenuşă sau coloranţi etc. [29].

MOARTEA RITUALĂ simbolizează coborârea în Infern, în lăcaşul spiritelor. Se sugerează dezmembrarea candidatului, a organelor lui. De cele mai multe ori, se administrează o băutură hipnotică pentru a-l adormi sau poate fi hipnotizat. „Călătoria" în infern devine astfel un prilej pentru alte „drumuri" spirituale pe care viitorul şaman le va executa în viitor în scopuri diverse, mai ales pentru vindecări. „Urcarea în cer" poate include şi o „coborâre" în infern, în împărăţia spiritelor. Aceste călătorii pe cale spirituală, cu care viitorul şaman trebuie să se obişnuiască, au loc pe verticală, pe traseul unui „stâlp" al cerului, „arbore al lumii", „axis mundi” mult preţuit de M. Eliade. Ascensiunile simbolice, spirituale există în toate mitologiile.

ÎNVIEREA, tot pe cale spirituală, simbolizează victoria în călătoriile extatice, obţinerea unui nou echilibru mental, dobândirea unei noi personalităţi, consacrarea în propriii ochi, dar şi ai comunităţii. Şamanii adevăraţi sunt capabili de performanţe fizice similare cu cele ale yoghinilor antrenaţi. Rezistă la frig, la o încercare fizică, pot produce acea „căldură” psihică etc. După Mercier [70], un om simplu (buriat, din Siberia) avea un bagaj numărând înjur de 3.000 de cuvinte, suficiente pentru activitatea de

păstor, în schimb şamanul deţinea un vocabular de aproximativ 12.000 cuvinte. Şamanul este puternic implicat în viaţa clanului.

M. Eliade a definit şamanismul nu ca o religie, ci ca un ansamblu de tehnici ale extazului în scopul obţinerii contactului cu lumea spiritelor pentru diverse scopuri, mai ales terapeutice. Şamanismul, după Culianu, este identificabil la toate popoarele şi religiile, de pe toate continentele. Ca orice meserie, ca orice ocupaţie, şamanismul a evoluat de-a lungul timpurilor, menţinându-se intact la populaţiile izolate sau evoluând spre vrăjitorie, astrologie, divinaţie şi alte aspecte ale paranormalului, dar vindecarea pe cale spirituală şi unele principii ale tehnicilor extatice s-au menţinut, împrumutând câte ceva din noile metode. Existenţa de mii de ani a şamanismului explică şi conservarea unora dintre metodele extatice şi la vrăjitorii contemporani, inclusiv ceva din credibilitatea publicului.

La baza tămăduirii spirituale executate de şamani stă credinţa, adânc înrădăcinată, după care o *boală* este produsă prin dispariţia sufletului (sau a unei componente dereglate a) pacientului. In acest scop, şamanul îşi foloseşte unul dintre suflete (componente) pentru a pleca în căutarea sufletului pierdut al pacientului, deci execută o „călătorie" în lumea spiritelor. In timpul executării ritualului, şamanul, îmbrăcat corespunzător, vorbeşte monoton (adesea într-o limbă păsărească), dansează, invocă spiritele, bate ritmic o tobă şi consumă o cantitate moderată de substanţe halucinogene (extracte de plante). Căderea în transă poate fi un somn profund, adesea agitat, plin de convulsii asemănătoare crizelor epileptice.

Şamanul se trezeşte, îşi povesteşte „călătoria" şi tratează pacientul care poate fi antrenat în acest ritual.

Şamanii puteau executa unele operaţii, gen „chirurgia cu palmele", a vracilor filipinezi contemporani. Tămăduirile de succes ale şamanilor, discutabile, se bazează pe sugestia insuflată, prin administrarea unor extracte din plante şi insecte, dar şi pe echivalentul terapiei în grup, la modă astăzi. Câte ceva din tehnicile şamanilor s-a păstrat până astăzi, mult modificat ca aspect, în primul rând; vrăjitorii şi mai târziu preoţii au găsit metode de tămăduire prin plante sau prin confesiuni. O dată cu instalarea civilizaţiei, din ce în ce mai puţini oameni se pretează la o iniţiere atât de dură, iar calitatea vrăjitorilor a scăzut prin obţinerea unor succese pe calea sugestiei, a extractelor din plante şi insecte, mult mai accesibile.

O reminiscenţă a şamanismului este DEDUBLAREA, adică despărţirea aparentă a corpului fizic de cel astral (încă nedemonstrată ştiinţific). Şamanii

obţineau această stare prin transă indusă de dansul ritmat şi mai ales de plantele halucinogene. După cum a relatat medicul R. Moody, un număr relativ semnificativ de pacienţi aflaţi în moarte clinică şi apoi readuşi la viaţă a povestit că a avut viziuni, că îşi privea „de sus" propriul corp şi că erau capabili să reproducă discuţiile pe care personalul medical le-a avut în jurul celui aflat în comă. Dedublarea aparţine categoriei desem-nate ca SMC (stări modificate ale conştiinţei) şi este foarte subiectivă, medicii refuzând să-şi dea o părere tranşantă. Iată însă că în anul 2000, francezul Bernard Raquin a publicat o carte intitulată „Ghid practic pentru a ieşi din corpul vostru, pentru o călătorie în astral". Rezultatele sunt discutabile.

Şamanul adevărat era rezultatul unei alegeri (selecţii) minuţioase. Era un personaj esenţial lumii primitive, fiind în acelaşi timp preot, vrăjitor.

„Călătorea" în lumea de dincolo, vorbea cu spiritele, dar şi cu animalele şi plantele; blestemă, dar şi exorcizează; provoacă boli, dar le şi vindecă.

Picturile rupestre din peşterile de pretutindeni conţin figuri de şamani. În peştera Trois-Freres din munţii Pirinei există o pictură, evaluată a fi veche de 15.000 de ani, în care şamanul, cu ochii închişi, stă în mijlocul unui cerc de animale, care probabil trebuiau convinse să se lase sacrificate.

Ceea ce este uimitor sunt cunoştinţele lor, atât despre natură, cât şi despre corpul uman. Toba era instrumentul esenţial. Or, s-a demonstrat că ritmul de dans al şamanului se situează pe aceeaşi frecvenţă cu undele theta emise de creier, asociate cu creativitatea. Encefalogramele efectuate pe şamani moderni (nu şarlatani) au arătat că, în zece minute de transă, şamanul atinge un grad de concentrare activă similară cu cea pe care maeştrii japonezi ai cultului Zen o obţin numai după şase ore de meditaţie profundă.

Aşa cum am menţionat mai sus este meritul unor savanţi umanişti cum au fost Mircea Eliade, I.P. Culianu, M. Mercier de a fi atras atenţia asupra valenţelor excepţionale ale şamanismului. Ulterior, şamanii au mai fost studiaţi şi de savanţi de formaţii diferite: comandorul Gustav Holm a asistat în Groenlanda la o ceremonie inuită în care şamanul a produs asistenţei viziuni, şi a făcut o demonstraţie de levitaţie. Antropologul american Michael Harner a fost atât de impresionat de şamani încât a petrecut patru ani printre triburile indiene din Amazonia. Ca să fie acceptat, Harner a băut din licoarea pe bază de ayahuasca (planta sufletului) şi frunze de cawa. A avut viziuni descrise în cartea pe care a publicat-o în 1982, „Şamanul". Ca şi în cazul sociologului Carlos Castaneda, M. Harner a fost atât de puternic marcat de şamani, încât,

întors în SUA, a înfiinţat un cult spiritual, „neo-şamanism", pentru căutarea armoniei spirituale.

Dar cel mai interesant este matematicianul (tot american) Tom Hoskinson.

El a studiat şamanii existenţi în deşertul Arizona (munţii Granary Basket şi mesa Sears Point). Hoskinson a fost intrigat de cele peste 50 de figuri săpate în stânci sau sculpturi în piatră, de forme foarte variate. La Effigy Mounds National Monument lângă Marquette, Iowa, se găsesc peste 200 monumente de piatră reprezentând animale. După Hoskinson, figurile geometrice erau locurile sacre, unde şamanii intrau, prin transă, în contact cu lumea spiritelor. Aflat în transă, sub influenţa drogurilor psihotrope, şamanul dă o interpretare veridică acestor statui sau picturi devenite astfel „entopice", producând halucinaţii vizuale unor persoane sugestibile.

2.2. PROFEŢI, SFINŢI ŞI PELERINAJE

Aceasta este una dintre părţile cele mai delicate şi dificile din această carte. Într-adevăr, din cele 6 miliarde de oameni existenţi în 2002, aproximativ 95% aparţin oficial unei religii, chiar dacă luându-i în considerare pe cei practicanţi (cei care merg cel puţin o dată pe săptămână la un lăcaş sfânt) cifra s-ar reduce probabil la jumătate. Mai mult, poţi să aparţii unei religii, dar să nu îţi pui probleme teologice, existenţiale, adică „să crezi şi să nu cercetezi", o sintagmă recomandată de toate religiile, sectele şi chiar... partidele politice.

Or, toate religiile abundă în fenomene paranormale, indiferent dacă sunt animiste, totemiste, politeiste sau monoteiste. Toate cărţile sacre ale religiilor - Upanişade, papirusuri egiptene, tăbliţe cuneiforme, Talmud, Coran şi Biblia - abundă în menţionarea unor fenomene paranormale cum sunt: reîncarnare şi viaţă după moarte, înviere, existenţa unor spirite, fantome, a diavolului şi a îngerilor, minuni şi miracole, vindecări pe cale spirituală, blesteme şi descântece, levitaţie, plus evenimente catalogate drept supranaturale, cum sunt distrugeri de cetăţi prin sunete, oameni transformaţi în pietre etc. La acestea, se pot adăuga prezenţa piramidelor din Egipt şi America Centrală, desenele din platoul Nazca, pietrele sacre din Anglia, menhirii din Europa Apuseană, coloşi construiţi nu se ştie cum exact.

În consecinţă, aşa cum am afirmat în primele pagini (cap. 1.1. şi 1.3.), bisericile şi cultele religioase au avut faţă de fenomenele paranormale atitudini variind de la deplină acceptare (hinduism) până la asuprire (biserica

catolică). Era şi de aşteptat, pentru că atât religiile, prin preoţi, cât şi adepţii fenomenelor paranormale (vrăjitorii) îşi dispută... publicul şi au o origine comună.

După Edward B.Taylor, unul dintre întemeietorii antropologiei, „esenţa religiei primitive este *animismul",* credinţa în fiinţe spirituale, avându-şi originea într-o greşită, dar consistentă interpretare a viselor, viziunilor, halucinaţiilor, stărilor cataleptice şi stărilor modificate ale conştiinţei (SMC). Încă de acum 70.000-50.000 de ani, oamenii primitivi au ajuns la un început de gândire abstractă, făcând distincţie între corp şi suflet.

Sufletul îşi continua, evident, existenţa după moarte, pentru că apărea în vise şi coşmaruri, îi bântuia pe supravieţuitori prin amintiri şi viziuni, aparent influenţând destinele celor vii. Aşa a luat naştere credinţa într-o lume după moarte, în existenţa spiritelor, fantomelor şi în nemurire. Cultul morţilor era prezent la oamenii de tip Neanderthal, Cromagnon încă acum 50-30.000 de ani, conform descoperirilor arheologilor şi studiilor antropologilor şi etnologilor. Prin puternică implicare socială, religiile s-au impus în detrimentul magiei, şamanismului şi vrăjitoriei, mult marginalizate.

Tabelul **2.1.** *Fenomene paranormale menţionate în viata unor întemeietori de religii, profeţi, eroi mitici*

Timpul	Nume	Ţara de origine	Viziuni, revelaţii	Iniţiere	Călătorii în altă lume
4.000 î.Hr.	Ghilgameş	Sumer	4 +	2 +	4 +
3.000 î.Hr.	Osiris	Egipt	4 +	2 +	4 +
3.000 î.Hr.	Indra	India	4 +	4 +	4 +
2.500 î.Hr.	Baal	Liban	4 +	?	4 +
2.000 î.Hr.	Avraam	Israel	4 +	7	7
1.200 î.Hr.	Moise	Israel	4 +	4 +	7
1.000 î.Hr.	Zarathustra	Iran	4 +	3 +	3 +
1.000 î.Hr.	Profeţii iudei	Israel	4 +	2 +	3 +
550 Î.Hr.	Lao Tze	China	3 +	3 +	3 +

500 Î.Hr.	Buddha	India	4 +	4 +	4 +
6-500 Î.Hr.	Pitagora	Grecia	2 +	4 +	4 +
6-500 î.Hr.	Dionisos	Grecia	3 +	3 +	4 +
0-33 d.Hr.	lisus Christos	Israel	4 +	4 +	4 +
600 d.Hr.	Mahomed	Arabia	4 +	7	3+

LEGENDA: număr + sugerează frecvenţa şi probabilitatea după o scară arbitrară.

Cu toate că religia are un puternic caracter social, oricine a trăit experienţa rugăciunii sincere, profunde, ştie că cele mai puternice emoţii asociate credinţei apar numai în singurătate, izolare, când te poţi concentra uitând de problemele lumeşti, detaşându-te de faptele materiale (proprietăţi, familie). După Durkheim, „revelaţia religioasă apare numai în singurătate".

Iată de ce iniţierea şamanilor, profeţilor, sfinţilor, yoghinilor presupune o izolare de lume (în peşteri, păduri, vârf de munte, mănăstiri etc).

Datele prezentate în tabelul 2.1. (original şi cu multe aproximaţii) sunt extraordinar de sugestive. Toţi întemeietorii de religii, profeţii sau eroii mitici au avut viziuni sau chiar revelaţii ale Puterii Divine, iar majoritatea au primit o iniţiere (posibil de tip şamanic sau asemănător); excepţiile sunt Confucius, care a fost de fapt un funcţionar şi a elaborat norme de conduită, şi Mahomed, care a fost şi un bun conducător militar, diplomat.

Existenţa celorlalţi profeţi este recunoscută, dar nedovedită ştiinţific.

Călătoria în alte lumi este tipică şamanismului. Cea mai discutabilă caracteristică este desigur aceea de a face minuni şi miracole, ţinând seama de epoca respectivă şi de lipsa unor dovezi. Învierea a fost menţionată **şi** la alţi zei sau eroi mitologici, cum au fost Ghilgameş şi mai ales Osiris, cea a lui Iisus Christos fiind baza creştinismului. Şi decesul celorlalţi profeţi seamănă mai mult cu o înălţare la cer - o călătorie spirituală.

În al doilea rând, după cum au remarcat toţi istoricii religiilor, în jurul anilor 3000 şi 500 î.Hr., omenirea a cunoscut nevoia unei înălţări spirituale, a unui salt transcendent, trecând de la cultele animiste, totemiste, politeiste la religii mai structurate, consfinţite prin cărţile sacre, rămase sub diverse forme.

Or toate cărţile sacre, începând cu tabelele sumeriene, cărţile tibetane şi egiptene ale morţilor, epopeile indiene (Vedele, Mahabharata), manuscrisele

greceşti, Biblia, Coranul etc, abundă de fenomene paranormale, adică de implicarea zeilor sau a Divinităţii, viziuni, revelaţii, călătorii în lumea spiritelor (tipic şamanice), miracole şi minuni, sacrificii umane **şi** învieri, levitaţii şi clarviziuni (proorociri).

Ce este comun, caracteristic pentru aceşti profeţi, pentru sfinţii care le-au răspândit învăţăturile, pentru milioanele de adepţi etichetaţi drept credincioşi? Cuvântul cheie este CREDINŢA, noţiune vag definită. Nu o veţi găsi în nici o carte de psihologie, deşi este forţa care conduce milioane de oameni, care declanşează războaie, sacrificii umane, care inspiră preoţi, mistici, dar şi artişti. Toate cărţile sacre o menţionează la loc de cinste.

Iisus Christos, când a vindecat doi orbi, a zis: „Facă-vi-se după credinţa voastră", iar când o femeie, care de 12 ani avea scurgeri mari de sânge, I s-a închinat şi s-a însănătoşit, a spus iarăşi: „Credinţa ta te-a tămăduit".

Nu este de mirare că savanţi de renume, ca B. Pascal, psihologul W. James, filozofii Fechner şi M.D. Ralea, psihanalistul C.G. Jung şi Mircea Eliade, s-au ocupat intens de definirea credinţei, fiecare din alt punct de vedere.

Toţi au recunoscut că *credinţa are o mare putere de autopsihoterapie sau vindecare pe cale spirituală.* După Biblie şi Coran, „credinţa poate muta munţii din loc", definiţie deosebit de sugestivă, valabilă pentru toate religiile.

Se pare că Mircea Eliade o caracterizează cel mai bine: credinţa, ca şi sacrul, reprezintă o forţă. Sacrul, ca şi Divinitatea, se manifestă ca o putere de alt ordin decât forţele naturii, iar în domeniul religios şi al arhetipurilor, cultul iudeocreştin, apoi cel musulman, au introdus sintagma: „Aveţi credinţă în Dumnezeu. Oricine va zice acestui munte: ridică-te şi aruncă-te în mare, şi nu se va îndoi în inima lui, ci va crede ceea ce se spune, se va face...

Toate câte cereţi, rugându-vă, să credeţi că le veţi primi şi le veţi avea".

Cu alte cuvinte, credinţa în puterea Divinităţii, consfinţită prin rugăciune, devine prin sugestie şi mai ales prin autosugestie... o emoţie puternică, generatoare de energie, deci o forţă. Iisus Christos a zis: „Ajută-te şi Dumnezeu te va ajuta". Credinţa în ajutorul lui Dumnezeu, credinţa că numai El te poate ajuta, rugăciunea fierbinte creatoare de emoţie, devin forţă psihică ce mobilizează organismul uman, făcându-l să reziste, să se sacrifice până la moarte, să îndure şi să se... vindece. Credinţa devine o stare a conştiinţei, a omului către Dumnezeu, un raport particular, individualizat, între fiinţe ce rămân în veci separate.

Unii medici şi psihologi cu opinii mai largi recunosc că prin credinţă puternică, împinsă până la emoţie adâncă şi extaz, se ajunge la o stare

psihosomatică de mare încordare, concentrată pe o dorinţă, imagine sau viziune, capabilă să mobilizeze toate resursele energetice psihice (inclusiv imunologice). Studiul ştiinţific este extrem de dificil, nu numai prin marea varietate individuală, prin lipsa de monitorizare în condiţii de laborator, dar şi prin domeniul foarte vast. Psihanaliza admite vindecările prin credinţă, dar mult mai frecvente sunt bolile psihosomatice, când prin autosugestie conştientă sau inconştientă se produc modificări funcţionale, fără leziuni patologice, greu de tratat.

Misticismul, sub nenumăratele sale forme, promovează aspiraţia către uniunea dintre om şi Dumnezeu, în care credinţa reprezintă un drum, dar ţinta finală este extazul, o stare de beatitudine. Cu toate corecţiile necesare trecerii timpului şi epocii respective, toate cronicile străvechi consemnează sacrificiile umane şi execuţiile publice (de exemplu ale creştinilor în secolele I şi II), în care victimele cântau imnuri religioase. Credinţa în Allah a făcut ca mii de musulmani să atace trupele colonialiste cu săbii şi suliţi, val după val, până când ţevile puştilor şi mitralierelor s-au înroşit.

Kamikaze este termenul japonez care a devenit clasic pentru un pilot japonez sau terorist arab care se aruncă cu avionul sau cu o bombă spre duşmani (americanii au cunoscut din plin consecinţele acestor sacrificii umane).

De-abia acum putem aborda MIRACOLUL sau MINUNEA. Misticul, dar şi un credincios practicant, aşteaptă producerea unui miracol, drept răspuns la rugăciune sau la o stare de extaz. Un miracol se poate întâmpla oricând şi este imprevizibil. La fel este şi „iluminarea", descrisă de marii mistici tibetani, indieni, creştini. Misticul speră în reconstituirea în sine, datorită unui miracol, a stării divine pre-creaţioniste; de fapt, „iluminarea”

coincide cu o stare de extaz, de emoţie dusă la extrem, în care apar halucinaţii, viziuni, senzaţii de beatitudine. Priviţi chipul Sfintei Tereza din faimoasa statuie păstrată în biserica Santa Maria della Vittoria din Roma, sculptură realizată de marele artist Bernini. Astfel de stări de extaz mistic nu pot fi atinse decât de anumiţi oameni, capabili să creadă, în condiţii de izolare(peşteră, schit) şi numai în momente de intensă concentrare, de rugăciune, condiţii favorabile unei mari emoţii.

Fig. 2.1. Celebra statuie a lui G.L.Bernini, *Extazul Sfintei Tereza*, 1646, păstrată în biserica Santa Maria della Vittoria, Roma.

Misticul, credinciosul aflat în suferinţă aşteaptă plini de speranţă ajutorul divin, iluminarea. Dar trebuie precizat că speranţa nu este totul.

După cum spun anglo-americanii: „Hope is a good breakfast, but a bad dinner" sau speranţa este bună la începutul zilei, dar nu pentru toată ziua.

Speranţa nu poate înlocui credinţa, care, desigur, o include, pentru motivul evident după care numai credinţa sinceră poate produce o stare de emoţie puternică, pornind din subconştient, deci din diencefal, cuprinzând sistemul limbic şi emisfera dreaptă a cortexului, cu activarea sistemului nervos autonom şi a funcţionalităţii organelor şi a glandelor cu secreţie internă ce eliberează hormoni (vezi capitolul 3.2.)

Un alt argument în favoarea rolului esenţial al emoţiilor în forţa credinţei constă în „cutremurul religios" descris de Lucian Blaga [8]. Majoritatea profeţilor, sfinţilor, misticilor, au brusc o viziune sau o revelaţie, aşa cum a fost exemplul apostolului Pavel, care se distinsese prin persecuţiile împotriva creştinilor. Apariţia bruscă a lui Christos adresându-i-se direct:

„Saule, Saule, pentru ce Mă prigoneşti?" a avut efectul unui cutremur asupra lui Saul, care s-a convertit schimbându-şi numele în Pavel (Paul), unul dintre organizatorii creştinismului. Or, una dintre caracteristicile de bază ale emoţiilor este tocmai apariţia bruscă, ca a unui fulger, ce declanşează multitudinea de reacţii ale organismului [76].

De altfel, unii savanţi, cum este cazul psihologului Babinski, au şi emis o ipoteză (acceptată de mulţi), după care isteria (acum denumită nevroză) ar fi o boală a credinţei, un puseu pitiatic (termen provenit din greceşte, remediabil prin convingere).

Pierre Janet, un psiholog renumit, a arătat că nevropaţii trăiesc într-o lume ireală, fantastică, printr-o permanentă frică de realitate.

Cercetările etnologului francez Levy Bruhl au confirmat că oamenii primitivi (existenţi încă în regiuni izolate) cred şi nu judecă. Deşi supravieţuiesc prin instincte şi cunoştinţe uneori extraordinare despre natură, interpretarea fenomenelor este religioasă (animistă, totemistă) sau magică, deci tot prin atribute ale credinţei. Dacă manifestările credinţei reprezintă o forţă strâns legată de emoţii, ar exista o corelaţie cu minunile atribuite profeţilor, sfinţilor, tămăduitorilor, ba chiar şi moaştelor (relicvelor sfinte) sau icoanelor, fântânilor şi pietrelor sacre.

Dacă asupra sfinţilor din Evul Mediu poate plana neîncrederea, datorită acelor timpuri, când omenirea era dispusă să creadă şi să admită existenţa minunilor, cazul lui Padre Pio merită mai multă atenţie, fiind oarecum contemporan.

Tabelul 2.2. Numele unor sfinţi creştini, cărora li se atribuie minuni şi miracole

Numele	Perioada	Caracteristici
San Genaro	?-305	La Napoli, are loc periodic lichefierea sângelui păstrat în vase.
Francisc d'Assisi	1182-1226	Avea halou; hipnotiza animale; levitaţie; tămăduiri
Caterina din Siena	1347-1380	Viziuni; levitaţie; tămăduiri
Tereza d' Avi la	1515-1582	Viziuni; stări de extaz
Rita de Cascia	1381-1457	Stigmate; vindecări; icoana ei a produs minuni
Eustachia din Calafato	Secolul al XV-lea	Viziuni şi 32 tămăduiri; icoana ei produce vindecări. Canonizată în 1994 de papa Ioan Paul al II-lea în urma

		investigaţiilor Vaticanului
Giuseppe de Capertino	1603-1663	Viziuni şi levitaţie
Ignatiu de Loyola	1491-1556	Viziuni şi halou deasupra capului
Clelia Barbieri din Bologna	1847-1870	Periodic, vocea ei se aude la biserica LeBudrie din Bologna.
Padre Pio	1887-1950	Viziuni; miracole; tămăduiri; stigmate pe piele ca ale lui Hristos. A fost canonizat de-abia în 1999.
Dominique Philippe	1951-	La biserica anglicană din Paris oficiază slujbe de tămăduire pentru animale şi stăpânii acestora o dată pe an, cu vindecări.
Pasita Crogi, Catherina de Rici, Piedro de Alcantara, Magdalena de Pazzi		halouri deasupra capului

În 2 mai 1999, papa Ioan Paul al II-lea a sanctificat, la Roma, în cadrul unor procesiuni la care a participat aproximativ 1 milion de credincioşi pe Francesco de Forgione, mai cunoscut sub numele de Padre Pio. Faima lui a depăşit graniţele Italiei, socotindu-se că în curs de 50 de ani aproximativ 1,5 milioane de credincioşi au îngenuncheat în confesionalul lui; peste 2.000 de asociaţii şi grupări religioase îi poartă numele. Padre Pio a avut însă de luptat chiar cu Vaticanul.

Padre Pio s-a îndreptat spre evlavie religioasă încă de mic copil. În 1918, în timp ce se ruga în Mănăstirea San Giovanni Rotondo, a avut prima viziune a lui Iisus Christos, fiind găsit leşinat şi cu stigmate caracteristice pe trup. (Stigmatele reprezintă prezenţa pe corpul unui subiect a unor urme, răni şi sângerări inexplicabile reproducând semnele martiriului lui Iisus Christos). Vaticanul a ordonat examinarea tânărului călugăr de trei comisii formate din medici şi preoţi cu rang înalt.

Rezultatele au fost controversate, astfel că episcopul Pasquale Gagliardi ordonă ca tânărul preot să nu mai oficieze slujbe, să stea izolat, fiind sub influenţa diavolului. În 1924, Vaticanul vrea să-l exileze pe Padre Pio în Spania, dar renunţă, când mii de credincioşi se strâng să-l apere. Padre Pio era

cunoscut în toata Italia. Ţinea slujbe ce durau 4 ore, stătea nemişcat în stare de extaz, avea crize spirituale, în care lupta contra tentaţiilor diavolului (corpului). În 1914 a fost scutit de serviciul militar, fiind diagnosticat ca tuberculos. Este internat prin spitale, cu temperaturi mari şi, totuşi, după viziunea din 1918, medicul Andrea Cardone îl găseşte vindecat. De-abia în 1927, Vaticanul admite că Padre Pio este sănătos şi este lăsat să slujească şi să predice, oriunde vrea.

Se pare că Padre Pio nu a citit altceva decât Biblia, fără să asculte radioul sau televiziunea. Spre deosebire de minunile ce au loc la procesiunile de la Fatima sau de la Lourdes, minunile lui Padre Pio, îndeosebi tămăduiri, nu au fost supuse investigaţiilor Vaticanului. În 1998, studentul de 22 ani, Giorgio Rinzivillo, a suferit un grav accident de circulaţie în oraşul Modica de lângă Milano. Deşi a fost conectat la un aparat de reanimare, medicii l-au declarat în stare de moarte clinică. În faţa medicilor şi a familiei, fratele mai mic l-a chemat pe părintele Enzo, care scoate dintr-o casetă o şuviţă din părul lui Padre Pio şi, rugându-se, o apropie de chipul tânărului aflat în comă profundă. Tânărul se trezeşte, vorbeşte şi se vindecă după câteva zile. Este totuşi un fapt real, publicat pe larg în presa italiană, înregistrat şi studiat ştiinţific.

Şi totuşi, Vaticanul a mai fost nevoit să facă alte compromisuri în direcţia minunilor. În 1883, Teresa Martin, la vârsta de patru ani şi jumătate se îmbolnăveşte grav, în urma unei mari emoţii (cele două surori mai mari, care i-au ţinut loc de mamă, s-au călugărit). În urma unei viziuni, în care statuia Fecioarei Maria, aflată în camera unde zăcea, i-ar fi zâmbit, Tereza se vindecă brusc. În 1888, Tereza în vârstă de 15 ani se călugăreşte şi se retrage la Mănăstirea Carmelitelor din Lisieux (Franţa). Se îmbolnăveşte din nou şi moare în 1898, în complet anonimat. Dar i se publică post-mortem autobiografia, care ajunge rapid best-seller, vânzându-se în milioane de exemplare; a fost tradusă în 60 de limbi. Rezultatul a fost şi mai spectaculos: s-au organizat pelerinaje la Lisieux... Şi s-au înregistrat minuni, vindecări spectaculoase, mai mult sau mai puţin obiective sau recunoscute de Vatican. Şi totuşi, în 1923, este canonizată drept Sfânta Tereza din Lisieux, iar în 1937 este inaugurată basilica din această localitate, devenită loc de procesiune. Cântăreaţa franceză Edith Piaf, din cauza unei cataracte netratate, a orbit şi s-a vindecat în adolescenţă în urma unui pelerinaj la Lisieux, după relatările surorii ei.

În 1888, medicul german Kraft von Ebing a efectuat experimente pe unii pacienţi, sugerându-le prin hipnoză că sunt răniţi. S-a obţinut, într-adevăr, în condiţii ştiinţifice, producerea unor leziuni sângerânde numai prin sugestie. De altfel, marii hipnotizatori pot produce o arsură, punând pe pielea unor pacienţi

o monedă, sugerându-le prin hipnoză că este fierbinte. Deci şi stigmatele pot fi produse... psihic.

APARIŢIILE MARIALE se referă la apariţiile Fecioarei Maria, unul dintre fenomenele paranormale cele mai copleşitoare. Cum aceste apariţii se produc în lumea romano-catolică, Vaticanul este foarte rezervat. Cultul Fecioarei Maria este foarte răspândit la catolici, până la adoraţie.

Vaticanul admite doar 10 apariţii mariale din cele o sută relatate. Apariţiile Fecioarei Maria admise sunt: la Zeitoun - Egipt (1968-1971), 4 în Franţa (Lourdes, La Salette, La Milagrosa, Pontmain), 2 în Belgia (Beaurain, Banneux), Italia (Siracuza), Fatima - Portugalia (1917) şi cea mai recentă, din 1981, de la Medjugorje, Croaţia. Apariţiile mariale sunt remarcate mai ales de copii sau oameni simpli, dar nu şi de toţi adulţii prezenţi.

Cele mai celebre apariţii sunt cea din 11 februarie 1858, în faţa unei fete de 14 ani, Bernadette Soubirous, ulterior canonizată de Vatican şi cea din 13 mai 1917, de la Fatima, în faţa a trei copii. La Fatima, Fecioara Maria s-a arătat de şase ori, în prezenţa a mii de oameni, care însă nu au văzut-o. În schimb, la 13 august 1917, când cei aproximativ 18.000 de credincioşi aşteptau apariţia sfântă, are loc o descărcare electrică dintr-un nor apărut din senin şi cerul se colorează în galben, albastru, apoi roz. În 13 octombrie 1917, au venit 70.000 de credincioşi. Ploua cu găleata. În momentul când cei trei copii au văzut-o pe Fecioara Maria, care le-a trimis mesaje, norii s-au împrăştiat şi... soarele a început să danseze, schimbând culori, o căldură înăbuşitoare răspândindu-se peste cei prezenţi. Dansul soarelui a durat aproximativ 10 minute, după care totul a redevenit normal. Ce s-a întâmplat în acea zi?

De abia în 1930 biserica romano-catolică a declarat oficial că în acea zi a avut loc un fenomen solar miraculos, observat de credincioşi, dar şi de necredincioşi, ziarişti. Nici un observator astronomic consacrat nu a înregistrat în acea zi vreun fenomen meteorologic neobişnuit. A fost real acel fenomen sau o sugestie în masă?

Un alt fenomen, tot din domeniul paranormal, este obsesia moaştelor, obiect de pelerinaj pentru creştini şi rareori de vindecări spirituale.

Adorarea moaştelor se mai întâlneşte la budişti, care păstrează cenuşa şi un dinte al lui Buddha; de la Mahomed se păstrează o grămadă de dinţi şi fire de păr (false). De la adorare, se ajunge foarte uşor la grotesc, astfel că, în Evul Mediu, moaştele erau obiect de comerţ şi falsificare, iar la majoritatea sfinţilor, dacă se face un bilanţ, se ajunge la numărători aberante; de la 48 de

sfinţi se păstrează 278 de corpuri întregi, 185 de capete, iar numeroase degete şi membre se găsesc în peste 800 de biserici; la fel fragmente din Cruce.

Şi totuşi, aceste moaşte pot declanşa la unii credincioşi, desigur în cazuri foarte rare, remisiuni spectaculoase, dacă nu vindecări.

Cazul giulgiului din Torino, presupus a fi al lui Iisus Christos, a declanşat în vremurile noastre aprige dispute ştiinţifice. Despre acesta s-au scris mii de pagini. Partea cea mai spectaculoasă constă în incapacitatea Ştiinţei de a da un verdict final, unanim acceptat. La analizele fizico-chimice efectuate cu arsenalul tehnicii din deceniul '90, cu participarea NASA şi a unor mari universităţi din SUA şi Europa, au rezultat concluzii atât de diferite, încât nu se poate obţine una finală. Aşa încât şi în cazul giulgiului din Torino, scorul final este: Credinţa: Ştiinţa = 1:1.

La fel pare să fie şi în celelalte relatări menţionate.

Credinţa este o forţă, care face faţă succeselor ştiinţei, iar, în final, oamenii cu viziunile, emoţiile şi credinţa lor constituie factorul declanşator (vezi relaţia de la pagina 32). Cel mai izbitor exemplu al forţei credinţei sunt procesiunile şi pelerinajele religioase, când mulţimea reprezintă un factor amplificator al emoţiilor.

2.3. DOTAŢI, MEDIUMURI ŞI CAPACITATEA PSI

În capitolul 1 am marcat (ca şi în toată cartea) „dotaţi", cu ghilimele, referindu-mă la o însuşire specială a unor persoane (reală sau imaginară), însuşire nerecunoscută ştiinţific, dar acceptată de publicul de pretutindeni (vezi fig.l.L). De altfel, unul dintre scopurile acestei cărţi constă tocmai în prezentarea, discutarea existenţei unei astfel de dotări a unor persoane.

Recunoaşterea oficială, ştiinţifică a unei capacităţi psi sau extrasenzoriale (CES) ar bulversa multe din legile Fiziologiei, medicinei şi chiar Fizicii.

De aceea nu este de mirare că începând din deceniul '90 al secolului XX se oferă premii de câte 1 milion de dolari USA pentru verificarea şi demonstrarea existenţei acestei capacităţi (dotări) psi.

1. Aşa cum am menţionat în capitolul 1.5., fenomenele paranormale ar putea exista cu adevărat, manifestându-se rar, inconsistent şi nereproductibil (vezi tabelul 1.1.). FPN, în acest sens, nu pot fi sesizate decât ocazional de toată lumea (exemplu poltergeist), în marea majoritate ar fi percepute doar de

unele persoane „dotate" (ex. apariţiile mariale). În mod opus, FPN ar fi rezultatul sugestiei şi credinţei.

2. Ştiinţa a demonstrat convingător că deşi codul genetic asigură o reproducere extraordinar de corectă a programelor înscrise în cele peste o sută de mii de gene umane - cum în natură nu este totul perfect - pot apărea mutaţii la nivelul ADN ce duc la erori genetice. Mutaţiile genetice au permis evoluţia fiinţelor pe pământ şi apariţia speciilor şi subspeciilor.

Unele erori duc la boli congenitale grave, la malformaţii sau la sensibilitate pentru anumite boli (exemplu: diabet). Pe de altă parte, se cunoaşte existenţa unor anumite capacităţi mai deosebite la persoane sănătoase, aşa cum sunt o memorie deosebită (de elefant, cum i se mai spune), abilităţi de calcul matematic, de creativitate artistică sau intelectuală, de inteligenţă deosebită, de a învăţa limbi străine etc; de ce nu ar exista şi o capacitate de sesizare (deci un prag mai scăzut decât al mediei) a modificărilor câmpului magnetic al pământului, aşa cum o au unele insecte şi păsări, de percepere a radiaţiilor ionizante sau a infrasunetelor (de asemenea existente la unele animale). Deja, trebuie să admitem existenţa unor acuităţi mai deosebite în performanţele recepţionării celor 5 simţuri.

3. Aşa cum am mai menţionat în capitolul 1, oamenii primitivi, în decurs de o sută de mii de ani aveau (foarte probabil) o acuitate mai mare a celor 5 simţuri, fiindu-le necesare supravieţuirii în condiţiile vitrege existente pe atunci. Marii psihanalişti Freud şi Jung au şi admis că oamenii primitivi ar fi putut comunica şi pe cale telepatică, prin intermediul infrasunetelor, aşa cum o fac elefanţii şi probabil alte mamifere, cum sunt delfinii şi balenele. Deci, teoretic, o anumită capacitate cel puţin telepatică ar fi fost posibilă la oamenii primitivi, care în decursul timpurilor s-ar fi atrofiat, aşa cum şi acuitatea celor cinci simţuri a scăzut la oamenii contemporani. O astfel de capacitate telepatică ar fi funcţionat doar în caz de pericol, iar energia necesară ar fi fost furnizată prin emoţiile asociate oricărei ameninţări. Partea deosebit de interesantă constă în descoperirea în anii '80 ai secolului XX, în creierul uman, a unei mici formaţiuni bogate în magnetită (un minereu al fierului) cu rol încă necunoscut. Această formaţiune magnetizabilă este situată în apropierea glandei pineale şi a sistemului limbic, centrul de producere a emoţiilor.

4. Capacitatea psi sau extrasenzorială este foarte vag definită, incluzând posibilităţi de radiestezie, clarviziune, de a produce căldură magică, de a asigura rezistenţă la frig, viziuni, tămăduire prin bioenergie etc Or, cei care pretind că posedă astfel de calităţi pot fi unii copii la pubertate (în special fete,

la care modificările hormonale sunt mari), unii oameni simpli sau... sfinţi, yoghini, şamani şi vrăjitori.

5. Aşa cum am arătat mai înainte (2.1.), şamanii şi yoghinii, prin antrenament îndelungat şi serios, prin aşa-zisa iniţiere, sunt capabili de performanţe extraordinare, cum sunt: rezistenţa la frig, producerea căldurii (creşterea temperaturii corpului), mers pe jăratic, modificarea tensiunii arteriale, a bătăilor inimii, a undelor cerebrale şi a altora mai puţin cunoscute.

Tabelul **2.3.** *Personaje celebre posibil dotate cu capacitate extrasenzorialâ, declanşatoare de fenomene paranormale*

Nume	Epoca	Performanţe |
Paracelsus	1492-1541	Vindecări cu extracte de plante, magie, spiritism, probabil şi hipnoză
J.B.Caligostro	Secol XVIII	Vindecări cu elixire, magie, spiritism, viziuni
John Dee	1527-1606	Viziuni, astrolog, medium spiritist, magie
Jacob Boehme	1575-1624	Clarviziuni, iluminări spirituale, publicaţii mistice
C.W.Leadbeater	1860-1910	Episcop englez, ocultist, clarvăzător, francmason, publicaţii mistice
Philippe din Lyon	1849-1905	Vindecător şi taumaturg celebru folosind sugestia şi rugăciunea
G.Encausse-Papus	1865-1916	Ocultist, magician, vindecător, inventator, scriitor
C.M.Hatfield	1880-1958	A produs aproximativ 2000 de ploi în mai multe ţări. Coincidenţe?
K.O.Zeeling	Secol XX	Vindecător şi clarvăzător vestit în URSS, telepat
E. Blavatsky	început sec.XX	Telepată, conducătoare mişcare spiritistă, levitaţie
Jeane Dixon	Secol XX, anii '20-'40	Telepată şi clarvăzătoare din Washington; colaborează cu poliţia pentru descoperirea unor criminali
Gerard	Secol XX,	Telepat şi clarvăzător francez vestit;

Croisset	anii '30-'50	colaborează cu poliţia criminalistică
Arnaud Robin	1935-1961	Fluent în 26 limbi, clarvăzător, telepat; a colaborat cu poliţia criminalistică
Ramon Gustavo	1970-	Telepat şi clarvăzător, energoterapeut; colaborează cu poliţia criminalistică
Greta Alexander	1968-	Capătă CES în urma lovirii de fulger, telepată şi clarvăzătoare
Jose Pedro Arigo	1920-1975	Chirurg cu cuţit de bucătărie sub hipnoză; dedublare sugerată (spiritul unui chirurg german?)
Djuna Davitaşvili	anii '50-'80, sec.XX	Telepată şi vindecătoare, protejata liderilor comunişti (Brejnev)
Vanga Dimitrova	1910-1980	Clarvăzătoare, oarbă din naştere; studiată ştiinţific în Bulgaria
Nina Kulaghina	1925-1985	Dezvoltă CES după traumatism, capabilă de telekinezie, mult mediatizată în URSS
Uri Geller	1960-	Celebru în mass-media pentru îndoirea barelor de metal, telepat, mult mediatizat şi contestat, studiat ştiinţific în SUA

MEDIUMURI CELEBRE:

Theresa Neumann, W. Miller, D.D.Home, Florance Cook, Eusapia Palladino, Linda Gazetta, surorile Fox, A.Turvey, Joseph Schmidt, Helene Smith, Miss Goligher, Josia Gajewski, Stainton Moses etc.

Aceste performanţe au fost recunoscute ca posibile de către medici, cum a fost cazul studiilor întreprinse de Dr. H. Benson de la Universitatea Harvard, dar şi de alţi medici [4,30,55]. În 2000, profesorul Christian Abend, director al Clinicii de Neurochirurgie din Frankfurt, a vizitat Bhutanul, o ţară minusculă aflată în munţii Himalaia, între China şi India. În Bhutan nu există radio, televiziune sau telefon, totul este magie şi misticism. La mănăstirea Garitok, profesorul Abend s-a trezit ca în filmul după o carte celebră: „Shangri-La". Neurochirurgul vestit al anului 2000 a fost martor la imagini transmise pe cale mentală, ca levitaţia unui băţ de lemn şi la alte performanţe fizice, care ar fi

fost credibile în Antichitate sau în Evul Mediu. Deci prin antrenament riguros, bine controlat, unii oameni pot realiza performanţe fizice şi spirituale. Iniţierea nu este însă la îndemâna oricui şi necesită atât o anumită înclinaţie, dar şi un „antrenament" sau iniţiere condusă de cineva foarte competent (guru).

În acest tabel este enumerată doar o minusculă listă de persoane cunoscute cu capacitate extrasenzorială (CES), în special cele din secolul XX, ale căror performanţe sunt oarecum mai controlabile. Spre deosebire de listele prezentate în paginile precedente, aceste persoane nu au beneficiat de un „antrenament" sau iniţiere de tip şamanic şi se pare că s-au născut cu anumite talente CES. Chiar dacă performanţele lor sunt adesea discutabile, controversate... ceva trebuie să fi fost, cel puţin o capacitate de sugestie, hipnoză remarcabilă. Nu toţi au avut viziuni sau iluminări spirituale, dar toţi trebuie să fi avut o capacitate mare empatică şi probabil cunoştinţe de magie.

Din tabelul 2.3. lipsesc două persoane, pentru care vom rezerva mai mult spaţiu.

În primul rând trebuie menţionat EDGAR CAYCE, fiul unor mici fermieri din Kentucky, născut în 18 martie 1887. La început a avut greutăţi cu învăţatul, până când a avut o primă viziune la 10 ani, după care s-a dezvoltat normal. Deşi s-au publicat câteva zeci de cărţi despre E. Cayce, între acestea există multe controverse. Se pare că în jurul vârstei de 16 ani, E.Cayce se îmbolnăveşte grav, ajungând în agonie, în prezenţa unui medic, care caută să consoleze familia, Edgar aflat în comă începe să vorbească precizând cauzele incidentului (un traumatism în regiunea coloanei vertebrale) şi tratamentul ce consta dintr-o cataplasmă cu un amestec de plante medicinale. Sub presiunea părinţilor, medicul aplică tratamentul neobişnuit, iar Edgar se trezeşte a doua zi ca şi cum nimic nu s-a întâmplat. La 24 de ani, Edgar Cayce îşi pierde vocea, dar şi-o reface de îndată ce intră pe mâna unui medic specializat în hipnoză, C.Layne.

Layne îl lansează pe Cayce ca vindecător în stare de transă, după care acesta din urmă începe să lucreze ca tămăduitor de unul singur. Celebritatea confecţionată după stilul american l-a făcut cunoscut în lumea întreagă.

E.Cayce vindeca în stare de hipnoză, dictând tratamentele foarte originale, folosind termeni în latină şi diagnosticând chiar fără să vadă pacientul.

În cursul vieţii, E.Cayce a dat peste 30.000 de consultaţii psihice (readings), fiind urmărit de mai mulţi medici calificaţi (C. Layne, W. Wesley); toate erau dictate sub influenţa autohipnozei. Cunoscută pentru seriozitatea şi

severitatea ei, Societatea Medicală Americană a făcut în cursul istoriei sale o singură excepţie: a autorizat practica de consultanţă medicală a lui E. Cayce, considerându-l autodidact. Se poate presupune că E. Cayce avea o rarisimă aptitudine de claviziune cu rădăcini în subconştientul său, care se activa numai în stare de hipnoză. Dr. Wesley, studiind mai multe mii de consultaţii ale lui Cayce, a observat că diagnosticul şi tratamentul aveau succes numai în măsura în care pacientul vroia şi credea cu ardoare în vindecarea sa. Menţionăm că doi bogătaşi americani, M. Blumenthal şi A. Lammers, au construit sanatorii speciale pentru ca Edgar Cayce să-şi poată ţine consultaţiile şi studiile de cercetare.

Al doilea caz extraordinar este al lui WOLF MESSING, polonez evreu născut în 19 septembrie 1899. Dacă în cazul lui E. Cayce, performanţele medicale au fost studiate de medici şi un public mai mult sau mai puţin avizat, Messing a fost o personalitate uluitoare, vizitată de S. Freud, A. Einstein, M. Gandhi şi chiar de teribilul I.V. Stalin, studiată de savanţii sovietici, testată de KGB şi urmărită de Gestapoul nazist.

Messing s-a născut într-o familie săracă, dar religioasă, evreiască şi la vârsta de 6 ani ştia Talmudul pe dinafară. La 10 ani are o primă viziune, care îl îngrozeşte, şi la 11 ani, sub îndemnul părinţilor, pleacă spre Varşovia la o şcoală. Hipnotizând controlorii, Messing ajunge la Berlin, unde suferă de frig şi foame, până cade bolnav şi este declarat decedat. La morga spitalului Charité, un student îşi dă seama că Messing era în stare de catalepsie şi astfel ajunge să fie îngrijit de un doctor Abel, care constată însuşirile deosebite ale lui Messing. Medicii Abel şi Schmidt îl îngrijesc şi îi predau toate cunoştinţele acelei epoci din domeniile telepatiei şi hipnozei. Este preluat de Tsemeister, directorul Circului din Berlin, unde dă reprezentaţii de hipnoză, catalepsie şi telepatie. În 1915, se întâlneşte simultan cu Freud şi Einstein la Viena, unde cei doi savanţi îl studiază intens. Timp de 15 ani face turnee în toate marile ţări, pe toate continentele, având şi un răgaz de câteva luni în India, unde îl întâlneşte pe Gandhi. În anii '30 dă reprezentaţii mai ales în Polonia, cu numere de yoga, fachirism şi spiritism. Ajută poliţia la unele investigaţii. Viaţa lui Messing suferă o mare cotitură o dată cu izbucnirea celui de al doilea război mondial. În 1937, la mai multe reprezentaţii din Polonia, Messing a prezis izbucnirea războiului, înfrângerea Germaniei şi moartea lui Hitler. În consecinţă,

Hitler a oferit un premiu de 200.000 de mărci pentru capul lui Messing.

La 1 septembrie 1939, Germania invadează Polonia, iar câteva zile mai târziu ocupă Varşovia. Messing este arestat, recunoscut şi bătut. Ştiind ce soartă i se rezervă, Messing face pe mortul şi printr-un efort disperat, sugerează telepatic soldaţilor germani din secţia de poliţie să intre într-o cameră, iar el reuşeşte să fugă în URSS, fără a şti limba rusă. Cum opinia oficială comunistă nega existenţa FPN, Messing reuşeşte să fie lăsat să dea spectacole de telepatie şi scamatorie.

Messing ajunge o mare celebritate şi în URSS. Inevitabil, temutul Stalin a vrut să-l cunoască şi l-a supus la două teste imposibile: să pătrundă la el în birou trecând de cordoanele de paznici şi al doilea, să obţină suma enormă de 100.000 ruble de la ghişeul Băncii Centrale din Moscova. Messing le-a executat impecabil, astfel că Stalin l-a lăsat în pace. Messing a mai prezis ocuparea (parţială) a Germaniei de trupele sovietice încă din 1940, (când nu era război), dar şi în 1943, când trupele germane deţineau jumătate din Rusia europeană. Messing a fost ocrotit de regimul sovietic şi a colaborat cu savanţii Academiei de Ştiinţe a URSS, culmea, când oficial partidul comunist nu recunoştea FPN.

În 1950, Messing publică o carte, „Ştiinţă şi Religie", în care respinge ipotezele ştiinţifice oficiale (teoria ideomotrică a radiesteziei), şi, pe lângă relatarea vieţii lui tumultoase, încearcă explicarea unora dintre performanţele lui extraordinare şi destul de bine verificate.

Pe lângă datele prezentate în tabelul 2.3., am subliniat pe scurt performanţele din domeniul FPN a doi oameni deosebiţi, din secolul XX, care au beneficiat de o mare popularitate, acces la mass-media şi au fost studiaţi (fără succes) de reprezentanţii consacraţi ai Ştiinţei. Chiar dacă am aplica un factor de corecţie de 50% (exagerările publicului şi ale mass-mediei), totuşi performanţele lor sunt extraordinare.

În România, ca şi în restul lumii, în mass-media apar foarte frecvent interviuri, reportaje sau anunţuri publicitare despre vrăjitorii moderni sau persoanele cu CES, dotate cu capacitate bioenergetică ori clarvăzătoare, sau de divinaţie (ghicit). Chiar dacă unii dintre aceştia flutură nişte certificate autorizate, acestea sunt emise de asociaţii sau fundaţii particulare, fără implicarea unor instituţii ştiinţifice oficiale şi de prestigiu.

Şi totuşi, mass-media continuă „vânătoarea" de noi „dotaţi", chiar printre copii. În 2001, un ziar bucureştean prezenta fotografiile a doi copii, Mihaiţă Iordache din Albeşti, Prahova şi Crina Cojocaru, ambii copii de 5 ani, capabili să reţină pe piele monezi şi linguri din metal. Părerile „specialiştilor"

sunt diferite. După unii, prezenţa unui anumit grad de biomagnetism pare a fi frecventă la unii copii, iar la alţii se manifestă la pubertate (mai ales la fete, unde modificările endocrine sunt mult mai mari şi precoce).

Evident, gradul de emotivitate (pragul de sesizare şi amplitudinea) este factorul esenţial. Studiile ştiinţifice au corelat atât capacitatea de sugestie, cât şi aşa-zisa CES, de gradul de emotivitate şi, la adulţi, şi... de cultură. Cei care nu cred în existenţa FPN au un grad mai ridicat de cultură, sunt mai greu de sugestionat şi îşi pot controla mai eficient emoţiile.

Existenţa unei CES sau celui de al şaselea simţ este posibilă teoretic prin implicarea unei ramuri ancestrale legate de supravieţuire şi orientare, deja menţionate. Într-adevăr, aborigenii din Australia, boşimanii din deşertul Kalahari, pigmeii din pădurile ecuatoriale şi, de ce nu, locuitorii din tundra şi taigaua siberiana se pot orienta perfect, pot sesiza prezenţa unei surse de apă (esenţială supravieţuirii) şi posedă capacitate telepatică, cel puţin pentru cei apropiaţi. Celelalte „dotări", cum sunt hipnoza, divinaţia şi bioenergia sunt, tot teoretic, asociate CES. Poate fi această „dotare" reactivată prin antrenament şi tehnici ale extazului?

2.4. SAVANŢI ŞI SCRIITORI RECEPTIVI ŞI EXAGERAŢI

„Cea mai minunată experienţă de viaţă pe care omul o poate trăi este MISTERUL", a scris acum 80 de ani Albert Einstein, formidabila minte a secolului XX, conform revistei Time. Într-adevăr, fenomenele paranormale (FPN) au fost şi sunt înconjurate de mister, chiar dacă, pentru oamenii simpli dintotdeauna, au făcut parte din natură. După cum am arătat în capitolul 1, de FPN s-au ocupat (cu scopuri bine definite) mai ales şamanii - vrăjitorii, pe de o parte, dar şi preoţii diferitor religii, de cealaltă parte.

Între cele două categorii mai sus menţionate, din Antichitate a mai apărut o minusculă „pătură" (cum ziceau marxiştii) formată din intelectuali.

Noţiunea în sine este destul de vag definită, pentru că azi, un contabil sau un inginer, care citesc doar ziarul, nu ar fi incluşi printre intelectuali.

Oricum, în Antichitate, intelectuali erau socotiţi cei care citeau, gândeau creator, scriau şi purtau discuţii abstracte. Astfel, cu toată sărăcia operelor rămase, s-a descoperit că Heraclit se ocupa de tălmăcirea viselor, Platon, Socrate şi Heraclit au crezut în reîncarnare, Aristotel credea în divinaţie, şi ca şi Pliniu cel Tânăr admitea stările extatice. Cicero şi Artemidor au abordat problema clarviziunii.

În timp ce religiile hinduse, budiste, ebraice şi musulmane recunoşteau deschis FPN, biserica creştină le-a tolerat mult timp, astfel că sfinţii Tertullian şi Augustin admiteau existenţa viselor clarvăzătoare şi a viziunilor profetice. Aşa cum am menţionat în capitolul 1, Biserica catolică, de fapt, a inventat vrăjitoria-erezie, începând din secolul al XH-lea, o persecuţie teribilă declanşată prin Inchiziţie condamnând laolaltă practicanţi ai unor culte păgâne, bolnavi mintal, eretici, moaşe şi tămăduitoare. Timp de aproape 400 de ani, minţile mai îndrăzneţe, aşa-zişii intelectuali au trebuit să se ferească, să „alunece" spre Alchimie, sau studiul cărţilor sacre sub diferite traduceri. Studiul FPN era „fructul oprit", aşa cum a fost şi în timpul terorii comuniste mult mai târziu. I. Newton, R. Bacon, Paracelsus, van Helmont, Nostradamus au fost puternic atraşi de studiul FPN şi scrierile lor despre acest subiect au rămas codificate de frica inchiziţiei.

Nu este de mirare că, din cauza lipsei de documentare şi comunicare, esenţiale cercetării ştiinţifice, în Evul Mediu şi Renaştere, studiul FPN a regresat, ba mai rău, au pătruns tot felul de informaţii eronate - pornind de la poveşti exagerate ale călătorilor peste oceane - traduceri fanteziste, elucubraţii, care din păcate au exercitat o puternică influenţă mai târziu.

Majoritatea cărţilor din acea vreme, citite astăzi, par ridicole.

Teroarea inchiziţiei s-a terminat de-abia la începutul secolului al XVII-lea, când cardinalul Prospero Lambertini, viitorul papă Benedict al XlV-lea, a publicat „De servorum Dei beatificatione" în 1729. Se admite existenţa stărilor extatice, a halucinaţiilor; este de fapt primul studiu ştiinţific despre paranormal. Ca o pasăre care îşi ia zborul din colivia în care a fost închisă mult timp, mintea omenească, în special cea a intelectualilor din Europa, s-a deschis cercetărilor, studiilor, explorărilor, proces concretizat prin termenul de iluminism. Totodată, au apărut, „din ilegalitate", ocultismul, spiritismul, misticismul, magnetismul natural şi alte curente înrudite.

Din secolul al XVIII-lea trebuie să ne oprim asupra unui om extraordinar:

Emmanuel SWEDENBORG (1688-1772).

Desigur, nu vom insista în detalii, ce pot fi găsite în alte lucrări [21,41]. Swedenborg a fost unul din cei mai vestiţi savanţi ai Suediei şi Europei, cu studii strălucite în Anglia, Franţa şi Germania. A proiectat multe aparate (pompa de aer, submarinul şi dispozitive pentru mine). Era membru în mai toate societăţile ştiinţifice din acea vreme şi a publicat peste 150 lucrări ştiinţifice (Fizică, Matematică, Inginerie). De mic copil a manifestat o puternică

credinţă religioasă, care a cedat însă în faţa studiilor ştiinţifice. Deşi avea numeroşi prieteni şi era invitat în cercurile înalte, nu s-a căsătorit. Şi iată că la vârsta de 56 ani, Swedenborg intră într-o criză religioasă, abundând de viziuni, clarviziuni şi premoniţii. În 1744 îi apare Iisus Christos, iar în 1775, când se afla la Londra, are o altă viziune, care îl face să renunţe la funcţiile oficiale. În 1762, aflat la Amsterdam, anunţă în detaliu strangularea ţarului Petru al III-lea (fapt verificat ulterior ca dată şi oră), apoi în 1756, când se găsea la Goteborg la o recepţie, anunţă violentul incendiu care izbucnise la Stockholm, la 400 km depărtare. Această ştire a fost confirmată în detaliu, de-abia după 2 zile. Personalitatea deosebită a lui Swedenborg a stârnit o mare vâlvă; chiar celebrul filosof Immanuel Kant îi dedică o carte *(Visele unui vizionar).* Swedenborg publică multe cărţi şi articole despre viaţă şi moarte, viaţa de apoi, lumea spiritelor, adevărata natură a omului etc, toate subiectele fiind greu de interpretat astăzi, în lumina descoperirilor ştiinţifice.

Franz A. MESMER (1734-1815) a absolvit colegiul de Medicină din Viena cu o teză despre influenţa condiţiilor meteorologice asupra sănătăţii omului, în mare parte valabilă şi astăzi. El a pretins, printre alte confuzii, că ciclul menstrual la femei şi unele boli cronice se datoresc variaţiilor magnetismului pământului. A devenit extrem de bogat prin căsătoria cu văduva unui consilier imperial şi era cunoscut pentru recepţiile somptuoase, unde i-a avut ca invitaţi pe Mozart, Haydn şi Gluck; Mesmer cânta la clavecin şi violoncel. În 1774, Mesmer vindecă o tânără de o maladie convulsivă, folosind magneţi naturali, după care intră în conflict cu mediile medicale oficiale. Mai vindecă o tânăra oarbă, considerată incurabilă de un oculist la modă. De fapt, Mesmer îşi dă seama că putea vindeca şi fără magneţi, efectuând aşa-zise „pase magnetice": mişcări longitudinale de-a lungul corpului pacienţilor cu palmele sau cu un beţişor metalic. A fost surghiunit de medicii vienezi, astfel că Mesmer a continuat tratamentul lui original în Franţa. Credea că nu are vreun dar deosebit şi că, de fapt, restabilea echilibrul magnetic natural existent la fiecare om. Făcea şi şedinţe colective de tratament, în care pacienţii se ţineau de mâini, formând un „lanţ" în jurul unui hârdău umplut cu apă amestecată cu pilitură de fier. Ca medicamente nu utiliza decât vomitive uşoare.

Combătut şi în Franţa de medici, Mesmer pleacă la Londra, după care se retrage amărât şi neînţeles în Elveţia. Cu toate că majoritatea

medicilor din acea vreme nu l-au acceptat, Mesmer a avut câţiva adepţi. Aceştia, desigur, nu au înţeles că Mesmer putea vindeca doar boli decretate, după o sută de ani, drept „psihosomatice", de fapt produse de traumatisme psihice, dar cu manifestări diverse: astm, nevrodermite, paralizii, orbire falsă. Marchizul de Puysegur, prin experimente efectuate la castelul personal, descoperă hipnoza şi somnambulismul indus. Ba mai mult, avocatul Nicolas Bergasse integrează mesmerismul în Francmasonerie, înfiinţând o lojă şi un sistem filozofic nou. Magnetismul natural al lui Mesmer a pregătit terenul pentru introducerea hipnozei ca metodă terapeutică, devenită acceptabilă prin lucrările lui Charcot şi, nu în ultimul rând, ale lui Sigmund Freud.

Deşi hipnoza a început să fie la modă în secolul al XIX-lea, o serie de medici, cum au fost James Braid, Charles Liebeault, T. Bernheim şi mai ales Martin Charcot (1835-1893), a folosit-o în scop terapeutic, fără să-i înţeleagă mecanismul. Profesorul neurolog Gh. Marinescu a fost un înflăcărat adept al utilizării hipnozei, tot aşa cum a fost Sigmund Freud.

Nici astăzi mecanismul hipnozei nu este complet explicat [40,80].

În secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea, în saloanele intelectualiste din Europa şi SUA, a dominat moda spiritismului. Nu este de mirare că, datorită interesului general au apărut şi... şarlatanii. Ţinând seama de nivelul ştiinţific din acele vremuri, curiozitatea şi interesul savanţilor de bună credinţă au fost remarcabile.

Cel mai interesant caz a fost al unui fizician vestit, William CROOKES (1832-1919), inventatorul tuburilor cu raze catodice şi descoperitor al elementului taliu. Interesul şi seriozitatea cu care s-a ocupat de spiritism, încercând să explice ştiinţific esenţa fenomenului şi să descopere eventuale mistificări, l-au făcut celebru, devenind preşedintele Asociaţiei engleze de studiu al FPN. Crookes a imaginat tot felul de dispozitive pentru a descoperi vreo şarlatanie, iar într-o carte devenită celebră, a povestit pe larg experimentările lui cu fantome (spirite) materializate cu ajutorul unor mediumuri vestite. Într-adevăr, timp de peste zece ani, Crookes a avut prilejul de a „colabora" (probabil plătindu-le) cu mediumuri vestite ca D.D. Home, Kate Fox şi Florence Cook. Aceasta din urma i-a întrecut pe toţi, materializând spiritul lui Katie King, fiica faimosului corsar englez H. Morgan. În cartea sa, Crookes publică fotografii ale lui K. King şi chiar îi taie o şuviţă de păr (analizată ulterior), femeia materializată lăsându-se chiar „pipăită". Experimentările lui Crookes, o somitate ştiinţifică pentru acele timpuri, au atras nenumăraţi

savanţi şi intelectuali cum au fost Charles Richet (laureat al premiului Nobel pentru Fiziologie), antropologul C. Lombroso, filozoful H. Bergson, astronomul C. Flammarion şi alţii.

Mediumul D.D. Home, cu care Crookes a lucrat 4 ani, avea performanţe spectaculoase: ridicări de mese, mobile mişcate, bocănituri şi chiar levitaţii. A acceptat să fie examinat de savanţi, a avut performanţe în faţa capetelor încoronate din Europa. Experimentările lui Crookes cu spiritismul au făcut multă vâlvă şi nici astăzi, când se admite că a fost înşelat, nu se cunosc mecanismele. Mult mai târziu, s-a aflat că mediumul Florence Cook fusese eleva lui Frank Herne, un cunoscut scamator şi prestidigitator [66].

Spiritismul a făcut ravagii în SUA, unde şi mistificările au fost mult mai exagerate şi mai uşor de demascat. Faimoasa Eusapia Palladino, care făcuse furori în Europa, a fost demascată în 1910 la New York. Deşi murise, spiritul Eusapiei a revenit prin întruchiparea altui medium faimos, Nino Percoraro, care în 1922 a dat un „show" în faţa celebrului scriitor englez Sir A. Conan Doyle (tatăl personajului detectiv Sherlock Holmes) şi a soţiei sale. Soţii Doyle au fost puternic convinşi şi impresionaţi, nu însă şi cel mai celebru prestidigitator american H. Houdini. Houdini şi-a cheltuit averea demascând mediumuri, care l-au dat în judecată, nefiind posibilă totdeauna dejucarea înşelăciunii lor în public. Cearta dintre A.C. Doyle şi H. Houdini a devenit celebră, iar scriitorul a rămas credincios spiritismului, dedicându-i o carte, „The History of Spiritualism", publicată în 1926, considerată astăzi naivă, deşi autorul a fost cinstit şi credul.

Dacă savanţii au fost atraşi de FPN în general, nici scriitorii nu s-au lăsat mai prejos. În lucrările lor, FPN apar, sporadic, la: Goethe, Schiller, Baudelaire, E.A. Poe, Verlaine, Rimbaud, J.K. Huysmans, Charles Dickens, V.Hugo, Jules Verne, R.L. Stevenson, L.Tolstoi, H.Balzac, Guy de Maupassant, A. Maurois, Anatole France, D.H. Lawrence, E. Hemingway, Upton Sinclair.

Din literatura noastră, pot fi citaţi M. Eminescu, Al. Macedonski, I.L. Caragiale, Matei Caragiale, Gala Galaction, Cezar Petrescu, V. Voiculescu.

Dintre filozofi pot fi amintiţi I. Kant, Schopenhauer, S. Heidegger şi Nae Ionescu. După al doilea război mondial, abordarea FPN s-a amplificat şi diversificat, îmbrăţişând **o** gamă extrem de largă în aspecte şi manifestări.

Un caz ieşit din comun este cel al lui **René Guenon** (1886-1950).

Deşi a efectuat doi ani de Politehnică şi Matematică, brusc intră în cercul ezoteric şi ocult al lui Papus, apoi în Francmasonerie. Se plictiseşte şi trece la o sectă numită biserica gnostică, devenind episcop sub numele de Palingenesius (Renăscutul). Începe o carieră de scriitor eseist şi pamfletar, combătând toate aspectele ezoterismului şi ocultismului, inclusiv mişcările spiritualiste conduse de Helena Blavatsky, Annie Besant şi Krishnamurti, terminând legăturile cu Francmasoneria. Dupa câţiva ani, în care studiază sufismul, hinduismul, daoismul şi budismul, Guenon trece la islamism, schimbându-şi numele în şeicul Abdel Wahed Yahia.

După moartea primei soţii, în 1928, se stabileşte definitiv la Cairo, unde se recăsătoreşte cu fiica unui şeic, având doi fii şi două fiice. Continuă să publice cărţi şi articole în revistele franceze, remarcabile prin logică şi erudiţie. Scriitorul român Vasile Lovinescu se declară discipol devotat lui R. Guenon.

Un caz totul deosebit este al lui **Bogdan Petriceicu Haşdeu** (18381907). M. Eminescu (contemporan) şi M. Eliade (după o sută de ani) au declarat că B.P. Haşdeu a fost una dintre cele mai proeminente personalităţi culturale ale României din secolul al XIX-lea, un om de ştiinţă de formaţie enciclopedică. A desfăşurat o activitate susţinută, prin publicaţii, ca jurnalist, lingvist, filolog, economist, jurist şi istoric, fiind membru a opt Academii şi Societăţi internaţionale. Această activitate culturală şi ştiinţifică avea să ia o turnură absolut deosebită. În 1893 are loc o tragedie, fiica lui, Iulia Haşdeu, murind la vârsta de 19 ani.

Iulia Haşdeu a fost un copil supradotat: ştia să citească la doi ani, iar la opt ani vorbea fluent în franceză, engleză şi germană, terminând cursul primar. La 17 ani intră ca studentă la celebra Sorbonne din Paris, dar se îmbolnăveşte de tuberculoză. Toate tratamentele de vârf, din acea vreme, inclusiv deplasările în Elveţia, Italia au fost zadarnice. Decesul fiicei sale îi provoacă lui B.P. Haşdeu o prăbuşire psihică, un şoc emoţional.

Construieşte un cavou pentru Iulia la cimitirul Bellu şi un castel la Câmpina, unde se retrage, izolându-se de lumea exterioară. Partea senzaţională de-abia acum începe.

La şase luni de la moartea Iuliei, B.P. Haşdeu începe o corespondenţă spiritistă cu ea, în scris, în limba franceză, limbă în care cei doi, profund ataşaţi, vorbeau cu mult înainte.

Mai mult, B.P. Haşdeu, care nu se ocupase de noua invenţie, fotografia, începe acum să o practice la castelul din Câmpina; cercetările în domeniul spiritismului şi le publică într-o carte devenită celebră, „Sic Cogito", din care au apărut şase ediţii. La Academia Română se păstrează 68 de fotografii efectuate de B.P. Haşdeu în perioada 1893-1896 în timpul şedinţelor de spiritism. La executarea şi prelucrarea fotografiilor, Haşdeu a fost ajutat de dr. chimist Istrati. Pe dosul fotografiilor sunt menţionate cu rigurozitate data, cei prezenţi, condiţiile expunerii. Unele fotografii prezentau peisaje vagi, câteva siluete. Cât timp a trăit Haşdeu, populaţia din Câmpina ocolea castelul, despre care se spunea că este vrăjit, că se aude muzică interpretată la pian. Chiar şi pictorul N. Grigorescu participa la unele şedinţe.

Şi astăzi, când castelul din Câmpina este muzeu, lăsat în paragină, vizitarea acestuia te marchează psihic. Fotografiile efectuate cu ajutorul spiritelor au şocat publicul de pretutindeni. În 1869, primul medium fotograf, Mumler, din New York, stârnise deja un scandal. Tot scandal a cules şi căpitanul Ernesto Volpi din Vercelli, Italia în 1905, iar cu un an mai târziu avea loc un proces intentat spiritistului Buguet la Paris. Fotografiile spiritiste vor reapărea, în anii '60 ai secolului XX, prin imagini în care se disting vag siluete şi lumini, uşor de contrafăcut. În schimb, fotografiile efectuate de americanul Ted Serios, sprijinindu-şi fruntea de aparatul de fotografiat, în prezenţa unei asistente, în public, au fost intens discutate.

Ted Serios (1919-1998) a devenit celebru prin înregistrarea imaginilor mentale, concentrându-se intens (băutura îi amplifica performanţele).

Celebre au rămas fotografiile executate de Serios în care se disting catedrala din Westminster şi un tablou aflat la un muzeu din Chicago, încercările altor amatori au eşuat lamentabil. După psihanalistul Julie Eiseund, care l-a studiat intens pe Serios şi care a crezut în performanţele acestuia, fotografiile spiritiste s-ar putea datora unor imagini transmise mental de cei prezenţi în cameră, ipoteză neverificată şi neacceptată ştiinţific încă. Şi Uri Geller a pretins că putea transmite gânduri ce puteau fi fotografiate; dar comunitatea ştiinţifică nu a fost convinsă.

Problema transmiterii gândurilor este prea fascinantă ca să poată fi uitată. Iată că, în 2001, reapare. Hans Peter Salzman de 44 ani din

Stuttgart este paralizat total datorită unei boli rare, dar teribile: scleroză laterală amiotropică. O echipă de cercetători de la Universitatea din Tubingen, condusă de Niels Birbaumer, a reuşit ca, prin fixarea unor electrozi pe capul pacientului, să-i faciliteze acestuia din urmă transmiterea unui text pe monitorul unui computer. Este o „maşină de scris gânduri". După Birbaumer, astfel de pacienţi utilizează pentru transmiterea gândurilor undele lente ale creierului (Slow Cortical Potentials), o componentă a curenţilor electrici emişi de creier şi înregistraţi în mod curent prin electroencefalogramă. Desigur, utilizarea acestor unde necesită o enormă concentrare şi antrenament, dar este reală, reproductibilă.

Nu se poate încheia această expunere fără a pomeni pe scriitorul şi eseistul englez ALDOUS HUXLEY (1894-1963), mult admirat de M. Eliade [30]. În afara unor romane şi eseuri, scrise pentru elita intelectuală („Contrapunct", „Orb la Gaza"), Huxley a rămas celebru pentru romanul ştiinţifico-fantastic „Minunata lume nouă", în care descria veridic, terifiant o societate umană condusă de un regim totalitar. A. Huxley a fost nepotul lui T. Huxley, biolog erudit şi discipol al lui Darwin şi frate cu biologul renumit Julian Huxley. Menţionarea lui A. Huxley în acest domeniu se datoreşte puternicului interes pentru paranormal şi simpatiei pentru Ştiinţă, în „Diavoli: de la Laudun", Huxley, un admirator al lui Freud, a descris mecanismul probabil al psihozei în masă, care a avut loc la o mănăstire de maici, în secolul al XVI-lea, când, datorită refulărilor sexuale ale unei călugăriţe, proiectate asupra unui preot-confesor tânăr, are loc o isterie în masă, ce se va sfârşi cu execuţia tânărului nevinovat. Evenimente similare au mai avut loc în Evul Mediu şi Renaştere, amintind doar cele întâmplate în oraşul american Salem. Ambele evenimente au fost subiectul unor filme celebre: „Maica Ioana a îngerilor" şi „Vrăjitoarele din Salem". Dar Huxley a rămas memorabil pentru alte două cărţi-eseuri: „Uşile percepţiei" şi „Hell and Heaven" (Iad şi rai), [53], în care sunt descrise propriile experimente pentru a atinge extazul mistic sau o stare de extaz sub influenţa unor droguri halucinogene. Am menţionat deja, la pagina 51, experimentele lui Huxley, care justifica prin dansurile rituale obţinerea unei stări de extaz, prin hiperventilaţie şi intoxicaţie moderată cu dioxid de carbon.

În secolul XX, lista medicilor interesaţi de FPN este interminabilă, de aceea amintim doar câteva nume: Patrick Drouot, Jeanine Fontaine,

Herbert Benson, Laurence Miller, Leonard Laskow, Deepak Chopra, Simon Weil, care, prin cărţile publicate, fac reclamă terapiei alternative, bazată pe amestec de psihanaliză-sugestie-biofeedback şi relaxare. În mod bizar, de FPN sunt atraşi mai mult medici, scriitori, fizicieni şi nu psihologi.

2.5. PĂZEA, ŞARLATANII SUNT PREZENŢI!

Aşa cum am menţionat încă din capitolul 1.1., fenomenele paranormale au atras întotdeauna şarlatani, chiar de pe timpul şamanilor şi vrăjitorilor arhaici. C. Levi Strauss, în „Antropologia structurală", [103] descrie un proces la care a asistat, prin care o comunitate din pădurea africană încearcă să demaşte un vrăjitor, deoarece ar fi putut pune în pericol viaţa unor oameni. Demascarea şarlatanilor nu este o îndeletnicire simplă, fiindcă acum acuzaţii te pot da în judecată, pot cita martori plătiţi. Am pomenit pe larg de excesele inchiziţiei catolice şi protestante, care au executat crunt mii de oameni nevinovaţi (în special femei).

Înflorirea puternică a spiritismului în secolele al XVIII-lea şi mai ales al XIX-lea, a produs şi o vânătoare de şarlatani, reuşită de multe ori.

Celebrul prestidigitator H. Houdini şi-a cheltuit averea în interminabile procese cu aşa-zişi spiritişti. În SUA, câteva grupuri de savanţi s-au unit în demascarea şi demitizarea şarlatanilor care practică bioenergia, clarviziunea şi apariţiile (viziuni), prin revistele Inquirer şi Skeptical Inquirer. Sunt revistele cele mai serioase şi hotărâte, apelând la specialişti, cum este prestidigitatorul James Randi. Acesta din urmă a demascat şi performanţele „dotaţilor" ruşi, protejaţi oficial. După cum se arată în revistele mai sus citate, demascarea şarlatanilor costă bani şi conţine riscul unor procese. În toate ţările, mai ales după prăbuşirea comunismului, tămăduirea prin bioenergie, masaje, terapie de grup, iubire spirituală, secte ezoterice, holistice, mai ales indiene, a luat o amploare uriaşă, cifra lor de afaceri în toate ţările mari fiind de miliarde de dolari. Şarlatanii pot fi demascaţi nu de medici sau fizicieni, ci de... prestidigitatori, adică de oameni care cunosc perfect secretele scamatoriilor, (ex. Houdini, Randi [9,59,86,97]).

Dacă în Europa (ca să nu pomenim de Asia sau America de Sud, Africa) şarlatanii pot să-şi vadă liniştiţi de treabă, prezentând tot felul de diplome obţinute cu câţiva dolari de la aşa-zise institute sau academii

pseudoştiinţifice, alta este situaţia în SUA. După cum am mai menţionat, aici, datorită puterii dolarului şi a climatului favorabil (prosperitate economică, public credincios şi uneori naiv), şarlatanii dotaţi au proliferat puternic. Aşa cum în secolul trecut apăruseră, în Vestul sălbatic, vânătorii de bandiţi, ce trăiau din recompense, şi în timpul nostru au apărut „vânătorii de şarlatani". O astfel de pereche este constituită din Allen Spraggett şi „reverendul" William V. Rauscher. Până în 1978, cei doi aveau deja opt cărţi publicate, în care erau demascaţi mediumuri, tămăduitori, bioenergeticieni şi alţi „dotaţi". Cartea cea mai interesantă „The Psychic Mafia" [59] a fost scrisă de un celebru medium american din anii 60-70, Lamar Keene, sub îndrumarea celor doi „vânători". L.

Keene a intrat „în branşa mediumurilor" în 1958 mai mult din curiozitate, după care a primit un „instructaj", reuşind să-şi depăşească profesorii şi chiar să creadă că este... dotat. Spre cinstea lui, a avut curajul să părăsească această „meserie"; probabil se plictisise sau s-a văzut depăşit de alţii, care ştiau noi trucuri.

Tehnica modernă oferă un arsenal nesecat de instrumente şi tehnici greu de demascat, aşa cum a fost cazul celebru al lui URI GELLER.

Născut în 1946, în Israel, Uri Geller a fost atras de FPN încă din copilărie, fiind testat şi catalogat, ca „dotat". Eventualele instructaje primite de la kabalişti sau scamatori nu au fost publicate. Cert este că în anii '70 ai secolului XX, Uri Geller a devenit o vedetă faimoasă, fiind televizat, filmat, studiat, atunci când îndoia bare de fier, ţinea atârnate de mână obiecte de metal sau putea opri instalaţia electrică sau un computer.

Cea mai straşnică performanţă a lui Geller a avut loc la Londra în 25 noiembrie 1973. Prin ziarul Sunday People, mii de cititori au fost avertizaţi ca în ziua respectivă, la ora 12,30, să se uite la ceasuri şi la linguri de metal. Rezultatul final a fost: 1031 ceasuri neîntoarse au pornit şi 293 linguri s-au îndoit numai la Londra. Geller se afla în avion.

Cazul lui Uri Geller a fost intens studiat, discutat, comentat în massmedia. Ca şi în cazurile tuturor mediumurilor, tămăduitorilor, după 1-2 ore de practică, în care se cere o mare concentrare psihică, cel „dotat” oboseşte şi nu mai poate repeta performanţele anterioare. Mai mult, aşa cum a fost cazul lui Uri Geller (dar şi al altor mediumuri vestite), după un anumit interval de timp (în ani), această „capacitate ES" se pierde, poate trecător, dar de cele mai multe ori irevocabil. Acum,

Uri Geller conduce o firmă de prospecţiuni şi de previziuni economice. Uri Geller a fost întotdeauna însoţit în studiile şi reprezentările la care a fost expus de un savant israelian, Pucharich, cu formaţie de fizician-electronist, cu rol de consilier. Ce rol a jucat Pucharich în performanţele lui Geller este greu de spus.

Uri Geller a fost testat de mai multe universităţi americane şi chiar de centre de cercetări ale armatei americane. La centrul de cercetări al Marinei, Geller a acţionat asupra unei bare din nitinol (un aliaj cu memorie). Geller a îndoit-o fără să o atingă, aceasta însă nu şi-a revenit la forma iniţială. În mai toate demonstraţiile lui Geller există o incertitudine.

Lumea şarlatanilor şi impostorilor „dotaţi" este plină şi de exaltaţi, care se cred sincer „dotaţi cu CES" şi care citesc literatură ezoterică, pot ţine cursuri sau susţine discuţii aprinse. Iată un exemplu impresionant:

RUDOLF HESS s-a născut în 1896 la Cairo, în Egipt, unde părinţii lui germani făceau comerţ. De mic a fost atras de astrologie, kabala, ezoterism, învăţând limbile arabă, coptă şi engleză şi citind cu nesaţ cărţi de ocultism. Ca să nu o ia razna, bătrânul Hess îşi trimite fiul la studii în Rhenania şi Elveţia. În 1914 se înrolează voluntar, ajunge aviator şi este decorat de mai multe ori pentru bravură. După război, Rudolf Hess ajunge la Munchen, unde devine discipolul profesorului Karl Haushofer, profesor cam „sonat", care credea în misticism şi credinţe magice germane, propovăduind înfiinţarea unui stat puternic din germani arieni puri, gen luptător viking blond şi cu ochi albaştri. Se înfiinţează societatea secretă „Thule", în care este atras şi Adolf Hitler. Sub bagheta magică a lui Haushofer, Hess şi Hitler devin prieteni nedespărţiţi şi după o încercare nereuşită de puci militar, amândoi ajung în aceeaşi celulă la închisoare.

Acolo, Hitler îi dictează lui Hess cartea lui celebră, „Mein Kampf”, de fapt un amestec între teoriile lui Haushofer despre supremaţia rasei germane pure şi distrugerea raselor inferioare. Când Hitler devine stăpânul Germaniei naziste, R. Hess devine ministrul Apărării şi numărul doi în ierarhia de partid. Acum intervine partea cea mai stranie din biografia lui R. Hess. Medicul munchenez Ludwig Schmidt ştia încă din 1936 că Hess avea o formă moderată de schizofrenie. R. Hess s-a înconjurat de un cerc intim format din yoghini, mistici, astrologi, despre care nu răbufnea nimic în public. Chiar Hitler participa la astfel de

şedinţe, unde astrologii Schulte, Strathaus şi Nagengast îi făceau horoscoape lunare. R. Hess nu folosea medicamentele ştiinţifice, ci elixirele de origine tibetană trimise special de exploratorul Sven Hedin. Soţia lui R. Hess, Lise, era, încă dinainte de căsătorie, membră a Francmasoneriei, loja engleză. Aşa încât, Serviciile Secrete i-au trimis lui Hess câţiva agenţi, deghizaţi în astrologi şi vraci, care i-au insuflat „misiunea lui sfântă, de a da pace omenirii". Cu ajutorul noilor vraci, vechea gardă de astrologi (se încercase o apropiere de Anglia printr-o călătorie a lui Hess în Spania) este convinsă de rolul deosebit al lui Hess, care primeşte binecuvântarea lui Hitler, aşa încât la 10 mai 1941, Rudolf Hess decolează de la Augsburg cu un avion Messerschmitt ME 10 şi se paraşutează în Scoţia. Bineînţeles, misiunea lui fantezistă nu a avut succes, Churchill nici măcar nu l-a primit. A fost condamnat la închisoare pe viaţă la procesul de la Nurenberg şi a decedat pe la 90 de ani, plictisit, mai ales că ruşii şi aliaţii menţineau o închisoare model doar pentru un deţinut, Rudolf Hess.

Un alt personaj, contemporan cu R. Hess, a fost Erik J. Hanussen, atât de vestit şi controversat, încât scriitorul Ştefan Zweig l-a imortalizat în romanul „Vrăjitorul".

Hanussen se pretindea magician, telepat şi clarvăzător, dând reprezentaţii spectaculoase în Germania, Austria şi Cehoslovacia în anii '20-'30 ai secolului XX. Folosind câţiva informatori, stupiditatea publicului şi îndemânarea prestidigitaţiei, Hanussen şi-a câştigat o mare popularitate. Sfârşitul lui a fost tragic şi se datoreşte tot meseriei sale. La un spectacol cu public, Hanussen a prezis că în scurt timp la Berlin se va declanşa incendiul unei mari clădiri de valoare naţională. Cum căpeteniile naziste plănuiau incendierea Reichstagului, care a avut loc într-adevăr în scurt timp, fiind acuzaţi comuniştii, Hanussen a plătit „oalele sparte", fiind arestat de nazişti şi executat într-o pădure din apropierea Berlinului.

Lista şarlatanilor prinşi sau demascaţi este lungă, dar constituie doar un fir de nisip din cazurile reale. Menţionăm totuşi mediumuri spiritiste din secolul al XIX-lea: Ebstein, Solovovo, Maddock, Roth, Haxby, Bastian până la Fritz Strobl din anii '50 ai secolului XX. Se pare că domeniul de predilecţie al şarlatanilor de talie mare este spiritismul, apariţia fantomelor, poltergeist, unde cu manevre rapide sau dispozitive nesofisticate se pot obţine efecte spectaculoase. Cazurile cel mai greu de demascat sunt atribuite celor care posedă oarecare capacitate hipnotică

(poate şi CES), dar care abuzează din plin de curiozitatea şi stupiditatea publicului. Se citează Hanussen, Willi şi Rudi Schneider, Maria Siebert din anii '20. Tot în acel timp, Laszlo din Budapesta a fost prins când folosea o aşa-zisă ectoplasmă (corp eteric) care era de fapt o bucată de tifon înmuiată în untură de gâscă. A fost condamnat pentru escrocherie.

Să nu credeţi că spiritismul a fost o curiozitate numai a intelectualilor din secolul al XIX-lea. Spiritismul înfloreşte mai ales în SUA, în ţara computerelor şi Internetului, a sondelor spaţiale. În 1975, în SUA, apărea o carte de 1200 pagini scrisă de psihologa Helen Schucman, în care descria 375 de convorbiri cu... Iisus Christos! în ciuda tuturor criticilor vehemente, cartea a avut mare succes material. În 1963, soţii Jane Roberts şi Robert Butts, englezi, „intră" în legătură cu un personaj numit Seth (după unul dintre fiii lui Adam şi ai Eva), reprezentând o entitate superioară, formată din spiritele mai multor dispăruţi. Li se alătură americanul J.Z. Knight care avea contact cu spiritul lui Ramatha, un rege al continentului Lemuria de acum 35.000 de ani, apoi Stephen O' Brien, iar neozeelandezul Neville

Rose corespondează cu Cajuba, o entitate formată din şase delfini evoluaţi.

Această mişcare pe scară internaţională se numeşte „Channelling" şi cuprinde un număr însemnat de fideli, printre care talentata actriţă americană Shirley MacLaine. Grădina Domnului este mare!

Încheiem această listă lungă şi interminabilă cu un nume de excepţie pentru cititorii vârstei a treia: PAUL BRUNTON (1898-1981). În deceniile '30-'60 ale secolului XX, Paul Brunton devenise o figură aproape legendară în Europa şi SUA, mai ales prin cartea „India secretă' („A Search in Secret India") tradusă şi publicată în limba română (în trei ediţii), răspândită în toate limbile de circulaţie internaţională. Au urmat alte cărţi, dintre care traduse în română au fost „Egiptul secret" şi „Calea sacră". P. Brunton s-a bucurat în viaţă de mari onoruri, fiind invitat în cercurile din înalta societate, şi a avut o situaţie financiară ridicată. În 1992 apare o carte în SUA, ce a trecut neobservată, intitulată „My father's Guru; a Journey through Spirituality and Desillusion" scrisă de Jeffrey M. Masson. În această carte fascinantă, autorul, în vârstă de aproximativ 35 ani, povesteşte cum P. Brunton a devenit oaspetele familiei sale, de evrei americani bogaţi, călăuzindu-le viaţa şi... uşurându-le punga. Brunton avea o personalitate dominantă, carismatică,

făcându-i pe cei din jur să-i soarbă cuvintele. La îndemnul lui Brunton, autorul cărţii se apucă de învăţat limba sanscrită, dându-şi doctoratul la prestigioasa universitate Harvard din Boston. Partea senzaţională a cărţii apare către sfârşit, când autorul, după ce a terminat facultatea, efectuează o călătorie de studii pe urmele itinerariului fascinant descris de P. Brunton în cărţile sale. Spre stupoarea lui, descoperă că P. Brunton nu fusese în India şi nici în Egipt şi nu absolvise nici una dintre universităţile cu care se lăudase. Tot ce scrisese Brunton era rodul documentării şi al imaginaţiei! Autorul îl regăseşte pe Brunton în anii '70 în mijlocul familiei lui şi îl demască.

Spre marea lui supriză, Brunton nu neagă nimic din acuzaţii şi îi zâmbeşte, aşa cum ar zâmbi un bunic la isprăvile unui nepot zburdalnic; acelaşi zâmbet l-au avut şi cei din familia lui, care probabil că ştiau deja. Concluzia cărţii (autorul fiind şi psihanalist) poate fi rezumată prin zicala bine cunoscută „Dacă mă minţi, minte-mă frumos", şi, până la urmă, autorul l-a îmbrăţişat pe Brunton. Acesta din urmă, prin personalitatea sa carismatică, era de fapt un fel de „omul care aduce ploaia". Toţi ştim că nu poate aduce ploaia, dar ni se dă speranţă, ne amuză, ne face să credem în miracole. Şi se pare că omul are nevoie să creadă în miracole, să creadă în ceva, chiar dacă este vorba despre o iluzie!

3. TOTUL ESTE ÎN... MINTE

3.1. CREIERUL, UN ORGAN ÎNCĂ NECUNOSCUT?

Aşa cum am arătat în prefaţă, fiecare om, conştient, dar mai ales inconştient, va trebui să admită (în sinea lui), dacă, alături de existenţa lui Dumnezeu şi a vieţii de apoi, crede în paranormal; dacă admite că paranormalul există obiectiv sau este o plăsmuire a minţii. Curios, dar şi savanţii şi-au pus această întrebare, încă din antichitate, fără a ajunge la o concluzie definitivă.

De-abia în ultimul deceniu al secolului XX, această dilemă a putut fi abordată ştiinţific, pe măsura tehnicii moderne. De altfel, preşedintele SUA, G. Bush, a afirmat că „deceniul 90 va fi dedicat cunoaşterii creierului", deoarece, în acest deceniu, Ştiinţa a acumulat aparatura necesară, adecvată, pentru a cunoaşte ce şi cum gândim.

Creierul este un organ aparte, fiind sediul gândirii conştiente, dar şi al subconştientului. Spre el vin în permanenţă informaţii despre cum decurge funcţionarea celorlalte organe, a membrelor, a proceselor metabolice etc.

În acest organ acţionează instincte şi emoţii, se concep invenţii şi opere de artă, care au schimbat istoria omenirii. În creier se manifestă orgolii şi decizii, care au hotărât soarta a milioane de oameni. Şi tot prin creier ne putem construi o lume reală sau imaginară.

Ştiinţa a realizat că omul secolului XXI are un creier asemănător cu al aceluia din epoca de piatră, cu aceeaşi structură anatomică, biochimică şi funcţionalitate. Dar ce diferenţă imensă în felul de a gândi, de a conştientiza lumea în care trăim...

Transmiterea informaţiilor, senzaţiilor, emoţiilor, gândurilor este un fenomen natural la toate organismele şi are loc între creier (ca centru de comandă) şi restul corpului. În realitate, acest creier, ca „centru de comandă", esenţial supravieţuirii organismelor, este în acelaşi timp foarte complex, dar şi foarte eficient. Musca are un „centru de comandă" format din aproximativ zece neuroni, dar este capabilă să observe un pericol şi să zboare în o sutime de secundă. Omul posedă un creier cu 10 miliarde de neuroni plus alte miliarde de celule ajutătoare (gliale). Deşi procesul fizico-chimic al gândirii este în acelaşi timp complex şi foarte eficient, este bazat pe aceleaşi mecanisme la animale şi om, dar cu imense deosebiri în calitatea conştientizării. Structura anatomică şi neurochimică a creierului unui om primitiv, de acum 30.000 de ani, era identică cu a noastră, de acum, imensele deosebiri sunt calitative, legate de reţelele neuronale, caracteristice inteligenţei.

In ultimii zece ani, neurochimia a făcut descoperiri uriaşe în domeniul descifrării microstructurii şi funcţionării creierului, datorită introducerii unor aparate performante, dar costisitoare, cu preţuri peste 100.000 USD.

Printre aceste instrumente moderne citǎm:

• PET *(positron emission tomograp/iy),* ce măsoară intensitatea circulaţiei sângelui din anumite zone ale creierului unor pacienţi folosind izotopi ai oxigenului (nepericuloşi);

• NMR *(nuclear magnetic resonance),* care permite măsurarea concentraţiei de atomi de sodiu din 1 cm cub din creier;

• MEG *(magnetoencephalography),* ce măsoară activitatea electrică din diferite zone ale creierului;

• MRI *(magnetic resonance imaging),* ce permite prezentarea imaginii computerizate a unor zone activate din creier.

Mai menţionăm SQUID, ce permite vizualizarea prin intermediul computerului a unor zone din creier cu neutroni activaţi, SPECT, ce înlesnesc măsurarea fluxului de neurotransmiţători în cursul unei stimulări nervoase. Aceste aparate noi, ultraperformante, se alătură electroencefalogramei, tehnică mai veche, dar mult mai cunoscută.

Toate aceste aparate moderne, costisitoare, permit măsurarea activării unor zone din creierul unui om viu în cursul unei stimulări sau a procesului de gândire, de emoţie. Introducerea acestei aparaturi moderne în cursul anilor '90 ai secolului XX a permis obţinerea unor informaţii despre structurile şi funcţionarea creierului care au răsturnat vechile concepţii neurologice şi psihologice. O descriere mai recentă despre aceste descoperiri se poate obţine din cărţi mai nou publicate [76].

Creierul nu este o simplă colecţie de neuroni şi celule ajutătoare, ci este produsul unei evoluţii de câteva miliarde de ani, începând de la câteva aglomerări de neuroni la insecte şi sfârşind cu cel al omului, cu 10 miliarde de neuroni. După cum a arătat neurologul american MacLean în cursul anilor '60, structura creierului, la om, este în linii mari asemănătoare cu cea a mamiferelor superioare.

• Creierul uman conţine structuri distincte (zone) supraetajate, interconectate prin reţele de neuroni. Adăugarea prin suprapunere a noilor zone a avut loc în cursul evoluţiei organismelor, timp de zeci de milioane de ani, prin intermediul mecanismului de selecţie naturală intuit de Charles Darwin 11 1,77,92].

• Structura creierului a devenit mai complexă în funcţie de noile situaţii apărute în cursul evoluţiei organismelor şi drept consecinţă a modificării mediului înconjurător |5J.

Desigur, creierul unui om are nevoie, pentru supravieţuire, de infinit mai multe informaţii decât un iepure. Profesorul Paul McLean de la Institutul de Sănătate din Bethesda, Maryland, SUA a studiat mii de disecţii ale creierelor unor animale şi oameni, introducând un nou capitol al ştiinţei:

neuroanatomia comparată.

Aşa cum arată figura 3**.1**., creierul conţine mai multe structuri (zone) distincte, dar interconectate prin nervi sau reţele de neuroni, care permit transmiterea de informaţii, mesaje şi comenzi. Partea cea mai

primitivă, apărută la peşti, broaşte este formată din trunchi cerebral şi cerebel.

Această parte arhaică dirijează reglarea funcţionării inimii, plămânilor, circulaţiei sângelui, instinctelor de alimentare, reproducere etc.

Partea mijlocie, diencefalul, a apărut la unii peşti şi reptile şi cuprinde corpii striaţi, globus pallidus şi mai ales sistemul limbic (amigdala şi hipocamp), sediul formării emoţiilor. După McLean, trunchiul cerebral şi diencefalul formează complexul reptilian sau R, care dirijează

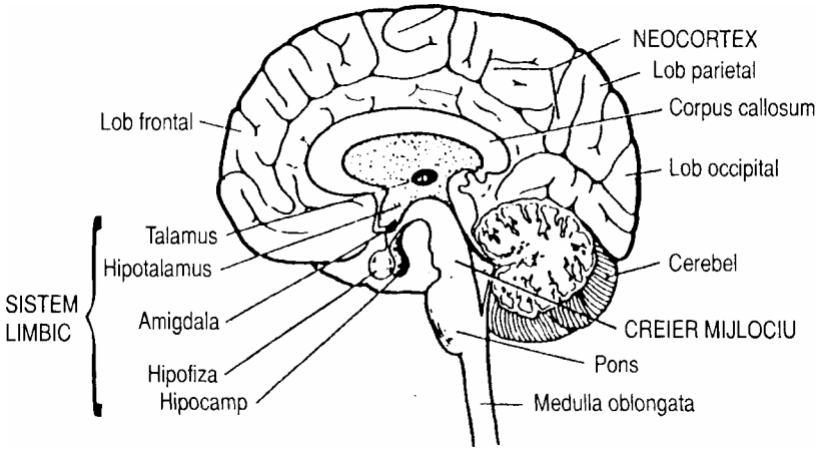

Fig. 3.1. *Structura unor zone importante din creierul uman. Aceste zone au apărut în cursul evoluţiei şi sunt delimitate funcţional şi morfologic.*

comportamentul agresiv, de apărare a teritoriului, de supravieţuire.

Complexul reptilian s-a dezvoltat pe timpul reptilelor, al dinozaurilor şi crocodililor, deci animale cu sânge rece. Nu întâmplător, la majoritatea popoarelor, există expresii precum „crud ca o bestie" sau „ucigaş cu sânge rece[1]' referitoare la comportamentul exclusiv agresiv, criminal. **Sistemul limbic,** deşi a apărut la reptile, s-a dezvoltat mai ales la mamifere şi este sediul **emoţiilor.** Pentru primele mamifere, care erau mai mici şî se hrăneau cu orice găseau, principiul fundamental al supravieţuirii (introdus de marele fiziolog american Walter Cannon), conţinut în sintagma „fugi sau luptă" era esenţial, având de înfruntat un mediu ostil, plin de pericole.

Sistemului i s-a spus limbic, deoarece provine din cuvântul englez „limbs", ce înseamnă membre, adică dirijează deplasarea organismului pentru a lupta sau a fugi.

Structura mai detaliată a sistemului limbic a fost deja prezentată în figura 3.**1**., observându-se existenţa mai multor zone distincte: amigdala, hipocamp, părţi din hipotalamus etc. Studiile efectuate în ultimii douăzeci

de ani au arătat că sistemul limbic este sediul emoţiilor, pasiunilor, dar şi al psihozelor. Sistemul limbic este strâns legat de cortex (partea conştientă a gândirii), dar şi direct de şira spinării. Pentru analiza fină, rapidă a unor situaţii, sistemul limbic conţine:

- amigdala, implicată în frică şi agresiune, mobilizarea organismului;

- hipocamp, ce conţine memoria afectivă, de comparare;

- hipotalamus şi o parte din **talamus,** cu rol de analiză şi selecţie, esenţial comparării unor situaţii precedente;

- locus coeruleus, substantia nigra bogate în neurotransmiţători, mai ales dopamina.

Structura multifuncţională a sistemului limbic permite organismelor luarea unor decizii rapide, eficiente, pentru a face faţă unor pericole.

Prin legarea atât de cortex, dar şi de şira spinării, sistemul limbic permite organismului să reacţioneze în zecimi de secundă, fără analiza conştientă (prin cortex) sau din contra, prin implicarea cortexului, pentru a controla emoţiile. Funcţionalitatea rapidă şi eficientă a sistemului limbic se bazează pe activarea prin neurotransmiţători (adrenalină, noradrenalină, serotonină, dopamină) şi hormoni (corticosteroizi). Aceste substanţe declanşează rapid eliberarea şi metabolizarea de glucoza, substratul universal al energiei chimice. Deci activarea sistemului limbic permite eliberarea rapidă de energie chimică din depozite (glicogen, grăsimi) necesară mişcării: fugă sau luptă, deplasare sau atac.

Mamiferele superioare au avut încă de la începutul apariţiei lor (aproximativ 500 milioane de ani) condiţii mai complexe de viaţă, dintre care menţionăm, în primul rând, pericolul marilor reptile. În acest sens, a apărut o nouă zonă în creier: neocortex sau cortex sau scoarţă cerebrală, împărţită în două emisfere, stângă şi dreaptă. Şi acestea sunt împărţite în lobi: temporal, frontal, occipital. Cortexul conţine neuroni foarte specializaţi, care primesc informaţii atât de la cele cinci simţuri, dar şi din alte părţi ale corpului. Cortexul este sediul conştiinţei, al analizei conştiente a mediului înconjurător, al procesului de gândire. Zona prefrontală (în spatele frunţii) primeşte majoritatea informaţiilor de la talamus, care deja realizase o selecţie a acestor senzaţii. În acest fel sunt conştientizate numai informaţiile utile organismului, altfel am fi „inundaţi”

de mesaje inutile, legate de funcţionarea organismului, dar reglate automat.

Fiecare dintre cei patru lobi ai cortexului este implicat în dirijarea unor anumite regiuni din corp sau a unui simţ. Numai prin corelarea unor leziuni din creier cu anumite boli s-a putut realiza o hartă a localizărilor unor centri din cortex. Aşa se explică de ce introducerea aparaturii moderne, ce permite studiul funcţionării creierului pe omul viu, a declanşat un salt imens în cunoaşterea acestui organ esenţial. În timp ce senzaţiile vizuale sunt analizate în lobul occipital, cele sonore în cel temporal. La om, controlul limbajului, al vorbirii, este situat în lobul parietal. În schimb, la albine, limbajul exprimat prin acel zbor sub formă de dans este controlat de complexul reptilian. Conştientizarea unor senzaţii legate de simţuri, cum sunt gustul sau mirosul, ori unele instincte (sexual) are loc prin implicarea simultană a cortexului cu formaţiuni mai vechi, cum este sistemul limbic. Aşa se explică de ce, uneori, un miros sau un gust legate de o emoţie, pot reactiva acea stare afectivă, cândva asociată [64,77].

Pentru a face şi mai dificilă înţelegerea funcţionării creierului, încă din secolul al XlX-lea, savanţi ca Marc Dax, Pierre Broca, C. Wernicke au demonstrat existenţa unei asimetrii funcţionale a cortexului. În timp ce emisfera stângă dirijează limbajul, gândirea analitică şi raţională, cea dreaptă este implicată în gândirea intuitivă, spontană şi impulsivă, dar mai ales în conştientizarea emoţiilor şi probabil în aprecierea fenomenelor paranormale [5,32,99].

Există studii numeroase, care au demonstrat legătura dintre predominarea activităţii nervoase dintr-o anumită emisferă şi caracteristica personalităţii unui individ. Astfel, dacă la persoanele echilibrate domină activitatea nervoasă din emisfera stângă, la isterici sau labili afectiv, controlul este exercitat de emisfera dreaptă, cea a gândirii intuitive, iraţionale. Nu întâmplător s-a observat că reacţiile isterice se produc mai ales în partea stângă a corpului, care este dirijată de emisfera dreaptă a cortexului.

Profesorul Stuart Diamond de la Universitatea din Cardiff a demonstrat că emoţiile ce au loc în cursul vizionării unui film sunt dirijate de emisfera dreaptă, iar la persoanele la care activitatea acesteia predomină, sentimentele de tristeţe, frică, depresive sunt maxime (76,99,1 13].

Desigur, astfel de studii sunt deosebit de interesante şi au făcut obiectul multor ipoteze neconfirmate. Astfel, nu s-a confirmat că bărbaţii gândesc mai ales cu emisfera stângă, iar femeile cu cea dreaptă. Totuşi, activitatea emisferei drepte predomină la mulţi artişti, pe când cei înclinaţi spre matematică utilizează mai ales emisfera stângă. Putem emite ipoteza că persoanele înclinate spre gândirea iraţională, cu afinitate spre paranormal, utilizează preferenţial emisfera dreaptă? Se pare că nu există studii în acest sens, dar ar fi justificate.

3.2. EMOŢIILE ŞI CREDINŢA ÎN PARANORMAL

O eventuală legătură între emotivitatea unei persoane şi credinţa în paranormal se impune şi a fost menţionată sub diferite denumiri în toate cărţile sfinte: Biblie, Coran, Talmud, Upanişade etc. Însăşi credinţa în Dumnezeu, rugăciunea către El, participarea la o procesiune, pelerinaj implică pentru mulţi... o emoţie. Mai mult, toate cărţile sfinte menţionate subliniază că puterea rugăciunii, ajutorul dat de Dumnezeu depind de intensitatea cu care te rogi, adică de puterea emoţiei asociate.

Cu toată aparatura modernă menţionată, nu par să existe studii adecvate, din motive lesne de înţeles. În primul rând, este vorba despre complexitatea enormă a funcţionării creierului, iar în al doilea rând trebuie ţinut seama de inimaginabila diversitate existentă în procesele de gândire, de exprimare a emoţiilor, în cazul oamenilor [76].

Traseul activării nervoase ce are loc în cursul unei emoţii este prezentat în figura 3.2. În urma unei senzaţii declanşate de un pericol (de exemplu, vizuale sau auditive), traseul activării nervoase ajunge de la organul respectiv (ochi, urechi) la talamus, formaţiune situată în creierul mijlociu (diencefal), unde are loc o primă analiză pe baza memoriei emotive, localizate în amigdala şi hipocamp, componente ale sistemului limbic. Acest traseu a fost demonstrat de-abia în 1994 de profesorul Joseph LeDoux de la Universitatea Corneli din New York [64]. Analiza efectuată de talamus permite compararea informaţiei primite cu modele existente în memoria afectivă. După această primă analiză, informaţia ajunge la cortex, în regiunea specifică senzaţiei primite, din corp sau din afară (mediu) [76].

Cu toată complexitatea structurilor reţelelor de neuroni, informaţia respectivă ajunge la cortex într-o sutime de secundă. In continuare, după

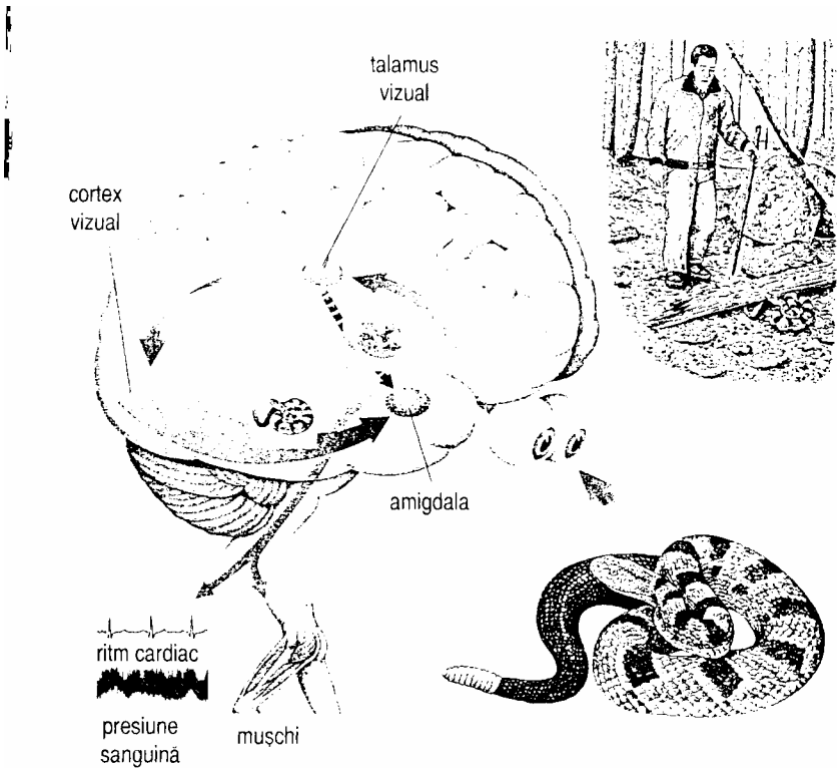

Fig. 3.2. *Traseul transmiterii unei emoţii din momentul apariţiei unui stimul (pericol) prin creier, apoi în iot corpul. Constituie răspunsul organismului şi conţine o multiplicitate de reacţii fiziologice (tahicardie), cât şi de comportament: fugă sau luptă. După Le Doux[64].*

analiza efectuată de cortex, deci conştientă, are loc decizia, adică mesajul activării nervoase spre sistemul limbic şi de aici, prin intermediul sistemului nervos vegetativ sau autonom, spre organe, membre, vase sanguine. Încă acum 80 de ani, marele fiziolog american Walter Cannon a demonstrat complexitatea mecanismului emoţiilor, dar şi rolul lor pe scara animală, rezumat în zicala „Fugi sau luptă"! Natura a „imaginat" emoţiile ca pe un mecanism suplimentar, complex, dar extrem de eficient pentru supravieţuirea organismelor. În momentul când un mamifer realizează apariţia unei prăzi sau a unui pericol, pentru a supravieţui, trebuie ca într-o fracţiune de secundă să acţioneze: luptă sau fugă. Deci, în acea fracţiune de secundă, organismul va conştientiza şi va acţiona cu maximum de eficienţă. Or, acest proces esenţial supravieţuirii necesită o eliberare bruscă, suplimentară de energie, bineînţeles chimică. Camion şi-a dat seama, încă acum 80 de ani, că emoţiile reprezintă în final o descărcare de energie produsă prin eliberare de adrenalină, atât din creier, dar mai ales din glanda suprarenală, situată deasupra rinichilor, esenţială pentru supravieţuirea organismelor.

Adrenalina este în acelaşi timp neurotransmiţător, dar şi hormon.

Eliberarea adrenalinei din glanda suprarenală în timpul emoţiilor declanşează deversarea de glucoza din depozitele din organism (glicogen) şi metabolizarea prin glicoliză, cu formarea de energie chimică concretizată în macromolecula de ATP (adenozin-trifosfat), forma universală de producere a energiei în organisme. Am putea simplifica „in extremis" mecanismul emoţiilor:

PERICOL — EMOŢIE-ADRENALINĂ — ENERGIE CHIMICĂ (1)

Desigur, complexitatea emoţiilor este enormă, atât cantitativ, cât şi calitativ:

1. De-abia în 1996 s-a descoperit că traseul care începe dintr-un organ de simţ (ochi) poate ajunge direct în sistemul limbic, fără implicarea conştientă a cortexului. Aşa se explică de ce unii oameni (mai ales simpli, needucaţi) acţionează fără să se gândească la consecinţe (omor la mânie sau sub influenţa alcoolului). Tot prin acest „scurtcircuit", inconştient, mulţi „văd" şi „aud" ceva, fără implicarea cortexului, deci a conştientizării.

2. Din sistemul limbic, în fracţiuni de secundă, are loc trimiterea mesajului de mobilizare spre corp, pe calea sistemului nervos autonom (vegetativ), (SNA), de care nu ne dăm seama.

In figura 3.3. este prezentată schema mecanismului de transmitere a emoţiilor prin sistemul nervos autonom (SNA), atât către organele interne (glanda suprarenală, ficat, inimă, plămâni), cât şi către membre (picioare - fugă; braţe - lovit). Prin implicarea SNA, cu ramurile nervoase, simpatic şi parasimpatic, răspunsul organismului devine şi mai complex calitativ.

Aşa se explică de ce, în cursul emoţiilor, inima bate mai puternic (pompând mai mult sânge), respiraţia se amplifică (având nevoie de mai mult oxigen pentru intensificarea metabolismului) creşte transpiraţia (eliminăm excesul de apă din rinichi), dar mai ales are loc o multiplicitate de reacţii, sintagmă introdusă acum 120 de ani de psihologul francez Francis Paulhan [76], prin care înţelegea un şir larg de reacţii ale organismului, la nivelul creierului şi până la membre, ce cuprinde palpitaţii, paloare, bâlbâială, transpiraţii, tremur, imobilizare, leşin, plâns, furie etc, comportament aparent aberant. Acest comportament, care variază enorm de la om la

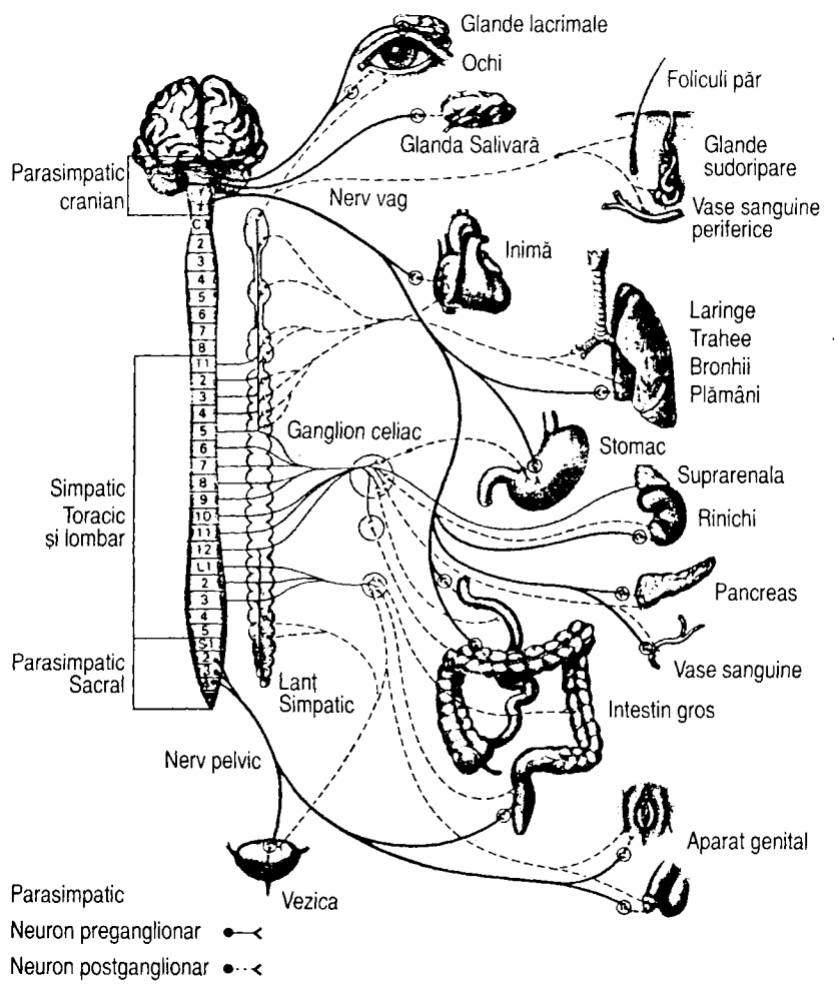

Fig. 3.3. *Sistemul nervos vegetativ sau autonom (SNA), parte componentă a amplificării emoţiilor.*

Conţine ramura simpatică şiparasimpatică cu inervaţiil&respective.

om, se datoreşte activării nervoase din creier, care se transmite pe calea SNA în tot organismul, cu manifestări mult individualizate [76].

Aşa se explică de ce în cursul emoţiilor puternice, al rugăciunilor sau pelerinajelor, unii pot ajunge la stări de extaz mistic, în care au halucinaţii, cad în transă, pot vedea „ceva" ce nu există. Descărcarea de energie nu

poate fi apreciată, dar poate atinge niveluri mari. Aceasta amplifică activarea nervoasă prin intrarea în acţiune a unei „alarme hormonale[11], termen prin care se sugerează antrenarea mai multor trasee neuroendocrine prin activarea glandelor cu secreţie internă, care eliberează hormoni (pancreas, tiroidă, glande sexuale).

„Alarma hormonală" ce are loc în organism în cursul emoţiilor puternice este prezentată schematic în figura 3.4. Multiplicitatea reacţiilor organismului uman în cursul emoţiilor puternice, inclusiv alarma hormonală şi nervoasă, pot explica caracterul imprevizibil, cât şi marea

diferenţă dintre comportamentele oamenilor. O descriere mai amănunţită, totuşi în formă popularizată, a mecanismului şi consecinţelor emoţiilor a apărut de curând în limba română [76].

3. După cum am menţionat mai sus, descărcarea bruscă de energie chimică în cursul emoţiilor puternice nu poate fi măsurată, căci nu poate fi produsă uşor în condiţii de laborator. Identic este cazul stărilor de extaz mistic, de transă, halucinaţii. Prin această descărcare bruscă şi intensă

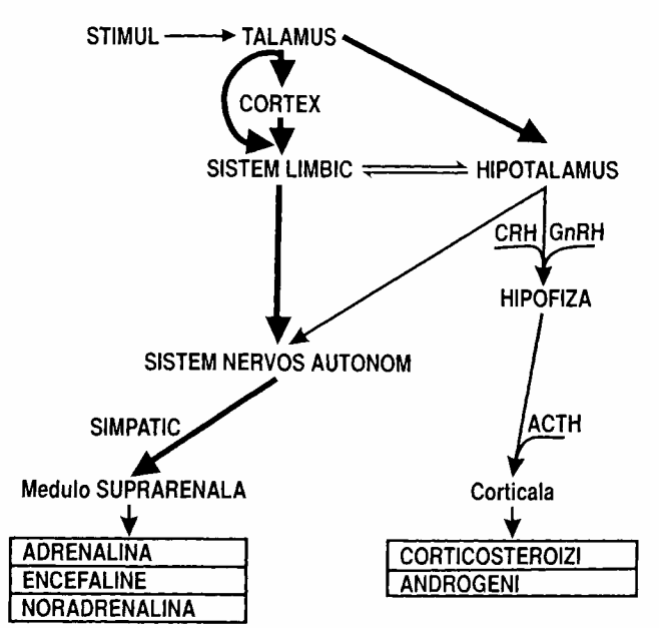

Fig. 3.4. *Alarma hormonală, care însoţeşte orice emoţie. Constituie etapa finală a unei emoţii puternice, dar este prezentă şi în stările de stres.*

a energiei chimice ar putea fi explicate multe fenomene paranormale, cum sunt telepatia, premoniţia, mersul pe jăratic, dar mai ales bioenergia şi formele ei de manifestare, vindecările spirituale. Acesta a fost şi scopul prezentării acestui proces biologic în paginile cărţii de faţă.

4. Tot în cartea mai sus menţionată [76], se prezintă pe înţelesul tuturor şi consecinţele emoţiilor, cum sunt stresul, modificări ale apetitului (anorexie sau bulimie), dar şi unele fenomene nevrotice, precum labilitatea afectivă. Părintele psihanalizei, Sigmund Freud, a demonstrat încă de acum o sută de ani (ceea ce intuiseră medicii din antichitate) că emoţii puternice, ce au avut loc în copilărie, doar aparent uitate, pot declanşa mult mai târziu manifestări patologice de comportament, rezistente la medicamente, dar vindecabile prin hipnoză, tratament psihanalitic sau variante modeme (terapie de grup). Prezenţa unor „traume" psihice produse în copilărie (viol, incest, traumatisme)

poate favoriza labilitatea afectivă, fenomen complex, ce include şi predispoziţia spre paranormal, nevoia de afecţiune sau de credinţă, existenţa unor superstiţii etc.

5. Un fapt extrem de interesant, dar puţin menţionat în imensa colecţie de cărţi despre paranormal, este controlul conştient al emoţiilor. Şi totuşi, cine citeşte atent marile cărţi sfinte ale tuturor religiilor, cine participă la cursuri de yoga sau de bioenergie, va constata că, de fapt, încă din „negura timpurilor", citând primul manual de yoga atribuit lui Patanjali (scris, se pare, acum 2000 de ani), celor iniţiaţi li se recomandă insistent controlul emoţiilor, ca o sursă suplimentară de energie. Cel mai elocvent caz este tantrismul, care recomandă obţinerea de energie pe cale sexuală, dar fără ejaculare (ce ar duce la risipire de energie).

Emoţiile asociate sexului sunt cele mai cunoscute şi au o importanţă enormă, graţie caracterului pozitiv, producând plăcere şi descărcare de energie, fără consecinţe negative (de obicei). Nu este de mirare că (cu excepţia tantrismului şi a unor secte), toate religiile au căutat să îngrădească plăcerile şi emoţiile sexuale, înclinaţie opusă evlaviei şi credinţei.

Budismul este cel mai categoric, acuzând plăcerile (şi emoţiile) drept sursa tuturor păcatelor. Biserica catolică nu este departe. Femeia este simbolul sexului, al frumuseţii şi al dorinţelor generatoare de emoţii, de plăcere. Nu este de mirare că toate religiile au condamnat în cor şi unanim femeia, ca sursă de păcate, ajungându-se la excesele bisericii catolice din Evul Mediu sau ale islamismului fundamentalist contemporan. Femeia resimte mai intens emoţiile, datorită unor diferenţieri în reţelele neuronale şi în activarea nervoasă. Nu este de mirare că femeia este mai predispusă credinţei în Dumnezeu, dar şi în paranormal. Nu este de mirare că în cursul Evului Mediu, 80% dintre victimele inchiziţiei au fost femei. Şi astăzi, majoritatea vrăjitorilor, astrologilor, ghicitorilor, bioenergeticienilor, tămăduitorilor este constituită tot din femei. După cum au arătat cercetările moderne [65,97], procesul complex de gândire la femei include activarea emisferei drepte şi a sistemului limbic. De aceea, femeia este mai intuitivă şi „citeşte" mai uşor empatia, adică manifestarea vizuală a emoţiilor celorlalţi.

3.3. CUM GÂNDIM ŞI... PARANORMALUL

„In anul două mii douăzeci Un profet va fi sacrificat, Un popă va spune ceva neimportant; Bărbaţii vor râde, femeile vor plânge, Iisus Christos a fost posibil doar altădaf. "

Strofă dintr-un cântec folk francez din anii '80, secolul XX

Ţineţi minte celebra sintagmă a lui André Malraux? „Secolul XXI va fi spiritual sau nu va fi deloc." Aceasta a devenit lozinca de bază a umaniştilor, literaţilor, moraliştilor de la sfârşitul secolului XX. Să fie chiar aşa? Comparaţi această sintagmă celebră cu strofa menţionată mai sus. Această comparaţie poate fi interpretată în mai multe variante:

1. După cum au progresat stilul de viaţă şi nivelul civilizaţiei până în 2002, instinctele primare: agresivitatea şi violenţa, sexul şi reproducerea, lăcomia şi vanitatea, sunt forţele de bază ale evoluţiei comportamentului şi ambiţiilor majorităţii oamenilor şi nu spiritualitatea, ce atrage doar o minoritate.

2. Ceea ce vor spune unii „profeţi", conducători spirituali (care au existat întotdeauna) va fi crezut sau adoptat doar de o minoritate formată din cei frustraţi, hiperemotivi, tineri care provin din familii dezbinate, în căutare de afecţiune, femei sau fete părăsite, persoane singure în căutare de afecţiune, de siguranţă socială; cu alte cuvinte, se conturează domeniul sectelor, inclusiv al teroriştilor.

3. Majoritatea bărbaţilor au fost şi sunt în căutare de afirmare socială şi materială, cu sau fără muncă, pentru a obţine bani şi putere, dar şi satisfacerea orgoliului personal şi al familiei. Emoţiile au alt impact la bărbaţi, bineînţeles în funcţie de tipul psihologic, gradul de educaţie, vârsta etc.

4. Ultimul vers din cântecul mai sus citat este cel mai interesant. Aşa cum am menţionat mai înainte, omul de astăzi are aceleaşi gene, aceeaşi structură a creierului ca şi strămoşii lui de acum 30.000 de ani. Cum de au fost posibile secole de înălţare spirituală pretutindeni, din America de Sud până în Indonezia, pe parcursul cărora mii de oameni au zidit monumente şi piramide formidabile (care par astăzi clădite de extraterestri) în numele unor zeităţi sau mituri iluzorii?

Cum de au fost posibile mişcări spirituale, în care credincioşii respectivi erau gata de sacrificii umane, de cruciade, de pogromuri.

Pe scurt: mişcările spirituale iniţiate de Buddha, Iisus Christos sau Mahomed s-ar mai putea declanşa şi astăzi?

Răspunsul este dificil: aparent da şi nu. Fanatismul islamic, hindus, sectant oferă un răspuns afirmativ, în care gândirea magică se combină perfect cu cea raţională. Cu alte cuvinte, aşa cum am arătat în capitolul 1 (figura 1.1.), întotdeauna a existat şi va supravieţui o minoritate (dependentă de zona geografică şi de gradul de educaţie şi cultură) capabilă de credinţă dusă până la fanatism, pentru care paranormalul este nedespărţit de normal.

După cum am menţionat cu câteva pagini mai înainte, Ştiinţa nu poate explica, încă, pe deplin, inteligenţa şi toate procesele neurobiochimice ce au loc în creier în cursul gândirii. Gândirea este un proces în acelaşi timp foarte complex, rapid şi eficient. Şi astăzi, savanţii mai discută dacă animalele superioare posedă o „gândire primitivă", dar ştiu cu siguranţă că au emoţii şi acţionează mai ales sub impulsul instinctelor (câţi oameni nu au un comportament similar).

Cele 10 miliarde de neuroni din creierul uman sunt aşezate conform unor structuri (figura 3.1.), care posedă un anumit grad de specializare, pentru desfăşurarea şi reglarea proceselor biochimice, ce asigură funcţionarea optimă a organelor, membrelor, dar şi a gândirii. Neuronii din creier sunt legaţi între ei printr-o reţea extrem de complexă, reţelele neuronale cuprinzând mai mulţi nervi. Prin aparatura complexă, modernă, menţionată în pagina 84, a fost posibilă urmărirea traseului activării nervoase, a gândirii, pe om viu, în cursul unui anumit stimul (vizionare de imagini, amintiri, emoţii). Se poate astfel urmări ce zone din creier sunt activate în cursul procesului de gândire declanşat de o situaţie sau un obiect. Ceea ce este foarte greu imaginabil este că procesul de gândire cuprinde mii de neuroni, care sunt activaţi doar o miime de secundă, suficient pentru a duce mai departe mesajul respectiv. Acest mesaj poate fi extraordinar de variat; de la senzaţii, la prelucrarea unei informaţii, la simboluri, gândire abstractă etc. Cum am putea înţelege complexitatea uriaşă a funcţionării creierului uman, dacă cele 10 miliarde de neuroni pot procesa mai mult de zece ori numărul lor, adică aproximativ 200 de miliarde de biţi de informaţie pe secundă! [11,77,99]

A devenit clar că mecanismul gândirii, chiar dacă durează o fracţiune de secundă, declanşează activarea mai multor zone din creier, implicând atât cortexul, dar şi structurile evolutive mai vechi. Marea

variaţie individuală evidentă la oameni se manifestă şi în procesul de gândire.

Unii gândesc mai încet, alţii mai repede; la unii, gândirea cuprinde mai multe zone, iar la alţii, circuitul activării nervoase este extrem de scurt.

Mai intervin şi alţi factori: sexul, vârsta, gradul de cultură, unele „tipare”

ancestrale, denumite de C.G. Jung „subconştientul colectiv sau arhetipuri”

[57,58]. Evoluţia omenirii în cursul timpului şi-a spus cuvântul şi pentru gândire; chiar pentru oamenii simpli, există mari diferenţe în felul de a gândi, de exemplu al unui muncitor, care lucra la ridicarea unei piramide şi al unuia contemporan, care foloseşte aparatura modernă în construcţii.

Pe unul îl mâna credinţa, pe altul salariul.

Ce este atunci inteligenţa? Nu pare să existe o relaţie clară între greutatea creierului unui om şi gradul de inteligenţă. Se pare că inteligenţa constă în calitatea activării traseelor nervoase, a reţelelor neuronale, a rapidităţii transmiterii influxului nervos, în eficienţa implicării mai multor zone din creier, în analiza prin comparaţie a informaţiilor memorizate şi evaluarea situaţiei reale. Evident, procesul de gândire este foarte complex şi nu poate fi, încă, măsurat şi evaluat. Dacă mai introducem în studiu şi mecanismul transmiterii informaţiilor, activării nervoase de-a lungul reţelei de neuroni, prin intermediul neurotransmiţători lor chimici (noradrenalina, serotonina, dopamina), înţelegerea procesului de gândire devine extrem de dificilă, justificând investiţiile enorme din cercetarea modernă 15,43,77,99]'.

În 1996, psihologul american Daniel Goleman a publicat o carte devenită imediat celebră, intitulată „Inteligenţa emoţională" [42]. Scrisă într-un stil atractiv, pentru înţelesul tuturor, Goleman (autor cu o îndelungată practică medicală şi jurnalistică) impune termenul de inteligenţă emoţională, în sensul capacităţii de a lua decizii corecte, de a gândi realist în momentul unor emoţii, al unor situaţii decisive pentru viitorul persoanei respective. Cum gândirea are loc prin implicarea ambelor emisfere cerebrale, prin antrenarea zonelor mai vechi (sistemul limbic) alături de cele noi (cortex), devine evidentă importanţa acestui tip de inteligenţă pentru reuşita în carieră sau pentru a gândi corect,

realist, în general. Deci, pe lângă inteligenţa nativă, influenţată de educaţie şi de gradul de cultură, mai intervine şi controlul emoţiilor [76].

Nu trebuie să fii psiholog calificat pentru a realiza importanţa inteligenţei, a gradului de cultură şi educaţie, a controlului emoţiilor în evaluarea credinţei în Dumnezeu, în superstiţii şi mituri sau în paranormal.

Rvaluarea apariţiei unui fenomen paranormal (de exemplu, o viziune colectivă) nu este deloc uşoară pentru autorităţi. Dacă în cursul Evului Mediu un denunţ era suficient pentru condamnarea unei pretinse vrăjitoare, astăzi, evaluarea unei vindecări pe cale spirituală (în urma unui pelerinaj la Lourdes) sau a întâlnirii cu extraterestrii este o problemă dificilă pentru Biserică sau autorităţi. În cazul unor persoane cu grad mare de emotivitate sau labilitate psihică, apariţia unei fantome sau a unui extraterestru se încadrează în domeniul halucinaţiilor vizuale sau auditive, explicabile ştiinţific. Mai dificilă este însă evaluarea mărturiilor unor oameni normali, mai ales poliţişti, cercetători sau preoţi. Şi mai greu este cazul unor halucinaţii colective sau individuale menţionate în tot cursul istoriei omenirii, deja amintite în capitolele 1.3. şi 3.2.

În procesul gândirii, care are loc în creierul fiecărui om, intervin, în funcţie de subiect sau de situaţie, atât cortexul, deci partea conştientă, dar şi memoria, recepţionarea senzaţiilor din corp şi din mediul înconjurător, împreună cu aşa-zisul subconştient, probabil localizat în zonele mai vechi, aşa cum este sistemul limbic, inclusiv memoria emoţională. Predominarea gândirii raţionale sau a celei iraţionale diferă enorm de la om la om şi chiar la aceeaşi persoană, în funcţie de situaţie, vârstă şi starea sănătăţii.

După cum am mai menţionat, deşi mecanismul gândirii este acelaşi, altfel gândeau oamenii acum 5000 de ani comparativ cu cei de astăzi. Atunci se gândea predominant sub influenţa puţinei culturi şi a emoţiilor inerente unei societăţi primitive, violente, bigote.

Fiecare om poate gândi atât raţional, cât şi iraţional, predominarea unui anumit mod depinzând de mai mulţi factori, cum sunt gradul de cultură, sexul, vârsta, starea sănătăţii etc. Esenţială, din punctul nostru de vedere, pare să fie o cumulare de factori subiectivi (mai sus menţionaţi), dar şi obiectivi, cum sunt epoca istorică, regiunea geografică, mediul în care trăim. Existenţa acestor factori subiectivi şi obiectivi pare să explice marea diversitate în felul de a gândi al

oamenilor, deşi structura creierului şi mecanismele neurochimice sunt aceleaşi, păstrându-se neschimbate de cel puţin 100.000 de ani. Încă acum o sută de ani, americanul William James, unul dintre pionerii psihologiei, a subliniat fuziunea extraordinară a conştientului şi subconştientului. Psihicul nostru formează o singură unitate integrată, reacţionând în interesul supravieţuirii organismului 137,57,77,102].

Una dintre marile întrebări, la care Ştiinţa încă nu poate răspunde satisfăcător, este legată de esenţa inteligenţei. Dacă avem aceeaşi structură a creierului şi aceleaşi mecanisme neurochimice, dacă toţi avem 10 miliarde ele neuroni, cum de unii sunt mai deştepţi, cum de unii pot crede în paranormal şi alţii nu. Este credinţa în paranormal legată de inteligenţă?

Răspuns dificil. De exemplu, scriitorul Conan Doyle, creatorul detectivului Sherlock Holmes, un om inteligent, desigur, credea cu înverşunare în fantome, spirite şi zâne.

Se pare că din cele 10 miliarde de neuroni, marea majoritate a oamenilor nu foloseşte pentru a gândi decât doar 3-5%; greu de măsurat.

S-a demonstrat că, începând din tinereţe, omul „pierde" aproximativ o mie de neuroni pe zi; de fapt, devin nefuncţionali prin lipsa utilizării.

Copii abandonaţi, lipsiţi de educaţie şi afecţiune, rămân într-o stare de stupiditate. La fel se întâmplă cu adulţi ţinuţi în izolare, întemniţaţi în condiţii vitrege sau care au suferit o spălare a creierului.

3.4. SPĂLAREA CREIERULUI ŞI... PARANORMALUL

În februarie 2001, canalul de televiziune Discovery a transmis un documentar extrem de incitant şi în acelaşi timp terifiant, intitulat „Controlul minţii". Documentarul prezenta doar câteva aspecte ale cursei dintre serviciile secrete americane şi sovietice pentru spălarea creierului, adică distrugerea personalităţii înnăscute şi înlocuirea cu una nouă, dirijată, dispusă să creadă şi să'execute orbeşte orice ordin. Spălarea creierului este visul de mii de ani al dictatorilor, comandanţilor militari, conducătorilor de culte şi secte, mai nou al unor politicieni fără scrupule. În realitate, „nimic nou sub soare" putem spune, diferă doar metodele şi eficacitatea tratamentelor în cursul istoriei.

Sintagma „spălarea creierului" a fost introdusă de americani, în urma studierii tratamentului la care au fost supuşi prizonierii aliaţi în cursul războiului din anii '50 cu Coreea de Nord, cu „consultarea" unor

specialişti din URSS şi China. Începând cu anii '70, SUA şi-au dat seama că rămân în urmă faţă de sovietici în domeniul spălării creierului, cu scopul creării unor roboţi umani, dispuşi să creadă orice şi să execute orice ordin. La alarmarea americanilor a contribuit şi o carte remarcabilă, care ar fi trebuit în limba română intitulată „Descoperiri psihice în spatele cortinei de fier”

scrisă de Sheila Ostrander şi Lynn Schroeder, dar care a fost tradusă la noi cu alt titlu, neinspirat, menţionat mai devreme [79]. Americanii au înţeles că sovieticii şi aliaţii lor aveau o experienţă remarcabilă în domeniul vast al paranormalului, concretizat prin zeci de institute şi asociaţii secrete, subvenţionate de stat, care efectuau experimente pe deţinuţi politici fără a fi preocupaţi de probleme de etică sau deontologie. Sovieticii au continuat cercetările asupra aplicării radiaţiilor electromagnetice cu frecvenţe şi tensiuni în limite largi (vezi capitolul 4.3.).

Sovieticii efectuau experimente de telepatie, radiestezie, alături de tehnici variate de spălare a creierului, în timp ce oficial duceau campanii de condamnare a paranormalului, alternând totuşi cu apariţia unor articole de popularizare acceptate. Se pare că sovieticii dispuneau de peste o sută de instituţii ultrasecrete specializate în tehnici de spălare a creierului, lăsând „la vedere" doar câteva, care se ocupau de studiul viselor, bioenergiei, telekineziei etc. Experimentele sovietice şi americane în domeniul spălării creierului nu formează scopul lucrării de faţă, mai ales că acest subiect a mai fost dezbătut în unele cărţi [16,21,80].

Documentarul realizat de canalul Discovery a menţionat doar în treacăt un fapt real, înfricoşător; spălarea creierului a existat din cele mai vechi timpuri ale omenirii, variind doar scopurile şi... tehnicile de realizare.

S-au folosit tehnici psihice de persuasiune, de sugestie, dar şi chirurgicale (folosite de sovietici, chinezi şi americani), însă mai ales substanţe cu proprietăţi halucinogene, de variate tipuri: haşiş, mescalină, amfetamine, LSD etc. După cum le arată şi numele, aceste substanţe acţionează la nivelul sinapselor neuronale, înlocuind sau influenţând mecanismul transmiterii informaţiilor prin intermediul neurotransmiţătorilor, cum sunt dopamina şi serotonina, cu care drogurile au structuri chimice înrudite.

Substanţele halucinogene produc nu numai noi senzaţii vizuale şi auditive, dar le influenţează şi pe cele existente, normale, dându-le o strălucire, o intensitate amplificată. Descrierile celor care au consumat substanţe halucinogene sunt atât de impresionante, încât un mare număr de oameni de ştiinţă, începând cu Sigmund Freud sau scriitori cum au fost Guy de Maupassant, Baudelaire, J. Cocteau sau, mai recent, Aldous Huxley, Michael Crichton, J. Castaneda etc. le-au studiat pe ei înşişi.

Fără îndoială că oamenii primitivi, împinşi de foame, au consumat plante cu proprietăţi halucinogene, fapt valabil pentru toate continentele.

Şamanii din nordul Europei şi al Asiei, cât şi vrăjitorii din Americi, din Africa şi Oceania au ajuns să le cunoască, dar mai ales să ştie concentraţia eficientă, neletală. Spălarea creierului prin substanţe halucinogene este cea mai eficientă, rapidă şi utilizabilă metodă pentru mase mari de oameni simpli, ce pot fi astfel controlaţi, pentru a-i face să creadă în mituri, în porunci divine, justificând sclavia, masacrele sau sacrificiile; mai nou, de ceva timp, s-a iţit umbra terorismului sinucigaş.

Alcaloizii din ergotul de secară (o ciupercă microscopică) au contaminat făina de secară, larg utilizată în Evul Mediu, producând halucinaţii în masă. Istoricii au demonstrat că valul de isterie contra vrăjitoarelor ce a cuprins localitatea Salem de pe coasta estică a Statelor Unite s-a datorat infestării cu aceşti alcaloizi existenţi în pâinea de secară.

Ucigaşii trimişi în misiuni, membri ai sectei asasinilor din Arabia Evului Mediu, foloseau haşiş. Popoarele din America centrală şi sudică (azteci, incaşi) foloseau intens halucinogene, atât în războaie, dar mai ales în cazul sacrificiilor în masă ale prizonierilor sau sclavilor, uneori mii de oameni fiind omorâţi deodată.

Halucinaţiile pot apărea nu numai prin folosirea substanţelor halucinogene, dar şi prin intoxicaţii cu dioxid de carbon, în cursul unor dansuri efectuate timp îndelungat, sau prin inhalaţii cu fumul unor plante, aşa cum se obişnuia în antichitate pentru ghicit (divinaţie); putem menţiona oracolul din Delphi [53,68,70].

Spălarea creierului este în realitate un proces mult mai complex şi mai extins, dacă ne referim la scop: ştergerea personalităţii anterioare, inclusiv a memoriei şi judecăţii logice şi înlocuirea cu o schemă nouă, imaginativă, nereală, dar atât de puternică încât determină schimbarea stilului de viaţă. Psihologia modernă cunoaşte nenumărate cazuri când, în

urma unei emoţii puternice determinate de un şoc, accident, viol, de o halucinaţie etc, persoanele afectate şi-au schimbat complet viaţa, caracterul, devenind membre ale unor secte sau înfiinţând secte, crezând că sunt „alese", mergând la ghicitori sau bioterapeuţi, căzând de obicei victime şarlatanilor.

Până acum, am admis spălarea creierului, fie impusă de conducători, preoţi, spioni, conducători de secte, fie intervenită în urma unei emoţii puternice, când are loc o „autospălare a creierului", impusă din interior.

Iată, de exemplu, ce se poate întâmpla în zilele noastre: trecerea în mileniul trei pe data de 1 ianuarie 2000, (de fapt, corect era să se petreacă în 2001), a prilejuit un spectacol uriaş, în toată lumea, pe care îl ţinem toţi minte. Zvonul intrării în funcţie pe acea dată a unui virus, capabil să şteargă toate bazele de date din computere, nu ne-a marcat. În schimb, în SUA, ţara în care economia şi siguranţa statului sunt dirijate prin calculatoare, acest zvon a creat panică, astfel că, în timp ce Rusia a cheltuit 4 milioane USD pentru evitarea „căderii" sistemului militar de computere, în SUA, aceste pregătiri au costat 4 miliarde USD, iar pe întreg ansamblul SUA, suma cheltuită a fost de 100 miliarde.

Bineînţeles că în final s-a dovedit că virusul Y2K era un bluf. Dar isteria ce a cuprins SUA a inclus şi exemple de autospălare a creierului, încă din 1997, familia Bruce şi Diana Eckhart, cu fata lor de 12 ani, Danielle, din localitatea Lisbon, statul Ohio, şi-au construit un adăpost prevăzut cu rezerve de hrană, apă, s-au instruit în medicina elementară, şi-au convertit economiile în monede de aur, iar televizoarele şi computerul erau alimentate cu acumulatori. Era clar pentru ei: virusul Y2K sau însuşi anul 2000 va marca sfârşitul lumii. Bruce Eckhart este de meserie lehnician-informatician, altfel, aparent normal. El a monitorizat (împreună cu o echipă a unei reţele TV), eventualele perturbări computaţionale din ' insula Kiribati (primul petec de pământ intrat în anul 2000), apoi din insula Guam.

Acesta nu a fost singurul caz; în SUA au mai existat încă aproximativ **o** mie de oameni care s-au refugiat în peşteri sau în pivniţe cu alimente şi bani sub formă de monede. Tot în cazul isteriei provocate în SUA din cauza virusului Y2K, Karen Anderson din Tennessee a difuzat pe Internet **o** broşură cu sfaturi pentru evitarea catastrofei anului 2000; numai în SUA au mai apărut 20 de cărţi şi broşuri cu sfaturi pentru a

supravieţui după 1 ianuarie 2000. Jerry Falwell, doctor în teologie, a vândut cu 25 USD o casetă video cu îndrumări şi rugăciuni. Acestea sunt doar câteva exemple.

Astfel de spaime au mai avut loc în cursul istoriei omenirii, la fiecare început de secol sau de mileniu, cuprinzând mase mari de oameni, care se refugiau în biserici, aşteptând sfârşitul lumii. Câte secte n-au aşteptat la o anumită dată acest eveniment! Am insistat asupra exemplului creat de zvonul despre virusul informatic Y2K pentru a ilustra puterea sugestiei şi autosugestiei, ce pot duce la pierderea controlului gândirii logice. Spre deosebire de cei 14 sectanţi fundamentalişti creştini ce voiau să se sinucidă la Betleem la începutul mileniului (expulzaţi rapid de autorităţile israeliene), exemplele prezentate mai sus se referă la informaticieni şi tehnicieni de computere, aparent echilibraţi. Oricum, persoanele cu emotivitate mare, bigote, cu probleme familiale şi afective sunt cele mai expuse sugestiei şi spălării creierului. Astfel de indivizi pot crede în minuni şi în paranormal, dar se şi pot ruga cu ardoare; din rândurile lor se pot recruta mediumuri, bioenergeticieni, tămăduitori, dar şi sectanţi.

3.5. STĂRILE ALTERATE ALE CONŞTIINŢEI

Este o parte dintre mediumuri, vraci şi tămăduitori mai mult sau mai puţin bolnavă mintal? Iată o întrebare veche de când lumea. Mircea Eliade, ilustrul profesor de istoria religiilor de la Universitatea din Chicago, a lansat această întrebare în mai multe cărţi [29,30] şi tot aşa au făcut alţi iluştri specialişti cum au fost G. Fraser, J. Dodds, Margaret Mead ş.a. În ciuda noilor studii din domeniul fiziopatologiei creierului, pentru această întrebare nu s-a formulat vreo concluzie clară, satisfăcătoare.

După cum au arătat specialiştii mai sus citaţi, populaţiile primitive (probabil toate, în vechime) au tratat cu o oarecare veneraţie şi teamă pe semenii lor bolnavi mintal, crezându-i posedaţi de spirite (zei). După cum au menţionat experţii mai sus-numiţi, mulţi dintre şamani, vrăjitori şi tămăduitori au fost mai mult sau mai puţin nevropaţi, iar utilizarea drogurilor la diverse ceremonii probabil că accentua accesele şi alte forme de manifestare. Chiar şi vechii greci, cel mai raţional popor din antichitate, admiteau că bolnavii mintal sunt posedaţi sau „chemaţi" şi mulţi dintre ei erau folosiţi în divinaţie sau în oracole. Oricum, oamenii bolnavi mintal, în diferite grade, erau izolaţi, dar nu persecutaţi sau ucişi.

Arheologii au găsit multe cranii de oameni primitivi, prezentând câte o gaură, care fusese executată, în mod evident, când persoana era încă în viaţă. Explicaţia cea mai plauzibilă pare să fie o încercare de a trata nebunia prin „evacuarea" spiritelor ce îl „posedau" pe pacient.

Se pare că tot biserica creştină a schimbat radical această atitudine, deşi Iisus Christos a spus că „fericiţi cei săraci cu duhul, căci a lor este împărăţia cerurilor". Aşa cum am amintit în capitolul 1, biserica catolică, în lupta pentru stârpirea ereziei şi sectelor, a avut de a face cu mulţi nevropaţi şi schizofrenici, acuzând sau nu halucinaţii vizuale şi auditive, interpretate drept posedări de către diavol. Cazuri de isterie în masă indusă prin zvonuri sau alte metode de spălare a creierului, folosirea unor halucinogene accidentale (ergot din secară) au accelerat marginalizarea şi arderea pe rug a numeroşilor nevropaţi din Europa, în secolele XIV-XVII.

Înţelegerea situaţiei nevropaţilor, schizofrenicilor şi a altor bolnavi mintal a început de-abia la sfârşitul secolului al XIX-lea, datorită studiilor lui Charcot, Bleuler şi, mai ales, ale lui Sigmund Freud. Atât Freud, cât mai ales fostul său discipol C.G. Jung, au fost atraşi de fenomenele paranormale, descoperind la multe mediumuri simptome de nevroză. Tot ei au emis ipoteza, acum larg acceptată, conform căreia telepatia ar fi fost un mijloc ancestral de comunicare, pierdut de majoritatea oamenilor de azi.

Tratamentul bolilor mintale a fost întotdeauna privit cu groază şi/sau neîncredere. Metodele vechi cuprindeau cămaşa de forţă (imobilizare), duşuri reci, electroşoc sau operaţii chirurgicale (extirparea lobului frontal), ultima magistral descrisă de Ken Kesey în „Zbor deasupra unui cuib de cuci". Metoda psihanalitică, introdusă de Sigmund Freud, a fost cea mai umană, aplicabilă însă la stări mai „blânde", cum sunt depresia, anxietatea, anorexia sau unele boli psihosomatice [36,37].

Revoluţionarea tratamentului bolilor mintale a avut loc începând cu anii '50, o dată cu implicarea neurochimiei, neuropsihofarmacologiei.

Introducerea medicamentului numit clorpromazină şi a unor benzodiazepine (Diazepam) a „golit" paturile din spitalele de specialitate. Era şi timpul...

deoarece industrializarea şi competitivitatea lumii moderne - aşa cum a prezis acum 70 de ani vestitul medic Alexis Carrel („Omul, fiinţă necunoscută") vor avea drept efect secundar creşterea labilităţii afective,

a violenţei şi a frecvenţei bolilor mintale. Mai mult, prin creşterea frecvenţei pacienţilor cu boli mintale, a devenit imperios necesară o clasificare a acestora, fapt destul de greu de realizat. Psihiatrii, neurologii şi psihologii nu „vorbeau" aceeaşi limbă ştiinţifică, de fapt nu recunoşteau anumite teorii şi ipoteze, încă mult dezbătute.

A trebuit însă, din considerente pragmatice şi terapeutice să se admită nu numai existenţa unor anumite stări patologice; (de exemplu, nimeni nu mai foloseşte astăzi termenul de „isterie", larg utilizat de Freud, fiind înlocuit de „nevroză"). Numeroasele studii clinice au trebuit să admită prezenţa copleşitoare a unor stări*la graniţa dintre normal şi patologic.

Anxietatea, depresia şi bulimia/anorexia nu sunt la început stări patologice, analizele de laborator fiind normale. La fel este cazul aşa-ziselor boli psihosomatice, foarte variate ca manifestare, descoperite de Freud, dar magistral descrise ulterior de Thure von Uexkull 1107] şi alţii.

Datele din tabelul 3.1. sunt foarte elocvente; majoritatea „pacienţilor”

reprezintă mai mult de un sfert din populaţia celei mai puternice ţări din lume. În al doilea rând, o cincime din populaţia SUA suferă de dezechilibre mentale, reversibile şi tratabile, atât prin metode psihanalitice (şi înrudite), dar mai ales prin medicamente adecvate. Nu au fost incluse în acest tabel epilepsia, bolile Alzheimer, Parkinson şi câteva boli congenitale, degenerative. La foarte mulţi pacienţi cu dezechilibre mentale, apariţia unor halucinaţii, fie în somn, fie în stare de trezie este destul de frecventă şi se manifestă atât prin viziuni, dar şi auditiv (voci interioare).

Tabelul 3.1. Frecvenţa bolilor mintale în Statele Unite, după Institutul Naţional de Igienă Mentală; sondaj efectuat în 1990 şi reprodus după Newsweek, 1996.

Nr. crt.	**Boala mintală**	**Număr (milioane)**	**Procent din populaţie**
1	**Anxietate, fobii, panică,**	**23, 0**	**12,6%**

	obsesii		
	2 Depresii, manii, distimii	**17,4**	**9,5%**
	Tulburări cognitive severe	**5,0**	**2,8%**
	4 Personalitate antisocială	**2,7**	**1,5%**
	5 Schizofrenie	**2,0**	**1,1%**
>	**(Somatizări (hipocondrie)**	**0,4**	**0,2%**
	TOTAL	**50,5**	**27,7%**

Schizofrenia este una dintre bolile mintale terifiante şi pacienţii păreau condamnaţi definitiv. Şi totuşi există şi excepţii. John Forbes Nash a fost bolnav de schizofrenie timp de 30 ani, dar a reuşit să termine Facultatea de Matematică din New York, să abordeze şi să publice lucrări de referinţă în teoria jocurilor, probleme din mecanica fluidelor şi cea cuantică.

Acestea nu l-au împiedicat să creadă în comunicarea cu extraterestrii prin mesaje publicate în ziare. În 1994, J.F. Nash primeşte premiul Nobel pentru Economie, iar în 1990, la vârsta de 62 de ani, se vindecase de schizofrenie datorită noilor medicamente recent descoperite. Cazul lui Nash a fost imortalizat pe peliculă ulterior într-un film mult premiat.

Stările alterate ale conştiinţei constituie o sintagmă de dată recentă, menită a deosebi anumite stări psihice, ale unor oameni normali (sau numai aparent), conştienţi (parţial sau total) de existenţa unui fenomen paranormal sau a unor stări deosebite. Într-adevăr, fiecare om, cel puţin o dată în viaţă, a conştientizat sau a fost martor la astfel de stări. Marea majoritate fie că le-a trecut cu vederea, nu le-a dat atenţie, fie s-a temut de ridicol şi doar extrem de puţini au relatat şi altora. Această atitudine, aşa cum am remarcat la începutul acestui capitol, depinde de psihicul fiecăruia, de echilibrul psihic. În plus, faptul că nici Ştiinţa nu poate explica satisfăcător anumite fenomene paranormale determină un grad mare de incertitudine, amplificat şi de numărul mare de şarlatani, magicieni şi tămăduitori mincinoşi.

Astfel de stări modificate ale conştiinţei sunt destul de greu de definit, căci apariţia lor nu este previzibilă decât în cazul extazului şi al ccremonialurilor şamanilor şi vrăjitorilor aflaţi de cele mai multe ori sub influenţa drogurilor halucinogene. La persoane normale, astfel de stări pot apărea în timpul somnului prin vise sau coşmaruri, în somnolenţă ori transă hipnotică. Studii întreprinse în anii '90 au arătat că între 35-60% dintre persoanele normale interogate au avut cel puţin o dată în viaţă o experienţă ce poate fi catalogată drept „stări stranii ale conştiinţei" (SSC).

I.P. Culianu le-a numit stări modificate ale conştiinţei, (SMC), menţionate în capitolul 2.1.

Astfel de stări sunt foarte greu de definit: senzaţii de pace interioară, de fuziune cu lumea exterioară, de armonie cu universul, astfel că S.

Freud le-a denumit „sentiment oceanic", sintagmă sugerată de scriitorul Romain Roland, în sensul unui orizont fără limite. După dr. Yves Pelicier de la spitalul Necker din Paris, SSC pot fi recunoscute după trei criterii:

pierderea noţiunii de timp, de limite ale propriului trup şi ale conştiinţei.

SSC aduc o senzaţie de armonie, de beatitudine şi extaz. Ce poate declanşa o SSC? Cel mai des citate sunt emoţiile artistice în faţa unei capodopere, aşa cum resimt unii turişti la muzeele din Florenţa, senzaţii denumite „sindromul Stendhal". SSC mai pot apărea în cazuri de stres extrem, de iminenţă a morţii proprii sau a cuiva drag şi doar 5% în cazul unei rugăciuni intense în singurătate. Astfel de stări nu se uită uşor, marchează persoana " respectivă, fiind reţinute în memoria emoţională. Pentru unii, SSC pot reprezenta o dovadă a existenţei lui Dumnezeu, a sunetului sau a vieţii de după moarte. Psihiatrul Jean Pierre Valla de la Universitatea Laval din Montréal a publicat în 1992 o carte, „Les états étranges de la Conscience", în care descrie 183 de experimente SSC relatate de 51 de persoane.

Mecanismul neurochimic încă nu este cunoscut [6,25,34,41,88,98].

3.6. CONŞTIINŢA, SUBCONŞTIENTUL ŞI PERCEPŢIA SUBLIMINALA

Acum doi ani stăteam de vorbă cu doi vecini pe unul dintre bulevardele pline cu arbori ale Bucureştiului. La un moment dat, atenţia ne-a fost atrasă de un pui de cioară căzut din cuib, care se zbătea

neputincios. În jurul lui zburau două ciori, probabil „părinţii", scoţând un fel de ţipete.

Puiul s-a târât într-o direcţie greşită, spre stradă, şi rezultatul inevitabil s-a produs, sfârşind călcat de un autobuz. Cele două ciori adulte au mai /burat în jur câteva minute, după care au plecat şi nu au mai revenit.

Aparent un fapt banal, iar comportamentul ciorilor adulte părea a sugera **o** conştientizare a dramei. Să fie chiar aşa?

În 2001 s-au publicat aproximativ patru studii efectuate la universităţi americane (New York, Emory, Miami) despre capacitatea delfinilor de a se... recunoaşte în oglindă. Testul de recunoaştere în oglindă a fost perfectat de profesorul Gordon Gallup de la Universitatea Albany şi demonstrează existenţa unui stadiu incipient al conştiinţei. Copiii îl îndeplinesc de-abia după 18-24 luni, dar mai este observabil la maimuţe, elefanţi şi papagali gri. Testul recunoaşterii în oglindă demonstrează începutul conştiinţei de sine, al introspecţiei şi empatiei. Delfinii pot recunoaşte şi interpreta corect privirea şi intenţiile oamenilor din jur, ba chiar comunica telepatic cu cei apropiaţi afectiv. Astfel de performanţe au fost confirmate şi în alte centre de cercetări engleze, americane şi ruseşti [17,78].

Dar ce este CONŞTIINŢA? Ştiaţi că nici în 2002 nu exista o definiţie satisfăcătoare pentru toţi, deşi această problemă s-a dezbătut încă din antichitate? Ştiaţi că adunând cărţile şi referatele despre conştiinţă s-ar putea înfiinţa o bibliotecă? De ce? Pentru că de definirea conştiinţei s-au ocupat încă din antichitate: filozofi, teologi, scriitori, biologi, medici, mai târziu psihologi, psihanalişti, iar în ultimii ani s-au implicat fizicieni, matematicieni şi informaticieni! De ce?

Pentru că, în primul rând, conştiinţa este subiectivă, individuală şi constituie un izvor inepuizabil de senzaţii, percepţii, emoţii şi păreri. Prin intermediul conştiinţei, noi „construim" lumea înconjurătoare. Dacă ne luăm după dicţionarele psihologice, conştiinţa este cunoaşterea imediată pe care o avem despre existenţă şi realitate; calităţile principale ale conştiinţei ar fi „atenţia" după Bergson, „percepţia" după Freud şi „starea de veghe”

după Jung. Cu toată importanţa subiectului, îi vom acorda doar un spaţiu foarte limitat deşi este deosebit de controversat 118,36,45,77,92,106].

În primul rând, toţi cei care se ocupă de acest subiect dezbat încă următoarea problemă: conştiinţa este spirit sau materie? Platon susţinea că mintea este localizată în cap, că are o formă sferică, formă geometrică perfectă. Aristotel situa mintea în inimă, deoarece acest organ împinge sângele în corp. Descartes, în secolul al XVll-lea, a afirmat că mintea, chiar dacă este situată în cap, este imaterială şi complet independentă de corp. El a lansat celebrul dicton „Cogito, ergo sum" (Gândesc, deci exist).

În anii '90, „decada creierului", această problemă a revenit în actualitate, dar de această dată prin utilizarea arsenalului tehnicii de vârf, menţionată în capitolul 3.1. În 1995, profesorul Antonio Damasio, de la Universitatea din lowa, SUA (o autoritate a neuroanatomiei) a publicat o carte celebră, „Descartes' Error", în care afirmă că mintea este creată de corp, în mod particular de către creier. Gândirea, conştiinţa sunt rezultatul unor procese fizico-chimice ce au loc în creier, aşa cum curcubeul este rezultatul interacţiunii dintre lumină şi picăturile de ploaie. Conştiinţa cuprinde atât senzaţiile din afara corpului (prin cele cinci simţuri), dar şi pe cele din corp: învăţarea, memoria, limbajul, emoţiile şi sentimentele etc. Este conştiinţa caracteristică omului? Depinde cine întreabă!

Sir Francis Crick a devenit celebru primind premiul Nobel pentru descifrarea structurii ADN (acidul dezoxiribonucleic, baza codului genetic), după care s-a mutat la Institutul Salk de Studii Biologice din San Diego, California. Acolo, împreună cu Cristof Koch de la faimosul Institut de Tehnologie din California, a abordat problema conştiinţei.

Concluziile lor au fost publicate într-o carte devenită best-seller: „The Astonishing Hypothesis". „Ipoteza uimitoare" a lui Crick şi Koch era că studiul conştiinţei trebuie început de la structura şi funcţionarea neuronilor, componenta de bază a creierului, construindu-se modele asemănătoare transmiterii informaţiei genetice prin ADN. Numai aşa am putea explica senzaţia paradoxală a voinţei libere, a existenţei minţii fără corp, a sufletului [13,35,88,105].

În aprilie 1995 a avut loc o conferinţă internaţională la Tucson, Arizona, intitulată „Spre o bază ştiinţifică a conştiinţei", la care au participat peste 200 savanţi cu pregătiri variate, de la filozofi la fizicieni de mecanică cuantică. Dezbaterile au fost extrem de aprinse şi... bineînţeles nu s-a ajuns la nici o concluzie unanim admisă. Nici măcar nu

s-a clarificat eterna dilemă: conştiinţa este caracteristică omului sau rudimente din aceasta există şi la... furnici? Cele mai spectaculoase intervenţii au fost ale chirurgilor, care au studiat leziuni întinse în creierul unor pacienţi profund afectaţi: de exemplu, unii răspund la un stimul vizual, pot prinde o minge, dar nu realizează ce au în mână! Evident, conştiinţa nu poate exista fără creier şi orice afectare a acestui organ determină modificări ale comportamentului, până la pierderea conştiinţei. Tot în acest domeniu sc pot menţiona durerile pe care le resimt, câteodată, pacienţii care şi-au pierdut un membru, tocmai în membrul pierdut, senzaţia fiind datorată activării centrului respectiv din creier.

Dacă gândurile implică în realitate activarea unor reţele de neuroni, rezultatul final este o percepţie unificată a stimulului care a determinat senzaţiile respective. Profesorul Walter Freeman de la Universitatea Berkeley din California a descoperit că, în cursul unui proces de gândire, neuronii din diferite regiuni ale creierului oscilează simultan cu aceeaşi frecvenţă de aproximativ 40 de ori pe secundă, deci într-o perfectă sincronizare. Să fie aceasta o „fotografiere" a gândului? Specialiştii sunt încă de diverse păreri. Şi mai ciudate sunt experimentele pe oameni ale profesorului Benjamin Libet de la Universitatea din San Francisco: din motive medicale, pacienţii aveau implantaţi în creier microelectrozi. El a indus electroşocuri blânde atât prin electrozi, cât şi pe pielea pacienţilor.

Aceştia au sesizat impulsurile electrice numai dacă au durat mai mult de 0,5 secunde. Când Libet a stimulat mai întâi electrozii din neuronii corticali, în mod paradoxal, pacienţii au simţit mai întâi pulsaţiile de pe piele.

Şi mai greu de interpretat au fost experienţele în care unor voluntari sănătoşi li s-au aplicat pe pielea capului electrozi legaţi de un electroencefalograf performant. Li s-a spus să decidă singuri când să-şi îndoaie un deget arătător. Voluntarilor le-a fost necesar un interval de 0,2 secunde să se decidă când vor îndoi degetul. Dar electroencefalograma a arătat că, de fapt, creierul lor a decis cu 0,3 secunde înainte când să facă gestul respectiv!

După cum a descris Francis Crick: „Ne este foarte greu să admitem că bucuriile şi necazurile noastre, dragostea, ambiţiile, amintirile, sensul propriu de existenţă, conştiinţa şi voinţa sunt în realitate un vast ansamblu de neuroni şi un complex «dans» al moleculelor asociate". In

final a intervenit profesorul Michael Penrose de la Universitatea din Oxford, una dintre minţile formidabile ale fizicii contemporane. În două cărţi celebre, „The Emperor's New Miner din 1989 şi „Shadows of the Mind”

din 1995, Penrose afirmă că numai prin mecanica cuantică vom putea înţelege conştiinţa. După Penrose, conştiinţa este rezultatul modificărilor moleculare care au loc în microtubuli, o reţea submicroscopică de proteine tubulare, care formează un fel de schelet în toate celulele (inclusiv în neuroni). Acest „dans" subtil, infim (la nivel cuantic) nu poate fi înţeles de Ştiinţă la ora actuală. Profesorul Stuart Hamerhoff de la Universitatea din Tucson, Arizona, anestezist, a observat că în cursul unei operaţii în care se face anestezie generală, pacientul îşi pierde temporar conştiinţa în acelaşi timp cu blocarea mişcării electronilor prin reţeaua de microtubuli din creier.

De la începuturile statelor civilizate, acum 11.000 de ani, şi până acum un secol, noţiunea de bază era sufletul, spiritul, adesea asociată cu mintea.

La sfârşitul secolului XX, conştiinţa constituie centrul atenţiei atât ştiinţifice, cât şi a opiniei publice, problema sufletului restrângându-se la domeniile religiei şi la cel transcendental, metafizic. Aceste domenii sunt însă asaltate atât din exterior (cei care nu cred), dar şi din interior (cei credincioşi, care se confruntă cu noile realizări ale ştiinţei).

Timp de mii de ani, somnul a fost considerat ca o „odihnă a creierului", ca o stare opusă conştiinţei, stării de veghe, active. Ba chiar, la multe popoare, s-a crezut că, în timpul somnului, sufletul poate părăsi corpul.

Astăzi, se ştie că somnul este determinat genetic, fiind o stare comună tuturor fiinţelor cu sânge cald. Dar ceea ce a intrigat omul încă de acum mii de ani a fost visul, o activitate asociată somnului, adesea plăcută, de multe ori terifiantă şi întotdeauna producând nedumerire legată de posibilitatea realităţii celor visate. Nici astăzi, după mii de studii efectuate în instituţii specializate, nu se poate afirma că ştim totul despre somn şi vise.

Centrul somnului pare să fie localizat în zona substanţei reticulate situate în bulbul rahidian, formaţiune arhaică, chiar la joncţiunea creierului cu şira spinării, deci controlând fluxul sanguin ce irigă creierul şi implicit alternanţa stare de veghe (conştiinţă activă) - somn. Dacă

starea de veghe activă este dirijată de scoarţa cerebrală (cortex), formaţia reticulată pare să joace un rol de „dispecer" (centru de control). Cercetări efectuate în anii '90 au arătat ca în producerea somnului, în reglarea ciclului stare de veghe - somn, intervin mai multe formaţiuni situate la baza creierului, cum sunt: nucleii raphae dorsali, tuberomamilari, regiunea preoptică şi nucleii suprachiasmatici (sediul orologiului intern). Într-adevăr, cortexul primeşte informaţii sub formă de senzaţii de la organele de simţ (auz, miros, văz), deci specifice, dar şi unele nespecifice, din întreg organismul, care ajung la cortex prin intermediul substanţei reticulate.

La acest nivel se află „dispecerul", care permite trecerea spre cortex a mesajelor doar dacă au depăşit un anumit prag de excitaţie. Prin urmare, în permanenţă, ajung în creier mesaje senzoriale din afara şi din interiorul organismului, care însă sunt conştientizate de cortex numai după ce au trecut prin anumite „filtre", cum sunt formaţia reticulată, talamusul, hipotalamusul, astfel încât conştiinţa să,nu fie încărcată decât cu informaţii utile supravieţuirii. Informaţiile senzoriale privind buna funcţionare a organelor vitale (plămâni, inimă, ficat etc.) sunt dirijate de sistemul nervos automat (SNA) sau vegetativ (figura 3.4.), deci nu de partea conştientă, funcţională a creierului.

Electroencefalograful inventat în anii '30 a reprezentat o mare cucerire pentru înţelegerea stărilor alternative veghe - somn, căci este măsurată activitatea electrică spontană a creierului. Traseele electroencefalografice (LLG) diferă semnificativ (pentru un specialist) între diferitele stări ale conştiinţei. În figura 3.5., chiar pentru un nespecialist se pot observa diferenţe între lipsa conştiinţei (comă), diferite stadii ale somnului, somnolenţa şi starea de veghe activă. Pentru înţelegerea traseelor EEG, a

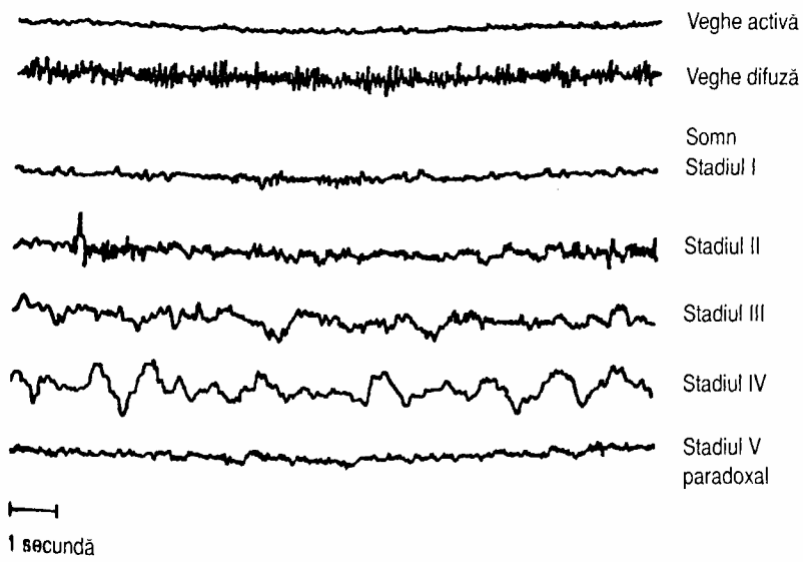

FIO 35. *Traseele electroencefalografice care arată starea dominantă* **a** *activităţii nervoase superioare. Explicaţiile pot fi găsite în tabelul alăturat.*

Tabelul 3.2. Caracteristicile mai importante ale traseelor electroencefalograme (EEG)

Nr. crt.	**Numele stării**	**Frecvenţa (cicli/sec)**	**Trăsături**
	1 Activă, de veghe	Beta, 30 cps (16-40 cps)	Activitate obişnuită 1
	2 Somnolenţă, relaxare	Alfa, 8-13 cps	Amplitudine mai ridicată
	3 Somn lent	Theta, 5-7 cps	Reverie cu sau fără vise, halucinaţii, refulări
	4 Somn uşor	Sigma, 12-15 cps	Unde de amplitudine mare alternând cu ritm ultralent, modificări

			respiratorii
	5 Somn profund	Delta, 2-4 cps	Pierderea stării de conştiinţă, scad temperatura şi tensiunea arterială
	6 Somn foarte profund	Delta, 0,5-5 cps	Somnul copilăriei, funcţii vitale scăzute, relaxare musculară
	7 Somn REM paradoxal	Asemănătoare beta	Somnul cu vise structurate, cu unde rapide şi de amplitudine joasă

diferitelor faze ale somnului, a apariţiei viselor, au fost necesari peste **30** de ani de studii experimentale efectuate mai ales în SUA de profesorii N.

Kleitman şi W. Dement de la Universitatea din Chicago, M. Jouvet şi R.

Drucker-Colin de la Universitatea din Lyon şi V.M. Kovalson din St.

Petersburg. Datorită importanţei acestor stări, înregistrate prin EEG, pentru înţelegerea viselor, relaxării şi a halucinaţiilor, vom insista puţin asupra lor.

Specialiştilor le-au trebuit ani de studii pentru a înţelege că fiecare individ are propriul ritm de somn, cele 7 cicluri alternând, fiecare ciclu (stare) având o durată între 60-90 minute în cursul unui somn de adult sănătos de aproximativ 7-8 ore. Toate aceste stări sunt deosebit de interesante nu numai teoretic, dar şi practic. Stadiul de relaxare cu unde alfa este baza terapiei psihice şi a antrenamentului de tip yoga, a biofeedback-ului şi meditaţiei transcendentale. [21,62,112]

Dar cel mai şocant lucru pentru specialişti a fost descoperirea somnului paradoxal tip REM *(rapid eye movement)* de către Nathaniel Kleitman şi Azerinski de la Universitatea din Chicago în 1952. Acest tip de somn se caracterizează prin mişcări rapide ale ochilor (bineînţeles închişi), mici mişcări ale degetelor, ale picioarelor, feţei. Stadiul paradoxal REM apare după unul de somn profund, aşa că frecvenţa

pulsului, respiraţiei, tensiunii arteriale creşte semnificativ în comparaţie cu stadiul anterior. Kleitman a observat că toţi voluntarii sănătoşi treziţi în acest stadiu REM au relatat vise foarte recente, descrise în amănunt şi oarecum organizate, structurate, spre deosebire de visele apărute în starea de somn lent, vag amintite şi neorganizate.

Chiar pentru un nespecialist, numai parcurgerea sumară a acestor cunoştinţe despre somn sugerează evident dificultăţile savanţilor ce s-au dedicat studierii somnului şi viselor. Păsările şi mamiferele, mai ales omul, visează, numai că durata stadiilor respective variază enorm.

Visele înseamnă în primul rând o „descărcare" a psihicului de controlul conştient, deci a cortexului asupra formaţiilor subcorticale şi în final asupra subconştientului. Scăderea controlului conştiinţei poate avea loc numai în perioada somnului, deşi somnul are loc din alte cauze (inhibiţii protectoare, refaceri metabolice, alternanţa unor hormoni cum sunt melatonina, inductor de somn, şi noradrenalina, declanşator al stării de veghe, ritmurile biologice celulare etc). Visele pot fi provocate de:

- Surse interne: disfuncţionalităţi ale unor organe, impresii recente sau mai vechi, tensiuni psihice;

- Surse externe prezente în momentul somnului, cum sunt zgomote, atingeri, lumini etc.

Visele pot fi evocate, adică rezultate prin descărcarea spontană a neuronilor din creier şi reactivarea unor impresii, amintiri anterioare, cât şi provocate de diferite senzaţii. De exemplu, visăm incendii când ne este sete, peisaje de iarnă când ne este frig, că suntem torturaţi când dormim în poziţie incomodă etc. După Sigmund Freud, visul are şi un caracter adaptativ, prin ocrotirea şi perpetuarea somnului reparator, de eliberare de tensiunile psihice afective ce s-au creat în timpul zilei, de reorganizare informaţională şi funcţională. Se mai poate adăuga în acest sens o funcţie tot adaptativă (dar neobligatorie pentru toată lumea), rc/.olutiv-creativă, ce apare la oamenii preocupaţi, obsedaţi de rezolvarea unei probleme; sunt descrise nenumărate cazuri de savanţi sau artişti ce nu găsit prin vise rezolvarea unor probleme obsedante. Cei obsedaţi patologic nu îşi rezolvă starea prin vise. În fine, chiar Freud nu exclude existenţa unei funcţii premonitorii a viselor. Putem anticipa ce ni se va întâmpla printr-o „tălmăcire" corectă a acestora? (A se vedea în continuarea acestui subiect cap.5.4.)

Marii psihanalişti Freud şi Jung (când erau prieteni) îşi povesteau dimineaţa visele, încercând să desluşească o posibilă semnificaţie. Această preocupare există de la începuturile istoriei, dar a rămas doar o sursă de Îmbogăţire şi de şarlatanie. Institutele psihice secrete existente în Uniunea Sovietică au înregistrat zeci de mii de vise tot în speranţa găsirii unei semnificaţii. Chiar şi astăzi, orice librărie are pe rafturi cel puţin o carte de tălmăcire a viselor. **Fiecare om are propria organizare onirică,** în

care apar vise din infinite surse externe şi interne, amintiri aparent uitate, impresii neluate în seamă (şi totuşi memorizate), unele mici tulburări funcţionale, metabolice, iar, după Freud, pot apărea dorinţe refulate, neîmplinite, uitate aparent, frustrări.

Somnolenţa care ne cuprinde când vrem să dormim este de fapt o stare de relaxare, mult dorită în tehnicile de reducere a stresului, a tensiunii psihice, şi se caracterizează prin trasee EEG de tip alfa (tabel 3.2.), pe care, cu antrenament, ni le putem imagina şi... ne putem relaxa (metoda feedback). Când o persoană adoarme, traseele alfa însoţite de mişcări lente ale globilor oculari tind să dispară, fiind înlocuite cu undele theta de amplitudine mai joasă, perioadă ce durează între 5-10 minute.

Cercetările profesorului Thomas Budzynski, psiholog, devenit mai târziu director al Institutului pentru tehnica biofeedback-ului din Denver, Colorado au dus la o concluzie practică: în acest stadiu de somnolenţă se pot aplica, cu beneficii, tratamente psihice ale unor blocaje afective, psihosomatice, crize de personalitate etc. [34,37,621.

Tot în această stare, cu ajutorul unui magnetofon adaptat, se pot învăţa limbi străine mult mai uşor. Această tehnică, a învăţării prin somn, numită **hipnopedie,** se pare botezată astfel de scriitorul Aldous Huxley, a fost larg aplicată, dar în final, mai restrânsă practic, deoarece nu este universal valabilă. În plus, mai apar probleme... cerebrale. Astfel, în stare de veghe activă, predomină funcţional emisfera stângă, specializată în gândire şi mai puţin sensibilă la stimuli externi.

Când un individ este într-o stare de excitaţie intensă, necontrolabilă (emoţie puternică) va domina activarea emisferei drepte, la fel ca şi în stări de oboseală şi somnolenţă. Emisfera dreaptă analizează mesajele cu conţinut afectiv, pe când o vorbire monotonă activează emisfera stângă.

Budzynski a trebuit să ţină seama de succesiunea stărilor de activare a emisferelor cerebrale, fiind necesare corecţii de intensitate a mesajelor şi de alternanţă a căştilor.

În decursul evoluţiei organismelor (ne întoarcem din nou la Darwin), supravieţuirea lor depindea de intensitatea şi rapiditatea cu care răspundeau la pericole. Cum aproximativ 70% din informaţiile despre lumea exterioară ne parvin pe cale vizuală, nu este de mirare că această zonă optică s-a sensibilizat. Creierul unui om adormit percepe schimbări de temperatură, anumite intensităţi ale sunetelor şi mirosurilor. Prin asociere neuronală, o excitaţie sonoră sau olfactivă devine o variaţie a semnalelor optice, percepute ca simboluri, imagini. De aceea, mesajele subliminale (foarte slabe, la limita sensibilităţii) sunt percepute în vis ca simboluri vizuale, imagini... codificate. În final, descifrarea viselor exprimate prin simboluri este o... decodificare, pe care nu oricine o poate realiza, dacă într-adevăr există o semnificaţie.

În ciuda tuturor reticenţelor, adesea superficiale sau în necunoaştere de cauză, medicul vienez Sigmund Freud (1856-1939), întemeietorul psihanalizei, a fost socotit de revista americană *Time,* a doua personalitate a secolului XX (după A. Einstein). Freud a avut curajul, bazat pe studii şi experienţă clinică, să demonstreze lumii existenţa subconştientului, npftrgând astfel tiparele morale pline de ipocrizie, sedimentate în Europa tn cursul a două mii de ani.

Freud a arătat că pe lângă activitatea conştientă, raţională, omul este Mipus şi impulsurilor, dorinţelor provenite din instincte, din frustrările provocate de tensiunile psihice afective. Dorinţele nerealizate, frustrările, emoţiile înăbuşite nu se uită, ci sunt memorate în subconştient, de unde...

rthufnesc tocmai când nu te aştepţi şi sub o altă formă, neprevăzută:

bAlbâială, gafe, ticuri, boli psihosomatice etc. Dar aceste dorinţe refulate, frustrări şi tensiuni psihice se pot manifesta, cel mai frecvent (şi poate «ceasta este calea normală)... prin vise, folosind limbajul simbolurilor *au cel al manifestărilor somatice (de la bâlbâială la boli ce nu răspund la Iralament medicamentos).

Iată un exemplu devenit clasic: o femeie singură în jur de 55 de ani avea drept companie un căţeluş. Moartea accidentală a acestui căţel a determinat o reacţie dramatică şi neprevăzută a femeii, până atunci

echilibrată, aceasta refuzând să se alimenteze. Dusă la spital, pacienta se dezbracă de toate hainele şi fuge noaptea pe stradă, în plină iarnă, murind In frig |107].

S. Freud a fost şocat de nenumărate exemple clinice, ce puneau în evidenţă faptul că un eveniment aparent minor poate declanşa o reacţie neprevăzută, mult amplificată a comportamentului psihic. Freud a explicat Migestiv astfel de reacţii amplificate prin schema A din figura 3.6. Un Mimul minor (dar important pentru o persoană) va declanşa o activare emoţională a subconştientului, după care, sub formă mult amplificată, va domina comportamentul conştient, raţional (până atunci). Dar ce este subconştientul, noţiune atât de discutată, controversată, şi în final acceptată pAnă şi de omul de pe stradă. Subconştientul nu are definiţii unanim «treptate, dar după unele dicţionare de psihologie, ar fi conştiinţa obscură, Inconştienţa, formată din amintiri aparent uitate, frustrări ale unor dorinţe, (dealuri neîmplinite şi legate mai ales de memoria emoţională, afectivă.

Iм pofida discuţiilor interminabile, subconştientul este acelaşi cu inconştientul admis de alţii. Nici o mare descoperire nu a stârnit atâtea

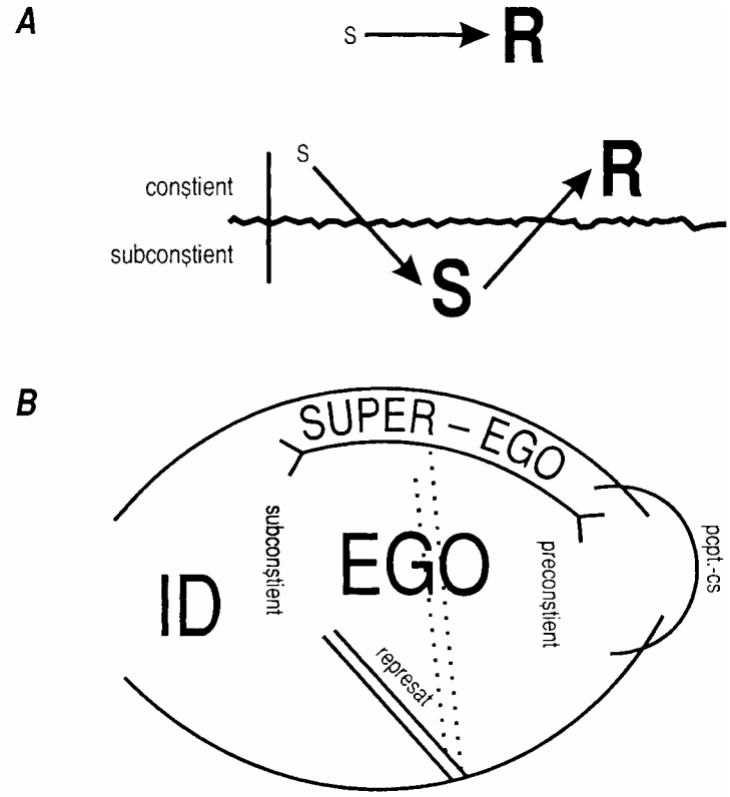

Fig. 3.6. *Schema structurii psihicului uman, după S. Freud. În A. se arată că un stimul(s) produce un răspuns (R) al organismului, dar care trece şi prin subconştient (S). În B se prezintă principalele componente: Id, Ego, Superego.*

Esenţiale sunt mărimea apreciabilă a părţii subconştiente şi multiplele interacţiuni.

controverse, discuţii aprinse între psihologi, medici, în care s-au implicat cu entuziasm preoţi, politicieni, scriitori, artişti, filosofi şi chiar fizicieni.

La al treilea Congres Internaţional de Psihologie din 1896, de la Munchen, un eminent psiholog, Theodor Lipps a declarat că: „subconştientul nu este o chestiune a psihologiei, ci este chiar baza vieţii psihice, ce poate fi reprezentată ca un lanţ de munţi, ale căror vârfuri răsar în conştient, dar al căror fundament enorm se găseşte în adâncul mării (în adâncimile

Inconştientului psihic)." O schemă sugestivă a acestei imagini este redată **In** figura 3.6. A. Freud a intuit genial rolul uriaş al subconştientului şi a modificat neîncetat acest model. De fapt, el a preluat unele sugestii în Acest domeniu ale unor predecesori psihologi şi medici (Charcot, E.

Hartmann, F. Myers, G. Fechner), ale unor fiziologi, cum a fost Helmuth Holholtz, şi chiar ale unor scriitori ca Dostoievski, Gogol, Ibsen sau filozofi ca Schopenhauer şi Nietzsche.

Faptul că Freud a atribuit vieţii sexuale neîmplinite un mare rol a determinat un val de denigrare, în care protagonişti au fost psihologi de liunle ai vremii respective, cum au fost Wilhelm Wundt şi William James.

Utilizarea metodei psihanalitice, ca tratament cu oarecare succese, a contribuit şi mai mult la controversele existente. Î**n** plus, doi mari psihanalişti, deveniţi celebri, Cari Gustav **Jung** şi Albert Adler au devenit dizidenţi, acceptând subconştientul, dar modificându-i conţinutul [56,57].

După nenumărate completări, schema psihicului uman, întocmită de **Freud,** arată aşa **cum** este reprezentată în figura 3.6.B. Aceasta, publicată **In** „New Introductory Lectures on Psychoanalysis", în 1933, este cea mai completă şi necesită unele explicaţii:

I)in figura 3.6. B, a reieşit că baza psihicului uman este partea subconţllonlă (deci partea de **sub** apă a icebergului), pe când componenta conştientă rste doar vârful ce apare din mare. Între cele două mari componente, se **gflNeşie** o zonă, neclar delimitată, numită preconştient. Astfel, s-au statuat **Componentele:**

• ID, care corespunde subconştientului descris **mai** sus. Id-ul reprezintă psihicul compus **din** instincte primare, care ascultă de

principiul plăcerii-neplăcerii (pedepsei). Ca orice animal, id-ul caută satisfacerea instinctelor care îi produc plăcere şi evită **sau** fuge de ce **este** periculos **sau** îi oferă neplăcere. Id-ul nu distinge realul de fantezie, nu **are** morală şi determină un comportament instinctiv, primitiv **şi** brutal. Cunoaşteţi oameni dominaţi total de id?

• EGO, ŞINELE, **este** compus dintr-o parte a subconştientului şi **alta** a preconştientului (deci parţial conştientă); **este** logic, analizează situaţiile, gândeşte realistic, discriminând experienţa trecută de situaţia prezentă. Ego-ul acţionează conform principiului realităţii **şi** se formează în primii **ani** de viaţă, în urma experienţei şi educaţiei primite.

• SUPEREGO **este** ansamblul de interdicţii morale, de asemenea parţial inconştient - parţial conştient. Î**n** acest compartiment se încadrează credinţa religioasă, principiile morale, estetice, culturale.

În final, EU-ul sau personalitatea individuală rezultă din ansamblul celor trei componente:

- realitatea fizică, biologică, individul (ego); realitatea pasiunilor, emoţiilor şi instinctelor (id) şi principiile morale, sociale, religioase, ■ artistice (superego). **Rolul principal al eului este de a asigura un echilibru psihic, comportamental, între aceste componente. |** Prin urmare, un om echilibrat ştie să îşi controleze impulsiile izvorâte din subconştient şi să acţioneze conform intereselor, motivaţiilor şi principiilor morale, sociale. **I**

După Freud, **anxietatea,** adică o frică fără ţintă, o nesiguranţă ce duce **j** la nevroze, rezultă din dezechilibrul dintre cele trei componente ale eului.

Cu cât o persoană este mai educată, cu atât principiile morale, sociale, etice devin mai înrădăcinate, deci trec în partea subconştientă a eului [36,37].

Cu cât un individ este mai puţin educat, cu atât eul lui este în mai marc măsură dominat de id, acţionând după instinctele primare, fiind capabil de orice. Pentru fiecare, amploarea componentelor principale (id, ego şi superego) este rezultatul experienţei, educaţiei şi a receptivităţii individuale.

Ce a rămas unanim admis din teoriile lui Freud? Depinde de cine întreabă şi unde vrea să ajungă! Teoriile lui Freud au stârnit interpretări ipocrite şi moraliste, au reuşit să creeze un lung şir de adepţi; vrând-nevrând, însă, comunitatea ştiinţifică a recunoscut existenţa

subconştientului, a puterii impulsiilor, instinctelor şi a emoţiilor în general.

Majoritatea neurologilor şi a psihiatrilor atribuie subconştientului o localizare subcorticală, în special în zona diencefalului, ce cuprinde sistemul limbic, talamusul şi hipotalamusul (figurile 3.1 şi 3.3). Aceste formaţiuni sau zone din creier primesc informaţii din afara şi din interiorul organismului, triază şi trimit mesajele pentru o analiză raţională spre scoarţa cerebrală, devenind astfel conştientizate.

Iată însă că Freud începe să-şi ia revanşa! în 8 octombrie 1998, prestigioasa revistă engleză *Nature,* o garanţie a corectitudinii ştiinţifice, a publicat un articol despre existenţa subconştientului demonstrată prin folosirea unei aparaturi performante. Autorul demonstraţiei este neurologul Stanislas Dehaene de la instituţia specializată franceză INSERM; uneltele au fost nişte electroencefalografe performante, pe capul voluntarului sănătos fiind conectaţi 128 de electrozi. Ca şi în cazul experimentelor lui Libet, Dehaene a putut înregistra diferenţe de 43 milisecunde între „gând" şi acţiune. Persoana voluntară trebuia să apese pe câte un buton aflat la fiecare mână, alternativ, în funcţie de diverse numere afişate pe un ecran. Or, subconştientul poate diferenţia alegerea butonului dacă voluntarului i se afişează timp de 43 milisecunde un alt număr.

Conştiinţa poate reacţiona la imagini ce durează cel puţin 200 de milisecunde şi dă comenzi după 500 de milisecunde. Ca şi în cazul experimentelor lui Libet, reiese că „subconştientul primeşte un mesaj subliminal înaintea conştientului (cortexului), care nu-l sesizează decât **după** un anumit prag de intensitate şi durată". Acest experiment confirmă ttllc studii, cum ar fi traseul producerii unei emoţii, descris în figura 3.3., **în care** informaţia recepţionată de un organ de simţ ajunge mai întâi la lillamus (componentă a subconştientului) după care mesajul este trimis pentru analizare spre cortex, i O **altă** demonstraţie, mai directă, a activării subconştientului înaintea conştientului (cortexului), a fost cea a profesorului R. Ledoux de la **Institutul** Rockefeler din New York, care a demonstrat că la animale şi, **din** păcate, şi la unii oameni needucaţi, traseul emoţiilor nu mai ajunge la Cortex pentru o analiză raţională (care ar necesita 300-500 milisecunde, preţioase pentru supravieţuire), ci de la talamus trece spre sistemul limbic, declanşând

emoţia, activarea SNA şi un răspuns al organismului: luptă Mui Jugă sau în cazul unor oameni needucaţi, brutali... crimă! [64,68].

Percepţia subliminală constă tocmai în recepţiqnarea de către Hiibconştient a unor semnale, imagini, sunete... aflate sub pragul de sesizare, **de** sensibilitate a simţurilor noastre. Deci percepţia subliminală se adresează direct subconştientului. Realizarea imaginilor subliminale este cunoscută ţlhnţilic şi tehnic de peste zece ani, rămânând o curiozitate, până când au **tlltrat** în „scenă" oamenii de afaceri şi psihologii specializaţi în publicitate **U'ltre nu-şi** pierd timpul cu discuţii sterile). Ei au sesizat importanţa „publicitară" a subconştientului. In diferite locuri publice (englezii au folosit **Itmrele** aeroport londonez Heathrow) se expun printre imagini banale şi proiecţii publicitare subliminale. Subconştientul percepe aceste mesaje, le memorizează mai mult sau mai puţin... **Şi,** după câteva zile, când vrei să **Ctmtperi** un detergent, îl alegi tocmai pe cel ce ţi-a fost indus în acest sens.

Existenţa subconştientului, demonstrată ştiinţific, este esenţială înţelegerii fenomenelor paranormale. Lumea fenomenelor paranormale fiule sau imaginate, a credinţei religioase, misticii aparţine domeniului Mlbconştientului. Se poate afirma că paranormalul acţionează asupra noastră prin intermediul subconştientului.

1,7. HALUCINAŢIILE

In acest capitol, am mai menţionat halucinaţiile de două ori, tratând Httil ales aspectul ştiinţific. Importanţa halucinaţiilor este însă atât de m«re pentru înţelegerea fenomenelor paranormale, încât merită un loc aparte. În plus, în toate cărţile de psihologie, halucinaţiile sunt doar men ţionate în treacăt, la partea dedicată patologiei; doar dicţionarele de psihologie (formă mult mai răspândită) acordă fraze explicative.

Halucinaţiile sunt percepţii senzoriale false, ce apar fără prezenţa unui stimul optic sau sonor recognoscibil. Dacă ţinem seama de existenţa celor cinci simţuri (cu receptorii respectivi, inclusiv nervii), se pot distinge halucinaţii vizuale, auditive, tactile şi olfactive, cele mai frecvente fiind primele două. In psihiatrie, felul halucinaţiei ar putea indica boala respectivă. In mod normal, se consideră că persoanele sănătoase, echilibrate, nu au halucinaţii, decât foarte rar, sub forma unor coşmaruri în vise sau sub influenţa alcoolului (când, poate, văd dublu).

O dată cu strângerea unor date suplimentare şi adoptarea unor atitudini mai realiste, lipsite de prejudecăţi, s-a admis că şi unele persoane sănătoase pot avea rareori halucinaţii. In stare de hipnoză, prin sugestie, se pot induce halucinaţii la majoritatea subiecţilor. Pentru a complica şi mai mult înţelegerea (şi aşa foarte încurcată), s-au diferenţiat alte categorii de halucinaţii, cum sunt fantasmele şi apariţiile. Institutul specializat în sondaje, Gallup, a realizat o investigaţie cu privire la apariţii (ale Fecioarei Maria sau ale unor decedaţi).

În Anglia, 9% dintre persoanele întrebate au recunoscut că au văzut...

fantasme; în Islanda, acest număr este de 14%, pe când în statul Virginia, SUA, cifra corespunzătoare este de 17%.

Halucinaţiile, sub diverse forme, fac parte din categoria stărilor modificate ale conştiinţei (SMC-SSC), evenimente psihice deja discutate anterior (3.5.) Savanţii au trebuit să introducă noţiunea de SMC tocmai pentru a include diferite stări vag definite, cu atât mai mult cu cât nici asupra conştiinţei nu există o unanimitate de păreri (vezi 3.6.). Este drept că până acum 15-20 de ani se admitea că halucinaţii pot avea doar psihopaţii, iar la cei sănătoşi, echilibraţi, astfel de stări pot fi rar induse prin alcool şi prin folosirea drogurilor halucinogene.

Studiul şamanismului, al călugărilor, yoghinilor, membrilor unor secte, a lărgit numărul celor care au sau au avut halucinaţii. În această categoric trebuie adăugaţi şi misticii. MISTICA înseamnă iluminare pe cale spirituală, noţiune mult discutată, care include: tăcerea, neconstrângerea, iubirea şi cunoaşterea vizionară. Toţi misticii iudei, creştini şi musulmani, precum şi yoghinii au relatat despre voci interioare şi fantasme; la fel, mulţi sfinţi.

Scriitori ca Gustave Meyrink, D. H. Lawrence, J. B. Beresford, Honorc de Balzac au consacrat acestei teme unele cărţi. Cunoaşterea prin experienţe mistice, extatice, a fost larg răspândită prin şamani, personaje care au existat la toate popoarele şi care erau aparent sănătoşi. Marele psiholog

C.Ci. Jung a avut o revelaţie citind traducerea lui Richard Wilhelm a unui text de yoga chinez de acum 2000 de ani, intitulat „Taina florii de aur", dedicat experienţelor de extaz mistic pentru cunoaştere filozofică.

Filozoful Henri Bergson, **în** „Les deux sources de la morale et de la religion" recunoaşte superioritatea Orientului în cunoaşterea spirituală pe

calea extazului mistic. La acestea mai pot fi adăugate „Viziunea despre lume a gânditorilor indieni" a cunoscutului medic şi filosof Albert Schweitzer şi „Experienţa conştiinţei cosmice" scrisă de Richard M.

Bueke, în care sunt descrise experienţe de extaz mistic, pline de halucinaţii vizuale, voci interioare şi de senzaţia dezvăluirii unor taine profunde. Etapa finală a extazului mistic este „unio mystica", a unirii IU Divinitatea. Întoarcerea la viaţa normală îl lasă pe cel care a efectuat o „călătorie extatică" epuizat şi de multe ori fără a putea descrie viziunile avute |21,30,55,97,111|.

Trebuie menţionat că aproape toate cărţile sacre ale religiilor lumii, ctun sunt: Tao De Jing, Upanişadele, Biblia **şi** Coranul, cărţile sufice (arabe) şi hassidice (iudaice) abundă de extaz mistic. O renaştere hassidică **ft** avut loc **în** secolul XX prin intelectuali **şi** artişti cum sunt: pictorul Marc l'hagall, filozofii B. M. Levin, Elie Wiesel **şi...** musicaluri cum sunt *The tlddlcr on Roofşi Porgy and Bess.* O religie tipic mistică este budismul, **€11** aproape 1 miliard de adepţi.

Ca în cazul oricărui fenomen spiritual, domeniul halucinaţiilor a avut fi,,, şarlatani. Se ştie că preoţii egipteni provocau apariţii **şi** fantasme prin combinaţii de oglinzi **şi** fumul unor plante. În Evul Mediu **şi** Renaştere, **ttyţlin**/.ilc au fost larg răspândite pentru a produce viziuni **şi** apariţii. O **tleNcriere** ştiinţifică, bine documentată a oglinzilor magice a fost tradusă |l tu limba română: este „Oglinda" binecunoscutului Jurgis Baltrusaitis.

In cazul unei singure persoane, prin izolare, concentrare, meditaţie se poale ajunge la stări extatice, după un antrenament de lungă durată. Calea folosirii drogurilor halucinogene, este mult mai accesibilă, veche de când lumea şi folosită de vrăjitori **şi** şamani sau de tinerii drogaţi **din** zilele noastre. Deşi metodele de producere a extazului diferă substanţial, mecanismul biochimic final este acelaşi, implicând dopamina.

Mai dificil de explicat este cazul halucinaţiilor colective sau al emoţiilor colective, subiect deja menţionat **în** capitolul 1.3. **Şi** mase numeroase **ţlf** oameni pot avea viziuni, fie prin intermediul unor mari emoţii, fie *fl t i* | consum de halucinogeni.

Larg folosită în filmele contemporane este tema viziunilor, halucinaţiilor recepţionate doar de unul sau unii subiecţi, **în** timp ce alte persoane pW/cnte nu observă nimic. Dar cel mai dificil caz, care a dat de furcă poliţiştilor din toată lumea, este cel al persoanelor care au văzut

(sau au fost răpiţi de) „omuleţii verzi" din OZN-uri. Este un fapt real sau o halucinaţie? (A se vedea în continuare capitolul 5.7.)

In cazul unui singur om care vede, aude sau simte „ceva", implicarea unei halucinaţii este explicaţia cea mai comodă. În cazul OZN-urilor.

care au fost văzute de mai mulţi oameni prezenţi în acelaşi loc, printre ei fiind chiar oficiali (poliţişti, avocaţi sau soldaţi), existenţa unor halucinaţii colective este adesea invocată, deşi ştiinţific este mai greu de explicat. Şi totuşi, halucinaţii colective au existat şi vor exista.

Un alt caz de halucinaţii colective sunt demonstraţiile fachirilor: oameni care urcă pe o frânghie atârnată de nimic sau levitaţiile. Plutirea unui om la o distanţă de 0,5-2 m înălţime a fost menţionată în toate cărţile religioase creştine. Sfântul Joseph de Copertino (1603-1663), în stare de extaz mistic, manifesta levitaţii în prezenţa călugărilor franciscani. Vestitul mediu englez Daniel D. Home (1833-1886) făcea deseori levitaţie în cursul demonstraţiilor de fachirism, prestidigitaţie, spiritism şi alte forme de FPN. La fel călugărul canonizat Padre Pio (cap.2.2.).

În numărul din 6 iunie 1936 al revistei *Illiistraîed London News* au apărut fotografii înfăţişând demonstraţiile de levitaţie ale yoghinului Subbayah Pullavar în faţa a 150 de persoane, inclusiv a ziaristului P. Y.

Plunkett. În zilele noastre, levitaţii în faţa unor martori au făcut Uri Geller şi americanul David Blaine, acesta din urmă efectuând o asemenea demonstraţie într-o noapte din mai, 1976, transmisă prin televiziune. Şi vestitul prestidigitator David Copperfield poate produce demonstraţii de levitaţie în faţa unui public.

Se pare că în zilele noastre, levitaţia este o problemă ce ţine de domeniul prestidigitaţiei.

ft. VIBRAŢII, FORŢE VITALE ŞI BIOCÂMPURI

4.1. EXISTĂ FORŢE VITALE?

Cine este familiarizat cât de cât cu literatura şi domeniul paranormal sau ezoteric nu se poate să nu fi sesizat menţionarea permanentă a unor forţe vitale, biocâmpuri sau radiaţii de origine necunoscută. Sursele acestor vibraţii sau/şi forţe par să izvorască atât din corpul uman, dar mai ales din afară, fiind de origine cosmică sau divină. Aşa susţin şi cărţile sacre ale omenirii scrise acum 2-3000 de ani. Cu timpul, până şi „teoreticienii”

paranormalului s-au încurcat, atât în denumirea acestor vibraţii (forţe), cât şi asupra originii sau intensităţii lor. Nu trebuie să ştii în ziua de azi mecanică cuantică ca să intuieşti că vibraţiile provin de la o sursă energetică ce emite radiaţii, caracterizate de o anumită cantitate de energie, un număr de oscilaţii pe secundă, o lungime de undă şi un anumit câmp, unde îşi exercită forţa respectivă.

Deci, în final, după unii, fenomenele paranormale, ar necesita energie(-ii) specială(-e) necunoscută(-e). Să fie chiar aşa? Să existe astfel de energie încă necunoscută ştiinţei?

Tabelul 4.1. Diferite denumiri date forţei vitale generatoare de FPN

Denumire	**Originea**	**Denumire**	**Originea**
Ankah	**Egiptul antic**	**Magnetism animal**	**Mesmer**
Forţa eterică	**Radiestezişti**	**Organon**	**W. Reich**
Arunquiltha	**Aborigeni austral.**	**Energie bioplasmatică**	**Şcoala sovietică**
Gana	**America de Sud**	**Forţa odică**	**K. von Reichenbach**
Energie psihotronică	**Şcoala Cehă**	**Energie subtilă**	**W. Collinge**
Ki	**Japonia**	**Bioenergie**	**Diferite şcoli**
Mana	**Polinezia**	**Prana**	**Indi a**
Pneuma	**Grecia antică**	**Qi (chi)**	**Chin a |**

Se mai cunosc denumiri locale: Manitou, IVTgbe, Mulungu, Ntoro, Oki, Tane, Ton, Wakan etc.

Din tabelul 4.1., rezultă evident persistenţa de-a lungul istoriei, pretutindeni, a unei anumite forţe vitale, sub diferite denumiri. Până şi producătorii de filme de la Hollywood au introdus în filmele ştiinţificofantastice sintagma: „May the Force be with you" (Forţa să fie cu tine), ca o binecuvântare. Să fie înlocuită oare universala urare: „Dumnezeu să te binecuvânteze sau Dumnezeu să fie cu tine!" Sună mai ezoteric!

Energia vitală (sub orice denumire) pare să fie responsabilă de 80$ din FPN, în special fiind implicată în telepatie, hipnoză, clarviziune, radiestezie, aure, efect Kirlian, spirite şi fantome, ba chiar şi în astrologie şi divinaţie. Comparaţi cu tabelul 1.1., ca să observaţi ce a mai rămas din FPN. Desigur, există oameni care pot susţine o distincţie între forţa divină şi cea vitală sau chiar între diferitele denumiri. In primul rând, trebuie stabilită sursa acestei (acestor) forţe vitale. Şi acum, surprize!

In primul rând, toţi „teoreticienii" admit o sursă divină, care poate fi de la Dumnezeu sau de origine cosmică, universală (după budişti). Numai că această „sursă", forţă vitală ar fi sesizată doar de cei predestinaţi, iniţiaţi, credincioşi şi numai după un „antrenament" sau „iniţiere".

In acelaşi timp, conform cărţilor sacre, în orice om există şi o „sursă”

interioară (probabil şi la unele animale superioare), care zace nefolosită la majoritatea oamenilor sau care intervine fără cunoştinţa lor. Ignorarea forţei vitale şi comiterea de păcate încarcă „Karma" fiecăruia, influenţându-l în „vieţile" ce le va avea de parcurs. In acest sens, cine vrea să fie introdus în domeniul ezoteric, al FPN, se trezeşte într-o confuzie: prea multe forţe cosmice, vitale, interioare, biocâmpuri etc. Aşa cum am menţionat în istoria paranormalului (capitolul 1.2. şi 1.4.), cercetarea FPN în a doua jumătate a secolului XX a implicat mai mulţi fizicieni şi ingineri, iar aplicaţiile militare au introdus o „tehnicizare" a studiului paranormalului.

Faza psihotronică a cercetării FPN presupune introducerea de aparatură pentru măsurarea „dotării" celor cu capacităţi extrasenzoriale (CES), a „producerii forţei vitale", dar şi a receptării acesteia. Cum de domeniul FPN se ocupă un mare număr de oameni, înzestraţi sau şarlatani, cinstiţi şi curioşi până la naivitate şi bigotism, pentru a fi în pas cu Ştiinţa, toţi au împrumutat un limbaj cu termeni tehnici, în care, citându-se unii pe alţii, se folosesc noţiuni ştiinţifice şi tehnologice fără a

fi înţelese. Dacă mai intervin citate din cărţi sacre sau de popularizare, va rezulta o confuzie, tipică pseudo-ştiinţei. Deviza jurnalismului american, dornic de senzaţional:

„Publicul înghite orice", devine lege în domeniul paranormalului. Aşa se face că, pretutindeni, mai ales în România, apar cărţi şi articole confuze.

Iieoriginale sau fanteziste, amestec de citate din cărţi vechi, desuete, **Cuprinzând** anumite noţiuni ştiinţifice neînţelese şi selecţionate arbitrar.

4.2. OMUL ŞI IMPACTUL RADIAŢIILOR

()mul, ca toate organismele, trăieşte într-o lume în care abundă radiaţii **|l** particule din diferite surse, cu structuri, intensităţi şi efecte biologice **complexe** şi variate. Or, viaţa se caracterizează prin procese continue de pioducere, absorbţie, transfer şi transport al diferitelor forme de energie.

Fluxurile de radiaţii cu energii variate interacţionează între ele sau cu **substanţele** cu care vin în contact; impactul poate fi sesizabil sau nu, dacă **radiaţiile** sunt de energie mică şi nepenetrante. Poate tocmai interacţiunile **Complexe** dintre radiaţii cu câmpurile lor, impactul cu materia sau cu **ttfpanismele** contribuie la neexplicarea satisfăcătoare a FPN, mai ales la **confuzia** asupra energiilor, radiaţiilor şi biocâmpurilor. De fapt, toate **filiaţiile** acţionează într-un fel asupra vieţii.

Nomele este sursa principală de energie a vieţii pe pământ, fiind zeificat **lan adulat** de toate popoarele. Soarele produce o gamă largă de radiaţii, **hun şi** particule. Se pot menţiona: radiaţii nepenetrante (radiometrice, **lltliaroşii,** luminoase), penetrante (ultraviolete-UV, X-Roentgen, gama), **t>Al** iji componenta corpusculară: particule elementare (electroni, protoni, **Hmilioni),** nuclee atomice de heliu, deuteriu, tritiu şi atomi liberi de He.

Me abia în anii '90, în urma trimiterii unor sonde spaţiale (Soho, Ulysse), **Mructura** soarelui a devenit şi mai clară: în timp ce nucleul are temperaturi **l»l |ur de** 15 milioane de °C, zona radiativă are 5 milioane °C, suprafaţa **internă** 6()()()°C, iar coroana externă posedă temperaturi în jur de 1 milion ****C\ Sub** scoarţa lichidă, topită, a soarelui, în interior, până la o adâncime **ttf»** 30.000 km există curenţi de gaze arzând (alizee), care se mişcă circular, **Itllticuţând** rotaţia soarelui. Când activitatea solară este maximă, apare **MW vAnl** solar extern, care

deplasează componenta corpusculară cu viteze **llllli*** 100-2000 km/sec. Activitatea solară este ciclică, de aproximativ 11 **ini, iar** apariţia petelor şi erupţiilor solare perturbă echilibrul dinamic **llfCtrnmagnetic** de pe Pământ. Furtunile magnetice de la suprafaţa **PRiiiAntului** sunt mult influenţate de petele solare [91].

Unele studii au indicat o corelaţie între petele solare, furtunile magnetice fi **agravarea** evoluţiei unor boli, cum sunt tuberculoza, hipertensiunea şi, **Mlal ales,** reumatismul. Celebra epidemie mondială de gripă din 1918 a **fillIU'is** cu o activitate solară maximă. Mai mult, ciclul de înmulţire **lfivii/ii* iii** lăcustelor distrugătoare este de 11 ani şi coincide cu activitatea HllatA **maximă.** Radiaţia solară variază în funcţie de ciclul zi/noapte, anotimpul şi anul respectiv, influenţând mai ales concentraţia de ioni mici (mai mare noaptea) şi UV-lumină vizibilă (mai mare la amiază).

Ciclul zi/noapte influenţează mult comportamentul uman (şi animal) în ţările nordice, lunga noapte polară situându-se la originea multor depresii, anxietăţi, iritabilităţi nervoase, tratabile prin expunere la lumina artificială.

Adorarea soarelui a mai avut şi un efect indirect: frica de întuneric, atât de răspândită şi care a influenţat mult mitologiile de pretutindeni 18,30,57].

La nivelul suprafeţei pământului ajung doar aproximativ 30% din radiaţia termică solară. La nivelul suprafeţei pământului, 59% din radiaţiile solare sunt în domeniul infraroşu, 40% în vizibil şi doar 1% în UV. Cea mai mare parte este reflectată de nori şi retrimisă în stratosfera, iar o bună parte este absorbită de vaporii de apă.

Lumina naturală este un factor esenţial în păstrarea sănătăţii. Fotonii, din care este compusă lumina, influenţează direct activitatea unor glande endocrine, cum sunt hipofiza şi glanda pineală (epifiza), cât şi procesele metabolice ce au loc pe/în piele; de exemplu, sinteza vitaminei D. Tot lumina reglează bioritmurile, aşa-zisul ceas biologic, localizat în nucleii suprachiasmatici din creierul vechi - diencefal.

Studii ştiinţifice au loc pentru verificarea unor relaţii posibile între frecvenţa expunerii la soare şi apariţia cancerului de piele şi ovarian.

Prin mecanisme endocrine, lumina influenţează şi imunitatea, procesele metabolice, dar mai ales buna desfăşurare a activităţii nervoase. Speologul Michel Siffre a stat, ca voluntar, trei luni într-o

peşteră (dar dotat cu tot confortul modem), de aceea nici nu a fost afectat psihic. In mod surprinzător, Siffre şi-a păstrat bioritmurile, apreciind aproximativ timpul şi perioadele normale de somn.

Noaptea influenţează toate vieţuitoarele, atât plantele, cât şi animalele sau omul. Încă din timpurile străvechi, noaptea a favorizat agresivitatea naturală a omului. Noaptea, de asemenea, a favorizat dragostea, creativitatea artistică şi intelectuală, dar nu în egală măsură. Visele şi coşmarurile care au loc mai ales noaptea au mărit senzaţia de frică existentă în cazul multor oameni, mai ales copii, bătrâni şi singuratici. Majoritatea actelor agresive au loc noaptea. Şi tot noaptea apar fenomenele paranormale!

Radiaţiile cosmice sunt compuse din radiaţii electromagnetice şi particule de protoni (90%), nuclee de He, elemente uşoare şi grele cu un spectru energetic foarte larg. Fluxul radiaţiilor cosmice scade la o intensitate mare a vântului solar. La ciocnirea radiaţiilor cosmice şi solare cu atomii şi ionii din componenţa atmosferei au loc reacţii secundare fotochimice şi chimice. Structura atmosferei este prezentată în figura 4.1. Complexitatea structurii atmosferei devine şi mai dificil de înţeles prin existenţa centurilor de radiaţii, prin interferenţa câmpurilor electric **ţi** magnetic ale pământului. Existenţa unui strat de ozon la aproximativ 300 km asigură o protecţie faţă de radiaţiile UV, care ar fi distrus organismele mari, şi permite astfel existenţa vieţii pe pământ.

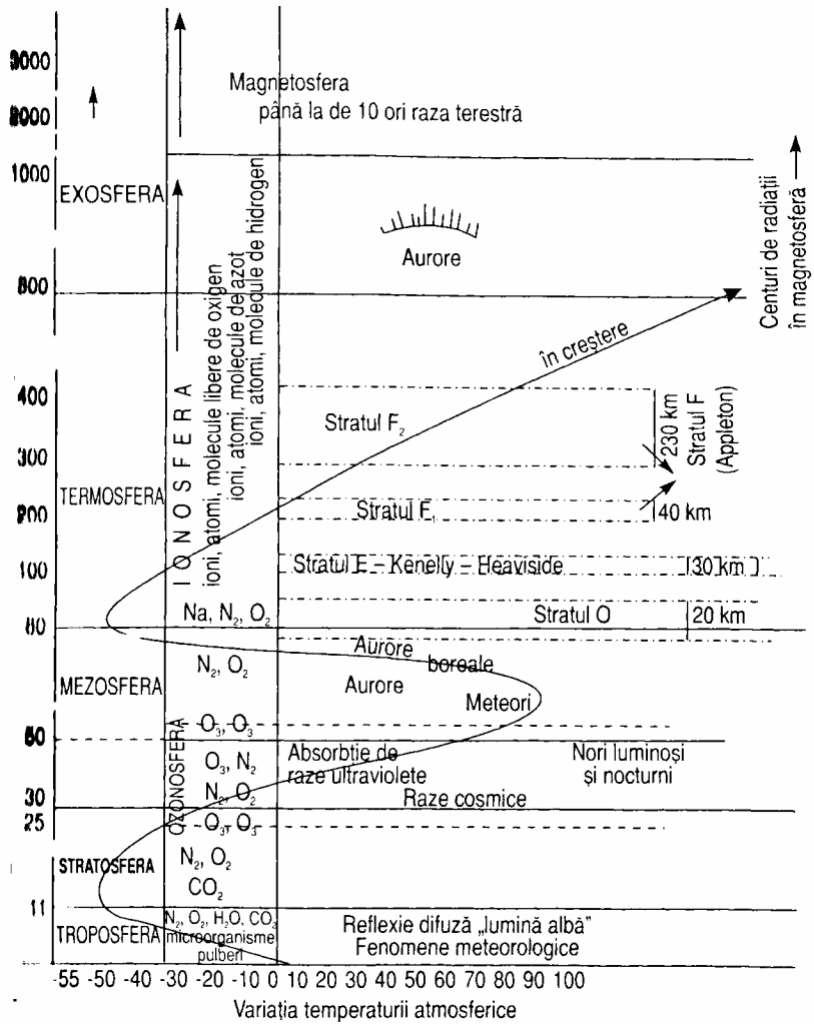

f\ţ} **4** 1. *Structura atmosferei terestre şi principalele componente.*

Prin răspândirea unor substanţe poluante (fluorocarboni) în atmosfera, prin reacţii fotochimice, s-au creat găuri mari în stratul de ozon, mai ales deasupra celor doi poli, fapt ce are consecinţe grave, printre care şi creşterea frecvenţei cancerului de piele (melanom) indus de radiaţiile U V. Intensitatea câmpului electric variază mult în spaţiul cosmic faţă de nivelul atmosferic.

Radiaţiile solare şi cele cosmice influenţează mult metabolismul uman şi animal. Organismul uman se simte mult mai bine într-o concentraţie **mai** mare de ioni negativi - ca după ploaie. În schimb, o concentraţie mare **în** ioni pozitivi (praf, ceaţă, smog) induce modificări respiratorii, circulatorii şi de comportament. Scăderea presiunii atmosferice afectează ţesuturile inflamate şi bolnavii de reumatism. Insectele, în special, sunt şi mai sensi bile la variaţiile presiunii atmosferice şi, probabil, la ioni pozitivi **[78**1.

Depresiile, anxietatea sau aşa-zisa „tristeţe de iarnă" pot fi tratate şi cu generatoare de ioni negativi. Cazuri celebre de meteosensibilitate pol fi citate: Goethe, J.J. Rousseau, F. Nietzsche, Alex. Dumas etc.

Biometeorologia este o ştiinţă încă nouă (mai ales în România). Din cauza marilor variaţii individuale, predomină observaţii empirice şi puţine studii ştiinţifice. In primul rând, este cunoscută sensibilitatea organismului; primăvara, datorită regimului alimentar, apare o recrudescenţă a ulcerului gastric, anemiilor, bolilor respiratorii şi de piele. Din contră, tulburările psihice sunt favorizate toamna şi iarna. Înnorările modifică atât presiunea atmosferică, conţinutul în ioni, dar şi echilibrul termic, influenţând circulaţia sanguină, tensiunea arterială şi ritmurile circadiene, dar nu în egală măsurii la toţi oamenii. Vremea rece afectează bolnavii cu anginâ, reumatism, artrită, iar cea caldă, senină poate induce insomnii, migrene.

Vântul implică deplasări mari de aer între centrii de temperaturi diferite. Desigur, vânturile puternice, catastrofale, ce depăşesc 100 km/h (taifun, uragan) sau turbionare (tornada) au efecte distrugătoare. Dai cazul cel mai interesant este cel al vânturilor periodice, cum sunt crivăţul (la noi), foehnul în Elveţia, Bavaria şi Italia de Nord, simunul (hamsin) în Africa de Nord, „chinook" la est de Munţii Stâncoşi din SUA, mistralul în sudul Franţei, musonul în India etc. Aceste vânturi nu numai că sunt puternice, dar, prin cantitatea mare de ioni pozitivi pe care o transportă, produc iritabilitate nervoasă, anxietate, probleme respiratorii şi modificări de comportament. Vântul cald şi uscat favorizează migrenele, insomniile, unele depresii şi hipotensiunea. Vântul cald şi umed poate genera aceleaşi efecte, dar la alte persoane, în funcţie de caracteristicile individuale.

Studii efectuate în anii '90 au arătat că declanşarea unei furtuni este precedată de un interval de **2**-5 ore în care sunt prezenţi curenţi formaţi din particule încărcate electric pozitiv numite SFERICS, care au viteze

Muill nuii mari decât nucleul furtunii. Aceste particule încărcate pozitiv, **împreună** cu scăderea presiunii atmosferice, sunt factori importanţi la **eiiiv** uncie insecte, animale şi oameni sunt sensibili.

fu anii '80, medicii generalişti din SUA au fost confruntaţi cu o boală **Ifectttoare,** indispoziţie denumită ulterior „sindromul locurilor închise", **fn** lealitate, era vorba de concentraţii mari de ioni pozitivi, care apar în

(nurile clădiri, vara, prin sistemul de aer condiţionat. Se recomandă ieşirea ʳlî uer proaspăt, odihnă lângă o fântână arteziană (sursă de ioni negativi), Uti duş rece şi se interzice purtarea hainelor din materiale sintetice, care Se **electrizează** pozitiv. Cartea „The Patient and the Weather" de W. Petersen, **publicată** în 1995, a fost un best-seller internaţional.

Luna, satelitul terestru, a fascinat în egală măsură omenirea, aceasta **lllibuindu**-i proprietăţi nefaste, mai ales în faza de lună plină. Din cele **miii vechi** timpuri, oamenii au asociat ciclul menstrual al femeii, de Iproximativ 28 de zile cu ciclul lunar, înjur de 27,5 zile. De aici a apărut **ţl ideea** influenţei lunii asupra reproducerii şi activităţii sexuale; bineînţeles **i A** poeţii şi falşii profeţi nu puteau sta deoparte, propagând această **superstiţie. Î**n India antică, astronomia vedică folosea 28 de constelaţii, **litl** ucum 5000 de ani, în China, Ecuatorul ceresc era împărţit în 28 de **„rvlugii"** (poziţii). Ciudăţeniile continuă: savanţii au observat că apa din Organism se reînnoieşte la fiecare 14 zile (14x2 = 28), iar la adulţii până IA **«10 de** ani, celulele dermice se regenerează la fiecare 28 de zile.

tu ciuda numeroaselor studii, nu s-a ajuns la o concluzie clară despre hllliienţa lunii pline asupra comportamentului uman, deşi mitologiile, **folclorul** de pretutindeni sunt extrem de prolifice asupra acestui subiect, **oficii de** întuneric este maximă în perioada de lună plină şi coincide cu un mimnr marc de superstiţii, mituri şi chiar categorisiri echivoce: o persoană **luiiulică** poate fi aiurită, dar şi periculoasă. Totuşi, studiile ştiinţifice nu **MM** confirmat o influenţă directă a lunii (pline) asupra agresivităţii umane, **ll#cAl,** indirect, prin sugestie.

Pământul ne influenţează viaţa în mod foarte complex. Dar trebuie **ttirniionat** de la început că acesta are în centru un nucleu solid cu o **temperatură** de 5-6000 °C, învelit într-o manta lichidă cu temperaturi de 1***5000** °C. Alunecarea acestei mantale deasupra nucleului format din **itemente** grele (fier) generează câmpul magnetic terestru, care are o **intensitate** variabilă, între 0,2 gauss la Ecuator şi 0,7 gauss la poli. Dar **IMnt locuri** pe Pământ unde intensitatea câmpului magnetic poate creşte **ftt 1000**-10.000 de ori sau, din contra, să scadă la zero. Acestea sunt **Anomaliile** magnetice produse în adâncul Pământului, la care se adaugă **Oscilaţiile** neregulate datorate particulelor încărcate electric din ionosferă.

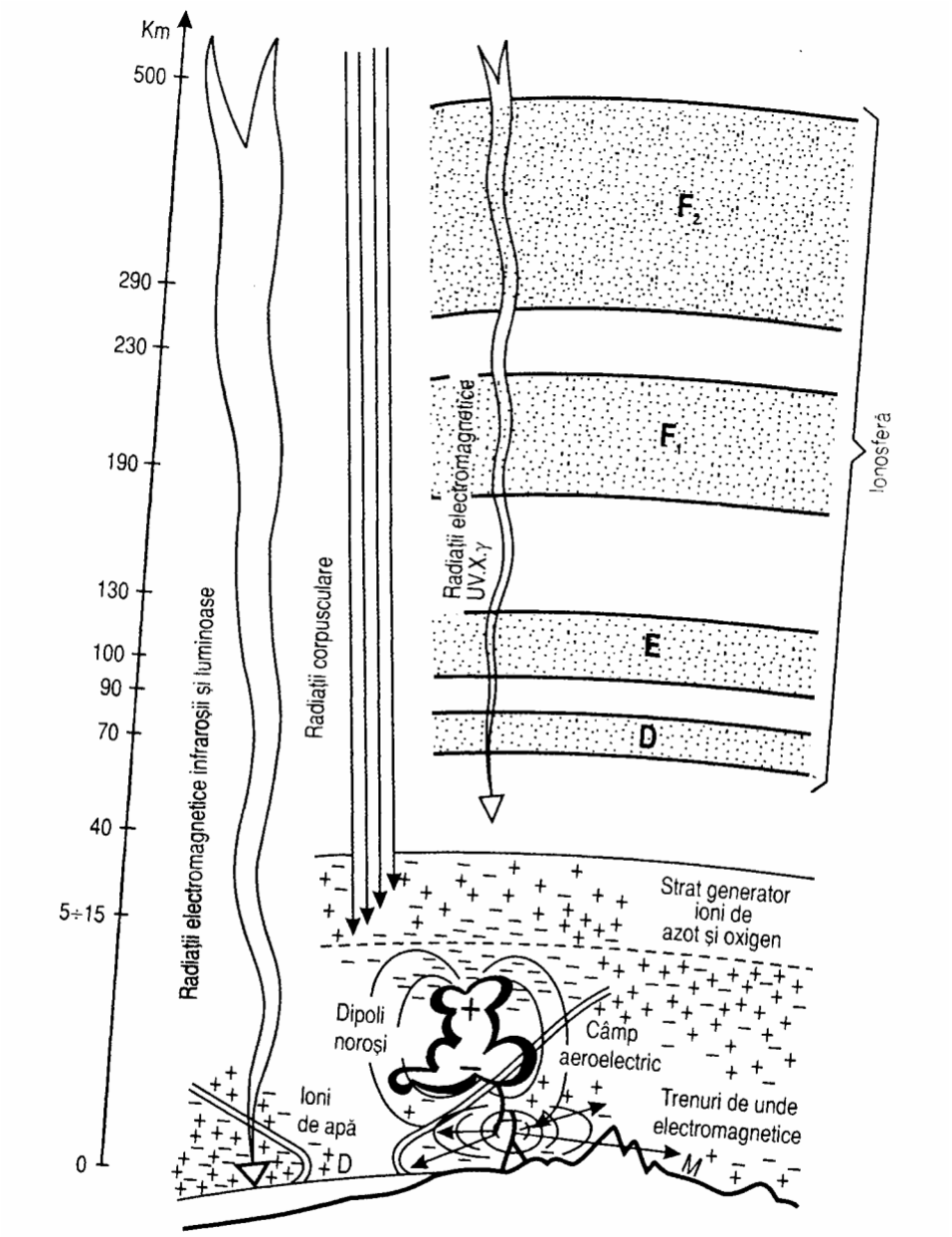

Fig. 4.2. *A. Fenomenele electrice din atmosferă provocate de radiațiile solare*

Aceleaşi cauze determină migrarea continuă a polilor geomagnetici de la poli. In figura 4.2.B sunt prezentate anomaliile magnetice din sudul Komăniei. Acestea sunt incomparabil mai mici decât cele din regiunea Kursk (Ucraina), Camerun-Etiopia (Africa), valea fluviului Mississippi (SUA), Himalaia etc. Variaţiile bruşte ale câmpului geomagnetic pot **Influenţa** viteza rotaţiei Pământului şi temperatura solului. După cum **Mula** figura 4.2.A, câmpul geomagnetic terestru pare să fie împărţit în dileritc zone cu valori diferite, dar faptul surprinzător este cunoaşterea **tlt*** către civilizaţiile antice (care nu cunoşteau încă forma Pământului) a **H** cercuri sau inele de orientare, menţionate de Platon, papirusurile •lllplene, manuscrise chineze şi tibetane.

I Vste mantaua lichidă interioară se găsesc plăcile tectonice solide, din HCAror ciocnire sau alunecare rezultă cutremurele. Plăcile tectonice formează Hwniaua exterioară, care are, de asemenea, straturi de materiale în stare topită; pe cea exterioară se găseşte o crustă unde are loc viaţa terestră.

C 'oinplexitatea structurii Pământului se datoreşte şi existenţei mai multor i'flinpuri:

• de atracţie gravitaţională, extins în jurul planetei; sediul forţei gravitaţionale;

• geomagnetic (fig.4.2. A), asociat curenţilor termoelectrici;

• radioactiv, datorită prezenţei unor minerale radioactive. Are o importanţă locală;

• curenţi geoelectrici (telurici), produşi prin procese interne electrochimice, termoelectrice, de polarizare, se pare influenţaţi de procesele electrice din atmosferă [91].

Prezenţa organismelor pe suprafaţa pământului sau în atmosferă este ilMrforic mult influenţată de ionii electrici din atmosferă, dar şi de vAiHpurile menţionate, mai ales cel geomagnetic. S-au publicat mii de iflit ole ştiinţifice, care arată că atât radiaţiile ionizante, cât şi cele llmiromagnetice sau câmpul magnetic terestru pot modifica semnificativ fWlk'csele metabolice din organisme sau chiar micro-organisme. Una dintre illllcullăţile de înţelegere a influenţei acestor câmpuri asupra omului rezultă evident din faptul că toate aceste radiaţii, corpuscule, ioni, forţe electroMiittftirlicc acţionează simultan, cu variaţii locale însemnate. Mai ales în itfiiţc, trăim într-un câmp electromagnetic apreciabil, cu variaţii mari **lin**'iilr. (Figura 4.2. A)

După cum am menţionat în capitolul 3, în creierul omului se găseşte HM mic depozit din cristale de magnetită, influenţabil de câmpul magnetic tflVMiii. Astfel de depozite de magnetită s-au găsit la toate animalele, •ftiti iilcs la păsările migratoare, delfini şi balene, unde se pare că acţionează

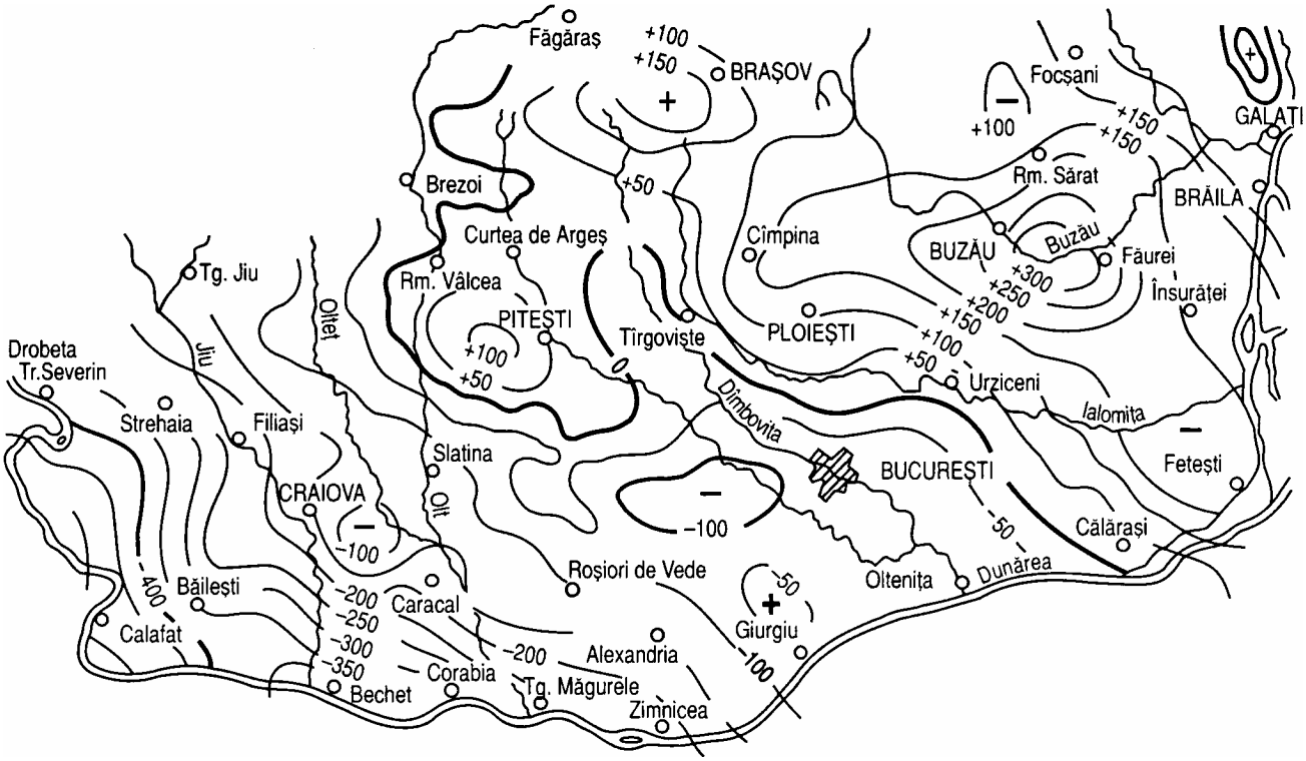

ciç **4**.2 *B Câmpul geomagnetic an Datea de sud a României*

iii o busolă. Recent, dr. Martin Lindauer de la Universitatea Wurzburg a tihnei vat că, prin aplicarea unui câmp magnetic artificial, zborul albinelor tlrvine total incoerent. Se pare că un câmp magnetic constant nu este |Kiiculos, în schimb oscilaţiile acestuia pot fi periculoase. După cum Mint păsări şi animale sensibile la microvariaţii ale câmpului magnetic, flfobabil că şi o infimă minoritate de oameni şi-a păstrat această calitate, Mllll/fmd-o pentru radiestezie (vezi cap. 4.6.).

Seminţele plantelor udate cu apă magnetizată cresc cu 20% mai repede.

!*Mi publicat sute de lucrări, în care s-a afirmat că, prin aplicarea unui IJlinp magnetic extern de mii de ori mai mare decât cel geomagnetic tliilimil, apar modificări genetice, inhibări funcţionale şi chiar liza celulelor iMmorale 116,80]. Ce se întâmplă însă cu restul corpului? Datorită intHnţiilor posibile cu FPN, biomagnetismul va fi prezentat separat în §U<?M capitol.

Anomaliile magnetice mari deja menţionate au fost, desigur, intens lllidiiilc. Dar iată că au apărut şi „aplicaţii practice". Celebrul Triunghi al **Mf** timidelor ar fi o zonă în care câmpul geomagnetic terestru are valoare **NMO** De aici au apărut aşa zisele păduri şi locuri „blestemate" în care se ttliinilestă FPN. Elveţianul Treiera von Pohl a comunicat că orice persoană ppMt* care se trece, experimental, un flux magnetic, simte o senzaţie de

MMˡi» **sau a** unor curenţi de aer. Aplicarea fluxului magnetic la picioare mină apariţia unor cârcei sau dureri. Sensibilitatea umană la variaţiile timpului magnetic este foarte diversă, unii nefiind sensibili (majoritatea), iktf **ttllora** Ic determină iritabilitate, dureri de cap, ameţeli, tulburări auditive, flfomnilă. Să fie acestea legate de capacitatea de radiestezie? Aşa cum Httvlf insecte şi păsări sunt sensibile la modificări minore ale câmpului **gfMMtm**^netic terestru, teoretic, s-ar putea ca şi o infimă minoritate de **flftmrui** să posede astfel de calităţi.

Cu litiu de curiozitate semnalăm lucrările doctorului Regnault din tlMilon, Dacă dormim cu capul spre vest şi picioarele la est, sângele va **llMuiiii** mai mult în creier şi vom dormi prost. Poziţia inversă induce un **numi** odihnitor, dar cea mai favorabilă unui somn recuperator este cu Hipill *pre nord şi picioarele spre sud. O fi chiar aşa, când sunt atâţia fjUlMii care pot interveni şi interfera?

Principalii factori externi care pot influenţa sănătatea omului (şi IftlMiMlrlor), cât şi comportamentul social au o natură complexă, interacţio**f**|§fi#A Intre ci şi au desigur un impact asupra organismelor. Ca şi în cazul $HiH **iiubstanţc** chimice, totul depinde de concentraţie, doză şi de natura **Ni Iм plus.** mai intervin condiţii locale. In general, variaţiile activităţii tMltMt' **Mint** paralele cu cele ale câmpului geomagnetic al pământului. De aceea, miile de studii privitoare la o eventuală corelaţie între activitatea solară şi furtunile geomagnetice, pe de o parte şi frecvenţa infarctului ele miocard, crizelor astmatice, accidentelor cardiovasculare, pe de alta, dau rezultate destul de confuze.

Oricum, par mai sensibile persoanele peste 60 de ani şi femeile, perioada critică fiind 24 ore după furtuna magnetică, ba chiar s-a găsit o posibilă corelaţie a intensificării radiaţiei solare cu lungimea de undă de 2.800 MHz. Dificultăţile de interpretare provin şi din observarea existenţei unor grupe de oameni cu sensibilitate diferită:

a. cei al căror biopotenţial al creierului reacţionează înainte cu 3 I zile de furtuna magnetică;

b. cei al căror biopotenţial al creierului reacţionează cu o zi înaintea furtunii magnetice;

c. cei care reacţionează în timpul furtunii;

d. cei care reacţionează 2-3 zile după furtună şi

e. cei care nu reacţionează deloc (10-15%).

Câmpul electric aparţine atât celui produs de ionii încărcaţi clin atmosferă, dar mai ales celui datorat activităţii omului (linii de transpoit curent electric, emisiuni radio şi TV, telefonie mobilă).

Interacţiunea omului cu câmpul electric este foarte vastă şi departe ile a fi lămurită în întregime. Pielea omului are o rezistivitate de aproximai i\ 200 V/mm^2. Dar nici până acum nu este clară limita inferioară, la care nu ne curentăm. Pare să fie între 40-60 V şi 10 mA. Dar Medicina legal.i conţine o mulţime de date despre electrocutări fatale (în diferite condiţii) la 12-36 V. O electrocutare la 220 V poate duce la o moarte instantanei iar la electrocutare cu 1.500-2.000 V, osânditul de pe scaunul electric M ţchinuie câteva minute. In fiecare an, pretutindeni mor oameni electrocutaţi de fulgere. În fiecare zi au loc peste 8 milioane de fulgere şi cam 9.000 pe oră. Lungimea medie a unui fulger este în jur de 3 km, prin care, într <■ fracţiune de secundă, se scurge din nori spre pământ o cantitate uriaşa ilr electricitate. Datorită încălzirii bruşte a aerului din canalul de scurgere ,i electricităţii, acesta se dilată şi are loc tunetul, dar şi alte zgomote (trosneh i j Nu totdeauna fulgerul loveşte locul cel mai înalt, ci cele cu conductibililait electrică mare (metale, umezeală). **I**

Dar, în urma descărcării electrice prin fulger, nu totdeauna eei **I** acidentaţi mor; unii chiar devin „dotaţi" pentru FPN! Fizicianul austria* | Jellineck a strâns date despre zeci de cazuri de oameni care au supravieţui) descărcării fulgerului. Un om se poate trezi dezbrăcat de haine, dar îm ,î **I** în viaţă. Alteori, fulgerul „arde" doar obiectele metalice din haine, cum sunt monedele. În timpul furtunilor au loc frecvent descărcări electru» |

concomitent cu deplasări masive de aer încărcat cu ioni. La munte sau la Mime, în timpul furtunilor, pot fi văzute descărcări electrice luminoase în junii obiectelor ascuţite, roci, cunoscute mai de mult ca „focul sfântului **Hlnf**. Acest fenomen obişnuit este însoţit şi de zgomote sonore (trosneli) **llr** durată variabilă. In timpul furtunilor, pot fi observate uneori şi alte lU*ᴍ/ăicări electrice în aerul plin cu particule încărcate, cum sunt efecte „corona" de luminozitate ca un halou în jurul unor obiecte ascuţite şi ᴜᴍᴋ'dc Sunt citate efecte corona în jurul unor animale sau al mâinii unui Min, datorită creşterii bruşte a câmpului electric din aer de la 120-150 V/m In cAleva mii.

Producerea acestor descărcări electrice diferite de ale fulgerului se ttttlorcază unor ionizări secundare ale particulelor din aer şi se manifestă hlicori, dar suficient pentru a impresiona pe cei prezenţi. Existenţa fulgerelor globulare, destul de discutată, încă nu este unanim recunoscută ite specialişti, din cauza rarităţii. Un astfel de fulger globular sau alt tip l|ş descărcare electrică în atmosferă poate fi uşor luat drept OZN!

Mai mult, recent, unii fizicieni americani au emis ipoteza că aşa zisele Hlplii ale unor oameni de către extraterestri (omuleţi verzi), aşa zisele (fţlAlmi i de gradul trei sunt de fapt descărcări electrice produse prin interacţiunea mişcării unei maşini pe timp umed, pe un drum situat deasupra Unei falii în scoarţa terestră. Unele şosele sunt situate pe vechile albii ale **HtHM** râuri, în care se găseşte o falie în scoarţă şi o modificare a câmpului geomagnetic. Descărcarea produsă nu este de intensitatea unui fulger, y#t **Mil**'icientă pentru a determina o confuzie sau amnezie parţială şi fi**VtM**'sihilă a celor implicaţi.

In căutare de senzaţional, mass-media citează cazul unor femei Hipersensibile la curentul electric, cum sunt Natalie Thomson din Noilhamptonshire, Pauline Shaw din Manchester; în prezenţa lor, •IfliiNinlcle sar sau se topesc, aparatele electrice se scurtcircuitează. Any **pNV** consideră că poate sesiza „şoaptele" becurilor electrice aprinse.

Ailtoli/ieianul Mike Shallis de la Universitatea Oxford a fost singurul M**VMMI** care a cules 600 de cazuri de femei hipersensibile la electricitate.

Nm putut da vreo explicaţie ştiinţifică satisfăcătoare până în prezent.

In 2001, profesorul Ashley Craig de la Universitatatea Tehnică din ŞjMury a demonstrat că un om antrenat, în stare de relaxare, cu ochii ŞH % Iii^i. işi poate dirija undele alfa (cu ajutorul a doi electrozi fixaţi pe lip) *piv un amplificator şi poate să... aprindă un bec electric sau să ŞHftWiiseă un robot-jucărie. Instalaţia este schematizată în figura 4.3. Când MâhltU'tiil respectiv deschide ochii, becul se stinge, schimbându-se !rttnvli'iul undelor cerebrale (din alfa în teta; vezi fig. 3.5.).

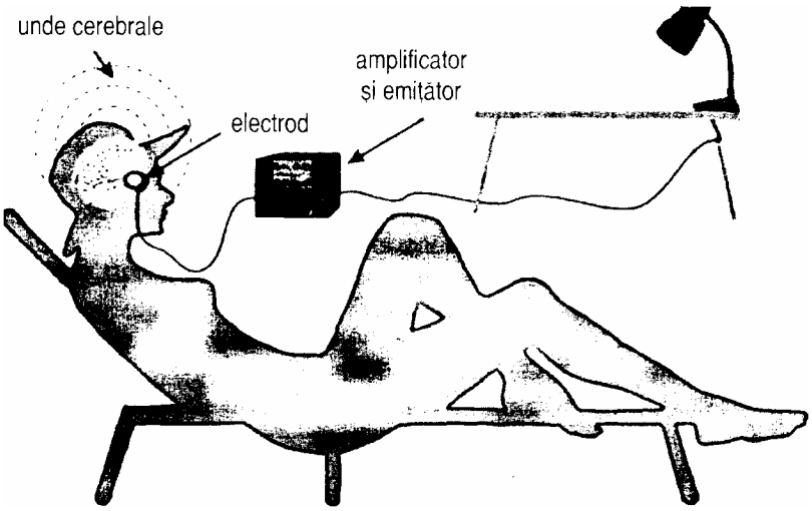

Fig. 4.3. *Instalaţia de aprindere a unuibec electric prin puterea undelorcerebrale. După profesorul Ashley Craig de la Universitatea din Sidney, Australia*

Introducerea pe scară largă a cablurilor electrice de înaltă tensiune a ridicat problema efectelor de lungă durată asupra oamenilor, animalelor, care trăiesc în zona de activitate maximă a acestor câmpuri electrice mau Mass-media de pretutindeni a relatat despre plângerile locuitorilor din aceste zone, ce invocă oboseală extremă, modificări de comportameni, imunitate scăzută, cancer. Cazuri similare au fost înregistrate la personalul ce lucrează cu instalaţii radar. Studiile, destul de puţine, nu au dat concluzii clare, fiind implicate interese puternice, militare şi economice.

Şi mai complex este cazul telefoniei mobile. Posesorii acestor aparate nu se plâng de anumite boli, deoarece nu stau în permanenţă în câmpul lor electromagnetic. Puţinele studii publicate incriminează glanda pineala ca zona cea mai receptivă din creier, cu multiple legături spre centrele endocrine hipofiză şi hipotalamus. Glanda pineală produce hormonul melatonina, cu rol de regulator al somnului. Insomniile sunt frecvente la cei expuşi la câmpuri electrice mari, cum sunt cele din apropierea staţiilor de transformare.

Atmosfera de discotecă: muzică cu intensitate mare, dar mai ales iluminarea prin stroboscop (4-8 flaşuri pe secundă) poate fi dăunătoare tinerilor între 10-16 ani. Studiile efectuate încă din 1981 de dr W.Barnev au demonstrat declanşarea crizelor la copii bolnavi de epilepsie, iar la **cei**

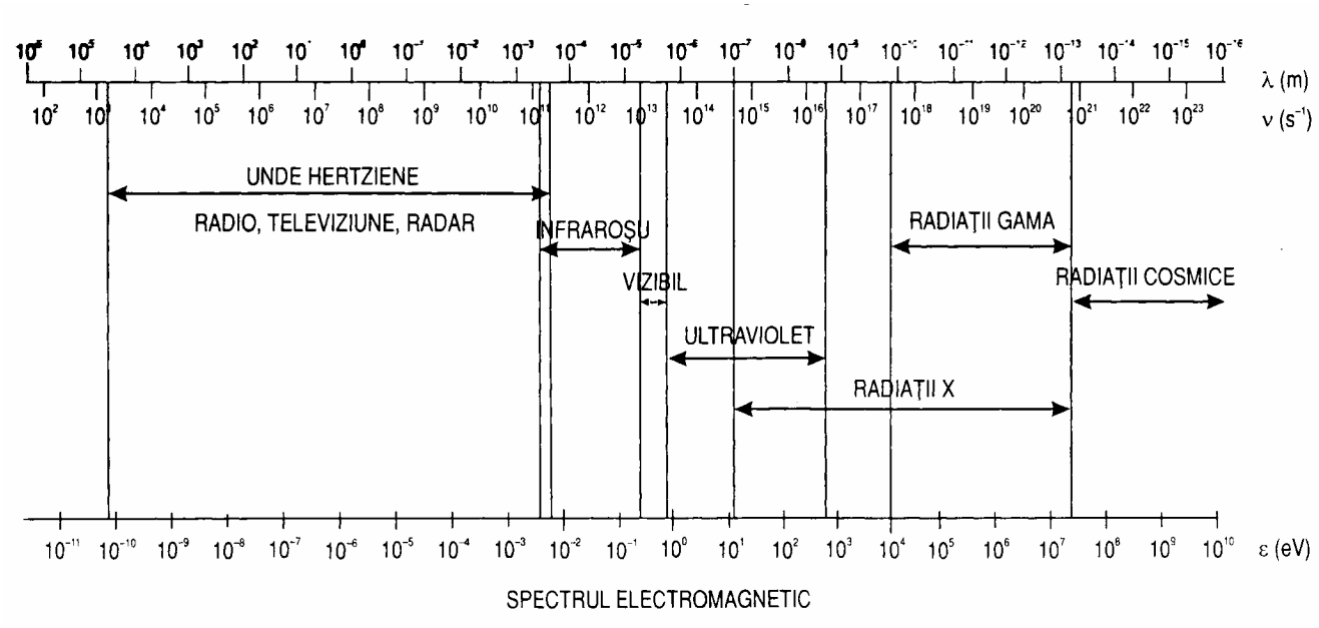

Fig. 4.4. *Domeniul larg al radiaţiilor electromagnetice şi diferitele zone*

sănătoşi se produc modificări ale undelor cerebrale observabile pun electroencefalogramă.

In figura 4.4. este prezentat domeniul largai radiaţiilor electromagnetice împreună cu lungimile de undă, frecvenţa şi energiile asociate. De fapt.

În acest tabel există toată gama de radiaţii, care începe de la'fotoni şi **i a/r** cosmice cu o lungime de undă foarte mică, frecvenţă înaltă şi energie maie trecând prin spectrul UV, vizibil, infraroşu, microunde, domeniul ultrasoiun sonor şi unde folosite în emisiuni radio-TV, care au lungime de unda mare, frecvenţe şi energii mici. Unde s-ar putea include energia vitala nominalizată în tabelul 4.1., pe care nimeni n-a măsurat-o cu vreun aparat''

Faţă de acest domeniu larg al radiaţiilor electromagnetice, organismele vii s-au adaptat foarte bine, folosindu-le pentru vedere (în vizibil, **iai** unele chiar în domeniile învecinate) sau pentru auzit şi comunicare.

Existenţa unor energii speciale, responsabile pentru producerea FPN.

este încă ipotetică. Măsurătorile indirecte încă sunt contestate **ştiinţific** Mai plauzibilă este însă lipsa noastră de cunoştinţe despre efectele radiaţii)< **>i** electromagnetice, într-o gamă largă de frecvenţe şi energii, asupra omului şi animalelor; la acestea din urmă s-au constatat adaptări extraordinare **m** producerea şi recepţia radiaţiilor, folosindu-le ca mijloace de apărare **sau** comunicare (exemplu: delfini, balene, lilieci, licurici etc). În acest **sens,** teoretic, ar fi posibil ca şi strămoşii omului să fi avut o capacitate **de** emisie şi recepţie pe cale telepatică pentru comunicare la distanţă, în **ea/** de pericol (aşa cum o au elefanţii, balenele) folosind tot radiaţiile electm magnetice, dar de energie şi frecvenţă joasă. Aşa cum au susţinut **unu**

savanţi, începând cu Freud şi Jung, această capacitate s-a inactivat **cu** timpul fiind înlocuită cu limbajul, inteligenţa şi folosirea uneltelor, mult mai eficiente. Diferitele manifestări stranii ale FPN nu pot fi încă explicau ştiinţific, datorită cunoaşterii insuficiente a interacţiunilor omului **eu** domeniul larg al radiaţiilor electromagnetice cu frecvenţe şi energii **m** limite foarte largi, a căror complexitate este sugerată în figura 4.4.

Sunetele sunt sesizate de urechea umană între limitele de frecventa de 16-20 KHz. Dar peştii, meduzele, unele păsări aud şi infrasunetele **din** domeniul sub 16 KHz, iar câinele, pisica şi liliacul aud ultrasunetele, chiar până la 60 KHz. Liliacul emite ultrasunete cu o frecvenţă în jur **de** 50 KHz, care creşte când se apropie de un obiect, recepţionându-i conturul deci un fel de radar. In final, nu pare a fi vorba de alte energii **înea** necunoscute, ci de organe adecvate de receptivitate şi de emisie **[78**1.

Pe scara organismelor există o mare variabilitate în formarea recepto rilor adecvaţi pentru anumite domenii ale radiaţiilor electromagnetice Prin mecanisme evolutive s-au selecţionat, în decursul a mii de ani, organe **fii** recepţie şi de emisie, cu acuitate foarte variabilă formând simţurile Mi **esarc** supravieţuirii. Trebuie subliniat că natura, respectiv organismele, IM ţiuit să se orienteze, ca şi în cazul substanţelor chimice din mediul **hii \ »i1**1**111 âtor,** numai la anumite limite destul de înguste din marele domeniul ^il radiaţiilor electromagnetice. Ca şi în cazul substanţelor chimice, peste **llltllta** fiziologică de concentraţii (doze, intensitate), radiaţiile sunt nocive, **Ihlm** fatale.

Iliocâmpul este regiunea variabilă din jurul unui organism viu, consti**tallIA** din liniile de forţă, care acţionează unele asupra altora; de fapt, o iHprapuncrc de diferite câmpuri: electrostatic, electromagnetic, acustic, kltliodinamic etc. Bioplasma ar fi o componentă a biocâmpului formată (Mii ioni, electroni liberi şi protoni, fiind sediul aurelor, efectelor de tip •itfona. Reamintim că noţiunea de bioplasma nu este acceptată în Occident, yttde se recunoaşte (ştiinţific) existenţa unui strat de ioni şi electroni Adiacent pielii. Un astfel de strat format din ioni, electroni, particule de **A|»A** încărcate electric există în jurul oricăror obiecte sau organisme; densitatea IteMiii strat este variabilă.

In schimb, între anumite limite de intensitate, radiaţiile sunt utile IVuluţiei vieţii şi reglării metabolismului sau chiar supravieţuirii în caz **tft** piimcjdie. Furtunile mari sunt precedate de curenţi cu temperaturi şi #Mlldiiclibilitate electrică diferită, cât şi de infrasunete. Nu întâmplător, ^Ptlli,

meduzele, delfinii şi păsările migratoare sunt sensibile şi recepţio**$€ii/A** infrasunetele, pe care noi nu le simţim, decât poate prin efecte.

Unele efecte neplăcute omului aflat în apropierea unor mari turbine sau a Avioanelor turboreactoare se datorează infrasunetelor. Chiar dărâmarea **iMtinlor** lerihonului menţionată în Biblie ar putea fi explicată prin **fftmluciTca** de infrasunete; rămâne de găsit procedeul.

- Chiar şi sunetele normale, dar la o intensitate depăşind 90 dB, pot **Şhiduee** o durere fizică la persoanele aflate în apropiere. Stimulul sonor & anumite frecvenţe poate produce prin rezonanţă efecte asupra oamenilor |) animalelor. În mitologii, se menţionează „marele strigăt" sau chiotul Mlhatic al unor războinici (samuraii). Pornirea la atac corporal a fost la iA/.boinicii însoţită de strigăte „să le îngheţe sângele în vine". Şi **HtA**/i, astfel de strigăte menite de a stimula emotiv capacitatea de luptă |M fi auzite la partidele de karate, judo sau la cele de rugby la care participă MMa ilintre primele echipe din lume; ce**.'i** neozeelandeză este faimoasă şi **ţftitiu** strigătul ei de luptă.

Ktulhiţiile mitogenetice au fost descoperite în 1923 de către A. Gurvici **fî** par sn fie în domeniul UV (lungime de undă în jur de 2000 Â). Aceste ♦Adiaţii, **care** au fost fotografiate cu plăci ultra-sensibile, sunt emise de celule aflate **în** proces de mitoză (diviziune celulară), aparţinând regnului vegetal şi animal. Aceste radiaţii UV pot influenţa diviziunea celulară **;i** altor plante aflate la o distanţă de 2-3 mm. Lucrările lui Gurvici au **fosi** ulterior contestate, deşi există unele experimente convingătoare [16,78**,80**1

Americanul Cleve Backster a folosit un aparat de detectat minciuni, de fapt, dispozitivul utilizat în anchete (poligraf), pentru măsurarea conductibilităţii electrice la suprafaţa mâinilor. Se presupune că o persoană care minte va transpira mai abundent şi astfel conductibilitatea electrică va fi mai mare. Lucrările lui Backster şi ale indianului Bose efectuate pe unele plante au arătat că acestea „simt" un eventual pericol şi comunică între ele. Şi aceste experimente au fost contestate; la ora actuală se admite că plantele în pericol emit feromoni.

Omul emite radiaţii? Răspunsul este afirmativ, numai că este **încă** insuficient de clar şi concret, în ciuda sutelor de studii ştiinţifice efectuate cu rezultate neconcludente. În primul rând, este vorba de radiaţii de mică energie, care necesită pentru măsurare aparatură foarte sensibilă. **In** al doilea rând, studiile s-au efectuat cu aparate, adesea improvizate, in condiţii nestandardizate şi, în al treilea rând, există o mare variabilitaic individuală. De

aceea, cărţile sau articolele despre acest subiect se contrazic sau sunt confuze [3,16,21,80],

Sistemele metabolice implicate în buna funcţionare a organismului, inclusiv prelucrarea chimică a substanţelor nutritive, produce, ca **efeci** secundar (byproduct) apă şi... căldură. Omul emite radiaţii din domeniul infraroşu (13-14 microni, lungime de undă); pentru corpul întreg, **se** admit aproximativ 250 W. Degetele mâinii emit o radiaţie termică **de** aproximativ 10^{12} W/cm^2, dar suprafaţa pielii are receptori specializaţi **ce** pot sesiza radiaţii termice ce depăşesc pragul de 10"^{,4}W/cm^2. Deci omul emite un flux caloric de 100 de ori mai intens decât pragul de sensibilitate al pielii sale. Desigur, radiaţia termică intervine şi în „pasele magnetice ale unor tămăduitori". Chiar şi la o banală strângere de mână, îţi poţi **da** seama nu numai de „căldura psihică", dar şi de intensitatea metabolismului persoanei respective.

Fotografiile termice sau televiziunea termică permite diagnosticul funcţionalităţii pielii, a unor organe. Într-adevăr, organele importante interne (inimă, ficat, creier) emit radiaţii termice de înaltă frecvenţa, care prin prelucrare cu aparate specializate, permit obţinerea unor imagini tridimensionale ale organului respectiv. Dar altfel de radiaţii?

De exemplu, numai pentru muşchii în contracţie s-au dat valori **întie** 3-150 Hz. Sistemul cardiocirculator (în special activitatea inimii) **induce** oscilaţii cu o frecvenţă înjur de 7 Hz, dar electrocardiograful înregistrea**/A**

JNHele cinci canale oscilaţii electrice între 35-250 Hz. Activitatea cardiacă Şfinhicc un câmp magnetic foarte mic, înjur de 10"^{6} Oe, deci la limita de •UflMirare. Dar măsurarea activităţii nervoase a dat (era şi firesc) cele mai Mliile rezultate.

Aşa cum am arătat în capitolul 3, de-a lungul nervului, informaţia se iWMlMnitc prin deplasarea ionilor de Na şi K, deci a unui curent electric, **fMlltdu** sc o valoare aproximativă de 500 mV/cnr. Undele cerebrale, MAMiratc prin electroencefalograf, au energii foarte mici, de ordinul ii Ml " ergi, un câmp magnetic în jur de 10^{10} gauss. Pentru emisia undelor tfrchralc s-au dat lungimi de undă fanteziste (între 3 cm şi 25 km). Au BlRt apărut comunicări despre o eventuală emisie luminoasă a corpului ÎMMiin, dându-se valori între 50-220 fotoni/s, deci cu 10% peste limita rf# măsurare a fotomultiplicatorului. Amintim că pragul inferior de **•ftiMlulitafe** al ochiului uman este de 2. IO"^{10} ergi, iar unii cercetători ruşi pfflind că omul emite o radiaţie luminoasă în jur de 200 fotoni/s/cm^2, **||M<>|.**

i Nici cu pielea nu stăm mai bine, deşi este mult mai uşor de măsurat, finirii electroacupunctură s-au făcut ample măsurători, în special ale (ŞlUlIvilăţii electrice. Pentru un teritoriu neutru, aceasta este în jur de MO *i* >hm, în schimb la punctele critice, poate varia între 22-170 KOhm, lll diferenţe de potenţial 4-18 mV. Cu aparatura modernă s-au înregistrat , îNlMt nllrasunete din domeniul l-10 MHz, dar de o foarte mică intensitate:

MPW/cnr pentru banda de 100 kHz.

Hlmtircnţi există în orice celulă, în care se produc procese metabolice Şi MHH implicaţi ioni şi molecule de apă. Deoarece rezistenţa electrică a

tulurilor este variabilă (20-280 KOhm), migrarea curenţilor electrici iflU'iiorul organismelor are loc de-a lungul unor trasee. Meridianele fclhndle în ACUPUNCTURA (par să fie 12 principale plus altele MteMliduiv) sunt de fapt trasee mai importante ale biocurenţilor. Traseele WiH'Micnţilor se intersectează în anumite puncte folosite în acupunctura, mici de aprox. l-3 mm^2, în care energia transportată prin biocurenţi jJMHle li contactată. Circuitele biocurenţilor endogeni formează câmpul iiiiiioinagnetic al organismului respectiv, care îl înconjură. După ttiHfîlţli. aceste câmpuri suprapuse formează corpurile astrale ale omului **jlll,** lfi.;0,27,44,80,88].

Ull domeniu fascinant este cel al bio şi chemiluminescenţei. Mecanismul **ftliwH**'lilmic implică o sursă de energie, care prin excitarea unui electron **^M**MI **iui** alom şi relaxarea acestuia pe nivelul fundamental determină o **ţtttUip** lu regiunea vizibilă (fotoni). Peste 60% din fauna oceanică de Mim (mc emite bioluminescenţă, iar pe uscat, campionul este licuriciul.

Sursa de energie a bioluminescenţei o reprezintă un cuplaj de reacţii enzimatice catalizate de luciferază. Dar în anii '70 s-a descoperit că şi la om, celulele fagocitante, cum sunt leucocitele polimorfonucleare (neutrofile, monocite) când captează un microb, emit fotoni, ca parte componentă a mecanismelor de ucidere, dar şi de semnalizare pentru alte celule. De fapt, emisiile luminescente sunt semnale de avertizare pentru pericol sau de reproducere. Măsurarea emisiei chemi-luminescente „in vitro" a leucocitelor recoltate de la om este o metodă rapidă de detectare a unor defecte în mecanismele imune sau un indiciu al alarmei imunologice în diferite boli [74]. Despre radiaţii şi impactul lor asupra omului s-au scris sute de cărţi. Implicarea radiaţiilor în producerea sau detectarea FPN este un domeniu pasionant, dificil, aşa cum sper că a rezultat din acest capitol.

4.3. BIOMAGNETISMUL ŞI TELEKINEZIA

Aşa cum am menţionat mai sus, interacţia organismelor cu radiaţii, în mod natural, este variabilă, în general de mică intensitate şi nu a putut fi măsurată riguros decât în anii '90, prin introducerea unor aparaturi bazate pe principii noi, extrem de sensibile, aşa cum este SQUID (Superconducting Quantum Interference Device), care costă peste 1 milion USD. Un aparat SQUID are o sensibilitate de o mie ori mai mare decât a vechilor magnetometre. Şi aşa, valorile câmpului magnetic cerebral este atât de mic, încât aparatul trebuie ecranat, pentru evitarea zgomotelor de fond, paraziţilor magnetici. Câmpurile magnetice din organismul uman la nivelul unor organe se datorează atomilor de hidrogen din compoziţia apei, care se comportă ca tot atâţia magneţi, iar un scanner ataşat de SQUID poate desemna traseele liniilor ce caracterizează câmpul magnetic al organului respectiv. Câmpul magnetic cerebral este prezentat în figura 4.5.

Însuşirile extraordinare ale unor oameni „dotaţi" cu un câmp magnetic apreciabil de-abia acum pot fi măsurate ştiinţific (cu condiţia să se lase examinaţi). La sfârşitul secolului XIX, oraşul New York era fascinat de Paula Atkinson, care dobora oameni puternici doar cu mâinile de la mică distanţă. O capacitate asemănătoare a avut-o Annie Abbott din Georgia, examinată de fizicianul Sir Oliver Lodge, comunicarea fiind apoi publicată. În zilele noastre, capacităţi magnetice deosebite, concretizate prin mişcarea unor obiecte, lipirea lor de piele, zăngănitul unui clopot, au fost efectuate în public de Uri Geller |39) şi de americanii Catherine Berry, Henry Slade, Ingo Swann, profesorul Johann Zollner din Leipzig şi de o sumedenie de ruşi. De altfel, în Rusia şi Brazilia, FPN sunt extrem de răspândite şi popularizate. Poate este o coincidenţă, dar pe teritoriul

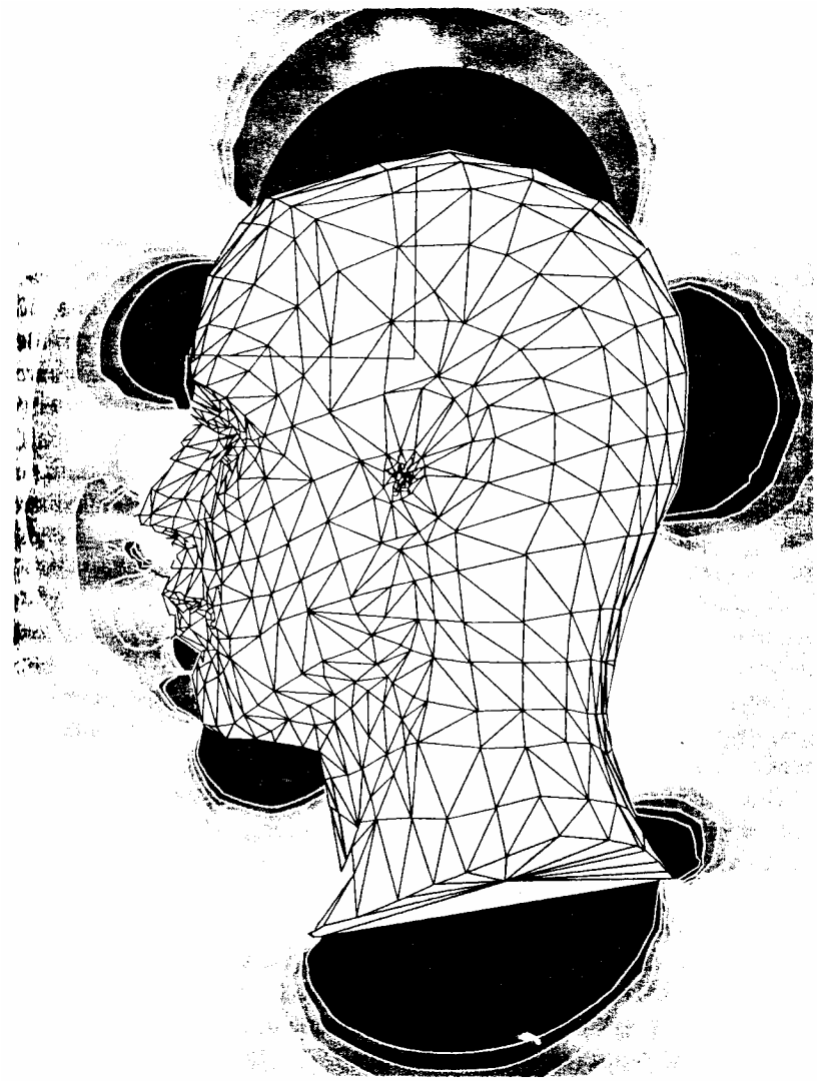

Fig. 4.5. *Câmpul magnetic cerebral la om. Model computerizat*

acestor ţări se găsesc anomali mari ale câmpului magnetic terestru.

Poliţistul Nikolai Suvorov câştiga mai mult prin reprezentări de circ cu atârnări de obiecte pe piele decât prin meseria iniţială. Bineînţeles că în multe astfel de cazuri de „dotaţi", nu există testări oficiale. Nu credeţi în fotografiile executate cu obiecte lipite de pielea unui om; pot fi foarte uşor trucate.

Fizicianul Arthur Henard de la Universitatea Stanford din California a efectuat un experiment cu mediul Ingo Swann, care a reuşit să modifice şi să oprească înregistrarea unui magnetometru sensibil aflat într-o lada metalică de opt tone. Swann, ca şi Felicia Parise din New York, a descris procedeul folosit; ei îşi imaginează mental obiectul respectiv, apoi se concentrează asupra transmiterii imaginii la distanţă. F. Parise pretinde ca a obţinut această performanţă prin antrenament repetat. Să fie oare aşa '

Conceptul de TELEKINEZIE (psihokinezie) a fost introdus în 19 I.[1] de profesorul J. B. Rhine, de la Universitatea Duke, pentru a cuprinde fenomenul de mişcare sau/şi deplasare a unor obiecte numai prin concentrare mentală.

Până atunci, telekinezia fusese deja cunoscută şi studiată de diferiţi savanţi, mai ales medici (Charles Richet, laureat al premiului Nobeh.

fizicieni (W. Crookes) şi psihologi pe diferite persoane „dotate", cum au fost majoritatea mediumurilor spiritiste de exemplu, Eusapia Palladino.

care s-a lăsat studiată de o comisie formată din nume celebre: Richei, Lombrosso, W. Lodge etc.

Şi alte mediumuri spiritiste, cum au fost D. D. Home (studiat de \V Crookes) au executat experimente de telekinezie. Station Moses a fosi preot şi apoi profesor la celebra Universitate Oxford, dar în acelaşi tini|> a produs în public fenomene de telekinezie, publicate apoi într-o carie „Experiences upon Spiritualism", (Experienţe despre spiritism), bineînţeles ulterior contestată.

S-a scris mult despre celebrul mediu rus Nina Kulaghina, capabilă de telekinezie, devierea acului busolei, deplasări de obiecte metalice şi nenie talice sau a unei balanţe etc. Profesorul J.C. Pratt de la Universitatea din Virginia a confirmat performanţele Ninei, dar prestidigitatorul american James Randi nu a rămas impresionat. Nina Kulaghina a fost mult studiata de savanţii sovietici şi probabil aşa cum se întâmplă la toţi oamenii „dotaţi în caz de oboseală nu mai pot da randament şi atunci... trişează. Menţionam că abilitatea Kulaghinei de telekinezie a apărut după un traumatism grav.

În urma căruia s-a refăcut cu dificultate.

În 1974, o echipă multidisciplinară de savanţi în frunte cu fizicianul Brian Josephson, laureat al premiului Nobel, a admis existenţa capacităţii de telekinezie a englezului Matthew Manning. O altă echipă formată din savanţi francezi (Ch. Crussard, H. Bender, W. Kander) a ajuns la aceeaşi concluzie cu tânărul Jean Pierre Girard. În anii 90, o echipă mixtă ruso engleză a examinat cazul deosebit al tinerei Nelia Mihailovna. Nelia, de la distanţă, poate modifica aparatură electronică, busole, poate muia **iitlHrcic în greutate de până la 500 g. De această dată, medicii prezenţi au Ajun* şi la alte concluzii:**

t i , Tânăra Nelia poseda într-adevăr o capacitate telekinezicăimpresioP nuntă, manifestându-se nu numai prin mutarea unor obiecte, dar şi *t* prin acţiunea asupra câmpului electromagnetic al unor aparate r electronice.

2, Această capacitate este de natură energetică şi după efectuarea unor

»demonstraţii mai lungi, Nelia obosea, avea dureri de cap, ameţeli, tulburări vizuale şi auditive, adesea insomnii. Refacerea dura

■ aproape jumătate de zi. După sesiuni lungi de experimentare, Nelia AN- pierdea în greutate.

3, In (impui testărilor, de multe ori, pulsul ajungea la 250 bătăi/minut, însoţite de transpiraţii mari. Evident, Nelia depunea un efort fizic J extenuant.

H **Ixistă într-adevăr oameni ce pot emite biocurenţi (sau altă formă de lltrgic radiantă, după unii) într-o cantitate mare, semnificativă? Studii feitilUlcc au demonstrat că la unele animale inferioare (crabi, languste) IIIMA o sensibilitate la câmpul magnetic terestru, ba chiar li se pot induce Hfliae condiţionate faţă de modificări mari [78]. Din nou ajungem la**

C**oane „dotate", mai mult sau mai puţin verificate ştiinţific, intrate în in** FPN.

/H **exemplu, rezultate neconcordante a obţinut în 1994 expertul rus (Mwtud Naumov pe Kevin Braithwaite, un tânăr ce dădea reprezentaţii**

magnetism. Ştiaţi că numai în Franţa există înjur de 8.000 de magnetiMliMl, care practică tămăduirea prin pase magnetice efectuate cu palmele Wllttr? O şedinţă de vindecare prin pase magnetice costă între 200-500 Nlh I, nu îâi România, bioenergeticienii pretind doar a zecea parte!

In anii 80, echipa profesorului Robert Morris de la Universitatea din fftlifornia a încercat să elucideze aşa zisa „telekinezie", apelând la unii gdtHaţi", dar şi la studenţi, voluntari. Tuturor li s-a cerut să-şi imagineze, Vtftutl, că pot aprinde (pentru scurt timp) un bec electric. Prin concentrare RtitMalA, majoritatea subiecţilor au reuşit, mai concludent fiind la cei piaelicaseră exerciţii de tip yoga. Or baza învăţării tehnicilor de tip

B**|i e*tc antrenarea capacităţii de concentrare mentală pe un anumit Îpc**I **Deşi rezultatele au fost impresionante, nu sunt unanim admise. Şi MUfii * mi efectuat filme documentare difuzate pe canalele de televizune MU la congresele de parapsihologic, din nou contestate de cercurile** |<IiM(IIIi **cfji de... prestidigitatori.**

PtitcUtiuiI francez Yves Rocard (1903-1992) a studiat intens magnetismul HiJUta! al unor oameni emiţând ipoteza, care a fost verificată, despre un microdepozit de magnetită în creier **[88J.** Y. Rocard a identificat **8** micro depozite de magnetită în corpul uman, de la creier şi până

la degetele mari de la picioare. A fost confirmat doar cel din creier. Tot Rocard .1 emis o ipoteză (neverificabilă), după care oamenii primitivi erau desemi loviţi de fulgere (chiar şi la **50** m pot fi efecte), aşa încât au devenii, mai magnetici, capabili de telepatie şi telekinezie. Această capacitate s .1 pierdut cu timpul, fiind activată... doar la cei „dotaţi". Faptul (observai la majoritate) că această capacitate devine activată în urma unui traumatism sau emoţii puternice, uneori defecte din naştere (orbire) trebuie luai eventual în considerare.

Care este părerea celor „dotaţi"? In afara admiterii unor capacităţi deosebite încă de la naştere a unor „dotaţi", (capitolul **2.3.),** mulţi [16**,24,4-11** admit „trezirea şarpelui Kundalini". Nu vom insista asupra sistemului de centri energetici, în număr de şapte, cu denumiri sanscrite, asemănate »n unor flori de lotus cu un număr variabil de petale (chakre). Aceşti centn se pretind a fi localizaţi în dreptul unor organe importante, mai ales a ecloi cu secreţie internă (neuroendocrine), cum sunt cele sexuale, suprarenala, ficat, pancreas, tiroida şi cele din creier. Cei iniţiaţi pretind că pot (m urma unui antrenament, iniţieri) să-şi activeze chakrele pe canale speciale asemănătoare unui şarpe situat pe linia mediană a pieptului, eliberând **u** cantitate uriaşă de energie, capabilă de orice, inclusiv minuni, telekinezie şi alte FPN. După M. Eliade **[29,30]** şi alţi cercetători, activarea **enenjiei** speciale de tip Kundalini ar corespunde stării de extaz mistic, obţinui însă pe alte căi şi cu alte efecte psihice (stări alterate ale conştiinţei?)

4.4. AURA, EFECTUL KIRLIAN ŞI CONSECINŢE

Impactul radiaţiilor asupra organismelor este extraordinar de variat **a** complex; materialul prezentat până acum în acest capitol este destul **de** sugestiv, dar încă departe de a fi complet. Nici nu se putea altfel, datorii**.i** naturii variate a radiaţiilor ce ne înconjoară, din surse atât de diferite, **eu** intensităţi în limite de **3-8** ordine de mărime. Aşa cum am mai menţionai, la intensităţi foarte slabe, la limita de măsurare a aparatelor utilizate, şansele de eroare sunt foarte mari. De aceea există atâtea discuţii, controverse

Dacă intraţi într-o biserică (mai ales ortodoxă) sau într-un muzeu **de** pictură clasică, veţi vedea că toate imaginile lui Dumnezeu, Iisus **Christos** Maica Domnului şi ale sfinţilor au capetele înconjurate de un nimb **sau** aureolă numită AURĂ (misticii creştini fac chiar diferenţieri între accsie denumiri). Toate cărţile sacre ale omenirii menţionează că Moise, când **a** coborât de pe muntele Sinai cu tablele legii, avea chipul înconjurat de <<

^%inlntt strălucitoare. Chiar şi Buddha este reprezentat uneori având o **A HM** ii luminoasă. Dar reprezentarea aurei în jurul capului Mântuitorului şi yluflnţilor a devenit o regulă în pictura bisericească. Frescele egiptene, **Indiene,** greceşti şi romane reprezentau adesea personaje sacre al căror **#ftp** eia înconjurat de o aură, deci cu mult înaintea creştinilor.

4Q0h **Au** văzut oare aceşti artişti necunoscuţi (sau şefii lor) aceste aure sau **pf** In tradiţie s-a transmis această posibilitate? Aurele unor personaje sacre **if** (I **losl** mai vizibile, deşi clarvăzătorii susţin că toţi oamenii posedă o HfthH'arc aură slabă, în culori variabile!

Desigur că în toate FPN se pune întrebarea logică: „cine este capabil * HM emită, cine poate să o vadă, există sau a existat?" Pentru credincioşi, **■pţpNitită** întrebare nu are răspuns, dar partizanii aurei au primit... „ajutoare”

jft **la** misticii creştini... care au văzut aure la unii dintre ei. Astfel, în **|IN**)I, apare cartea „Thoughtforms" (Formele gândurilor) scrisă de Charles ^Ndbeatcr şi Annie Besant, mistici ce au fondat în 1875 Societatea de ffomlie. Cartea a făcut, la vremea respectivă, destulă vâlvă, deoarece ţtilMMi ati publicat planşe în culori, care ilustrau manifestările gândurilor **ţ) f**moliilor pe care ei le sesizau.

lila in special indicată corelaţia între culoarea respectivă şi emoţia ce îpffMliieea: negru = ură; roşu = furie; roşu-pal = pasiune şi senzualitate; **| fdl**»t'ii activitate intelectuală; roz = afecţiune. Tot teosofii menţionaţi |M **lansat** ideea (păstrată şi astăzi), după care aura se poate descompune în **fftf» trei** straturi (corpuri) mental, astral şi eteric, care se întrepătrund, **fttiitic** om, animal, plantă ar avea astfel de corpuri. În aceeaşi linie de **Şimtlic,** cei „dotaţi" ar avea o aură strălucitoare, iar muritorii normali, *fkmi* **una...** mai amărâtă. Desigur, cei „dotaţi" pot vedea şi aprecia aurele IwlMftH, iar în stările de boală, acestea sunt modificate, atât ca intensitate, **HM |l . in** calitatea culorii. De aici, posibilitatea de diagnostic şi tratament!

(I *# Imn* de ei!)

Velitul clarvăzător Edgar Cayce (1877-1945), prezentat deja în **Mpllolul** 2.3., pretindea că poate distinge aurele majorităţii oamenilor; MPIIIU **sj** în cazul lui Paracelsus (1493-1541). S-au publicat numeroase **t*ţl** despre acest fenomen, pe care Ştiinţa nu îl recunoaşte, cum sunt:

mIIIP **Hiiman** Aura" de N. Regush [87], „Blueprint for Immortality: the **j** if**^trlc** Patterns of Life" (Copii pentru nemurire; modele electrice ale **îtyllhle I I**.S. Burr, „Understanding Auras" (înţelegând aurele) de Josef **UiftMtm,**

„Awarcness" (Conştiinţa) de Eillen Garett. Trebuie menţionată **irttfii „Aura** corpului uman" de Cornelia Guja [44].

ţi lu acest caz s-au găsit savanţi curioşi, dornici să lămurească într-un %\ neţul FPN. Astfel, fizicianul american John Zimmerman admite posibilitatea ca unele persoane să fie sensibile la anumite frecvenţe **alr** câmpului electromagnetic, invizibile pentru majoritatea oamenilor. **Aceste** frecvenţe ar fi mai intense la persoanele emotive sau „dotate", permiţând „vizionarea" aurei. Măsurătorile efectuate cu aparatură modernă au detectai, într-adevăr, în jurul corpului uman, un strat gros de câţiva milimetri, format din ioni de sodiu şi potasiu, particule de apă încărcate electric, unele substanţe volatile (esteri ai acizilor graşi) rezultate din transpiraţie Acest strat existent real este însă considerabil mai mic decât corpurile eterice, astrale, ale misticilor, care s-ar întinde până la l-2 metri în **jurul** întregului corp.

Şi aici pot exista surprize; încă nu avem lucrări ştiinţifice aprofundate, prelucrate statistic, asupra extinderii şi compoziţiei transpiraţiei. La fiecare om, compoziţia transpiraţiei, calitativ şi cantitativ, diferă păstrând **unele** componente, în funcţie de starea sănătăţii şi a psihicului. Câinii şi **alte** animale cu mirosul fin pot recunoaşte un om după miros, chiar după ce **a** trecut o perioadă de timp. Schimbarea compoziţiei transpiraţiei ar fi m concordanţă cu cele spuse de clarvăzători (sau cu efectul Kirlian, dese i r.

mai departe) cu privire la schimbarea culorii aurei în funcţie de emoţii, sentimente, starea sănătăţii fiecăruia.

Într-adevăr fascinantă este credinţa în existenţa unui corp astral invizibil, în jurul corpului fizic. Încă acum 3000 de ani, vechii egipteni numeau corpul astral „khat", care uneori putea părăsi corpul fizic (in timpul somnului cu vise). Existenţa corpului astral era admisă de vechii greci şi indieni, fapt menţionat în cărţile sacre, picturi religioase [33,55,87,111].

Existenţa posibilă a aurei, cel puţin în jurul capului (unde cantitatea de transpiraţie este mare), a atras atenţia profesorului Walter Kilner, met In la Spitalul Sf. Thomas din Londra. În 1911 a descoperit că poate **„vedea”**

aurele pacienţilor, dacă îi privea prin ecrane de sticlă colorate cu coloranţi din grupa dicianine. El a pretins că în acest fel poate distinge o aură **eu <•** grosime de aproximativ 15 cm în jurul pacienţilor. Ca şi clarvăzătorii.

Kilner pretindea că forma şi culoarea aurei depind de starea sănătăţii pacienţilor, utilizând acest fenomen pentru diagnostic. Kilner a publicai rezultatele sale obţinute în cursul mai multor ani în 1913, în cartea **„The**

Human Atmosphere", care a făcut multă vâlvă şi a fost condamnata vehement de British Medical Journal pentru implicaţiile oculte.

Lucrările lui Kilner au fost însă continuate de Oscar Bagnall, profcsoi de biologie la Universitatea Cambridge. În cartea sa „The Origins and Properties of the Human Aura" publicată în 1937, Bagnall pretindea < ,\ Kilner ar fi avut o capacitate de clarvăzător. Bagnall a folosit o gamă mai

IfMgA tic coloranţi inclusiv tinctura de gudron dizolvată în trietanolamină **Sin** văzut, uneori, aceste aure. El a dat şi un ipotetic mecanism.

Ne **şl** ic că, în ochi, există celule sensibile la lumină, conectate la neuronii **Ult/ltivi** din retină. În timp ce celulele în formă de conuri sunt sensibile || miori şi vedere clară, cele în formă de bastonaşe sunt receptive la **tUlrir** nocturnă, lumină difuză. Deci, după Bagnall, aura poate fi sesizată **pHll** celulele bastonaşe, specializate în lumina difuză şi care se găsesc mai **Df* la** marginea retinei. Aurele ar fi astfel sesizate mai lent, prin sticla floralã (albastru) şi nu uitându-te direct la obiectiv. Şi lucrările lui Bagnall **|W losl** ridiculizate oficial. Existenţa aurei din jurul corpurilor a primit **|R*A** lin **nou** impuls, indirect.

frtVctul **Kirlian,** descoperit accidental de soţii Kirlian în 1939, este, ***MU*****|** cel mai tipic exemplu al dificultăţilor cercetării ştiinţifice în tMk'itiul FPN. Cum este posibil ca un fenomen neexplicabil să rămână **\ o** curiozitate, într-o epocă supratehnicizată şi avidă de descoperiri UUAtoare? Dar să dăm curs povestirii descoperirii, interpretării şi utilizării **iMMiii** siraniu, neînţeles fenomen.

In PM9, Semion D. Kirlian era cel mai priceput tehnician electronist

«i **Kiasnodar,** provincia Kuban din sudul URSS, în apropierea Mării Kirlian lucra ca electrician la spitalul din Krasnodar, iar soţia sa, **Vitamina,** era ziaristă la un ziar local. Kirlian, demontând un aparat de **IteltA** frecvenţă destinat electroterapiei, a văzut o strălucire luminoasă llU« **im** electrod al aparatului şi pielea unui pacient. A vrut să fotografieze H**WMUUHIU**l folosind chiar mâna sa. Şi-a dat seama că dacă îşi fixează 'm**/ii** direct pe mână peste placa fotografică obţine o imagine ciudată **illll sale** (un contur) fără a mai folosi un aparat fotografic. În jurul **ffMlUtiliii** mâinii sale erau o multitudine de puncte luminoase, străluci**tt*m |l colorate.**

Kirlian şi cu soţia au început să lucreze intens la această descoperire, Intonând continuu aparatura, brevetând în cursul vieţii peste 40 de **"ii*** Nici acum nu există o aparatură standard, comercializată, ci doar (gŞtOVi/aţii.

Aparatura necesară studiului efectului Kirlian se compune • Milnclpiu dintr-un generator de unde electromagnetice **„de** înaltă

tv#niB^{M}, între 75.000-200.000 oscilaţii pe secundă (75-200 kHz), **Ihi**/Î, plăci (filme) fotografice, amplificatoare cuplate la diverse **«wlllve:** microscop, osciloscop etc. [16].

• 'Hi**tea** senzaţională intervine... istoric. Timp de 15 ani, soţii Kirlian

JIU **(Acul** publică descoperirea lor de teama terorii staliniste. Apoi au Minat treptat cercurile ştiinţifice, care au fost receptive, variat, de la IMiaMii la indiferenţă. Soţii Kirlian au înregistrat mii de imagini; de la

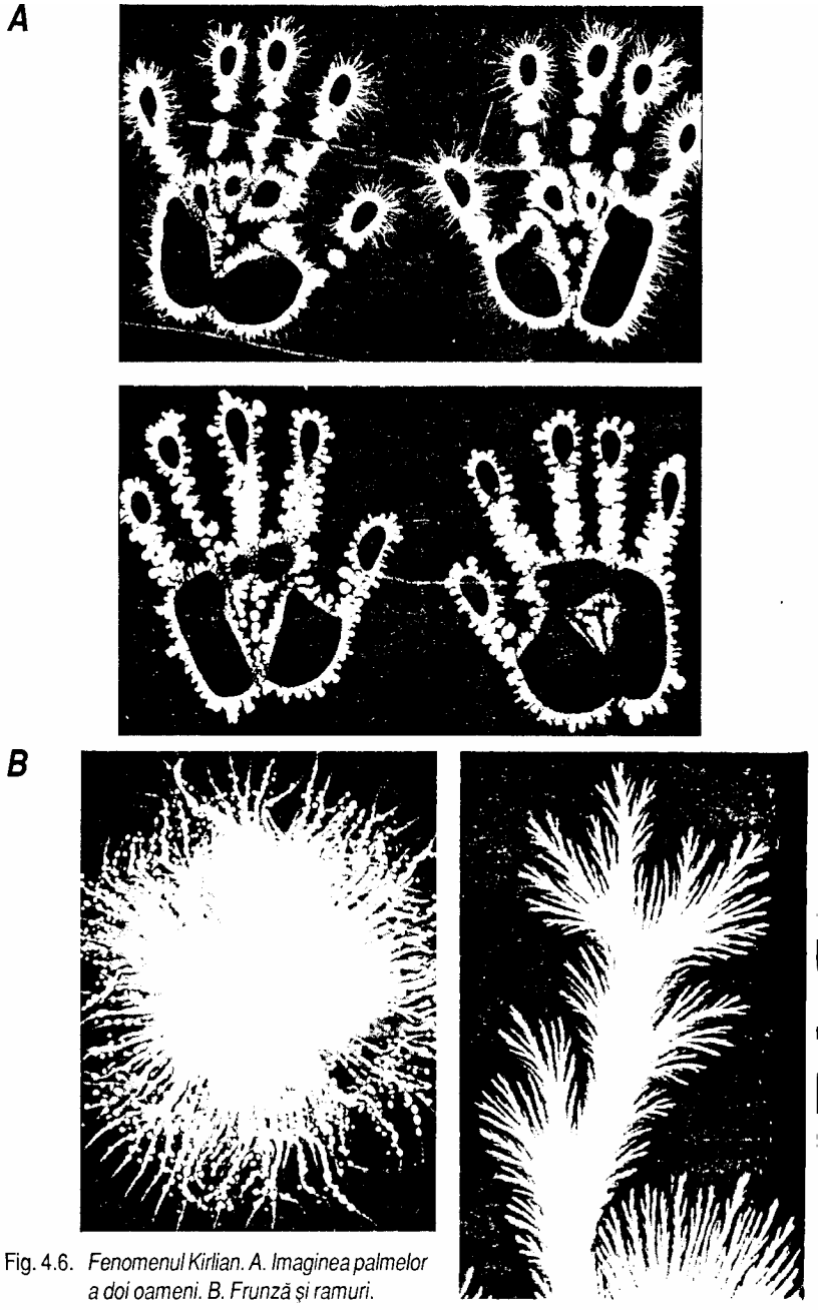

Fig. 4.6. *Fenomenul Kirlian. A. Imaginea palmelor a doi oameni. B. Frunză şi ramuri.*

Rtttnrdc, chei metalice la frunze, plante şi mâini. Cele mai interesante au ftiM imaginile obţinute de la frunze, diferite în funcţie de specie şi modificate ()ţlv'A proveneau de la plante bolnave. După culegere, frunzele îşi

păstrau luminozitatea doar maximum o zi. Într-o zi, Kirlian şi-a auto-diagnosticat (Ml atac ischemic miocardic. De altfel, ambii soţi Kirlian au murit prematur i)# leucemie! (Efectele câmpului de înaltă frecvenţă de lungă durată.) **|*HVvMea** efectului Kirlian continuă.

Cercurile oficiale ştiinţifice sovietice nu au ştiut ce utilizare să dea fenomenului Kirlian. De abia în 1960, Kirlian primeşte o mică subvenţie **ţHMitiu** continuarea cercetărilor şi în 1962 se înfiinţează o unitate de t#iielarc specializată. Povestiri detaliate despre experimentele soţilor kirlian pot fi găsite în multe cărţi, şi în limba română [16,21,44,80].

l'freeinrile sovietice asupra efectului Kirlian au rămas secrete până în Î^K, când, brusc, autorităţile permit ziaristelor americane S. Ostrander ţi4* Sehroeder [79] să viziteze anumite institute specializate în studiul **^N,** printre care şi cel destinat efectului Kirlian.

A|a a ajuns (în 1970) la cunoştinţa Occidentului descoperirea soţilor Kirlian. Kcacţia a fost atât entuziastă, cât şi contradictorie la fel de vehement, t^l mai entuziaşti au fost profesorul italian Armando O. Gross şi cercetăţftltea Thclma Moss de la Institutul de Neuropsihiatrie al Universităţii tWMornia. T. Moss a efectuat fotografii de tip Kirlian a 40 de cupluri, **VmtMatftiid** că simpatia şi antipatia spontană sunt în concordanţă cu forma şi IHI**mimcii** imaginii. Emoţiile subiecţilor modifică forma şi culorile imaginii, l^t*! confirmat de lucrările independente ale profesorului Gross, cât şi ale tIluia J. Ilulbacher, R. Miller, R. Wagner, M. Gaikin etc. Începând cu **MM!** 'HO, o scrie de cercetători români, lucrând independent şi cu instalaţii !lH|ifnvi**/ate,** a efectuat studii asupra efectului Kirlian. Menţionăm nume

KHmetite: Cornelia Guja (Centrul de Antropologie), Eugen Celan, Florin flllIrrscu, D. Constantin, M. Godeanu etc, şi unele publicaţii [16,21,44].

Ihelma Moss a format o echipă de entuziaşti compusă dintr-un fost **HHt** rff afaceri, Kendall Johnson şi psihiatrul Mantague Ullman, care au ÎBWIlatal că aurele mâinilor celor care practică tratamente prin bioenergie ltHM||itiMism personal) scad ca intensitate, crescând cele din jurul capului ^Minţilor, ca şi cum ar avea loc un schimb de energie (efect „healer", #iittlftt Alnr). Un schimb energetic ar avea loc şi între doi îndrăgostiţi, lift **M» N**A**I tita** cu „foc". După o şedinţă de „magnetizare", aura pacienţilor ^JHttiltflrfl **atât** ca formă, cât şi coloristic. Ruşii au fotografiat chiar aura ■Will picior... amputat!

|i lotuşi, criticile vehemente continuă din partea oficială, a Ştiinţei.

|fc*pft unii cercetători americani, efectul Kirlian nu este decât o sumă de descărcări de gaze refect corona). Prin utilizarea radiaţiilor de înaltă frecvcnta (ale căror efecte asupra organismului sunt doar parţial cunoscute) se produ”

descărcări electrice ce implică stratul de ioni şi molecule care înconjm.i orice obiect sau fiinţă. Aşa cum se poate observa în figurile 4.6.. I.i marginile obiectelor sau mâinilor fotografiate apar centri mai luminoşi numiţi strimeri ce se formează ca rezultat al unor descărcări în avalanşa iniţiate de electronii smulşi prin câmpul de înaltă tensiune, care acţionca/.i asupra stratului exterior. Energia angrenată în formarea strimerilor depin< Iede multiple interacţiuni între ionii exteriori obiectului, câmpul de înalta tensiune şi alţi factori externi şi interni (legaţi de obiectul expus). Radiaţiile electromagnetice de înaltă frecvenţă conţin o cantitate mare de energic, capabilă să producă descărcări electrice în partea vizibilă a spectrului Prin impact, chiar de scurtă durată (secunde), se transmite subiectului <„

cantitate mare de energie.

Consecinţele efectului Kirlian sunt neaşteptate. Aşa cum am amintii mai sus, savanţii ruşi nu au ştiut ce explicaţie şi utilitate poate fi atribuit.!

acestui efect. Aşa se explică de ce ziaristelor americane Ostrandci i Schroeder [79] li s-a dat voie în 1968 să viziteze câteva instituţii soviet u e specializate în studiul FPN, inclusiv efectul Kirlian. În schimb, KGB i savanţii sovietici afiliaţi au realizat consecinţele impactului radiaţiilor de frecvenţă înaltă (mai târziu şi de foarte joasă frecvenţă) asupra organisme l< >i mai ales a celui uman.

Doctorul Viktor Iniuşin a realizat că prin efectul Kirlian se pot diagnost u a oamenii „dotaţi psihic", emotivii, la care stratul exterior de ioni este mai mare. Efectele uneori nocive ale expunerii la câmpuri electromagnetice de înaltă frecvenţă au fost luate în serios, în schimb occidentalii nu le .m admis mult timp. Într-adevăr, tehnicienii care lucrează cu instalaţii rai lai au dureri de cap, halucinaţii şi... cancer. Radiaţiile radar au o lungime de undă mică (1-12 cm), dar cu frecvenţe mari, variabile între 300-3000 MII/ Inginerul ceh Robert Pavlita a creat un generator de unde psihotronice, de fapt de radiaţii electromagnetice de înaltă frecvenţă, „botezat" însă generator de energie bioplasmatică. Ziaristele americane mai sus citate au putut vedea cum generatorul lui Pavlita poate muta de la distanţa n cutie de chibrituri sau să ucidă nişte muşte [79].

Americanii au fost uimiţi de progresele sovietice în domeniul paranormalului şi al manipulării psihice a oamenilor. CIA a declanşai

programul MKULTRA de manipulare psihică a oamenilor prin folosirea halucinogenelor de tip LSD (vezi capitolul 3.4.). În schimb, KGN ui sovietic a preluat din efectul Kirlian doar acţiunea câmpului de frecvente extreme (înalte şi foarte joase), cât şi generatoarele de tip Pavlita. Sul» **fJMttktccrca** generalului Oleg Kalughin, s-a studiat efectul radiaţiilor **flit** fiomagnetice cu frecvenţe sub 1000 MHz, care pătrund până la organele **fcHtHhc şi** afectează mai ales funcţionalitatea creierului [17,46).

' **Arsenalul** sovietic de manipulare psihică prin radiaţii cu frecvenţe **labile a** fost experimentat timp de doi ani (1975-1976) asupra ambasadei **M «lin** Moscova. Ca urmare, doi ambasadori şi alţi funcţionari s-au **Hilnăvit** de cancer. Ambasadorul SUA, Walter Stoessel, şi doctorul **Intelt** llecker şi-au dat seama de această acţiune, determinând construirea **|| noi** clădiri pentru ambasadă. Sovieticii au experimentat efectul **Hlţlilor cu** frecvenţă foarte joasă sau foarte înaltă pe sute de oameni.

Micimii s-au lămurit, destul de târziu, datorită informaţiilor date de **Ifinorul** N. Khoklov, care a lucrat la acest program şi a fugit în SUA.

M **PĂDURI, PIETRE ŞI CASE „MAGICE"**

I >rii'c cane de popularizare despre „enigme nedezlegate" care se respectă **Itvotdn un** capitol pietrelor sacre, monumentelor megalitice din Egipt, **Pflcn** Centrală sau dolmenilor şi menhirilor din Europa occidentală.

Mu documentare suplimentară, menţionăm capitolul „Obsesia pietrei”

I **iMiiten** „Bănuiala unei umbre" a scriitorului ceh L. Soucek.

Oiimcnii au fost întotdeauna atraşi de... pietre, care probabil au sugerat **meip,** lorţă, stabilitate, însuşiri care au fost preţuite din cele mai vechi **impui I** Şi acum, în mileniul al treilea, stâncile „cioplite" de puterea **lliMului şi a** ploilor au rămas obiective turistice sau de veneraţie (de **|t*Mfi|ilu** Babele" şi „Sfinxul" din munţii Bucegi). În preistoria religiei, **tWMMMnul şi** totetismul au fost principalele credinţe la îndemâna protejării

6Ulmilor. Cele mai răspândite obiecte animiste sau totemice au fost **ii»** (stânci), pădurile şi izvoarele, dar şi unele râuri. Pe lângă forţă şi **ilîlttlc, apa** era esenţială vieţii, iar pădurile erau loc de refugiu şi de

t**UMenlA** (ofereau lemn, vânat). În plus, conform interpretării simbolurilor **M|, ionic** acestea sunt imagini ale subconştientului.

Adniiiiva lor a fost atât de mare, încât a supravieţuit religiilor mai **IM** * im* **uneori** le-au adoptat. Cazul cel mai ilustrativ este al celebrei **SMf? kmilm** (probabil meteorit) îmbrăcate în negru, obiectivul principal **PjWlpfImijului** la Mecca al musulmanilor. Monumentele megalitice de la **IMu** liui**}»e şi** Averbury

sunt atât obiective turistice, cât şi de veneraţie MtHHMlvMiilfl de secta druizilor moderni), latăşi o listă foarte sumară a **pptHtlm magice** din lume.

I Ulrt unor obiective turistice sau de veneraţie este destul de bizară. Se **^•iMiinl,** iu primul rând, stânci şi monumente ciudate, la care pot fi

Numele	Localizare	Manifestări
Stânca Men-an-Tol	Cornwall, Anglia	Ritualuri, obiect cult
Stânca Long Stone	Gloucestershire, Anglia	Idem
Stânca cu zodiac	Glastonbury, Anglia	Idem
Monumentele megalitice	Stonehenge, Averbury, Anglia	Obiective turistice
Falia de la Mochras	Ţara Galilor, Anglia	Mişcări seismice cu fulgere/sfere
Madonna Rock	La Spezia, Italia	Idem
San Benedetto	Marea Adriatica, Italia	Peste 100 nave scufundate
Fântânile cu pietre	Irlanda	Obiecte de cult străvechi
Cimitirul Aliscamps	St.Trophine, Regiunea Arles, Franţa	Halucinaţii vizuale
Fântâni cu ape minerale	In toată lumea (Franţa, România)	Vindecări sau remisiuni
Menhi	Văile	Ritualuri,

ri, dolmeni	**Magra, Luinigiana, Italia**	**vindecări**
Pădurea Broceliande	**Bretania, lângă Rennes**	**Halucinaţii, vindecări**
Pădurea Baciu	**Cluj-Napoca, România**	**Halucinaţii, dar şi fotograin . unor obiecte globulare**
Costeşti-Argeş	**România**	**Ploi cu pietre zburătoare**
Sinea Veche	**Făgăraş - România**	**Desene vechi, sfere luminoa**
Stejarul diavolului	**Compton Hill, Norfolk, SUA**	**Nu arde, nu poate fi tăiat**
Magnetic Hill	**Moncton, Canada şi Vortex Hill (Oregon, SUA)**	**Anomalii ale gravitaţiei**
Ayers Rock, stâncă uriaşă	**Deşertul Australiei**	**Anomalii magnetice, viziuni**
Zona Buşteni-Sinaia	**Buşteni**	**Mici cutremure, încărcare electrică anormală**
Mănăstirea	**Cataloni**	**Fenomen**

Oliete	**a, Spania**	**e luminoase**

adăugate alte sute de menhiri, dolmeni, ce se întind în Europa din insuld Malta până în Anglia. Bineînţeles, efectele psihice nu apar la oricine

În al doilea rând, apar fântânile sau unele izvoare şi, cel mai hi/ai unele păduri „magice". Pădurea Baciu este un loc ce a atras mii de viziiaimi dar unii au „văzut" ceva, ba chiar s-au făcut sute de fotografii ale UIMII obiecte globulare, mişcătoare [80]. Chiar şi un film fotografic înlaşiinH va fi impresionat, dezvăluind la developare aceleaşi obiecte globul.110 difuze.

Cil/ui stejarului din Compton Hill a fost mult mediatizat. S-a încercat **Wmirea** lui la arderea unor vrăjitoare sau ca spânzurătoare: crăcile se **| fM| teau.** Nti a ars, deşi copacii din jur au dispărut de mult. Nimeni nu mai **| typu srt** I taie.

Desigur, la această listă pot fi adăugate castelele cu stafii din Anglia, *ttto* ţi uncie case „blestemate" în care locatarii nu mai vor să stea din £ltl#a unor „vizite" nedorite. După cum am menţionat în capitolul 1.1., •Huill recente multidisciplinare, efectuate cu aparatura anului 2000 în **Htt**»!f castele renumite pentru găzduirea unor stafii, nu au dat rezultate (taille clare. Mai există case în care locatarii s-au îmbolnăvit de cancer (HM **o** proporţie mai mare decât o simplă probabilitate. La unele case din kPPMMn categorie s-au măsurat nivele mari de radiaţii radioactive sau de (lituh, ui» clement chimic în stare de gaz, toxic.

« Dlipfl cum am afirmat la începutul acestui capitol, câmpul geomagnetic |) ^Amantului este discontinuu, iar animalele şi probabil unii oameni DINI nmsibili la variaţiile acestuia. Aceste variaţii pot fi chiar de mai (Hulii ordine de mărime. Albiile unor râuri uneori urmăresc liniile câmpului 4 pIlMia^uetic, iar multe drumuri sau şosele s-au construit pe albiile unor Hun *le niult secate. În orice ţară, se cunosc şosele pe care frecvenţa unor ideale este mult mai mare decât media. Celebra şosea numărul 66 din

Cui Aikansas este renumită, iar în România, dealul Feleacului pare să **I ffcoidul.** Discontinuităţile câmpului geomagnetic pot fi şi în zona **Jpdiof** case. Trebuie menţionat că la multe popoare, mai ales la chinezi, **popoare** germanice şi scandinave, a existat o tradiţie după care **PPMtuiiea** unei case să se facă numai după o prealabilă „examinare" a fpyltil **de către** un şaman, radiestezist sau... mai târziu, preot.

,.+■ Mitologiile tuturor popoarelor, cărţile sacre, superstiţiile locale admit **§^«it ii(a** unor locuri sau case „blestemate", în care s-a săvârşit o crimă

S**MJtHtMfl nan** cineva a suferit mult. Tot după aceste surse sau din diverse **fiţi fftmic.** se admite sensibilitatea unor animale, fie domestice (câine, MlMll Mtu sălbatice (şobolan, şerpi) la astfel de locuri. Aceste animale, i In case **sau** camere „blestemate", au avut un comportament agresiv **|f)# panica,** total diferit faţă de alte locuri. Aceste animale au o acuitate MMltş a simţurilor, fiind sensibile la domenii mai largi ale undelor ItiMia**^netice** şi sonore sau la variaţii ale câmpului geomagnetic. După **llHnlo^ia** ştiinţifică, astfel de locuri sunt „puncte de intersecţie" ale **(film** de **loiţfl ale** unor câmpuri energetice telurice (ley lines), unde pot **^mieti lenumene** exotice [10,21,44,80,100].

| «M« a eleclele radiaţiilor electromagnetice asupra omului şi animalelor **P** fHfi! mai mult sau mai puţin acceptate, cele legate de interacţiunea

câmpurilor geomagnetice şi de energii foarte joase sau foarte mari, **surscln”**

de infraroşii, microunde, ultrasunete şi infrasunete sunt încă **obicei dr** studii teoretice, dar şi practice (medical, militar, comunicaţii, **publiciiaie** etc). Cercetarea sensibilităţii unor animale la apariţia unui cutremur **r.i*'** de mult cunoscută şi intens studiată de chinezi şi japonezi. Seismologi!

admitea un cutremur mai mare este precedat mai înainte de unde **seismu P** şi infrasunete sesizate de unele animale. Chinezii utilizează în mod **cuini!**

sensibilitatea unor animale (şobolani, castori) pentru prezicerea **culm** murelor [78].

4.6. RADIESTEZIA

Radiestezia este capacitatea unor persoane „dotate" (termen ce **apait?**

la orice FPN), de a detecta surse de apă subterane cu ajutorul unui **pendul** sau a unor dispozitive simple: cracă de lemn în formă de Y ori sâiinA groasă în formă de L (se folosesc două, pentru fiecare mână). Persoana „dotată" ţine în mână „instrumentul" respectiv şi merge pe teren; deasupin unei surse de apă (uneori obiect metalic), dispozitivul se mişcă, zvâcneşte sau cresc rotaţiile pendulului. Termenul de radiestezie a fost introdus m 1929 de abatele Bouly (1865-1958) care a şi înfiinţat prima societate «te radiestezişti. Numele provine din latinescul „radius" (rază) şi din grecesi ni „aisthesis" (senzaţie). În limba engleză se foloseşte cuvântul „dowsiiij»", în germană „rutenlehre", iar în rusă „biofiziceski efekt". În China, **de mii** de ani, construirea unei noi case este precedată de vizita unui radiestc/ii, care alege

locul respectiv. În mormintele faraonilor s-au găsit **pendul*** radiestezice. Fântânarii existenţi şi la noi erau radiestezişti fără **diplom/i**

Radiestezistul cel mai celebru a fost... Moise, care, după cum se **spum** în Biblie, în cursul lungului drum prin ţinutul pustiu din peninsula **Smai,** a lovit cu toiagul lângă o stâncă, de unde a ţâşnit apa mult dorită. Radiesiivid sub forma fântânarilor a existat la toate popoarele, uneori fiind una dintn* „specialităţile" şamanilor [29,70].

De altfel, radiestezişti au succes şi ca tămăduitori amatori. Într-adevAi, cărţile mai noi de radiestezie [52,100] menţionează că nu are importanţii calitatea lemnului sau greutatea de la capătul pendulului. Pentru a-şi du importanţă, vechile tratate pretindeau ca baghetele să fie făcute din **lemn** de alun. Ulterior s-a observat că: n-are importanţă natura baghetei greutatea pendulului poate varia între 20-50 g, iar lungimea firului **iniu*** 10-20 cm. Cu ajutorul pendulei, unii radiestezişti pot găsi izvoare de **apii** zăcăminte metalice, comori, cadavre, doar concentrându-se deasupra **unu** hărţi!

In medicul neurolog Albert Abrams din San Francisco a dat la JlH parte clientela destul de răspândită, apucându-se de radiestezie. Prima ^ fUfte, „Spondylotherapy", conţinea bazele unei noi tehnici de tratament, **$t** ate radiestezia se amesteca cu osteopatia şi chiropractica. Dezavuat de (Mediu, ilr. Abrams a avut succes la public, astfel că, în 1914, publică o **^byA** vaite „New Concepts of Diagnosis and Treatment" în care arăta că **Hilit** este o „nearmonizare a oscilaţiilor electronice" şi a lansat ca **^pipn**/itiv de diagnostic „cutia neagră". În cutie se punea o probă din **'■Unele** pacientului şi cu o placă metalică aceasta era ataşată de fruntea llPMe/.istului. A se consulta şi capitolul 8.5.

Cu (oale acestea, radiestezia a „traversat" istoria cu uşurinţă, nefiind **iîcutată,** fiind, de fapt, utilă. După unii, sceptrul regilor ar reprezenta, **Hbnlic,** bagheta radiestezişti1or [57]. Radiestezia a fost folosită de mult i **Niinia,** Statele Unite, pentru prospecţiuni geologice. Chiar în al doilea H#I**m»i** mondial, armata germană a folosit radiestezişti pentru detectarea **{Huitelor de** apă, iar cea americană, în Vietnam, pentru descoperirea **Junglelor** săpate de vietnamezi. Ştiaţi că renumitul Uri Geller (menţionat **f^Hpîlolul** 2.3.) câştigă binişor prin înfiinţarea unei firme de prospecţiuni **ţPtiluniec** prin... radiestezie?

ttiiieinţcles că radiestezia a fost studiată de mulţi oameni de ştiinţă, **m* !t»*iv de cei** care practică pseudoştiinţa. De aceea au apărut noi termeni, **pMHhi aceeaşi** însuşire: „Biosenzor uman" sau „Biolocaţie".

J **fttilesorul** Yves Rocard, fizician francez (1903-1992), deja menţionat **JR iepul** capitol, a efectuat primele studii ştiinţifice în care a subliniat **fulul** P^**enţial al** „radiestezistului dotat". El a emis pentru prima dată ipoteza ţtft| **dupft care** omul ar conţine în corp un minuscul depozit de magnetită, *mâ* **deja** menţionat. Biologii americani Gould şi Kirschvnik de la celebra **yflivpiMlatc** Princetown au descoperit în creierul de om, balene, delfini, **^ phfUmhci** şi albine, minuscule cristale de magnetită, implicate în orientare **|)itle*i£iir, supuse** câmpului geomagnetic. Existenţa cristalelor de magJpMI **In creierul** uman a fost confirmată de studiile lui Robin Baker de la **PMtPftlfutca** din Manchester.

I hipfi Y. Rocard, doar un om din zece mii posedă această calitate, deşi **| l**|il **Mlinnrt că** în stare latentă există la 70% din oameni. Proprietatea de **Kili#Me**/ic **ar** fi **mai** accentuată la femei (deşi nu se cunosc specialiste) şi **AtpHie dacă sc** poartă mănuşi de piele sau sub hipnoză. Preşedintele fN**^ipimii** Americane de Radiestezie, Zaboj Harvalik, a efectuat un test **4feithllHaic a** calităţilor: a îngropat un cablu electric între doi electrozi **jtlH ime a trecut** curent electric, ce producea un câmp magnetic; deci o |. |ft|**tei**-UHHA in condiţii ştiinţifice de reproducere. Cei care posedă această calitate detectează cablul din prima încercare, apoi performanţele se,ui Dacă cei sensibili beau un pahar cu apă, performanţele cresc de zece mi în schimb o masă copioasă micşorează până la dispariţie calitatea respectiv.i.

la fel dacă radiestezistul poartă o cască militară din oţel. Se afirmă ca i«i dotaţi pot sesiza variaţii ale câmpului magnetic de ordinul IO^4 Gauss/m corespunzător unei monede metalice îngropate în pământ. Curios, anomalii magnetice mari de IO^2 Gauss atenuează efectul.

Tudor Opriş, în volumul 4 al cărţii sale „Bios" 178], despre caracteristicile surprinzătoare ale lumii organismelor vii, dedică un capitol radiestc/iei După Opriş, radiestezia îşi are originile în „hidrotropismul pozitiv", pun urmare în capacitatea plantelor şi a altor fiinţe de a căuta apa în mediul m care trăiesc. Dacă la plante, total dependente de apă, hidrotropismul esie evident, la alte animale este de asemenea prezent prin urmărirea compoii.i mentului. Răcuşorii (Amfipode) sau puii de broască ţestoasă aflaţi pe uscat aleargă imediat direct spre apă, deşi nu o pot vedea. Elefanţii, ui condiţii de secetă, adulmecă izvoare ascunse de apă, dezgropându-lc pi ui săpare cu colţii şi trompa. Probabil că şi oamenii primitivi erau dotaţi i u astfel de capacitate radiestezică.

Geologul olandez Solco Tromp de la Universitatea din Halle a efectuat studii fiziologice pe radiestezişti. Trecerea unui radiestezist pe deasupia unei zone cu câmp activ radiestezie (unde se manifestă o variaţie a câmpului geomagnetic) determină o decontractare a musculaturii mâi ni Ini.

observabilă prin oscilaţiile baghetei sau pendulului. Surprinzător, în timp ce şoarecii şi alte animale evită astfel de câmpuri active, furnicile şi viespii» le preferă, construindu-şi cuiburile preferenţial în aceste locuri [781.

Printre rarisimii savanţi români ce au studiat radiestezia, se numai,i dr. astronom Irina Predeanu, care a efectuat o serie de studii ştiinţifice Persoanele sensibile la anomalii geomagnetice pot sesiza diferenţe de ?\) 30 nT, în schimb apare un fenomen de saturaţie la 500-600 nT. In piu*, această sensibilitate acţionează la persoanele „dotate" conform unui ritm circadian, cu două maxime între orele 6-11 şi 15-19, despărţite de un minim în jurul orei 13, când această proprietate scade aproape de zeu”

Aceste variaţii circadiene sunt legate de modificările diurne ale câmpului geomagnetic terestru.

Şi totuşi, în ciuda acestor performanţe ale unor radiestezişti, socotiţi că posedă şi clarviziune, majoritatea cercurilor ştiinţifice neagă existenţa acestei proprietăţi. Aşa cum s-a arătat recent printr-un documentai prezentat pe canalul Discovery, chiar şi cel mai talentat radiestezist poseda (ca toţi oamenii), un reflex ideomotor al muşchilor mâinii, care prodm e mici oscilaţii imperceptibile ale baghetei sau pendulului. Oscilaţiile mai

MttHl Html sub influenţă emotivă, iar descoperirile lor sunt întâmplătoare

t**H#**»epeiabile, fiind supuse influenţei mai multor factori externi şi interni, **lt#** caic nu există o relaţie clară şi logică. Intensitatea mişcărilor **I^Miuoloarc** variază enorm individual. Reflexele ideomotoare au fost **JtyţOM** iile încă din 1853, când renumitul fizician englez Faraday a construit **W** anulat pentru măsurarea acestor mişcări involuntare, insesizabile cu **gătiţii** liber. Reflexele ideomotoare au mai fost studiate de psihofiziologul **Ai** | iMiinann (care a construit aparate speciale de măsurat) şi neurologul *f* **M** Sreenov. După aceşti savanţi, reflexele ideomotoare pot explica **M**^Mcvia, spiritismul (cu mişcări), cât şi unele numere de prestidigitaţie.

J^TltEPATIA, CLARVIZIUNEA ŞI PREMONIŢIA

I IJJ 'IPATIA este definită ca „posibilitatea de comunicare a gândirii r**! tini** indivizi, independent de simţurile obişnuite (limbaj, gesturi)”

Uluire). Telepatia este, poate, FPN cel mai cunoscut şi... admis de **fcfellft** lumea. Într-adevăr, doi soţi, care manifestă afecţiune reciprocă, **ftlt**|ti urni mulţi ani de convieţuire, ajung adesea să-şi transmită unele

(IIMlMii **(VI** mai des citat caz este al transmiterii telepatice dintre mamă Hipil **In** ambele cazuri, criticii citează obişnuinţa de a gândi asemănător, **ţH «MH**'iaţii de idei generate de aceiaşi stimuli sau înţelegerea unor

t**iHilAţi ale** copilului de către mamă, inclusiv a unor stări de urgenţă.

Httiiicnrea între gemeni este şi mai reală, dar şi mai impresionantă, lelrpalia este menţionată atât în cărţile sacre ale omenirii, cât şi de **HMnl^t**i. **cum** a fost Paracelsus, dar numele i-a fost conferit în 1882 de **My«M>.,** unul dintre fondatorii Societăţii de Cercetări Psihice, însemnând **gttttlţlie** di la distanţă". Cu toate acestea, profesorul J. B. Rhine, fondatorul **MtHiilui** laborator specializat în parapsihologic la Universitatea Duke **INl I** M**II ham, a** introdus termenul de percepţie extrasenzorială (ESP), **£|t *m* est»,** ulterior, a căpătat o conotaţie mai largă. În URSS se folosea **-ţfttttMMil de** biocomunicare, pentru a cuprinde şi schimbul de informaţii **H ipiiie** chiar la nivel celular.

Iţii» mlevăr, şcoala sovietică şi cărţile româneşti care s-au inspirat din

ElltA nursă 116] au descris cu entuziasm „efectul citopatic în oglindă”

nym II in anii '70 de biologul sovietic V.Kazancev. În aceste experimente, A i tihni i din aceeaşi specie de bacterii au fost puse în plăci similare pe gfitftttlhtii miilor şi acesta într-un termostat. Numai o cultură era „agresată"

E**l inoculare** cu viruşi sau tratată cu clorură mercurică sau iradiată cu n Miale de radiaţii UV. După un interval de 24 ore, celulele care nu **litMfl adresate** aveau aceleaşi modificări patologice şi aproximativ un număr similar de supravieţuitori. Efectul citopatic reuşea doar daci < «V două culturi erau despărţite printr-o fereastră din cuarţ (permeahila U radiaţii electromagnetice), dar şi dacă se menţinea un întuneric coiu|«l»i la o temperatura minimă de 30°C.

Acest efect nu a fost recunoscut de cercetătorii din Occidcui !**h** unanimitate s-a admis că fenomenul de telepatie are loc între un om |* post de emiţător (agent) şi altul pe cel de receptor (recipient). IViim-In studii ale telepatiei începute chiar de Mesmer au continuat şi continui prin implicarea unor savanţi de renume şi institute specializate. Menţii >II.**W** astfel: pe astronomul Camille Flammarion, psihiatri celebri ca Ch.ulti Richet (1850-1935) laureat al premiului Nobel, S. Freud, C. G. .1111% alţi medici, ca Eugene

Osty, R. Warcollier. Richet şi ultimii doi citaţi *Mi* fost succesiv preşedinţi ai Institutului Metafizic Internaţional cu sediul U Paris. Mai putem adăuga pe medicul francez Alexis Carrel (1873-l ‘H 11: J laureat al premiului Nobel şi contemporani: astronautul Edgar MiieM ' care a transmis în 1971 mesaje telepatice din racheta Apollo I I '.p»**p|** Pământ, psihiatrul Thomas Bouchard de la Universitatea din Minne\uht. **I** fizicianul englez Robert Cantor şi un lung şir de savanţi ruşi începând .»» doctorul L. Vasiliev de la Universitatea din Leningrad. Profesorul I II | RHINE, deja menţionat de mai multe ori, a fost cel care a introdus ceieei.ni.

ştiinţifice statistice în telepatie.

Cu ajutorul unui colaborator, Karl Zenner, a confecţionat cărţi de |m speciale (fig.4.7.), pe care erau desenate figuri geometrice simple, Ulmi* şi-a dat primul seama că, prin telepatie, se transmit mai uşor imagini ..m» (simboluri. Rhine a introdus experimente controlate [80]. Omul-emiţahn stătea într-o cameră, iar celălalt în alta. La intervale de 30 de secund«u agentul alegea o carte Zenner din cele 25 existente, iar recipientul alej-ră şi el o carte. Bineînţeles, ambii experimentatori se concentrau în prealabil emiţătorul imaginându-şi imaginea în gând. Astfel de experimente au h»m repetate de mii de ori în toată lumea, cu rezultate variabile, cele rcir**.iii*** depăşind cu mult probabilitatea simplă (20%). Din studiile efectuate \ mi **1** obţinut câteva concluzii: *

1. Telepatia are loc indiferent de distanţa dintre cei doi pai ten. »i (fapt uneori discutabil). Acesta este unul dintre argumentele 1 el# mai disputate.

2. Şansele de reuşită sunt mult mai mari dacă între cei doi e\r**.M** relaţii de simpatie sau afecţiune (în implicarea emoţiilor).

3. Stările afective, emoţiile se transmit cel mai uşor. Aşa se explii i frecvenţa mare a mesajelor telepatice între doi soţi, dar **mai** ak* **I** între mamă şi bebeluş.]

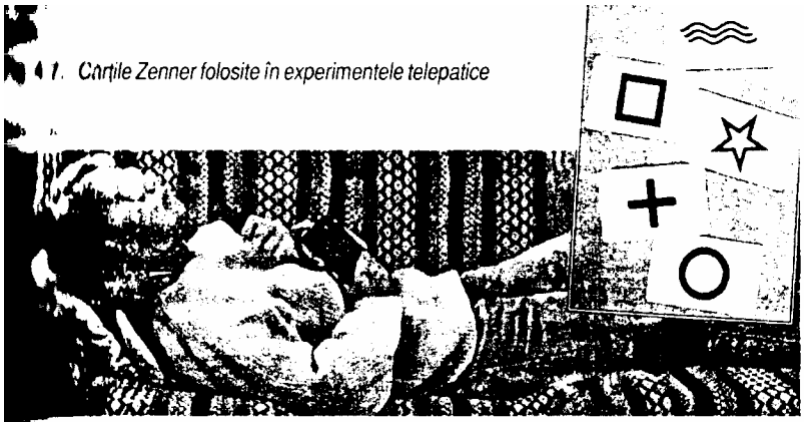

Cărţile Zenner folosite în experimentele telepatice

4, Persoanele emotive, mai ales femeile, au şanse mai mari de a fi active telepatic. Femeile posedă un grad mai mare de empatie şi w fi mai apte.

Îl, Experimentele telepatice nu reuşesc în atmosferă psihică de constrângere sau cu emoţii negative.

fi. După medicul american Samuel Soal, cei mai buni telepaţi sunt copiii, adulţii emotivi, ilogici şi intuitivi. Extrovertiţîi sunt mai buni decât introvertiţii. Drogurile depresive inhibă, iar alcoolul în mică cantitate, precum şi cafeaua, stimulează performanţele experimentelor telepatice.

1, fu momentul transmisiei telepatice se produce o creştere a activităţii electrice a creierului şi o scădere a tonusului muscular, apar modificări ale repartiţiei gazelor din respiraţie (oxigen şi dioxid de carbon). Aceste modificări fiziologice seamănă mult şi semnificativ cu cele observate la yoghinii aflaţi în transă (meditaţie).

M, Comunicările telepatice au mare adâncime de penetrare în mediul aerian, acvatic, terestru, metalic, în cuşca de tip Faraday (care ecranează receptorul prin pereţi groşi din plumb), nu interfera în gama $15xl0^{3}$-10^{9} Hz, iar viteza de transmisie a mesajului este destul de mică, variind între 0.2-l bit/secundă.

M, După dr. Eugen Celan [16], atât la receptor, cât şi la persoana emiţătoare s-a decelat prezenţa undelor cerebrale tip alfa (8-10 Hz) In faza iniţială a transmisiei, după care la receptor se constată o «cădere a intensităţii cu aproximaţi^ 25%.

10. Se cunosc foarte multe cazuri de transmisii de mesaje telepaiu < între om şi animale; mai ales de cele afective între stăpân - **câim** (cal).

11. Toţi cercetătorii au observat în cursul experimentelor instalau,» unei stări de oboseală la ambii parteneri, dependentă de constiiuţi**.i** şi antrenamentul fiecăruia. După instalarea stării de oboseala trebuie făcută o pauză destul de mare, chiar de o zi.

] 2. Creşterea capacităţii telepatice la unii bolnavi mintali (schizofrenicii Majoritatea cărţilor dedicate telepatiei [16,52,73,1041 ciiea**/d** comunicări telepatice la distanţe uriaşe - mai ales cele de inspiraţie sov**iei** u **«1** (vezi capitolul 1.6.) -, iar vestitul experiment american cu submaiimil Nautilus nu a avut loc. După partizanii telepatiei, nu contează distanţa **IM** comunicările telepatice, dar rezultatele sunt discutabile. Pe distanţe **mul** mici sunt citate sute de comunicări telepatice, de obicei semnale de **ajuim** atât între unele animale, între om şi animale, cât şi între oameni. **Comuni** cările telepatice

par să fie obişnuite la populaţii primitive, ce **trăics» ıı ı** condiţii foarte dure, aşa cum sunt aborigenii din Australia, boşimanii **itiit** deşertul Kalahari, pigmeii din Congo etc, fiind cel puţin teoretic **posihilr** Astronautul Edgar Mitchell, aflat în zbor spre Lună, pretinde că a **trair.mu** mental imagini spre sol (bază).

Or se ştie că la orice radiaţie electromagnetică emisă de o sursă, **cn< i** **••»«•** scade cu pătratul distanţei. Acest fapt ar infirma mecanismul tclep**.iii.i** prin unde electromagnetice cu lungime de undă foarte mari (ОКІНІМ**ı** kilometrilor) şi frecvenţă foarte mică. În schimb, încă din 1924, fi**/n umil** englez Boyd a descoperit accidental că, prin cuplarea pielii capului **urnii** om la un circuit electric oscilant de înaltă frecvenţă (100 MHz), m -,tf capacitatea telepatică. Această observaţie a fost reconfirmată **de ura ţi** americani, care au lucrat în câmpuri electromagnetice de înaltă **frec** \« nţi (vezi efectul Kirlian). În anii '80 şi '90, diferite laboratoare **şiimţih<*** din SUA şi Anglia au testat posibilitatea de comunicare telepaiu ,» • » metode moderne şi au găsit că, dacă prin pură întâmplare, şansele **suni** 25%, majoritatea studiilor au obţinut scoruri de aproximativ 35'< **.l«n** destul de mici. Prin 30 de sesiuni tipice ale unui experiment, şansei» <t**#|j** obţine un rezultat concludent sunt mai mici de 1 din 6, în final **la lumii;** de eroare în studiile biologice. **j**

Telepatia propriu-zisă este considerată cea pe care am piv**/mimii'** mai sus, fără decalaj de timp între mesajul trimis de emiţător spre n «« **|*м !**

Dar se cunosc cazuri, destul de frecvente, în care unele persoane **pi m^iţ** mai târziu un mesaj, de obicei tragic (decese, accidente) de la **sau <l«** f*f **i** cineva apropiat. Bineînţeles, cazul cel mai frecvent este cel **dimie** ННІН|

copil. Astfel de comunicaţii se numesc „retrocogniţie telepatică". Dar H cunosc şi cazuri în care comunicarea precede evenimentul; desigur, IHHt mult mai rare şi se numesc PREMONIŢIE. Astfel de cazuri rarisime ttitIt desigur subiective (greu de controlat) şi se aplică doar subiectului .*»!•■ simte că i se va întâmpla ceva, că este în pericol. Premoniţia pare M**mi**l inspândită la animale, la care organele senzoriale (ureche, ochi) pot gf§i/ii uncie vibraţii de joasă frecvenţă. CLARVIZIUNEA reprezintă **$||hu** Halca unei persoane sau a unui animal de a cunoaşte, pe cale ŞMfimeiizorială, un obiect existent sau un eveniment fizic.

liJiiMnple de clarviziune sunt menţionate în istorie, dar şi în mituri sau **ţilf** .sacre ale omenirii. In aceeaşi măsură sunt menţionate exemple de ntlticnrc între animale în caz de primejdie sau între animale şi oameni

rffipAitii lor), predominând legăturile afective. Evident, delimitările acestor lihlliIaţi de comunicare nu sunt clare, ci se intercalează; de exemplu,

I uliu de un eveniment printr-o comunicare telepatică de la altcineva.

ţftM de comunicări erau la modă la sfârşitul secolului al XlX-lea şi

itlllil secolului XX, prin şedinţele publice ţinute de persoane „dotate”

IţHvMidigitatori. Cei mai celebri au fost Leonore Piper (1859-1950) şi **Nl l**'oilhuny (1910-1985). Ei se plimbau prin mijlocul asistenţei, N^ţiiiil" persoanele cele mai sugestionabile, pe care le hipnotizau, pHîHtd înlormaţii complete despre viaţa... sau conţinutul buzunarelor.

II lip de clarviziune telepatică produce efecte impresionante asupra iMIţiM, Imul aparent controlabile. Şcoala americană a profesorului

i POMNidera telepatia şi clarviziunea ca manifestări echivalente ale iliijmie capacităţi extrasenzoriale. În clarviziunea pură, persoana I" itMslă ca un spectator la evenimentele ce au loc.

* «tfill cel mai celebru, care a incitat lumea ştiinţifică, a fost al lui E.

Iilmiy, savant reputat (prezentat în capitolul 2.4.). Mai sunt cunoscuţi:

mm**l polonez Stephan Ossowiecki (studiat de R. Sudre), germanii **n** M*^p şi** l.udwig Kahn (studiaţi de Charles Richet, care a primit Nnhe! pentru Medicină), Gladys O. Leonard, Robert Monroe, **tomul,** K. Fischer, M. Garrett şi alţii.

Hltyitlţlii esic denumirea dată de şcoala americană a profesorului flMitMt' pirmoiuţici, adică achiziţia de informaţii asupra unor evenimente *o| iliMfAsaira în viitor. Termenul de premoniţie este mai răspândit UtiAiiltt Noţiunea de presentiment se referă la un eveniment foarte **Nţt**(Modiicere, asemănător premoniţiei la animale, care se datorează **|NMÎ** tilMitritilc, căci, la multe specii, acuitatea simţurilor este mult ţftUHf dmftl la om, mai ales în domeniul sunetelor. Dintre toate FPN i Iii **gt**-ftl tupilol, precogniţia sau prezicerea unor evenimente ce se

vor desfăşura cândva este cel mai greu de admis. Cu atât mai mult **eu «,n** se cunosc precogniţie prin telepatie şi una prin clarviziune, **greu** «li diferenţiat, datorită caracterului puternic subiectiv, necontrolalul Majoritatea manifestărilor de premoniţie apar în vise, deci domeniu! «Ir bază al subconştientului.

Întotdeauna, omul a vrut să ştie ce se va întâmpla, începând <ti previziunile meteorologice sau seismice, unde ştiinţa ar avea un **cu** vani greu de spus. În schimb, prezicerile, bazate sau nu pe Astrologie, **au ln*| ,** întotdeauna căutate mai ales de conducătorii politici sau **milita»!**

Nostradamus este cazul cel mai celebru, deşi se baza pe Astrologie, nil prezentarea evenimentelor în cod cifrat, în versuri şi metafore, face **destul** de dificilă interpretarea şi identificarea evenimentelor, fapt **unanim** recunoscut.

Premoniţia însă este neasociată Astrologiei şi se bazează pe **vr**.ell[1] unor „dotaţi". Astfel, binecunoscutul mediu american Daniel **Dou^ltn** Home a descris în public asasinarea preşedintelui Abraham **Lincoln, tg** câţiva ani înainte. Culmea, însuşi A. Lincoln şi-a visat moartea **cu o** luni înainte de eveniment. Pseudocălugărul Rasputin, care a avut **o** *u|m* influenţă asupra ultimului ţar al Rusiei, a lăsat în scris că va muri **asasin*** şi că aceeaşi soartă o vor avea ţarul şi familia. Dar iată şi o scurtă **lista** «1# premoniţii celebre:

- scriitorul american Mark Twain a visat cu câteva săptămâni **inaiMt |** moartea tragică a fratelui său Henri.

- asasinarea preşedintelui John Kennedy în 22 noiembrie **P)M** il fost anunţată în revista „Parade" în luna mai a acelui an. În **P**'iftJ celebra clarvăzătoare americană, Jeanne Dixon, a anunţat asasinului preşedintelui, în cursul unei vizite în catedrala St**.Michael** .in Washington, în care peste 11 ani avea să fie celebrată **sluţim** tt§| înmormântare a lui J.F. Kennedy.

- Jeanne Dixon şi Allan Vaughan au anunţat cu o lună inaiitl asasinarea senatorului Robert Kennedy, fratele fostului preşedi J.F. Kennedy. În 6 iunie 1968, senatorul R. Kennedy a fost împuţi în prezenţa a sute de oameni la hotelul Ambasador din Los An^rl

- Louis Hammon, zis Cheiro, i-a prevestit lordului H.Kitchnei, 1894, în public, evenimentele cele mai importante din viaţă, in< **liitf£** moartea peste 22 ani prin scufundarea unui vapor.

- la 21 octombrie 1966, în oraşul englez Aberfan, a avui **lut)** alunecare de teren, în urma căreia au murit 144 oameni, duiM care 128 copii dintr-o şcoală. Opt persoane avuseseră **preinniii)** cu 2 săptămâni, iar 18, doar cu l-4 zile înainte.

*U**MJI**, desigur, poate continua, acest FPN fiind unul dintre cele mai lesionante, iar în diferite cărţi se găsesc mult mai multe exemple, hetaioarea Louise Rhine, soţia profesorului J.B. Rhine, a publicat o **i** devenită celebră,

intitulată „Mind over Matter" (Supremaţia minţii pui materiei), publicată în 1970, despre evenimente legate de premoniţii.

m toate că se descriu câteva zeci de cazuri controlabile de precogniţii, rhi/ii definitive sunt greu de prezentat. Astfel, în marea majoritate a Miilor (o listă completă este greu de obţinut), evenimentul prezis are Indiferent dacă persoana avertizată a încercat să-l prevină. Uneori, tWtthnciiUil pare provocat, aparent, de însăşi premoniţia şi de încercarea **jJM** | evita. Sunt nenumărate exemple, printre care cel prin care o persoană să nu facă respectiva călătorie cu avionul; renunţă la zbor, dar *ţ$* cftlcat de o maşină [60,84,105,111].

llpMţuir, majoritatea savanţilor refuză să abordeze acest subiect; numai Kţliiiuirca de „achiziţie de informaţie din viitor" poate da fiori sau provoca Hibele sarcastice. Cititorii doritori de mai multe amănunte pot afla diverse **HMt-ie** de vedere din diferite cărţi specializate: [16,21,41,67,73,80,104].

Aţa cum am mai menţionat anterior, paranormalul a fost şi este o **>JP*" iMiensă de** câştig şi manipulare. Ca şi în ceea ce priveşte alte aspecte ţpţHIVitnţii umane, mulţi nu se limitează la găsirea unei persoane „dotate”

Ulm a ghici viitorul. Aşa **cum** acum două mii de ani conducătorii militari ilillau astrologii sau ghicitorii înaintea unei expediţii, şi astăzi, pe ! fontincntele, astrologi, ghicitori în „ceva" (glob de cristal, cărţi, $_{t}$ ceaşcă de cafea etc.) sunt la fel de solicitaţi. Dacă România şi alte inul sărace se mulţumesc cu vechile metode de ghicit, în Occident HIliitoiul poale fi judicios utilizat. Astfel, de exemplu numai în Franţa §tt 480 tic centre conectate la reţeaua naţională Minitel consacrată IlUlIui, astrologiei şi altor tehnici de precogniţie. Minitel TF1 şi Fun iMi mc 05,000 de abonaţi pe lună. Ultima modă constă în înregistrarea | wmninieări cu cineva dispărut. Escrocheria nu are limite, căci pe lângă abiii telefonice se pot furniza şi imagini video, bineînţeles, voalate!

Ai ММ subcapitol, dedicat telepatiei, clarviziunii şi premoniţiei este * JH**JHIM** y§le mai importante din această carte. Fenomenele paranormale afltoPHhile aparţin unei grupe foarte popularizate, recunoscute mai mult *Jtâ* ttMll iniţii) de public şi de comunitatea ştiinţifică, chiar dacă nu sunt ^Pfthuile Milislăcător. Deşi au fost prezentate multe ipoteze, nici una nu **Mimului** acceptată. Iată totuşi şi câteva ipoteze, mai interesante:

Ii ittţHuloKică". Marele psihiatru S. Freud a fost primul savant care a **«tnt** i|*ole/a potrivit căreia oamenii primitivi puteau transmite mesaje Mlie iu caz de pericol sau de aflare a unei surse de hrană. Această

capacitate s-a pierdut în cursul evoluţiei omului, fiind înlocuită prin **l**IIU**l**MJ şi unelte. De aceea această capacitate este atât de rară sau în stare lăţeam şi ar putea fi „activată" prin antrenament adecvat. Într-adevăr, încă dm 1949, Sir Alister Hardy, profesor de Zoologie la Universitatea **Oxlnul** afirma că telepatia a fost un mijloc de comunicare fundamental al orgamn **l** melor, manifestându-se sub diferite forme şi în anumite benzi de frecvenţi electromagnetică. Cu toate criticile existente, s-au raportat comunicau h§ | nivelul unor celule (efect citopatic), între plante sau/şi între plante şi **<**MH (menţionăm experienţele lui C. Bose şi ale lui Cleve Backster), mu* animale şi om, între insecte din aceeaşi specie (furnici, termite, alhinH peşti, păsări, mamifere (delfini, elefanţi, câini).

După această ipoteză, pe cale telepatică se puteau transmite doai ***m*** număr foarte redus de mesaje: pericol, hrană sau partener de împerei **lu ie** De aceea, la om, pentru care supravieţuirea este mult mai complexa i apărut necesitatea limbajului, iar capacitatea telepatică s-a atioht»!

rămânând doar un atavism rar. Ipoteza biologică de fapt justifică p**<>\ il**»i litatea că şi omul (alături de alte fiinţe) ar putea împărtăşi această capaciui* telepatică pentru comunicare în caz de pericol sau de semnalizau* . **M** implicaţie emotivă sau de ajutor.

2 „Electromagnetică", mult îmbrăţişată de inginerii şi biofizicienii interesaţi de acest fenomen. Dacă admitem că mesajele telepatice MIH) transmise tot pe calea unor radiaţii electromagnetice, asemănatnaif biocurenţilor, atunci acestea vor aparţine domeniului vibraţiilor de **|uu«|** frecvenţă şi lungime de undă mare. Dacă telepatia este asociată **undeM** cerebrale alfa, „de relaxare", acestea sunt situate în banda de 8-M M# dar care au o foarte mică intensitate. Dacă persoana emiţătoare stă mit **m** cuşcă de tip Faraday, mesajul telepatic nu este efectuat, deci nu MIII**l** implicate radiaţii electromagnetice cu frecvenţă mai mare, care ar h M blocate. Ca să o facă mai plauzibilă, mulţi cercetători (Cazzamalli, **Kn)s»^** Smilov, Taylor) au presupus implicarea unor fotoni cu lungimi de umil foarte mari (domeniul kilometrilor), ipoteză puţin probabilă ca mecaniMl biochimic şi morfologic.

Banda de frecvenţe între 8-30 Hz este însă cea din domeniul **biolog]** comună multor specii de animale, care o folosesc frecvent în **scop** ti

comunicare. Or, în deceniul 90 s-a descoperit că radiaţiile electromagnetic din banda frecvenţelor joase au calitatea de a se propaga rezonam; adu| nu sunt atenuate de ionii din atmosferă; nu sunt blocate de o cuşcă II Faraday şi pot pătrunde prin straturi mari de pământ, apă sau **mriaH** Radiaţiile electromagnetice de joasă frecvenţă sunt reflectate de ioimd» *4* prin aşa numita cavitate rezonantă situată la aproximativ o înălţime de «so H| tdenumită după descoperitor: W.O. Schumann. Ulterior, J. Toomey şi h**»lk au** şi definit frecvenţele de rezonanţă ale zonei Schumann cuprinse ►f* /,K-32 Hz. Calculele efectuate **au** găsit corelaţii între activitatea **âMintA** centurile van Allen (ionosferă) - geomagnetism corespunzând oscilaţii induse **în** domeniul frecvenţelor joase (7-40 Hz) [73,80,104].

^ iJeţi pare destul de plauzibilă, ipoteza electromagnetică drept mecanism ţpfptoputici **nu** poate explica multe fapte; **în** primul rând, energia mică a

eîlor cerebrale, de ordinul 10 ^{17} W**/cm².** Pe **de** altă parte, **aşa** cum **am** (inimi mai **sus,** domeniile emisiei şi recepţiei prin radiaţii electro**-gpgltetjcc** de joasă frecvenţă sau sunete şi infrasunete pentru fiinţele vii **(fetitul pe** deplin cunoscute, fiind necesară o aparatură mult sofisticată şi DUHliildi**/ată.**

p- |pole/ele fanteziste sunt, însă, deosebit de amuzante, mai ales că provin **AIn li**/ieicni renumiţi. Astfel, Hammond (1952), Ruderferer (1980) şi **■U)** |tif **Mipun că** mesajele telepatice sunt transmise prin „cuante informa**phflle",** asemănătoare structural **cu** particulele subatomice, neutrinii (care [IU nici masă şi nici încărcare electrică), capabili (teoretic) să pătrundă ■ pflmAnt, apă sau aer. Organismul uman conţine, în mod natural, **piltAţl** loarte mici din elementul radioactiv potasiu -40, din care **ar Uliu** uproximativ 440 neutrini/secundă, o cifră absolut nesemnificativă |ţiiiiipitni(ie **cu** radiaţiile cosmice **ce** conţin înjur **de** 10^{11} neutrini/enr/s.

I menţionăm ipoteza tahionică a lui Sudarshan (1968), (tahionii **ar** fi ţmilieule ipotetice de informaţie), cea a perturbaţiilor spaţio**Hipule** emisă **de** Targ şi Puthoff **în** 1972, cea a eterului psihic (Price, **jffitdl),** u câmpului PSI multidimensional şi multivectorial îmbrăţişat ^ehfiAînri sovietici. O discuţie mai amplă despre aceste ipoteze se **ţlt» tu** cartea lui Adrian Pătruţ [80].

li **iînrurochimică". În** 1973, Andrija Pucharich, medic specializat * **iHmieă, a** publicat o carte fascinantă despre mecanismele fiziologice Jţ»^ **(Nillei:** „Hcyond Telepathy" **(în** spatele telepatiei). Pucharich porneşte **^WBHIIfliMe**/n biologică, care, de fapt, justifică posibilitatea existenţei telepatiei **|*Mli***ine, **ca** un mijloc de semnalizare **în** caz de pericol, de găsire a

»i*e de hrană, **de** producere a unei catastrofe, deci evenimente care WH(rt «supravieţuirea individuală sau a unui grup (roi, haită, turmă etc).

M d*t nllunţii produc emoţii tuturor organismelor, deja menţionate în 1**1** u l'PN (cap. 1.3. şi 3.2.). Î**n** acest sens, individul care „transmite”

Mn| nr **găseşte** într-o stare **de** activare a sistemului nervos simpatic, **[dMt-Aliwc de** adrenalină **în** scopul mobilizării resurselor energetice şi **^ţinihile ide** organismului. Aşa cum **am** arătat **în** capitolul 3.2., apariţia **IfUlki'l** mlivcază atât partea conştientă (cortexul), dar mai ales zonele

mai vechi ale creierului: sistemul limbic, talamus, hipotalamus şi hipoli/d care produc o alarmare a circuitelor neuronale şi neuroendocrine. **A**^u cum am arătat recent [76], o emoţie puternică poate produce cantităţi mari de energie chimică, socotită de fapt ca psihică, justificând modi l'icai ite funcţionale, energetice şi biochimice observate în stări de extaz, **traiind** Dar Pucharich a studiat mai ales modificările ce apar la persoana receptiuut (recipient), unde a observat o activare a sistemului nervos choliiu•n't* (tabelul 4.3.).

Aceste modificări fiziologice pot însă varia mult individual, iar anin aut mentul de tip yoga blochează multe schimbări reversibile. Unul dintre ai }<u mentele „tari" ale ipotezei lui Pucharich constă în efectul favorabil al teici prin utilizarea unor substanţe halucinogene, prezente în unele plante

Tabelul 4.3. *Modificări fiziologice observate la persoanele emiţătoare şi receptoare* ***tdt /»,»/%*** După Puharich („Beyond Telepathy", 1973)

Nr. crt.	**Emiţător (telepatic)**	**Receptor**
1	**Sistem nervos vegetativ dominant**	
	Simpatic	***Parasimpatic***
2	**Descărcări de neurotransmiţători**	
	Adrenalină + Noradrenalină	***Acetilcolină***
3	**Starea pshihică predominantă**	
	Alarmare	***Relax***

		are, somn
4	**Bătăile inimii**	
	Crescute, tahicardie	***Scăz ute, normal***
5	**Presiunea arterială**	
	Crescută	***Norm ală sau scăzuţi***
6	**Transpiraţie**	
	Variabil, scăzută	***Cresc ută***
1	**Vase sanguine**	
	Dilatare	***Cons tricţie***
8	**Pupila ochiului**	
	Dilatată	***Micş orată***
9	**Secreţii gastrice, lacrimi, peristaltism intestinal**	
	Micşorate	***Cresc ute***
1 0	**| Ritmul respiraţiei**	
	Crescut	***Scăz ut***
1 1	**| Droguri acceptate, favorabile**	
	Cafea	***Anu mita, musca rina***
1 2	**| Inhibitori efectivi**	
	Amfetamine	**1** ***Dibenamin***

	a

De altfel, creşterea capacităţii telepatice prin utilizarea substanţelor fclll» mogcne a fost confirmată de toţi cercetătorii. Încă din 1958, R. »lin şi R.G. Wasson au demonstrat creşterea capacităţii telepatice (şi în ••**i**^tttl a percepţiei extrasenzoriale) prin utilizarea ciupercilor halucino**friu**■-, cc cresc în Mexic şi America centrală, cum sunt Amanita, Psilocybe, •uybe, Stropharia, Panelous. Populaţiile băştinaşe din America ♦«M'ttlA, Siberia, Antile, Indonezia folosesc de mii de ani astfel de extrase, IliMtl utilizate fie de către şamanii locali, fie de mase mai mari de indivizi, IK:u/.ia unor sărbători rituale. De exemplu, se amestecă, dar nu se (hil, extracte, apoase sau cu lapte, din fecale de broască cu piele roşie §• bea urina unui prieten intoxicat cu periculoasa ciupercă Amanita.

ipiul activ este alcaloidul muscarină, iar persoanele intoxicate prezintă MtHuitul efect muscarinic, manifestat la nivelul sinapselor neuronale, liedul substanţelor halucinogene asupra persoanelor intoxicate cu *l do/c (deci cu efecte reversibile) poate fi studiat în detaliu în cărţile **-jWMtitiM*** şi în limba română) lui Carlos Castaneda 115].

[1] Un alt aspect esenţial şi totuşi foarte controversat este reprezentat de t#Uele „studii cantitative" introduse de profesorul american J.B. Rhine, menţionat. Într-adevăr, lumea ştiinţifică poate fi convinsă doar prin llltnentc efectuate în condiţii riguros controlabile, repetabile şi Mtttluilivc statistic. Astfel de experimente statistice, cantitative, cu M#ilr care să depăşească semnificativ limita de probabilitate, adesea |teHMUmrc pentru spectatori, pot fi citite în diferite cărţi dedicate telepatiei

'midiile sunt într-adevăr impresionante, ca, de exemplu, cele executate **i-** i Mimlliy Martin şi de Frances Stribic de la Universitatea din Denver, ^tiftido. efectuate pe 332 studenţi, voluntari, cuprinzând 12.000 de Imeutc, din care 3500 au fost socotite ca excepţionale. S-a folosit MliMciea de desene simple, figuri geometrice. Se mai pot menţiona şi llldii cantitative efectuate de Warner, Turner-Ownbey, Reiss, (ftglun la Colegiul Tarkio din Missouri şi Universitatea Duke din ♦lunii, N.C. sau între ultima echipă (centrul mondial) şi cea a imnului C. Marchesi de la Universitatea din Zagreb, situate la o linie tic 6.500 km.

Nutrimentele realizate de dr. S.G. Soal de la Universitatea din Londra AfV**v**«lui uşu-zisul efect de deplasare. Dacă între transmisia semnalului **B^lgfft de** către emiţător şi alegerea cărţii respective de către receptor ■**N*** MII Interval de 2,76 secunde, va fi aleasă mai ales cartea următoare **Hfi**

*#t»en la rând). Dacă acest interval era de 1,38 secunde se alegea **Jlii)^** I» Cili te cu două poziţii mai avansate.

O echipă franceză formată din R. Warcollier şi R. de Crossac a obţinui rezultate impresionante prin înlocuirea figurilor geometrice cu alegerea unor culori, mai aproape de capacitatea subconştientului. Toţi cercetătorii au remarcat efectul de oboseală sau chiar de pierdere definitivă a capacităţii telepatice la unele persoane „dotate". Şi mai spectaculos: profesorul W.

Urban, directorul clinicii de Neuropsihiatrie a Universităţii din Innsbruck, a constatat că bolnavii mintali răspundeau foarte bine la testele telepatice cu figurile Zenner, mai ales după un tratament forte, cum sunt narcoanaliza, electroşoc sau şoc insulinic. Dar perioada pe care se manifestau aceste calităţi era de scurtă durată.

De altfel, numeroşi cercetători au observat că toate persoanele „dotate”

dau performanţe numai în anumite zile, pentru ca în altele, imprevizibile, rezultatele să fie mediocre. Aceste ultime observaţii demonstrează încă o dată dificultăţile întâlnite de toţi cercetătorii ştiinţifici, sugerând condiţiile prin care telepatia rămâne de atâta timp încă misterioasă şi neacceptată.

4.8. ÎNAINTE DE EXECUŢIE, CONDAMNAŢII SUNT LEGAŢI LA OCHI!

Toate regimurile totalitare s-au caracterizat prin execuţii în masă.

Sacrificiile umane (sute şi chiar mii ucişi deodată) din timpul aztecilor sau asirienilor, continuând cu masacrele din zilele noastre (Cambogia, Africa, Orientul apropiat), nu au acordat vreun privilegiu victimelor.

Obiceiul de a lega la ochi pe cel ce trebuia executat se pare a fi fost introdus pe timpul Revoluţiei Franceze (1789-1792). Probabil că în ultimele momente, cei condamnaţi au o privire aparte, îngrozită, plină de ură şi dorinţă de răzbunare, pe care cei care au luat parte la execuţie nu o pot uita uşor (nu este cazul fanaticilor din toate timpurile). De altfel, în toate limbile, există expresia „l-am ucis dintr-o privire", desigur, în sens figurat, dar cu o speranţă reală.

Privirea nu este numai proprietatea ochiului de a culege imagini şi de a le transmite creierului pentru analiză. Prin privire, noi exprimăm mesaje, emoţii, sentimente, dar şi citim stările afective ale celor din jur (empatie).

Ştiaţi că în „Dicţionarul de epitete al limbii române" privirii îi sunt asociate 530 epitete, din care 348 sunt legate de expresie? Ştiaţi că privirea are 180 de caracteristici lingvistice (colorată, spălăcită, tulbure)? Poeţii şi scriitorii au legat întotdeauna psihicul unui om de însuşirile privirii lui.

Chiar dacă ne uităm atent la ochii unui om în cadrul feţei şi a înfăţişării lui generale, este destul de greu de „ghicit" adevărata lui personalitate, chiar dacă cineva se crede expert. Complexitatea formei ochiului, aşezarea lor în cadrul feţei, forma sprâncenelor pot da unele indicaţii, aşa cum a făcut-o Rodney Davies în cartea „Ce ne dezvăluie faţa", tradusă şi publicată în limba română (Editura Polimark, 1997).

Ochiul, cu multiple proprietăţi, a apărut precoce pe scara evoluţiei vieţuitoarelor, fiind o minune a naturii, atât prin structura complexă, cât şi prin rolul esenţial în supravieţuire. 80% din senzaţiile exterioare umane sunt de origine vizuală. Mai mult, pupila ne permite ajustarea automată a vederii în diferite condiţii de mediu. Iar irisul se pare că oglindeşte starea sănătăţii noastre. Din timpurile mitologice, ochii au atras atenţia oamenilor, acesta caracterizându-şi semenii după forma ochilor şi felul privirii. Nici un alt organ de simţ nu are atâta importanţă şi nici atâtea calităţi. Ochiul uman poate capta culori aflate între 380-780 milimicroni, iar acuitatea este remarcabilă, dar inferioară multor animale (de exemplu, vulturi) [78].

Dacă structura ochiului este bine cunoscută, împreună cu patologia acestui organ de simţ, partea psihologică, privirea, atât de esenţială comportamentului uman, ascunde încă multe enigme. In primul rând se pot cita ILUZIILE OPTICE, care acoperă un domeniu larg, începând de la „fata morgana" prezentă în deşert, testele psihologice sau picturale (cu figuri geometrice), imagini din „oglinzi strâmbe", până la halucinaţiile vizuale, ce constau în apariţii mariale, fantome, OZN-uri. Iluziile optice se datorează (în parte) imperfecţiunii construirii imaginii vizuale, în schimb halucinaţiile se datorează interpretării unor senzaţii vizuale în mod eronat, de către creier.

In anii '70,1.M. Feigenberg de la Universitatea din Moscova, a descoperit că imaginile vizuale la un om sănătos pot fi modificate sau chiar abolite prin hipnoză. Numai prin sugestie hipnotică, se poate produce o orbire a unui ochi (desigur reversibilă şi temporară), şi, prin urmare, deşi ochiul era sănătos, nu mai trimitea imagini vizuale prin nervul optic spre centrii vizuali din creier.

Tot în acest domeniu există FOSFENELE, adică imaginile difuze de figuri geometrice care apar când ţinem pleoapele închise, dar le apăsam uşor cu degetul, sau prin conectarea la o sursă slabă de curent electric.

Partea mai senzaţională constă în studiile efectuate în anii '80, prin care s-a observat o mare similitudine între imaginile considerate ca fosfene şi mâzgălelile efectuate de copii în jurul vârstei de doi ani. Din mâzgălelile copiilor între 2-4 ani se conturează aproximativ 6 figuri geometrice, identice

cu fosfenele, ...dar şi cu primele încercări de desenat ale oamenilor de acum 30.000 de ani. În general, fosfenele şi mâzgălelile copiilor conţin cercuri, triunghiuri, arcuri şi cruci. Din aceste studii s-a impus o concluzie, după care creierul uman ar poseda în stare latentă o reţea vizuală performantă de origine nervoasă (5,43,96,97).

Existenţa unor iluzii optice în apariţiile mariale, fantomelor şi spiritelor a fost subliniată de mult timp şi o concluzie clară nu este totdeauna uşor de obţinut. Exemplul clasic al unor yogini indieni, care aruncă o sfoară în aer, după care un copil se caţără, a fost demascat prin fotografiere, înţelegându-se astfel puterea formidabilă a hipnozei colective. Prin sugestie în masă şi autohipnoză s-au putut demasca multe fenomene paranormale, prin care, pornind de la o imagine difuză se creează o iluzie optică şi...

un fenomen paranormal. Numai că se cunosc cazuri în care nu pot fi implicate iluziile optice şi în care chiar aparatele fotografice pot arăta...

ceva, dacă se exclude posibilitatea unor trucuri, atât de des folosite [93,97].

În capitolul 2.4. s-a prezentat cazul americanului Ted Serios, care în timpul anilor '60, a devenit celebru prin proiectarea pe film a unor imagini proprii, mentale, acele „fotografii psihice". Ted Serios, fost marinar şi beţivan, a devenit cobai, de bună voie, fiind plătit, în cadrul Universităţii din Denver, Colorado. Psihiatrul Jule Eisenland şi psihologii Georges Pratt şi Eileen Stephenson au executat cu ajutorul lui aproximativ 800 de fotografii psihice. De fapt, astronomul francez Camille Flammarion (1842-1925) a fost primul care a publicat unele fotografii psihice. Nina Kulaghina, „perla parapsihologici sovietice", a produs unele fotografii psihice, constând din figuri geometrice (asemănătoare fosfenelor).

În 1973, psihiatrul rus Ghenadi Krohaliov a construit un dispozitiv special, prin care pacienţii săi (de ordinul câtorva sute) au transmis pe un film închis într-un plic din hârtie neagră imagini mentale. Majoritatea acestor imagini mentale conţineau un obiect: lac cu animal, pomi, animale, tanc şi soldaţi etc. Imaginile înregistrate de Ted Serios erau mai cuprinzătoare şi chiar semănau cu clădiri cunoscute de asistenţă (a se consulta şi capitolul 2.4.).

Studiile aşa-ziselor „fotografii psihice" executate fără aparatul de fotografiat, ci doar cu persoana emiţătoare, şi un film neexpus închis într-un plic opac au fost efectuate în universităţi la care au luat parte specialişti şi personal educat ştiinţific. Cu toate acestea, rezultatele menţionate şi publicate nu au convins lumea ştiinţifică. Dacă ar fi reale, ar însemna că ochiul nu

numai că primeşte senzaţii luminoase pe care le transmite prin nervul optic spre creier, dar ar funcţiona şi ca o fereastră prin care, prin privire, se pot emite radiaţii şi chiar imagini mentale. Într-adevăr, şcoala rusă a comunicat detectarea în dreptul pupilei a unor slabe radiaţii electromagnetice, într-o gamă largă, mergând până la cele de tip Roentgen (rezultate nereproduse de alţii). O firmă japoneză a fabricat un ecran ultrasensibil, pe care pot apărea unele imagini, dacă cineva se uită concentrat, mai mult timp.

Ipoteza emiterii unor radiaţii şi imagini mentale prin ochi vine în ajutorul unei enigme importante legate de „puterea privirii", fapt menţionat la începutul acestui subcapitol. Omul foloseşte conştient, dar şi inconştient, privirea. În cazul unei emoţii puternice, unei spaime, ochii se deschid larg, pupilele se dilată pentru a prinde cât mai multe informaţii despre un eventual pericol. În cazul unei convorbiri plicticoase, ochii ni se închid, ca şi cum ne-am retrage. Când ne mustră cineva sau nu ne place o persoană, mutăm privirea în altă direcţie. Dacă simţim că cineva ne este ostil, agresiv, instinctiv îi ocolim privirea, ca şi cum nu vrem să ne atragă energia lui negativă.

Din contră, când avem o convorbire interesantă, prietenoasă sau afectivă, ne uităm în ochii interlocutorului, ca şi cum am vrea să primim mai multe informaţii, mesaje subînţelese. Bărbaţii nu prea privesc în ochii celor cu care vorbesc în mod stăruitor, aşa cum o fac femeile. Acest din urmă fapt este legat de modul mai afectiv prin care gândesc femeile 176]. Un studiu psihologic a fost efectuat pe mai mulţi bărbaţi, cărora li s-a dat să indice, dintre mai multe fotografii ale unor fete, pe cea mai simpatică, mai atrăgătoare. Toţi au ales fotografia la care pupilele au fost lărgite prin retuşare. Astfel ne amintim de obiceiul femeilor din antichitate, de a-şi picura în ochi câteva picături de belladonă, un alcaloid extras din plante, care dilată pupila, conferind ochiului strălucire şi profunzime atrăgătoare. Se pare că, inconştient, ne dilatăm pupila când avem emoţii, când vrem să trimitem sau să primim informaţii utile. În cazul transmiterii unor mesaje, ordine, dorinţe, pupila se dilată, ca şi cum am vrea să mărim fluxul „radiaţiilor" emise.

Transmiterea unor mesaje, ordine sau dorinţe prin ochi este larg utilizată în relaţiile dintre oameni, dar şi între om şi animal. Domesticirea sau antrenarea animalelor presupune desigur utilizarea cuvintelor, dar într-o etapă superioară este suficientă o privire. Între 1920-1921, vestitul dresor rus V. Durov şi profesorul G.A. Kojevnikov au efectuat studii ştiinţifice prin care dresorul transmitea numai prin privire ordine unor animale, în special câini.

Schimbul de mesaje dintre om şi animal numai din priviri este unanim admis, fiind observat de toţi posesorii vechi de animale (câini, pisici, cai).

Posibilitatea transmiterii prin intermediul ochilor a unor mesaje „telepatice", pe lângă recepţia senzaţiilor vizuale, nu este încă suficient demonstrată ştiinţific. Siguranţa transmiterii de mesaje, ordine, dorinţe prin intermediul privirii ar explica multe enigme printre care telepatia, hipnoza; în acest caz, toţi oamenii ar fi capabili să utilizeze telepatia şi hipnoza, fapt pe care unii specialişti îl aprobă, cu condiţia unui antrenament, al unui instructaj adecvat. Dar orbii? Mulţi „dotaţi" au fost orbi, printre care mediumuri vestite (Vanga), iar unii dintre ei (rarisim) pot recepţiona unele imagini prin mâini (fapt însă contestat).

Un alt aspect al privirii este cel legat de... ghicitul în glob de cristal, obicei vechi de sute de ani. Credeţi că prezicătoarele profesioniste văd ceva în globul de cristal sau totul se bazează pe intuiţie şi empatie?

Psihanalistul american Franck R. Young a făcut un studiu privitor la acest subiect. Profesionişti chestionaţi au mărturisit că văd ceva neclar în globul de cristal, care însă poate fi înlocuit cu o suprafaţă strălucitoare.

O lumină slabă favorizează obţinerea unor imagini, uneori puncte luminoase. Dr. Young a constatat că o suprafaţă strălucitoare reflectă o lumină vie ce impresionează la maximum nervul optic, orbindu-l reversibil - pentru câteva clipe, astfel că se obţin imagini mentale, virtuale, ce pot fi bineînţeles... interpretate, în funcţie de intuiţia şi experienţa ghicitorului. În multe cazuri se poate constata şi o stare de auto-hipnoză, şi de aceea profesionişti nu privesc fix, direct globul de cristal. Esenţială pare să fie starea de relaxare, urmată de o concentrare a privirii şi mai ales a gândurilor asociate cu imagini mentale.

Datorită existenţei unor publicaţii în acest sens, trebuie să abordăm şi posibilitatea ca o privire emisă de anumite persoane aflate într-o emoţie puternică... să poată ucide! Revista americană Life publicase un caz autentic. La sfârşitul secolului al XIX-lea, Opera din Paris avea un cântăreţ favorit numit Massol. Acesta era o persoană ursuză, avea o faţă respingătoare, dar o privire strălucitoare şi o voce puternică. Rolul unui erou negativ din opera „Carol al VI-lea" i se potrivea de minune. Impresia cea mai puternică era obţinută când Massol cânta aria blestemului din acea operă. Odată, când Massol o interpreta cu ochii fixaţi spre tavan (implorând puterea divină), tavanul s-a prăbuşit ucigând un tehnician. După o perioadă de timp, spectacolul s-a reluat, iar Massol, la aria respectivă, s-a uitat mai mult la dirijor, care s-a simţit imediat rău, murind după trei zile, deşi nu fusese bolnav. Din nou, după o perioadă de

timp, spectacolul a fost reluat şi Massol a fost sfătuit să-şi concentreze privirea spre o lojă goală, dar în care a venit chiar în timpul ariei respective un negustor din provincie, care... a fost găsit mort la sfârşitul actului respectiv. Cazuri de priviri ucigătoare au fost menţionate încă din antichitate de către Plinius cel Bătrân, Avicenna şi Cornelius Agrippa. Scrierile indiene pomenesc frecvent privirea ucigătoare a cobrei sau a şarpelui bazilisc.

La Universitatea Quince din Canada s-a efectuat un studiu cu ajutorul a o sută de voluntari, prin care s-a demonstrat în 95% dintre cazuri, că o privire concentrată asupra cefei unei persoane determină o senzaţie de apăsare, care induce întoarcerea cu faţa a celui privit, experiment verificabil de oricine. Fizicianul englez Charles Ross a demonstrat că peste 50% dintre oamenii care îşi concentrează privirea pe o spirală metalică suspendată de un fir de mătase produc răsucirea sau balansul acesteia. Savanţii sovietici B. Kajinski, I. Simakov şi B. Kaznacev sunt de părere că celulele în formă de bastonaşe din componenţa ochiului, sub impulsul unei emoţii, ar fi capabile să concentreze energia dezvoltată sub forma unei radiaţii de tip laser, adică o iradiere concentrată, focalizată, de o anumită putere, care la unii oameni poate fi fatală.

5. ŞTIINŢA POATE EXPLICA SATISFĂCĂTOR..

Până la acest capitol, cititorul avizat şi-a putut da seama cât de complexă, cât de dificil de înţeles este lumea fenomenelor paranormale (FPN). Această „lume"' s-a manifestat o dată cu apariţia omului, fiind puternic înrădăcinată în conştiinţa, dar mai ales în subconştientul fiecăruia; Ştiinţa poate ridica un văl, dar nu este capabilă încă să demonstreze tuturor un adevăr teribil: că suntem singuri în acest sistem solar şi că majoritatea FPN sunt produse ale gândirii noastre!

Aşa cum am arătat în capitolul 1, gândirea iraţională, proprie subconştientului a apărut înaintea celei raţionale, iar FPN au un caracter puternic înrădăcinat, ancestral. După cum a demonstrat S. Freud, lumea subconştientului, a FPN poate îmbrăca o gamă infinită de forme, adesea aparent raţionale, dar învăluite în mister, în acelaşi timp terifiant, dar şi atractiv. Implicarea oamenilor de ştiinţă în explicarea FPN a început încă din Antichitate şi are un caracter paradoxal.

Pe de o parte, marea masă a savanţilor ignoră voit FPN de teama ridicolului, pe de alta, o grupare minusculă de intelectuali se dedică studiului FPN din curiozitate ştiinţifică şi, în fine, se conturează o altă grupare, eterogenă, formată din ingineri şi fizicieni fără cunoştinţe medicale sau

psihologice, dar mai ales din pseudosavanţi autointitulaţi, cu diplome de duzină. Cum am arătat în capitolul 2, lumea FPN a atras, în egală măsură, vrăjitori şi şamani, „persoane dotate", dar şi intelectuali naivi, împreună cu mistici, nebuni, impostori şi escroci. În explicarea FPN s-au implicat şi savanţi cinstiţi, de renume, chiar laureaţi ai premiului Nobel, deşi unii au mers într-o direcţie greşită sau au fost păcăliţi de impostori.

5.1. FENOMENUL ZOMBIE

Am ales într-adins fenomenul zombie, ca ilustrare a procedeului prin care se poate explica satisfăcător, ştiinţific, un FPN. Spre deosebire de descoperirile ştiinţifice din a doua jumătate a secolului XX, care sunt rezultatul muncii în echipă, înlesnită de aparatură şi tehnici avansate, sprijinită de un buget de milioane de dolari, fenomenul zombie a fost explicat de un singur om de ştiinţă, în maniera exploratorilor din secolul al XIX-lea. Într-adevăr, Wade Davis, în 1983, era antropolog la vestita universitate Harvard din oraşul american Boston. La 32 de ani era un bărbat chipeş, cu o fire aventuroasă, având la activ expediţii efectuate mai ales de unul singur printre eschimoşii din Alaska sau printre indienii din jungla Amazonului. Când se plictisea să studieze în biblioteci, pleca în ţinuturi puţin cunoscute şi cu populaţii ostile.

Cuvântul „zombie" (mort înviat) se pare că provine din oraşul Zomba din actuala republică Malawi din sud-estul Africii. Acea regiune din Africa a furnizat numai insulei Haiti peste jumătate de milion de sclavi. Printre aceştia s-au aflat, desigur, foşti şefi de trib şi vrăjitori, care s-au adaptat la natura bogată a insulei Haiti, organizând restructurarea populaţiei locale, formate din sclavi, vrăjitorii fiind elementul catalizator, participând la înlăturarea celor potrivnici. Obiceiul şi „tehnica" folosite erau cunoscute şi în locurile de origine din Africa.

Dar înainte de a începe odiseea fenomenului zombie, ar trebui să-l explicăm. Fenomenul nu apare oriunde în lume, ci numai în Africa şi insula Haiti din Marea Caraibilor la sud-vest de Florida. Fenomenul era cunoscut local de două sute de ani, dar a atras atenţia publicului american prin faptul că era una dintre manifestările vrăjitorilor care practicau cultul voodoo, ce devenise un fel de „religie" a dictatorului haitian Duvalier în anii '50-'70. Anumiţi vrăjitori voodoo puteau face ca, în urma unei „comenzi" plătite, o anumită persoană să dispară. Numai că, spre deosebire de asasinii profesionişti (killeri) de tip mafiot, care execută pe cineva, împuşcându- î, vrăjitorii voodoo posedă o altă metodă, mult mai terifiantă.

„Ţinta" (respectiv persoana aleasă) se îmbolnăvea subit şi murea, medicii diagnosticând un edem pulmonar acut, după care rudele îl înmormântau în public, cu ceremoniile necesare. Apoi... după 3, 5, 10 ani, respectivul decedat era întâlnit în altă localitate, complet dezorientat, amnezic, aflat printre cerşetori, incapabil să se întreţină. Evident, vechiul decedat avea leziuni cerebrale importante, afectându-i personalitatea şi gândirea raţională.

Şeful lui Wade Davis era profesorul Schultes, o somitate în studiul antropologiei, petrecând 13 ani în jungla amazoniană. Schultes a demonstrat că băştinaşii din junglă folosesc săgeţi otrăvite cu D-tubocurarină (curara), care blochează controlul muscular, astfel încât pot prinde un vânat viu, imobilizat. În zilele noastre, curara este utilizată ca anestezic, miorelaxant puternic, în multe operaţii. Schultes l-a trimis pe Wade la profesorul

Nathan S. Kline de la Universitatea din New York. Profesorul Kline era, de asemenea, o somitate, fiind descoperitorul tranchilizantului reserpină, extras din planta Rauwolfia, utilizată de medicina Vedică de mii de ani.

Deşi reserpină a golit clinicile de neuropsihiatrie de la 500.000 la 120.000 pacienţi (la nivelul anilor '50), medicamentul avea totuşi unele efecte secundare periculoase.

Profesorul Kline şi psihofarmacologul Heinz Lehman de la Universitatea McGill din Montreal i-au propus lui W. Davis să investigheze singur, în Haiti, fenomenul zombie, fiind finanţat de universităţile respective.

Deşi se ştia de mai mult timp despre acest fenomen, în 1979, doctorului Lamarque Douyon, directorul clinicii de Psihiatrie din Port-au-Prince, oraşul cel mai important din Haiti, i s-au adus un bărbat şi două femei, în condiţie de zombie, adică amnezici, într-o stare confuză, de stupoare continuă. Toţi trei fuseseră înmormântaţi cu ani în urmă, găsindu-se certificatele de deces eliberate de autorităţi. Cazul cel mai senzaţional era al lui Claivirius Narcisse, care „murise" în 3 mai 1962 la spitalul american din oraşul Deschapelles, instituţie ce eliberase actul de deces. Ancheta întreprinsă de autorităţi şi de dr. Douyon a stabilit clar identitatea lui Narcisse, iar mormântul lui era plin de pietre. Canalul BBC a efectuat un film documentar, care a făcut multă vâlvă în SUA şi Anglia. Reporterii acestui canal au făcut unele investigaţii, aducând chiar o mostră din otrava despre care se presupunea că fusese utilizată, dar analizele au revelat doar o pulbere inertă. Reporterii au mai aflat că Narcisse lucrase „după moartea lui" la o fermă, alături de alţi zombie, scăpând o dată cu decesul proprietarului acelui loc, un adevărat infern.

Evident, transformarea unui om sănătos într-un zombie, un fel de robot inconştient, confuz, după o înmormântare simulată indică o otrăvire bine dirijată, executată de profesionişti şi de care toţi locuitorii insulei Haiti se tem cumplit. Au şi de ce! Americanii pragmatici au înţeles că pornind de la acest gen de otrăvire, aparent paranormal, se pot obţine substanţe puternic psihogene, potenţial utilizabile ca medicamente. In acelaşi timp, ei au înţeles că secretul acestor otrăvuri nu poate fi obţinut uşor, prin forţă sau cu dolari, de la vrăjitorii locali. Wade Davis avea toate calităţile de a se infiltra în societatea plină de superstiţii din Haiti.

In plus, pe lângă calităţile fizice, profesionale, avea şi un stagiu la un institut de botanică specializat în plante exotice cu aplicaţii medicale [108].

Alegerea a fost, într-adevăr, îndreptăţită, deoarece Wade Davis, în final, a reuşit să aducă mai multe amestecuri obţinute de la vrăjitorii specializaţi în magie neagră (houngan), ce se deosebesc de preoţii cultului voodoo cu atribuţii mai benefice (voudun). În acest scop, W. Davis a

T |/hândit (cu ajutorul unei femei, dar şi al experienţei personale) să câştige încrederea unor vrăjitori şi chiar să ia parte la unele ceremonii de vrăjitorie.

Wade Davis a descris întreaga aventură într-o carte „The Serpent and the Rainbow" [108] ce a devenit un best-seller. Din păcate, filmul cu acelaşi nume „Şarpele şi curcubeur, turnat la Hollywood şi prezentat şi publicului român, a denaturat mult din conţinutul cărţii, insistând pe un conflict cu

i un vrăjitor şi pe halucinaţiile pe care acesta le-a provocat asupra lui Wade, devenind, în final, o peliculă gen horror.

La început, W. Davis a crezut că vrăjitorii din Haiti utilizează extracte din Datura stramonium, cunoscută în România ca mătrăgună sau ciumafaie, cu proprietăţi halucinogene, larg folosită în America de Sud, Africa, cândva şi în Europa. Examinând efectele intoxicării cu Datura, Davis a observat că nu se potriveau cu simptomele victimelor zombie. Extracte din Datura erau larg utilizate în ceremoniile de iniţiere ale băieţilor în Africa, în cele două Americi sau ca afrodisiac de către vrăjitoarele din Europa şi Africa. Vrăjitorii, care foloseau Datura în anumite concentraţii, aveau pregătit şi antidotul, care, culmea, era tot o plantă psihoactivă, liana Calabar (Physostigmine venenosum), sedativ al şirei spinării, ce poate produce paralizie ascendentă, blocarea controlului muscular şi moarte. Era folosită pentru testarea nevinovăţiei în Africa.

Discutând cu medici, autorităţi locale sau băştinaşi, Davis a observat că vrăjitorii voodoo nu utilizau Datura şi nici extracte bogate în fizostigmină, ci se bazau atât pe flora bogată tropicală, dar şi pe fauna existentă - broaşte, şopârle, şerpi, peşti - extrem de variată. Davis reuşeşte chiar să stea de vorbă cu C. Narcisse, care, după 22 de ani de la înmormântare şi după tratament, a putut povesti ce a simţit când a fost îngropat, ba chiar i-a arătat lui Wade urmele de pe faţă ale unui cui cu care s-a închis capacul coşciugului. Ca şi pacienţii cu rahianestezie, Narcisse auzea tot ce se petrecea în jurul lui. A fost dezgropat noaptea, luat şi bătut zdravăn (probabil pentru activarea circulaţiei) şi i s-a dat să bea un lichid amar şi puternic mirositor, după care a fost târât prin diverse locuri. Pentru procurarea amestecului de intoxicare zombie, W. Davis a trebuit să devină prieten cu vrăjitorii locali, iar experienţa lui cu băştinaşii din Alaska şi Amazon i-a fost de mare folos. Astfel, Davis a fost capabil să deosebească vrăjile adevărate de capcanele în care au căzut unii medici sau reporteri, cărora li s-au dat prafuri inerte. Vrăjitorii utilizau pe lângă principiile active (piele de broască râioasă, Bufo marinus, foarte toxică) şi alte plante mai puţin toxice, oase de animale sau chiar de om, praf de puşcă, pentru inducerea în eroare a privitorilor. Wade Davis a dus în SUA probe din amestecurile folosite de un bokor vestit, Marcel Pierre, care au fost analizate în laboratoarele universităţilor din New York, Boston şi Montreal.

Concluziile au fost surprinzătoare: pielea de broască prezenta tetrodoxină, cea mai puternică dintre otrăvurile sintetizate de organisme.

Mai mult, savanţii de la universităţile respective au administrat extractele aduse de Davis unor animale, la care s-au obţinut simptomele prezentate de victime, viitorii zombie: tulburări digestive însoţite de vomă, uremie, hipotermie, dificultăţi respiratorii ce duceau la edem pulmonar, cianoză, hipertensiune şi moarte. Desigur, vrăjitorii ştiau să-şi dozeze concentraţia otrăvii, pentru a obţine doar o încetinire considerabilă a metabolismului şi funcţiilor organelor vitale, astfel încât să predomine efectele psihoacti ve.

Savanţii americani au demonstrat cu aparatură performantă, inexistentă în Haiti, în anii '60, că la o victimă zombie se pot detecta semnale foarte slabe electrocardiace şi electroencefalografice. W. Davis s-a întors din nou în Haiti, unde a reuşit să intre în graţiile unui vrăjitor şi mai puternic, Herard Simon, care folosea un alt tip de amestec pentru producerea stării de zombie, pe baza peştelui fugu, peştele tampon, Tetrodon psittacus.

Rezultatele aduse de Davis au stârnit mare vâlvă în cercurile ştiinţifice.

Tetrodoxină, cea mai puternică otravă din lumea vegetală, este produsă de mai multe specii: peşte tampon (fugu), broasca râioasă (Shperoides testudineus), peştele goy din Taiwan, broaştele atelopide din Costa Rica şi caracatiţele din largul Australiei. Aceste animale produc tetrodoxină în particular vara (mai-iulie). Otrava se concentrează mai ales în ficat şi organele genitale.

Şi acum vine culmea: din vremuri străvechi, omul a cunoscut efectul toxic al acestor specii, dar... printr-o pregătire culinară adecvată, ele constituiau o delicatesă, prin savoarea cărnii şi efectele euforice obţinute la concentraţii mici [75]. In consecinţă, carnea peştelui fugu este specialitatea culinară cea mai preţuită de publicul japonez (mai ales de bărbaţi). O porţie de peşte fugu, savant preparată, costă aproximativ 300 USD. Cu cât mânânci mai mult şi mai ales organe bogate în această otravă... cu atât arăţi că eşti un bărbat puternic (macho). Bineînţeles că atât gurmanzii japonezi, cât şi bucătarii specializaţi plătesc un tribut evaluat la aproximativ **1**00 de decese pe an. Încheiem această parte dedicată fenomenului zombie cu menţiunea că savanţii americani au apelat la un voluntar, sportivul John Zamora din San Diego, căruia i s-a administrat un preparat folosit de vrăjitorii haitieni, în timp ce toate funcţiile organelor importante i-au fost monitorizate.

Bineînţeles că a fost readus în stare normală. El a povestit toate discuţiile dintre savanţii care l-au studiat. Vrăjitorii haitieni folosesc ca antidot preparate din diverse plante, camfor şi amoniac, pentru resuscitare.

5.2. COMBUSTIA SPONTANĂ

Combustia spontană (CS) este unul dintre fenomenele cele mai ciudate existente în natură, la graniţa dintre normal-paranormal, încât enciclopediile de parapsihologie îl citează doar fragmentar [10,42,97,111]. Fenomenul CS nu este menţionat în cărţile sacre ale omenirii şi primul caz trecut în istorie este cel al contesei Cornelia Bandi, care la 4 aprilie 1731, la vârsta de 62 de ani, se bucura de o sănătate perfectă. A doua zi după o cină cu preotul din Verona, camerista găseşte din contesă doar o parte din craniu şi ambele picioare, un lichid galben şi uleios şi câteva bucăţi de os. Covorul, cearşafurile, care erau inflamabile, nu au ars. Din lipsă de probe, autorităţile au clasat dosarul respectiv, ca inexplicabil. Nefiind cazul unui om oarecare, presa din acel timp a dat amploare acestei ciudăţenii, astfel că scriitorul englez Charles Dickens l-a menţionat în romanul „Bleak House" (Casa umbrelor) publicat în 1853. De-a lungul timpului, autorităţile din Anglia, SUA şi Franţa au înregistrat câteva zeci de cazuri de CS, care au avut loc în secolele XIX şi XX, deci în vremuri când se

făceau anchete poliţieneşti, ce utilizează metode ştiinţifice, cu înregistrări fotografice şi care beneficiau de investigaţii particulare, reportericeşti.

Pe lângă scriitori celebri ca Ch. Dickens, Herbert Melville sau Arthur Clarke, fenomenul CS a făcut obiectul unei cărţi cum este „Les Feux Meurtrières" (Focurile ucigătoare) de Jean Pierre Fabre, care însă este scrisă de pe poziţii pseudo-ştiinţifice. CS apare din când în când în diferite ziare şi reviste, ca o curiozitate. Fenomenul combustiei spontane poate fi caracterizat prin unele trăsături comune:

1. 80% dintre victime sunt femei singure, supraponderale, alcoolice şi fumătoare;

2. fenomenul are loc în încăperi neaerisite, în spaţii închise, cu fum şi funingine;

3. În locul corpului se găseşte un lichid (mâzgă) galben, uleios, urât mirositor. Se găsesc doar picioarele sau/şi mâini parţial arse. Restul oaselor sunt calcinate, sugerând temperaturi de peste 700°C;

4. cea mai ciudată este lipsa de propagare a combustiei, deoarece covoarele, hainele de pat sau mobila din cameră sunt neatinse, deşi sunt puternic inflamabile.

Dar tot aşa se întâmplă şi cu crengile folosite la un foc de tabără, la care se frige o bucată de carne (grătar). Tocmai această caracteristică sugerează un posibil fenomen natural, un caz particular al unei combustii mocnite, de lungă durată. Printre cele câteva zeci de cazuri de CS înregistrate în două sute de ani, se cunoaşte chiar o zi record, 7 aprilie

1958, în care s-au înregistrat trei decese în locuri despărţite de sute de km. Primul a avut loc la bordul vasului Ulrich, ce naviga de-a lungul coastelor Irlandei şi în care cârmaciul a fost găsit doar ca o cenuşă, fără să se declanşeze vreun incendiu. In aceeaşi zi, şoferul unui camion, Georgc Tumer, este găsit doar ca o grămadă de cenuşă în cabina maşinii răsturnate în şanţ, rezervorul fiind plin cu benzină. Al treilea caz a avut loc în localitatea Nimegue din Olanda, în care William TenBuick a fost găsit ars în interiorul maşinii răsturnate, care nu a luat foc, deşi rezervorul era plin cu benzină. Se menţionează cazuri şi mai ciudate, în care unii oameni au supravieţuit sau au fost martori:

• la 12 noiembrie 1974, Jack Angel din Georgia, SUA se trezeşte din pat cu o arsură gravă pe un braţ, deşi pijamaua şi cearşafurile erau intacte. A trebuit ca braţul să-i fie amputat.

• profesorul Kramer de la Universitatea din Nashville, în timp ce nota datele meteorologice, a simţit o arsură la un picior datorită unei flăcări de aproximativ 2 cm, pe care a reuşit să o stingă, rămânând însă cu o arsură de gradul II greu de vindecat.

În 1979 şi respectiv 1982 au fost înregistrate depoziţii ale unor martori ai CS. Astfel, John Wright, din Londra, a observat flăcări ieşind din corpul mamei sale, Vivienne, pe care le-a stins. A doua zi, acest foc a izbucnit din nou şi fiul ei a reuşit să o scape. În ambele ocazii, bătrâna nu dădea semne de durere. În 1982, tot la Londra, Jeannie Saffin, o bolnavă mintal în vârstă de 62 ani, în timp ce stătea în bucătărie, a fost înconjurată brusc de o vâlvătaie de flăcări, fără să ţipe de durere. Soţul şi ginerele au reuşit cu greu să stingă focul ce ieşea din trupul ei, fără să afecteze obiectele din jur. Ulterior a decedat la spital. Jack Stacey, pompier englez, a fost chemat la o casă veche din care ieşea fum. Intrând într-o cameră a văzut că flăcările şi fumul ieşeau din abdomenul unui bărbat, drept care a pus furtunul spre abdomenul acelui bărbat, care decedase.

În decursul anilor s-a publicat o lungă listă de ipoteze, care încep cu focul sacru de tip Kundalilini, spirite malefice, poltergeist etc. Trebuie amintit că savanţii au avut o atitudine critică încă din secolul XIX. În 1851, fizicianul Justus von Liebig a denunţat lipsa unei anchete serioase.

S-au efectuat de către medici englezi experimente pe porci. După aceştia, CS este un caz particular al arderii unor corpuri într-un spaţiu închis, astfel că focul arde înăbuşit ore îndelungate, iar grăsimea devine combustibilul de bază, ca la lumânare. Se ating temperaturi de peste 700°, dar local, suficiente ca după 6 ore să calcineze şi oasele.

Grăsimea umană arde la 250°C, dar o lumânare arde şi la 25°C.

Temperatura locală ar permite o ardere completă, rămânând acel reziduu uleios, obţinut şi de experimentatorii menţionaţi. Criticile sunt numeroase **|i** se bazează pe procentul de apă de aproximativ 70% al omului, pe temperaturile din crematoriu, unde sunt necesare peste 1000° pentru calcinarea oaselor. În plus, ipoteza fitilului nu explică de unde apare Kcânteia, flacăra. Cum cazurile de CS sunt rarisime, se pot invoca şi unele devieri ale căilor biochimice de metabolizare. Martorii au afirmat că din corpul victimelor cu CS ieşea o flacără albastră, atribuită hidrogenului.

Acest element poate proveni din disocierea apei (H^O), dar sunt necesare temperaturi foarte înalte. În schimb, tot cu o flacără albastră arde şi metanul (CH_4). Rumegătoarele (oi şi vaci) produc o cantitate uriaşă de metan,

rezultat din procesele de fermentare a vegetalelor în stomac. Şi omul, în mod normal, produce o cantitate foarte mică din acest gaz, eliberat în intestine. Această supoziţie este sprijinită de experimentele citate. Într-un documentar difuzat pe canalul Discovery în 2001, dedicat combustiei spontane, sunt citate noi anchete, care dovedesc implicarea unor cauze naturale, neluate în seamă în primele investigaţii.

5.3. MOARTEA CLINICĂ - VIAŢĂ DUPĂ MOARTE

După cum am arătat în capitolul 1.5., frica de moarte este principalul izvor al paranormalului, afectând, în egală măsură, atât conştientul, dar mai ales subconştientul. Încă din negurile istoriei, moartea celor din jur a afectat omenirea, generând mituri, legende, religii şi vrăjitorie. Prin vise, care constituie legătura aparentă cu „lumea de dincolo", prin transă ori extazul unor persoane „dotate", sau impostori, care aveau dialoguri cu cei dispăruţi, povestind ce au văzut într-o „călătorie" iniţiatică, s-au păstrat mărturiile unor persoane declarate decedate, care şi-au revenit după o anumită perioadă de timp, relatând impresiile avute. Astfel de relatări au impresionat nu numai pe subiecţii respectivi, dar şi pe auditori. Astfel, aceste povestiri au fost menţionate în toate cărţile sacre ale omenirii, inclusiv în Biblie. Mai mult, în diferite perioade ale istoriei, s-a menţionat o teamă a multora (de obicei a conducătorilor) să nu fie înhumaţi încă în viaţă, inventându-se instalaţii de aerisire sau tehnici de resuscitare. Morţi aparente, clinice din diverse cauze au existat întotdeauna, dar nefiind dese, au lăsat o impresie puternică asupra celor din jur. Deşi fenomenul este natural, fiind provocat de diverse cauze, în general de o suprasolicitare a organismului în cursul unei boli sau unui accident grav, respectivul om poate fi declarat decedat chiar de către medici la un examen sumar fără vreun aparat. Într-adevăr, în cazul unei narcoze adânci, pulsul şi respiraţia pot fi doar imperceptibile, paloarea nu este evidentă la cei cu pielea colorată, muşchii irisului se mai contractă ore după un deces real, iar scăderea temperaturii nu este un indiciu; mulţi oameni au fost resuscitau din apă rece sau dintr-o avalanşă de zăpadă. În 1890, în Franţa, unui oarecare dr. Maze i s-a acordat un premiu important de 25.000 franci pentru că a demonstrat că singurul indiciu al unui deces este... putrefacţia; astfel, în 1900, în Anglia, s-a publicat Legea înmormântării (Burial Act) stabilind perioada dintre deces şi înmormântare la trei zile. În plus, yoghinii pot să-şi inducă o stare de transă, în care pot fi declaraţi morţi. În acest sens, în 1880, un colonel Townsend, ce efectuase un stagiu în India, a făcut o demonstraţie în faţa unui juriu de medici englezi. El şi-a redus bătăile

inimii şi respiraţia aproape total, şi-a redus temperatura corpului, intrând într-o stare comatoasă. După treizeci de minute, când medicii se pregăteau să plece, colonelul şi-a revenit treptat. Cazul a făcut atâta vâlvă, încât este citat în manualele de medicină [6,38,100].

Stările dintre viaţă şi moarte au fost neclar delimitate. Astfel, CATALEPSIA caracterizează un corp rămas într-o anumită poziţie, în care a fost plasat. TRANSA este o stare asemănătoare hibernării, în care pacientul evidenţiază o inerţie metabolică şi mentală. CATAPLEXIA este starea cea mai ciudată, în care pacientul cade într-un colaps, cu ochii închişi, imobil, incapabil să facă un gest sau să vorbească, dar... conştient, în stare să-şi dea seama ce se petrece în jur doar prin auz. O emoţie puternică poate fi adesea asociată. EXTAZUL este o altă stare, în care un individ se află sub impulsul unei emoţii concentrate pe adoraţie, pe un subiect, care îl detaşează de lumea din jur sau de senzaţiile recepţionate. În cărţile medicale moderne, catalepsia este menţionată ca o schizofrenie catatonică, transa a fost mutată vag în domeniul neclar al hipnozei, iar ultimele două stări sunt ignorate, catalogate ca subiective. Fenomenul zombie, descris cu câteva pagini mai înainte, arată că otrăvurile pot induce morţi aparente, chiar constatate în spitale moderne, pacientul fiind într-o stare cataplexică.

Şi mai ciudat, asa cum menţionează Wade Davis [108], medicii antropologi recunosc existenţa unei „morţi sociale" sau „voodoo death" existente în Australia, Africa, Asia şi cândva şi în Europa. Un individ care a călcat o lege sacră a tribului, un tabu, este izolat, de fapt, blestemat. În momentul când vrăjitorul îi arată sau îi trimite un anumit obiect, gen totem, individul respectiv cade într-o stare cataplexică sau moare ca secerat. Paradoxal, Ştiinţa a evitat studiul acestor stări existente, din motive uşor de înţeles.

Cum se poate explica că de-abia în 1969 psihiatra americană Elisabeth Kubler Ross publica volumul „Ultimele clipe ale vieţii", în care analiza psihologic stările celor muribunzi. Vălul a fost dat la o parte de-abia în 1975, când doctorul Raymond Moody a scos pe piaţă cartea care l-a făcut celebru „Life after Death", tradusă şi în limba română cu titlul „Viaţa după moarte" [72], în care a relatat impresiile celor care şi-au revenit după o moarte aparentă, clinică (peste 150 de cazuri). Impresiile acestora coincid l In mare măsură, atât între ei, cât şi cu cele menţionate în cărţile sacre ale ' omenirii, mai ales cele tibetane, egiptene, dar şi cu Biblia.

In perioada imediată înaintea morţii, cel în cauză (desigur, nu în decese bruşte, violente) trece prin anumite etape neobligatorii pentru toţi: în primul rând un presentiment, alarmare puternică sau o premoniţie că acel eveniment, despre care nimeni nu vrea să audă, va avea loc. Deci o stare psihică aparte, cu un caracter emotiv foarte puternic. Cărţile tibetane ale morţilor, scrise acum două mii de ani, le menţionează ca Bardo-uri, iar ştiinţific au fost semnalate de psihiatra E.K. Ross. Aceste etape variază mult de la om la om şi cuprind senzaţia de moarte iminentă, frica de acest eveniment, furia că nu poate scăpa, deznădejde amestecată cu speranţă şi, în final, acceptarea sau resemnarea. Toate aceste etape formează o stare psihică, puternic afectivă, care poate grăbi sfârşitul sau din contra, permite continuarea luptei pentru supravieţuire; unii beneficiază chiar de o revenire la viaţa normală, atât de puternic se poate mobiliza organismul. Această mobilizare include toate resursele biochimice (energetice), hormonale şi imunitare. Deci mulţi indivizi ajung în agonie, în această stare psihică de alarmare emotivă şi metabolică.

Or, în astfel de stări psihice, toate zonele creierului sunt activate, fiind explicabilă rememorarea unor evenimente din viaţă aparent uitate în câteva zeci de secunde. Toţi, care au supravieţuit, menţionează desfăşurarea acestui film al vieţii, explicabil prin activarea puternică a creierului.

In continuare, doctorul R. Moody descrie impresiile celor care şi-au revenit din moartea clinică: în primul rând, toţi au descris o senzaţie de întuneric (erau cu ochii închişi), ca şi cum ar fi într-un tunel, la capătul căruia se zăreşte o lumină. În cursul parcurgerii drumului până spre acea lumină, mulţi au senzaţia că s-au desprins de corp, ba chiar pot să-şi „vadă" propriul trup, pot auzi discuţiile din sala respectivă. Această senzaţie trebuie să fie extraordinară, puternic încărcată emotiv: pacienţii pot descrie, ulterior, transportul corpului spre morga spitalului, ascultarea a tot felul de discuţii între personalul spitalului. În primele momente, pacienţii par să se simtă înconjuraţi de întuneric, ca într-un tunel, prin care merg ajungând la capăt, unde îi întâmpină o lumină orbitoare, însoţită de calm.

Dar aici intervine un fel de barieră de netrecut, care îi împinge înapoi spre viaţă şi... recăpătarea cunoştinţei. Desigur, acest tablou variază enorm de la om la om în detalii, dar are în comun aceleaşi etape distincte. Durata unei morţi clinice nu poate varia mult, dar cu tehnologia modernă se menţin în viaţă indivizi aflaţi în comă şi ani întregi.

Publicarea cărţii doctorului Moody a declanşat (cu ajutorul mass-mediei americane) un val de publicaţii, atât din partea ocultiştilor, spiritiştilor şi

misticilor (care şi-au văzut credinţele verificate), dar şi din partea medicilor şi oamenilor de ştiinţă. Într-adevăr, impactul acestor relatări impresiona puternic atât pe supravieţuitori, dar şi pe rude, prieteni sau personalul medical prezent. S-au efectuat zeci de studii ştiinţifice cu supravieţuitori, cum au fost cele din jurul anilor '80, ale doctorilor americani Kenneth Ring, Michael B. Sabon din Florida, care au efectuat şi o analiză statistică a cazurilor semnalate. După ei, aproximativ 40% dintre pacienţii care au supravieţuit unei morţi clinice au avut astfel de experienţe şi senzaţii.

Mai pot fi citate studii mai recente efectuate de Karlis Osis, Erlendur Haraldsson, Ernesto Bozzano, Sir William Barrett, pe 1000 de cazuri din Statele Unite, India şi Italia, ţări cu culturi foarte diferite. Cititorii care vor să aprofundeze acest subiect pot găsi informaţii suplimentare, în limba română, în unele cărţi [26,27,42,80,82], mai ales în „Călătorie la marginea eternităţii" de Arthur Wilcox (1999) şi „Izvorul negru" de Patrice vas Eersel (1998). Şi mai ciudate sunt mărturiile unor persoane aflate sub hipnoză, care au relatat trăirile şi decesele pe care le-au avut în vieţi anterioare, dar menţionând aceleaşi senzaţii ca şi cei aflaţi în moarte clinică. Acestea au fost descrise de medicul psihiatru Brian L.Weiss în cartea devenită best-seller „O mărturie a reîncarnării". Acest subiect a fost şi rămâne de mare actualitate, de care mass-media profită la maximum. Mai mult, au apărut în toate ţările cărţi, articole sau chiar reclame ale unor persoane „dotate", care pot conversa cu cei dispăruţi, aparate care redau vocile celor decedaţi şi impresii despre lumea de dincolo cu sfaturi pentru cei de pe pământ.

În toate cărţile despre viziunile produse în cursul morţii clinice sunt citate exemple ale relatării unor persoane care au supravieţuit. În acest sens, redăm cazul Măriei, mult citat în cărţile care cred în existenţa reală a acestor viziuni. Cazul este mai deosebit, deoarece a avut loc într-un centru medical. În aprilie 1977, o emigrantă din Mexic, Maria, şi-a vizitat rudele din Seattle, unde a suferit un infarct de miocard. A fost dusă noaptea la Harborview Medical Center unde a fost dată în îngrijirea asistentei Kimberley Clark. La trei zile după internare, Maria face un blocaj cardiac şi intră în moarte clinică. K. Clark o supune resuscitării cardiace adecvate şi pacienta îşi revine. Încă din ziua respectivă, Maria devenise agitată povestind tuturor ceea ce văzuse în perioada când era în moarte clinică, inclusiv detalii din camera de monitorizare, înregistrarea electrocardiogramei, comentariile doctorilor, poziţia uşilor prin care a fost transportată şi, cel mai frapant amănunt... poziţia unui pantof de tenis aflat pe pervazul exterior al ferestrei dintr-un salon vecin.

Pantoful nu putea fi văzut decât din afara clădirii. Concluziile Măriei şi, ulterior, ale asistentei Clark erau evidente: Maria, în timpul morţii clinice, avusese o experienţă „out-of-body": o desprindere a spiritului de corp, memorând multe detalii verificabile. Chiar şi existenţa pantofului la locul respectiv era reală. Cazul a fost mediatizat şi adoptat ca probă evidentă a separării spiritului de corp de către partizanii ezoterişti. După 12 ani, o echipă de psihologi de la Universitatea S.Fraser din Burnaby, Canada, condusă de Barry Beyerstein, a efectuat o anchetă, stând de vorbă cu asistenta Clark şi cu unii membri ai personalului spitalului; căci între timp Maria dispăruse.

Ancheta a dezvăluit că toate detaliile relatate de Maria erau percepute în cursul celor trei zile cât stătuse în spital. Membrii echipei de anchetă au plasat un pantof în locul respectiv demonstrând că putea fi văzut de jos, din parcarea aflată sub fereastra respectivă. Mai mult, asistenta K. Clark a gustat celebritatea prin relaţile date presei, astfel că a mai înflorit unele date [5,28,97]. Studiile medicale mai recente au demonstrat că moartea clinică poate dura până la 12 minute, timp în care creierul persoanei respective încă funcţionează (fără hemoragii cerebrale). Aşa cum am menţionat mai sus, la pacientul aflat într-o stare critică, creierul se află într-o alarmă psihică şi metabolică. Studiile biochimice au demonstrat capacitatea creierului de a folosi drept combustibil chimic nu numai glucoza, acizi graşi, dar şi alţi compuşi naturali, cum sunt aminoacizii şi corpii cetonici. Esenţială pentru supravieţuire este capacitatea organismului, în special a creierului, de a-şi mobiliza resursele metabolice pentru procurarea de energie chimică, cu condiţia păstrării integrităţii circulaţiei sanguine şi a aportului de oxigen. Foarte mulţi dintre pacienţii care au fost în moarte clinică, care au supravieţuit şi au povestit apoi acele viziuni sau halucinaţii, intraseră în blocaj cardio-pulmonar (BCP), fază când inima şi plămânii nu au mai funcţionat, iar înregistrările aparatelor de monitorizare au confirmat moartea prin BCP. Ceea ce medicii au înţeles mult mai greu a fost capacitatea uriaşă de mobilizare a organismului aflat în BCP. Cu toate că inima şi plămânii nu mai funcţionează, creierul, în cursul BCP, mai păstrează timp de câteva minute o circulaţie intracraniană redusă, dar suficientă ca prin procesele metabolice să se obţină acel supliment de energie necesară revenirii la viaţă. Prin tehnicile moderne de resuscitare, numărul celor care au suferit moarte clinică şi au fost readuşi la viaţă a crescut, astfel că exemplele de viziuni s-au înmulţit. Desigur, în cursul morţii clinice, în condiţii de alarmare psihică, de metabolism crescut pot apărea halucinaţii (prin compuşii de degradare ai catecolaminelor) [76] sau

creşterea acuităţii sonore, tactile, activarea unor zone implicate în memorizarea evenimentelor din viaţa unui om. „Scenariul" descris cu o pagină înainte este, în limite largi, valabil la oameni ce au trăit în condiţii şi culturi foarte variate, ceea ce poate fi interpretat şi ca o stare naturală de activare a senzaţiilor vizuale, auditive şi tactile.

Pentru oamenii de ştiinţă (medici, biologi, biochimişti, psihologi, psihiatri), viziunile ce le au pacienţii aflaţi în moarte clinică, inclusiv senzaţia de „plutire a spiritului" (out-of-body experience), sunt iluzii sau halucinaţii produse de activarea psihică şi metabolică ce au loc în creier în timpul conştientizat apropiat morţii clinice. Studii biochimice recente [76,113] au demonstrat că în astfel de stări puternic emotive sunt sintetizate şi substanţe naturale rezultate din devieri ale căilor metabolice obişnuite, cum sunt: adrenocromul (din grupa catecolaminelor), dimetiltiramina (din neurotransmiţătorul serotonină) şi beta carbinoli; ultimii doi au structuri chimice apropiate de alcaloidul halucinogen de tip harmalina.

Aceşti compuşi au proprietăţi halucinogene în mici cantităţi şi sunt sintetizaţi temporar mai ales în condiţii de stress psihic. Aşa cum am menţionat cu o pagină înainte, în cursul acestei alarmări psihice şi metabolice, sub influenţa emoţiei şi a halucinogenelor naturale, gândirea pacientului va acţiona aberant, producând un amestec de imagini şi amintiri cu mari variaţii individuale. În acele momente sunt activate imagini păstrate adânc în memorie, inclusiv arhetipurile descrise de marele psihiatru Cari Gustav Jung. Astfel de arhetipuri adânc înrădăcinate în subconştientul colectiv [57,58] se manifestă la oameni din continente diferite, cu culturi deosebite şi includ ideea scumpă omului, a existenţei spiritului după moarte, a reîncarnării asociate posibilităţii de plutire a sufletului. Alternanţa de întuneric şi lumină (tunel cu lumină la un capăt) este explicabilă prin activarea centrilor vizual şi auditiv aflaţi în cortexul cerebral, în cursul alarmei psihice şi metabolice. Astfel de stări psihice sunt speciale şi nu pot fi reproduse experimental pentru a fi studiate. Chiar şi în cazul epocii noastre, în care se găsesc aparate ce pot determina zonele activate din creier (imagerie de tip RMN), practic, un pacient în moarte clinică nu va fi transportat în laboratoarele unde se găsesc astfel de aparate. Totuşi, puţini savanţi cum sunt B.L. Beyerstein [5,28], S. Blackmore [6], E. Fiore [35], R.K. Siegel [96,97], au efectuat şi au publicat studii efectuate pe pacienţii aflaţi în moarte clinică care au relatat după resuscitare astfel de experienţe, şi nu au găsit nimic paranormal, ci doar halucinaţii de diferite

tipuri, care mai apar şi în alte stări, cum sunt: psihoze acute, extaz produs de droguri sau pe cale mistică, migrene puternice şi „aure" epileptice.

E. Cardena şi P. Spiegel au publicat un studiu în 1993, în care arătau că astfel de viziuni-halucinaţii au loc şi la supravieţuitorii cuprinşi de panică din timpul unor dezastre naturale (cutremur, incendiu, naufragiu) şi traumatizaţi psihologic. Psihiatrul englez Peter Fenwick a efectuat un studiu interesant. El a scris unele mesaje cu litere mari pe foi de hârtie, pe care le-a ţinut în dreptul ochilor pacienţilor presupuşi a fi în moarte clinică din diferite spitale. Nici un pacient care a supravieţuit nu şi-a amintit de mesajul scris! După Ebbern şi Beyerstein [28], în cursul morţii clinice au loc mari perturbări în procesele raţionale de gândire (algoritmul logic), astfel că informaţiile ce provin de la organele de simţ (văz, auz) sunt distorsionate şi amestecate cu frânturi de amintiri activate, inclusiv arhetipurile menţionate. Se creează astfel aşa numitele ILUZII SENZORIALE, care sunt de fapt artefacte perceptuale, un fel de vise ireale, în care frânturile de memorie se asociază cu speranţa revenirii la viaţă (luptă dusă de subconştient). Prin raţionament biologic, iluziile senzoriale au avut (şi probabil încă posedă) un avantaj, deoarece constituie o ultimă armă de supravieţuire a organismului, aflată în creier şi dirijată de subconştient. Reamintim că şi în multe vise un arhetip comun multor persoane este cel de a zbura, de a pluti, de a te urca pe o scară, pe care unii îl interpretează ca pe o dorinţă inconştientă de afirmare, de promovare pe scara socială [34,58,96]. Desigur, majoritatea celor care au astfel de experienţe psihice devin marcaţi mai mult timp. O astfel de experienţă a determinat persoane cultivate să se concentreze pe studiul aspectului paranormal, cum este cazul biologului englez Lyall Watson, pastorului metodist american Tsotnie G. Rodonaia, dar născut în Rusia, psiholoagei Susan Blackmore, biologului David Lung, medicului american Maurice Rawlings, profesorului psihiatru american George Ritchie. Într-un articol publicat în revista americană Atlantis Rising, Peter Atwater susţine, pe baza unui studiu, că în timp ce adulţii care au avut astfel de viziuni devin ulterior mai toleranţi, mai credincioşi, la copii sau minori se constată efecte mai dramatice. O treime din aceştia au devenit alcoolici, labili psihici, înregistrându-se în rândul lor cu procent mare de sinucideri.

În acest controversat subiect există o ştire anecdotică: francezul Bernard Raquin a publicat în 1999 o carte „Puteţi ieşi din corpul vostru - ghid practic pentru o călătorie în Astral". Pe lângă diferite considerente legate de avantajul de a „zbura", Raquin propune unele metode practice de sugestie pentru a

obţine senzaţia de plutire, levitaţie, cum ar fi: imaginaţia de a „vedea" cu ajutorul unui membru - fixarea privirii pe un obiect fix, după care ne imaginăm că privim acel obiect cu ceafa sau fiind cocoţaţi pe un dulap; în stare de relaxare să ne imaginăm (cu ochii închişi) că zburăm, povestind ce vedem etc. Psiholoaga americană Susan Blackmore, după ce a avut o experienţă proprie cu senzaţia de plutire, în urma unui accident, a efectuat un studiu pe 800 de pacienţi. În final a rezultat că aproximativ 15% dintre aceştia ar fi făcut un zbor astral, ceea ce este o cifră enormă, improbabilă. Ca şi alte aspecte ale paranormalului, „tema vieţii după moarte" se vinde bine. În 1991, filmul american SF „Experienţa interzisă", având ca subiect „Near Death Experience" (NDE), (stări apropiate morţii), produs de compania Tri Star Columbia, a dat realizatorilor un profit de 70 milioane USD. Filmul se bazează pe cartea lui Moody, în care o echipă de studenţi ai Universităţii de Medicină din Chicago, echipaţi cu defibrilatoare cardiace şi amestecuri de anestezice şi refrigeranţi realizează o incursiune în domeniul morţii clinice, povestind ce au „văzut". Mai mult, există o societate internaţională (International Association for Near Death Studies) cu sediul la Paris, condusă de medici, care oferă asistenţă psihică celor care au avut astfel de experienţe (NDE). Doctorul Charles Tart, de la Universitatea din Londra, a efectuat studii pe o femeie ce pretindea că are experienţe de tip NDE frecvent. În experienţe mediatizate, dr. Tart a scris un număr din cinci cifre şi l-a pus pe un dulap în camera în care femeia respectivă era adormită şi monitorizată prin encefalograf.

Deşi encefalograful a trasat unde cerebrale corespunzând unor stări alterate a conştiinţei, când ar putea exista viziuni de tip NDE, pacienta nu a putut citi numărul respectiv aflat la o înălţime de 2 metri. Un alt cercetător, profesorul Michael Persinger de la Universitatea din Toronto, este de părere că experienţe de tip NDE pot fi datorate unor crize epileptice temporare provocate de descărcări electrice mai mari în lobii temporali (unul dintre sediile memoriei) creând o stare alterată a conştiinţei, cu iluzii optice.

Persinger a efectuat experimente pe voluntari supuşi unor descărcări electromagnetice, care au avut halucinaţii de tip NDE. Stilistul francez Paco Rabanne pretinde că are adesea viziuni de tip NDE.

Încă din anii '70, medicii anestezişti au observat că pacienţii cu anestezii pe termen lung, mai ales în cazul operaţiilor pe cord deschis... au halucinaţii, pe care le povestesc ulterior celor din jur. În 1972, revista principală de Medicină din SUA (JAMA) a publicat un lung articol despre stările de confuzie mentală, delir paranoic, halucinaţii temporare, pe care le au pacienţii expuşi

unei narcoze îndelungate. Articolul amintea că încă din 1942, răniţii operaţi şi anesteziaţi cu miorelaxantul muscular curara (otravă, larg folosită de băştinaşii din regiunea Amazonului), îşi aminteau de dialogurile dintre medicii care îi operau, deşi aparent dormeau. În 1985, profesorul Ronald Siegel din Los Angeles publica, în Scientific American, observaţiile sale asupra halucinaţiilor comune, pe care le au pacienţii cu oboseală puternică, febră mare, crize de epilepsie şi drogaţii. Din 500 de drogaţi dependenţi de teribilul LSD (derivat al acidului lisergic), 80% au halucinaţii implicând un tunel cu o lumină la capăt. Explicaţia ştiinţifică este bazată pe activitatea unor fotoreceptori din retină, care sunt încă sensibili la luminozitatea ce trece prin pleoape şi care comunică cu neuronii specializaţi din cortexul occipital. Senzaţia de calm, care îi cuprinde pe pacienţi înainte de revenirea la starea conştientă, pare să fie produsă printr-o sinteză crescută şi deversarea în sânge a unor derivaţi naturali, endorfinele, un fel de tranchilizante de origine internă. Dar ieşirea din corp (out of body experience)? încă din 1955, neurologul Wilder Penfield de la vestita universitate McGill din Montreal a produs experimental pe om astfel de halucinaţii. El a implantat un electrod foarte fin de 2 cm lungime în lobul temporal al unui epileptic de 33 ani, chiar în zona scizurei lui Sylvius. De îndată ce a declanşat un curent electric moderat prin electrod, pacientul a exclamat ce simte: că pluteşte deasupra corpului. Ulterior, senzaţii de plutire şi separare de corp au fost comunicate de anestezişti prin folosirea unor anestezice ca ketamina, amestec de dioxid şi monoxid de carbon (ce produce dureri de cap teribile), fenilciclidina, unele substanţe radiologice de contrast (Angiographine) şi mai ales droguri cum sunt LSD, peyotl.

Senzaţii de ieşire din corp sunt cunoscute şi de şamanii din America de Nord (studiaţi de dr. Gordon Wasson), în Asia folosindu-se ciuperci halucinogene (dr. Roger Heim), sau drogarea cu eter etilic (dr. Andrea Pucharich în cartea sa, „Viaţă după viaţă").

5.4. VISELE ŞI INTERPRETAREA LOR

În capitolul 1.5. dedicat izvoarelor paranormalului, am menţionat în primul rând frica sub diferite forme (de necunoscut, de moarte, de o judecată divină). Frica este una dintre cele mai puternice emoţii şi, deşi este conştientizată, îşi are sediul în formaţiunile vechi ale creierului (talamus, hipotalamus şi sistemul limbic). (Vezi capitolele 1.5. şi 3.2.) După toate probabilităţile, în această regiune a creierului îşi are sediul (nedemonstrat, dar admis unanim ştiinţific) subconştientul împreună cu manifestările asociate:

emoţiile, instinctele, credinţa şi visele. În capitolul 3.6., am descris sumar importanţa somnului pentru om (doar dormim o treime din viaţă).

După unele studii [18,34,77], un om de 60 de ani a dormit aproximativ 10 ani şi a visat cam 4 ani. Am arătat, de asemenea că somnul are mai multe cicluri ca intensitate şi că cel mai interesant este somnul paradoxal sau REM (rapid eye movement), timp în care visăm. Se pare că mai putem visa şi în alte faze ale somnului, dar nu cu aceeaşi intensitate şi acelaşi impact asupra memoriei. Somnul de tip paradoxal este o achiziţie recentă pe scara evolutivă, fiind prezent doar la păsări, mamifere şi... om.

Încă din cele mai vechi timpuri, oamenii au fost intrigaţi, speriaţi sau fericiţi de visele avute, deşi cel mai mare impact l-au avut coşmarurile, manifestate prin apariţia unor persoane decedate, situaţii de groază, toate având, pe de o parte, un caracter fantastic, iar pe de alta, rădăcini în realitate, legate de preocupări personale, de mediul înconjurător. Acest amestec de fantastic şi real, de trecut şi viitor, de întâmplări cunoscute devansate în viitor a impresionat omenirea şi a determinat apariţia... celor care pot interpreta visele. Regii, profeţii, conducătorii militari şi de stat au avut (şi încă mai au) lângă ei persoane „dotate", care pot interpreta visele acestora (sau ale rudelor apropiate); bineînţeles, meseria de tălmăcitor de vise era riscantă. Un vis cu deznodământ nefast pentru conducător putea duce la decapitarea tălmăcitorului sau din contră la îmbogăţirea lui în cazul fericit al unei confirmări. Toate cărţile sacre ale omenirii sunt pline de vise premonitive, în care o divinitate preda un mesaj codificat conducătorului, legat de soarta lui (cel mai adesea) sau de cea a poporului (mai puţin probabil, dar răstălmăcit). Bineînţeles că şi oamenii de rând visau, astfel că meseria de tălmăcitor de vise a fost şi este foarte răspândită. Orice librărie din lume conţine în epoca contemporană cel puţin o carte-manual de interpretare a viselor pentru uz individual. Câteodată, visele pot da imagini de coşmar, care par că sunt inspirate din opera cunoscutului pictor flamand, Hieronimus Bosch (figura 5.1.).

De ce avem nevoie de tălmăcitor de vise (termenul de traducător sau interpret pare mai dificil)? Pentru că, aşa cum am arătat în capitolul 3.6., subconştientul fiecăruia trimite mesaje spre conştient sub formă de SIMBOLURI, imagini trunchiate, bazate pe amintiri şi fantezie, arhetipuri (individuale şi colective) izvorâte din senzaţii primite din diferite zone ale corpului sau din afara lui [35,57]. Or toate acestea sunt determinate de personalitatea fiecăruia, de metabolismul şi psihicul individual, din amintiri

uitate asociate cu evenimente prezente. De aceea, un individ nu îşi poate „traduce" propriul vis decât foarte greu, chiar atunci nefiind sigur. Cu atât mai puţin, un „tălmăcitor", teoretic nu poate da decât nişte indicaţii vagi, amplificate pe baza experienţei şi intuiţiei personale. Un tălmăcitor trebuie să ştie câte ceva despre „client" sau, prin intuiţie şi experienţa sa, să afle ce doreşte acesta să cunoască pentru a fi mulţumit [34,35,105].

Interpretarea ştiinţifică a viselor a început cu S. Freud, care a publicat, în 1900, una dintre cărţile lui de bază, „Interpretarea viselor", [35] carte de pionierat în acest domeniu. Psihanaliza, pe care Freud a întemeiat-o ca tehnică terapeutică, include povestirea viselor de către pacient, terapeutului, care are astfel acces la eventuale leziuni psihice, emoţii dureroase din copilărie, frustrări, dorinţe neîndeplinite, care se reactivează

Fig. 5.1. *Celebrul tablou „Grădina deliciilor" sau „Paradisul" al lui H. Bosch poate fi interpretat ca rezultatul unui vis sau al unei halucinaţii*

sub imboldul subconştientului, pe calea viselor. Concluziile lui Freud şi ale psihanaliştilor cuprind:

1. Visele au un caracter regresiv, de psihic infantil. Visele aparţin categoriei fenomenelor psihice interzonale (twilight) între conştient şi subconştient, un fel de hibrid psihic între instinctele primitive şi realitatea conştientă, între raţional şi iraţional, între trecutul foarte îndepărtat şi cel apropiat.

2. Visele posedă, de asemenea, un caracter multistratificat, conţinând amintiri din copilărie, din trecutul apropiat, impresii recente, senzaţii corporale, care se îmbină la întâmplare (unii susţin că ar avea un caracter programat) într-un „scenariu" cu oarecare coerenţă. Acest scenariu poate avea un înţeles (un mesaj din partea subconştientului), un tâlc sau din contră, poate reprezenta frânturi incoerente, desfăşurate în cursul somnului paradoxal. Visele pot avea un conţinut semantic, ce poate fi greu interpretat, posibil cu un mesaj de premoniţie [57,58].

3. Visele au un conţinut latent cu caracter agresiv şi/sau sexual, deci plin de acte sau obiecte interzise (tabu), care, conştient, pot fi surse de dorinţe sau de anxietate. Visele, după cum a subliniat în mod strălucit Freud, reprezintă o cale de descărcare a dorinţelor neîmplinite, a frustrărilor acumulate, a rezolvării unor umilinţe îndurate, a unor leziuni psihice produse în copilărie sau în primii ani de viaţă. De aceea, psihanaliştii folosesc termeni cum sunt transducţie, conversie, psihodinamic, tocmai pentru a sublinia capacitatea subconştientului de a se descărca de încărcări psihice sau tensiuni emotive [32,35,77]. Chiar marele filosof grec Platon a subliniat, în cartea sa „Republica": „în noi toţi, chiar şi oameni buni, există o fiară sălbatică, ce nu cunoaşte legile şi care se manifestă prin vise, fără ruşine sau remuşcări".

Din această frază devine evident că raţiunea corespunde „ego"-ului lui Freud, ruşinea şi legile „superego-ului", iar fiara sugerează „id"-ul sau subconştientul, atât de mult discutat (vezi capitolul 3.6.).

4. Măestria psihanalistului sau a tălmăcitorului constă în experienţa, intuiţia de a descoperi conţinutul latent al viselor, în funcţie de tipologia psihică a celui care a visat, dar şi de gradul de educaţie. În toate visele există o componentă „de cenzură", de oprelişte, care se interpune în descărcarea tensiunii psihice din „scenariu". Pe post de "cenzură", în scenariu poate apărea un om, un bătrân, care urmăreşte, fără a lua parte, aparent la acţiune... dar care „notează" conţinutul insolit.

5. Tot una dintre realizările geniale ale lui Freud a fost definirea caracterului SIMBOLIC al viselor. Un eventual „mesaj" din partea subconştientului nu poate veni sub forma unor porunci clare, aşa cum a fost cazul unor sfinţi, profeţi, mistici sau nebuni, care ascultau de aşa-zisele „voci interioare". Dacă subconştientul, de fapt reactivarea unor amintiri amestecate cu senzaţii corporale, ar trimite un mesaj, acesta este sub forma unor simboluri, imagini, arhetipuri individuale sau colective, universal valabile. Cel mai uşor de interpretat este caracterul sexual al multor vise.

Şi în acest caz, penisul va fi reprezentat de orice obiect cu caracter falie, cum sunt: umbrele, cuţite, săbii, puşti, avioane, şerpi, stâlpi; vaginul prin cutii, pivniţe, peşteri, gură, găuri. Actul sexual este reprezentat prin căţărare, înot sau zbor. Părinţii apar sub forma unui rege, regină sau stăpân, iar moartea ca o călătorie. Aceste simboluri apar în „scenariul" visului jucând un rol important. În acest sens, caracterul universal al simbolurilor din vise este logic, numai că în „scenariul" visului mai apar şi componente ale culturii respective, arhetipuri colective 134,48,58], care fac dificilă interpretarea.

6. Pentru a face interpretarea viselor şi mai dificilă, subconştientul are o gamă aparent nelimitată. De exemplu, prin condensare şi transfer, termeni psihanalitici, se realizează contopirea unor simboluri într-unui singur, sincretic, care abundă în mitologie. Un centaur rezultă din fuziunea unui om cu un taur sugerând forţă şi virilitate, sfinxul, o altă figură mitologică, pare să fi fost format din femeie, leu şi şarpe. Toate aceste figuri conţin câte ceva din trăsătura dominantă a fiinţelor constitutive, redând în final un fel de „supervedetă".

7. Atât marii psihanalişti, cum au fost Freud şi Jung, care au scris - cărţi despre posibila interpretare a viselor, cât şi şcoala sovietică, ce a

avut instituţii specializate pentru descifrarea acestora (înregistrând mii de vise) au încercat găsirea unei „logici" sau coerenţe în scenariul visului, în final, se pare că tot geniul lui Freud a întrezărit, acum 100 de ani, o cale raţională pentru interpretarea viselor. Dacă admitem că un vis cu un scenariu oarecare este alcătuit prin asociere din diferite amintiri şi senzaţii, atunci putem descrie o componentă a visului, urmată de un eveniment

(obiect, persoană) dependent (legat asociativ), în genul: E-D-

C-B-A, în care E este un eveniment prezent în visul respectiv,

iar A este de fapt mesajul dat de subconştient, ce poate fi o leziune psihică, dorinţă refulată, emoţie nedescărcată etc. Deci, dacă pornim pe firul „scenariului" din vis de la E spre A, vom putea găsi adevăratul mesaj, semnificativ. Dar pentru aceasta, trebuie ştiută psihologia individului în cauză, deci este necesară o cooperare pacient-terapeut.

Dar care sunt concluziile ştiinţifice la nivelul mileniului al treilea? O dată cu prăbuşirea imperiului sovietic, interpretarea viselor în scopuri militare a fost înlocuită cu studiul somnului paradoxal în scopuri ştiinţifice.

Astfel, savanţii se întreabă ce rost are acest somn paradoxal, caracterizat de un ritm cerebral mai alert decât starea de veghe (figura 5.2.), de pauze respiratorii, creştere semnificativă a tensiunii arteriale (de la 12 la

18), aritmie cardiacă, evenimente funcţionale care pot provoca o moarte subită în somn (probabil că acesta este unul dintre mecanisme). Dacă animalelor de experienţă (şobolani) li se întrerupe brusc somnul paradoxal, când visează, acestea au răspunsuri stereotipe: fugă sau atac. La animalele sălbatice în libertate (de exemplu, căprioare), somnul paradoxal este mai lung decât la cele în grădini zoologice, unde se ştiu în siguranţă. Vacile pe câmp visează mai mult decât cele din grajduri. Concluzia biologică ar fi legată de necesitatea unui somn mai uşor, cu posibilităţi de supraveghere a mediului.

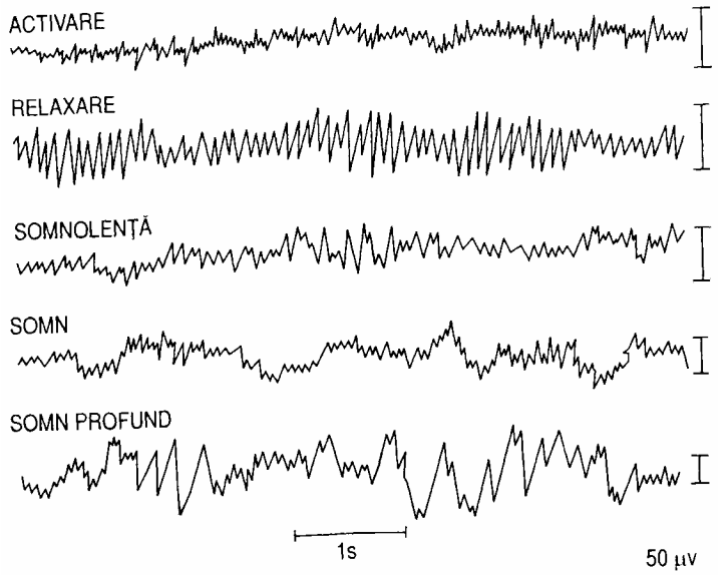

Fig. 5**.2.** *Traseele EEG (electroencefalografice) în diferite stadii ale somnului.*

Dar altă grupă de savanţi sugerează necesitatea unei refaceri a organismului după activitatea intensă din cursul zilei. În timpul somnului paradoxal, graţie melatoninei, organismul este debarasat de radicalii liberi şi are loc o reorganizare a sinapselor dintre neuroni, o „reprogramare" a circuitelor neuronale, deci o refacere funcţională, dar şi o verificare a unor neuroni puţin activi.

Dar pentru publicul avid de senzaţional, mai importantă este demonstrarea unei capacităţi de premoniţie pe care o deţin visele. Este o întrebare la fel de veche precum omenirea. Lăsând la o parte posibilitatea transmiterii unui mesaj profetic, despre un mare eveniment ce ar avea loc, teoretic, subconştientul recepţionează diverse senzaţii, informaţii, din toate organele şi ţesuturile. Talamusul şi hipotalamusul triază aceste informaţii, nelăsând să ajungă la cortex (conştient) decât comunicările importante (lovire, durere etc). In consecinţă, teoretic, prin vis, subconştientul ne-ar putea informa despre o eventuală îmbolnăvire, transmisă de asemenea sub formă de simboluri. Profesorul sovietic V. Kasatkin a înregistrat 30.000 de vise în curs

de 40 de ani, căutând tocmai o funcţie premonitivă a viselor. Din aceste studii a reieşit că o infecţie, gripă, apendicită acută, intoxicaţie gastrointestinală pot fi semnalate prin vise doar cu o noapte înainte.

Hepatita s-ar resimţi cu o săptămână înainte, nevrozele cu câteva săptămâni, iar hipertensiunea cu 2-3 luni înainte. Dar totul depinde de personalitatea şi caracterul psihic individual. Ştiinţa occidentală neagă această trăsătură premonitivă a viselor, care însă este acceptată de publicul de pretutindeni.

In diferite ziare şi reviste de popularizare, apar periodic... dicţionare de interpretat vise, bineînţeles universale.

Visele pot fi şi creative sau de ideaţie. Se cunosc multe cazuri de savanţi sau tehnicieni, scriitori sau detectivi, care fiind obsedaţi de găsirea unei soluţii la problema care îi pasiona... au găsit răspunsul într-un vis. Chimişti de renume cum au fost Kekule, Paul Ehrlich (laureat al premiului Nobel în 1908), Karl Duisberg, Augustus von Stradonitz, au găsit soluţii practice prin interpretarea propriilor vise legate de problema care îi obseda. Nu este de mirare că doctoriţa americană Patricia Garfield, în cartea „Vise creatoare" propune folosirea viselor pentru tratamentul bolilor psihosomatice prin sugerarea lecuirii suferinţei.

5.5. MEMBRE FANTOMĂ ŞI VOCI INTERIOARE

Statisticile efectuate în toată lumea au arătat că peste 80% din cei cărora li s-a amputat un membru (mână sau picior)... nu numai că îl simt (din când în când), dar au şi dureri mari în el. S-a mai observat că persoanele cu un membru amputat uită de multe ori această realitate şi încearcă să-l folosească. Mai mult, un astfel de membru-fantomă se mişcă în perfectă coordonare cu celălalt membru sănătos (şi existent). Unii pacienţi se plâng adeseori că membrul-fantomă este amorţit, îi deranjează sau îi doare.

Membrele-fantomă par să producă tot felul de senzaţii: mâncărime, furnicături, înţepături sau senzaţie de umezeală. Mai există chiar dureri atroce ale membrelor-fantomă, care apar mai ales la scurt timp după amputare, dar uneori se resimt mai târziu, după luni sau ani. De fapt, durerile sunt senzaţiile cele mai răspândite. Bineînţeles că aceste relatări au existat întotdeauna, dar au fost socotite halucinaţii sau iluzii. De aceea, prima relatare a fost comunicată de neurologul american Weir Mitchell de-abia în 1866 şi nu într-o revistă ştiinţifică, ci într-una de popularizare (gen Magazin), „Atlantic Monthly", sub forma unei nuvele. Eroul povestirii, un invalid de război, cu ambele picioare amputate, se plângea că le simte şi că uneori îl dureau. Probabil

Mitchell nu voia să se expună ridicolului colegilor, dacă le-ar fi comunicat observaţiile sale clinice. O astfel de atitudine persistă şi astăzi printre oamenii de ştiinţă de pretutindeni.

Cea mai veche explicaţie ştiinţifică era legată de nervii rămaşi după amputare în ciotul respectiv, care formează la capăt un nodul funcţional, prin care vin impulsuri nervoase de la şira spinării. Aceste impulsuri nervoase sunt în perfectă coordonare cu cele trimise tot pe această cale spre membrul sănătos. Reamintim că informaţiile, comenzile motrice sau senzaţiile circulă pe traseul membre - măduva spinării - talamus - zone senzoriale din cortex şi sunt valabile pentru ambele membre. Tratamentul durerilor existente în membrele-fantomă a fost chirurgical, secţionându-se nervii deasupra nodulilor din ciot. Neobţinându-se rezultate de lungă durată s-au secţionat chirurgical căile nervoase din şira spinării şi chiar zonele respective din talamus şi cortex.

Rezultatele finale au fost nesatisfăcătoare. Mai mult, s-a observat că pacienţii care au suferit o secţionare a şirei spinării în partea superioară a corpului resimt dureri mari în picioare şi în abdomen, deşi nici un impuls nervos nu ajunge de la creier la partea de jos a corpului după accidentul respectiv. Deci, nici chirurgii, şi nici neurologii nu au putut aborda satisfăcător aceste dileme.

De fapt, senzaţiile şi durerile date de membrele fantomă nu au fost explicate şi tratate satisfăcător nici până astăzi. Această provocare adresată medicinei arată cât de complexă este organizarea comunicării impulsurilor nervoase în organism. Senzaţiile implicate în percepţia membrelor-fantomă cuprind cel puţin trei circuite din creier. Prima este formată din cortexul somato-senzorial - talamus - măduvă, a doua este la nivelul creierului inferior (formaţia reticulară şi sistemul limbic), unde este localizat sediul emoţiilor, instinctelor şi motivaţiilor, iar a treia este răspândită mai mult în cortex, fiind implicată în conştientizarea senzaţiilor. Cercetările neuropsihologice moderne [5,45,86] au arătat că în creier se formează reţele neuronale implicate într-o anumită activitate. Ronald Melzack, psiholog, şi Donald Hebb, neurolog, ambii de la Universitatea McGill din Montreal, s-au raliat concepţiilor moderne ale existenţei unor astfel de reţele neuronale, încă nedefinite clar: neuromatrice, gestalt neuronal. O astfel de reţea neuronală poate fi activată de un singur impuls nervos; membrele sunt dirijate de aceste reţele din creier. Oricum, senzaţiile şi durerile existente în membrelefantomă provin din creier. Diverse tratamente sunt în curs de realizare.

Ca şi senzaţiile produse de membrele-fantomă, medicii avizaţi cunosc şi relatări despre vedere-fantomă şi auz-fantomă. În 1769, filozoful francez Charles Bonnet a publicat un articol despre experienţele vizuale ale bunicului său, aproape orb din cauza unei cataracte. În cursul timpului s-au adunat relatări despre vedere-fantomă şi la oameni cu vederea intactă, de obicei mai în vârstă. Astfel de relatări coexistă cu vederea normală, reală şi par să fie halucinaţii sau iluzii vizuale, care redau imagini virtuale (oameni şi animale miniaturale, clădiri înalte). Aproape 15% dintre oamenii care îşi pierd vederea au experienţa vederi i-f antonia, dar mulţi re fu/ă să povestească de frica ridicolului.

Auzul-fantomă, denumit voci interioare, pare să fie şi mai frecvent.

Persoane care şi-au pierdut auzul (accidental sau la bătrâneţe) se plâng că uud adesea zgomote „care răsună în cap" sub formă de şuierături, fluierături, zgomotul unui tren etc. Frecvenţa lor la cei surzi a determinat termenul ştiinţific de „tinnitus". Unii pacienţi au povestit de auzirea unei muzici, a unor concerte, care păreau atât de reale, că puteau da vina pe un vecin care ar fi lăsat radioul la maximum. Un cu totul alt înţeles, dar probabil mecanismul este acelaşi, îl au vocile interioare, poruncile divine, pe care le l' aud misticii, profeţii, dar şi schizofrenicii. Existenţa vocilor interioare este ʟ menţionată în toate cărţile sacre ale omenirii, fiind un imbold pentru acţiuni religioase (vezi marii profeţi) sau pentru conducători militari (Jeanne d'Arc).

. Vocile interioare apar în urma unor transe mistice, puternic emoţionale şi pot avea uneori un caracter colectiv, aşa cum se pare că s-au manifestat la creştinii martirizaţi în circurile romane sau în sacrificiile umane ale incaşilor şi aztecilor. În aceste din urmă cazuri putea fi implicată şi drogarea cu plante halucinogene. Într-adevăr, mulţi drogaţi pretind că aud şi văd diverse peisaje în culori psihedelice, imagini din alte lumi sau muzică divină.

Studiile multor neurologi (vezi capitolul 3.7.) au demonstrat implicarea unor centri vizuali şi auditivi prin activarea puternică produsă de droguri.

Doctoriţa Eva Shilke, de la Universitatea din Berlin a publicat un articol în revista Neurology din 1998 despre unii pacienţi cu leziuni în creier, cărora le-au fost afectate căile de comunicaţii intraneuronale dintre diferite regiuni, în consecinţă sunt reactivate amintiri auditive, aparent uitate, căci pacienţii care se plâng de „muzici interioare", au ascultat şi apreciat melodiile respective încă din vremea copilăriei. Un şoc cerebral, meningita, hemoragia cerebrală pot declanşa astfel de „audiţii". S-a demonstrat ştiinţific faptul că, la oamenii adormiţi, zona optică din cortex continuă să fie foarte receptivă la impulsuri

extrem de mici de lumină, filtrată prin pleoape. De asemenea, creierul unui om adormit primeşte senzaţii vizuale, auditive sau olfactive, care îi pot influenţa visele. La o intensitate mai mare, aceste senzaţii pot provoca deşteptarea, mai ales dacă persoana respectivă se găseşte în somn paradoxal, visează, deosebind mai greu imaginile din vis de cele reale.

5.6. STATUI ALE UNOR ELEFANŢI CARE BEAU LAPTE ŞI ICOANE CARE PLÂNG

Se ştie că, în Antichitate, preoţii unor culte ajunseseră nu numai la importante cunoştinţe astronomice şi medicale, dar şi la un rafinament tehnic pentru a impresiona mulţimea bigotă, temătoare şi relativ uşor de manipulat (a se vedea capitolele 1.4 şi 3.2.). În acest sens, pe primul loc s-au situat preoţii egipteni, mari maeştri în utilizarea unor statui vorbitoare, care scoteau flăcări, a apariţiilor spiritelor unor vechi faraoni. Se pare că pe locul doi s-au situat preoţii evrei şi greci, care fuseseră educaţi în Egipt. „Spectacole de sunet şi lumină" regizate, procesiunile din Evul Mediu erau, comparativ, copii palide.

Dar în timpurile moderne? Mai pot exista astfel de „prestidigitaţii" în scopul impresionării maselor? Răspunsul este evident afirmativ. Astfel, în ziua de 21 septembrie 1995, în toată lumea hindusă, din India până în Statele Unite (unde sunt câteva milioane de hinduşi), şi chiar la Londra, statuile zeului Ganesha, reprezentat ca un elefant cu mai multe mâini, stând pe fund, au început brusc şi pretutindeni să bea laptele din farfuriile care au fost puse la îndemână.. Mai mult, şi alte statui ale unor zei hinduşi, cum sunt Nandi Taurul, Shiva (reprezentat ca un om încolăcit de un şarpe) au început să... bea lapte. Ziua respectivă nu a fost aleasă la întâmplare, ci coincidea cu începutul sezonului „pitr baksh", când credincioşii hinduşi de pretutindeni ofereau lapte sufletelor strămoşilor. Masa credincioşilor hinduşi a fost cuprinsă de o „agitaţie mistică" atât de mare, încât tot laptele existent în New Delhi a fost consumat, iar primăria a trebuit să aducă de urgenţă încă 300.000 1 de lapte. Bineînţeles că şi comunitatea oamenilor de ştiinţă indieni s-a mobilizat pentru demascarea acestei mari înscenări.

De fapt, savanţii indieni duc o muncă de lămurire intensă la sate, unde abundă falşi yoghini şi tămăduitori. Majoritatea statuilor zeităţilor indiene sunt făcute din material ceramic poros, alb, care poate absorbi cantităţi însemnate de lichid. S-a dat lapte amestecat cu un colorant şi s-a putut urmări traseul absorbţiei lichidului. Cât despre statuile din metal, s-a descoperit o reţea de tuburi bine ascunse pentru absorbţia unor lichide. Şi mai curios, fenomenul

setei de lapte a durat doar o zi, după care tot atât de brusc a încetat. La templul din Miami (SUA), a avut loc după opt zile de la evenimentul similar din India. Amploarea evenimentului a fost atât de mare, încât a fost mediatizat de către toate marile ziare americane, iar, în final, demascarea a fost comunicată şi în bine cunoscuta revistă ştiinţifică Nature. Se pare că toată manifestarea a fost organizată de gurul Chandraswami, personaj controversat cu legături în mafia locală, iar mesajul acestei înscenări a fost clar: „Lăsaţi-l în pace, că uite ce poate face". Numai că autorităţile indiene nu s-au lăsat impresionate.

Cazul icoanelor care plâng este mult mai subtil şi este cunoscut de sute de ani. În timpul ţarului Petru cel Mare, icoanele Sfintei Maria din Catedrala Troitski din St. Petersburg au început să plângă, impresionând

Fig. 5.3. *Statuia zeului hindus Ganesha, sub formă de elefant. Caricatura apărută după acpunea de mistificare descrisă în text.*

mulţimea bigotă de mujici. Se ştia că Petru cel Mare a secularizat marile averi ale bisericii ruse, stârnind multă nemulţumire printre clenci. Petru cel Mare a examinat câteva icoane, observând mici găuri şi faptul că de spatele icoanei atârna o punguţă cu ulei. Fără a pierde timpul, Petru cel Mare a scris o scrisoare patriarhului Rusiei, în care ameninţa că dacă icoanele vor mai plânge, vor plânge şi spinările preoţilor. Şi icoanele nu au mai plâns! Numai în Italia, în 1996, s-a comunicat că opt statui ale Sfintei Maria plâng. Existenţa unor icoane care plâng a fost şi este cunoscută şi în România, petrecându-se chiar pe timpul regimului comunist Ia unele biserici sau mănăstiri. Nu s-a efectuat nici o anchetă oficială sau a Bisericii, sau nu a fost făcută publică. În 1869, episcopul de Roman, Melchisede^ entaria pe teritoriul vechiului regat 18 icoane care plângeau.

Le menţionăm pe cele din Socola (Iaşi), de la mănăstirile Neamţ, Bistriţa, Golia, Agapia, Floreşti, Trifeşti, majoritatea din Moldova, iar din Muntenia, pe

cele de la Mănăstirea dintr-un lemn (Vâlcea), Banului (Buzău), Nămăieşti (Câmpulung), iar din Bucureşti, icoanele Maicii Domnului din bisericile Olari, Icoanei şi Sărindari. Tot în această categorie mai este inclusă APARIŢIA DE ULEI PE MÂINI ŞI/SAU PICIOARE. Astfel de evenimente au fost descrise la unii sfinţi şi mistici, dar apar şi în zilele noastre. In 1990, la Paris, în casa inventatorului francez André Citroen era cazată o familie creştină de origine siriană. Servitorul Bassam Assaf avusese deja

117 viziuni ale Sfintei Maria, comunicând bisericii 63 de mesaje. Apoi, Assaf a dat un interviu la canalul TV1 arătând că în clipe de extaz mistic îi apar pete de ulei (de măsline) pe mâini. Ulterior, reporterul Patrick Poivre şi medicul Marcel F.Kahn l-au demascat, arătând, prin fotografiere, că era doar o prestidigitaţie ingenios construită. Dar, în 22 noiembrie 1982, Myrnei Nazzour, în vârstă de 20 ani, la o slujbă într-o biserică creştină din Damasc, i s-au umplut mâinile şi picioarele cu ulei. Myrna avusese crize repetate de extaz religios, iar sudaţia de ulei pe membre a mai fost repetată chiar în prezenţa unor medici. Mai mult, dintr-o icoană ataşată la capătul patului, curgea de asemenea ulei, identificat de un laborator german ca provenind dintr-o sursă vegetală: măsline. Nu s-a efectuat o anchetă oficială, serioasă, dar fotografiile sunt reproduse în revista franceză Mysteres din mai 1994.

5.7. OZN-URI ŞI ÎNTÂLNIRILE CU... OMULEŢII VERZI

Aşa cum am arătat în capitolul 1, paranormalul există şi coexistă alături de raţional, fiind capabil să îmbrace noi şi multiple aspecte. Aparent pentru a se răzbuna pentru marginalizarea impusă de Ştiinţă, paranormalul şi-a luat o revanşă sublimă, absolut impresionantă, sub forma OZN-urilor şi a întâlnirilor de diferite grade cu extraterestrii, botezaţi ironic drept „omuleţii verzi". Această manifestare a paranormalului depăşeşte prin amploare, în a doua jumătate a secolului XX, toate celelalte aspecte ale FPN.

Ştim precis data când au apărut OZN-rile (obiecte zburătoare neindentificate sau în limba engleză, UFO, funindentified flying objects], în franceză, OVNI, [objets volants nonidentifies]. În ziua de 24 iunie 1947, Kenneth Arnold, cunoscut om de afaceri american, a aterizat cu avionul său personal pe un aerodrom de lângă capitala Washington, relatând unor ziarişti, cu multă emoţie, că în timpul zborului a fost însoţit de o echipă de nouă obiecte, asemănătoare unor „farfurii zburătoare" (flying saucers). K. Arnold, având o reputaţie excelentă de om serios, a dat mass-mşituf> un subiect „fierbinte" necesar atragerii atenţiei cititorilor sătui de război, catastrofe şi crize economice. Vreţi şi o altă dată convingătoare? în 15 aprilie 1996,

guvernatorul statului Nevada, Bob Miller, a efectuat o ceremonie, anecdotică, rebotezând la sugestia Departamentului de Transport al acestui stat şoseaua interstatală 375 dintre autostrăzile 6 şi 93 în „Şoseaua extraterestrilor”

(Extraterrestrial Highway). Această şosea, lungă de 180 km, leagă un orăşel fantomă (părăsit), Warm Springs, de pe autostrada 6 cu orăşelul de aproximativ 200 de locuitori, Rachel. Pe această şosea trec aproximativ 53 automobile/zi, dar s-a raportat cea mai mare densitate de OZN-uri din loată SUA. Pragmatici, americanii au pus pe şoseaua respectivă afişe atractive, chiar un motel, dar bineînţeles că nu pentru omuleţii verzi, ci pentru turiştii în căutare de senzaţional. De fapt, istoria OZN s-a scris şi **s**-a jucat între cele două date: 1947 şi 1997, căci în 2000, Biroul internaţional de înregistrări OZN, de la Londra şi-a închis porţile... din lipsă de noi probe. Dar în perioada amintită, intensitatea OZN a atins limite isterice în toată lumea: sute de apariţii cu mărturii colective, oameni răpiţi de extraterestri, sute de cărţi, zeci de societăţi de amatori sau pentru protejarea celor răpiţi, studii ştiinţifice, rapoarte guvernamentale, relatări de la oficialităţi (poliţişti, aviatori, astronauţi, politicieni), dar mai ales filme ale Hollywoodului: de la ET, regizat de Steven Spielberg la întâlniri de gradul trei (Close Encounters of the Third Kind) şi până la Independence Day produs în 1996, ca să menţionez doar pe cele mai vestite. Aşa cum am mai precizat, mass-media se foloseşte de paranormal ca cel mai sigur şi atractiv subiect, uşor „de vândut" şi... inepuizabil. Dar în cei 50 de ani, câte fapte nu s-au cumulat. În consecinţă, acest material extrem de interesant şi sugestiv merită prezentat sistematic.

1. ÎNTÂLNIRILE DE GRADUL I, potrivit terminologiei date tot de Hollywood, cuprind observări de pe Pământ sau din avion ale unor obiecte sub formă de globuri strălucitoare sau elipsoidale (farfurii zburătoare, fotografii de OZN-uri colorate de obicei în roşu-portocaliu sau argintiu).

Dacă prima relatare din 1947 se datora unui singur om, celelalte au fost povestite de mai multe persoane, grupuri, uneori fotografiate, iar printre martori figurau persoane oficiale: poliţişti, şerifi locali, aviatori etc. Isteria cea mai mare a fost atinsă în SUA, unde, conform unui sondaj publicat de revista Newsweek în iulie 1996,48% dintre americani cred în existenţa OZN ca realitate, iar 29% au avut întâlniri cu extraterestrii. Conform unui alt sondaj, 49% dintre americani cred că guvernul SUA acoperă intenţionat acest subiect, ascunzând atât adevărul, cât şi rămăşiţe ale OZN-urilor prăbuşite sau cadavre ale omuleţilor verzi. Mai mult, şoseaua ET, menţionată mai sus, situată în deşertul Nevada, trece pe lângă celebra ZONĂ 51.

Această zonă, care se întinde pe un teritoriu de mărimea Elveţiei, în plin deşert, departe de aşezări omeneşti importante (Las Vegas este la doar 190 km distanţă) a fost înfiinţată în 1954 de compania Lockhead Corporation pentru testarea unor avioane secrete, devenind una dintre principalele baze ale aviaţiei americane pentru studiul unor noi aparate, cum este cazul celebrului „Stealth", nedetectabil prin radar. Desigur, tehnologia americană a încercat, mai ales în timpul Războiului Rece, tot felul de dispozitive, astfel că pasagerii care treceau pe şoselele amintite mai sus au observat pe cer diverse dispozitive de zbor sau proiectile, ce puteau

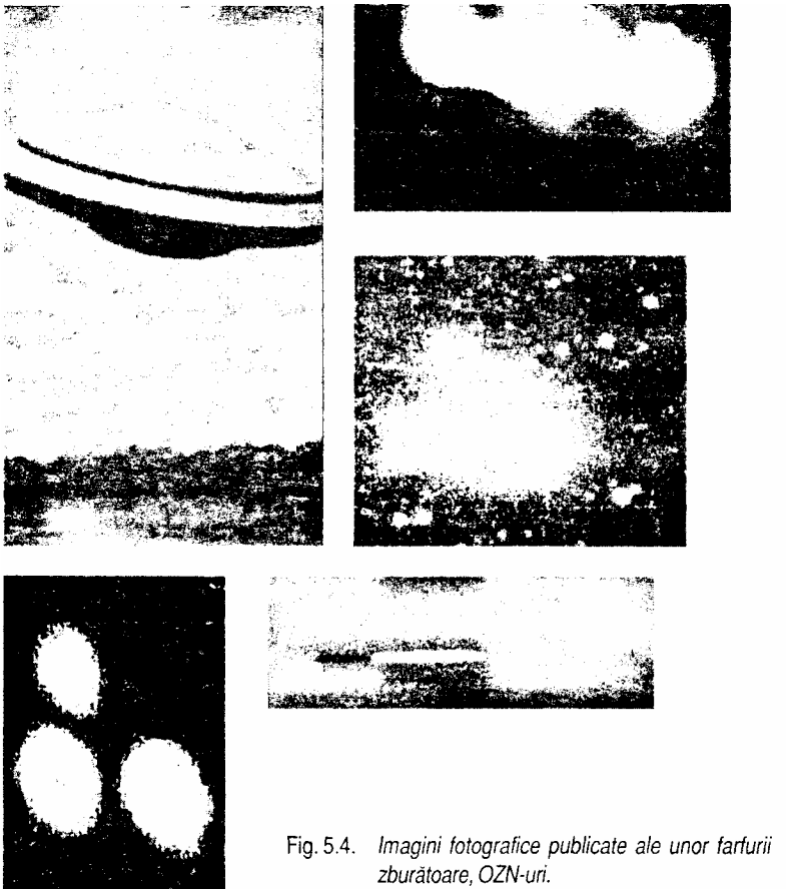

Fig. 5.4. *Imagini fotografice publicate ale unor farfurii zburătoare, OZN-uri.*

trece drept OZN-uri. Cum ZONA 51 este uriaşă, fiind păzită doar prin restricţii impuse asupra accesului rutier, mai mulţi reporteri s-au aventurat şi au filmat... ceva. Aşa au rezultat filmuleţe documentare, cum a fost „Secretele Lumii Negre" difuzat pe unele canale TV americane şi germane.

Dar mai intervine şi factorul psihic. Într-o astfel de bază aeriană de testări apar şi accidente, soldate cu victime omeneşti, cum au fost câţiva muncitori ca Robert Forst - arşi într-un incendiu bizar în interiorul zonei, lângă lacul Groom în 1987. În decembrie 1989, Bob Lazar, un tehnician al bazei din acea ZONĂ 51, manifestând unele probleme de comportament psihic, a declarat presei şi la TV, cum că armata americană testează opt tipuri de farfurii zburătoare, precizând chiar locul: sectorul S4, lângă lacul Papoose,

proiectul costând 35 milioane USD. Scriitorul de literatură Sl\ Jim Goodal, ştia că aceste dispozitive pot zbura silenţios cu o viteză de 16.000 km/oră. Şi totuşi, Bob Lazar trăieşte liniştit ca fotograf în Las Vegas, deşi armata SUA a negat toate afirmaţiile lui. Ce s-ar fi întâmplat cu Lazar, dacă ar fi trăit în Europa de Est? In realitate, încă din 1967 s-a înfiinţat o comisie specială a armatei sovietice, completată în 1980 şi cu uita, civilă, condusă de Academia URSS, care a examinat peste 3.000 de cazuri, fără un comunicat final.

În continuare, deşi acest subiect poate umple conţinutul unei biblioteci, vom parcurge doar unele aspecte mai concludente. În anii '50-'80, isteria OZN a atins cote maxime, înregistrându-se pretutindeni în lume apariţii de globuri strălucitoare, singure sau în formaţie, dar cu caracter paşnic.

Nu vom menţiona sutele de povestiri, redate în cărţi sau reviste, ale unor martori de pe sol. Mai interesante mi s-au părut mărturiile aviatorilor şi astronauţilor, oameni bine pregătiţi profesional şi cu un echilibru psihic obligatoriu. Astfel, în 2001, săptămânalul francez VSD a publicat un lung reportaj despre OZN-uri, bazat pe mărturiile unor piloţi, cum sunt Jcan G. Gresie (pe Boeing 747), Kenju Terauchi (Boeing 747 cargo), ambii zburând deasupra teritoriului american, colonelul Rene Giraud (bombardier Mirage IV), Jean-Charles Duboc (Airbus), deasupra Franţei; toţi avuseseră contacte cu OZN-uri de diferite forme în cursul anilor '80. Generalul francez Denis Letty mărturisea că a avut contacte vizuale cu OZN-uri încă din anii '60, iar ultimul în 1991. Dar astronauţii? în 1958, Joseph Walker, pilot de încercare al NASA, a comunicat observarea unor OZN-uri, pe care le-a filmat. Gordon Cooper a fost primul astronaut american care a comunicat acelaşi lucru în 1985, în faţa unei comisii ONU. Edgar D.

Mitchell, un astronaut care a fost pe lună cu expediţia Apollo-14, nu numai că a declarat observarea de OZN-uri în timpul zborului, dar ulterior... a devenit parapsiholog. În timpul misiunii Gemini-4 (iunie 1965), cei doi astronauţi au avut relatări contradictorii. În timp ce James McDevitt a afirmat prezenţa unui OZN, colegul lui, James Oberg, a susţinut că acel obiect a fost de fapt al doilea etaj al rachetei Titan, care s-a desprins după ce îi pusese pe orbită. Cine avea dreptate? Şi astfel ajungem la întrebareacheie: „Care este poziţia oficială a autorităţilor civile şi militare? Evident, atât autorităţile civile, începând de la primari sau „şerifi", până la guvern sau cele militare, până la marele stat major sau ministerele apărării ale ţărilor respective (Pentagon) au fost informate în scris încă de la primele apariţii ale OZN-urilor. Maurice Chatelain, de la NASA, unul dintre iniţiatorii programului Apollo, a recunoscut

în public primirea unor rapoarte despre OZN-uri la toate zborurile Apollo şi Gemini. Mai mult, în septembrie 1965, un raport al FBI afirma că unii funcţionari ai NASA răspândeau clandestin informaţii „secrete" despre prezenţa OZN-urilor. Şi mai ciudata este coincidenţa dintre apariţiile OZN-urilor pretutindeni în lume, chiai în Europa de Est (inclusiv România) şi URSS. De asemenea, apariţiile OZN în mare număr a coincis cu perioada tensionată a Războiului Rece dintre NATO şi ţările pactului comunist. Sunt posibile mai multe ipoteze:

ori erau aeronave de tip nou, testări efectuate în ambele tabere, ori erau chiar obiecte extraterestre (iar autorităţile nu ştiau ce atitudine să adopte), a doua fiind neverosimilă la stadiul tehnic existent. In fine, a treia, care presupunea că era vorba de fenomene atmosferice electrice, încă puţin cunoscute, rămăşiţe ale unor meteoriţi sau rachete, care erau răstălmăcite de subconştientul individual sau colectiv sub impactul sugestiei în masă al mass-mediei. În timp ce autorităţile comuniste au păstrat o tăcere totală, în 1966, sub iniţiativa unor fizicieni americani din Colorado, sub controlul CIA şi Pentagonului, se formează comisia specială Condon (după numele unui fizician), care a examinat timp de doi ani peste 3000 de rapoarte.

Rezultatul final, publicat în 1968, a afirmat că, în afară de opt cazuri, toate relatările au putut fi explicate ştiinţific şi că... nu există OZN-uri de origine extraterestră. Bineînţeles că mass-media şi o componentă mare a publicului au respins această concluzie, mai ales că aşa zisele OZN-uri au continuat să apară pretutindeni. Cele mai multe OZN-uri au apărut în SUA, Brazilia şi Mexic. În final, conform sondajelor menţionate mai înainte, o parte importantă a publicului este convinsă că autorităţile civile şi militare muşamalizează sau ascund publicului adevărul, din diverse motive.

După cum am afirmat, OZN-uri le au fost filmate şi fotografiate de sute de ori. Lee şi Brit Elders şi Jaime Maussan au difuzat un serial „Mesagerii Destinului" aclamat de ufologi (echivalent la ozn-işti) ca cele mai remarcabile imagini ale OZN-urilor. Dar chiar ufologii au trebuit să recunoască existenţa multor falsuri, trucuri şi escrocherii efectuate în scopul popularităţii sau al unui eventual câştig material. Dar Ştiinţa? încă de la începutul secolului XX, fizicianul Charles Fort (1874-1932) a comunicat prezenţa unor fenomene luminoase ce apar cu ocazia unor cutremure. În anii '60, John Keele şi Fernard Lagarde au observat o asociere a luminilor terestre, sub diverse forme, mai ales globulare, cu unele falii ale scoarţei terestre, în 1977, geologii canadieni Michael Persinger şi Gyslaine Lafreniere, după un studiu cantitativ, au afirmat

că aşa-zisele OZN-uri sunt de fapt fenomene electromagnetice provocate de mişcările scoarţei terestre sau variaţii ale câmpului magnetic, deja prezentat în capitolul 4.1. O altă confirmare a venit... din Norvegia. La 110 km de oraşul Tronheim se

gAscvsc importante zăcăminte de cupru (metal foarte bun conducător de |#leetricitate), în jurul localităţii Hessdalen. Or, din 1981, puţinii locuitori Au observat lumini ciudate ce se deplasau pe cer sau pe crestele munţilor, Uneori însoţite de bubuituri. După ce aceste fenomene au fost confirmate Oficial de ofiţeri de aviaţie, ufologii norvegieni şi suedezi (mai puţin emotivi) Au investigat valea Hessdalen în iarna 1984. Ei au înregistrat numeroase fenomene luminoase, sfere care se deplasau pe cer, fără ca radarul din Apropiere să le sesizeze. Mai mult, în prezenţa sferelor luminoase, mulţi Cercetători au simţit senzaţii de presiune tactilă, furnicături, explicabile prin acţiunea unei variaţii puternice a câmpului magnetic terestru. După 1985, fenomenele s-au stins treptat. Reamintim din capitolul 4.1. că variaţiile cflmpului magnetic terestru pot produce la unele persoane senzaţii tactile Hun chiar halucinaţii vizuale.

2. ISTORIA OZN. Dacă cel puţin o parte din OZN-urile observate provin din fenomenele generate de variaţiile câmpului magnetic terestru, atunci acestea trebuiau să fi fost observate şi de-a lungul istoriei. Într-adevăr, în diverse texte egiptene, chineze, mayaşe şi hinduse (în frunte cu epopeea Mahabharata) apar descrieri ale unor obiecte zburătoare, probabil conduse de zei. Cele mai explicite texte se găsesc în Mahabharata, în care „Virmanas”

erau conduse chiar de zeul războiului „Agneya". În plus, unele desene de „oameni zburători" apar în picturile din peşterile aflate în Africa, Asia, America şi chiar Europa. Dacă mai adăugăm şi ciudatele desene gigantice de pe platoul Nazca din Peru, nu-i de mirare că (omuleţii verzi?) Erich von Daniken şi alţii au construit ipoteza devenită celebră a colonizării pământului de către fiinţele de origine extraterestră, venite din cosmos (n-are importanţă de unde, chiar dacă steaua cea mai apropiată, alfa-Centauri, se găseşte la

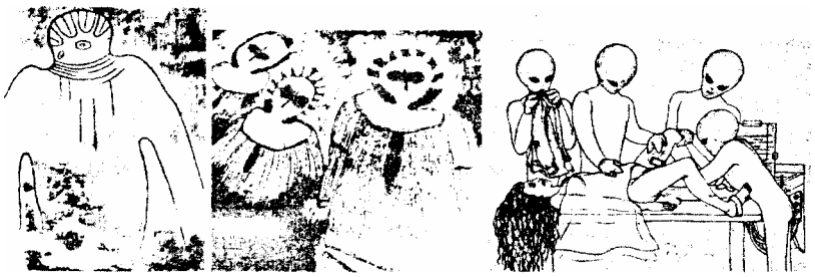

Fig. 5.5. *Aşa-zişii omuleţi verzi sau extraterestrii (ET). A. Desen pe pereţii peşterilor efectuat de aborigenii din Australia acum 3000 de ani. B.*

Desen rupestru descoperit în regiunea Tassili din Sahara. C. Caricatură despre interesul ET pentru sexul femeilor.

o distanţă de 4 ani lumină). În 1953, în fosta capitală mayaşă, Palenque într-o piramidă, a fost găsită o lespede, pe care era sculptat „omul eu masca de jad", călare pe un vehicul semănând izbitor cu o rachetă, mai ales că părea să aibă o manetă, purta mască cu furtun, iar din vehicul ieşea ceva asemănător flăcărilor. Globuri strălucitoare pe cer au mai fosi descrise de scriitori precum Pliniu cel Bătrân, Julius Obsequens, Gregorius din Tours. Oraşul Nurenberg din Germania a fost survolat de globuri strălucitoare în 1034 şi în 14 aprilie 1561. Un presupus OZN a fost observai la Londra, iar faptul a fost consemnat de ziarul Times în 17 noiembrie 1882. Deci obiecte asemănătoare OZN-urilor au fost observate timp de mii de ani de pe Pământ, dar interpretarea textelor sau a unor figuri a fosi şi este încă subiectivă.

3. ÎNTÂLNIRI DE GRADUL DOI înseamnă contacte vizuale cu extraterestrii. Din moment ce mii de oameni au văzut OZN-uri, ba chiar s-au găsit unele urme, discutabile, pe sol, era normal să apară şi aşa-zişii „omuleţi verzi", de fapt fiinţe extraterestre. Un polonez, George Adamski, stabilit din 1920 în SUA, în apropierea marelui observator astronomic de pe muntele Palomar, California, a fost primul care în anii '50 a publicat câteva cărţi despre întâlnirile lui cu extraterestrii (ET). Adamski descrie atât conversaţii cu ET, dar şi imagini din cosmos, deşi în 1955 nu începuseră zborurile cosmice. De atunci şi până în 1995 s-au înregistrat peste 150.000 de contacte cu ET, dintre care 6.000 numai în Italia. În a doua jumătate a anilor '50, funcţionarul american Howard Menger a descris o aventură avută cu ET, care i-au dăruit ca amintire un cartof. Cartoful a fost prezentat la TV, iar laboratoarele LaWall-Harrisson din Philadelphia, prin analize, au găsit că avea o concentraţie în proteine mai mare de cinci ori decât cei obişnuiţi. În continuare, Menger a dat cartoful respectiv laboratoarelor CIA, care nu i-au dat nici un răspuns.

4. ÎNTÂLNIRILE DE GRADUL TREI sunt cele mai interesante şi reprezintă răpirile unor bieţi pământeni de către ET. Persoanele răpite se numără cu miile şi povestesc acelaşi scenariu: luarea cu forţa de către fiinţe ET (descrierea lor este în general asemănătoare), după care sunt duşi pe bordul OZN şi dezbrăcaţi, fiindu-le examinate mai ales organele genitale. În final, după aproximativ l-2 ore, cei răpiţi sunt eliberaţi. Cei răpiţi de ET se împart în două mari categorii: prima cuprinde pe cei care povestesc în mod natural aventura lor, ca şi cum ar fi fost o excursie. În această categorie intră şi ţăranul brazilian Antonio Villas Boas, se pare bine făcut, care o dată răpit a fost sedus

de o extraterestră, cu care a avut un contact sexual, lăsându-i în amintire nişte semne ciudate gravate pe o bucată de piele. Se întâmpla în noaptea de 15-16 noiembrie 1975. Soţii

HtM nev şi Betty Hill (el negru, ea albă) au fost răpiţi de ET în 19 septembrie ^JVH9, iar curajoasa Betty a „subtilizat" o cască de formă ciudată. La 11 Hcloinbrie 1973, doi muncitori la un mic şantier naval de pe Mississippi, l'harles Hizon şi Kelvin Parker, au fost găsiţi în stare de şoc, după ce au Vfl/.ut un OZN uriaş lângă ei. A fost răpit doar Hizon, fiind mai tânăr, fallen Crystal a devenit expertă în ET, publicând în 1992 cartea „Silent llivasion: the Shocking Discoveries of UFO" (Invazia tăcută; descoperiri |oeante de OZN). Alte cărţi în care se descriu răpiri de către ET sunt:

i»The Watchers" (Supraveghetorii) în două volume, publicate în 1990 şi 1995 de către Raymond Flower; „From Elsewhere" tradusă în limba română „Veniţi din altă lume" de Scott Mandelker în 1995. În anii '70, în Brazilia i-a observat o adevărată invazie de OZN-uri, din care ieşeau mici omuleţi coloraţi diferit şi care descărcau radiaţii luminoase puternice, producând ttrsuri şi dermite câtorva sute de localnici din regiunea Belem - Amazon.

Şeful echipei de cercetare, colonelul Uyrange Hollanda a descris omuleţii nrgintii care au încercat să-l răpească. După interviul dat la TV, colonelul l-a pensionat şi apoi s-a sinucis. În schimb, Thomas Green Morton, după întâlnire, a căpătat o capacitate psi (ESP) remarcabilă, devenind medium-ul cel mai celebru din Brazilia. A doua categorie de oameni răpiţi este cea mai ciudată. În această categorie sunt cuprinşi oameni care au fost şocaţi de ceva, unii având unele traumatisme. În stare normală nu şi-au amintit nimic, dar prin hipnoză au povestit răpirile şi scenariul respectiv. Primul caz este al poliţistului american Herbert Schrimer, care la 3 decembrie 1967 a observat un OZN plutind deasupra şoselei dinspre oraşul Ashland, Nebraska. Când s-a întors la post şi a notat cele văzute, şi-a dat seama că nu-şi aminteşte ce a făcut timp de 20 minute, că avea o urmă roşie pe gât; ulterior a început să aibă insomnii şi migrene. A contactat comisia Condon, care l-a îndrumat la psihologul Leo Sprinkle de la Universitatea Wyoming.

Sub hipnoză, Schrimer a povestit răpirea de către o fiinţă cu pielea gri, care i-a ordonat telepatic să nu-şi mai aducă aminte de contactul respectiv, în septembrie 1961, soţii Hill se întorceau din vacanţă, când deasupra lor a zburat un OZN. Ulterior, fără să fi vorbit cu cineva, amândoi s-au plâns de dureri de cap, insomnii, anxietate şi dureri abdominale. Reconstituind călătoria, soţii Hill nu-şi aduceau aminte de un interval de două ore. Sub

hipnoză, amândoi au descris un scenariu asemănător: răpire de către omuleţi ce comunicau telepatic şi care s-au interesat de organele lor genitale.

După şedinţa de hipnoză, soţii Hill s-au liniştit, iar în premieră mondială, o societate de asigurări le-a plătit cheltuielile medicale, recunoscând „cauze externe, accidentale". Celebrul astrofizician Cari Sagan a stat de vorbă cu soţii Hill după zece ani de la „întâmplare". În binecunoscuta carte „The

Deinon-Haunted World" (Lumea bântuită de demoni) [93], Sagan povesteşte acest caz devenit celebru. Chiar şi după zece ani, Sagan nu se îndoieşte **de** sinceritatea soţilor Hill. Dar, imediat ce s-au întors acasă, soţii Hill **au** citit o carte despre OZN-uri şi ET. Iar descrierea „omuleţilor verzi" **este** identică cu cea dintr-un episod al serialului SF „The Outer Limits", **pe** care soţii Hill îl vizionaseră în acel timp. Din păcate, mass-media şi-a **pus** amprenta şi peste cazul soţilor Hill, astfel că în 1975 au devenit **erou** unui film SF.

Un chirurg din San Francisco, Derrel Sims, se lăuda cu o colecţie **de** obiecte extrase cu bisturiul din corpul americanilor răpiţi. Aceste implanturi sunt din metal, dar cu o componentă neclară şi au fost extrase din gât, membre şi nas. Melissa Bruckner a descoperit pe haine pete **de** origine necunoscută. In 1992, John Mack, psihiatru, profesor la celebra Universitate Harvard şi fizicianul David Pritchard, profesor la vestitul Institut de Tehnologie (MIT) din Massachusetts, au organizat un simpozion dedicat întâlnirilor de gradul trei la Universitatea Harvard. Au fost prezenţi peste o sută de invitaţi, care au asistat la povestirile şi descrierile unor americani răpiţi. A reieşit că toţi cei răpiţi au probleme psihice, majoritatea afirmând că sunt răpiţi şi examinaţi periodic de către ET. In acest sens, răpirea de către omuleţii verzi capătă un aspect psihiatric. În august 1987, Asociaţia americană de Psihologie organizează la New York un simpozion cu subiectul „Experienţa UFO şi psihoterapia". Participanţii, după dezbateri îndelungate, nu au ajuns la o concluzie unanimă. Deşi, în general, psihologii neagă existenţa OZN-urilor şi a ET, recunosc prezenţa unor traume psihice la pacienţi. Aceşti pacienţi nu mint, fapt demonstrat prin detectorul de minciuni, dar sunt reale scenariile respective? Unii psihologi ca Robert Backer de la Universitatea din Kentucky sunt de părere că aceşti pacienţi au avut „experienţe hipnagogice", adică halucinaţii sau vise puternic emotive, în care au senzaţia de a fi imobilizaţi, dar conştienţi.

Fiind „bombardaţi" de o grămadă de filme despre OZN şi ET, pacienţii se duc la ufologi, care prin hipnoză le transmit sau le confirmă scenariul respectiv. Unele semne de pe corp, din naştere sau din copilărie, pot fi

implicate în scenariile respective. Mulţi psihologi admit, acum, că mult trâmbiţata tehnică a hipnozei prin regresie nu este obiectivă, întrucât unor pacienţi li se poate sugera existenţa unei răpiri chiar de către psihiatru [31].

Trebuie subliniat rolul uriaş al mass-mediei, în special al filmelor ştiinţifico-fantastice. În climatul Războiului Rece, domeniul SF a permis transferul angoasei colective, al miturilor eterne, al creaturilor de groază, înlesnindu-i paranormalului manifestarea sub forme moderne, utilizând tehnologia de vârf. Filmele cu OZN-uri şi creaturi ET au început (bineînţeles

A) încă din anii '50 cu „The Day the Earth Stood Still" (Ziua când autul s-a oprit) şi „Invasion of the Body Snatchers" (Invazia hoţilor *ih* corpuri). Creaturile robotice din aceste filme seamănă leit cu descrierile DHUileţilor din povestirile celor răpiţi. Din seria filmelor devenite celebre, **||U** încasări peste o sută de milioane USD, mai citäm „2001: A Space **[Odyssey"** după Arthur Clarke regizat de Stanley Kubrick, „Mars Attacks”

Ityi/.at de Tim Burton, „Mission Impossible", „Extra Terrestrial" al lui **Iteven** Spielberg (se pare cu cele mai mari încasări), „întâlniri de gradul **trei",** film care a jucat şi pe ecranele noastre, „Dark Skies" (Ceruri întunecate), (în care apare un cadavru de ET), „3rd Rock from the Sun", **(A** treia planetă de la soare), „The Outer Limits", recentul independence t)«y" şi serialul mult vizionat „X-Files". Lista este impresionantă şi chiar **tti** secolul XXI, nu există zi fără să nu fie difuzat la TV cel puţin un film **eu** ET, monştri cosmici sau alte bazaconii. Logic, acest val de violenţă, **de** filme şi relatări din ziare şi reviste justifică sugestionarea tuturor ca fistici de scenarii să existe; unii, mai ales adolescenţii şi tinerii debusolaţi psihic, sunt cei mai vulnerabili. Până şi revistele americane de nivel înalt, cum sunt Time şi Newsweek au publicat, începând din 1996, studii despre Impactul filmelor asupra unui anumit gen de public, din care se recrutează Viitoarele victime de răpiri. Ca şi cum subconştientul colectiv, noţiune Introdusă de marele psihiatru C.G.Jung, este continuu influenţat, sugestionat. Ca dovadă sunt multitudinea de „site-uri" de pe Internet destinate tunătorilor de OZN-uri şi întâlniri cu ET. Fotografii cu OZN-uri sau întâlniri cu ET pot fi cu uşurinţă efectuate pe computer împreună cu scenariile respective.

5. MISTERUL ET DE LA ROSWELL a fost şi rămâne una dintre „piesele de rezistenţă" ale UFO-logiei americane şi poate internaţionale.

Chiar şi în România, periodic, unele reviste, în goană după senzaţional, repovestesc cu alt scenariu şi alţi martori un eveniment din 1947. Dar ce

eveniment? Nici nu se ştie dacă s-a petrecut ceva, atât de mult a fost reinterpretat. Povestea începe în 14 iunie 1947, când fermierul W.W.

Brazel trecea pe la ranch-ul J.B. Foster situat la 85 mile nord de localitatea Roswell din New Mexico; deci un loc destul de întins şi pustiu. Brazel observă nişte resturi de metal şi alte obiecte posibil aparţinând unui avion prăbuşit, dar nu le dă atenţie. Revine în iulie 1947 şi culege nişte resturi, care ajung la colonelul William Blanchard, comandantul bazei aeriene din Roswell. Acesta declara în 8 iulie că resturile aparţin unei posibile farfurii zburătoare, dar după consultaţii cu superiorul său, generalul Roger Ramey de la Forth Worth, revine afirmând că era vorba de un balon meteorologic prăbuşit.

De-abia după 30 de ani de uitare povestea devine palpitantă. Resturile respective mai fuseseră observate şi de Grady Barnett, care în 1972 îi povesteşte lui Friedman că văzuse şi nişte cadavre ale unor creaturi mici.

Între timp, Barnett decedase, aşa încât Stanton Friedman, fizician nuclearist, concediat, dă un interviu televizat la Baton Rouge, capitala statului Louisiana.

Emisiunea atrage atenţia, iar lui Friedman i se alătură doi ufologi: William More şi scriitorul Charles Berlitz *(Experimentul Philadelphia, Triunghiul Bermudelor* etc), pentru care povestea era o mană cerească. În 1980, un fost pilot, Kent Jeffrey, devenit ufolog amator, dă o declaraţie scrisă, „Declaraţia Roswell", în care, împreună cu cei citaţi, somează guvernul SUA să facă public adevărul despre OZN-ul prăbuşit şi eventualele resturi ale ET. Baza aeriană de la Roswell răspunde după câţiva ani, arătând că, în acea zi, Charles Moore, operator radar, urmărise un balon meteorologic până la 20 mile de locul prăbuşirii, iar ofiţerul D. Weawer a menţionat existenţa unor manechine din piele folosite la studiul impactului unor corpuri la sol. După o tăcere de alţi 10 ani, studiourile Fox lansează un film SF, „Alien Autopsy" (Autopsia extraterestrilor) despre incidentul Roswell şi rămăşiţele unor ET păstrate într-un hangar al bazei aeriene. Filmul respectiv a fost difuzat în toată lumea (inclusiv în România) şi a menţinut trează atenţia. După o altă perioadă de tăcere, incidentul Roswell reînvie în 1996. Magnatul Bob Guccione, directorul revistei sexy Penthouse, publică un reportaj despre acest incident (după el, real) şi declară că posedă o bucată de metal din respectivul OZN. Ulterior s-a dovedit că fotografiile publicate în Penthouse proveneau din muzeul UFO-logic din Roswell.

Dar iată că apar şi alţi posesori ai unor rămăşiţe din OZN-ul prăbuşit în 1947. În 24 martie 1996, printr-o ceremonie, Frederic Larsen donează bucăţi din OZN-ul prăbuşit atât muzeului din Roswell, cât şi laboratorului vestit, de la Los Alamos. Analiza a stabilit că aliajul format din cupru şi argint avea proporţiile normale de izotopi naturali. În final, în septembrie 1996 se descoperă că bucăţile de metal ale lui Larsen... proveneau dintr-o sculptură modernă, executată de Randy Fulbright şi păstrată la muzeul St. George din statul Utah, de la care Larsen a cumpărat-o.

În această povestire, răstălmăcită de atâtea ori, impresionante sunt lungile perioade de uitare (10-30 de ani) întrerupte de noi relatări cu caracter fantezist. În plus, nenumărate sondaje efectuate printre americani arătau că un procent semnificativ de 20% mai crede şi acum că la Roswell a căzut un OZN şi că guvernul SUA are depozitate undeva cadavrele unui sau mai mulţi ET. Conform unui sondaj Ropper din 1991, peste 4 milioane de americani susţin că au fost răpiţi de ET, că au avut întâlniri de gradul trei cu aceştia.

Acum mai trebuie pomeniţi şi anumiţi savanţi, (foarte puţini), care cred în OZN şi ET, cum este cazul astronomilor Allan Hynek şi Fred Hoyle, dar mai ales al psihiatrului John Mack, menţionat cu câteva pasaje mai sus. John Mack nu numai că a fost profesor la vestita Universitate Harvard, şef al secţiei de psihiatrie a Spitalului Cambridge din Boston, dar a câştigat renumitul premiu Pulitzer în 1977 pentru studiul „A Prince of Our Disorder", despre scriitorul englez T.H. Lawrence. Fusese aclamat în Congresul SUA pentru raportul privitor la efectele psihiatrice ale cursei înarmărilor. Până în 1990, Mack fusese în tabăra savanţilor care combăteau isteria OZN şi existenţa ET. Dar în acel an, Mack are o lungă discuţie cu Bud Hoskins, personaj contestat: artist, hipnotizator, devenit „consilier specializat în ajutorarea celor răpiţi de ET". Hoskins îl convinge pe Mack (gândiţi-vă, un escroc pe un profesor psihiatru!) de importanţa ajutorării celor răpiţi de ET, astfel că acest profesor se dedică examinării psihiatrice a celor răpiţi de ET. În 1994, John Mack publică cartea „Abduction: Human Encounters with Aliens", (Răpiri; întâlniri ale oamenilor cu extraterestrii) în care povesteşte 13 relatări ale unor persoane ce pretindeau că au fost răpite. Cartea a făcut multă vâlvă, stârnind, în egală măsură, laude şi critici.

Mack supune aceşti indivizi unor teste psihologice şi psihiatrice găsindu-i sănătoşi mental. În continuare, Mack deschide o clinică personală, transformând organizaţia non-guvernamentală „Center for Psychology and Social Change" cu sediul la Cambridge, Massachussetts. Majoritatea

psihologilor îl denigrează, acuzându-l că transformă tehnica hipnozei într-o metodă de indus noi amintiri, inexistente, sugerate de către hipnotizator. Povestea devine şi mai fascinantă când intră în scenă Donna Bassett, o cercetătoare de 37 ani, care se hotărăşte să devină... detectiv-spion. După ce se documentează serios citind nenumărate cărţi şi articole, îşi alcătuieşte un scenariu original, cât mai „gogonat", în care bunica sa văzuse îngeri, ca şi toţi strămoşii ei, începând din secolul al XI-lea. Înarmată cu casetofoane şi camere video în miniatură, Donna Bassett este primită în clinica lui Mack, fiind supusă tratamentului obişnuit hipnotic. Dar D. Basssett se antrenase special, astfel că s-a prefăcut hipnotizată şi, folosind cu îndemânare camera video miniaturizată... şi-a jucat rolul. Potrivit lui Bassett, dr. Mack sugera pacienţilor ceea ce vroia să audă că s-a petrecut în viaţa acestora, a strămoşilor lor sau în alte vieţi anterioare. Dându-şi seama că poate controla situaţia, Donna Bassett „i-a turnat" lui Mack tot felul de bazaconii, printre care şi că a asistat la o întâlnire la bordul unui OZN între preşedintele J.F.

Kennedy şi Nikita Hruşciov în timpul crizei cubaneze din 1962, că Hruşciov ar fi luat-o în braţe şi ar fi asigurat-o că în final totul va fi bine.

La auzul acestor relatări excitante... marele hipnotizator a leşinat de emoţie.

La demascarea care a urmat în public, Bassett l-a acuzat pe Mack că încarcă nota de plată a asigurărilor cu tratamentele hipnotice la care sunt supuşi „pacienţii". Mack s-a apărat cum a putut, bazându-se pe reputaţia lui anterioară acestui studiu, pe care l-a numit cercetare ştiinţifică. Acuzaţiile Donnei Bassett au fost confirmate de câţiva „pacienţi" dezamăgiţi, cum este David Duclos, care a afirmat că Mack începuse să creadă într-adevăr în existenţa ET şi nu suporta dovezi contrare. Cazul psihiatrului John Mack este foarte sugestiv, demonstrând cât de uşor... poţi să o iei razna în acest domeniu. Povestea lui Mack a rămas ca şi alte aspecte ale paranormalului... În „coadă de peşte", fiind criticat de majoritatea psihologilor şi psihiatrilor. Dar rămâne un mare semn de întrebare: cum este posibil ca atâţia oameni, aparent sănătoşi, să creadă şi să fie siguri că li s-a întâmplat aşa ceva? Nu cumva OZN-urile şi ET au devenit un mit modern, o plăsmuire a subconştientului colectiv în goană după ceva nou şi necunoscut, asemănător Atlantidei, monstrului din Loch Ness, fantomelor, comorilor ascunse etc?

Cazul OZN-urilor şi al ET capătă din ce în ce mai mult un aspect psihologic sau mai de grabă psihiatric. De altfel, multe dintre „scenariile”

povestite de cei răpiţi nu numai că seamănă cu scene din filme, dar, din nefericire, şi cu relatări din ritualuri satanice ale unor secte sau cu abuz sexual suferit de copii. Or astfel de concluzii grave nu pot fi demonstrate ştiinţific decât prin studii interdisciplinare sub egida unor instituţii serioase, deziderat încă nerealizat la nivelul anului 2000. Culmea, se pare că „pârtia”

pe care Ştiinţa trebuie să o parcurgă a fost trasată încă din 1958 de un psihiatru genial, Cari Gustav Jung (1875-1961) în cartea sa, „Flying Saucers”

(Farfurii zburătoare) [56], menţionată de toţi cercetătorii serioşi. Jung, un fost prieten al lui Freud a devenit faimos prin mai multe lucrări, prin introducerea unor noţiuni unanim admise, introvertit-extrovertit, cât şi a arhetipurilor, subconştientului colectiv. După cum mărturisea Jung, el nu avusese ideea publicării acestei cărţi, dar fusese oarecum „forţat", prin atribuirea unor opinii favorabile OZN-urilor de către câteva ziare. Deşi se afla la o vârstă înaintată, Jung a întrezărit primul adevărul, după care OZN-urile pot conţine unele obiecte zburătoare: meteoriţi, baloane meteorologice, resturi de rachetă, descărcări electrice etc, de care se asociază o componentă psihică. Aceasta poate permite nu numai exagerarea comportamentului faţă de OZN, dar mai ales fabularea, imaginarea lui. După Jung, OZN-urile şi ET sunt o manifestare psihică a unor arhetipuri mai vechi, a subconştientului colectiv, care îşi fac cunoscută prezenţa în anumite perioade încordate din istorie, cum era pe atunci Războiul Rece. După Jung, ET par să fie un arhetip modern al vechilor zei. Tot Jung a fost primul care a publicat imagini ale unor obiecte zburătoare, globulare, care fuseseră desenate în Antichitate sau în Evul Mediu.

6. *EXISTA ET?* Această întrebare a fost şi este de interes general, depăşind domeniul paranormalului. De la micii omuleţi verzi de pe planeta Marte, până la literatura şi filmele SF, există o sumedenie de texte, ipoteze şi emisiuni ale mass-mediei. Peste 80% din literatura SF sunt dedicate ET, iar monştrii din poveşti şi mituri au împânzit ecranele de cinema şi TV.

Ştiinţa este însă mult mai bine pregătită pentru a se ocupa de existenţa unei vieţi extraterestre. Toţi savanţii sunt de acord a presupune că, teoretic, ar trebui să mai existe viaţă şi lumi civilizate, dacă nu în sistemul nostru solar, barem în altele. Galaxia noastră, Calea Lactee, conţine aproape 200 de milioane de stele, care probabil că au planete ce gravitează în jurul lor. Dacă admitem că viteza luminii este maximă în tot Universul (300.000 km/s), ţinând seama de imensele distanţe interplanetare, o călătorie cu un vas spaţial având viteza luminii ar dura zeci de ani, dacă nu şi secole.

Deci dacă ar fi existat astfel de călătorii şi vizite, ar fi fost „fără întoarcere".

Primul care a încercat contactarea prin radiotelescop a unei eventuale civilizaţii extraterestre a fost, în 1980, astronomul american Frank Drake.

Au continuat diverse încercări de contactare prin intermediul unor radiotelescoape din ce în ce mai puternice. In 1992, NASA lansează programul SET1 (Search for Extra-Terestrial Intelligence). Programul a durat numai un an, costând câteva miliarde USD, deoarece americanii, mai pragmatici, nu mai cheltuiesc dolarii în vânt. Ascultarea radio sau prin laser continuă cu finanţare particulară. Trebuie menţionat că atotputernica Biserică Catolică a decis că orice discuţie despre viaţa extraterestră este o erezie. După cum a arătat Paul Davies în cartea sa „Suntem singuri?" apărută în 1995, conform studiilor biologico-astronomice, viaţa de pe pământ a fost un accident datorat unor factori care s-au cumulat pe planeta noastră. Chiar dacă apar din când în când ştiri despre detectarea apei în atmosfera unei stele aflate la 300 trilioane ani lumină, chiar dacă detectăm aminoacizi în meteoriţi, acestea nu sunt suficiente pentru apariţia vieţii sau a unei civilizaţii. Conform celei de-a doua legi a termodinamicii, Universul moare încet, degenerând spre o stare de haos total. Încheiem acest subiect deosebit de interesant cu un citat al biochimistului Jacques Monod, laureat al premiului Nobel: „Omul ar trebui să ştie că este singur în imensitatea neprietenoasă a universului, din care a rezultat doar datorită unei şanse unice".

6. **ŞTIINŢA NU POATE EXPLICA ÎNCĂ SATISFĂCĂTOR...**

Şi acest capitol promite a fi interesant! Acum, când marile universităţi (în special cele americane) nu se mai jenează să studieze fenomene paranormale (FPN), acest domeniu poate fi considerat a face parte din „petele albe de pe harta cunoaşterii umane". Aşa cum s-a arătat în capitolul precedent, chiar şi în cazul FPN explicabile, mai pot fi întâlnite unele aspecte mai greu de explicat ştiinţific, fiind la limita cunoştinţelor noastre la acest moment. De exemplu, fenomenele legate de câmpurile magnetice, cosmice, sau cele existente privind viaţa vieţuitoarelor necesită încă explicaţii, unele fiind în prezent nesatisfăcătoare. În plus, în multe cazuri de FPN (telepatie, premoniţii, fantome), existenţa lor milenară le conferă un caracter natural; demonstrarea inexistenţei lor necesită pentru o mare parte din public un efort de gândire inacceptabil. Într-o epocă marcată de zboruri interplanetare şi comunicare prin Internet, există un număr important de indivizi predispuşi la manipulare psihică, gata de a se sacrifica pe ei şi a distruge mii de oameni în

numele unor himere. 11 septembrie 2001 nu a fost singurul eveniment de acest fel din istoria omenirii.

6.1. SUGESTIA ŞI HIPNOZA

Ce poate fi mai natural decât sugestia! SUGESTIA este un mijloc de influenţare al celor din jur prin intermediul limbajului, dar, în acelaşi timp, poate fi o idee prin care dorim să influenţăm comportamentul cuiva.

Această idee poate fi negativă, nocivă sau din contră pozitivă, benignă, stimulantă, liniştitoare. Sugestia face parte din comportamentul nostru zilnic, deci nimic nu este, aparent, de natură paranormală. Şi totuşi, hipnoza este un caz particular al sugestiei. Aşa cum am arătat în capitolul precedent, tot prin sugestie, unii oameni „văd sau aud" ceva, deşi cei din jur nu reacţionează. Tot prin sugestie se pot calma dureri sau stări depresive sau chiar realiza aşa-zisele „vindecări spirituale", cunoscute încă din negura timpurilor. Deci sugestia poate influenţa puternic comportamentul cuiva sau chiar mobiliza grupuri de oameni; îi poate vindeca pe cei suferinzi sau... Îi poate ucide pe cei care se ştiu blestemaţi sau vrăjiţi, practică recurentă încă în Africa şi la unele populaţii izolate.

În 1908, marele psiholog american William McDougall (1871-1939) a definit sugestia ca „un proces de comunicare ce rezultă din acceptarea cu convingere a ideilor transmise, în absenţa bazei logice adecvate pentru acceptarea lor". Aceasta pare să fie definiţia cea mai cuprinzătoare a sugestiei, indicând atât utilizarea principală, ca mijloc de comunicare, cât şi acceptarea unor idei sau comportamente aparent lipsite de logică. Prin această definiţie se mai indică lipsa unui mecanism neurofiziologic de explicare. Astfel, sugestia pare să aparţină domeniului larg şi nedefinit al subconştientului.

Echipa cardiologului Herbert Benson, profesor la vestita Universitate Harvard din Boston, a demonstrat că yoghinii pot să-şi modifice prin sugestie ritmul bătăilor inimii, frecvenţa respiraţiei, temperatura corpului [4,55,95].

Sugerând unei persoane foarte sensibile că ţine în mână o monedă înroşită în foc (deşi aceasta era normală) se poate provoca o arsură sau inflamaţie.

Celebrul medic Albert Schweizer nu a putut salva un tânăr african ce fusese într-o stare excelentă de sănătate, dar care călcase din greşeală pe un păianjen, pe care vrăjitorul satului îl declarase tabu, fiind socotit o reîncarnare a unui strămoş. Deochiul, descântecele şi blestemele comune tuturor populaţiilor primitive sau bigote pot produce boli, paralizii sau chiar decese, cu

condiţia ca cel căruia îi este destinat să conştientizeze şi bineînţeles... să creadă.

Sugestia poate acţiona direct prin cuvintele cuiva de încredere sau ale unui profesionist ori prin AUTO-SUGESTIE, de fapt mecanismul principal, prin care un om îşi poate imagina ceea ce i se (îşi)... sugerează. Cu alte cuvinte, prin sugestie pot fi transmise unui om (unor grupuri) idei nelogice, iraţionale. Nu este de mirare că, pentru toate religiile, sugestia este un mecanism sau o armă de bază. Toate cărţile sacre folosesc sugestia ca principalul mijloc de comunicare, iar vieţile profeţilor şi sfinţilor conţin nenumărate exemple de sugestie individuală sau de grup. Se poate afirma că fenomenul sugestiei face legătura dintre fenomenele naturale şi paranormale. Viaţa lui Iisus Christos conţine multe exemple de vindecări spirituale pe calea sugestiei, în care, după săvârşirea miracolului, Christos afirma „Credinţa ta te-a mântuit"!

„Sugestia se transformă în autosugestie, numai în măsura în care cel în cauză posedă o încredere deplină în ceva care urmează să se întâmple".

Sintagma proverbială „Credinţa poate muta munţii din loc", chiar exagerată, sugerează forţa pe care un organism uman o poate căpăta, dar numai dacă se găseşte într-o stare specială, de extaz mistic sau într-o emoţie puternică 132,76,95]. Numai astfel de stări pot mobiliza priu autosugestie toate resursele de apărare ale organismului (biochimice, imune, endocrine). Implicarea sugestiei în vindecările spirituale va ii prezentată în continuare în capitolul următor.

Faptul că Ştiinţa nu poate explica încă satisfăcător „sugestia" parc paradoxal, din moment ce această proprietate psihică intervine în orice moment în viaţa noastră: în educaţie, religie, medicină, politică, artă şi chiar în ştiinţă ca atare. Sugestia acţionează prin cuvinte, dar câte cuvinte, declaraţii, discursuri nu auzim zilnic şi nu le dăm vreo atenţie, dacă nu ne interesează. Deşi cuvintele sunt însoţite de imagini, cum este cazul reclamelor, dacă nu ne interesează, dacă n-au capacitate de convingere, aparent le uităm. În realitate, se pare că unele imagini sau cuvinte, cărora nu le dăm atenţie, sunt totuşi înregistrate în memorie, căci putem recunoaşte o imagine (mai des) sau unele declaraţii, cuvinte (mai rar), dacă sunt repetate. Acesta este şi mecanismul de bază al publicităţii. Nu trebuie uitat (aşa cum am arătat în capitolul 3), că posedăm zece miliarde de neuroni în creier, din care aparent nu folosim curent nici a suta parte; după unele aprecieri, este vorba de aproximativ 5% [5,43,89].

Sugestia este arma de bază a credinţei, dar câte forme poate lua: de la credinţa în Dumnezeu la... SUPERSTIŢII. Un superstiţios nu este un om liber, deoarece crede şi acţionează conform unor canoane autoimpuse, de cele mai multe ori sugerate şi superficial interpretate. S-a demonstrat că cu cât ignoranţa sau bigotismul sunt mai mari, cu atât superstiţiile pătrund mai adânc în conştiinţă. Superstiţiile posedă o mare forţă de sugestie şi autosugestie. Savanţii consideră superstiţiile drept credinţe primitive, reminiscenţe ale magiei, vrăjilor, farmecelor, semnelor prevestitoare de ghinion. Mitologiile, folclorul tuturor popoarelor pot fi izvoare ale superstiţiilor, astfel că etnografii şi antropologii au subiecte inepuizabile de studiu, întâlnirea cu o pisică neagră, cu un iepure sau cu o persoană având un vas gol constituie o superstiţie universală, veche de mii de ani, apărută când oamenii primitivi trăiau numai din vânat. Şi dacă totuşi, întâlnind o pisică neagră, ţi se întâmplă ceva rău? Ce probabilitate există? [8,30,57]

Dar sugestia poate căpăta atâtea aspecte, încât o explicaţie ştiinţifică generalizată este dificilă. De exemplu, cineva avea un puseu alergic ori de câte ori vedea sau mirosea un trandafir. Într-adevăr era alergic. Dar în acelaşi timp, putea declanşa un puseu alergic şi la un trandafir artificial sau la un tablou cu aceste flori, care bineînţeles erau inodore. Deci creierul sau partea subconştientă declanşa puseul alergic. În plus, alergia putea fi dobândită pe cale imună, dar şi prin asociere cu un eveniment tragic, emoţionant, petrecut cu mulţi ani în urmă.

În general, se admite că superstiţioşii au un grad redus de cultură, deşi unele superstiţii pot fi întâlnite şi la oameni cultivaţi. Epoca noastră, a calculatorului, nu a exclus superstiţiile. Se presupune că cineva care crede că întâlnirea cu o pisică neagră îi va aduce ghinon... se autoprogramează, se autosugestionează că sunt şanse mari să i se întâmple ceva rău... şi i se întâmplă, pentru că va lua o decizie sub impuls emoţional. Autoprogramarea, de fapt autosugestia, acţionează pe cale emotivă (vezi capitolul 3.2.). Tot în capitolul 3 am descris extraordinara putere a emoţiilor colective, un mecanism de bază pentru propagarea paranormalului, a credinţei, a superstiţiilor, dar şi a linşajului, pogromurilor, răscoalelor. Prin sugestie, o mulţime paşnică poate deveni o gloată setoasă de sânge şi de agresivitate.

Prin sugestie şi autosugestie, un pelerinaj religios la un loc sacru poate declanşa extaz mistic la unele persoane, poate produce o vindecare pe cale spirituală. Aşa-zisa terapie de grup se bazează pe forţa emoţiilor colective combinată cu sugestia.

Prin prezentarea sumară a câtorva aspecte ale sugestiei, indicăm greutăţile care stau în calea găsirii unor explicaţii ştiinţifice satisfăcătoare.

In cazul oamenilor inteligenţi, comportamentul ar trebui să fie dirijat raţional, conştient şi responsabil. Dar comportamentul mai poate fi modificat şi pe alte căi:

INSTINCTE —> Imitaţie (turmă) —> Acţiune instinctivă (apărare) —> Modificări în comportament —> Emoţii —> Sugestie

Căile prezentate mai sus (schematic) determină modificări de comportament adesea iraţionale prin implicarea subconştientului, în care conştientizăm după ce am acţionat, ca şi cum am fi fost prada instinctelor.

Nu cumva şi sugestia prin intermediul cuvintelor activează instinctiv această ascultare, adesea oarbă? Subconştientul dirijează atât instinctele, cât şi emoţiile asociate, modificând puternic comportamentul. Acceptarea existenţei instinctelor şi la oameni este de abia acum unanim acceptată, deoarece, pentru mulţi, acestea ar fi în favoarea evoluţionismului lui Darwin şi a recunoaşterii legăturii noastre cu animalele. Şi acum domeniul instinctelor este puţin studiat [32,35,57,77], recunoscându-se numai cele de reproducere, de supravieţuire, de hrănire (foame, sete). Psihologii recunosc existenţa imitaţiei doar ca o însuşire a comportamentului, deşi este esenţială la copii, manifestată fiind de puii tuturor animalelor pentru învăţarea mişcărilor elementare.

Majoritatea fiinţelor trăiesc în grupuri mai mari (roiuri) sau mai mici (turme, stoluri, cireada, haită), care acţionează după anumite legi clare şi ascultate orbeşte. Toate aceste grupuri au un conducător, care de fapt declanşează semnalul pentru o anumită mişcare instinctivă (hrănire, apărare). Există oare şi la om acest instinct „de turmă", prin care se acţionează inconştient, la sugestia unui conducător? Cum s-ar putea explica altfel toate mişcările aparent haotice din istoria omenirii, mobilizarea a mii de oameni pentru construcţii megalitice, cu utilitate discutabilă? Cum se pot explica masacrele în masă ale prizonierilor existente în toate perioadele, cum s-ar putea explica altfel ascultarea orbească a unor popoare, atât necivilizate, dar şi civilizate (exemplul cel mai ilustrativ este cel al dictatorilor moderni: Lenin, Stalin, Hitler, Musolini, Mao Tse Dung, Sadam Husein, Kim Ir Sen, Pol Pot etc.)

SUGESTIA poate acţiona direct, în urma unor cuvinte spuse de cineva, căruia îi acordăm un rol dominant, de conducător sau de înţelept. Blestemele, vrăjile, dar şi credinţa, speranţa prin rugăciune, acţionează tot prin sugestie,

deşi, în final, efectul se datorează autosugestiei. Capacitatea de a-ţi imagina că cele auzite, spuse sau văzute sunt adevărate, devine autosugestie.

AUTOSUGESTIA ESTE MECANISMUL CREDINŢEI. Gradul de sugestibilitate variază enorm individual. Copiii, femeile şi în general persoanele emotive pot fi uşor sugestionate. Credincioşii fanatici, în stare de extaz mistic, pot prezenta stigmate, sângerări în aceleaşi locuri ca ale patimilor lui Iisus Christos, care se datorează tot autosugestiei, emoţiei împinse până la paroxism.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, Emile Coue (1857-1926), un farmacist din Nancy, a formulat legea de bază a autosugestiei: „când imaginaţia acţionează în aceeaşi direcţie cu voinţa, aceasta din urmă îşi dublează eficienţa". Cu alte cuvinte, putem realiza acţiuni importante numai dacă dorim şi ne imaginăm că vom reuşi. Concret, Coue, cât şi psihologul rus I.M. Behterev, au indicat funcţionalitatea repetării monotone a unor cuvinte, de genul: „vreau să obţin acel post", „pot şi vreau să mă urc pe vârful...". De fapt, această tehnică de autosugestie, prin repetarea monotonă a unor cuvinte, poate fi asemuită rugăciunilor sau „mantrelor", cuvinte magice spuse de călugării budişti sau ai altor culte. Această tehnică a permis obţinerea unor performanţe sportive sau reuşita unor vindecări spectaculoase, dar numai cu condiţia să te poţi mobiliza emotiv puternic şi pe timp îndelungat.

Printre multiplele aplicaţii ale sugestiei figurează diferite tehnici de relaxare psihică şi fiziologică, dintre care cea mai cunoscută este antrenamentul autogen imaginat de J.H. Schultz (1966), bazat pe studiul metodelor folosite de yoghini, dar şi pe experimente ştiinţifice. Prin sugestii repetate asociate cu vizualizări, se intenţionează producerea la cei care o folosesc **a** unor senzaţii de greutate sau de căldură în membre, de calmare şi relaxare **a** bătăilor inimii sau/şi a respiraţiei. Astfel de tehnici sunt foarte utile la persoanele stresate, obosite, depresive. Recomandăm în acest sens cărţile profesoarei Irina Holdevici [49] sau altele similare [4,12,61,62,112].

HIPNOZA este asociată cu o stare a conştiinţei înrudită cu somnul; deşi pacientul hipnotizat este cu ochii închişi, în realitate, aşa cum arată traseele electroencefalografice... se află mai aproape de starea de veghe.

Termenul derivă din cuvântul grecesc „hypnos", care înseamnă somn.

De asemenea, hipnoza nu este înrudită cu somnambulismul, care apare la unele persoane (copii) în stadiile 3 şi 4 ale somnului. Dacă importanţa ştiinţifică a sugestiei a apărut de-abia în secolul al XIX-lea, hipnoza a fost cunoscută şi utilizată din negurile istoriei, fiind menţionată (sub diverse nume) de către preoţii tuturor cultelor, mai ales de babilonieni, 'egipteni, greci.

Tehnici hipnotice au fost menţionate atât în papirusul Ebers, de către Patanjali (părintele sistemului yoga, în secolul II î.e.n.), cât şi de Herodot. Cu toate marile schimbări istorice şi religioase, hipnoza **a** reapărut... clandestin, la alchimişti ca Paracelsus, Van Helmont, Kircher, ca o demonstraţie a „magnetismului" şi „fluidismului", aplicându-se pe trupul pacienţilor diferiţi magneţi, dar folosind şi pasele (mişcări cu mâna de-a lungul corpului).

Prezentarea în public a hipnozei a fost realizată de-abia în secolul al XVIII-lea de către medicul Anton F. Mesmer (1734-1815), care a reuşit, în Franţa, să introducă metoda sa (cu tot felul de magneţi, hârdaie cu apă, pase cu baghete etc), devenind un fel de vedetă, până a căzut în dizgraţie.

Mesmer nu a înţeles nici esenţa hipnotismului, nici subtilităţile metodei, dar a avut curajul să introducă lumii această tehnică încă neexplicată satisfăcător. Bazele tehnicii şi utilizării hipnozei au fost puse de oameni celebri, în special medici, cum au fost chirurgul James Braid, neurologii J.M. Charcot, S. Freud, C.G. Jung, Gh. Marinescu. Istoriceşte, marchizul de Puysegur şi abatele portughez C. Faria au fost primii care au înţeles că hipnoza era o metodă psihică, subliniindu-i principalele caracteristici:

- inducerea prin sugestii ferme a unei stări aparente de somn;

- posibilitatea de a dirija prin comenzi verbale comportamentul celor hipnotizaţi;

- amnezia totală a celor hipnotizaţi faţă de evenimentele petrecute în stare hipnotică;

- intrarea în hipnoză este uşurată prin fixarea cu privirea, de către pacient, a unui obiect;

- concentrarea privirii produce o oboseală a muşchilor pleoapelor urmată de intrarea în stare hipnotică (vezi capitolul 4.7.);

- chiar Braid a realizat că există o enormă susceptibilitate individuală.

Unii oameni pot fi hipnotizaţi în câteva minute, alţii deloc. Se zice că nu poţi hipnotiza un om fără voia lui; dar depinde şi de talentul hipnotizatorului. Există multe controverse privind testele de verificare a gradului de hipnotizare [35,40,95].

- neclar este mecanismul prin care cel hipnotizat nu mai simte durerea, fiind posibilă utilizarea hipnozei ca anestezic, chiar în operaţii de apendicită.

- ca şi în cazul tehnicilor de sugestie, şi în hipnoză esenţială este concentrarea subiectului precedată de o relaxare. Nu poţi fi hipnotizat dacă te gândeşti la altceva sau nu te poţi concentra (fuga de idei împiedică hipnotizarea).

CINE POATE FI HIPNOTIZATOR? Este foarte răspândită impresia că hipnotizatorii au ochii negri, pătrunzători, atitudine autoritară, dominatoare, personalitate charismatică, mâini mari, expresive. Nu există un răspuns clar sau unic.

Teoretic, astăzi, se consideră că oricine ar putea fi hipnotizator, după un instructaj adecvat, deşi existenţa unui talent este acceptată. Tot teoretic, se consideră că hipnotizatorul trebuie să creeze unele condiţii, prin care o persoană să se relaxeze, să se concentreze şi să fie receptivă la sugestii.

CINE POATE FI HIPNOTIZAT? Tot teoretic, 80-95% dintre oameni pot fi hipnotizaţi. După Orne şi Dinges [1989], capacitatea de a fi hipnotizat este dependentă de subiect şi mai puţin de hipnotizator. Există mai multe scale (teste) de hipnotizabilitate, cea mai faimoasă fiind cea produsă de Universitatea Stanford. Dacă îţi imaginezi că în acest moment un ţânţar ţi s-a aşezat pe mână, cu cât mişcările şi grimasele pe care le faci sunt mai sugestive, cu atât imaginaţia este mai bogată şi gradul de hipnotizabilitate este mai mare. Subiectul trebuie să accepte şi să colaboreze cu hipnotizatorul.

Cei care nu vor sau sunt sceptici sunt mai greu hipnotizabili sau chiar imposibil de sugestionat. De fapt, capacitatea de a fi hipnotizat poate fi vizualizată prin curba Gauss descrisă în figura 1.2., în care majoritatea este uşor hipnotizabilă, unii, chiar instantaneu, iar un grup restrâns, foarte greu sau deloc [3,7,62,95].

CONDIŢII: O ambianţă liniştită, fără zgomote, cu lumină difuză şi fotolii comode favorizează mult producerea hipnozei. Contează pregătirea adecvată a subiectului: ştie unde şi de ce vine, este curios şi doreşte această experienţă. Contează de asemenea încrederea sau fascinaţia/admiraţia faţă de hipnotizator.

Fiecare hipnotizator posedă tehnica proprie, în funcţie de experienţa şi încrederea în sine. Fiecare îşi alege anumite propoziţii simple de sugestie:

relaxare, fixarea privirii, senzaţia de somn, oboseală a pleoapelor, senzaţia de greutate a membrelor (relaxare musculară). Sugestiile verbale sunt însoţite sau nu de pase cu mâinile sau subiectul se uită fix la un obiect.

Prima sugestie este închiderea pleoapelor, prin care se „rupe" contactul cu lumea exterioară, iar subiectul îşi poate induce în creier unde de tip alfa. Hipnotizatorul trebuie să vorbească pe un ton monoton, dar ferm, convingător. Mai pot fi folosite instrumente strălucitoare, fixarea privirii, stimulări auditive (metronom, muzică monotonă).

Partea senzaţională, „paranormală" din hipnoză începe nu numai prin producerea acesteia, dar şi prin faptul că cel hipnotizat aude şi ascultă doar de cuvintele hipnotizatorului, contactul cu lumea exterioară părând a fi rupt. Cel hipnotizat are ochii închişi, dar nu doarme şi ascultă aparent orbeşte de cele spuse de hipnotizator: poate mânca ceapă, dacă i se spune că este măr, poate merge în patru labe sau cânta cucurigu. Majoritatea hipnotizatorilor afirmă că nu i se pot impune subiectului hipnotizat acţiuni care contravin moralei: să aibă contacte sexuale sau să ucidă, deşi se cunosc şi astfel de cazuri. Mai rare însă.

Chiar pe timpul lui Mesmer puteau avea loc hipnotizări în masă, în care toată asistenţa era hipnotizată, fiecare participant în grad diferit, unii având halucinaţii audio-vizuale sau convulsii, în funcţie de intensitatea sugestiei. Mari personalităţi ale lumii medicale, cum au fost Bleuler, Wund, Vogt, Schultz au încercat să fie hipnotizaţi, ca apoi să încerce să povestească ce au simţit. Documentarele prezentate pe canalul Discovery despre hipnoză sunt deosebit de interesante, dar nu au oferit decât ipoteze despre natura ei.

Aşa cum se observă în figura 6.1 .A, traseul EEG în hipnoză este apropiat de cel a! stării de veghe şi nu de cel al somnului. În timpul hipnozei apar modificări fiziologice: scad activitatea cardiacă, ritmul respiraţiei şi tensiunea arterială. Are loc o relaxare musculară şi se blochează senzaţia de durere. În general, se admite că hipnoza are mai multe stadii ale intensităţii, de la somnolenţă la somn uşor şi profund (somnambulism).

După Charcot, aceste stadii ar fi: letargic (relaxare), cataleptic (subiectul poate fi aşezat în orice poziţie) şi de somnambulism. Intensitatea hipnozei depinde şi de gradul de hipnotizabilitate al subiectului.

Ce spun oamenii de ştiinţă? Categoric, hipnoza este reală şi practicată în toate ţările. Şcoala sovietică credea în opinia fiziologului Pavlov, după care hipnoza este un... reflex condiţionat, în care cuvintele hipnotizatorului joacă rol de simbol al sistemului de semnalizare. Unii susţin că hipnoza ar fi o stare alterată a conştiinţei, diferită de cea normală (de veghe).

Kihlstrom (1985) şi Hilgard (1989) susţin că cei hipnotizaţi menţin „un

6.1. *A. Traseele EEG în cursul somnului hipnotic (explicate în text) B. Scenahipnozeiîngrup.*

observator ascuns", prin urmare, conştiinţa este totuşi activă, dar rămâne blocată, astfel încât ulterior subiecţii îşi pot aminti de evenimente neluate în seamă în stare de transă. Oricum, chiar la nivelul anului 2002, nu există o explicaţie ştiinţifică, unanim admisă. Un alt grup de cercetători admite ipoteza „jocului de teatru", în care între hipnotizator şi subiect se joacă o piesă, scrisă de primul şi... jucată de al doilea, care se pretează la comenzile primite (T. Sarbin).

Hipnoza are largi aplicaţii benefice şi... malefice (despre care se vorbeşte mai puţin). În primul rând, printre aplicaţiile benefice figurează cele medicale şi psihiatrice; hipnoza poate fi folosită ca anestezic: calmează **ţi** uneori vindecă durerea, dacă are o cauză psihică. Poate vindeca boli psihosomatice, unele defecte de origine psihică. Psihanaliza imaginată de **S.** Freud a folosit la început hipnoza, pentru ca apoi să renunţe în favoarea metodelor specifice de reîmprospătare a memoriei pentru descoperirea unor frustrări, leziuni psihice ascunse, ca surse ale unor boli psihosomatice.

Psihanaliza nu poate înlocui hipnoza în cazul inhibării unor dureri acute.

In 1992, „British Medical Journal" făcea publică vindecarea prin hipnoză

Fu unei boli congenitale extrem de dureroase: ihtioza. Datorită unui deficit congenital în structura glandelor sudoripare şi a sebumului, pielea se usucă şi crapă, producând dureri atroce. Băiatul cu ihtioză a răspuns favorabil la hipnoză şi sugestiei că are totuşi pielea sănătoasă, durerile s-au atenuat şi, progresiv, boala a dispărut. Tot în 1992, doctorii P. Whorwell **| şi** L. Houghton de la Universitatea din Manchester au publicat în „Lancet”

j! articole despre vindecări prin hipnoză ale perturbărilor gastrointestinale [1] produse în urma stresului şi emoţiilor. Tot dr. Whorwell a vindecat prin hipnoză colita spastică, o boală de asemenea dureroasă şi refractară la medicamente. Durerea este percepută de zone specializate din creier, care cuprind talamusul şi cortexul somato-senzorial şi frontal. Hipnoza pare să blocheze transmiterea mesajului durerii dinspre talamus spre cortex.

Fascinante sunt REGRESIA HIPNOTICĂ, în care subiectul îşi aduce aminte de evenimente ce au avut loc în primii ani ai copilăriei şi HIPERMNEZIA (capacitatea de a-şi aminti fapte din trecut). În aceste domenii au apărut cele mai fantastice şi controversate rezultate. Cele mai spectaculoase cazuri de reîncarnare au fost publicate de psihologul şi hipnoterapeutul german Thorwald Dethlefsen în cartea sa „Viaţă după viaţă" (1978).

Cel mai celebru caz este al tânărului Rudolf de 23 ani, care în 10 iunie 1968 este hipnotizat şi sugestionat pentru de a-şi reaminti copilăria. El ajunge să-şi amintească faptul că a trăit în 1870 sub numele de Guy Lafarge, participând la războiul franco-german. După şedinţa respectivă, Rudolf a avut o amnezie post-hipnotică totală. În anii '90, aceste proprietăţi au fost reconsiderate, căci s-a dovedit că adulţii, chiar dacă îşi amintesc de unele fapte uitate din copilărie, se comportă ca actori care interpretează roluri de copii. De asemenea, capacitatea de a învăţa o limbă străină în câteva ore prin hipnoză s-a dovedit a fi exagerată. S-a mai dovedit (vezi capitolul 5.7.) că hipnotizatorul poate induce în subiect diverse fapte sau evenimente care în realitate nu au avut loc. În acest domeniu controversat există multe opinii diametral opuse, încă greu de apreciat [11,82,96,113].

Profesorul Jean-Paul Tassin de la College de France a emis o ipoteză extrem de interesantă. Gradul de hipnotizabilitate ar fi dependent de capacitatea de inhibare a neuronilor modulatori, adică a celor care eliberează prin sinapse neurotransmiţători, cum sunt dopamina, noradrenalina şi serotonina. Aproximativ 1 % dintre neuroni eliberează aceşti neurotransmiţători în cantitate mai mare. Această minoritate (numerică) are

insă un rol foarte mare în transmiterea mesajelor nervoase şi analiza fină a acestora.

Medicamentele antidepresive şi neuroleptice, dar şi drogurile halucinogene, acţionează direct asupra acestor neuroni. Blocarea funcţionalităţii acestora permite inhibarea analizei informaţiilor din exterior, dar şi a celor din interior (durerea, senzaţii de rece/cald). Sub hipnoză, neuronii ce eliberează noradrenalina sunt blocaţi, rămânând doar cei serotoninergici. In acest fel, sugestiile hipnotizatorului ar apărea ca endogene, „mai naturale".

In schimb, profesorul John Gruzelier de la Universitatea din Londra crede că prin hipnoză arfi blocată funcţionalitatea emisferei stângi, analitice, raţionale, predominând cea dreaptă, mai înclinată spre iraţional. În 1983, Jean Roch Laurence a demonstrat posibilitatea creării de amintiri false prin hipnoză sau chiar a imprimării unor evenimente care nu au avut loc.

Astfel de cazuri reale au fost descoperite în Franţa şi SUA, cu ocazia unor acuzaţii de incest sau abuzuri sexuale. Există pacienţi cu personalitate dublă, datorată necoordonării funcţionale dintre cele două emisfere cerebrale. Prin hipnoză efectuată de persoane rău intenţionate, au fost descrise personaje imaginare şi evenimente care nu au avut loc. Din aceste motive, în SU \, mărturiile prin hipnoză nu sunt valabile la procesele din tribunale.

Ca orice fenomen paranormal, hipnoza merită o poveste adevărată.

Iată un caz real publicat de Erika Fromm, profesor de psihologie la Universitatea din Chicago, publicat în International Journal of Clinical Hypnosis din aprilie 1970. În cadrul unei demonstraţii de hipnoză în cadrul universităţii, Fromm a abordat un student cu trăsături asiatice şi nume de familie japonez. Cum E. Fromm se întorsese dintr-o călătorie în Japonia, l-a întrebat pe student (prenume Don) ce mai face în limba japoneză.

Spre mirarea tuturor, atât în stare de veghe, cât şi sub hipnoză, Don nu ştia limba japoneză. Don era japonez, dar atât el, cât şi părinţii se născuseră în SUA, iar în casă vorbeau în limba engleză. În altă şedinţă publică, Don este hipnotizat şi i se sugerează că are vârsta de 8 ani, la care s-a comportat adecvat. Dar când i s-a sugerat că are 3 ani, după un moment de linişte, Don a început să vorbească fluent şi continuu timp de 20 de minute în japoneză. Neexistând pregătiri, nu s-a înregistrat această demonstraţie. În stare de veghe, cât şi sub hipnoză, când i se sugera o vârstă mai mare, Don vorbea numai în engleză. După câteva luni, gata pentru înregistrări, Don este din nou hipnotizat şi i se sugerează iarăşi vârsta de 3 ani. Spre mirarea tuturor, Don

continua să vorbească numai în engleză. Inspirată, E. Fromm foloseşte un cuvânt comun celor două limbi „hi" (hai), după care Don îşi „dă drumul" în japoneză. În stare de veghe, Don şi-a amintit vag că vorbise cuvinte ce nu le înţelegea. Examinând înregistrarea de pe banda de magnetofon, japonezii culţi nu au înţeles-o decât parţial. Totul s-a lămurit când părinţii au declarat că, în timpul războiului, japonezii din SUA au fost internaţi în lagăr, Don avea 3 ani şi se juca cu copii japonezi ce vorbeau un dialect local. Fiind o perioadă dureroasă din viaţa lui, Don a vrut inconştient să o uite, tendinţa de refulare fiind reuşită.

Reamintim că memoria este depozitată în diferite zone ale creierului, aparent după o organizare de tip holografic. Memoria afectivă pare să fie localizată în formaţia hipocampului, componentă a sistemului limbic (vezi capitolul 3.2.). Memoria de lungă durată pare să fie localizată în lobul temporal, nucleii talamici, pe când memoria de scurtă durată este depozitată în cortexul cerebral. În mecanismul depozitării memoriei sunt incluse modificări minime ale structurii acidului ribonucleic.

Din cele prezentate mai sus, hipnoza este FPN cel mai interesant:

recunoscut de toată lumea, utilizat de medici, dar neexplicat ştiinţific.

Hipnoza reală sau asociată cu prestidigitaţia a fost şi este prezentă pe scenele teatrelor de revistă. Utilizarea cea mai frecventă şi spectaculoasă a hipnozei este legată de inhibarea senzaţiei de durere, chiar şi la oamenii arşi, care au mari dureri. Dr. Ranuelle de la Universitatea McGill din Montreal a studiat prin aparatura PET (vezi capitolul 3) creierul unor hipnotizaţi observând unele modificări ale circulaţiei sanguine, activarea lobului occipital, dar neexplicând clar de ce durerea este influenţată, dar nu este conştientizată. În această prezentare nu s-a urmărit o expunere detaliată a hipnozei, ci numai aspectele caracteristice. Pentru detalii, se pot folosi cărţi specializate [40,61].

6.2. MERSUL PE JĂRATIC

Şi acest fenomen paranormal este recunoscut şi practicat de mii de ani în diverse culturi, dar îşi păstrează o semnificaţie religioasă, probabil de purificare. Mersul pe foc („fire walking") este menţionat în cărţile sacre ale omenirii: în Biblie (Cartea lui Daniel), în Vedele hinduşilor, în manuscrisele rămase de la scriitorii romani Vergiliu şi Strabon. Diverşi călători au rrjenţionat mersul pe jăratic în cele mai diverse locuri de pe Pământ:

Tibet, India, Singapore, America de Sud, Japonia, Noua Zeelandă, insula Mauritius, Mongolia, Grecia şi Bulgaria. Mersului pe foc i s-a dat o denumire ştiinţifică, „pirobaţie", fiind subiect de comunicări ştiinţifice sau filme

documentare. Prestigioasa revistă americană „National Geographic" a dedicat acestui subiect un capitol în 1963. Mersul pe foc pare să fie legat de simbolurile universale ale focului şi purificării, învingerii fricii, eliberării de sine, ale iniţierii în tainele sfinte. Focul a exercitat totdeauna o fascinaţie.

În afara filmelor documentare, cei care doresc să asiste la o ceremonie publică de mers pe jăratic o pot face ducându-se de 21 mai, ziua sfinţilor Constantin şi Elena în Macedonia (satul Langadhas) sau în satul Kostia din Tracia, Bulgaria. Tradiţia spune că în 1257 biserica închinată acestor sfinţi a luat foc, iar câţiva credincioşi au trecut prin foc şi au salvat icoanele. Celor care practică pirobaţia li se spune în Balcani „anastenarizi", „cei care suspină". Într-adevăr, când merg pe jăratic, ei scot suspine adânci, probabil legate de producerea unei stări de transă autohipnotică.

Pretutindeni, mersul pe jăratic este precedat de pregătiri rituale intense, necesare unei autosugestii puternice şi de lungă durată. O echipă ştiinţifică italiană a filmat atât pregătirile, cât şi spectacolul propriu-zis. Citǎm din raport: cei care merg pe jăraticul încins la 300° sunt într-un extaz mistic, începe o muzică monotonă, însă puternic ritmată. Creşterea ritmului coincide cu concentrarea maximă a participanţilor şi cu dansul pe jăratic executat cu un surâs extatic. ...după spectacol, nici unul dintre participanţi nu avea arsuri pe tălpile picioarelor".

La 9 septembrie 1935, Council for Psychical Investigation, sub conducerea cunoscutului investigator al FPN, dr. Harry Price, a organizat la Londra o demonstraţie în public de mers pe jăratic. Comisia de cercetare era compusă din medici, psihologi, farmacologi şi ziarişti. Indianul Kuda Bux a efectuat demonstraţia. S-a săpat un şanţ de 8 metri lungime, lat de un metru şi adânc de 30 cm, care a fost umplut cu lemne şi cărbune.

Indianului i s-au spălat picioarele şi toată demonstraţia a fost filmată şi fotografiată. Atât înainte, cât şi după demonstraţie, tălpile picioarelor acestuia aveau temperatura de 34 de grade. Cărbunii încinşi aveau la exterior 430 grade, iar în interior 1400 grade (temperatura de topire a oţelului). După o săptămână, Kuda Bux a repetat aceeaşi demonstraţie, comisia negăsind vreo încercare de înşelăciune. Evoluţia a fost publică.

Cea mai interesantă relatare despre mersul pe jăratic a fost publicată de Norma Lee Browning [102]. Împreună cu o echipă de filmare, ziarista americană s-a deplasat în insula Beqa din arhipelagul Fiji, în nordul Australiei. Echipa americană s-a dus în satul Ndakuimbengga şi a întrebat localnicii când va fi un nou dans pe jăratic. Au aflat că localnicii, care dansează pe cărbuni

aprinşi, în marea majoritate bărbaţi, păstrează un ritual vechi de sute de ani. Cu 4 zile înainte de ceremonie, nu mănâncă nuci de cocos şi nu se ating de femei; soţia lor nu trebuie să fie gravidă.

In 1950, unul dintre participanţi şi-a ars picioarele, deoarece nu spusese că soţia era gravidă. Focul a fost aprins la 3,30 a.m., iar exact la 11,30 a.m.

cei 6 participanţi, care stătuseră împreună într-o colibă, au ieşit afară şi s-au plimbat încet pe cărbunii încinşi. Apoi, în acelaşi ritm lent, merg pe iarba din jur. Ei au stat efectiv pe cărbunii încinşi doar 20 de secunde, suficiente pentru ca un amator să-şi ardă tălpile. Apoi, localnicii, cu ţipete de bucurie, aruncă în şanţul cu cărbuni carne şi diverse legume, care se acoperă cu pământ. Se dansează, iar carnea se mănâncă de-abia după patru zile de stat pe cărbuni. Echipa americană a examinat tălpile participanţilor şi nu au găsit nici o arsură sau inflamaţie.

După Norma Lee Browning [102], mersul pe jăratic este real şi este efectuat de participanţi care nu sunt în transă hipnotică (ca în alte locuri), ci doar într-un grad înalt de autosugestie. Din cauza formei neregulate a cărbunilor, piciorul nu rămâne mult timp pe acelaşi loc, deci contactul cu suprafaţa încinsă este doar de o secundă. Fenomenul calefacţiei invocat de fizicieni nu se aplică, deoarece umezeala de pe picioare ar fi un factor agravant, permiţând tăciunilor să se lipească de talpă. Nu are loc formarea unui strat protector de vapori de apă, care ar ajuta piciorul, cum a fost invocat tot de fizicieni.

Nu contează nici îngroşarea tălpii picioarelor şi nici greutatea corporală.

Indigenii din insula Beqa execută acest dans cam de 3-5 ori în viaţă şi o fac atât pentru demonstrarea bărbăţiei, cât şi... pentru bani. Este necesară o programare prealabilă de două săptămâni. Totul este credinţa că o poţi face şi că nu îţi este frică. Americanul Tolly Burkan a învăţat tehnica şi secretele mersului pe jăratic de la fachirii indieni. El a organizat în California demonstraţii, în care (pentru o taxă adecvată), învaţă pe doritori să meargă pe tăciunii aprinşi. Nici până la ora actuală nu s-a găsit o explicaţie ştiinţifică satisfăcătoare. În orice caz, posibilitatea mersului pe jăratic cu piciorul gol este o demonstraţie reală a capacităţilor uluitoare ale credinţei şi, implicit, ale minţii omeneşti, sfidând toate legile naturale.

Capacitatea oamenilor de a merge cu piciorul gol pe cărbunii aprinşi a fost asemănată cu demonstraţii similare ale unor mediumuri (Douglas Home) sau ale unor yoghini. Participanţii la mers pe jăratic nu au o pregătire îndelungată, ci doar de câteva zile sau chiar ore. Desigur, yoghinii, după

antrenamente îndelungate, pot merge oricând pe cărbuni aprinşi, pot dormi la temperaturi scăzute, pot usca cearşafuri ude cu corpul, dar pot realiza şi alte performanţe incredibile, precum modificarea tensiunii, a respiraţiei sau ritmului cardiac. Încă din timpul experienţelor celebre pe câini ale lui Pavlov, s-a observat că, uneori, câinii pot saliva de... plăcere la electroşoc. Şi la oameni, senzaţiile de durere şi plăcere nu sunt chiar diametral opuse.

Un sportiv în timpul competiţiei se poate lovi, dar nu simte durerea din cauza excitaţiei nervoase. Credincioşii fanatici aflaţi în transă se autoflagelează fără a resimţi durerea. Tinerii indigeni din diverse culturi, în cursul iniţierii, sunt supuşi la torturi şi cazne, pe care le suportă în stare de transă. Sacrificiile umane practicate în antichitate la multe popoare (nubieni, asirieni, azteci, incaşi) erau acceptate de victime probabil drogate.

După cum s-a demonstrat în cazul unor yoghini, care au acceptat să fie testaţi în condiţii de laborator (francezul Ben-Ghou-Bay), în cursul transei extatice se eliberează endorfine, cu structură chimică asemănătoare morfinei, care pot da o stare de euforie, în ciuda unor demonstraţii dureroase (autoflagelare, perforarea limbii). Prin urmare, în anumite condiţii de extaz, durerea poate fi însoţită de plăcere. Mersul pe jăratic este o experienţă a unor oameni normali, fără o pregătire îndelungată, ci doar subiecţi ai unei autosugestii împinse până la autohipnoză, de mobilizare a resurselor încă necunoscute ale corpului şi minţii umane.

În 2001, compania de fast food Burger King, sucursala din Anglia, sub iniţiativa lui Robert Kallen, a lansat un mers pe jăratic demonstrativ, pentru „cimentarea prieteniei" dintre angajaţi. Fără o pregătire adecvată, cei 100 de participanţi s-au ars zdravăn şi au fost spitalizaţi. Compania a plătit spitalizarea şi a interzis repetarea acestei demonstraţii naive. Fără comentarii!

6.3. EXISTĂ FANTOME?

Fantomele sau stafiile reprezintă domeniul cel mai vechi al paranormalului, aflat în „ceţurile de nepătruns ale iraţionalului" [5,96,100]. Tot după opinia aceluiaşi autor, profesorul E.R. Stewart, publicată în Skeptical Inquirer (o revistă ce combate paranormalul), „stafii există, dar noi nu ştim încă ce sunt". Toată istoria omenirii, ca să nu mai vorbim de toate cărţile sacre, este plină de descrieri sau poveşti cu şi despre stafii. Fantomele sunt de asemenea prezente în literatura universală şi chiar în pictură, mai ales în secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea. Încă de când s-au menţionat povestirile cu fantome, au existat creduli şi sceptici; nu pare să existe o preferinţă culturală

sau geografică, dar cele mai cunoscute şi „mai aristocrate" sunt cele din Anglia. După bine cunoscutul psihiatru C.G.

Jung [56,57], „în lumea modernă, oamenii nu mai văd atât de des fantome, ci... OZN-uri". Deci, potrivit lui Jung, „oamenii simt nevoia să creadă în iraţional, să vadă sau să audă ceva din domeniul necunoscutului, pentru a fi siguri că acesta există". Proiecţia în necunoscut, reală sau halucinaţie, vis sau adevăr, pare să fie o cerinţă a funcţionalităţii creierului uman 110,68,97,1051.

F. In anii '80 ai secolului XX, cunoscuta firmă americană Gallup a efectuat un sondaj de proporţii mari în SUA şi 15 ţări europene (fără lagărul socialist). In ansamblu, 23% dintre europeni cred şi au avut contacte cu fantome, iar în SUA, acest procent este de 27. Ţări ca Italia şi Islanda au dat un procentaj de 30, în schimb, în Benelux şi ţările scandinave, doar 10% au avut astfel de contacte. In grupa celor care au văzut fantome, 45% dintre acestea erau rude sau prieteni decedaţi, 25% cunoştinţe identificabile şi 30% neidentificabile. Peste 60% dintre fantome aparţineau unor persoane cu deces violent, ca şi cum ar dori să comunice ceva. Peste 50% dintre apariţii au avut loc în plină zi sau la lumină artificială şi doar 10% în somnolenţă. Desigur, aşa cum am afirmat în capitolul 1.1., dacă sondajul ar fi fost făcut în timpul antichităţii sau mai ales în Evul Mediu, procentul celor care cred ar fi aparţinut majorităţii. Datele din acest sondaj Gallup pot fi comparate cu altele, legate de credinţa în paranormal (capitolul 1.1.) sau în OZN-uri şi omuleţii verzi (capitolul 5.7.) Rezultatele sunt asemănătoare, în concordanţă cu nivelul educaţional şi cultural.

Toate cărţile despre paranormal abundă în povestiri despre fantome, relatate de diferite persoane serioase, dar aproape 100% aparţin unui singur martor; rareori doi sau mai mulţi oameni au văzut aceeaşi stafie.

Astfel de povestiri se găsesc în mai toate cărţile despre paranormal 11,10,16,26,30,41,86,100].

Redăm totuşi, pe scurt, relatarea scriitorului american Nathaniel Hawthorne (1804-1864). Hawthorne trăia în Boston, pe atunci, ca şi acum, un oraş cu o viaţă culturală intensă, cu o atmosferă anglicană. Boston Athenaeum era o bibliotecă numai pentru notabilităţile oraşului, unde domnea o atmosferă de club aristocratic englez, exclusiv masculin. Într-o zi, Nawthorne află cu uimire că reverendul, Dr. Harris, murise de câteva zile, căci el îl văzuse în sala de lectură chiar în ziua respectivă. Ulterior, Hawthorne s-a dus la bibliotecă, unde a apărut şi Harris, citind liniştit la o altă masă. Apariţiile au continuat câteva săptămâni, iar Hawthorne şi-a dat seama că era singurul care îl vedea.

Prietenii l-au întrebat pe Hawthorne de ce nu a căutat să lege o conversaţie, la care scriitorul a răspuns indignat:

„Nimeni nu are voie să vorbească într-o bibliotecă şi în fond nici nu aş fi putut, deoarece nu îi fusesem prezentat în timpul vieţii".

Fantome apar frecvent la toţi marii scriitori englezi: Ch. Dickens, D.

Defoe, Robert Graves etc. Diane Norman a publicat în anii '60 o carte celebră „The Stately Ghosts of England". Ea a scris la 30 de proprietari ai unor castele bântuite de stafii din Anglia, la care 28 au admis existenţa unor astfel de „musafiri". Printre cele mai celebre castele bântuite se numără Brede Place din Sussex, clădit în 1350. Stafiile au început să-l viziteze din 1708, când a devenit proprietatea familiei Frewens. Unii dintre locuitorii castelului au fugit, nemaiputând suferi „prezenţa"acestor musafiri; printre aceştia se afla şi Lady Randolph Churchill, mama renumitului politician Sir Winston Churchill.

APARIŢIILE MARIALE sunt viziuni ale Fecioarei Maria, percepute în diferite locuri din lumea creştină, devenite ulterior centre de pelerinaj, cum sunt Fatima, Lourdes, Medjugorje etc, unde cultul Fecioarei Maria este explicabil datorită puternicului extaz mistic, întâlnit în regiunile catolice. Presa a consemnat însă apariţii mariale chiar în lumea arabă, atât de intransigentă religios. Începând din aprilie 1968 şi până în 1970, pe cupola bisericii Sfânta Maria din Zeitun, o suburbie a oraşului Cairo, se vedea o siluetă albă ţinându-se de crucea cupolei. Această imagine a fost observată de zeci de oameni, apoi de sute. O apariţie dura câteva ore, după care dispărea, de obicei noaptea. S-a consemnat adunarea a sute şi chiar mii de oameni, creştini şi musulmani. Autorităţile au întrerupt curentul electric, pentru a putea ţine sub control eventuale mistificări. Silueta Sfintei Maria se ruga îngenunchind, apoi zbura în jurul cupolei. Apariţiile erau salutate de mulţime prin rugăciuni şi cântece religioase: copte, catolice, ortodoxe şi musulmane, în limbile arabă şi greacă. La una dintre apariţii a participat însuşi patriarhul Kyrilos al VI-lea. Nu s-au implicat însă autorităţile şi nici oamenii de ştiinţă. Acesta este un caz mai deosebit prin faptul că a fost văzut de mii de oameni, în timpurile noastre. Acum, după peste 30 de ani de la aceste consemnări, faptele ce au fost menţionate doar în câteva publicaţii nu mai par reale. Ca şi alte fenomene paranormale, rămân neexplicate! (Vezi capitolul 2.2.)

Precedentele apariţii ale Sfintei Maria au avut loc în faţa unei singure persoane (Bernadette Soubirou la Lourdes) sau a unui grup restrâns, cum a fost cazul copiilor de la Fatima sau Medjugorje (Croaţia).

Apariţia unor stafii nu este apanajul doar al castelelor din Anglia, Scoţia, Franţa sau Germania. Casa Albă din Washington deţine un număr mare de relatări privind „vizitele" unor preşedinţi defuncţi, în primul rând ale lui Abraham Lincoln. Fără a vedea pe cineva, doar simţind „prezenţă străină", au fost menţionate declaraţii ale lui Eleonore Roosevelt şi preşedintelui Harry Truman. În toate aceste cazuri, „evenimentul”

respectiv a fost semnalat doar de o singură persoană. Vânători de fantome englezi ca Guy Lambert sau americani precum W. Clement Stone, Norma Lee Brown [102], au cercetat un număr impresionant de case aşa-zis bântuite, au vizitat cimitire şi ruine, noaptea, dar nu au văzut sau simţit ceva straniu.

În 1976, pe lista primelor cărţi best-seller din SUA s-a aflat „Woman Warrior" scrisă de autoarea americană de origine chineză Maxine Hong Kingston. Fără a da explicaţii, scriitoarea descrie luptele pe care ea şi mama ei le-au avut în China cu diverşi strigoi, a căror existenţă chinezii o admit. Fotografii ale unor fantome au fost publicate în multe cărţi sau reviste. Reamintim cele efectuate de B.P. Haşdeu cu fiica sa, Iulia (vezi capitolul 4.6.). Şi aceste fotografii sunt puse la îndoială de savanţi, căci în multe cazuri s-au dovedit a fi fost falsificate. Cu toate acestea, fotografiile sunt reproduse în continuare.

În acest sens trebuie pomenit Harry Price (1881-1948), cel mai cunoscut „vânător de fantome" din Anglia. A fost recunoscut ca serios, critic şi ingenios, vizitând locurile bântuite cu o întreagă recuzită de efectuat măsurători. A scris mai multe cărţi, dintre care cea mai cunoscută este „Confesiunile unui vânător de stafii". Dintre toate castelele engleze vizitate, Price s-a înverşunat pe parohia din Borley, pe care a socotit-o „cea mai bântuită casă din Anglia", dedicându-i şi o carte cu acelaşi nume. Borley Rectory a avut o reputaţie modestă printre casele bântuite din Anglia, până în 1929, când Price i-a dat atenţie la cererea ocupanţilor, reverendul Eric Smith cu soţia. După trei zile de cercetări, Price admite existenţa unor „entităţi", probabil a unei călugăriţe şi a reverendului Henry Bull, care a construit casa în 1863. După un an, familia Smith se mută şi noii locuitori sunt reverendul Lionel Foyster şi soţia Marianne. Noii ocupanţi

Fig. 6.2. *Presupuse fotografii ale unor fantome. A. Medina Pomarîn 1874 alături de o fantomă. B.*

Cuplu de părinţi cu copilul lor-fantomă. C. Copilul fotografiat în viaţă (1922).

au activat „spiritele" transformându-le în POLTERGEIST, adică în „forţe reactive dezlănţuite". Aceste forţe au acţionat mai ales asupra soţiei pastorului, care se trezea noaptea din pricina unor lovituri ce produceau vânătăi sau chiar a unor încercări de sufocare cu perne. Forţa poltergeist acţiona şi în absenţa soţiei. Pe pereţi s-au găsit scrijelituri, din care se putea citi „please Marianne help" (Marianne, te rog ajutor), sau cerând oficierea unor slujbe. După un an, soţii Foyster nu au mai suportat şi s-au mutat. Nemaivrând nimeni să locuiască în acea casă, Harry Price a închiriat-o la un preţ derizoriu şi a transformat-o în laborator de studiu, ajutat şi de 48 de voluntari. În 1940, Price a publicat cartea dedicată studiului acestei case, cea mai bine documentată anchetă. În 1956, au apărut critici vehemente la adresa lui Price, chiar voluntarii recunoscând că uneori „maestrul" falsifica rezultatele numai în dorinţa de a justifica efortul şi cheltuielile acestor studii îndelungate. Fenomenul paranormal poltergeist va fi prezentat în secţiunea următoare a acestui capitol.

Bineînţeles că existenţa fantomelor a produs discuţii pro şi contra chiar de la primele relatări. În anul 50 e.n., scriitorul roman Pliniu cel Tânăr a menţionat că în casa filozofului Atenodorus din Tars se petrec evenimente stranii, care au băgat groaza în cei care o locuiau şi vecini, într-o seară, a apărut o fantomă în lanţuri, care i-a condus pe cei doi prieteni într-un loc, unde a dispărut. A doua zi, s-a săpat în acel loc, descoperindu-se scheletul unui bărbat încătuşat în lanţuri. Citǎm din cartea (socotită o autoritate în acest domeniu) „The Law of Psychic Phenomena”

scrisă de filozoful englez Thomas Jay Hudson în 1893: „Primul fapt, care este universal şi pare să aibă o semnificaţie, este că fantomele aparţin unor persoane care au decedat în condiţii de mare stres emoţional (prin moarte

violentă). Nu cunoaştem fantome ale unor oameni care au murit liniştiţi, împăcaţi cu soarta. Chiar dacă ocazional apar fantome ale unor oameni care au murit de bătrâneţe, numărul acestora este incomparabil mai mic decât al apariţiilor unor stafii aparţinând unor oameni care au avut parte de o moarte violentă. Intensitatea, persistenţa şi obiectivitatea apariţiei par să fie proporţionale cu mărimea emoţiei în momentul decesului." Să fie aceste aprecieri adevărate? Oricum, această observaţie introduce o oarecare logică în aceste apariţii.

Guy Lambert, un „vânător de fantome" contemporan, nu este întru totul de acord. Lambert dă drept exemplu celebra casă cu fantome aparţinând lui Sir Christopher Wren din Hampton Court, Londra. În ziua morţii proprietarului, tot personalul casei a auzit zgomote „ca şi cum sicriele s-ar fi ciocnit". Aceste zgomote se repetă la comemorarea morţii proprietarului. Ulterior, Guy Lambert a demonstrat că Sir C. Wren a murit de infarct în trăsură şi nu înecat, cum se credea. În ziua morţii proprietarului au avut loc inundaţii, care au putut fi cauza acelor zgomote.

Tot G. Lambert a demonstrat că oraşul Londra se găseşte într-o vale, străjuită la nord de dealurile Hampstead, iar la sud de înălţimile Clapham.

Subsolul Londrei este compus în special din argilă, impermeabilă la apă, fapt ce a permis construcţia metroului. Tamisa produce periodic inundaţii, mai ales toamna şi în iulie, moment ce coincide cu apogeul apariţiilor de stafii. Cum argila nu permite scurgerea apei, pânza de apă freatică creşte, producând inundaţii în pivniţe, însoţite de zgomote. După Lambert, frecvenţa mare de stafii din Scoţia poate fi asociată cu mici cutremure datorate caracteristicii seismice din acea regiune.

După medici şi psihologi, stafiile sunt doar halucinaţii, pe care anumiţi oameni sensibili le pot avea datorită unei hipersensibilităţi emotive. Deci cine poate vedea stafii? în 2000, psihiatrul Robert Teunisse de la Universitatea din Nijmegen, Olanda, a efectuat un studiu pe 60 de persoane normale din punct de vedere medical şi neurologic. Acestea au mărturisit că le-a fost teamă să povestească „întâlnirile lor" cu fantome. După cercetările echipei olandeze, aceste persoane văd fantome datorită unei disfuncţii localizate în aria a Vl-a vizuală, situată în cortex. Zona de vizualizare a unor forme din emisfera dreaptă este implicată în „apariţia unor siluete fantomatice", în timp ce o leziune a suprafeţei occipito-parietale a cortexului provoacă apariţia şi dispariţia de obiecte. Într-un cuvânt: halucinaţii, produse de existenţa unor leziuni sau disfuncţii ale cortexului. Mai sunt şi alte tipuri de halucinaţii, cele

auditive, datorate unor disfuncţii/leziuni ale zonei auditive din cortex. Prezenţa unor leziuni în lobul temporal al cortexului determină declanşarea sentimentului unei „prezenţe străine" şi a unor „flash-back-uri". Atât zonele vizuale cât şi cele auditive amintite sunt direct şi puternic legate de sistemul limbic, centrul emoţiilor din creier, descris în capitolul 3.2. Asocierea unor emoţii, ca factor incitant, stimulator cu zonele respective determină producerea acestor halucinaţii:

apariţii de stafii, voci interioare, mişcări de obiecte etc.

Mecanismul de producere a halucinaţiilor este încă neclar ştiinţific.

Multe halucinaţii nu sunt legate de emoţii, iar emoţii frecvente nu produc la majoritatea oamenilor... apariţia de stafii! Bolnavii psihic au halucinaţii frecvente, dar şi oameni normali pot avea din când în când... vedenii, numai că cei din urmă îşi dau seama de falsitatea lor. La oamenii normali, viziunile sunt adesea legate de emoţii, mai ales în vise. Coşmarurile pot fi socotite tot nişte halucinaţii, care au probabil alt mecanism. Sunt halucinaţiile un fenomen normal? Greu de răspuns. Nenumăraţi artişti, scriitori, poeţi, pictori au avut coşmaruri oglindite în opera lor, chiar halucinaţii. Miile de drogaţi au în mod regulat halucinaţii produse de drogurile care determină „revărsarea în creier a unor neurotransmiţători", cum sunt dopamina şi noradrenalina [76].

Iată în continuare câteva observaţii ale filosofului T.J. Hudson, din secolul trecut, mai sus citat:

- capacitatea de a crea fantasme, „fantome", este inerentă personalităţii omului (deci naturală), izvorâtă din teama de moarte, dar şi din speranţa existenţei vieţii „de apoi";

- capacitatea amintită devine mai mare în apropierea morţii (deci în cazul unor emoţii puternice);

- capacitatea maximă se găseşte în momentul morţii, când certitudinea că aceasta se va întâmpla face ca emoţia să ajungă la paroxism, dar la mulţi apare o împăcare cu soarta;

- mintea umană este astfel construită încât crede în propriile iluzii.

Nici o explicaţie ştiinţifică nu va putea înlocui fascinaţia unei poveşti cu stafii, rostită noaptea, la căldura unui foc în sobă. Acum, aceasta este înlocuită cu filme horror.

Dacă halucinaţiile sunt atât de frecvente şi oarecum normale, de ce acestea iau forma unor fantome? După C.G. Jung, ar fi implicat un arhetip ancestral.

Iată răspunsul dat de doctorul Alfred L. Moseley de la Universitatea Harvard la un simpozion organizaţie Asociaţia Americană de Psihologie:

halucinaţiile se pot produce normal în stare de somnolenţă (între somn şi starea de veghe), denumită „vis hipnagogic". Fiind o stare normală, favorizată de oboseală sau de fondul unei emoţii, halucinaţia poate lua orice formă. Mai frecvente sunt halucinaţiile ce apar la şoferi, din pricina oboselii, când încep să vadă: vaci, pomi, case ireale, ce determină accidente.

Aceste halucinaţii apar din dorinţa inconştientă a şoferului de a justifica o oprire pentru odihnă... până ce devine realitate.

Cele mai ciudate halucinaţii apar însă la copii! Astfel de halucinaţii se numesc ştiinţific „imagini identice", deci imagini mentale de o mare intensitate şi claritate, asemănătoare halucinaţiilor vizuale. La copii, acestea sunt datorate activării aleatoare a zonelor din creier asociate memoriei şi imaginaţiei, mai rară la adulţi, unde poate lua forma unei fantome. Aceste imagini mentale la copii pot deveni, din fericire rareori, evenimente reale, când dorinţe refulate, emoţii puternice de ură sau răzbunare sunt considerate a fi reale, determinând la adolescenţi dovezi ireale de incest şi constituind cauza condamnărilor unor nevinovaţi.

Din moment ce, conform sondajelor menţionate mai sus, o mare parte a omenirii crede mai mult sau mai puţin în stafii, în ciuda părerilor oamenilor de ştiinţă (pe care mass-media îi ignoră), din moment ce savanţii înşişi recunosc că halucinaţiile sub diverse aspecte şi forme pot apărea la oameni normali, de ce Ştiinţa nu are încă o explicaţie general satisfăcătoare?

Pentru a răspunde la această întrebare, vom repeta relaţia, deja menţionată în capitolul 1, privitoare la apariţia unui fenomen paranormal:

FACTOR DECLANŞATOR + (EMOŢIE + SUGESTIE) + X-factor = HALUCINAŢIE (FANTOMĂ)

Dacă partea a doua a relaţiei de mai sus este oarecum clară, apărând în creier şi declanşând o emoţie şi halucinaţie, prima parte, cea a factorului declanşator este încă neclară. Factorul declanşator depinde enorm de...

persoana respectivă (factor X). Aceasta poate fi obosită, drogată, emoţionată în prealabil; mai contează vârsta şi gradul de cultură. Or, aşa cum recunosc fizicienii, încă nu cunoaştem toate fenomenele naturale ce au loc în natură, în special perturbaţiile câmpului magnetic terestru, descărcările de electricitate statică sau alte manifestări ale evenimentelor din atmosferă sau ale Pământului. Aşa cum am menţionat în capitolele 4.2., 4.5., 5.7., perturbări ale câmpului magnetic atmosferic şi/sau terestru pot induce manifestări

électroluminescente, opacităţi difuze, însoţite sau nu de mişcări sau suflu, sesizate de organele noastre de simţ, dar şi de creier, în special de părţile mai vechi, cum sunt talamusul şi hipotalamusul, sistemul limbic. In acest sens, remarca profesorului R. Stewart: „fantome există, dar nu ştim ce sunt" capătă un înţeles mai larg. Tot după Stewart, „credem în stafii,...

dacă vrem să credem".

Pentru un om cult, ateu sau sceptic, o apariţie luminoasă difuză poate fi o manifestare a câmpului magnetic însoţit de electricitate statică, iar pentru un bigot superstiţios înseamnă evident... o stafie. Astfel de poziţii ale spectatorilor au existat întotdeauna, variind desigur în funcţie de epoca şi gradul de îndoctrinare, bigotism şi ignoranţă. Tehnicitatea sofisticată din secolul XX a fost utilizată cu anumit succes în demascarea inexistenţei fantomelor, dar... nu total. Aşa cum am amintit în capitolul 1, chiar în anul 2000, echipe multidisciplinare ale unor universităţi engleze, dotate cu aparatură de ultimă generaţie, au înregistrat în unele castele bântuite atât luminozităţi difuze inexplicabile, cât şi unele zgomote din surse nedetectate. Multe dintre aceste castele sunt construite pe locuri de interferenţă a liniilor de câmp magnetic terestru, ale căror variaţii sunt imprevizibile, cât şi a unor surse de apă. Umiditatea excesivă a climatului englez poate creşte conductibilitatea electrică, favorizând acele luminozităţi imprevizibile.

Aceste incertitudini au dat... „apă la moară" partizanilor stafiilor, care conform sondajelor sunt mulţi, iar în vechile timpuri formau majoritatea.

Aşa cum am arătat încă din capitolul **1**, din rândurile intelectualilor s-au recrutat scriitori de science-fiction, de .ştiinţă popularizată sau pseudo-savanţi neînţeleşi, dar cu oarecare audienţă, cum ar fi Velikovski sau Erich von Danniken. SPIRITISMUL care a fost la modă în secolele al XVIII-lea şi al XlX-lea a avut mii de adepţi în cercurile nobile şi intelectualiste, care cu greu au fost demascate. Aşa cum am mai menţionat, nu savanţii sunt cei mai indicaţi în demascarea şarlatanilor care abundă în domeniul paranormalului. Cazul fizicianului W.Crookes (expus în capitolul 2.4.), care a crezut că a sărutat o stafie (se pare că i-a şi plăcut) sau al altor savanţi uşor de păcălit, cu toate aparatele prezente, a demonstrat că numai prestidigitatori talentaţi şi serioşi, cum au fost Houdini sau James Randi (contemporan), sunt capabili să demaşte toate apariţiile misterioase construite ingenios **[1** ,9,5,86,96].

O dată cu creşterea traficului pe şosele, au apărut şi fantome specializate.

Astfel, cele mai frecvente cazuri de fantome în epoca noastră apar (nu întâmplător) în Statele Unite. Într-adevăr, în SUA, şoselele şi autostrăzile se întind pe zeci şi sute de km, care în regiunile de mijloc (Middle West) şi Sud-Vest străbat peisaje sau pustiuri plictisitoare. Pentru un şofer singuratic, dorinţa de companie umană nu poate fi înlocuită de radio sau ţigări. Somnolenţa inevitabilă plictiselii şi oboselii poate crea halucinaţii vizuale, mai ales când în cabină se acumulează fum de ţigară. Hipoxia (oxigenarea redusă din creier), produsă în astfel de ocazii, creează condiţii favorabile producerii de halucinaţii vizuale, mai rar auditive.

Disputa dintre cele două tabere este departe de a fi încheiată; fiecare profită de noile realizări tehnice. Iată că în 2002, canalul Discovery lansează ultima „bombă" a partizanilor stafiilor: profesorul rus Korokotkin are „pasiunea" fenomenului Kirlian (vezi capitolul 4.3.). Numai că Korokotkin a studiat efectul Kirlian la oameni decedaţi. Chiar dacă omul respectiv a fost declarat mort, cu toate examenele clinice şi de laborator încheiate, aplicarea unui curent de înaltă frecvenţă pe degetele aflate pe o placă fotografică produce o amprentă tipică fenomenului Kirlian (figura 4.6.).

Aceste amprente Kirlian pot fi obţinute de la persoane decedate după un interval de până la 4-6 ore. Totuşi, cu cât decesul a fost mai violent, moartea fiind însoţită de un stres emoţional, cu atât mai lungă este perioada în care pot fi obţinute aceste amprente Kirlian. În mod explicabil, astfel de experimente nu au mai fost repetate de alţi cercetători şi, dacă se dovedesc a fi reale, pot fi interpretate în mai multe variante. Din moment ce şi fenomenul Kirlian ca atare, efectuat pe oameni vii, este contestat de mulţi

T cercetători, ca fiind o descărcare luminescentă ca urmare a aplicării unui câmp de înaltă frecvenţă asupra stratului de ioni şi molecule de apă ce înconjoară orice obiect, şi experienţele lui Korokotkin pot fi interpretate diferit de ambele tabere favorabile sau opuse existenţei fantomelor.

£ Ştiinţa, arta şi religia sunt domeniile spre care oamenii tind pentru a-şi găsi menirea, rostul vieţii (pentru cei care îşi pun astfel de întrebări). În <\ acest sens, în epoca noastră, de multe ori, rezultatele ştiinţei sunt adeseori greu de înţeles sau acceptat. Şi iată că a apărut SCIENCE FICTION, care popularizează unele rezultate ale ştiinţei, dar care face posibilă existenţa stafiilor (sub diverse forme), a omuleţilor verzi din cosmos, a unor monştri rămaşi din Jurasic şi reactivaţi, trăirea în lumi paralele, în trecut sau în viitor etc. Savanţii, în special fizicienii (care au o deosebită afinitate pentru stafii), oficial refuză existenţa strigoilor, dar admit speculaţii ale mecanicii cuantice

bazate pe cărţile sacre ale omenirii, pe miturile mereu reînnoite, care includ şi stafii (vezi capitolele 7.6-7.8.) f Fizicianul John Gribben, în excelenta carte „In Search of Schroedinger's cat" (în căutarea pisicii lui Schroedinger), afirma că legile fizicii cunoscute încă din primii ani de liceu nu mai acţionează în lumea micro şi macrocosmosului. Pentru omul de pe stradă, speculaţiile teoreticienilor fizicieni despre pisica lui Schroedinger, care poate exista în acelaşi timp în mai multe stări imprevizibile, nu pot fi înţelese, decât dacă acceptă şi existenţa stafiilor. Alte cărţi celebre de popularizare a Fizicii moderne în lumina ezoterismului din cărţile sacre sunt: „Tao of Physics" de Fritjof Capra [14], „Zen and the Art of Motorcycle Maintenance" de Robert Pirsig, [83], „Science Prophecy and Prediction" de Richard Lewinsohn. Unele noi domenii fascinante ale Fizicii moderne, cum sunt fractalii sau teoria haosului, sunt contraintuitive sau chiar înspăimântătoare, în timp ce vechile stafii nu par să facă rău şi îi sperie doar pe cei sensibili, care cred în acestea. În acest context, „stafiile pot fi înţelese ca manifestări ale haosului, dezordinii entropice, încă greu de demonstrat şi cu atât mai greu de învins”

scrie E.R. Stewart, citând din Sagan [93].

Încheiem acest domeniu tot cu un citat din acelaşi autor: „Stafiile nu sunt încă bine definite. Nu ştim ce sunt; pot fi halucinaţii misterios apărute în creierul uman, manifestări încă necunoscute ale altei lumi, ale vieţii de după moarte sau jocuri ale alternanţei lumină/umbră, de fapt iluzii sau aspecte încă necunoscute ale câmpului magnetic/descărcări luminescente. Fiecare poveste cu stafii este asemănătoare unui vis şi, la fel, înţelesul fiecărui vis are un mesaj valabil doar pentru persoana care l-a visat. Toate poveştile cu fantome sunt asemănătoare şi nu aduc ceva nou.

Resuscitarea unui interes sporit pentru fantome, care a cuprins Occidentul începând cu anii '60 este recunoscută. In 1991 s-a ţinut la Lille, în Franţa, un festival al filmelor cu subiecte din domeniul paranormalului, unde fantomele imaginare au avut un loc de cinste. Se poate crea o fantomă? De ce nu, în epoca noastră supertehnicizată. In 1972, un grup de canadieni din Toronto, strânşi în jurul doctorului George Owen, a hotărât să... creeze o fantomă!

In acest scop au construit un scenariu: Philip, un nobil englez din secolul al XVI-lea, trăia într-un castel din Anglia. Era însurat cu o femeie rece şi frigidă. Se îndrăgosteşte de o frumoasă şi temperamentală ţigancă. Sunt descoperiţi de soţie, care cere soţului să o execute, prin ardere pe rug, pe ţiganca-vrăjitoare. Philip nu suportă aceasta şi... dezolat, se sinucide!

Fantoma neconsolată a lui Philip bântuie castelul. S-a verificat şi istoriceşte că nu a existat în Anglia un asemenea personaj. O dată stabilit scenariul, grupul respectiv se întrunea periodic şi ţinându-se de mâini, membrii invocau în grup spiritul lui Philip. După un an de invocări (noi ne-am fi plictisit după 3 şedinţe) au început să se audă ciocănituri în masă (raps), după care s-a declanşat un „dialog" cu Philip, în stilul clasic, spiritist. Şedinţele de la New Horizons Foundation din Toronto au atras public şi reporteri TV în goană după senzaţional. Cine răspundea la dialog? Probabil unul din grup (sau mai mulţi) au imaginat sistemul de răspuns sau, după părerea unor specialişti în hipnoză, participanţii s-au autohipnotizat, desigur în mod diferit, iar unul, cu calităţi de mediu a început să acţioneze mental, imaginându-se pe sine drept acel spirit solicitat.

Se pot câştiga bani de pe urma fantomelor? Sigur că da! Moda fantomelor din secolele al XVIII-lea, al XIX-lea a permis multora să câştige.

Iată că şi astăzi, în SUA poţi face avere de pe urma fantomelor. În 1977, familia Stambowski a dat în judecată pe doamna Helen Ackley pentru că i-a închiriat o casă (cu 18 camere) despre care ei n-au ştiut că era bântuită de stafii. Casa se afla într-o mică localitate rezidenţială, Nyack, la 40 km nord de New York. Judecătorul I. Rubin de la Curtea Supremă a statului New York a admis că nu se poate sta într-o casă bântuită. Pentru a dormi o noapte în hanul cu fantome de la Santa Clarita Valley (California), trebuie să plăteşti 200 USD.

Iată şi filme cu fantome produse la Hollywood: *Dark Shaclows,* serialul „Unsolved Mysteries" (NBC), *Amityville* (există în Long Island o localitate vestită), *Ghostbusters, X-files* etc. De Haloween, la Chicago se organizează excursii (adresaţi-vă lui Richard Crowe) în cimitire şi locuri bântuite, cât şi pe Archer Avenue. La Hollywood, în celebrul cartier Bel-Air, casa oferită de Mickey Rooney lui Ava Gardner este bântuită, astfel încât vedeta franceză

Danny Saval nu a putut să locuiască acolo. După cum spunea Patrice van Eersel în „La Source Noire", dacă nu credeţi, încercaţi să dormiţi o noapte la castelul Stuart, situat la 5 km de localitatea scoţiană Loch Ness; există o cameră în care nimeni nu a putut să doarmă de 300 ani. Deşi comunitatea ştiinţifică în majoritate se dezinteresează, cei care s-au implicat au dat deja prea multe explicaţii raţionale.

6.4. POLTERGEIST ŞI EFECTUL HUTCHINSON

După cum menţionau câţiva „vânători de fantome" [1,5,9,97,105], fantomele, stafiile sau spiritele, de obicei... nu fac rău. Dacă există sau dacă

ceea ce apare ca o fantomă înspăimântă pe cei care o „văd", fenomenul poltergeist, deja menţionat în secţiunea precedentă, este sesizat de toţi cei prezenţi. Termenul de POLTERGEIST provine din combinaţia a două cuvinte din germana veche, însemnând „spirit care loveşte", fiind totdeauna asociat cu manifestările unor „spirite" rele, cu păcate de ispăşit sau cu ură pentru oamenii care locuiesc în locul respectiv. Poltergeist constituie doar aproximativ 8% dintre toate fenomenele paranormale, dar este cel mai înspăimântător, deoarece este sesizat de toţi cei prezenţi şi aparent inexplicabil. Manifestările poltergeist sunt multiple şi cuprind: zgomote puternice, descărcări electrice în spaţii închise (camere), apariţia şi dispariţia (deplasarea) unor obiecte mari, casnice, mirosuri urâte şi bineînţeles senzaţia că este cineva lângă tine sau chiar „viziuni".

Cuvintele germane „poltern" înseamnă „a ciocăni", iar „geist" înseamnă spirit"; termenul sugerează deci, „un spirit care ciocane", fiind preluat ulterior de spiritişti, pentru a înlocui vechiul termen englez „rap", cu aceeaşi semnificaţie. De unde termenul de „rap" a căpătat în a doua parte a secolului XX o semnificaţie... În domeniul muzical! Relatarea unui caz de poltergeist (fenomen totuşi foarte rar) constituie o mană cerească pentru mass-media, fiind un subiect „cald", incitant, aşa cum a fost cazul din Ardeal, relatat în capitolul 1.1. (pag. 22). Fenomenele poltergeist apar brusc, durează o perioadă nedeterminată de timp, după care... dispar.

Cazul cel mai vechi, consemnat, de poltergeist a fost în anul 355, în satul german Bingenam-Rhein, când mai mulţi locuitori au fost smulşi din pat, loviţi cu pietre, auzindu-se ciocănituri în pereţi. Atunci a fost introdus termenul de poltergeist. Astfel de fenomene au apărut probabil şi în alte locuri sau în alte timpuri, dar numai germanii au consemnat oficial. Manifestările „forţei" poltergeist nu au un anumit „standard", în fiecare caz existând variaţii şi asocieri nelimitate. In multe cazuri, se pare că „spiritul”

manifestă o ură sau aversiune faţă de unii dintre membrii familiei, aceştia fiind cu predilecţie loviţi, împinşi. Astfel se pot deosebi (dar nu întotdeauna) o „victimă principală" şi un „catalizator", adică fenomenul poltergeist apare în prezenţa unei anumite persoane, în cele mai multe cazuri o fată între 12-18 ani, aflată în plină pubertate.

Se cunosc, consemnate, cel puţin două mii de cazuri de fenomene poltergeist în Occident, căci, aşa cum am afirmat în capitolul 1.1., pentru populaţiile bigote, bogate în superstiţii, astfel de fenomene, dacă apar, vor fi incluse în „contactele obişnuite cu spiritele" sau manifestări ale magiei negre.

Cartea devenită clasică în acest domeniu, „Poltergeist", a apărut în 1959 în SUA şi a fost scrisă de un istoric (bineînţeles) englez, reputat, Sachervel Sitwell. După includerea a nenumărate cazuri de poltergeist consemnate din Anglia, Germania şi SUA, Sitwell emite o ipoteză captivantă: marele dansator rus stabilit în Franţa, Nijinski, ar fi folosit o forţă de tip poltergeist pentru a zbura! într-adevăr, atât cei care l-au văzut dansând, cât şi filmele care s-au păstrat, mărturisesc faptul că Nijinski execută cu uşurinţă salturi în aer, înalte, cu o durată de câteva secunde, aterizând lent, fără un efort aparent. Desigur, aceasta este o ipoteză neverificabilă. Cazuri de poltergeist au fost consemnate în SUA în diferite familii: Daugherty, Portsmouth, Virginia, (1962), în Baltimore, Iowa, Louisville, Wilmington sau în Anglia, în familia Harper din Enfield, în 1993. Cum nu poate lipsi o asemenea relatare, vom consemna un caz din... România.

În 1993, în revista Paranormal, numărul 2, a apărut sub semnătura inginerului G. Constantinescu o relatare despre un fenomen poltergeist, care a avut loc în Bucureşti, în plin regim comunist, octombrie 1968.

Poltergeist-ul s-a manifestat în casa din şoseaua Sălajului (Măgurele) nr.

244 aparţinând familiei Chivu, formată din soţii Gheorghe (65 ani) şi Maria (50 ani), de profesie muncitori, şi încă 11 membri (copii, nepoţi, bunici). Faptul cu totul deosebit care justifică publicarea acestui caz este consemnarea oficială de care s-a „bucurat" această relatare. Poltergeist-ul s-a manifestat prin aruncare de pietre (care aveau o compoziţie chimică diferită de cea a celor din jur), spart geamuri, loviri de persoane (inclusiv a unui miliţian!), deplasări de obiecte din casă, focuri spontane (în podul casei, aprinderea unor hârtii) în camere. Manifestările au durat aproximativ două luni, cu martori: vecini, miliţieni. S-au întocmit rapoarte ale Miliţiei, Procuraturii, dar cel mai interesant a fost cel al oamenilor de ştiinţă, întocmit în 30 martie 1970. Comisia a fost formată din opt persoane, 3 psihologi (printre care profesorul P. Popescu-Neveanu), 4 medici (printre care conferenţiar Victor Săhleanu şi neurologul Gheorghe Găitan) şi geofizicianul Andrei Apostol. Raportul a fost făcut conştiincios, cu o schiţă a clădirii, cu mărturii semnate ale locatarilor şi vecinilor. Medicii şi psihologii au supus principalii martori unor teste specifice psihologice şi neurologice.

Toţi cei investigaţi au fost găsiţi normali, cu excepţia unei femei de 38 ani, Caliopi Manole, bolnavă de epilepsie, cu evoluţie spre demenţă. Aceasta din urmă a stat în casă, în tot timpul manifestărilor de poltergeist, astfel că

întreaga comisie a incriminat-o (bineînţeles neoficial, doar în cadrul cercului de Psihologie Medicală).

A. Pătruţ [80] a descris cazul fetei de 12 ani, Eleonora Zagun din comuna Talpa, judeţul Dorohoi. În 1925, în casa fetei s-au petrecut manifestări tipice de poltergeist (obiecte care zburau, zgomote). Sătenii îngroziţi au închis-o într-un grajd. Spre norocul fetei, contesa austriacă Wassilko a trecut prin acel loc şi, impresionată, a adoptat-o, ducând-o la Viena.

Acolo a fost studiată de celebrul vânător de fantome Harry Price, care apoi a dus fata la Londra. În final, atât stigmatele care îi apăreau pe corp, cât şi manifestările de poltergeist păreau a fi izvorâte dintr-o autopedepsire inconştientă a fetei (interpretare psihanalistă).

Un caz foarte elocvent asupra cercetării fenomenelor paranormale de către specialişti este cel din 1967-8, la Rosenheim, Bavaria, petrecut în casa avocatului Sigmund Adam. Acest caz a devenit celebru prin manifestările de tip poltergeist: cădere a tablourilor de pe pereţi; balansul lămpilor din tavan, întreruperi ale curentului electric; telefoanele (în număr de patru) sunau în acelaşi timp, fără a fi fost contactate; becurile se spărgeau.

Acest caz îl relatăm din două puncte de vedere opuse; cel al Paolei Giovetti [41] din 1997, care afirma că specialiştii veniţi, electricieni, au constatat că becurile erau deşurubate când erau aprinse (la 90 grade). Profesorul Hans Bender, psiholog din Freiburg, a constatat că toate fenomenele, care s-au petrecut uneori chiar în prezenţa lui, erau legate de secretara avocatului, o tânără de 19 ani, Annemarie Schaberl, îndrăgostită de şeful ei, care o ignora. Bender a declarat convins că Annemarie avea calităţi de mediu psihic: „sufletul fetei exercita o acţiune directă asupra materiei".

Avocatul a depus o plângere la poliţie „contra unor necunoscuţi, care îi tulburau liniştea". Ampermetrul înregistrator al curentului electric de la reţea trebuia să arate în permanenţă o valoare de 10 amperi. Or apăreau des şocuri de 50-60 amperi, care ardeau becurile şi puteau aprinde casa.

Specialiştii, inclusiv un fizician de la celebrul institut Max Planck din Munchen, au găsit că deşi contorul respectiv părea normal, alte aparate similare nu înregistrau aceste variaţii ale intensităţii curentului electric.

Această din urmă afirmaţie a fost făcută de Allan, un celebru iluzionist şi magician, devenit vânător de fantome [1]. Allan prezintă o versiune complet diferită de cea a lui Giovetti. Allan a fost personal (însoţit de doi ziarişti germani) în vizită la casa avocatului Adam. Între timp, Annemarie devenise celebră în oraş ca medium, iar, după părerea lui Allan, nici avocatului nu-i

displăcea celebritatea. Allan, obişnuit cu şiretlicuri, a descoperit repede un calendar de perete, cu dispozitiv rotitor, care fusese modificat, cât şi alte mici şmecherii neobservate de specialişti. După ce Annemarie s-a mutat cu serviciul, poltergeist-ul nu a mai fost semnalat, iar în alte locuri unde Annemarie a lucrat nu s-a manifestat vreun fenomen paranormal. Din punctul nostru de vedere, nu conţinutul în sine contează, ci faptul că relatarea explicativă a lui Allan a fost publicată în Germania, în 1969, iar în 1997, P. Giovetti [41], prezintă acelaşi caz ca exemplu ilustrativ, credibil, de poltergeist. De ce să ne mai mirăm că aşa-zisul experiment de telepatie al submarinului american Nautilus este relatat de mii de ori, în timp ce dezminţirile oficiale şi ale echipajului nu au fost luate în considerare (vezi capitolul 4.6.). [17,21,80]

Institutele specializate de parapsihologic (Freiburg, Utrecht, Londra, Durham) recunosc existenţa fenomenului poltergeist, dându-i o denumire ştiinţifică, „recurrent spontaneous psychokinesis" (RSPK), adică psihokinezie spontană periodică. Dr. Nandor Fodor, un cunoscut psihanalist şi cercetător al FPN, consideră poltergeist-ul ca „un mănunchi de represii psihice refulate". După unii, un spirit provenit de la cineva care a murit în şoc emoţional bântuie pe cei pe care îi urăşte sau locul respectiv. A doua ipoteză, mai răspândită printre psihologi şi.neurologi, caracterizează poltergeist-ul ca „o perturbare episodică, mentală, cu caracter schizofrenic", în acest caz, poltergeist-ul ar fi o manifestare a unor bolnavi mental sau a unor adolescenţi, fete aflate în criză hormonală datorată pubertăţii şi aflate într-un conflict cu cei din jur sau cu anumite persoane din anturaj.

Persoanele mai sus menţionate, aflate într-o stare conflictuală de nerezolvat, şoc emoţional cu frustrare, au o încărcare mare de energie psihică, tensională, care ar provoca fenomenele de psihokinezie (deplasări, spargeri etc). De ce numai rareori unii bolnavi psihic şi numai unele adolescente pot provoca fenomene de poltergeist, nu se ştie. După americanul William Roii, poltergeist ar fi un efect psihic spontan cauzat de mintea adolescentului frustrat, reprimat, care caută să se descarce, fără a se ţine seama de o eventuală pedeapsă. Deci adolescenţii frustraţi, persoanele cu probleme emoţionale şi unii pacienţi cu boli mentale pot provoca, rareori, fenomene de tip poltergeist.

Un caz care a făcut multă vâlvă, la vremea lui, în mai 1961, a avut loc în oraşul Newark, din New Jersey, SUA. Perioada de manifestare maximă a poltergeist-ului a fost între 6-12 mai 1961, când zeci de oameni veneau în

casa familiei Clark (afro-americani), unde un băiat de 14 ani stătea cu bunica lui. În perioada amintită, în prezenţa ziariştilor, poliţiştilor şi a curioşilor, au zburat obiecte, au căzut pietre, au ars becuri, s-au deplasat obiecte din camere, lămpile se balansau etc. Aceste evenimente au făcut „deliciul" localnicilor, iar presa a avut un subiect „gras"! fi 13].

În continuare, băiatul respectiv (Ernest) şi bunica lui (pe care o ura) au fost preluaţi de Institutul de Parapsihologic din Durham (Carolina de Nord). Manifestările de poltergeist au continuat la hotel, cât şi în condiţiile de laborator. Dar... când o cameră de filmat a fost ascunsă, s-a putut observa că băiatul dosea unele lucruri sub cămaşă, după care, crezându-se neobservat, le arunca spre bunica lui, pe care o detesta. Dacă ultimele manifestări au fost explicate uşor, mai ales cele din Durham, manifestările din oraşul natal, Newark, nu au putut fi explicate ştiinţific. Băiatul a fost declarat din punct de vedere psihiatric drept aflat într-o stare de „disociaţie mentală".

Ca şi la cunoscutele mediumuri, capacitatea psi deosebită nu se manifestă oriunde şi oricând, astfel că atunci când sunt obosiţi... aceştia trişează.

Dar dacă magicianul Allan, din Germania, sau James Randi din SUA au dreptate... Înseamnă că totul este o înscenare abilă? [1,59,86]

Ca şi în alte cazuri de manifestări paranormale, alături de spirite, înscenări, şarlatanii, ar putea exista unele fenomene încă puţin cunoscute, care au loc în atmosferă sau pe Pământ ca urmare a variaţiilor câmpurilor magnetice atmosferic şi terestru, aşa cum am menţionat în capitolul 4.1.

Astfel de interacţiuni cu câmpurile electromagnetice produse prin activitatea umană ar putea fi implicate şi în apariţia OZN-urilor (vezi capitolul 5.7.).

Ca şi în multe descoperiri sau realizări ştiinţifice, la baza lor stă munca pasionată, obsedantă, a unui singur om, de multe ori ridiculizat de cei din jur. În acest sens, în 1989, scriitorul şi fizicianul englez Albert Budden a fost solicitat să investigheze un caz de poltergeist în casa familiei Backwood din oraşul Northampton (la Nord de Londra). Vizita lui Budden la casa respectivă a confirmat fenomenele menţionate: deplasarea unor obiecte, tacâmuri de metal îndoite, zgomote, aparate casnice ce se aprindeau singure noaptea, geamuri sparte, lămpile se aprindeau sau se stingeau, ba chiar o maşinuţă-jucărie, fără baterii, a început să meargă spre o pisică, care s-a speriat. În plus, după convorbirea telefonică dintre Budden şi Backwood, telefonul primului a început să sune continuu.

Conform principiului „briciului lui Occam" (menţionat de U. Eco în cartea celebră, „în numele trandafirului"), „dintre mai multe explicaţii posibile, cea mai simplă şi naturală este soluţia adevărată". Fiind fizician, Budden a căutat explicaţii ale fenomenelor de poltergeist prin interacţiunile câmpurilor magnetic terestru şi electromagnetic radiant. Astfel de interacţiuni pot crea creşteri bruşte de tensiune în circuite, defectând telefonul, becuri

Fenomene electromagnetice

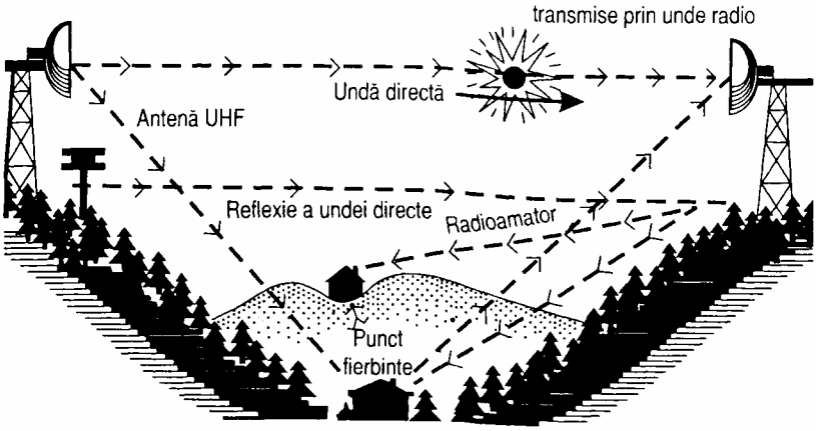

Fig. 6.3. *Efectul Hutchinson, care ar putea explica existenta fenomenelor poltergeist prin cum*

unor câmpuri electromagnetice puternice, ce pot induce imagini mentale la oamenii prezenţi.

şi aparate casnice. În schimb, astfel de interacţiuni electromagnetice nu puteau explica deplasări de obiecte şi zgomote (de paşi, pocnituri de bici, mugete etc.). Fiind pasionat de fenomenul poltergeist la care asistase, Budden descoperă, cu ajutorul reţelei Internet, că într-un orăşel din Canada, încă din 1981, un fizician amator cu numele de John Hutchinson afirma că poate produce experimental deplasarea unor obiecte cu ajutorul unor câmpuri magnetice de mică intensitate. Hutchinson a imaginat cuplarea mai multor aparate electrice: bobine Tesla, transformatoare, generatoare Van de Graaf etc., în speranţa creării unui câmp electromagnetic cu intermodulaţii în formă de unde cu flux energetic constant. Spre surpriza plăcută a lui Hutchinson, câmpul electromagnetic astfel obţinut putea îndoi sau rupe bare de oţel nichelat. Hutchinson a produs o casetă video, trimisă la institute de cercetări din SUA şi Europa, în care arăta cu ce instalaţii a efectuat experimentele menţionate, inclusiv deplasarea unei planşete de lemn şi levitaţia unei bile de oţel în greutate de 3 kg.

Schema posibilă a efectului Hutchinson este prezentată în figura 6.3.

Se pare că Hutchinson s-a mulţumit cu scrisorile şi caseta video trimise în toată lumea, care nu i-a dat atenţie. Albert Budden a publicat cartea

„Electric UFO's", în care analizează aplicaţiile posibile ale efectului Hutchinson. Budden ridică şi posibilitatea că prin activitatea metabolică a creierului uman, unii oameni „dotaţi" pot crea un câmp magnetic suficient de puternic pentru a produce deplasarea unor obiecte sau alte aspecte poltergeist.

6.5. RETROCOGNIŢIA, SENZAŢIA DÉJÀ-VU ŞI REÎNCARNAREA

RETROCOGNIŢIA înseamnă relatarea unor informaţii asupra unor evenimente, care au avut loc în trecut. Desigur, retrocogniţia nu înseamnă amintiri din copilărie şi nici imaginarea unor evenimente din trecut aşa cum o fac scriitorii sau regizorii de filme, ci relatări sau descrieri directe din viziuni, pe care le au unele persoane (rarisime), prin intermediul viselor sau în stare de transă hipnotică. Relativ mai frecventă este însă senzaţia de „dejă-vu", ca şi cum am mai fost în acel loc. Convingerea că ai mai fost prin acel loc, că ai trăit o situaţie similară în trecut este chiar destul de obişnuită. Îţi aduci aminte cuvinte, culori şi chiar mirosuri legate de un loc anume. Senzaţia de „déjà-vu" nu este patologică şi se numeşte ştiinţific PARAMNEZIE. Acest fenomen, încă insuficient studiat, pare să fie datorat unei dereglări temporare, de scurtă durată, a controlului cortexului, deci a componentei conştiente, asupra memoriei localizate în diferite zone ale creierului. În acest fel, percepţiile noastre prezente par să provină din memorie, mai ales că locul sau situaţia respectivă pot fi asemănătoare. Sub acest aspect, aceste senzaţii, pe care le poate avea oricine sunt normale, dar desigur, rare.

Paranormale sunt însă amintiri din trecut, descrise în detaliu. Ciudate sunt retrocogniţiile în vise, dintre care cel mai celebru caz este al fermierului James Chaffin din Carolina de Nord, SUA. În noiembrie 1909, fermierul redactează oficial un testament, în care lasă toată averea celui de al treilea fiu. În ianuarie 1919 mai redactează un testament, neoficial, în care lăsa averea în mod egal celor patru fii. Acest testament a fost lăsat într-o Biblie. La moartea fermierului în 1921, s-au executat dispoziţiile după primul testament, cel recunoscut oficial. Peste doi ani, băiatul al doilea îl visează pe tată, care îi cere să caute o hârtie în buzunarul paltonului. Se găseşte hârtia, care indică cercetarea Bibliei. În prezenţa unor martori se frunzăreşte Biblia, găsindu-se al doilea testament. După lungi dezbateri, tribunalul a decis valabilitatea acestuia. Dezbaterile au fost relatate în scris şi păstrate, oficial.

Cele mai des citate retrocogniţii în transă sunt cele aparţinând cunoscutului médium Edgar Cayce, deja menţionat în capitolul 2.3. Despre E.

Cayce (1877-1945) s-au scris zeci de cărţi, iar cele 14.246 relatări (readings) făcute în stare de transă au fost riguros însemnate, clasificate şi păstrate.

Cei prezenţi confirmă că E. Cayce era capabil cu uşurinţă să parcurgă, mental, biografia oricărei persoane din trecut. Cele mai ciudate relatări, în număr de 2500, descriu perioade din istoria omenirii pe un interval de câteva milioane de ani. Nu mai puţin de 700 relatări au fost destinate descrierii evenimentelor din istoria Atlantidei, localizată în mijlocul Oceanului Atlantic. După Cayce, bascii ar fi urmaşii unui grup de atlanţi, refugiaţi după catastrofa ce a avut loc în perioada 50700 î.e.n. Din acest amalgam de relatări, doar foarte puţine s-au confirmat. Din toate relatările lui Cayce, doar cele medicale par să posede oarecare logică.

Din acest domeniu, plin de neprevăzut şi ciudăţenii, în mare parte fanteziste, atribuite ştiinţific unor halucinaţii produse în stare de transă, componenta cea mai insolită, care constituie unul din cele mai calde subiecte pentru mass-media, este REÎNCARNAREA. Ideea că sufletul este nemuritor şi că după moarte se poate reîncarna în alt corp (poate să fie şi animal, dacă ai avut multe păcate) este veche de când omenirea. Aşa cum am afirmat în capitolul 1.5., frica de moarte este izvorul principal al paranormalului, iar credinţa în nemurirea sufletului era o necesitate de supravieţuire pentru oamenii primitivi. Credinţa în reîncarnare (bineînţeles mai importantă pentru conducători) a existat la toate vechile civilizaţii, începând cu Nubia (4500 ani î.e.n.), urmată de Egipt, asiro-babilonieni, Grecia, Roma, dar este prezentă şi la azteci, mayaşi şi incaşi. Reîncarnarea este menţionată în marile cărţi sacre ale omenirii, mai ales hinduse şi chineze. Filozofii greci Platon şi Pitagora au scris despre reîncarnare cu multe detalii. Nu vom insista asupra ideii de reîncarnare, sau conceptului de „karma", ce pot fi găsite descrise în detaliu în multe cărţi [2,21,27].

Subiecte „calde" pentru mass-media sunt însă câteva relatări... ciudate.

Cel mai recent caz este al micuţei Meenu, de trei ani, care în 1982 a început să povestească, cu detalii, despre viaţa ei anterioară. Meenu începuse să povestească că în ziua de 30 noiembrie, în urmă cu şapte ani... se căsătorise sub numele de Sudha, în vârstă de 22 ani; soţul fiind medic cu numele V.K. Saxena. După ce aceasta naşte o fetiţă, medicul îşi găseşte o amantă şi amândoi o ucid pe Sudha la 5 octombrie 1978. Corpul a fost pus într-o ladă, pe care au urcat-o într-un tren, dar când au vrut să o arunce într-un fluviu, lada a căzut pe pod, deschizându-se. Ulterior, medicul a fost

condamnat la închisoare pe viaţă. India este o ţară unde reîncarnarea este credinţa tuturor. Vestea relatărilor micuţei Meenu s-a răspândit, astfel că tatăl lui Sudha a venit, iar fetiţa l-a recunoscut. Meenu a fost dusă în oraşul iniţial, unde a găsit fără greşeală strada şi casa în care se născuse Sudha, a identificat rudele respective, cât şi locul unde fusese aruncată lada pe pod.

Reîncarnarea a fost tratată pe larg de J.W. von Goethe (1749-1832), cel mai mare poet german, de scriitorii ruşi, cum a fost Lev Tolstoi (1828-1910) şi alţi scriitori şi artişti. Din moment ce Biserica creştină nu recunoaşte deschis reîncarnarea, nici savanţii nu i-au dat atenţie. Şi totuşi, începând cu anii '70, profesorul Jan Stevenson, psihiatru la Universitatea Virginia, SUA, a început să cerceteze relatări despre reîncarnare la copii.

Stevenson a pornit studiul în alt scop, cel al elucidării simpatiilor, antipatiilor, fobiilor pe care mulţi copii le au spontan despre ceva sau cineva. Studiind sute de copii, Stevenson şi-a dat seama că aceştia menţionau de multe ori persoane sau evenimente pe care în mod normal nu puteau să le ştie.

Prima carte scrisă de Stevenson, „Douăzeci de cazuri sugerând reîncarnarea" a apărut în 1985, fiind rapid epuizată. In anii '90, Stevenson ajunsese la 2500 cazuri. Cele mai multe cazuri au fost identificate în Asia, în special în India, Sri Lanka şi Thailanda, ţări în care atât hinduismul, cât şi buddhismul dau o mare importanţă metempsihozei şi reîncarnării.

Relativ frecvente cazuri au fost semnalate în Africa de Vest şi printre triburile indigene din America de Nord.

După al doilea război mondial şi dramele asociate, în ciuda progreselor ştiinţei şi tehnologiei, povestirile despre reîncarnare au cunoscut o largă dezvoltare. Amintim în acest sens cărţi apărute în Occident (unde reîncarnarea nu este acceptată): Joel Whitton şi Joe Fisher, „Viaţa între vieţi"; Christopher M. Bache „Cartea renaşterii perpetue" (ambele cărţi tratează exemple de bărbaţi şi femei irezistibil legaţi şi care caută să se întâlnească în alte vieţi); Patrick Druot (1987) „Nous sommes immortels"; Jenny Cockell (1995) „Yesterday's Children", în această din urmă carte, autoarea, măritată şi cu doi copii, verifică în 1989 convingerea pe care o avea că fusese într-o viaţă anterioară Marry Sutton, ce murise dintr-o septicemie lăsând orfani opt copii. Prin detaliile relatate, reuşeşte să convingă şi familia contemporană, cât şi foştii copii, de veridicitate. In aceste cărţi, factorul comun este şocul emoţional legat de un sfârşit brusc, violent, la tinereţe, lăsând în urmă fie o dorinţă (ambiţie) neîmplinită, fie restul familiei într-o situaţie dramatică.

Stevenson a fost intrigat de copii mici (2-3 ani) care aveau fobie spontană faţă de apă. Când au început să vorbească fluent, au povestit că au fost înecaţi. De asemenea, unii copii aveau din naştere nişte semne pe piele, zone lipsite de pigmentaţie. Aproximativ o treime din aceştia relata accidente pe care le avuseseră cândva; iar 20% au fost identificate din dosarele medicale corespunzând altor pesoane. După Stevenson, copiii între 2-4 ani, când încep să se exprime corect, pot să aibă astfel de amintiri, care apoi dispar spre vârsta de 6-7 ani. Cea mai mare parte a acestor relatări insolite provine din regiuni unde credinţa în reîncarnare este larg acceptată. Astfel de cazuri apar în zone apropiate de locul decesului, mai ales dacă respectivele persoane au avut o moarte violentă, când erau tinere.

După 30 de ani de cercetări în acest domeniu, profesorul Stevenson şi-a câştigat o notorietate, iar metoda de investigaţie este ireproşabilă. De îndată ce se află de un astfel de caz, Stevenson este anunţat şi vine în locul respectiv (indiferent de ţară), împreună cu o echipă, care chestionează părinţii copilului, rude, vecini, cercetează înregistrări medicale etc.

Atât Stevenson, cât şi alţi psihologi şi medici privesc cu neîncredere aşa-numita „tehnică de regresie hipnotică", prin care o persoană hipnotizată poate să-şi amintească de „vieţile anterioare". Am mai menţionat această tehnică în capitolele 5.7. şi 6.1. Dacă la început ideea posibilităţii reamintirii din vieţile anterioare prin hipnoză a făcut vâlvă, mai ales printre scriitori şi scenarişti de filme, ulterior acest entuziasm s-a mai răcit, când s-a demonstrat posibilitatea transmiterii unor impresii de la hipnotizator la persoana aflată sub hipnoză. Cu toate acestea, prin hipnoză s-a obţinut un număr impresionant de vindecări folosind tehnica regresiei până la stadii ale copilăriei, când au avut loc unele traume psihice, care apoi au fost refulate.

Un alt savant, care a descoperit posibilitatea reîncarnării, a pornit ca şi Stevenson cu totul în alt domeniu. Profesorul Stuart Edelstein este şeful catedrei de Biochimie a Universităţii din Geneva, Elveţia. Edelstein este coordonatorul unui program internaţional de studiu al anemiei falciforme, o boală congenitală, gravă, nevindecabilă, la care mortalitatea este 100%.

Boala este răspândită mai ales în Africa, iar în Nigeria, la populaţia Igbos, un copil din 64 poartă gena mortală. Edelstein a scris o carte devenită celebră „Biologia unui mit", în care relatează pe larg despre miturile legate de această boală teribilă, existentă în Africa. Populaţia bigotă incriminează spiritele rele, care se reîncarnează în copii „ogbanjes", care au această boală. Pentru a pedepsi spiritele rele, părinţii mutilează, pe viu, astfel de copii,

pentru a împiedica revenirea acestor spirite. Asemenea mutilări constau în tăierea falangei ultime de la un deget al mâinii stângi sau o bucată din ureche. Iar Edelestein a fost şocat de numărul mare de defecte congenitale de acest tip (care nu se mai întâlneşte în altă parte) cu care se nasc copiii Igbos!

În ciuda faptului că lumea ştiinţifică şi intelectualii din Occident nu acceptă ideea reîncarnării, noi aspecte apar continuu, neţinând seama de imposibilitatea verificării. PSIHOMETRIA constă în achiziţionarea de informaţii despre evenimente din trecut cu ajutorul unor obiecte. Concret, numai unele „persoane dotate" pot să retrăiască evenimente, sentimente şi emoţii ale unor oameni care au trăit cândva, descriindu-le înfăţişarea, cu ajutorul unui obiect oarecare, martor mut al acelor vremuri. Psihometria nu este opera unor vrăjitori inculţi, ci a unor... intelectuali. În 1854, geologul englez William Denton a ajuns la concluzia că pietrele conţin o memorie: „o piatră culeasă de pe străzile Ierusalimului este o adevărată bibliotecă, conţinând istoria evreilor". În 1849, psihologul (tot englez) Joseph R. Buchanan a descoperit că soţia sa, Elisabeth, era capabilă de a avea imagini din trecut (şi viitor) cu ajutorul unor obiecte implicate în viziunile menţionate [3].

În 1919, medicul german K. Pagenstecher testează, în condiţii de laborator, un medium sud-american, Maria Reyes. Aflată în stare de transă hipnotică, Măriei Reyes i s-a dat o sticlă recuperată din Oceanul Atlantic.

Ea a relatat evenimentele conţinute în scrisoarea din sticlă, provenită de la naufragiaţii unui pachebot englez scufundat de germani în 1917. Femeia a relatat evenimente legate de alte obiecte istorice, cum au fost butonul de cămaşă al împăratului Maximilian al Mexicului (executat) sau un cuţit de sacrificii aztec (moment în care a avut convulsii). Neurologul Pietro Cassoli, director al Centrului de studii parapsihologice din Bologna, Italia, a efectuat între 1982-1985 experimente cu o doamnă „dotată", Louise A.G.

Aceasta a descris persoanele legate de dăruirea unui crucifix de către părintele Padre Pio. Louise a mai comunicat evenimentele legate de ochelarii unui sinucigaş şi cele descrise într-o scrisoare aparţinând revoluţionarului Garibaldi. În cartea sa, „The Shadow Land", Elisabeth d'Esperance şi-a povestit numeroasele viziuni provocate de atingerea unor obiecte aparţinând unor persoane din trecut [3,10,26,111].

În 1924, celebrul psihanalist Cari G. Jung, dormind singur în turnul pe care l-a construit la Bollingen (Elveţia), a avut o halucinaţie auditivă, care l-a trezit din somn, legată de o petrecere. Ulterior, făcând cercetări, a descoperit

că pe locul unde şi-a construit turnul, în Evul Mediu, se adunau tinerii ce se înrolau ca mercenari, petrecându-şi ultima lor noapte în ţară.

Ştiinţific, doar parţial verificabil, se poate invoca sugestia indusă de hipnotizator (care ştia adevărul despre obiectul respectiv) persoanei aflate în transă. Procedee moderne de provocare a transei hipnotice şi de psihometrie au fost descrise în filmul „Brainstorm".

6.6. AU COINCIDENŢELE 0 SEMNIFICAŢIE?

Nu există om care, dacă îşi aminteşte atent şi corect unele amintiri, să nu recunoască existenţa în viaţa sa a câtorva coincidenţe majore legate de evenimente semnificative sau cu consecinţe însemnate. Desigur, astfel de coincidenţe nu sunt din cele banale, de genul „vorbeşti de lup... şi lupul era la uşă", în momentul în care te gândeai sau vorbeai de persoana respectivă.

Cea mai cunoscută coincidenţă este legată de apariţia unui personaj îmbrăcat în negru, în ultima noapte înainte de deces, care i-a cerut lui W.A. Mozart manuscrisul ultimei compoziţii, „Requiem". Astfel de coincidenţe pot îmbrăca forme foarte variate: vise deosebite (de coşmar), întâlniri cu persoane de mult uitate, veşti neaşteptate, accidente imprevizibile etc.

Coincidenţele, fiind atât de variate, în majoritate trec neobservate, şi aparent nu pot fi corelate cu unele evenimente ce vor avea loc (sau s-au petrecut recent). Consecinţele sau asocierea acestora sunt strict individuale, astfel că sesizarea lor depinde enorm de receptivitatea fiecăruia.

Coincidenţele se deosebesc de premoniţii, care sunt doar gânduri sau imagini răzleţe, pe care unele persoane le au (sau pretind că le-au avut) despre evenimente care au sau vor avea loc. Coincidenţele cuprind evenimente aparent nelegate, a căror semnificaţie şi dependenţă nu pot fi sesizate decât după ce au avut loc, iar interpretarea este strict individuală. Caracterul individual şi capacitatea imaginativă, sugestivă sunt trăsături care determină ignorarea lor de către Psihologie, cu atât mai mult cu cât sugerează o predeterminare a evenimentelor din viaţa unui om... o implicare a Destinului!

Şi totuşi, un psiholog de excepţie, medicul Cari Gustav Jung, a publicat în 1958 un studiu original, care a făcut vâlvă în lumea psihanaliştilor:

„Synchronicity; An Acausal Connecting Principie" (Sincronicitatea, un principiu de conectare necauzal). Concret, sincronicitatea înseamnă o „coincidenţă cu semnificaţie", aparent nelegate (drept cauză-efect), a unor evenimente interioare sau exterioare din viaţa unui om. Printre exemplele date de Jung, observate în lunga lui experienţă profesională, sunt oprirea

ceasului-pendulă din palatul Sans-Souci (Potsdam) în momentul morţii împăratului Frederic cel Mare sau când a cumpărat o cravată prin telefon şi i s-a adus una de culoare neagră, ca după două ore să afle de înmormântarea unei cunoştinţe. Coincidenţe semnificative între evenimente aparent nelegate cauzal, după Jung, îl însoţesc pe fiecare om în momentele cheie ale vieţii.

De multe ori, astfel de coincidenţe apar în serie, cunoscute drept „zile norocoase" ale unor jucători sau drept un lanţ de evenimente faste sau nefaste. După Jung, coincidenţele stau la baza Astrologiei şi a tehnicilor de ghicit (Divinaţie), prin asocierea mai mult sau mai puţin voită a unor caractere fizice cu evenimente posibile şi cu semnificaţie psihică.

Cari Gustav Jung (1875-1962), fost discipol al lui S. Freud, a fost unul dintre pionierii Psihologiei moderne, fiind iniţiatorul conceptelor de introvertit-extrovertit şi de arhetip [56-58]. Jung a fost şi un foarte bun cunoscător al doctrinelor religioase asiatice. După Jung, cele două evenimente nelegate cauzal au totuşi împreună o semnificaţie psihică comună, sincronă, prin activarea unui arhetip simbolic, recepţionat de subconştientul fiecăruia. Aşa cum a indicat Freud, fapt confirmat şi de psihologia modernă, subconştientul „gândeşte" prin imagini simbolice în sensul viselor, lucru deja menţionat în capitolele 3.3. şi 5.4.

Savanţii care încearcă să explice fenomenele paranormale invocă negreşit capacitatea componentei subconştiente a gândirii (specializată în emoţii) de a fi receptivă la mesaje subliminale (capitolul 3.6.), deci la informaţii ce scapă organelor de simţ, transmiţând spre conştient mesaje sub formă de vise pline de simboluri. Or, după Jung, multe simboluri ce apar în vise sunt arhetipuri păstrate în memoria colectivă sub forma unor mituri, personaje legendare, animale cărora le atribuim unele trăsături psihice etc. Jung era familiarizat cu vechile concepţii filosofice şi religioase chineze. Or în filozofia şi religiile chineze, aplicate în medicină, comportament şi chiar în construcţii, se admite principiul „coincidenţelor semnificative", după care nu cauza unor evenimente este importantă, ci „legătura care le leagă şi care are o semnificaţie". Cu alte cuvinte, evenimentele au o determinare programată de a avea loc, conform unui destin.

Or, una dintre cărţile „sacre" ale omenirii, I Ching, datând de peste 3000 ani î.e.n., uneori numită şi „Cartea Schimbărilor", conţine rădăcinile Taoismului şi Confucianismului, cele două ramuri de bază ale filozofiei chineze. Cartea I Ching admite că „unicitatea" omului este concordantă cu cosmosul înconjurător dominat de echilibrul dinamic dintre forţele opuse, Yin şi Yang

(bărbat-femeie). In consecinţă, prin jocul celor două forţe opuse, au loc evenimente aparent nelegate cauzal, care vor duce spre drumul predestinat al fiecăruia. Atât I Ching, cât şi o carte ceva mai nouă (2000 de ani), „Secretul Florii de Aur" oferă cititorilor avizaţi posibilitatea de a ghici în viitor cu ajutorul a şase beţe, cu 64 de combinaţii posibile reprezentând variaţiile Yin şi Yang. De aici, arta divinaţiei, complicată, greu de interpretat, din care au apărut mai târziu, Astrologia şi Divinaţia [48].

Desigur, Jung nu a apărat tehnicile divinatorii, ci a căutat o explicaţie posibilă, rădăcina comună atâtor variante de ghicit şi înşelătorie, foarte răspândite în toate timpurile şi pe toate continentele. Astrologia şi ghicitul în cărţi (Tarot-ul) folosesc simboluri derivate din arhetipuri mitologice.

Ghicitorii abordează doar patru domenii: sănătatea, dragostea, banii şi locul de muncă. Pe lângă unele coincidenţe (care pot apărea sau nu), în special la ghicit, intervine capacitatea ghicitorului de a „citi", prin empatie, emoţii care pot indica problemele sau domeniile în care este interesat cel care solicită şi care crede în previziuni. Psihologul Nym J. Wei, în cartea „Les Affinités astrologiques", arată că, prin arhetipuri, Jung înţelege unele reprezentări simbolice ale unui model de comportament sau unele imagini mitologice cu încărcare emoţională. Arhetipurile pot acţiona în subconştient sub forma unor complexe psihice, izvorul unor conflicte interioare.

Desigur, coincidenţele există în istoria omenirii, cât şi în istoria ştiinţei.

Se cunosc multe cazuri de descoperiri ştiinţifice aproape simultane în diferite regiuni. Activarea unui arhetip colectiv poate crea condiţii de descoperiri sau invenţii. Marile religii monoteiste ale omenirii au apărut cam în aceeaşi perioadă. Ideea evoluţionistă a naturii vieţuitoarelor a fost descoperită de Charles Darwin, dar acesta a ţinut-o pentru el mulţi ani, până când un tânăr biolog, A.R. Wallace, i-a trimis un manuscris cu aceleaşi concluzii.

Se pare că aceste „coincidenţe semnificative" apar când există o necesitate vitală. Din punct de vedere biologic şi evoluţionist, indivizii dotaţi cu un simţ de previziune aveau şanse mai mari de supravieţuire. De exemplu, când există condiţii exterioare puternice (epocă glaciară, catastrofe), apare o necesitate vitală de adaptare, astfel că frecvenţa mutaţiilor creşte şi sunt favorizate schimbări structurale, morfologice, pentru supravieţuire. Un caz celebru este cartea lui Morgan Robertson, „Futility", publicată în 1898, în care descrie cu lux de amănunte un pachebot uriaş, care, traversând Oceanul Atlantic, se va ciocni cu un iceberg imens. Toate datele se potrivesc cu

tragedia care a avut loc după 14 ani, în 10 aprilie 1912, când s-a scufundat Titanicul cu 3000 de pasageri la bord.

Arthur Koestler, un cunoscut scriitor (celebru pentru romanul antitotalitar „întuneric la prânz") a publicat chiar o carte dedicată coincidenţelor:

„Roots of Coincidence" (1977), (Rădăcinile coincidenţelor). După Koestler, coincidenţele reprezintă un mesaj al subconştientului, realizat prin asocierea simultană a unei stări psihice logice (vizită, veste, revedere) cu o altă stare psihică asociată emoţiilor, cum ar fi un accident, catastrofă etc, ambele stări nefiind legate logic (cauză-efect). Coincidenţele aparţin, desigur, domeniului subconştientului [48,60].

În funcţie de poziţia pe care ne situăm, sincronicitatea lui Jung poate fi confirmată prin studiile efectuate pe gemeni. Gemenii au o structură genetică aproape identică. Pe lângă asemănările fizice, gusturi şi fel de comportament, uneori extrem de identice, destinul acestora este deosebit de interesant. Canalul Discovery a transmis recent cazul unor surori gemene, Barbara şi Daphne, născute în Anglia, despărţite imediat şi adoptate de familii diferite. Ele se întâlnesc după 40 de ani şi au avut destine asemănătoare: aceleaşi boli, în acelaşi timp; căsătorii şi copii în aceleaşi perioade, gusturi identice. Cazul gemenilor este într-adevăr fascinant. Profesorul Thomas Bouchard, de la catedra de Psihologie a Universităţii din Michigan, a studiat zeci de cazuri ale unor perechi de gemeni din toată lumea, observând coincidenţe ce depăşeau cu mult şansele statistice. Astfel, gemenii Jim Lewis şi Jim Springer născuţi în Ohio şi despărţiţi, s-au întâlnit în 1980, după 39 de ani. Amândoi se căsătoriseră de două ori cu femei cu acelaşi prenume, fiul lor mai mare se numea James şi câinele Toby, avuseseră aceleaşi boli în aceeaşi perioadă de timp.

Aveau ocupaţii asemănătoare, îşi petreceau vacanţele în acelaşi loc şi fumau aceeaşi marcă de ţigări. T. Bouchard a găsit numeroase dovezi că gemenii „simt" când celălalt frate suferă sau are un accident.

Deşi conceptele sincronicităţii şi al semnificaţiei coincidenţelor au rămas o ciudăţenie pentru majoritatea savanţilor, scriitorii au fost mult mai receptivi. Ideea că indiferent ce cale ai fi ales la un moment de răscruce, tot acelaşi deznodământ ar fi avut loc, a fost tema multor cărţi şi filme. Cea mai recentă realizare din acest domeniu a fost efectuată în 1994, de către psihologul american James Redfield prin romanul „Celestine Prophecy", tradus şi în limba română. Cartea lui Redfield a devenit imediat un best-seller, menţinâdu-se în

topul celor mai bune 10 cărţi timp de trei ani. Redfield, fiind psiholog, ştia foarte bine gusturile publicului american.

Cartea este scrisă în genul unui roman de aventuri, într-o formă accesibilă şi atrăgătoare, dar prin intermediul unor revelaţii sunt menţionate „învăţături ezoterice", printre care coincidenţele sunt la loc de cinste. Atragerea eroului într-o aventură în jungla peruană pentru găsirea unui manuscris misterios, întâlnirile cu anumiţi oameni şi ei implicaţi fără voia lor, aflarea conţinutului unei revelaţii exact în momentul când este util celor încrezători, toate acestea explică succesul cărţii. Încurajat de succesul primei cărţi, Redfield şi soţia au mai publicat un „îndrumător" pentru explicarea coincidenţelor, iar în 1998, a doua carte, „A zecea revelaţie", o continuare a primului roman. De la Redfield citire, coincidenţele apar în momentele critice din viaţa unui om, în urma unor emoţii, tensiuni puternice, în mod inconştient. Nu este întâmplător că multe coincidenţe apar în urma unei rugăciuni intense şi repetate, în care ne punem toată speranţa.

6.7. STIGMATE PE PIELE

Se ştie că misticii, asceţii şi yoghinii îşi pot provoca modificări ale unor procese fiziologice fundamentale cum sunt respiraţia, circulaţia sângelui.

Mistici şi fanatici religioşi există în toate religiile mari, cât şi la unele secte, în schimb, dacă marii profeţi, precum Avraam, Moise, Buddha, Confucius, Lao Tse, Mahomed au murit în pace, Iisus Christos a murit răstignit, după ce a fost torturat. Numai în cultul catolic intensitatea credinţei poate atinge culmi nebănuite, astfel că, la unii credincioşi, în clipele de extaz mistic, pot apărea pe mâini şi pe picioare răni deschise, sângerânde, în dreptul locurilor în care Mântuitorul a fost rănit. Aceste răni sângerânde, care nu se infectează şi care pot dura mai mult timp, se numesc STIGMATE, iar existenţa lor fie este contestată fie este admisă şi neexplicată. În istoria bisericii catolice, se cunosc aproximativ cinci sute de cazuri, în majoritate femei tinere.

Excepţiile sunt sfântul Francisc şi Padre Pio. Printre femeile cu stigmate se citează Tereza Neumann (1898-1962) din Konnersruth, Evolo Natuzza (1924-1997). Primul savant care a încercat să explice stigmatele a fost cunoscutul psihiatru francez Charcot de la spitalul Salpetriere din Paris. În 1890, Charcot încearcă să producă stigmate prin hipnoză. A obţinut echimoze, dar nu răni sângerânde. Charcot a arătat că isteria (mistică sau nu) poate produce leziuni cutanate sau tulburări de circulaţie cum sunt edeme, hemoragii, ulceraţii. În funcţie de intensitatea perturbării psihice va fi şi gravitatea acestor sângerări. În majoritatea cazurilor semnalate, stigmatele

apar în Vinerea Mare dinaintea Paştelui şi se vindecă după 2**-3** zile. În unele cazuri, cum a fost al lui E. Natuzza, pot apărea şi urme de la loviturile'de bici pe spate sau ale spinilor de pe frunte.

Aşa cum a arătat Charcot, stigmate sau echimoze (ruptura pereţilor vaselor de sânge) pot însoţi emoţii de mare intensitate, în contextul unei persoane cu mare emotivitate şi a unei credinţe religioase puternice. Apariţia acestor stigmate chiar în locurile în care Hristos a fost răstignit este, desigur, dovada unei credinţe puternice pe fondul unei mari emoţii prilejuite de reamintirea martiriului din Vinerea Mare. Neurologul Oscar Ratnoff a încercat să facă o legătură posibilă între stigmate şi bolile psiho-somatice, declanşate de stres, printre care şi psoriazisul, o boală de piele. În fiecare an de Paşte, în unele locuri (Filipine, Mexic), au loc pelerinaje şi procesiuni în care unii fanatici se autoflagelează, se automutilează în cursul unei transe mistice, de multe ori transmise şi la televiziune.

Biserica catolică este rezervată, ca şi în cazul vindecărilor spirituale la locuri de pelerinaj, cum sunt Lourdes, Fatima. În cursul vremurilor au fost demascate şi încercări de mistificare, de înşelătorie. În 1990, a fost demascat Bassam Assaf, sirian locuind la Paris. După ce Assaf avusese 117 viziuni ale Fecioarei Maria, care îi spusese unele secrete (pe care Assaf le-a vândut unor creduli), a trecut la „deversări de ulei pe mâini". Assaf s-a pretat chiar la o apariţie televizată la TF1, dar a fost demascat. Tot o siriană, Myrna Nazzour din Damasc, producea o sudaţie de ulei pe mâini în clipe de rugăciune. Analizele efectuate pe un gaz-cromatograf au dovedit că uleiul scurs de pe mâini avea o compoziţie identică cu uleiul de măsline din comerţ. Myrna a fost examinată de mai mulţi medici, care nu au emis vreo explicaţie posibilă. Ca şi în alte cazuri de FPN, contează foarte mult ce pregătire profesională au cei care cercetează astfel de cazuri.

7. ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ, UNDE SE AFLA CHEILE PARANORMALULUI?

Majoritatea lucrărilor despre paranormal se bazează pe interpretarea unor cărţi denumite „sacre" sau pe povestiri ale unor călători/exploratori din secolele al XVIII-lea, al XIX-lea. Datorită implicării mass-mediei, (vezi capitolul 1), relatările contemporane despre FPN sunt prezentate subiectiv, exagerat, în funcţie de interesul comercial sau al „sponsorilor".

Mulţi savanţi s-au plâns că mass-media sau diferite culte/secte prezintă interviuri sau lucrări ştiinţifice în mod tendenţios sau contrar concluziilor proprii [5,28,31]. De aceea includem un capitol destinat unor comunităţi, în

care paranormalul se păstrează nedisociat de normal, în care credinţa/ iraţionalul domină raţiunea şi în care „dotarea psi" poate fi o meserie mult apreciată.

Sigmund Freud a fost primul savant care a emis ipoteza după care telepatia/paranormalul ar fi o proprietate ancestrală, pe care oamenii primitivi o foloseau ca mijloc de comunicare şi ajutor în caz de pericol (vezi cap. 1.5, 4.7). Cu timpul, această proprietate s-a pierdut, rămânând probabil în stare latentă. Aşa s-ar explica de ce s-ar mai găsi la unii oameni contemporani cu aceeaşi frecvenţă ca şi mutaţiile, adică $1/10^{b}$-$1/10^{8}$, deci rarisimă. Aşa s-ar explica de ce această capacitate psi este activată numai în caz de emoţii puternice/boală gravă, nevoie de supravieţuire, dar pe fondul unei structuri psihice favorabile. Deşi mulţi savanţi s-au raliat acestei ipoteze, majoritatea o contestă.

Pentru a demonstra această ipoteză, trebuie studiate populaţii care trăiesc încă la nivelul oamenilor primitivi, în condiţii de viaţă foarte grele, când capacitatea psi constituie un factor în supravieţuire. Pentru manifestarea unei astfel de dotări psihice deosebite, trebuie ţinut seama de contextul social (capitolul 1.3-1.5), care permite dezvoltarea credinţei religioase, dar şi a paranormalului şi fenomenelor asociate.

7.1. ABORIGENII DIN AUSTRALIA

La ora 2,30 noaptea, Tommy-Două Degete îşi deşteaptă şeful de echipă la o mină din Teritoriul de Nord al Australiei: „Mi-a murit unchiul Alick într-o maşină". A doua zi s-a aflat prin radio că într-adevăr, un aborigen cu acest nume a murit într-un accident de drum, la o depărtare de 150 km, exact la acea oră. Astfel de relatări abundă printre toţi australienii: crescători de vite, geologi, funcţionari guvernamentali, fermieri, misionari şi chiar antropologi. Aborigenii mănâncă şerpi şi furnici, schimbă soţiile pentru un cartuş de ţigări, găsesc apă unde nici nu poţi crede şi practică magia şi vrăjitoria. Nu au locuinţe şi merg aproximativ 50 km pe zi în căutare de hrană, transportând avutul pe umeri. Pot trăi în locuri în care albii ar muri în două zile, fără vreun ajutor.

Aborigenii constituie un mister pentru antropologi, sociologi şi psihologi. Au populat Australia acum aproximativ 50.000 de ani, venind din Asia de Sud-Est şi Java, după unii fiind urmaşi ai oamenilor de tip Neanderthal. Acum două sute de ani, se pare că exista aproximativ jumătate de milion de aborigeni, împărţiţi în câteva sute de triburi ce aveau dialecte şi totemuri proprii. Venirea coloniştilor a împins aborigenii spre marele deşert central sau spre regiunile

mlăştinoase din nord (teritoriul de nord cu capitala la Darwin şi peninsula Cape York cu capitala la Cairns). Astăzi mai există aproximativ 50.000 de aborigeni risipiţi pe tot teritoriul Australiei. Capacităţile paranormale persistă mai ales la aborigenii care trăiesc în condiţiile imposibile din deşertul central sau în teritoriile din nord, unde domnesc condiţii „schizofrenice", adică cinci luni de ploi continue, în care totul devine mlaştină şi teren inundat, după care urmează şapte luni de secetă, în timpul cărora după ce vegetaţia se usucă, totul arde timp de săptămâni. De aceea, în aceste teritorii s-au amplasat rezervaţii speciale pentru aborigeni, care îşi continuă modul de a trăi vechi de câteva zeci de mii de ani. Nu menţionăm totuşi mii de aborigeni care s-au adaptat secolului XX.

Aborigenii, prin păstrarea voită/nevoită a modului de a trăi al strămoşilor, constituie o adevărată mină de aur pentru savanţi, dar nu pentru autorităţi, fermieri şi crescătorii de vite. In 1965, o echipă americană, care a vrut să-i studieze pe aborigeni în mediul lor natural, a avut nevoie de două săptămâni de tratative cu autorităţile pentru obţinerea permisiunii de a merge în acele rezervaţii. După cum menţiona ziarista Norma Lee Brown, participantă la o astfel de expediţie, aborigenii „sunt, fără îndoială, rasa cea mai hipersensibilă, cea mai sugestionabilă, cea mai necomunicativă şi cea mai psihică din lume" [102]. Întrebaţi cum realizează comunicarea

Fig. 7.1. *Fotografia unui vraci aborigen din Australia*

telepatică, aborigenii răspund că „visează", dar cu totul alt înţeles; viaţa lor spirituală este un amestec de mitologie păgână, animist-totemistă, în care visele se pot amesteca cu telepatia şi cu cerinţele vieţii zilnice. Ei cred în viaţa dublă om-animal, în spirit înainte de naştere, în comunicare om-spirit.

Aborigenii, aşa cum se vede şi în figura 7.1., au trăsături aparte: cap prelung (dolicocefal), nas foarte lat, buze groase, frunte teşită, piele cafenie; aborigenii au păr negru ondulat, abundent pe faţă şi pe corp. Au capacitatea cranianăă mai mică cu 20% decât a europenilor. În condiţiile unor condiţii grele de viaţă, aborigenii şi-au dezvoltat extraordinar simţurile: vederea, auzul,

mirosul, pipăitul, astfel că pot distinge un şobolan la câţiva km, pot deosebi sunetele naturale de cele ale unor animale şi citi urmele cuiva, aşa cum noi ne uităm în ziare. Nu îi interesează cititul, cunosc doar două anotimpuri (umed şi uscat), dar ştiu când înfloresc diverse specii de plante, perioadele de împerechere ale animalelor, unde se ascund şopârlele, însă...

numără numai până la zece.

Iată ce povesteşte N.L. Brown: „Eram lângă o aşezare, Nourlangie, când un aborigen, Michael, mă roagă (prin interpret) să duc mesaje la Johnny, cumnatul celei de a doua neveste. În acest scop, Michael face nişte crestături pe un băţ." Când ziarista americană ajunge la Maningrida, la o depărtare de 120 km, întâlneşte un aborigen, tânărul Nim, căruia îi cere să-l găsească pe Johnny. Nim, fără a se mişca, fără a scoate un cuvânt, printr-o mişcare imperceptibilă a mâinii, trimite mesajul. Maningrida număra în acel timp peste 700 de aborigeni. În câteva minute, apare un alt localnic, care îi conduce pe americani la o depărtare de 800 m, unde Johnny juca poker. Interpretul îi spune lui Johnny scopul vizitei; acesta ascultă, apoi reia jocul de poker, dar în cinci minute apar cele două soţii, patru copii, un unchi şi alte câteva rude. Johnny citeşte pentru toţi mesajul de pe băţ, conform cu dorinţele lui Michael, spuse interpretului cu o săptămână în urmă.

Echipele americane au fost fascinate de posibilităţile aborigenilor de a comunica. Deşi limba lor este destul de bogată, nu în cuvinte, ci în nuanţe, ei pot comunica nu numai prin vorbire, telepatie, dar şi prin „limbajul degetelor". Prin combinaţii de mişcări ale degetelor, însoţite sau nu şi de unele grimase, aborigenii pot transmite mesaje rapide de genul: cine eşti, ce vrei, unde te duci. Unui vizitator, o gazdă îi poate anunţa că îi împrumută o soţie, prin punerea pumnului la piept şi a palmei pe şold. Limbajul degetelor este rapid, înţeles de toţi aborigenii (spre deosebire de limbaj) şi are avantajul... că nu este înţeles de spiritele rele! Cât despre mesajele telepatice, acestea sunt simple mesaje esenţiale: ajutor, moarte bruscă, dar mai ales semnalizare de vizite. Ca şi la animale, principiul teritorial este valabil; aborigenilor nu le plac intruşii pe teritoriul lor de vânătoare/ cules, astfel că orice vizită trebuie anunţată în prealabil. Solii unor mesaje aprind un foc la fiecare oră pentru a-şi anunţa prezenţa. Mesajele sunt sub forma unui băţ crestat; fiecare crestătură are o semnificaţie recunoscută de cei prezenţi.

După cum a relatat ziaristul Douglas Lockwood în cartea „I, the Aboriginal", comunicarea telepatică a aborigenilor este destul de ciudată.

Fiecare aborigen îşi are corpul împărţit în zone distincte; dacă are o crampă în umărul stâng, va avea o veste de la tatăl lui, una prelungită este o veste tragică. In funcţie de crampa unui muşchi, un aborigen poate şti de la cine va avea veşti, de ce natură, iar mesajul propriu-zis va apărea în vis, respectivul destinatar adormind cu gândul la „expeditor".

Mesajele sunt desigur directe şi concrete: boală, pericol, naşterea unui copil, achiziţia unei noi femei etc.

Un alt aspect fascinant al supranaturalului la aborigeni sunt magia şi vrăjitoria. Aborigenii n-au preoţi, nici şefi, nici consiliu de bătrâni. În schimb vrăjitorul este temut şi respectat. Credinţa în spirite, totemuri şi natură este enormă. Fiecare aborigen ştie să-şi vindece o rană, înţepătură, muşcătură. Vrăjitorul poate vindeca unele boli printr-un amestec de plante, resturi animale şi incantaţii prin dans. Ca şi şamanii, vrăjitorii aborigeni cunosc tehnici de manipulare psihică asemănătoare hipnozei. Există vrăjitori ce practică magia neagră (Mulunguwa) şi ucigaşi profesionişti (Kadaitja). Ei pândesc victima, o doboară prin lovitură şi o hipnotizează, extrăgându-i glandele suprarenale şi sugerându-i că un al treilea om o duşmăneşte. Victima moare în câteva zile după o ceartă cu al treilea om, care, deşi inocent, este arestat. Oricum, victima nu putea trăi tară suprarenale, iar populaţia nu-i trădează pe vrăjitori autorităţilor australiene.

Faptul că majoritatea savanţilor, dar şi a publicului, nu cunoaşte viaţa şi calităţile aborigenilor nu este surprinzător. Autorităţile şi fermierii australieni s-au purtat dur cu aborigenii. Între 1910-1970, aproximativ 80.000 de copii aborigeni au fost luaţi pe cale oficială de la părinţi şi ţinuţi în orfelinate, pentru a primi o educaţie civilizată. Practica aceasta a fost abolită în urma unui imens scandal public. Bolile şi băutura au decimat mii de aborigeni, astfel că nu este de mirare că peste 30.000 dintre ei preferă să trăiască precum strămoşii lor în condiţii vitrege, dar liberi.

Cu tot primitivismul lor, aborigenii au fost capabili încă de acum 5.000 de ani de a desena şi picta pe pereţii unor peşteri siluete de oameni şi animale cu un stil diferit de alte desene rupestre găsite în peşterile din Europa şi Asia. Picturi rupestre aborigene au fost găsite la Kolondjorluk Creek, Bala-Uru şi Obiri Rock, cu o abundenţă de subiecte dovedind o imaginaţie puternică.

7.2. HAITI ŞI VOODOO

Insula Haiti, arie muntoasă, face parte din zona Indiilor de Vest, fiind vecină cu Cuba. Haiti este celebră nu atât pentru leagănul cultului voodoo, nici

pentru bogăţiile ei agricole şi turistice, cât mai ales pentru tumultoasa ei istorie, ce nu poate trece nemenţionată. În jurul anului 1665, partea apuseană a insulei a devenit un „cuib" al piraţilor francezi, care prădau galerele spaniole. Din 1669 a devenit oficial colonie franceză. Între timp au fost aduşi zeci de mii de negri pentru a munci ca sclavi pe plantaţiile din insulă. În 1801, în Haiti a avut loc singura răscoală a sclavilor din istoria insulei, care a biruit. Sub conducerea bine organizată a lui Francois Toussaint-Louverture s-a proclamat republica liberă. Chiar din acele timpuri, Haiti era considerată o perlă a Franţei; 36.000 de albi conduceau munca a peste jumătate de milion de sclavi negri, care produceau două treimi din exportul francez. În Franţa, 5 milioane de locuitori depindeau economic direct de bunurile aduse din Haiti. Napoleon, în culmea puterii, a trimis o flotă şi o armată de 32.000 de veterani călţi în lupte sub comanda cumnatului sau, generalul Leclerc. După un an de lupte teribile, în care sclavii au lansat un adevărat război de gherilă, generalul Leclerc şi 30.000 de soldaţi francezi erau morţi. Noul comandant, Rochambeau, a lansat un război de exterminare, prin torturi în masă, importând de 200 de câini specializaţi în vânătoare de sclavi. În noiembrie 1803, după ce a pierdut în total 60.000 de soldaţi, Franţa s-a retras învinsă.

Cum a fost posibil ca cea mai bună armată din Europa (din acea vreme) dispunând de tunuri şi puşti să fie învinsă de bande de negri înarmaţi cu cuţite şi suliţe! Haiti este în primul rând o insulă muntoasă cu o vegetaţie luxuriantă asemănătoare junglei. Pentru o mai bună înţelegere, putem spune că armata franceză lupta în condiţii asemănătoare unui amestec fascinant: Vietnam şi Afganistan! în al doilea rând, în Haiti, începând cu aprilie, timp de cinci luni, domneşte febra galbenă, care a secerat jumătate dintre soldaţii francezi. În al treilea rând, negrii luptau în valuri, cu credinţa că spiritele îi vor proteja şi îi vor conduce în zona lor natală, GuineeaTogo-Benin. Toate armatele colonialiste au avut de înfruntat masele de oameni fanatici, care atacau în valuri succesive. Chiar dacă ţevile armelor se înroşeau din pricina gloanţelor, un alt val de fanatici le copleşea. Negrii haitieni, pe lângă credinţele animiste, care îi înflăcărau, aveau şi avantajul cunoaşterii perfecte a terenului şi a imunităţii naturale.

Haiti însă nu a progresat ulterior, rămânând o ţară eminamente agricolă.

Cu timpul, s-a creat o stratificare, între elita negrilor din oraşe, catolici, care vorbeau un dialect francez şi marea masă de ţărani din sate cu credinţe animiste favorabile vrăjitoriei.

Negrii haitieni provin din mai multe ţări din Africa de Vest, cu religii şi culturi diferite. Cultul voodoo a rezultat din sinteza tuturor credinţelor acestor negri dezrădăcinaţi, uniţi prin interese comune. Cultul este în realitate un sistem complex de a trăi în strânsă comuniune cu natura şi cu forţele supranaturale ale universului. „Acest cult uneşte armonios cunoscutul cu necunoscutul, creează ordine din haos, şi face accesibil misteriosul" [108]. În Haiti, ca şi în Africa, nu există o separare între sacru şi profan, între materie şi spirit, religia face parte din viaţa de fiecare zi. Termenul de „voodoo" înseamnă spirit sau zeu în limbile vorbite din Togo şi Benin (Africa). Ţăranii haitieni numesc religia lor „servirea spiritelor (loa)", iar unele ceremonii, dansuri rituale sunt conduse de „voudun". Fiind o insulă cu o reputaţie proastă printre capitalişti, nu s-au făcut investiţii, nici măcar turistice, ca în Jamaica sau alte insule din Caraibe. Locuitorii nu tolerează străini, mai ales catolici, deşi oficial celebrează principalele sărbători creştine.

Pe lângă câţiva scriitori mai puţin cunoscuţi, Graham Greene publică romanul „Comedianţii" în 1966, ulterior ecranizat, bucurându-se de prestaţia soţilor Elizabeth Taylor şi Richard Burton. Prin acest film, cultul voodoo devine cunoscut în versiunea producătorilor din Holywood:

amestec de magie neagră, vrăjitorie, zombie, ignoranţă şi misticism.

Regimul totalitar, despotic, al lui Duvalier tatăl şi fiul a mărit izolarea şi necunoaşterea realităţii. De aceea, despre insula Haiti (spre deosebire de alte locuri exotice) s-a scris relativ puţin. Despre cultul voodoo s-au publicat cărţi contradictorii, deoarece savanţii respectivi nu au reuşit să câştige încrederea localnicilor. Cu atât mai mult cu cât localnicii din sate vorbesc „patois" un amestec de franceză, spaniolă şi limbi africane.

Religia voodoo îşi are centrul în insula Haiti, dar mai este practicată pe scară largă în Republica Dominicană şi... În SUA, în special în New York şi Miami. Se apreciază că religia voodoo este practicată de peste 60 de milioane de oameni. Cartea lui S. St John „Haiti sau Republica Diavolului", apărută în 1884, descria cultul voodoo ca un amestec de vrăjitorie, magie neagră, canibalism şi tortură; în realitate este o religie animistă combinată cu medicină, dans, extaz şi ritualuri, fiindu-i asociate o justiţie, artă şi chiar poliţie proprie. Scopul ritualurilor este ca prin realizarea, cu ajutorul dansului, a extazului mistic, să poţi intra în contact cu spiritele dorite (uneori şi nedorite, malefice) pentru a le cere ajutor.

Ca şi în alte religii primitive, sacrificiul unui animal (de obicei capră) atrage spiritele. Câte religii, mai ales sud-americane nu au pretins, în acelaşi

scop, sacrificii umane! Faţă de acestea, cultul voodoo este un... progres, iar ambianţa... chiar atractivă.

Un ceremonial are loc într-un anume moment, într-un loc ales şi departe de curioşi. Totul începe şi continuă în ritm puternic de tobe (există o varietate), după care voudunul (poate fi şi femeie) conduce ceremonialul.

Acesta este primul care intră (sau se preface) în transă printr-un dans plin de mişcări sacadate, timp în care ucide animalul ales pentru sacrificiu şi îi bea sângele. Asistenţa cântă o melopee fără o linie melodică, după care se prind în dans extatic şi alte persoane. Acestea, ţinând ochii închişi, fac mişcări sacadate, în care sunt antrenate mâinile, picioarele, torsul şi capul, în această stare extatică, cei „posedaţi" pot dezvolta proprietăţi deosebite:

femei care ridică bărbaţi cu o mână, spart pahare cu dinţii, salturi uriaşe în aer, mers pe cărbuni aprinşi etc. Ritmul de tobe devine mai rapid, până la paroxism, când cei aflaţi în transă cad leşinaţi, revenind la normal după o perioadă variabilă de timp (minute) şi aparent relaxaţi.

Nu este în intenţia autorului de a descrie tainele cultului voodoo, cu atât mai mult cu cât accesul la cărţi serioase, bine documentate este dificil.

Scopul relatării despre cultul voodoo este demonstrarea posibilităţii de menţinere a unui cult păgân amestecat cu magie şi vrăjitorie ca mod de viaţă al unui popor de trei milioane locuitori. Nu toate comunităţile au un vrăjitor/preot numit voudun sau echivalentul mambo, dacă este femeie.

Cultul voodoo nu numai că a supravieţuit timpurilor moderne, dar a fost şi exportat mai ales în Statele Unite (New York) şi Brazilia, unde se găsesc comunităţi practicante.

Tendinţa evidentă de păstrare a secretelor cultului voodoo are rădăcini istorice, fiind izvorâtă din încercarea Bisericii catolice de a-i converti pe practicanţi, în paralel cu lupta lor contra albilor. Până la urmă a rezultat un compromis, misionarii fiind mai puternici în oraşe. Turiştii pot fotografia peisaje, dar sătenii nu se lasă fotografiaţi, deoarece cred că vor fi vrăjiţi şi stăpâniţi. Pe lângă practica de vindecare prin extracte de plante, voudunii conduc anumite ceremonii voodoo, cu caracter închis (doar pentru ei) în cinstea unor zeităţi sau spirite. Ca şi la alte popoare, la ceremonii, bătăile de tobă şi dansul sunt componentele principale. Bătăile de tobă au ritmuri diferite în funcţie de stilul local african sau de mesajul trimis. Cântecele sunt (ca la toate popoarele primitive) fără o melodie, iar textul este atât tradiţional, cât şi improvizat. Dansul este întrerupt pentru hrănirea participanţilor, inclusiv cu

băuturi din plante (uneori fermentate). Bătăile de tobă cresc în ritm, la fel şi mişcările dansatorilor, timp în care mulţi ajung în transă extatică.

Voudunul sau mambo conduce diferitele părţi ale ceremoniei, în care mulţi dintre cei ajunşi în transă au viziuni/halucinaţii. Astfel de ceremonii constând din dans pe ritm marcat de tobă există la toate popoarele. După cum a arătat scriitorul Aldous Huxley [53], în cursul unui dans ritmat, îndelungat, unii dansatori (fără a lua droguri) pot ajunge la o „beţie”

extatică datorită conţinutului ridicat în dioxid de carbon ($C0_2$) din aerul inspirat. Combinaţia de adrenalină (eliberată prin emoţiile inerente) şi beţie extatică din dans produce efecte psihice. Desigur, ca şi în alte situaţii similare, pot avea loc orgii sexuale, dar şi „spălarea creierului" participanţilor [23,30].

Conducătorii locali ai cultului voodoo (voudun şi mambo) nu sunt în număr mare, căci aşa cum am menţionat în capitolul 2.1., nu oricine poate ajunge şaman/vrăjitor, deoarece pe lângă cunoştinţe solide despre proprietăţile curative ale plantelor sau animalelor, este necesară şi o „dotare psihică" adecvată. Ca şi la alte popoare, dintre vrăjitorii locali, care se ocupă cu magia albă, vindecări şi farmece, se pot alege şi personaje negative, care se dedică magiei negre, blestemelor şi otrăvirilor. Astfel de houngani sunt temuţi de toată lumea, inclusiv de autorităţile locale. În capitolul 5.1., sunt descrise performanţele legendare, temute ale vrăjitorilor răi voodoo, acelea de transformare a unui om... În legumă sau cadavru ambulant (zombie). Demonstrarea acestei performanţe este terifiantă pentru haitieni, fiind efectuată printr-un „contract" gen mafia, prin care cineva poate scăpa de un duşman. Aşa cum am menţionat, victima este aparent moartă, îngropată, ca noaptea să fie dezgropată şi readusă la viaţă cu un antidot. Dar, din cauza leziunilor cerebrale provocate de otravă şi de lipsa de oxigenare, victima rămâne în stare imbecilizată, bună doar de muncă brută. (Vezi capitolul 5.1.)

Existenţa unor zombie a fost demonstrată, iar televiziuni americane şi chiar BBC au prezentat reportaje documentate. Antropologul Wade Davis, care a descifrat formula otrăvii folosite, a avut mult de luptat cu un astfel de houngan. Numai faptul că era american cu bani l-a salvat pe Davis să nu fie transformat într-un zombie. În filmul produs pe baza cărţii lui Davis [108], acestui houngan i s-au amplificat proprietăţile malefice, rezultând un personaj mitologic cu puteri psihice distructive. În timp ce cartea lui Davis este ştiinţifică, dar atractivă, filmul făcut la Holywood aparţine categoriei horror. Un alt exemplu de implicare a mass-mediei.

Ca şi în multe ţinuturi din Africa, în Haiti există de asemenea societăţi secrete înfiinţate din timpul perioadei de sclavie, nucleul luptei de rezistenţă. Astfel de societăţi secrete se păstrează şi astăzi, cea mai temută numindu-se Maroon, fiind compusă mai ales din creoli. Luptele dintre aceste societăţi, bande locale, micşorează şi mai mult interesul turiştilor pentru vizitarea acestei ţări fascinante.

7.3. VRĂJITORII DIN AFRICA DE SUD ŞI BRAZILIA

Cititorii familiarizaţi cu domenii foarte variate ca: istoria religiilor, mitologia, antropologia, sociologia, ca să nu mai pomenim de istoria artelor şi a medicinei, cunosc lucrările devenite clasice ale unor autori ca Mircea Eliade, Ion P. Culianu, J.G. Frazer, Hams Fisher, E.R. Dodds, M. Mercier, J. Caseneuve, E. Durkeim, L. Levy Bruhl, Claude Levi-Strauss, B. Malinowski, CI. Gulian ş.a., în care sunt descrişi şamani şi vrăjitori existenţi la toate popoarele lumii. Parcurgerea cărţilor autorilor citaţi este atractivă, interesantă, dar aici se tratează personaje şi obiceiuri/ritualuri ce au avut loc în secolele XVII1-XIX sau începutul secolului XX, la popoare care au suferit însă impactul civilizaţiei occidentale. Aşa cum tinerii laponi nu mai ştiu să mânuiască harponul, iar radioul cu tranzistori a pătruns în junglă, savană sau tundră, bunurile de consum ale civilizaţiei s-au răspândit pretutindeni. Mai este loc pentru şamani şi vrăjitori?

Se ştie că Africa de Sud este ţara cea mai avansată, cea mai bogată din întreg continentul african. Iată ce povesteşte ziarista franceză Isabelle Rivere în 1995: „Scena se petrecea într-una dintre mahalalele oraşului Soweto. Un răpăit de tobe străbătea pereţii din balegă şi fân ai unui hangar. Înăuntru erau peste o sută de oameni, în majoritate zuluşi îmbrăcaţi în tot felul de haine viu colorate şi cu şiraguri cu mărgele şi zorzoane. În mijloc era îngenuncheată o femeie albă în jur de 35 de ani. Doi negri aduc o capră şi o pun la pământ, pe spate, ţinându-i picioarele. Femeia albă ia un cuţit mare şi, cu mişcări studiate, înfige lama direct în inima animalului. Capra se zbate şi moare, iar abdomenul îi este deschis. Femeia albă se apleacă şi în aprobarea mulţimii îşi şterge gura de rană, sângele curgându-i pe faţă. După un dans ritual, ceremonia primirii printre vrăjitori (după un stagiu preliminar) a femeii albe ia sfârşit. A doua zi ea poate să se ducă la serviciu: procuror la un tribunal din Johanesburgr

Un caz izolat? în Africa de Sud există între 300.000 şi 1 milion de vrăjitori, bărbaţi şi femei. Printre aceştia sunt şi albi, în jur de 10%. În ţara unde s-a făcut primul transplant de inimă, medicii recunosc că 80% dintre

pacienţii negri sunt convinşi că orice boală se datorează unui blestem sau unei otrăviri; aşa că ei merg înainte la vrăjitor şi apoi, dacă acesta este de acord, ajunge şi la medic. Numai în caz de boală? Un studiu efectuat de Liga naţională de fotbal a demonstrat că majoritatea echipelor plăteau câte 1000 dolari unor vrăjitori, pentru fiecare partidă, ca să-şi asigure victoria. În zonele rurale, dar mai ales în mahalalele din jurul marilor oraşe cu populaţie neagră (în special zuluşi, bantu), rata violenţei este enormă, printre cele mai mari din lume. **Şi** totuşi, peste 50% dintre decese sunt atribuite vrăjitorilor şi magiei negre.

Datorită amestecului eterogen al populaţiilor, cultele de vrăjitorie poartă nume diverse; cele mai cunoscute sunt Sangoma şi Inyangas. Conform tradiţiei ancestrale şamanice (vezi 2.1.), cultul cel mai răspândit, Sangoma, permite celor iniţiaţi un contact direct cu spiritele strămoşilor, pentru ajutor.

Cum muritorii de rând nu au un acces direct la spirite, vrăjitorilor Sangoma le revine rolul de intermediar. **Şi** în anul 2000, ţăranii negri cred că dacă

Fig. 7.2. *Ceremonial condus de vrăjitori Sangoma, în 1994, în oraşul sud-african Durban* vacile sunt sterile, pământul nu rodeşte, nevasta nu naşte, vinovate sunt spiritele care sunt supărate. Spiritele pot fi împăcate prin sacrificarea unei capre; bietele capre, sunt sacrificate în acelaşi scop la multe popoare.

Probabil de aici provine expresia de „ţap ispăşitor". Desigur, ca şi în cazul altor tipuri de vrăjitori, unii se specializează în a face rău, preluând un rol malefic. Aceşti vrăjitori, specializaţi în magie neagră, sunt atât de temuţi, încât localnicii unui sat se pot uni pentru a-i executa. Nu este greu de imaginat ce conflicte, fărădelegi şi abuzuri pot avea loc.

Societatea sud-africană este printre cele mai violente, iar vrăjitorii sunt mult implicaţi: fie ca autori direcţi, dar mai ales ca... victime. Vrăjitorii locali (jujumeni în Ghana şi sangomas în Africa de Sud) au fost implicaţi în amputări

de organe sexuale de la copii şi tineri (testicule mărunţite sau uter măcinat) pentru creşterea potentei sexuale la adulţi. Din creierul unui decedat, fiert cu ierburi, se prepară o gelatină miraculoasă (ukucinda).

Aceste fapte au determinat o reacţiune: unor presupuşi vrăjitori li se aplică pe gât o cameră din cauciuc şi i se dă foc.

Practicarea vrăjitoriei şi magiei este omniprezentă, fiind socotită tradiţională, o componentă culturală. Vrăjitorii ju-ju din Tanzania şi Zambia fac de asemenea tămăduiri cu organe umane, amestecate cu ierburi. Ei practică descântece, blesteme şi pot produce halucinaţii în masă, inclusiv levitaţii (sugestii). Vrăjitorii de tip Inyanga sunt specializaţi în vindecări bazate pe o extraordinară cunoaştere a naturii; plante, insecte, peşti şi orice animal pot fi surse ale unor otrăvuri sau medicamente. Pentru diagnostic folosesc aparent citirea în oase, dar probabil au şi o experienţă personală.

Oricum, secretele „meseriei" sunt bine păzite. În secolul XIX, misionarii au înţeles că aceşti vrăjitori practicau vaccinarea contra variolei, prin aplicarea secreţiilor de la un bolnav pe braţul zgâriat al unuia sănătos. Inyanga este în acelaşi timp medic, vrăjitor, psiholog, dar şi consilier spiritual, fiind unul dintre personajele principale din societatea africană rurală.

Comunitatea albă, creştină a tratat cu dispreţ vrăjitoria africană. Dar, o dată cu instaurarea unui regim politic dominat de negri, atitudinea s-a schimbat. Un număr mic de albi a început să se ocupe de vrăjitorie, din diverse motive. Rae Graham, membru în consiliul municipal din Johanesburg, şi David Myburgh din Durban au devenit vrăjitori Inyanga după zece ani de iniţiere şi acum practică tămăduirea.

Nu putem încheia descrierea implicării vrăjitoriei în societatea sudafricană contemporană, fără a-i menţiona pe cei mai vechi locuitori:

boşimanii. Coloniştii olandezi şi englezi i-au denumit bush-men, adică „oamenii tufişurilor" şi i-au izgonit în ţinuturile aride din deşertul Kalahari.

Boşimanii s-au aclimatizat perfect la condiţiile extrem de dure din deşert.

Pot umbla nemâncaţi 3-5 zile, sug apa din tulpinile unor plante, dar beau lichidele din burta animalelor. Dacă o femeie năştea gemeni, unul era omorât, fiind o sarcină suplimentară. In astfel de condiţii de viaţă, găsirea unei surse de apă era vitală, aşa că radiestezia (fără baghetă sau pendul) era o proprietate necesară supravieţuirii. Femeile pot bea apa de pe fundul unor bălţi cu ajutorul unor beţe din trestie. Desigur, mâncau... tot ce mişcă şi foloseau la perfecţie resursele locale oferite de natură. In aceste condiţii,

telepatia, pentru o chemare de ajutor sau aflarea unei noi surse de hrană, era vitală. Vrăjitorul grupului este persoana cea mai necesară şi respectată.

Este Africa de Sud un caz izolat în lumea contemporană? Nici vorbă.

Brazilia are mai multe secte de vrăjitori, cunoscute în ansamblu ca „Macumba", răspândite printre negrii săraci din sate şi mahalalele marilor oraşe. Macumba este religia de bază (într-o ţară catolică cu 125 milioane locuitori) a peste 30 milioane de practicanţi. Ştiaţi că portul Salvador, oraş cu un milion de locuitori, are 356 biserici şi 1200 temple ale religiei candomble, un amestec cu zei de triburi africane şi sfinţi catolici? Pentru a scăpa de un duşman, scrii numele lui pe un petec de hârtie, îl bagi în gura unei broaşte negre şi îi coşi gura, apoi o predai unui vrăjitor de magie neagră quimbanda; el ştie ce să facă mai departe. În Sao Paolo există 90.000, iar în Rio de Janeiro doar 60.000 de centre ale cultului umbanda. După cum relata în New York Times ziaristul Warren Hoge, turiştii obişnuiţi cu plajele de la Copacabana sau Ipa-nema, ori cu arhitectura modernistă a capitalei, nu ajung să cunoască (spre binele lor) jungla mistică, bigotă şi sălbatică din ghetourile (favelas) marilor oraşe.

Cultele din componenţa macumbei se extind în America de Sud, dar şi în SUA. Ca şi în cultul voodoo, macumba include sacrificii ale unor păsări sau capre, dansuri în ritm alert cu ajutorul tobelor până la obţinerea stării de extaz, comunicare cu spiritele celor dispăruţi şi cel mai grav...

ascultarea ordinelor date de vrăjitori.

7.4. DERVIŞII

Dervişii aparţin unei ramuri musulmane, ordinul Sufi, care la rându-i este divizat în peste 150 de comuniuni. Ordinul Sufi a fost înfiinţat în secolul VI e.n. de şeicul Abdul Karim ce locuia în munţii Kurdistanului din nordul Irakului. După mai multe viziuni, şeicul s-a retras în munţi, iar după doi ani de singurătate şi-a chemat (telepatic) prin vis familia. El a înfiinţat ordinul Sufi sau „Tariqa Caznazaniyyah" (calea pe care nimeni nu o cunoaşte). Ordinul Sufi recunoaşte atotputernicia textelor din Coran, dar însoţeşte supunerea faţă de Alah cu înfăptuirea unor miracole, mai ales pe calea tămăduirii spirituale. Rostirea rugăciunilor sau textelor din Coran se face prin exerciţii de respiraţie asociate pe fondul unei melopee monotone, dar cu schimbarea unor sunete. Pe această tehnică de bază, dervişii cultivă o gamă largă de iniţieri şi... performanţe, în scopul întăririi corpului şi dezvoltării unor capacităţi paranormale. Pot să danseze pe cărbuni aprinşi, să-şi provoace plăgi, care se vindecă singure, să-şi înfigă cuţite şi ţepuşe în diferite părţi ale corpului

(limbă, obraji, membre, piept) fără sângerare sau durere. Pot să mestece şi să înghită cioburi de sticlă şi lame de ras; au ţinut în mână plăci de metal încins (5-10 secunde) şi s-au lăsat muşcaţi de şerpi veninoşi sau scorpioni.

Performanţele de necrezut ale dervişilor sunt executate atât în circuit închis, dar şi public, iar unii dintre ei s-au lăsat investigaţi medical şi ştiinţific. Iniţierea dervişilor este lungă şi grea. Simbolul sufismului este trandafirul, floarea a cărei frumuseţe se găseşte la capătul unei tulpini pline de spini, sugerând dificultăţile de ajungere pe cale mistică la darul divin. Chiar recitarea Coranului se face prin 11 grade de dificultate, prin alternanţa pornirii şi opririi respiraţiei. Textele se recită cântând monoton, dar schimbând octavele. Vibraţiile sonore de joasă frecvenţă pot avea un impact asupra corpului, dacă sunt folosite des şi puternic (vezi capitolul 4.1.). Deci iniţierea dervişilor se face în contextul unei îndoctrinări religioase, dar în paralel cu un antrenament riguros, bazat pe controlul respiraţiei, al durerii şi al... sistemelor imune homeostazice.

Puterea de vindecare (începând cu auto-vindecare) se obţine după un lung antrenament şi aplicarea terapeutică pe alţi oameni are loc numai după ce dervişul a terminat iniţierea. În acest scop are loc o ceremonie, iar transmiterea puterii de vindecare este asigurată de calif, care îi ţine mâna pe cap (sau i-o strânge). Această strângere de mână sugerează transmiterea unei forţe divine, căci se spune că această binecuvântare este suficientă ca să atribuie celui ales capacităţile de vindecare şi de a-şi provoca răniri fără sângerare. De asemenea, se spune că dervişii îşi demonstrează capacităţile paranormale mai ales în locurile de rugăciune (tarya), iar vindecările spirituale (dar şi cu plante) se fac public. Nu se acceptă bani pentru vindecare (poate aud şi câţiva din ţara noastră).

Autorităţile religioase islamiste recunosc existenţa dervişilor (aproximativ 20 de milioane în toată lumea), dar nu văd cu ochi buni capacităţile paranormale ale acestui ordin; ca şi autorităţile politice. Coranul are mai multe referiri la paranormal decât Biblia. Numeroase versete din Coran sugerează că paranormalul (capacitatea de a face miracole) provine de la „jinni", fiinţe invizibile şi fără consistenţă, asemănătoare duhurilor. Dervişii sunt răspândiţi atât în lumea arabă (Irak, Iordania, Egipt, Maroc), dar şi în Sudan. Turcia (Istanbul), India (Bangalore). Ceremonia Kaavadi din Malaezia implică introducerea în corp a 108 ace în timp ce dervişul este în transă. Scoaterea acelor nu produce sângerări.

După cum am menţionat, ordinul Sufi conţine peste 150 de congregaţii răspândite în toată lumea musulmană. Dervişii autovindecători aparţin congregaţiei „TariqaCasnazaniyyah", localizată în Irak şi Siria. Încercările de a obţine secretele „miracolelor" săvârşite de dervişi nu au dus decât la confirmarea capacităţii credinţei asociate cu extazul mistic (transa), de a pune în valoare proprietăţi încă necunoscute ştiinţific ale corpului uman, care din acest motiv intră în domeniul paranormal.

O deschidere mai realistă a acestui domeniu ne parvine din altă congregaţie sufistă, Attar, localizată în Maroc. In 1961, mai mulţi artişti tineri, ca Brian Jones (Rolling Stones), Ornette Coleman (inventatorul stilului free jazz), câţiva scriitoraşi (William Buroughs, Timothy Leary, Brian Gysin, Paul Bowles) în căutare de droguri ieftine au descoperit...

Jajouka. Acesta este un sat aflat printre colinele la sud de oraşul marocan Tanger. Nu este legat de vreo şosea, iar de la autostradă se merge pe jos sau cu tractorul. Congregaţia Attar provine dintr-o familie de muzicieni care descind din poetul Farid al-Attar, din secolul al XIII-lea, cunoscut pentru poemul „Parlamentul păsărilor". În urma unei dispute cu mulahii fundamentalişti, familia Attar pleacă din Siria tocmai în Spania, Andaluzia. Acolo s-au pus bazele adevăratei „meloterapii", căci familia Attar a combinat muzica cu magia... şi cu haşişul. În urma cuceririi Spaniei de către spaniolii catolici, în 1492, numeroasa familie Attar pleacă în Maroc, stabilindu-se la Jajouka. Alegerea acestui sat nu era întâmplătoare; era departe (şi inaccesibil) pentru autorităţi, iar colinele din jur sunt pline de temple feniciene. Ca şi la alte culte, şeicul Bou Jeloud se duce într-o peşteră din apropiere... unde îi apare sfântul Hamid Sherk, care îl instruieşte cum să combată duhurile rele cu ajutorul muzicii. Sultanii din Maroc au acordat mari privilegii muzicanţilor-magicieni... lăsându-i în pace.

Începând cu anii '60, tinerii occidentali dornici de exotic şi de droguri (dar şi artişti la modă) au descoperit Jajouka şi muzicienii săi. Orchestra este compusă de 10-20 bărbaţi localnici, care, stând turceşte, cântă la fluiere şi flauturi (deci monoton) în ritmul unei tobe. Spectacolul începe noaptea şi poate dura 3-8 zile. Musafirii stau jos pe pământ şi beau ceai de mentă cu haşiş sau, cei mai înrăiţi consumă amestecuri „letale", din vin şi drog. Asocierea muzicii monotone, totuşi ritmate, cu drogurile produce efecte psihice puternice. Robert Palmer, criticul muzical al ziarului New York Times, s-a trezit într-o dimineaţă pe şosea, neştiind când şi cum a ajuns acolo. Desigur, majoritatea musafirilor au vedenii, halucinaţii, dansează până la epuizare.

Brian Jones, în anii '80, a adus instalaţii de înregistrare (cu tractorul) plus generatoare de curent electric (în Jajouka nu există reţea de curent electric). Pe coperta discului, Gysin a scris:

„Magia este o artă de a controla materia şi de a explora spaţiul". Participanţii care nu au consumat droguri au avut totuşi viziuni prin acţiunea combinată a dansului cu muzica şi cu ritmul monoton.

7.5. VRĂJITORII SUNT PRINTRE NOI

Suntem într-o pivniţă largă (aduce mai mult cu o catacombă), cu pereţii vopsiţi în alb strălucitor. În mijloc este o platformă cu scopuri multiple (scenă, pupitru pentru discursuri, masă de operaţii), acoperită cu catifea neagră şi roşie (era de aşteptat), încadrată de patru lumânări uriaşe. Suntem în anii '90, ai secolului XX, la Paris, în „salonul" maestrului vrăjitor Patrick Guerin. În atmosferă de semi-întuneric, un magnetofon transmite cântece sacre (în latină), iar în sală domneşte un miros puternic de tămâie (care alungă spiritele rele)... În funcţie de subiectul şedinţei (tămăduire, exorcizare, invocare de spirite), pe platformă apare pacienta (în majoritate) sau o femeie goală. Aceasta din urmă este necesară „pentru echilibrarea energiilor masculine cu cele feminine (yin-yang)". Vrăjitorul se preface că intră în contact cu forţe exterioare (spirite, energii cosmice sau alte forţe). Cum scopul este de cele mai multe ori tămăduirea unei persoane cu tulburări afective, uneori pot avea loc chiar remisiuni temporare, când vrăjitorul îşi ia francii; altfel, „noblesse oblige", refuză.

Aşa cum am arătat pe larg în capitolul 2.**1**., mai întâi au fost şamanii, cei dotaţi, selecţionaţi şi care au fost iniţiaţi. Ei foloseau droguri, dar nu deveneau drogaţi (cel puţin nu în tinereţe), aveau viziuni şi tratau bolile organice şi psihosomatice prin bogatele lor cunoştinţe despre natură. După cum au afirmat C. Jung, Mircea Eliade, I.P. Culianu, M. Mercier, C.L.

Straus, şamanii au fost superiori vrăjitorilor, care au apărut ulterior, şi nu erau dotaţi psihic, dar aveau în comun folosirea drogurilor, cunoaşterea resurselor naturale, dar şi psihologia oamenilor. Printre vrăjitori, impostorii erau în număr foarte mare. În schimb, numărul şamanilor a fost întotdeauna incomparabil mai mic decât al vrăjitorilor şi restului găştii. Numai în Franţa, în **1**993, erau cunoscuţi peste 40.000 de vrăjitori (bioenergeticieni, magnetizatori, tămăduitori etc.) cu o cifră de afaceri de peste 25 miliarde franci. Vrăjitorii nu au nevoie de diplome sau de studii superioare, dar cei mai exigenţi pot face oricând rost de un astfel de act de la o universitate particulară, specifică, din SUA, Anglia, Franţa.

Dacă despre şamanism s-a scris puţin, dar de către savanţi, cărţile de vrăjitorie abundă pretutindeni şi au fost scrise chiar de vrăjitori sau reporteri [15,30,33,41,55]. Despre vrăjitorie s-a scris din cele mai vechi timpuri; toate cărţile sacre ale omenirii vorbesc despre vrăjitori. Numai în Biblie (Vechiul Testament), vrăjitorii egipteni sunt pomeniţi în capitolele 7, 10, 11. În timp ce în Asia şi Africa, vrăjitorii erau acceptaţi şi temuţi, creştinismul a văzut în aceştia concurenţi puternici care trebuiau distruşi, încă din primul mileniu, continuând cu misionarii trimişi în colonii, Biserica Creştină a luptat înverşunat contra idolilor păgâni şi a vrăjitorilor, care au trecut pe post de demoni, spirite rele, malefice. Aceste spirite rele puteau păstra ceva din puterea lor anterioară, astfel că misionarii trebuiau să câştige încrederea populaţiei de băştinaşi, prin tămăduire fizică şi sufletească.

Aşa cum am menţionat în capitolul 1.4., lupta contra vrăjitoriei a crescut enorm în Europa şi colonii, Biserica catolică asociind vrăjitorii cu dizidenţii, reformatorii, bolnavii mintali şi necredincioşii (în numele dragostei divine). Mai ales femeile au avut de suferit, care, de fapt, încercau să tămăduiască unele afecţiuni prin plante, descântece sau alte leacuri băbeşti. Se pare că adevăraţii vrăjitori, cât şi alchimiştii, astrologii, prezicătorii au ştiut să se ferească, puţini plătind cu viaţa.

Vrăjitoria este nedespărţită de magie. Prin magie se înţelege acţiunea concretă exercitată asupra lucrurilor sau a unor oameni prin intermediul cuvintelor, gesturilor, gândirii sau a unor imagini fără medierea raţiunii, a gândirii logice [41]. La baza magiei stă desigur tendinţa omului primitiv de a comunica cu natura însufleţită sau neînsufleţită, de a-i transmite dorinţele, de a cere protecţie. Magia s-a bazat pe cunoştinţele despre natură, despre proprietăţile plantelor şi animalelor, oamenii presupunând că pot invoca ajutorul unor energii misterioase sau al unor spirite. Magul trebuie să dobândească aceste cunoştinţe pe calea uceniciei, a schimbului de experienţă, dar şi a ingeniozităţii sau încrederii personale. Practicile magice au existat la toate popoarele, fiind folosite în măsură egală de şamani, preoţi, vrăjitori, tămăduitori.

Întotdeauna a existat magie albă (benefică, folosită la descântat, tămăduit) şi magie neagră, temută pretutindeni. Vrăjitorii au fost asociaţi cu magia neagră, aceasta fiind una dintre cauzele prigonirii lor în Evul Mediu. După cum a arătat pentru prima dată George Fraser în celebra carte „Creanga de Aur", principiul magiei este cel analogic: se acţionează cu ceva potrivit asupra omului, animalului sau lucrului (poate fi şi simbol), care trebuie

influenţat sau dominat. Dacă vânătorii primitivi desenau pe pereţii peşterilor animalele care trebuiau omorâte, mai târziu s-a trecut la confecţionarea unor statuete (figurine) din ceară sau lut care erau înţepate în dorinţa uciderii sau îmbolnăvirii victimei. Ulterior s-a folosit luarea unor obiecte aparţinând victimei sau ascunderea unui lucru blestemat în casa celui care trebuie să se îmbolnăvească. Important este ca victima să ştie că a fost blestemată, restul devine autosugestie, cu rezultate terifiante.

Formulele şi incantanţiile aparţin de asemenea sugestiei, dacă nu se asociază şi cu otrăvire.

După cum am menţionat tot în capitolul **1,** paranormalul, pentru care vrăjitoria este adevăratul „fier de lancie", a revenit în forţă în secolul al XIX-lea (spiritism, astrologie, misticism), pentru ca în secolul XX să ia amploare sub o mulţime de forme, iar vrăjitoria a devenit o meserie rentabilă. Nu numai vrăjitorii o duc bine, dar şi scriitorii şi artiştii; filmele despre vrăjitorie se vând foarte bine, indiferent dacă sunt reale, horror sau comedie (de genul, Ce vrăji a mai făcut nevasta mea Samantha).

Cărţile cu şi despre vrăjitorie conţin o mare varietate de aspecte, care determină caracterul misterios şi atracţia pe care o exercită asupra unei părţi apreciabile din public. Între timp, vrăjitorii moderni s-au organizat şi beneficiază de cuceririle tehnologiei moderne; au chiar calculatoare, în zilele noastre, vrăjitorii au întâlniri... de lucru, ba chiar congrese internaţionale. După cum afirma un maestru din secolul al XVII-lea, Pierre de Lancre, pivotul activităţii vrăjitoreşti îl constituie acele întâlniri periodice, numite tendenţios „sabat", deşi se ţineau şi în alte zile în afară de sâmbătă. Aceste întâlniri se desfăşurau în locuri secrete, pentru că întotdeauna publicul larg nu trebuia să ştie ce se petrecea acolo. Câte vrăjitoare nu au fost arse pe rug sub învinuirea că au participat la sabat unde s-au „cuplat"... cu diavolul. Unele dintre aceste întâlniri erau fanteziste, multe dintre vrăjitoare participând la „balul demonilor" doar cu gândul sau mimând călătoria prin încălecarea pe coadă de mătură.

După I.P. Culianu [23], multe vrăjitoare alergau pe o coadă de mătură, dar aceasta era unsă cu zeamă de mătrăgună, cu proprietăţi afrodisiace.

Totuşi, o bună parte dintre aceste sabat-uri era reală, organizată din necesitatea de informare sau schimb de experienţă, valabilă pentru orice meserie.

Alte întâlniri erau necesare strângerii de plante. Or se ştie că majoritatea plantelor conţin substanţe active în concentraţii diferite, în funcţie de anotimp,

ritmuri lunare, aşa încât strângerea de plante medicinale putea să se facă în grup, când, din pricina unor mituri şi superstiţii, unele vrăjitoare se dezbrăcau dansând goale la lumina lunii. Un astfel de spectacol erotic a înflăcărat nu numai publicul, dar şi pictori renumiţi, cum este cazul lui Baldun Grien, care a pictat peste zece tablouri cu vrăjitoare, precum celebrul dans al vrăjitoarelor expus la Pinacoteca din Viena. Pentru pictorii din secolul al XVI-lea, vrăjitoarele pictate goale erau un prilej de a desena nepedepsiţi frumuseţea femeii. Întâlnirile vrăjitoarelor, la care uneori mai Participau şi invitaţi, aveau o componentă erotică justificată de comenzile numeroase: farmece, descântece, amulete, talismane etc, dar mai ales „filtre de amor", la cererea fetelor părăsite. Desigur, pe lângă folosirea unor plante halucinogene, în contextul epocii se mai utilizau piele de broască râioasă (bogată în otrăvuri), sânge de păsări sau animale, praf de copite de iapă gestantă (mai greu de găsit), muşchi de pe casă etc. Frânghia spânzuraţilor era la mare preţ.

pin panoplia vrăjitorilor nu lipsesc talismane şi amulete, obiecte jjverse, cu funcţie simbolică, de protecţie contra spiritelor rele. Aceste jjsmane erau purtate din Antichitate şi se vindeau cu preţuri fabuloase.

r astăzi? în ţările occidentale există prăvălii specializate sau circulă roage, care îţi vin acasă, frumos ilustrate şi prin care poţi cumpăra ca ^ obiect vrăjitoresc, care apoi prin comandă se trimite acasă discret, ^^eglijaţi comenzile pe Internet. Iată titlul câtorva talismane şi al altor ^ <;te vrăjitoreşti de vânzare pe Internet sau prin catalog (francez):

Fig. 7.3. *Celebrul tablou al lui Hans Baldung Grien, „Dansul celor trei vrăjitoare", 1514*

• Fiolă cu apă blestemată; picuraţi pe un duşman, acesta va fi nimicit.

Preţ 50 F. Sugerăm utilizarea produsului românesc, apa vie şi apa moartă în acest scop; cine ştie!

• O bucată de pergament cu o rugăciune tipărită; prin copiere se automagnetizează. Preţ aproximativ, 60 F. Autenticitate garantată!

• Aparat scânteietor pentru magnetizarea portofelelor. Pus în portofel, va atrage banii (altora) şi va îndepărta hoţii (sau îi va atrage).

Preţ: 300 F.

• în fine, arsenalul vrăjitorului nu poate fi complet fără „trusa completă de vrăjit", în care se găsesc figurine de ceară (care pot fi modelate după figura clientului) şi nelipsitele ace magice. Acestea sunt o armă nelipsită, veche de mii de ani. Faci o figurină din ceară, îţi închipui că este duşmanul, rosteşti fraze magice şi îţi imaginezi că va muri prin rana corespunzătoare celei produse prin împungerea figurinei. Preţ 900 F. (Se poate folosi şi în disputele politice.)

• Bagheta magică, de asemenea nelipsită oricărui vrăjitor. Ca să aibă putere trebuie vrăjită printr-un procedeu secret. Se execută numai la comandă. Preţ negociabil.

• Se mai găsesc de vânzare amulete purtătoare de noroc, măşti şi costume, aparate de testat fluide umane, creme de uns pentru diverse scopuri.

Şedinţele sau consultaţiile la o vrăjitoare costă între 300-5000 F.

Desigur, cele mai solicitate sunt prezicătoarele sau ghicitoarele. Ţigăncile noastre ghicitoare cer un preţ derizoriu faţă de adevărata industrie a ghicitului şi profeţiei din Occident, unde există şi spaţii publicitare la TV. Preţuri similare se practică şi în SUA.

Credeţi că sunteţi vrăjit, deocheat? Jean Luc Caradeau vă testează.

Testul era cunoscut din epoca sumeriană (3000 î.H). Candidatul îşi înmoaie degetul arătător în ulei (bineînţeles nu oricare) şi lasă să curgă trei picături într-un pahar cu apă sfinţită. Dacă numai o picătură de ulei se amestecă cu apa, nu este atât de grav. Dacă toate trei picăturile se amestecă cu apa..., este jale! în cazul în care „candidatul" are imaginaţie, poate observa că picăturile plutesc ca imaginea unui organ: acolo este hiba! Pe piaţă, (inclusiv cea românească) se găsesc tot felul de aparate pentru testatul capacităţii psi (dotare paranormală). La Paris şi Londra, în fiecare an are loc o mare întâlnire a vrăjitorilor pentru schimb de experienţă. Tehnica avansată a fost adoptată şi de vrăjitori, astfel că pe biroul unui vraci modern prezenţa

unui calculator modern... dă încredere! în toate oraşele mari din Occident există întâlniri rituale ale unei grupări sau cult vrăjitoresc, în care participanţii vin îmbrăcaţi ceremonial în sala unui mare hotel, închiriată în acest scop. Mai avem de aşteptat!

Dar în România? Folclorul nostru bogat conţine multe descântece, blesteme, dar, după cum a afirmat Mircea Eliade în cartea „De la Zamolxis la Gingis Khan" vrăjitoria nu a fost foarte dezvoltată la români, iar babele, care descântau, moşeau folosind doar mătrăguna, ca plantă de vrajă. Se pare că în Maramureş mătrăguna era folosită în scop afrodisiac [33]. Nici acum, vrăjitoria, la noi, nu a atins culmile din Occident. Iată un anunţ dintr-o revistă recentă: „Doriţi să ştiţi ce bucurii şi ce necazuri sunt scrise în existenţa voastră? Apelaţi la Brăţara, vrăjitoarea şi clarvăzătoarea care nu a cunoscut eşecuri cu harul şi arta ei magică. Este preţuită şi peste hotare, ca o superdotată, care vă poate da toate informaţiile despre viaţă, destin, boli, succese şi insuccese, şanse de viitor."

Culmea, în aprilie 2002, ziarele aduc la cunoştinţă că pilotul de Formula 1 numărul 1 al lumii, Michael Scumacher, poartă în permanenţă o brăţară magică din oţel cu cataramă de aur, fabricată special de românul Albanu, stabilit în Monte Carlo. Cunoscuta revistă-magazin german Bild a făcut această descoperire.

Oraşul Salem din Massachussetts, SUA, are o faimă tristă, căci, în februarie 1692,24 de femei au fost torturate şi arse pe rug. Erau nevinovate, deoarece, după 300 de ani, s-a demonstrat că boala care ar fi fost provocată de vrăjitoare... era de fapt o intoxicaţie în masă cu pâine din secară contaminată cu ergot. Procesul a lăsat o pată pe istoria acestui oraş. Ca răzbunare, Salemul, rebotezat Danvers... s-a dedicat vrăjitoriei. Oraşul este plin de muzee, prăvălii cu articole pentru vrăjitorie; se ţin, periodic, festivaluri, conferinţe, iar de Haloween are loc un mare bal al vrăjitoarelor.

Multe culte vrăjitoreşti din SUA îşi dau aici întâlnire. În 1992 s-au împlinit 300 de ani de la celebrul şi înfiorătorul proces de la Salem. Cu acest prilej au venit sute de vrăjitoare din SUA şi Europa. Dar în mijlocul ceremoniei au apărut 200 de adepţi ai sectei „Nebunii lui Dumnezeu", care au atacat vrăjitoarele. Poliţia a intervenit în favoarea acestora din urmă. Victimele din 1692 au fost răzbunate. În timp ce o şedinţă de o oră la psihanalist costă 100-150 USD, o consultaţie la vrăjitoare este mult mai ieftină şi...

mai atrăgătoare. În SUA există aproximativ 200.000 de vrăjitoare, care practică magia albă şi neagră. Clientela americană este apreciată la circa 10 milioane. Aţi văzut filmul Vrăjitoarele din Eastwich?

După doctorul Gerard Tixier, psihiatru şi psihanalist, vrăjitoria şi-a câştigat un loc confortabil în lumea contemporană. Oamenii de astăzi sunt stresaţi, se simt ameninţaţi şi manipulaţi. Deşi se trăieşte bine, problemele competitive, psihice abundă. Doctorii prescriu medicamente, psihologii te ascultă şi te învaţă cum să lupţi, cum să te implici cu voinţă, dar vrăjitorul ştie să te asculte, să-ţi dea încredere. Or oamenii cu dezechilibre

■ afective, crize de personalitate apelează la vrăjitori sau mai rău, la diverse culte obscure, unde se practică terapia în grup, dar în scopul aservirii, dominării şi preluării averii de către organizaţie. In ciuda educaţiei, care domină gândirea noastră conştientă, subconştientul îşi aminteşte de vechile practici magice prin arhetipurile existente, dorinţele şi superstiţiile adânc înrădăcinate. Toate învăţămintele magice au la bază principiul similitudinii [(lucrurile care par asemănătoare, au aceleaşi proprietăţi) şi cel al personificării (în orice lucru există şi un element spiritual), ce acţionează pe tăcute prin intermediul psihicului subliminal (vezi capitolul 3.6.). Arhetipurile, simbolurile cu componentă magică acţionează fără să ne dăm seama, influenţând gândirea conştientă şi comportamentul. De multe ori oameni educaţi şi cultivaţi „pleacă urechea", ascultă şi acţionează sub influenţa : psihicului subliminal în mod iraţional. Acesta este mecanismul prin care i vrăjitorii şi sectele acţionează pentru atragerea clientelei, la care se adaugă, bineînţeles, sugestia.

Richard Gardner, în cartea „Evolution through the Tarot" (1978), a descris acest mecanism de sugestie exercitat de către vrăjitori şi alţii ca ei prin acţiunea asupra psihicului subliminal al viitorului client. Vrăjitorul sau un sectant caută să cunoască ceva despre viitoarea victimă (gusturi, dorinţe, nemulţumiri), după care atât prin cuvinte încurajatoare, promiţătoare, dar şi telepatic, i se sugerează ajutor, speranţă. Importantă este trezirea unei stări afective, emoţii, care inhibă gândirea logică, raţională.

După Rodney-Dougal [89], principiul de bază al magiei negre este şi va fi întotdeauna utilizarea forţei psihice în scopul de a câştiga în mod fraudulos ceva la care nu ai dreptul, de a domina şi profita de alţii, naivi.

Cu timpul, cei care practică magia neagră, care au succese, pot să devină megalomani şi să facă rău oricui le stau în cale. În final, este vorba de aceleaşi interese ancestrale: bani şi putere.

Cea mai bună ilustrare a interesului crescând pentru vrăjitorie în lumea contemporană a fost lansată în 1999, bineînţeles în SUA. Filmul „Blair Witch Project" a fost produs de doi tineri, Myrick şi Sanchez, în 1997.

Filmările au costat 35.000 USD (în mod curent un film realizat la Hollywood costă zeci de milioane), au durat opt zile şi au adus producătorilor numai într-un an un profit de 137 milioane USD. Aşa ceva nu s-a mai văzut în toată istoria filmului american. Culmea, piaţa era saturată; „Proiectul Blair Witch" era al 873-lea film horror despre tineri care se duc într-o pădure din distracţie şi se întorc pe o scândură; al 4.982-lea film în care tineri dispar într-o anumită ordine şi al zeci-de-miilea în care oamenii înfricoşaţi intră într-o stare de stupiditate ce-i înnebuneşte. Filmul „Blair Witch" nu respectă nici unul dintre canoanele Hollywoodului; nu apar monştri, nu apar stafii, nici urmă de sex, nici o muzică. Atunci ce se petrece în acest film, care în România nu a avut succes, dar în SUA a produs frenezie şi cozi de sute de metri? Mai mult, cei care au văzut filmul mai veneau nu ca să-l mai vadă încă o dată, ci ca să aibă grijă de prieteni sau rudele care îl vizionau pentru prima dată. Vânzările de floricele, o tradiţie în cinematografele americane, nu au mai avut succes; toată lumea tremura. Lumea în sală tremura, se ţipa şi unii vomitau de frică.

Acţiunea filmului, care durează 81 de minute, are loc într-o pădure de lângă Burkittsville, o aşezare de 200 de locuitori la 120 km nord de Washington. Localitatea s-a numit acum 300 de ani Blair şi exista o legendă potrivit căreia în pădurea respectivă era o vrăjitoare care aduna copii şi îi omora, în faţa prietenilor. Filmul descrie aventura a trei studenţi care vin în pădure să facă un documentar. Se rătăcesc, înnoptează într-un cort improvizat şi... aud zgomote, văd mişcări suspecte. Găsesc casa vrăjitoarei şi... totul devine frică pură, fără să apară vreun spirit. Totul este anticipaţie şi frică, o emoţie mult mai puternică decât şocul. A fost doar un caz izolat? Producătorii au cumpărat cu 15.000 USD un site pe Internet, vizitabil cu taxă: www.blairwitch.com, care le-a adus un profit, în şase luni, de 181 milioane USD. Vrăjitoria (ca şi paranormalul) întotdeauna s-a vândut bine!

7.6. YOGA ŞI DOCTRINELE ASIATICE

De-abia după 1990, publicul din ţara noastră a devenit familiar cu yoga şi tehnicile asociate, desigur cu excepţia unei infime minorităţi, care deja avusese acces la acest domeniu. Cu toate acestea, Mircea Eliade, prin publicarea în 1936 a cărţii „Yoga, Essai sur les origines de la Mystique Indienne" la Paris, a devenit o autoritate în acest domeniu. De altfel, M.

Eliade a mai publicat între 1948-1962 încă trei cărţi şi nenumărate articole despre Yoga. După 1990, publicul din ţara noastră a fost invadat de diferite culte şi secte, după cum se poate observa prin afişele lipite pe toate gardurile din Bucureşti. Prin nenumăratele cărţi şi articole publicate de-a valma în curs de 12 ani, au reieşit diverse aspecte ale docrinei Yoga, axate mai ales pe tehnicile de respiraţie şi poziţiile (posturi) specifice. De altfel, aceasta este situaţia şi în Occident, unde publicul larg a auzit doar de aspectele asemănătoare fachirilor şi tehnicile de relaxare. Dacă mai menţionăm sutele de şcoli, centre de meditaţie şi de relaxare, de psihoterapeuţi, falşi guru, secte şi culte, care au preluat câte ceva din tehnicile de respiraţie şi poziţiile de concentrare, devine evident că există o imagine deformată despre Yoga. Se şi spune că în SUA şi Europa sunt mai mulţi yoghini decât în India, ţara de origine 129,55,69].

Am menţionat autoritatea recunoscută a lui Mircea Eliade pentru a sublinia că, deşi a practicat câte ceva din tehnicile specifice Yoga, ilustrul nostru compatriot a fost atras de partea mistică, religioasă a acestei doctrine. Yoga este un cuvânt din limba sanscrită, care înseamnă unire.

Sensul primar al Yoga este starea de unire dintre fiinţa umană şi Cosmosul sau Dumnezeu. Trebuie amintit că termenul de religie provine din cuvântul latin, religere, care înseamnă a lega, a uni. In acest sens, yoga poate fi asemănată cu o religie, deoarece se urmăreşte o purificare şi o transformare a fiinţei noastre interioare. Doctrina Yoga este greu de definit, pentru că este în acelaşi timp o religie şi o filozofie bazată pe o cunoaştere extraordinară a proprietăţilor corpului uman, a naturii, la care se adaugă un amestec de medicină, practici de întreţinere a sănătăţii şi vindecare a bolilor cu magie şi fachirism. În consecinţă, din acest conţinut bogat, nu este de mirare că fiecare acceptă ceea ce înţelege sau îi convine.

Nu este de mirare că tehnicile respiratorii au fost mai uşor accesibile înţelegerii pentru europeni, nu putem vorbi însă de o asimilare completă, fapt irealizabil. Se pare că doctrina Yoga a fost concepută în India acum 3000 de ani. La Mohenjaro, în valea Indusului s-au găsit sigilii şi mici statuete vechi de 3000 de ani, cu yoghini în poziţii specifice. Tehnicile yoga sunt menţionate în cărţile sacre hinduse, Upanişade sau poemul epic Ramayana, de asemenea vechi de mii de ani. Desigur, având o asemenea vechime, textele de bază au suferit multe schimbări, astfel că Patanjali, un mare yoghin din secolul al treilea î.e.n a compus Yoga Sutras, cartea de bază, ce a străbătut vremurile

până în zilele noastre. De atâta timp, evident, au apărut modificări şi „dizidenţi" care au format noi şcoli: Rajah, Hatha, Sahaja etc.

Orice dubiu despre doctrina Yoga adevărată dispare prin enumerarea disciplinelor pe care orice aspirant yoga (sadhaka) trebuie să le parcurgă în cursul vieţii până la etapa finală, starea de Nirvana (beatitudine):

1. **YAMA,** disciplina generală, necesitând: nonviolenţă, sinceritate, cinste, stăpânire, refuz al cadourilor. Aceste deziderate nu se încadrează în moralitatea epocii noastre. Nici chiar marii yoghini din Occident nu le aplică în întregime.

2. **NIYAMA,** disciplina particulară ce necesită curăţenie, austeritate, studiul scrierilor şi meditaţie asupra lui Dumnezeu. Evident, un candidat trebuie să se retragă din viaţa lumească, să nu muncească, ci doar să mediteze.

3. **ASANELE,** adică posturile. Practicanţii trebuie să înveţe anumite poziţii ale corpului, care să genereze pace interioară, relaxare şi disciplinarea corpului. De aici încep învăţămintele doctrinelor moderne, pentru occidentali.

4. **PRANAYAMA,** controlul forţei vitale. Această disciplină cuprinde faimoasele tehnici de respiraţie. Prin controlul respiraţiei poţi să-ţi controlezi emoţiile şi să-ţi căleşti corpul. Această etapă este în realitate foarte dificilă, căci majoritatea părăsesc antrenamentul. Se cunosc foarte multe cazuri când coordonarea ritmului respirator cu bătăile inimii a dus la tahicardii, aritmii şi alte modificări circulatorii. De aceea, prezenţa unui guru serios, educat este absolut necesară atât pentru învăţarea corectă a posturilor, cât şi a tehnicilor respiratorii.

5. **PRATYAHARA,** renunţarea. Yoghinul trebuie să înveţe să renunţe la impresiile date de simţuri, să se izoleze psihic. Decizie catastrofală pentru un capitalist.

6. **DHARANA,** concentrarea. Spre deosebire de gândirea europeană, cea asiatică înţelege prin concentrare nu numai o cumulare a tuturor gândurilor pe un singur obiect (idee), ci şi absorbţia acestora până la producerea unei stări în care yoghinul nu mai gândeşte la nimic (minte absentă).

Irealizabil.

7. **DHYANA,** meditaţia prin gândirea numai la Brahman, în care yoghinul percepe noi aspecte subtile ale subiectului contemplaţiei; gândirea abstractă, despre Nirvana, Dumnezeu, Absolutul Cosmic. Irealizabil, încep halucinaţiile.

8. **SAMADHI,** absorbţia. Prin absorţia în Brahman, yoghinul simte eliberarea (moksha) de cele pământeşti. Şi în această stare de transă, în care

ajung foarte puţini, yoghinul trebuie să străbată cinci stadii până la eliberarea totală (Kaivalya). Se presupune că în acest stadiu final de extaz mistic yoghinul transcende timpul şi spaţiul, capătă puteri supranaturale şi, bineînţeles, capacităţi extrasenzoriale [29,38,55,98,112].

Numai prin înţelegerea acestor etape din formarea yoghinului poţi să realizezi ce complicat şi extrem de dificil proces este acest „antrenament”

veritabil. Evident, toate şcolile moderne de yoga se ocupă doar de etapele 3 şi 4, adică de posturi (asane) şi tehnici ale respiraţiei, dar însoţite de o riguroasă disciplină mentală. Yoga s-a dezvoltat în India şi în ţările vecine prin budhism. Pentru europeni, yoga a rămas sute de ani o „sectă de fachiri, care hipnotizează asistenţa".

Primul care a înţeles cum trebuie cucerit Occidentul, în special SUA, a fost Maharishi Mahesh Yogi, un fost fizician indian, care la începutul anilor '60 a plecat în SUA. Maharishi a dezvoltat o variantă yoga, care se rezuma la anumite tehnici de respiraţie şi asane, fără a cere un intens control mental, dar după acest stadiu fizic, trebuia să meditezi, gândindu-te la ceva (bineînţeles nobil). Maharishi a înfiinţat în 1965 Meditaţia Transcedentală, care astăzi cuprinde mii de adepţi. Cartea lui Maharishi, „The Science of Being and Art of Living" (Ştiinţa de a Fi şi Arta de a Trăi), a apărut în 1966, devenind un fel de Biblie a celor care vor să înlăture stresul, să se relaxeze. Din păcate, ca toate doctrinele, se ajunge rapid la nivel de sectă, în care se cer donaţii de la adepţi. Meditaţia Transcedentală (MT) este la bază o tehnică simplă. Un instructor (guru) dă fiecărui candidat o anumită propoziţie sau cuvânt secret, numit Mantra. Fiecare candidat are o mantra secretă, care îl caracterizează şi pe care o va repeta de mii de ori, stând într-o anumită poziţie de relaxare. Scopul mantrei este de a permite concentrarea şi alungarea gândurilor negative. Candidatul repetă acest exerciţiu simplu, în fiecare zi, 20 minute, înainte de micul dejun şi seara înainte de masă. Exerciţiul trebuie repetat şi după un timp se trece la stadii mai avansate, în funcţie de psihicul candidatului şi interesul MT.

Yoga admite existenţa lui Dumnezeu (Isvara) şi afirmă că în urma unei vieţi disciplinate, prin concentrare şi meditaţie, yoghinul ajunge la starea supremă (Samadhi), când capătă proprietăţi miraculoase, „zboară şi cunoaşte vieţile anterioare". Se admite existenţa viziunilor şi halucinaţiilor în cursul drumului spre Cunoaştere.

Am menţionat MT, pentru că adepţii acesteia au cerut în 1968 să fie cercetaţi medical, pentru a demonstra capacităţile lor de a controla pulsul şi

tensiunea arterială şi alte funcţii autonome. După ce au fost respinşi la Universitatea Harvard, Universitatea din Los Angeles, California, prin medicii R.K. Wallace şi A.K. Wilson, i-a acceptat. Văzând rezultatele, medicii cardiologi renumiţi Herbert Benson şi J.F. Beary de la Universitatea Harvard s-au alăturat cercetătorilor iniţiali. Dr. Benson a devenit atât de entuziasmat încât a scris cărţi [4,98] şi a făcut filme documentare, inclusiv unul în Tibet, printre călugării lamaişti.

Aceste rezultate au fost confirmate şi de alţi cercetători ştiinţifici din SUA, India, Anglia, Germania. Mai mult, aceleaşi rezultate au fost obţinute şi prin studierea practicanţilor unor tehnici moderne de relaxare, cum sunt: Yoga şi Zen, Antrenament Autogen, Biofeedback, Relaxare Progresivă şi Hipnoză.

K.T. Behanan a fost trimis în India de către Universitatea Yale din SUA pentru a studia Yoga în anii '70. El a devenit conducătorul unui program special la AII India Institute of Medical Sciences din New Delhi pentru studierea aplicaţiilor posibile în Medicină ale tehnicii yoga. Mai mult, în URSS, în timp ce se combătea paranormalul (cu mari oscilaţii), încă din 1962, yoghini indieni de seamă au fost invitaţi oficial pentru antrenamentul cosmonauţilor şi utilizarea în scopuri secrete. În cursul

1. După cinci minute scade consumul de oxigen.

2. **Scade semnificativ viteza respiraţiei.**

3. Scade pulsul (bătăile inimii, sub 50 pe minut).

4. Scade presiunea arterială.

5. Scade tensiunea musculară, intervine o relaxare.

6. Scade semnificativ concentraţia acidului lactic în sânge. S-a demonstrat că acest compus creşte anxietatea, atât la oamenii sănătoşi (atleţi), cât şi la cei bolnavi, mai ales la cei cu nevroze.

7. Scade concentraţia adrenalinei, hormon ce creşte în emoţii, frică, stres [761.

8. Creşte rezistenţa electrică a pielii, corelată cu activarea sistemului nervos autonom simpatic.

9. Cele mai interesante sunt modificările electroencefalogramei. La începutul meditaţiei cresc undele alfa de relaxare, urmate de intensificarea undelor theta (asemănătoare somnului), apoi intervine ritmul beta (starea de veghe).

documentării unei echipe americane [98,102] au fost vizitate în India numeroase institute ştiinţifice. După cum le-a mărturisit profesorul K.

Benarjee şi K. Suma-Paranda: „Yoghinii nu-şi dezvoltă capacităţi extrasenzoriale, dar îşi perfecţionează cu mare intensitate proprietăţile senzoriale ale organelor şi simţurilor, prin controlarea sistemului nervos autonom (inima şi respiraţia). Prin controlul gândurilor, se poate ajunge la modificarea voită a funcţionalităţii organelor din corp. Această hipersensibilitate există în stare latentă la toţi oamenii, dar activarea ei nu este uşoară.”

Desigur, aceasta este una dintre părerile oficiale, ştiinţifice.

Însă nimeni nu exclude că prin controlul gândurilor, prin concentrare intensă asociată cu sugestie se pot obţine rezultate uimitoare. Cei care vor să cunoască mai mult despre doctrina Yoga, pot citi o sumedenie de cărţi, începând însă cu cartea de bază, Bhagavad Gita, tradusă şi în limba română:

„Pielea mea se va zbârci, mâinile mele se vor usca, oasele mele se vor dizolva; dar nu mă voi ridica de aici până nu voi cunoaşte înţelepciunea, înţelegerea, Iluminarea", aşa a zis Buddha, stând sub umbra unui arbore pipai (o specie de smochin, Ficus religiosa), în ziua când a împlinit 35 de ani. Istoria lui Buddha este foarte cunoscută. S-a născut în sudul Nepalului în 563 î.e.n. şi a devenit prinţ. După ce a întemeiat o familie, văzând suferinţa din jur, are o revelaţie şi pe la 29 de ani părăseşte totul şi pleacă în lume; învaţă de la yoghini, apoi se retrage în singurătate. Are revelaţia noii religii şi, până la 80 de ani, când dispare, a organizat şi a adunat discipoli. Astăzi, cu toate dizidentele şi curentele derivate, budismul este

practicat de aproximativ 500 de milioane de credincioşi, într-o grupare de state începând din Japonia până în Sri Lanka. Fără a intra în amănunte, budismul este cea mai interesantă religie prin conţinut. Budismul este atât de exotic firii umane, atât de diferit de celelalte religii, încât nu poţi să nu te întrebi cum de se menţine şi cum de câştigă noi adepţi în SUA (circa 150.000), Franţa (60.000), Anglia (50.000) pe an?

Budismul este singura religie care afirmă că nu există Dumnezeu (aşa cum îl reprezintă celelalte culte), iar Profetul (Buddha) nu a fost ales decât pentru a călăuzi oamenii spre Adevăr (fig. 7.4.). Prin meditaţii, Buddha a adunat învăţăminte din vieţile anterioare, şi-a însuşit „ochiul divin”

prin care a înţeles totul. Învăţătura lui Buddha nu a fost scrisă, ci transmisă prin generaţii (cu adăugirile inerente). Cele Patru Adevăruri sunt:

1. totul în viaţă este durere şi suferinţă (naşterea, îmbătrânirea şi moartea).

2. suferinţa şi durerea provin din dorinţa după plăcerile vieţii.

3. numai prin renunţarea la plăcerile lumeşti poţi scăpa de suferinţă.

4. calea de a scăpa de suferinţă este o cale sfântă, formată din opt etape. Cel devotat trebuie să ducă o viaţă exemplară, fără răutate, bârfă, lăcomie şi fără a face rău unor alte fiinţe (inclusiv insecte).

Fig. 7.4. *Admiraţi surâsul lui Buddha (reproducere).*

Desigur, Buddha a împrumutat o mare parte din noua religie din moştenirea indiană, inclusiv yoga, doctrina Karma (ciclul viaţă-moarte al fiecăruia, ce include şi destinul „programat"), Samsara (Nirvana), tehnicile de respiraţie şi o serie de simboluri reinterpretate: stupă (movilămormânt), ofrande de flori, urme sfinte şi statui uriaşe. Chiar dacă nici cei mai zeloşi adepţi nu pot atinge Nirvana, se poate ajunge la o viaţă asemănătoare unei zeităţi, plină de compasiune şi de sacrificiu la statutul de „Boddhisattva", care va ajuta pe alţii. Pentru amănunte, a se consulta Mircea Eliade, „Istoria Religiilor", Yoga şi Pantajali, sau alte cărţi cu acelaşi subiect.

Ceea ce este uimitor constă în conţinutul acestei doctrine, care contrazice proprietăţile esenţiale ale omului, mai ales ale celui contemporan, care trăieşte într-o societate de consum, în care pretutindeni sunt oferite bunuri care îi fac plăcere, îi stârnesc dorinţe... şi care pot să-i aducă şi suferinţă. Dacă în Antichitatea universală oamenii erau mai idealişti, mai religioşi, acceptând şi această religie aparte, iată că budismul a rezistat mongolilor, arabilor, comuniştilor şi... câştigă noi adepţi, care acceptă şi paranormalul ca parte integrantă a acestui cult unic.

Aţi auzit de Bhutan? Este o ţară mică, un regat aflat între China şi India, un fel de Tibet, încă independent. De altfel, locuitorii sunt mult înrudiţi cu tibetanii şi trăiesc la înălţimi în jur de 3000 de metri, probabil, numai printr-o

adaptare perfectă la natura dură din jur. Ei cunosc la perfecţie plantele şi animalele care rezistă la această înăţime, iar religia şi misticismul sunt ocupaţia lor spirituală. Neurologul german Christian Abend, directorul unei clinici din Frankfurt, i-a vizitat, ba chiar a fost găzduit la mănăstirea Gantok care adăposteşte 200 de călugări lamaişti. Abend a asistat la şedinţele de meditaţie, în care călugărul budist, după ce ajunge într-o stare relaxată, trece într-una de concentrare mentală, în care are viziuni legate de mistică budistă. Abend s-a întrebat dacă poate fi posibil ca bolnavii mentali să poată fi trataţi prin astfel de tehnici. Călugării mai experimentaţi au unele şedinţe speciale, în care ajungerea la starea de extaz mistic este însoţită de o melopee monotonă continuă, iar după jumătate de oră pot produce fenomene de psihokinezie, precum mutarea unui băţ de lemn.

Prin astfel de procedeu, lamaiştii pot găsi oameni pierduţi în avalanşe sau lucruri rătăcite. Desigur, performanţele fizice ale acestor călugări, obţinute după antrenamente, permit ajungerea la mari reuşite, dar numai un studiu ştiinţific (practic greu de realizat) poate deosebi adevărul de mistic.

În 1959 China ocupă Tibetul, o ţară aflată la o altitudine de 3000 de metri, condusă de preoţi (lama) avându-l în frunte pe Dalai-Lama. Locuitorii se ocupau cu creşterea animalelor şi hrăneau cele câteva mii de preoţilama aflaţi în câteva sute de mănăstiri. Ei practicau o religie proprie, tibetană, înrudită cu budhismul. Cele mai interesante relatări despre puterile paranormale ale călugărilor tibetani au fost descrise de Alexandra David-Neel în cărţi (traduse şi în limba română), cum este „Mistici şi magicieni în Tibet". Alexandra David-Neel, măritată, solistă de operă, cu avere, lasă totul la vârsta de 43 de ani, şi pleacă în Tibet unde reuşeşte (sub deghizare) să pătrundă în oraşul sfânt, Lhassa şi să stea peste cinci ani. Dintre povestirile ei, cea mai fascinantă este crearea unei forme mentale (tulpa), care poate lua forma unui animal sau om. Scriitoarea a produs o astfel de tulpa în persoana unui monah, de care i-a fost greu să scape. A fost o halucinaţie? Desigur, dar ea a reuşit cu greu să scape, în jumătate de an, de această halucinaţie prin propriile puteri. Oricum, scriitoarea s-a întors sănătoasă în Franţa, unde a trăit până la 101 ani. O altă carte interesantă despre Tibet este cea inclusă în Bibliografie [55].

Ei erau îmbrăcaţi simplu; bărbaţii în pantaloni, cămăşi, femeile nu foloseau cosmetice. Stăteau aşezaţi în jurul unor mese mici de lemn, cu picioarele încrucişate. La un semn al preotului, toţi au despachetat mici pachete cu o ceaşcă şi beţişoare de lemn pentru mâncat. La alt semn, toţi iau o carte şi citesc în cor rugăciuni de mulţumire pentru hrana din faţa lor. Toţi

aveau între 20-30 ani, erau muncitori la marele trust japonez Mitsubishi şi s-au dus ca voluntari în week-end la templul Zen din Kyoto.

Acest ritual descris are loc în anii 1990 în Japonia, una dintre ţările cele mai bogate şi civilizate. De unde a venit această stranie religie?

Zen provine din „chan", în chineză, care la rându-i a fost la început cuvântul „dhyana" (meditaţie) în sanscrită. În secolul al Vl-lea, un călugăr indian, budist, Bodhid-harama formează o şcoală de meditaţie la Templul Shorinji din nordul Chinei. Se spune că acesta, spre sfârşitul vieţii, a stat aşezat în meditaţie timp de nouă ani în faţa unei peşteri. Nu şi-a mai putut folosi picioarele, şi-a tăiat genele pentru a putea privi...! La nimic!

Noua formă de meditaţie „ca un perete" însemna că în timpul acestui proces nu trebuia să răspundă la senzaţiile exterioare. Se zice că un discipol i-a oferit lui Buddha o floare, pe care a luat-o, a privit-o îndelung şi... n-a zis nimic. S-a interpretat că profetul a înţeles semnificaţia adevărată a florii, iar acest mesaj s-a propagat (probabil telepatic) la cei din jur.

Starea de „strălucire" psihică se propagă ca flacăra unei candele (lumânări), înţelepciunea poate fi atinsă prin meditaţie cu mintea... care nu este minte!

Adevărul poate fi găsit prin nişte ghicitori (koan), pe care numai preoţii (sau cei avansaţi) le ştiu. Viaţa este grea, plină de aspecte ireale, necunoscute, cu adevăruri ascunse... În final nu se mai poate deosebi învăţatul de incult.

Se ajunge la starea „satori" de completă ignoranţă; imaginează-ţi că nu exişti. Este o aberaţie atât de mare? Nicidecum; toate religiile admit (nu chiar direct) că cei aleşi, prin purificare, iluminare şi dragoste devoţională ajung la o beatitudine (extaz) când se identifică cu Dumnezeu. (Din păcate, aşa cum a arătat magistral George OrwelK în capodopera sa, „1984", regimurile totalitare produc aceeaşi stare.)

În cursul meditaţiei, practicanţii recită în gând rugăciuni de împlinire (zazen). După instructori, zazenul îl faci fără să te întrebi de ce; nu te gândi la familie, la carieră; fii nimic, nu gândi la ceva. Se fac şi exerciţii de respiraţie de tip yoga. Iată şi exemplul unui koan (frumuseţea unei grădini aduce calm):

„Aceste pietre cenuşii nemuritoare clin gradinei,

Devin calme şi strălucitoare în cursul lungii zile de primăvară. "

Pentru a înţelege doctrina Zen, trebuie... Înţeles Buddha. Printre alte învăţături, Buddha a fundamentat ÎNDOIALA, ca principiu al vieţii. Nu numai că se îndoieşte de orice adevăr, dar proclamă că baza lumii este MU, adică nimic!

Călugării zen cântă mu cu o voce cavernoasă, umflându-şi abdomenul, timp de ore. Zen acceptă drept clare doar: da/nu, viaţă/moarte, alb/negru. Iată câteva exemple de koan-uri, atribuite chiar lui Buddha, care este întrebat de discipoli:

• După moarte vom fi conştienţi sau inconştienţi? Răspuns: Nici una, nici alta!

• Ce să fac, ca să scap de panica ce mă cuprinde? Răspuns: Lasă-te cuprins!

• Ce să fac pentru a mă detaşa moral de soţie? Răspuns: Identifică-te cu ea; plângi când plânge şi ea! (Buddha nu cunoştea romăncele!)

• Când te atacă un duşman, studiază-i mişcările şi răspunde-i cu aceleaşi mişcări.

După doctrina Zen, o problemă poate fi rezolvată doar dacă porneşti de la cauza ei interioară.

Pentru noi, atât budismul, dar mai ales doctrina Zen devin de neînţeles.

Patronii japonezi încurajează funcţionarii şi muncitorii să practice doctrina Zen pentru disciplină, dăruire în muncă, fără răzvrătire (greve există rar în Japonia)... Unele secte Zen (Rinzai) practică şi lovirea umerilor practicanţilor pentru a-i obişnui cu disciplina, supunerea şi... zelul pentru patron, societate şi împărat.

Consecinţele doctrinei yoga, de la care au pornit celelalte religii şi secte, sunt evidente şi astăzi. Din moment ce maeştrii yoghini şi Zen pot să-şi controleze sistemul nervos autonom (care reglează inima şi plămânii), oamenii de ştiinţă (în special americani) au înţeles că tehnica yoga este o mină de aur. Yoghinii îşi imaginează vizual, mental cum pot să-şi modifice, de exemplu, temperatura sau pulsul. Psihologul Neal Miller de la Institutul Rockefeller a imaginat o tehnică modernă, Biofeedback. Pacientul este conectat la un aparat (de tensiune, galvanometru, termometru) şi îşi imaginează că, prin puterea minţii, concentrându-se vizual, poate controla funcţionalitatea organului respectiv. Pacientul se uită pe cadran şi... de cele mai multe ori, după antrenament, poate să-şi normalizeze funcţia autonomă (tensiunea arterială). (Figura 7.5.)

Savanţii au prevăzut că în urma descoperirilor remarcabile ale Ştiinţelor Creierului din anii '90, (vezi 3**.1.),** o gamă largă de şarlatani va profita întemeind şcoli particulare de yoga, centre medicale; dar şi mai gravă este folosirea acestor tehnici pentru tratamente psihice, spălarea creierului (vezi 3.5.). Cum era de aşteptat, California este ţara făgăduinţei pentru secte, noi

doctrine şi tratamente asiatice. Pe lângă industria filmului, a apărut o altă „industrie", tot atât de înfloritoare, cea a menţinerii în formă a actorilor şi personalului auxiliar, centrul fiind la Los Angeles. După o muncă istovitoare, vedetele şi personalul auxiliar au nevoie de relaxare şi au de unde alege. De exemplu, Anna Foster conduce un centru denumit „Nazi Yoga", în care participanţii sunt puşi în poziţii dintre cele mai dificile, aleargă şi sunt împinşi până la epuizare. După aceea se simt renăscuţi. O fi aşa sau este efectul drogurilor, de care piaţa este plină? [69,98].

Fig. 7.5. *Tehnici moderne de autocontrol. A. Biofeedback pentru corectarea prin autosugestie a tensiunii arteriale. B. Şedinţă de sofrologie.*

După cercetarea aprofundată a tehnicilor Yoga, neuropatologul german J.H. Schultz a ajuns la concluzia că autosugestia este baza relaxării psihosomatice şi a autoreglărilor funcţionale. În acest sens, Schultz a dezvoltat tehnica „antrenamentului autogen": prin formule bine alese, repetate, în genul „mă simt bine, sunt relaxat, am încredere în mine" etc, cuplate cu exerciţii de respiraţie, se poate ajunge treptat la o autodeconectare, destindere şi calm interior. Dacă un politician sau un artist are emoţii înainte de a se prezenta în faţa publicului, prin autosugestie şi exerciţii respiratorii poate depăşi acest impas. Antrenamentul autogen s-a impus treptat în multe domenii. Cel mai impresionant este rezultatul obţinut de schiorii elveţieni şi francezi la Olimpiade. Ulterior, s-au impus şi alte tehnici înrudite, destinate atât sportivilor (dr. Raymond Abrezol), dar şi oamenilor de afaceri, care trăiesc într-un stres continuu. Antrenamentul impune controlarea conştientă a funcţiilor cardiace, circulatorii şi pulmonare.

Prin concentrare mentală şi autosugestie se elimină emoţii nedorite, nervozitate şi tensiune psihică.

Datorită succesului raportat de tehnica yoga, medicul Alfonso Caycedo, profesor la Universitatea din Madrid, a introdus cu mult succes, SOFROLOGIA (armonia spiritului), tehnică bazată tot pe sugestie şi... stimularea capacităţilor de autovindecare. Tehnica sofrologică este un melanj: câte ceva din

autohipnoză, tehnică yoga, vizualizare mentală budhistă, imaginarea învingerii obstacolelor şi a obţinerii succesului. Dacă la primul congres internaţional de sofrologie din 1970, de la Barcelona, au luat parte doar 1400 participanţi din 40 de ţări, acum există sute de centre în toată lumea. Există, de asemenea, sute de cărţi, care oferă celor dornici diferite tehnici despre controlul respiraţiei, ritmului cardiac, controlul durerii, încrederea în sine, deconectare mentală şi relaxare etc

Deşi profesorul Caycedo a practicat hipnoza, într-un interviu în revista Paris Match, se leapădă de ea, punând accentul pe adaptarea tehnicilor asiatice de relaxare (probabil şi de îndoctrinare). După cum se poate observa în figura 7.5.B, „elevii" (persoane cu angoase, insomnii, tulburări afective) se strâng într-o cameră unde are loc o concentrare colectivă cu ajutorul unei muzici lente, relaxante, întrerupte de sfaturile profesorului.

Un tratament durează 22 de şedinţe, fiecare de câte o oră, plus două şedinţe pe zi, acasă, folosind un casetofon. În cursul şedinţelor efectuate în grup au loc atât exerciţii de respiraţie, cât şi recitarea unor mantre individualizate. Sofrologia a prins cu succes în sport şi la oamenii de afaceri.

7.7. MIŞCAREA NEW AGE ŞI SECTELE

Până la această pagină ani arătat că cei „dotaţi" sau impostorii, de la şamani până la vrăjitorii contemporani şi astrologi, acţionează mai mult individual, existând chiar o competiţie pentru cucerirea de clienţi sau adepţi. Chiar dacă în ultimele decade ale secolului XX au existat congrese internaţionale sau „întâlniri de lucru", unele secrete, majoritatea au avut caracter publicitar, dar au constituit mai ales prilej de schimb de experienţă sau de adaptări la tehnologia modernă. Se poate vorbi de o organizare a celor care trăiesc de pe urma credulităţii în paranormal?

Ţinând seama de caracterul secret al ştiinţelor oculte, valabil pe toate continentele, cât şi de persecutarea practicanţilor din Evul Mediu în Europa, întâlniri organizate ale acestora sunt puţin cunoscute. Totuşi, având în vedere că, în antichitate, preoţii marilor civilizaţii, în special sumeriană şi egipteană, foloseau magia şi hipnotismul cu succes pentru impresionarea mulţimii, între cei aleşi aveau loc instruiri şi schimb de experienţă. O primă cale de transmitere a secretelor „stăpânirii tehnicilor" o constituiau unii învăţaţi (guru) şi adepţi veniţi din diferite colţuri ale lumii antice.

Această cale s-a păstrat şi în prezent, ba chiar este mult amplificată, folosită pentru combaterea stresului, dar şi de sectele care au înflorit pretutindeni.

Se pare (fără a fi fost dovedit) că şi Iisus Christos a petrecut cel puţin zece ani într-o comunitate pentru cunoaşterea tainelor sacre; poate printre esenieni (o sectă ezoterică evreiască) sau chiar în India, după unele păreri.

A doua cale de transmitere a cunoştinţelor despre lumea paranormalului, dar şi a unor învăţăminte religioase, mai ales mistice, este reprezentată de cărţile sacre. Este calea supremă a marilor religii: hindusă (Vede, Upanişade), budistă (Biiagavad Gita), creştină (Biblia), musulmană (Coranul). Se poate afirma că alte religii apărute temporar (zoroastră, mani, druidă, dionisiacă etc.) nu au supravieţuit tocmai pentru că le lipsea o carte sacră, puternică, în care paranormalul era mereu prezent. Problema mai puţin cunoscută constă în modificarea continuă a textelor sacre efectuată voluntar, dar mai ales pe calea traducerilor şi copierii manuale, care adesea schimba multe învăţăminte esenţiale. În plus, forma finală a acestor cărţi sacre este rezultatul mai puţin al întemeietorilor acestor religii (majoritatea nici nu le-au scris), ci al discipolilor, care au adăugat multe concepţii personale.

Chiar şi sectele au înţeles atotputernicia unei cărţi sacre; astfel, „Dianetics", a lui Ron Hubbard, este cartea de căpătâi a sectei „Bisericii Scientologice", pe când altele folosesc (cu interpretări proprii) Biblia sau Bhagavad Gita.

Iată însă că în a doua parte a secolului XX, o dată cu „legalizarea paranormalului", a apărut o nouă manifestare, alături de formele deja menţionate în acest capitol. Culmea este că această „organizare" - poate mai adecvat este termenul de mişcare - nu a venit de la vrăjitori, babe bigote, ghicitori sau fanatici, ci de la oameni cultivaţi, crema intelectualităţii contemporane. MIŞCAREA NEW AGE cuprinde intelectuali şi oameni de afaceri, jurnalişti în căutare de exotism, dezamăgiţi de vechile concepţii religioase, şi, bineînţeles, a apărut în Statele Unite, ţara cea mai avansată tehnologic, unde există cel mai mare număr de religii, culte, secte bogat sponsorizate. Mişcarea New Age nu a pornit, ca alte religii, din inspiraţia „divină" a unor profeţi şi nu i-a cucerit pe cei săraci şi asupriţi. Această mişcare reprezintă o combinaţie între tradiţiile occidentale şi învăţămintele ezoterice din India (yoga). Dar la bază se găseşte o altă combinaţie mai profundă, afectând rădăcinile sufletului omenesc: cea dintre frică şi credinţă.

Omenirea a fost în permanenţă, de la origini şi până astăzi, bântuită de spaime: păcatul originar, sfârşitul lumii, mai ales frica de moarte, la care se mai adaugă noutăţi: terorism, poluare, găurile de ozon din atmosferă etc.

Soluţia: dubla salvare, a planetei şi a sufletului omenesc, prin doctrine şi tehnici Yoga.

Pe această cale, oamenii învaţă să cunoască direct Universul (şi energiile cosmice), iar prin tehnicile yoga, se va câştiga încrederea în sine şi eliberarea de spaima principală, cea de necunoscut. In fine paranormalul a căpătat o ideologie proprie (deşi exista în cărţile sacre hinduse), chiar dacă se infiltrase şi în marile cărţi sacre ale omenirii.

Ideologia Mişcării New Age este însă mult mai bogată. Iată câteva trăsături:

1. Omenirea se va prăbuşi în haos (oricum este inevitabil, nu ştim doar când), dacă nu-şi va însuşi sfaturile înţelepte transmise de diferite „entităţi" din lumea de dincolo. Cum se pot primi astfel de sfaturi? Te poţi adresa unui medium „dotat", pardon, „channel". Prin „channeling”

se poate intra în contact cu înţelepciunea universală, maeştrii invizibili dând sfaturi despre orice, oricui plăteşte astfel de „channels". Actriţa americană Shirley MacLaine a fost principala adeptă a acestei căi, azi fiind practicată de milioane de americani.

2. Ca şi toate religiile asiatice, se admite reîncarnarea sufletelor. Dar Mişcarea New Age introduce o nouă concepţie: Universul şi Dumnezeu sunt unul şi acelaşi, iar omul, prin conştiinţă, conţine o scânteie divină.

Principala cale de a ajunge la Dumnezeu este de a te scufunda în adâncimile fiinţei, pe calea tehnicilor de meditaţie, ce cunosc astfel o largă popularizare.

Noţiunea de Dumnezeu capătă altă conotaţie; nu mai este Dumnezeul lui Iisus Christos, nici al lui Mahomed şi nici Yehova; ci este un Dumnezeu păgân, cosmic.

3. Marii profeţi, ca Iisus Christos, au fost „channels", transmiţând învăţămintele lui Dumnezeu. Dar alături pot fi incluşi îngeri, maeştri spirituali, spirite şi, de ce nu, extraterestri. Creştinii pot apela la preoţi.

Dar pot apela şi direct la calea rugăciunii pline de credinţă, misticism şi extaz (puţin drog nu strică)!

4. Aşa cum au arătat zborurile cosmice, Pământul este o planetă mică în infinitul cosmic. Deci pe calea conştiinţei (scânteie divină) se poate ajunge la o împăcare universală, fără alte religii, fără politicieni, fără dictatori. Trebuie şterse diferenţele rasiale, economice şi geografice. Se înfiinţează un oraş planetar, fără diferenţe şi conflicte. De problemele practice se vor ocupa mişcări locale, grupuri auto-organizate, fundaţii nonguvernamentale, auto-

sponsorizate. Mişcarea ecologistă se încadrează perfect în New Age. (Ce facem cu terorişti?)

5. Mişcarea New Age are şi alte denumiri: „Aquarius", era Vărsătorului, a soarelui. După Sir George Trevelyan, omenirea parcurge cicluri de 25.000 de ani sub semnul unui semn din zodiac. Era creştină a fost sub semnul Peştilor, aşa că, undeva între 1950-2100 va începe era Vărsătorului.

Sloganul mişcării provine din cântecul Aquarius din filmul muzical american, „Hair" din 1968. Iată un extras:

„Armonie, justiţie, claritate/Simpatie, lumină şi adevăr/Nimeni nu va pune căluş adevărului/Nimeni nu va îngreuna/Mistica ne va da cunoaştere/ Omul va învăţa din nou să gândească/Datorită Vărsătorului." [114]

6. Mişcarea New Age conţine tot felul de secte, culte, grupuri spiritualizate, dar şi savanţi, intelectuali, care comunică prin e-mail sau reţele proprii Internet, „Segmented Polycentric Integrated Network".

Cine au fost fondatorii acestei mişcări care cuprinde milioane de adepţi?

După cum se poate observa din tabelul 7.2., (fiind menţionaţi doar cei mai cunoscuţi), toţi sunt americani şi majoritatea sunt fizicieni, apoi neurologi. Cărţile menţionate au fost best-seller în SUA şi în Occident.

Mai pot fi citaţi: Arnold G. Keyserling (psiholog, iniţiatorul psihologiei transpersonale), Rupert Sheldrake (biochimist englez, autorul teoriei câmpurilor morfogenetice), Sir George Trevelyan (istoric englez), Pierre Teilhard de Chardin (filosof umanist), David Spangler (editor american) ş.a.

Merită semnalat că mişcarea New Age îşi găseşte precursori începând cu misticii europeni: Meister Eckhart, Pico della Mirandola, E. Swedenborg şi pictorul englez William Blake. Urmează filosofi transcedentali americani:

R.W. Emerson, H. Thoreau, B. Alcott, M. Fuller. Continuă cu o listă lungă de oameni de cultură, cum sunt scriitorii Aldous Huxley, Henry Miller, CS. Lewis, istoricul Arnold Toynbee, filozofi, ca Martin Buber, Ludwig van Bertalanffy, Marshall McLuhan, Mircea Eliade, psihologi

Tabelul 7.2. Principalii fondatori ai mişcării New Age

Nr. crt	**Nume**	**Meseria**	**Cartea de baza**
	Ma	**Z**	***The Aquarian***

	rilyn Ferguson	**iaristă**	***Conspiracy*** **(1978) IniUatoarea mifjcarii; anii '60, secolul XX**
	2 Fritjof Capra	**Fizician**	***Turning Point*** **sj *Tao of Physics*** **(1975) Cofondator**
	3 David Bohm	**Fizician**	***Wholeness and the Implicate Order*** **(1982)**
	4 Arthur Koestler	**Scriitor**	***Roots of Coincidence*** **(1972)**
	5 Chilton Pearce	**Psiholog**	***The Crack in the Cosmic Egg*** **(1973)**
	6 Douglas Adams	**Astrofizician**	***Hitch Hiker's Guide to the Galaxy*** **(1979)**
	7 Gary Zukav	**Fizician**	***The Dancing Wu Li Masters (1979)***
	8 Ken Wilber	**Neurochirurg**	***The Holographic Paradigm and Other*** **1** ***Paradoxes (1982)***
9	**1 K. H. Pribram**	**Neurolog**	***Languages of the Brain: Experimental / Paradoxes (1971)*** ****

ca Gardner Murphy, Robert Linder, Erich Fromm, Abraham Maslow, medici tanatologi ca Raymond Moody, Elisabeth Kubler-Ross, politicieni ecologişti ca Robert Muller, Lothar Gassman; mai sunt incluşi economişti, sociologi, antropologi şi o sumedenie de indieni, conducători ai diferitor variante de yoga.

Această lungă şi desigur incompletă listă de intelectuali „de avantgarde" cuprinde nume ilustre. Ce au aceştia în comun? Este greu de afirmat o legătură între Mircea Eliade şi (de exemplu) Marshall McLuhan. Şi totuşi, ideologii New Age găsesc că toţi aceşti intelectuali de frunte admit necesitatea unei revoluţii a gândirii omeneşti, în sensul dominării forţelor umaniste. Aduce

această mare diversitate unitatea mult dorită a umanităţii în faţa răului? Amplificarea terorismului internaţional contrazice această evoluţie, cât şi menţinerea totalitarismului în lume. Tocmai această mare diversitate de idei, concepţii şi teorii încă neconfirmate a subminat mişcarea New Age, în ciuda unor numeroase congrese internaţionale, centre culturale şi de relaxare [11,38,83,97,114]. Implicarea în politică a unor reprezentanţi ai mişcării este o tendinţă mai veche, exprimată clar prin Francmasonerie, ale cărei idealuri sunt mult asemănătoare mişcării New Age. Această mare diversitate a indus direcţii foarte variate de evoluţie, de la astrologie, terapie cu cristale, culori, meditaţii până la teorii savante (încă neconfirmate) şi la implicare politică.

In dorinţa de reunificare a tradiţiilor ezoterice cu ştiinţa modernă, mişcarea New Age nu a uitat... luna. Aşa cum am arătat în capitolul 4.1., luna a fost întotdeauna favorita paranormalului. Luna simbolizează ciclurile biologice, fecunditatea şi, după taoişti, este principiul feminin, yin. Mişcarea New Age îşi programează întâlnirile după mişcările lunii, mai ales când este în creştere. Fitoterapia, mult recomandată, ţine seama de mişcările lunii; plantele culese pe lună în creştere au frunzele răsucite spre interior, iar în descreştere spre exterior. Când este luna plină, rufele uscate ies mai albe! (Gospodinele nu ştiau!)

Descoperirea stresului, ca fenomen biologic-neurobiochimic [12,76,94], a devenit un arhetip modern. Stresul este blamat pentru boli, surmenaj, oboseală, agresivitate etc. Cum lumea modernă este caracterizată prin competitivitate, agresivitate până la violenţă, stresul devine o trăsătură universală nu numai în SUA, Occident, dar şi la noi. Era de aşteptat ca în SUA, unde stresul este dominant, să apară tămăduitori ai mişcării New Age; este vorba despre centre de combatere a stresului prin terapie de grup, relaxare şi meditaţie. Cel mai celebru centru este institutul Esalen, pe coasta californiană, lângă Big Sur. În 1910, doctorul Patrick Murphy a cumpărat de la indienii Esalen câteva hectare lângă izvoare cu ape sulfuroase. Institutul Esalen nu are curent electric, iar singurul telefon (fix) este în curte. Tratamentul, care costă câteva mii de dolari, cuprinde şedinţe de meditaţie, discuţii elevate despre subiecte spirituale, exerciţii de respiraţie de tip yoga, repetare de mantre etc. Se recomandă chiar meditaţie în deşert, cu viziuni (te confesezi unei pietre, care, la un moment dat, îţi va răspunde telepatic).

Numai în SUA? în anii '80, în Anglia (regiunea Devonshire), într-un mic castel, psihologul american George Scott a înfiinţat institutul Carr pentru tratament spiritual. Perioada de tratament de cinci zile costă înjur de 200 de

lire sterline. Chiar din prima seară, se lasă la intrare pantofi, şosete şi orice tipăritură. Elevii (în grupe de opt) se adresează numai pe prenume şi este interzisă orice discuţie profesională sau politică. Fiecare participant are o cameră ce conţine doar un pat şi un dulăpior. Şedinţe de exerciţii fizice şi de respiraţie alternează cu masaj şi acupunctura, dar şi cu culcat pe saltea, ascultând pe benzi audio vocea suavă a lui Scott, care îţi vorbeşte despre relaxare, înălţare spirituală, învăţăminte yoga. Pe casetele audio sunt înregistrate sunete la pragul subliminal, bătăi pulsate, care induc vibraţii în ambele emisfere cu frecvenţă în domeniul undelor alfa. Pe acest fond, vocea suavă a lui Scott sugerează pătrunderea prin uşi (reprezentând etapele de evoluţie spirituală). Participantului i se mai sugerează să-şi imagineze că trăieşte pe timpul dinozaurilor, pentru a-şi represa agresivitatea inconştientului colectiv, primitiv. În orice caz, în cele cinci zile nu te plictiseşti; stai singur în camera ta şi asculţi o altă casetă în care ţi se spune că vei muri, aşa încât nu are rost sa te mai frămânţi pentru probleme materiale, emoţii negative, orgoliu etc. In aceasta zi de izolare completă, în care auzi doar astfel de casete, mulţi o iau razna, devin isterici sau plâng.

A doua zi, participantul este scufundat într-un acvariu cu apă, unde stă două ore; relaxarea obţinută (după Scott) este echivalentă cu o noapte de somn adânc. Nu se predau budism, Zen sau doctrine yoga.

Alte centre ale Mişcării New Age recomandă meditaţii în jurul unui mediu (pardon, channel), rostind mantre şi vizualizând mandale. Se intercalează şedinţe colective cu mesaje de iubire, muzică electronică, furnizări cromatice (predomină violetul), şi dansuri din buric (degajează energiile negative din centrii - chakrele - din abdomen). Atât de răspândite sunt astfel de centre în California, încât chiar celebra Universitate Berkeley (de lângă San Francisco) organizează şedinţe de relaxare şi meditaţie colective, cu ochelari pentru unde theta şi alfa, muzică transcendentală, arome difuzate în aer. Un cabinet astrologie stă oricând la dispoziţie.

Din păcate, mulţi adepţi ai mişcării New Age au aprobat utilizarea de droguri. La început, ca şi Freud, Aldous Huxley, C.G. Jung, intelectualii au fost curioşi în cunoaşterea halucinaţiilor (şi universului psihedelic) produse de droguri. Ulterior, utilizarea drogurilor a scăpat de sub control astfel că pseudo-savanţi precum Timothy Leary au propovăduit folosirea drogurilor „blânde", ca marijuana; uitând că toţi care au gustat din droguri

Fig. 7.6. *Căi moderne de atingere a unei stări de extaz: A. Sectantă B. Deconectare prin terapie de grup la celebrul Institut Esalen din California.*

blânde trec în scurt timp la cele dure (haşiş, LSD, cocaină). Cititorii mai în vârstă îşi pot aminti fenomenul hippy din anii '60-'70. Era perioada de înfiinţare a mişcării New Age, a pătrunderii „budismului sentimental", perioadă în care mii de tineri occidentali, debusolaţi spiritual, strigau „Faceţi sex, nu război" şi purtau „flori". Din păcate, mulţi tineri au ajuns pradă drogurilor. Sute de tineri debusolaţi rătăceau pe străzile din Katmandu, capitala Nepalului, spre pacea interioară, dar în realitate, după droguri ieftine şi de calitate proastă.

Din păcate, alături de mişcarea New Age, care în sine practica nonviolenţa, s-au aciuat sau se dezvoltă în paralel un număr impresionant de secte. Existenţa sectelor şi a societăţilor secrete a fost menţionată în toate religiile. De obicei sunt înfiinţate de către un personaj carismatic, care, din orgoliu şi din dorinţă de dominare, găseşte discipoli şi simpatizanţi, care susţin financiar secta. Nu toate sectele au legătură cu paranormalul, dar majoritatea aleg un mit (sfârşitul lumii), credinţa (în noi zei sau în cei păgâni). Societăţi secrete ca Francmasoneria, Ordinul Craniului şi Osemintelor, Templul Soarelui au legături indirecte cu paranormalul, mai mult legate de ritual. În schimb, cele mai terifiante sunt sectele satanice, care se declară „adoratori ai lui Satan (Belzebut)." Societăţile sataniste sunt numeroase, răspândite în întreaga lume. Ideologia acestora se bazează pe convingerea că Dumnezeu a întors spatele lumii create de El, iar în locul lui va domni Satan, care provoacă haos, desfătări, ritualuri sângeroase etc. Sectele sataniste nu sunt în număr mare, păstrează o discreţie desăvârşită, doar actele lor de afirmare le deconspiră.

Sectele sataniste au apărut mai ales în secolul XX; în anii '20 la Berlin, apoi, după război, la Londra, când apare şi „ideologul", magul Alistair Crowley. În anii '60 se extinde în SUA şi Europa, apoi în America de Sud. Ziua de 30 aprilie corespunde „nopţii valpurgice", când se întâlneau vrăjitoarele din

Germania pe muntele Brocken. În 20 aprilie 1999 (ziua când s-a născut Adolf Hitler), la liceul Columbine din mica localitate americană, Littleton, doi băieţi au măcelărit 16 colegi şi un profesor, după care s-au sinucis. Un supravieţuitor rănit a asistat la dialogul dintre unul dintre ucigaşi şi o colegă. Ucigaşul a întrebat-o (fiind cu puşca automată în mână), dacă crede în Dumnezeu. Fata, deşi ştia ce o aşteaptă, i-a răspuns: „Cred în Dumnezeu şi toţi trebuie să urmăm drumul Lui".

La care ucigaşul i-a răspuns cu ură că El nu există şi a împuşcat-o în cap.

În 1987, Papa Ioan-Paul a proclamat „Diavolul există şi acţionează pretutindeni". Cu toate acestea, diavolul nu este menţionat în Biblie, dar este trecut sub diferite nume în toate religiile, ca sursă a forţelor răului.

Toate cultele creştine admit existenţa diavolului şi se roagă pentru învingerea lui. Slujbele de exorcizare sunt efectuate special de către toate cultele creştine. Bisericile gotice au la intrare multe statui cu demoni, care sunt prezenţi şi în templele chineze, indiene, budiste din toată lumea. La Paris, sociologul Jean-Paul Favand are o colecţie de peste 300 de obiecte vrăjitoreşti, inclusiv statui ale diavolului din secolul al XIX-lea; personajul Mefistofel este inspiratorul operei lui Goethe, Doctor Faustus.

Din păcate, lista sectelor cuprinde şi alte masacre, cum sunt sinuciderea colectivă a 900 de adepţi în 1979, la Jonestone, în Guyana; cea a celor 40 membri ai sectei californiene „Poarta cerului" în 1997, la San Diego.

„Profetul" Marshall Applewhite le-a recomandat acest mijloc pentru a putea călători cu nava extraterestră, care îi aşteaptă în coada cometei Halley.

Charles Russell, fondatorul „Martorilor lui Jehova" a anunţat de cinci ori sfârşitul lumii. Secta „Biserica Sionului" este condusă de chinezul Leung Yat-Wah, care recomandă membrilor tratamentul zilnic cu... apă oxigenată (peroxid de hidrogen). Cei 2000 de membri consumă aproximativ 25 de picături pe zi. Toţi se plâng de crampe, vomismente şi erupţii pe piele. O mamă (membră a sectei) dă fetiţei de 3 ani câte trei picături, iar bebeluşului de 3 luni, doar o picătură. Sung Chi Li este şeful unei secte din Taiwan, care vindea membrilor fotografii cu el zburând printre stele. Se ajungea chiar la preţul de 2500 USD pentru o fotografie. Arestat, a mărturisit că a strâns prin acest procedeu 100 milioane USD. In Taiwan, la o populaţie de 20 de milioane, există 11.000 de organizaţii religioase şi circa 32.000 de preoţi, mediumuri, şamani şi astrologi.

Sectele pot avea aspecte dintre cele mai ciudate. În Franţa, în provincia Haute Provence, există pe dealul Castellane, „Ashramul din Mandaron".

La intrare se vând dulciuri, îngheţată, cărţi poştale etc. Se plăteşte intrarea cu 50 franci şi intri într-un fel de Disneyland. Te înconjoară tineri aparent budişti (poartă tunici galbene şi sunt raşi pe cap), care au agăţate oglinzi pentru alungarea demonilor. Printre temple suprarealiste, se află statui ale lui Christ (21 m), Buddha (22 m) şi ale fondatorului sectei, Gilbert Bourdin (31 m, normal!). Gurul Bourdin, cunoscut şi ca Sa Majesté Hams-ananda a construit acest locaş pe mai multe hectare, secta „Mesia Cosmoplanetar”

având aproximativ 4000 de membri. Clădirea-centru este o piramidă de sticlă de 30 de metri, înconjurată de 108 coloane, care singură a costat 40 de milioane franci. Chiar şi urmaşul lui Bourdin, Eric Tison are un nume adecvat: „Veddhyas Mocita". Din întâmplare (!?), în valea dominată de mănăstirea Mandaron, există o bază militară pentru testat noi prototipuri de avioane!

Un fenomen foarte sugestiv în lumea contemporană sunt vedetele.

Pretutindeni, în ziare, reviste, la TV şi cinema sunt prezentate ultimele bârfe din lumea vedetelor (mai ales americane) de cinema sau din domeniul muzical şi al spectacolului. Sunt aceştia fericiţi, având dolari şi glorie?

Unii da, alţii nu. Şi negăsind înţelegere spirituală în familie sau în bisericile unde au fost botezaţi... găsesc alinare în braţele pline de compasiune ale sectelor sau doctrinelor exotice. Prinţesa Grace de Monaco era adeptă a sectei Templul Soarelui. Biserica Scientologică a „cules" o grămadă de vedete: Tom Cruise, cântăreaţa de operă Julia Migenes, pianistul Chick Corea, John Travolta, Frank Stallone, iar Lisa-Marie Presley (fiica lui Elvis) le-a promis fabuloasa ei moştenire. Budismul tibetan i-a cucerit pe Richard Gere şi cântăreaţa Suzanne Vega. Celebrul cântăreţ rock Cat Stevens a devenit (ca şi boxerul Cassius Clay) islamist fanatic sub numele de Yussuf Islam, la fel coregraful francez Maurice Bejart. Actriţa Shirley MacLaine practică channelling.

Dacă vedetele sunt atrase de doctrine şi secte exotice, ce să zicem de tinerii în căutare de ceva, debusolaţi. Numai în SUA (locul preferat al sectelor şi cultelor) sunt câteva milioane de practicanţi, care îşi împart aproximativ 500 secte şi culte exotice, de la vrăjitorie, doctrine asiatice...

la secte fanatice.

Aderarea (mai mult sau mai puţin) la mişcarea New Age şi la culte asiatice a milioane de tineri din SUA şi Europa nu este un fenomen neglijabil şi nici de ignorat. SUA a fost fondată de europeni puritani serioşi, care au

imprimat un nivel religios societăţii americane, în ciuda agresivităţii sistemului capitalist. Educaţia religioasă din familii şi şcoli s-a păstrat, iar încercarea de prohibiţie a alcoolului din anii '20, deşi sfârşită lamentabil, a arătat totuşi forţa opiniei publice. Acest fond religios a permis instalarea a sute de secte, culte şi mişcări religioase, care beneficiază de puterea economică şi de toleranţa democratică. Deci, nu întâmplător, intelectualii s-au implicat în mişcarea New Age, dar şi în analiza situaţiei religiei în secolul XX. Filosoful francez Teilhard de Chardin a profeţit încă din anii '60 că omenirea urmează o spirală evolutivă fizică şi spirituală nelimitată. Se prea poate, dar masacrele umane, sectele şi terorismul pot indica o involuţie spirituală a omului în secolul XXI. In SUA s-au publicat zeci de cărţi şi studii sociologice şi psihologice despre soarta spirituală a omului şi a sentimentului religios.

Astfel de cărţi, apărute încă din anii '70, cum sunt: „The Secular City" de Harvey Cox, profesor de religie la Universitatea Harvard, „Rebirth of God, the Death of Man" de psihosociologul Leslie Fiedler şi „Religious and Spiritual Groups in Modern America" de sociologul Robert S. Elwood, tratează foarte serios evoluţia religioasă a omului în mileniul al treilea.

Progresul civilizaţiei, creşterea bunăstării materiale şi a tehnologiei a determinat mărirea ponderii clasei de mijloc şi a intelectualităţii. În schimb, marile Religii, în special creştinismul, a păstrat vechile tipare comune:

congregaţii inerte, care repetă texte din Profeţii de acum 2000 de ani şi sfinţi semimitologici. Or chiar episcopul catolic de California, Kilmer Myers afirma: „Omul modern este plictisit spiritual, vrea ceva nou, omul modern este sărac în imagini spirituale; nu mai avem simboluri cum ar fi trecerea lui Moise şi a evreilor prin Marea Roşie". Toate elementele de mister (care includeau paranormalul) s-au învechit. Dorinţa de transcendenţă, de mister s-a orientat spre doctrinele asiatice, care, deşi sunt tot de peste 2000 de ani, au avantajul de a fi exotice şi dispun de o armă infailibilă:

tehnicile respiratorii de relaxare, ideale pentru omul modern stresat. De aceea, doctrinele asiatice au simpatizanţi, căci oferă ceva nou ideologic şi yoga. Nu este de mirare că psihologii moderni (nu cei pavlovişti) au imaginat multiple metode de relaxare, centre de recuperare spirituală şi relaxare.

Existenţa sectelor şi a fanatismului cu feţe multiple este însă mai îngrijorătoare. Aceste variante contrazic progresul civilizaţiei şi al democraţiei. În aceste rânduri se găsesc tineri fără personalitate, debusolaţi, cu tulburări afective, care găsesc un „culcuş" cald în grupuri conduse de un lider carismatic, care, după ce se asigură material, are nevoie şi de prozeliţi, care

să-i răspândească „învăţămintele". Paranormalul este prezent sub diferite forme, pentru că toate mişcările religioase, spirituale apelează la componenta subconştientă a psihicului uman. Nu este de mirare că bisericile catolice şi protestante, conştiente de această evoluţie spirituală, pentru păstrarea tineretului, permit dansuri şi un fel de discotecă în localurile sale, bineînţeles seara, după terminarea slujbei; cel puţin în SUA şi Occident.

7.8. ŞI **DACĂ FECIOARA MĂRIA AR APĂREA UNUI LAUREAT AL PREMIULUI NOBEL?**

Sub acest titlu, în 1982, ziaristul francez Robert Serrou comenta, într-un editorial apărut în săptămânalul Express, valul de apariţii ale Fecioarei Maria în Franţa. Pe lângă cazurile mai dese, cu ocazia pelerinajelor la Lourdes, Fatima, Pontmain etc, apare o fetiţă de 12 ani, Blandine Piegay care a relatat că Fecioara Maria îi transmisese mesajul ca cei mici să nu mănânce atâtea bomboane, iar preoţii să nu scoată sutana! Pe bună dreptate, R. Serrou se întreba de ce numai oameni simpli, ciobani şi copii au astfel de viziuni şi de ce nu şi un savant, laureat al premiului Nobel, chintesenţa inteligenţei.

De fapt, şi savanţii au viziuni, iar în capitolul 2.4. sunt menţionaţi câţiva, printre care Wilhelm Reich, Remy Chauvin şi Velikovsky. De paranormal au fost interesaţi întotdeauna savanţi de renume, începând cu Pitagora, Isaac Newton, Roger Bacon, W. Crookes, Charles Richet (laureat al premiului Nobel), dar nu au avut viziuni. O dată cu realizarea zborurilor spaţiale şi a sondelor interplanetare, fizicieni de renume, astrofizicieni, cosmologi (o noua disciplină derivată din Astronomie şi Fizică) s-au implicat în studiul Universului. Iar dacă te ocupi de Univers... ajungi la Dumnezeu. Şi iată că începând din anii '90 ai secolului XX, o pleiadă de savanţi de renume (inclusiv laureaţi ai premiului Nobel) discută despre existenţa lui Dumnezeu. Un articol strălucit al astrofizicianului Bernard Leikind, fizician din domeniul plasmei, de la Laboratorul Livermore, Maryland, apărut în 1996 în Skeptical, se întreabă: „Poate ştiinţa să demonstreze existenţa lui Dumnezeu?". Prin Ştiinţă, Leikind se referă la Fizică şi Astrofizica.

Răspunsul, după Leikind, este ambiguu, nu, sau, mai corect, depinde.

Oricine crede în Dumnezeu, într-o formă sau alta, crede că Dumnezeul lui există, că cel al altor religii este o ficţiune. După Leikind, oamenii de ştiinţă nu cred într-o Ordine universală, armonioasă, cu aspect religios.

Ei cred într-o Ordine Universală, armonioasă, dar după legile pe care încearcă să le descopere. Încă din Antichitate, oamenii au observat acea Ordine din Univers, dar l-au populat cu zei, demoni şi spirite, care acţionau

după comportamentul uman, fiind reflectarea miturilor şi a caracterului oamenilor. Marile descoperiri din domeniul Fizicii şi Cosmologiei au arătat că chiar şi haosul, catastrofele au loc tot în cadrul acestor legi.

Fizicienii şi astrofizicienii care au studiat începutul lumii, al Universului, au fost şocaţi că acest eveniment a avut loc conform unor condiţii, care nu se conformează legilor cunoscute ale Fizicii.

Iată un citat din cartea „Dreams of a Final Theory" din 1995, scrisă de Steven Weinberg, laureat al premiului Nobel pentru Fizică nucleară:

„Modul cum oamenii îl închipuiesc pe Dumnezeu este atât de larg şi flexibil, încât îl găsesc oriunde, acolo unde îl vor. Sunt lansate sintagme ca „Dumnezeu este ultima realitate" sau „Dumnezeu este ordinea din spatele naturii" sau „Dumnezeu este Universul". Dacă termenul de Dumnezeu are o utilitate, atunci este vorba de un „Dumnezeu interesat", creatorul legilor naturii şi al Universului, dar şi al noţiunilor de bine şi rău; o Personalitate ce se interesează de acţiunile noastre şi care are interesul de a fi adorat. Acesta este Dumnezeul care a fost şi este adorat de oameni de-a lungul istoriei. Vor găsi oamenii vreodată acest Dumnezeu interesat şi personal, în spatele legilor naturii? Autorul răspunde tranşant: Niciodată!

Dacă ne-am lămurit cu părerile savanţilor despre Dumnezeu şi Legile Naturii, ale Universului, ne putem întoarce la... Paranormal. Şi în acest domeniu, savanţii sunt extrem de împărţiţi. Marea majoritate ocolesc sau ignoră acest domeniu, respingându-l „a priori", fie din teamă personală, fie de frica ridicolului. Aşa cum am menţionat de-a lungul acestei cărţi, întotdeauna au existat şi oameni cultivaţi, serioşi, care au avut curajul şi curiozitatea de a cerceta acest domeniu atât de controversat. Dacă în Antichitate aceştia au fost mai puţini, evident din cauza credinţei atât de răspândite, în Evul Mediu au trebuit să se ascundă, iar în acest domeniu au intrat şi cei care cercetau Natura: Galilei, Newton, Harvey, Copernic etc. In secolul al XIX-lea, au existat numeroşi savanţi, scriitori şi artişti interesaţi de paranormal.

În a doua parte a secolului XX, cele mai spectaculoase descoperiri, în afara tehnologiei spaţiale şi a calculatoarelor, au fost legate de biologie şi neurologie-neurochimie (capitolul 3). Pe lângă savanţii care au trecut direct la verificarea fenomenelor paranormale (pomeniţi de-a lungul cărţii), cei mai interesanţi sunt teoreticienii, care caută o explicaţie atât în Natură, dar mai ales' în modul nostru de gândire.

La începutul secolului XX, Sigmund Freud, C.G. Jung şi H. Myers (profesor la Universitatea din Cambridge), au arătat că fenomenele psi sunt produse

detectate de componenta subconştientă a creierului, localizată în creierul mijlociu şi ancestral. Demonstrarea funcţionalităţii subconştientului este încă neclară, fiind poate calea percepţiei subliminale (capitolul 3.6.).

În anii '70, neurologul K.H. Pribram a emis o ipoteză îndrăzneaţă: cel puţin memoria (dacă nu şi alte funcţii ale creierului) funcţionează după principiul holografic. O hologramă este asemănătoare unei fotografii realizate prin interferenţa a două radiaţii laser. Holograma este un exemplu al unei ordini implicite (de cuprindere), deoarece informaţia transportată nu este direct accesibilă simţurilor noastre, care sunt sensibile la domeniul de frecvenţă al razelor electromagnetice. Într-o hologramă, imaginea întreagă se regăseşte în fiecare părticică a holoramei. Încă din 1969, Pribram a demonstrat că memoria funcţionează după principiul holografic, nefiind localizată numai într-un loc, ci în mai multe zone. Pacienţii cărora li se scot chirurgical unele zone din creier nu-şi pierd memoria în întregime; fiecare parte păstrează informaţii despre întreg organismul. Formarea şi vizualizarea unor imagini (procedeu folosit în yoga) par a fi rezultatul unui proces la care participă mai mulţi neuroni, care contribuie la o amplificare asemănătoare celei stereofonice. Stimularea pe calculator are loc tot prin formarea unei holograme din reţeaua densă de scene asemănătoare cu cele formate în minte. De aici se poate specula că, asemănător unei holograme, fiecare organism reprezintă o părticică din Univers. Or aceasta este concepţia mistică a tuturor cultelor religioase.

Dar iată că la această întâlnire speculativă apar fizicienii! Aşa cum am menţionat în capitolul 3**.1.,** transmiterea informaţiei dintre neuroni, prin nervi, include deversarea neurotransmiţătorilor între sinapsele a doi neuroni. Or spaţiul sinaptic, după Pelletier, este de aproximativ 200 angstromi (IO^9 cm), deci atât de mic încât intră în domeniul cuantic. În domeniul atomilor, unde au loc absorbţii de cuante, legile Fizicii clasice nu se aplică, ci cele ale mecanicii cuantice şi ale probabilităţilor. Impactul unei cuante (foton) asupra unui neuron şi răspunsul depind de pragul de stimulare, care poate fi sensibil chiar la acest domeniu de energie. Testele de laborator au confirmat că pragurile de stimulare ale neuronilor variază după o statistică derivată din mecanica cuantică. Din acest moment au intrat în acţiune fizicienii fascinaţi de doctrina yoga, menţionaţi în tabelul 7.2., Fritjof Capra şi David Bohm. Dacă în lumea cuantică domneşte principiul nedeterminării al lui Heisenberg, „o persoană care încearcă să observe faptele la care se gândeşte, chiar în momentul

meditaţiei, va introduce schimbări necontrolabile şi imprevizibile în modul său de gândire".

Dacă ne controlăm respiraţia, gândindu-ne la acest proces, frecvenţa şi amplitudinea se vor schimba. Conform celebrului paradox intitulat „al pisicii lui Schroedinger", prin actul observaţiei conştientizate, noi influenţăm măsurătoarea; de exemplu, stabilim că lumina este particulă (şi nu undă), sau că este energie (şi nu materie), sau că individualul nu poate fi niciodată cunoscut. Astfel, un obiect poate suferi o influenţă fără o cauză locală, doar că face parte integrantă dintr-un sistem, care acţionează după probabilităţi. De aici până la koanele cultului Zen sau acceptarea transferului unor informaţii nu pe calea simţurilor obişnuite, ci prin telepatie, premoniţie, clarviziune nu e o distanţă mare. Pentru un supliment de informaţii se pot consulta cărţile menţionate în tabelul 7.2., cât şi „Magie şi Ştiinţă" de Serena Rodney [89].

8. TĂMĂDUIREA PE CALE SPIRITUALĂ

Încă din negura vremurilor, dar şi acum (prin Bioenergie, Cristaloterapie, Spiritoterapie, Palmoterapie), paranormalul a fost puternic implicat în tămăduire. Folosim termenul de TĂMĂDUIRE în sensul ameliorării, remisiunii unei boli şi mai puţin (dar posibil) al vindecării, în care procesul patologic a fost clar oprit şi pacientul poate trece la o viaţă normală fără utilizarea unor medicamente. Tămăduirea pe cale spirituală a fost şi este discutabilă, atât din pricina îndoielilor asupra existenţei acestei căi, dar şi din pricina altor aspecte, cum sunt doar ameliorări sau remisiuni temporare sau fraude şi înşelăciuni. Timp de mii de ani, pentru oamenii simpli, în tămăduirea pe cale spirituală (incantaţii, rugăciuni, minunile unor sfinţi sau profeţi, procesiuni la moaştele acestora, vrăji şi descântece) a intervenit puterea divină, duhuri, capacitatea deosebită a unor aleşi. Această epocă aparent primitivă din istoria omenirii nu a dispărut, ci din contră, înfloreşte nestingherită de progresele medicinei ştiinţifice. Cifra de afaceri a medicinei alternative, tradiţională sau holistică, este de miliarde de dolari, pretutindeni.

8.1. ÎNŢELEPCIUNEA CORPULUI

În 1975, Norman Cousins, editorul şef al săptămânalului new-yorkez Saturday Review se afla la Moscova ca invitat de onoare la un congres, în ultima seară era invitat la un banchet la ora 19,30. Coboară din camera de hotel, nu găseşte maşina care trebuia să-l ducă la banchet, începe să o caute şi se rătăceşte prin oraşul în care cetăţenii nu aveau voie să vorbească cu un străin. N. Cousins intră în panică... şi în fine este găsit şi ajunge la banchet cu două ore întârziere! A doua zi, Cousins pleacă din URSS. În avion are o durere

de cap teribilă, iar când ajunge la New York avea 40 grade şi de-abia putea merge. Este internat într-un spital renumit, fiind în stare de paralizie totală a membrelor. Clinic, nu i s-a găsit nimic patologic, iar examenele de laborator au fost normale, cu excepţia vitezei de sedimentare a hematiilor (VSH), care normal variază între 10-20 mm/oră, iar Cousins o avea de 120. Medicii renumiţi nu puteau stabili un diagnostic şi nici un tratament. În disperare de cauză i-au administrat aspirină, analgezice şi somnifere. Cousins avea dureri musculare mari şi paralizie a membrelor, iar după două săptămâni situaţia clinică devenise acută. Pacientul aude că medicii îl socotesc un caz pierdut, aşteptându-se la un deces rapid.

Dar Cousins caută să lupte şi, analizându-şi situaţia, ajunge la concluzia că totul a pornit de la un stres. Cere soţiei să-i citească cărţi despre stres şi este impresionat de efectele puternice, psihice, pe care le au stresul şi emoţiile negative. În disperare şi cu un efort de voinţă, Cousins cere soţiei să-i proiecteze filme comice cu Stan şi Bran, Charlie Chaplin, fraţii Marx.

Cum toţi se aşteptau să moară, i se satisface cererea. În ciuda durerilor mari, Cousins râde la filme şi caută să înlocuiască emoţiile negative cu cele pozitive. Zece minute de râs îi aduceau o oră de somn fără somnifere sau dureri. După 5 zile, valorile VSH scăzuseră la 100 şi nu mai avea dureri. Cum medicii oscilau ca diagnostic între colagenoză sau puseu de spondilită anchilozantă, Cousins, inspirat de lucrările biochimistului american Linus Pauling (dublu laureat Nobel), începe să consume cantităţi mari de vitamina C, cunoscută pentru proprietăţile antioxidante şi antiinfecţioase. Rezultatul acestui tratament autopropus şi al unei voinţe de luptă* a fost că după 6 săptămâni de la internare, Norman Cousins era normal, iar misterioasa boală nu a mai revenit.

Acest exemplu extraordinar de interesant, real, preluat din cunoscuta carte a economistului american Adam Smith [98], sugerează cât de misterioase sunt căile Domnului. Boala lui Cousins, probabil o infecţie puternică, stnfilococică, a fost învinsă, în ciuda lipsei unui diagnostic şi a unui tratament ştiinţific adecvat. Esenţiale au fost voinţa de luptă şi inteligenţa pacientului. Am relatat în detaliu acest caz pentru a sublinia ce minuni poate realiza însuşi pacientul, dacă vrea să lupte şi dacă crede că va reuşi. Bineînţeles că nu este o reţetă universală, căci fiecare caz în parte este unic în felul său, depinzând de condiţiile bolii, psihicul şi resursele pacientului.

Este acest caz o noutate? în nici un caz! Benjamin Franklin spunea că „pacientul se vindecă singur, iar doctorii iau banii". Adică mecanismele

reparatorii, de apărare ale organismului (doar parţial cunoscute ştiinţific) intervin atât în menţinerea stării de sănătate, dar şi în lupta cu boala, desigur în anumite limite, câştigând de cele mai multe ori bătălia. Este această bătălie ceva paranormal, supranatural, necesită implicarea duhurilor?

Mobilizarea sistemelor naturale de apărare (biochimice, imunologice) este argumentul ştiinţific în dorinţa de a explica de ce unii mor după o banală operaţie de apendicită, iar alţii se vindecă, prin rugăciuni sau tratamente naturiste, de boli grave. Atât timp cât nu se cunosc căile de mobilizare a acestor sisteme de către pacient, credinţa în paranormal poate fi implicată ca sursă de sugestie, de luptă a organismului.

Medicul american Walter Cannon (1905-1975) a rămas în istoria Ştiinţei pentru lucrările sale devenite clasice privitoare la mecanismele emoţiilor şi pentru introducerea sintagmei devenite celebre, „Luptă sau fugă", ca reacţie de apărare a organismelor în faţa unui pericol. Tot Cannon a introdus o altă noţiune mai puţin răspândită printre medici, dar semnalată încă din Antichitate, cea de înţelepciune a corpului, în sensul că organismele, în cursul evoluţiei, şi-au dezvoltat o gamă largă de sisteme de apărare, cu care fac faţă în mod continuu la o largă varietate de pericole, agenţi interni şi externi, microbi, accidente şi situaţii stresante. După Cannon, umorile din organism (sângele) oglindesc în permanenţă eficienţa controlului exercitat de sistemele homeostazice de apărare prin eventuale modificări.

Încă din secolul al XIX-lea, Claude Bernard şi H.G. Wolff, iar în secolul XX, W. Cannon şi Hans Selye au înţeles că multe dintre reacţiile organismului la nivel celular sau al întregului corp au un caracter de adaptare sau de reglare a unor perturbări produse de agenţi interni sau externi. Selye a definit stresul ca pe un sindrom nespecific de adaptare, când organismul supus unei uzuri fizice sau psihice nu mai poate face faţă. Savanţii mai sus citaţi au înţeles că schemele de reparare şi apărare ale organismului, de fapt înţelepciunea corpului, au anumite limite, care pot fi depăşite de un agent puternic (infecţii) sau chiar acestea pot fi surse de boli, cum sunt alergiile şi alte maladii auto-imune. Emoţiile sunt un răspuns al organismului în faţa unui pericol, dar care presupune un proces complex de reacţii biochimice şi neuroendocrine (vezi cap.3). Emoţiile care ne salvează viaţa pot deveni surse de boli grave, aşa numite psihosomatice, cu tulburări de comportament. Bolile psihosomatice apar după emoţii puternice sau stres îndelungat. Astfel de boli îşi au sursa în minte (creier) şi se datorează dereglărilor sistemelor de apărare produse prin şoc psihic (emoţii puternice, stres).

În 1935 a apărut o carte, devenită celebră de-abia după 20 de ani. Cartea „Emotions and Bodily Changes" scrisă de doctoriţa americană Flanders Dunbar trata bolile a 2000 de pacienţi pe care i-a studiat clinic şi psihologic.

Dunbar confirmă cercetările lui S. Freud, după care emoţii puternice suferite în tinereţe sau copilărie lasă traume psihice neobservabile, dar care produc după 10-20 de ani boli psihosomatice greu de tratat (hipertensiuni, ulcer, cancer). Dunbar a descris o categorie foarte interesantă, numită, mai târziu, tipul A, formată din persoane energice, dominatoare, ambiţioase, care aparent se pot controla afectiv, dar care se consumă intern. Acestea sunt predispuse la boli cardiovasculare şi de tip psihosomatic. Lista bolilor şi afecţiunilor psihosomatice este întinsă: bâlbâieli, roşeaţă şi timiditate, oboseală şi impotenţă, indigestie, hipertensiune, ulcer, migrene, artroză, psoriasis, boala Crohn, astm bronşic, alergii etc. În cazul acestor boli sau afecţiuni, sugestia, care poate mobiliza sistemele de apărare ale organismului, poate face adevărate minuni, permiţând repararea traumelor psihice.

După cum arăta temeinic Pfeifer [82], dar şi alţi medici de excepţie, bolile care sunt cauzate indubitabil de o afecţiune organică, cum sunt afecţiunile ereditare, infecţiile puternice, scleroza multiplă, cancerul, ateroscleroza nu pot fi, teoretic, vindecate prin medicina tradiţională, dar pot fi uneori cel mult ameliorate pentru o perioadă de timp.

În acest sens trebuie menţionat *FACTORUL PLACEBO.* Cuvântul placebo provine din limba latină şi înseamnă „voi fi plăcut". Medicina modernă a adoptat acest termen pentru a desemna un preparat sub formă de tabletă, care conţine doar lactoză sau amidon, substanţe inofensive, dulcege, care nu pot avea în sine nici un efect terapeutic. Examenul placebo este cerut oricărui medicament, pentru a ne convinge că efectul terapeutic îl depăşeşte pe cel al unei tablete inofensive, dar care prin recomandarea medicului capătă putere de sugestie. Într-adevăr, de foarte multe ori, o tabletă placebo produce un efect asemănător în funcţie de natura afecţiunii şi gradului de sugestibilitate al pacientului. Iată o listă sumară a afecţiunilor tratabile prin efectul placebo:

1. nevroze, migrene, dureri diverse, în jur de 30%;

2. dureri de cap şi tulburări de digestie, peste 50% din cazuri;

3. guturai, dureri reumatice, astm bronşic, înjur de 40% vor răspunde pozitiv şi eficient la tratament.

Sugestia, despre care am menţionat în numeroase ocazii în această carte, folosită de şamani, redescoperită de Charcot şi S. Freud, stă la baza tuturor minunilor şi tămăduirilor spirituale din toate timpurile. Sugestia

declanşează, prin speranţă şi credinţă, mobilizarea sistemelor de apărare şi reparare ale organismului. Cu alte cuvinte, sugestia activează înţelepciunea corpului şi a mecanismelor asociate.

Noţiunea de înţelepciune a corpului este acceptată ştiinţific, fiind inclusă în termenul de homeostazie, care cuprinde totalitatea sistemelor biochimice, imunologice, hematologice ce funcţionează continuu, fără implicarea conştiinţei. Şi totuşi, sistemele homeostazice sunt coordonate din creier, din zona diencefalului, ce include hipotalamusul, talamusul şi hipofiza.

Aceasta este însă zona subconştientului, care primeşte întruna mesaje despre funcţionarea sistemelor homeostazice, reglând desfăşurarea lor eficientă prin eliberarea de hormoni şi peptide. Moralul unui om este în mare parte dominat de funcţionarea perfectă a homeostaziei şi de controlul emoţiilor (în care participă şi cortexul, partea conştientă). Or toate metodele de medicină tradiţională se adresează subconştientului, prin emoţii pozitive, sugestie şi speranţă. Dar acesta este şi domeniul paranormalului, al fricii de necunoscut, de moarte, puternic legat de producerea de emoţii, de panică şi angoasă. Prin subconştient, paranormalul devine implicat (desigur, indirect) în tămăduirea pe cale spirituală.

Pe această bază, putem să abordăm definiţia bolii. În timp ce medicii consideră boala ca o leziune organică sau perturbare funcţională a homeostaziei, medicina naturistă (sub toate formele posibile) o asociază cu un dezechilibru al forţelor magnetice, energetice, yin-yang ale corpului sau cu stăpânirea lui de duhuri rele. Factorul comun între cele două interpretări este dezechilibrul, pe care medicina ştiinţifică îl tratează cu medicamente sau chirurgical. Baza medicinei naturiste este relaţia indisolubilă dintre minte şi corp, în sensul caprin redresarea moralului pacientului prin sugestie şi speranţă, subconştientul este activat şi aruncă în luptă toate resursele neuroendocrine, prin care sistemele biochimice şi imune pot fi reglate, adaptate. În timp ce un medic acordă aproximativ cinci minute cunoaşterii psihice a unui pacient, cei care practică medicina naturistă stau de vorbă cu bolnavul de la jumătate de oră până la o oră. În acest fel, tămăduitorul poate să cunoască moralul, starea psihică, angoasele şi frustrările pacientului.

Astfel, dacă este bun profesionist, poate alege calea optimă de activare a subconştientului, ridicându-i moralul şi făcându-l să lupte.

8.2. MEDICINATRADIŢIONALĂ, ALTERNATIVĂ, HOLISTICĂ

Sub acest nume vag este cuprinsă o nesfârşită varietate de tehnici începând cu fitoterapii, acupunctura până la hipnoză, homeopatie şi chirurgia

cu mâinele goale. Ştiaţi că pacienţii care se adresează acestor tehnici sunt 49% numai în Franţa, 47% în Germania, 27% în Anglia şi 25% în SUA, datorită impactului puternic al acestor tehnici de tămăduire asupra publicului, a cifrei mari de afaceri (miliarde de dolari), a speranţei (uneori nejustificate), Medicina Alternativă este un concurent deosebit de puternic al medicinei clasice (alopate). În timp ce în SUA se foloseşte termenul de Medicină Alternativă sau mai rar holistică, în Anglia s-a recomandat denumirea de Medicină Complementară, iar la noi se utilizează cel de Medicină Tradiţională sau Naturistă.

Ce legătură există între aceste tehnici şi paranormal? Răspuns: o multitudine! De ce? Pentru că toate aceste tehnici nu au o bază ştiinţifică, raţională, verificabilă şi reproductibilă: la baza lor este sugestia, care se adresează subconştientului şi proprietăţilor sale, speranţa şi credinţa.

În 21 mai 1972, un tânăr american de 21 ani, Mitchell May, mergea cu maşina spre un festival din Alabama. La o curbă, maşina în care se afla este ciocnită în plină viteză de un alt automobil. Utilajele de descarcerare au avut nevoie de 45 de minute pentru a-l scoate pe Mitchell din resturile maşinii. Când a ajuns la spital, plămânii intraseră în colaps, iar inima i se oprise. Medicii l-au readus în viaţă, dar piciorul drept avea 40 fracturi de la şold la vârf, iar pielea de la genunchi la gleznă era sfâşiată, unele porţiuni din oase şi muşchi fiind distruse. În unanimitate, medicii au vrut să-i amputeze piciorul, ca unica şansă de a evita o cangrenă ce i-ar fi ameninţat viaţa.

Cu toate că avea dureri mari, continue, Mitchell a refuzat să-i fie amputat piciorul. Sub administrare masivă de antibiotice, Mitchell a fost mutat din spital în spital, refuzând cu încăpăţânare amputarea. Greutatea corporală, în cele trei luni de dureri, îi scăzuse de la 80 kg la 60. În disperare, mama lui Mitchell se adresează profesoarei Thelma Moss, bine cunoscută psihiatră de la Universitatea din California, UCLA. Moss, înţelegând psihicul lui Mitchell, îl cheamă pe tămăduitorul Jack Gray, renumit pentru tratarea unor cazuri disperate. Gray petrece şase ore în primele zile cu Mitchell, combinând hipnoza cu bioenergia (palmistică) şi cu rugăciuni. Scopul lui Gray era reprogramarea subconştientului lui Mitchell, în sensul activării corecte şi a redării speranţei. După trei zile, durerile au dispărut, iar după trei luni, radiografiile au arătat regenerarea pielii, muşchilor şi oaselor.

După şase luni, Mitchell folosea normal piciorul zdrobit.

Cazul lui Mitchell May a făcut multă vâlvă în mass-media din SUA.

Mai mult de 40 de medici renumiţi îi examinaseră piciorul zdrobit şi declaraseră că, chiar dacă nu ar fi făcut septicemie, tot nu l-ar fi putut folosi vreodată. Culmea, după completa vindecare, Mitchell May a devenit la rândul lui tămăduitor.

După douăzeci de ani de la accidentul lui M. May, în urma acumulării de istorisiri asemănătoare, forurile medicale din SUA au fost obligate să ia o poziţie, astfel că Institutul Naţional de Sănătate din Bethesda, Md. a deschis un birou specializat în strângerea şi examinarea unor astfel de cazuri.

Ca şi la noi, medicii au avut o atitudine negativă, ostilă tratamentelor efectuate de tămăduitori, justificată în bună parte de numărul mare de impostori şi şarlatani. Dar ce cuprinde Medicina Alternativă?

Lista tehnicilor de vindecare cuprinse în Medicina Alternativă este impresionantă, chiar incompletă. În primul rând impresionează constatarea că majoritatea acestor tehnici există, persistă de mii de ani, în ciuda dezvoltării civilizaţiei şi ştiinţei. Acest fapt confirmă implicarea şi apelarea

Tabelul 8.1. Lista (incompletă) a tehnicilor de Medicină Alternativă (tradiţională, holistică)

Nume	**Exemplu, epoca**	**Conţinut, mecanism**	**Referinţă**
Acupunctură	**China, 3000 ani**	**Mecanism neelucidat**	**[82]**
Amulete	**Mii de ani**	**Sugestie (S)**	**[29,33]**
Autosugestie	**E. Coue, sec. XIX**	**Autosugestie (AS)**	**[40]**
Aromoterapie	**Sec. XIX**	**S + AS**	**[86]**
Astrologie med.	**W. Penckart, 1965**	**S + AS**	**[98]**
Ayurveda	**Hindusă, 2000 ani**	**Fitoterapie + S**	**[65,98]**
Bioenergie	**Est-europeană,**	**S + AS**	**[4,5,16**

	sec.XX		]
Chirurgi, mâini	Filipine, sec.XX	S + Prestigitaţie	[82,101]
Crenoterapie	Mii de ani	Băi şi ape minerale	
Cristaloterapie	Mii de ani	S + AS	[97,101]
Cromoterapie	Mii de ani	S +?	[98]
Exorcizare	Mii de ani	îndepărtarea duhurilor, S	[65]
Hipnoză	Mii de ani	Mecanism neelucidat	[40,90]
Homeopatie	Hahneman, sec.XVIII	S+?	[82,101]
Healing		Echivalentul american al bio-energoterapiei	[65,86,98]
Inele cupru	Mii de ani	S+ ?	[65,98]
Irisdiagnoză	China, 2000, redescop.	s+?	[27,55]
Ishiastică	România?	S +AS	[80]
Love Healing	Laskow, 1980	Bioenergoterapie	[61]

Magnetism animal	**Mesmer, sec XVIII**	**Hipnoză**	**[49,61,69]**
Magnetoterapie	**Sec. XIX**	**S+AS**	**169]**
Magie, vrăjitorie	**Mii de ani, şamani**	**S+AS +Fitoterapie**	**[33,55,67]**
Medic.chineză	**Mii de ani**	**Fitoterapie+acupunctură**	**[62,69]**
Medic.tibetană	**Mii de ani**	**Fitoterapie**	**[62,69]**
Medic.antroposofică	**R. Steiner, sec.XX**	**S+AS**	**[82]**
Meloterapie	**Sec.XX**	**S+AS**	**(86)**
Palming, palme	**Mii de ani**	**Bioenergoterapie, S**	**(69,101)**
Purificat apă,botez	**Mii de ani**	**S+AS**	**[27,61]**
Piramidologie	**Mii de ani, redescoperită**	**S+AS**	**Mass-media**
Radiestezie	**Mii de ani**	**Bioenergoterapie, S**	**[49,88]**
Reflexoterapie	**Mii de ani**	**Masaj, AS**	**[49]**
Reiki	**Gohringen, sec.XX**	**Bioenergoterapie,**	**[49]**

		S	
Rugăciune	**Mii de ani**	**Credinţa, S+AS**	**[110-114]**
Sunete, mantra	**Mii de ani**	**S+AS +?**	**[49]**
Transcedentalism	**Mii de ani, secte**	**S+AS**	**[29,62,68]**

la activarea subconştientului, adevăratul factor comun. Reamintim că subconştientul, după cum îi arată numele, acţionează fără ştirea noastră, prin sugestie şi credinţă afectivă, dar noi îl putem activa.

În al doilea rând, mecanismul ştiinţific al majorităţii acestor tehnici se bazează pe sugestie şi autosugestie. Cât timp existenţa unor persoane dotate psihic cu capacitate extrasenzorială nu este acceptată ştiinţific, sugestia şi autosugestia rămân mecanismul de bază al activării subconştientului şi al emoţiilor dirijate. Un factor comun, care amplifică efectul sugestiei şi autosugestiei este prezenţa unui grup, a mulţimii. Este vorba despre efectul emoţiilor colective, deja descris în capitolele 1.3 şi 3.2., care permite descărcarea tensiunii psihice, a frustrărilor şi leziunilor după traume afective.

În al treilea rând, în tabelul 8.1. apare şi un semn de întrebare, lăsând loc existenţei unui fenomen sau mecanism încă neexplicat, aşa cum este cazul acupuncturii, hipnozei, efectelor sunetelor, luminii şi culorii.

Bioenergoterapia este inclusă în multe tehnici tămăduitoare. În acest sens, rămâne neexplicată satisfăcător implicarea în acest domeniu a unor şarlatani, greu de demascat, ce îşi fac publicitate prin mass-media atrăgând mii de naivi. Culmea este că, şi în acest caz, unora li se ameliorează durerile, le creşte moralul. Poate fi implicat efectul placebo? Trebuie amintit că tămăduitorii profesionişti ştiu să-şi facă reclamă la unele cazuri de ameliorări, remisiuni, dar nici ei şi nici victimele nu fac publice eşecurile, banii cheltuiţi degeaba.

În al patrulea rând, tehnicile medicinei tradiţionale sunt incomparabil mai ieftine decât un tratament de spital (dacă nu eşti asigurat). Chiar dacă, numai în SUA, după unele estimări (Time Magazine), practicanţii medicinei tradiţionale au o cifră de afaceri de 30 miliarde USD. Chiar şi aşa, tămăduitorii nu duc lipsă de clienţi, deoarece în acest domeniu păşesc oameni simpli,

săraci şi naivi, bolnavi disperaţi, condamnaţi medical. Îl mai ţineţi minte pe Kaşpirovski, din anii '80? Sovieticul Kaşpirovski, cu aprobarea conducerii URSS, ţinea şedinţe de vindecare şi îmbărbătare la TV, adresându-se la milioane de sovietici, bulgari şi chiar români. Nu era important ce spunea, ci faptul că îl ascultai, te concentrai, şi te sugestionai că „fluidul lui magnetic" ajunge şi la tine.

În ultimul rând, se pune întrebarea: medicina tradiţională poate face bine, în unele cazuri depăşind chiar realizările medicinei clasice, alopate, sau poate face şi rău? Aşa cum 10% dintre pacienţii internaţi în spitale fac infecţii intraspitaliceşti, suferă unele erori de diagnostic şi tratament, tot aşa şi clienţii medicinei alternative pot suferi eşecuri. Din motivele arătate mai sus, cei dezamăgiţi nu se plâng autorităţilor. Dar totuşi există două categorii de pacienţi, care pot suferi mult, chiar cu deznodământ fatal. Oficial, Ministerul Sănătăţii interzice practicarea acestor tratamente.

Cea mai tragică categorie este aceea a bolnavilor de cancer. In disperare, ei se adresează tămăduitorilor, care în unele cazuri pot produce ameliorări, remisiuni. Dar majoritatea tămăduitorilor au şi o ideologie, după care pacienţii trebuie înainte de tratamentul propriu-zis să treacă printr-un fel de „iniţiere", în care, timp de două săptămâni, să nu mănânce nimic, doar să bea apă pură (plată). Scopul acestui post dur este dezintoxicarea pacientului de toate otrăvurile care l-au înbolnăvit, ce includ poluanţi chimici, pesticide, îngrăşăminte. Într-adevăr, hidrocarburile poliaromate, pesticide, plumb, cadmiu, mercur se numără printre poluanţii chimici mult răspândiţi [75], care pot fi cancerigeni în concentraţii mai mari. Toţi oamenii de pe Pământ din această epocă conţin în corpul lor concentraţii minime din aceşti poluanţi, înglobaţi în ţesuturile grase [75]. În acest sens, tămăduitorii speră că prin acest post prelungit, aceşti poluanţi pot fi îndepărtaţi din corp. Aici intervin însă considerente ştiinţifice:

1. Poluanţii chimici sunt puternic legaţi în ţesuturi şi nu pot fi uşor îndepărtaţi.

2. Îndepărtarea poluanţilor din organismul pacienţilor cu cancer nu este suficientă pentru vindecare, chiar dacă au contribuit la producerea bolii.

3. Pentru un organism anemic, mult slăbit, un astfel de post dur poate fi fatal.

4. După cum au arătat unele publicaţii străine, dar şi din ţară [75], cura de dezintoxicare, cu aceleaşi rezultate analitice, poate fi realizată printr-un regim alimentar bogat în fructe, citrice şi lichide; deci este implicată o creştere

a diurezei şi a conţinutului în vitamine. În sensul celor menţionate în ultimul paragraf, menţionez cazul real al unei rude, tânăr de 27 ani, care, în urma diagnosticării bolii Hodgkin, în loc să urmeze un tratament ştiinţific, care i-ar fi asigurat supravieţuirea, a urmat indicaţiile unei bioenergeticiene, un regim dur, cu post negru şi clisme zilnice, timp de patru săptămâni, care l-a ucis. Dacă V. ar fi urmat tratamentul existent în anii '90 pentru boala Hodgkin ar fi trăit şi astăzi.

Avea doar 27 de ani!

În toate ţările, indiferent de regimul politic, în epoca noastră, medicina tradiţională înfloreşte. Cine le dă dreptul unora să pretindă că au un dar ceresc de a tămădui? Nu numai la noi, dar pretutindeni, cu tupeu şi un mic capital se poate porni o afacere de tămăduire, totul este să nu faci rău. Dacă răsfoiţi un anume gen de reviste, care prezintă aspecte ale paranormalului, veţi fi uimit câte anunţuri publicitare sunt oferite, plus anunţuri la mica publicitate. Bineînţeles că este nevoie de puţină regie, multă siguranţă de sine şi tupeu. Atât timp cât oficialităţile nu se implică, medicii se uită cu dispreţ, bieţii bolnavi disperaţi nu fac o selecţie a celor care se oferă a fi tămăduitori. Demascarea lor este dificilă, nu numai din pricina neimplicării autorităţilor, dar şi a existenţei unor posibilităţi rarisime de vindecare. Aşa cum am menţionat, nu întâmplător tot în SUA, se studiază aceste cazuri rare, dar existente.

Doctorul Howard Fuerst, internist la un spital din Florida, a primit drept cadou de la fiica sa, în 1991, cartea tămăduitorului Deepak Chopra, intitulată „Quantum Healing", bazată pe uniunea minte-corp şi medicină tradiţională. După ce a răsfoit-o, dr. Fuerst a pus-o într-un raft şi a uitat de ea. După patru ani, i se găseşte un cancer de prostată avansat, inoperabil.

Tratamentul chirurgical i-ar fi prelungit viaţa cu maximum doi ani.

Disperat, medicul Fuerst îşi aduce aminte de cartea lui Chopra (care între timp a mai publicat zece cărţi). Practică meditaţie 30 de minute pe zi, se roagă 10 minute şi recită cele Zece Chei spre Fericire descrise de Chopra.

Mai mult, participă la toate procesiunile dirijate de Chopra pe o rază de 200 km. Şi, după un an, în biopsia efectuată la spital, nu se mai găsesc celule canceroase. După cum a mărturisit chiar dr. Fuerst, „dacă profesorii mei ar vedea cum mă tratez, s-ar răsuci în mormânt". Tămăduirea pe cale spirituală în SUA a devenit o afacere, îşi face publicitate agresiv, folosind mijloacele moderne, cărţi, casete video, apariţii la TV, participări la congrese ştiinţifice, interviuri, consultaţii radio, TV etc.

Dintre toţi tămăduitorii vestiţi din SUA, din anii '90 ai secolului XX, nu întâmplător l-am ales pe Deepak Chopra, ale cărui cărţi se găsesc în toate librăriile. De exemplu, cartea „Ageless Body, Timeless Mind" apărută în 1993 s-a vândut în 6 milioane de exemplare (aproximativ 10 USD bucata). Iar caseta video „Growing Younger" sponsorizată de compania Time-Life s-a vândut în peste 4 milioane de exemplare. Dar cine este Deepak Chopra?

D. Chopra s-a născut în India, în 1945, unde a studiat medicina, devenind endocrinolog. În 1970 vine în SUA, iar la vârsta de 23 de ani este internist la un mic spital din New Jersey. Ambiţia lui de a egala reputaţii medici americani i s-a realizat, când, la 38 ani, devine şef de secţie la un spital mare din Massachussetts. Acum vrea să-i şi întreacă. Chopra a înţeles că americanilor le place să li se spună ceea ce ei deja ştiau. Dar depinde cum o spui. Chopra s-a întâlnit cu un maestru al manipulării ezoterice, Maharishi Mahesh Yogi, fondatorul Meditaţiei transcendentale, împreună au început o campanie susţinută de răspândire a medicinei vechi hinduse, ayurvedice.

Ca să foloseşti plantele medicinale ce cresc în India, trebuiau comercializate. Aşa încât, Maharishi şi cu Chopra au fondat compania Ayur-Veda Products International, iar Chopra, prin conferinţe, cărţi şi casete video, a popularizat şi recomandat acest tratament minune valabil pentru toate bolile. În 1989, după câteva zeci de milioane de dolari încasate, Maharishi, cu generozitate, acordă titlul de Lord of Immortality lui Chopra. Faţă de ei, tămăduitorii noştri folosind pătlagină pot fi asemuiţi cu copiii din corul bisericii. Nemulţumit de grămada de dolari acumulată, Chopra lansează un nou pachet cu ierburi hinduse, numit „Ştiinţă pură comprimată în formă materială", ba, mai mult, are îndrăzneala de a trimite spre publicare un articol în care îi lăuda virtuţile medicale tocmai oficiosului Journal of American Medicine. Deci îşi face publicitate în cea mai ştiinţifică revistă medicală americană. Un pachet de astfel de ierburi miraculoase costă 99 USD. Redactorii revistei publică un articol în care îl demască pe Chopra şi pachetul lui ayurvedic. Chopra dă în judecată revista pentru defăimare şi... totul rămâne... În coadă de peşte (unul dintre marile atu-uri ale paranormalului).

Ce a urmat? Deepak Chopra s-a despărţit de marele guru, Maharishi, care a rămas cu transcendentalii, iar Chopra a înfiinţat o companie proprie, Infinite Possibilities şi un centru de tratament pentru VIP-uri în localitatea La Jolla, bineînţeles din California. Cartea lui din 1996, „Ageless Body”

este fascinantă; un amestec de anecdote, referiri fără bibliografie la lucrări ştiinţifice, speculaţii spirituale şi interpretări proprii ale unor texte din

Dostoievski, Rig-Veda, Werner Heisenberg (fizician), statistici şi exerciţii de efectuat acasă pentru creşterea capacităţii psihice. Iată un extras:

„Corpurile noastre nu sunt în realitate solide şi finite. Noi ne reînlocuim continuu majoritatea componentelor celulare, deci nu îmbătrânim la nivel celular, ci suntem în progres constant. La nivel subatomic, noi nu suntem mai grei decât aerul din jurul nostru. Din moment ce mecanica cuantică ne învaţă că materia şi energia sunt interschimbabile, noi, în realitate, nu suntem fiinţe individuale, ci expresii locale al unui câmp universal energetic.

Fiecare dintre noi suntem modele inteligente ale întregului Cosmos.

Corpurile noastre sunt componente ale unui Corp Universal, iar minţile noastre sunt un aspect al unei Minţi Universale". Sunt gogoşi? A doua zi după ce cunoscuta prezentatoare TV, Oprah Winfrey, i-a luat un interviu de o oră, au fost vândute 137.000 de exemplare a 20 USD bucata. Averea lui Chopra este evaluată la aproximativ 20 milioane USD. Între timp, Chopra s-a plictisit şi de tămăduire, la clinica lui are angajaţi. În 1997 i-a apărut un roman, „The Return of Merlin". În continuare lucrează la un poem muzical cu versuri proprii, interpretate de bine cunoscuta formaţie

Eurythmics. Printre credincioşii fanatici ai lui Chopra se numără Demi Moore, George Harrison, Michael Jackson, Naomi Judd şi alţii.

D. Chopra nu este singur; se poate spune că piaţa americană (dar şi cea occidentală) este saturată de tămăduitori şi cărţile lor, dintre care menţionăm câteva:

- Marianne Williamson, „A Return to Love", 1992;
- Larry Dossey, „Meaning of Medicine", 1991;
- Andrew Weil, Spontaneous Healing", 1996;
- Shakti Gawain, „Visualisation", despre medicina tibetană;
- Rosemary Altee, „The Eagle and the Rose", despre medicina pieilor roşii;
- Jon Kabat Zin, „Full Catastrophe Living", despre medicina Zen;
- Leonard Laskow, „Healing with Love", 1995.

Dintre aceste cărţi, cele ale lui Dossey, Weil şi Michael Murphy („Future of the Body") conţin peste 500 de cazuri de vindecări pe cale spirituală, studiate ştiinţific. Ce să mai zicem de cartea lui Bernie Siegel, „Peace, Love and Healing", în care tămăduirea se poate produce prin recitare de poezii, cântece şi literatură. Se recomandă prezenţa unui guru sau alipirea spirituală de un grup.

Spre deosebire de Leonard Laskow, iniţial medic ginecolog, care s-a vindecat pe sine, după care a trecut la tămăduire spirituală, Elisabeth Stratton pretinde că s-a născut cu capacitatea de a vindeca pe alţii prin palmistică şi reechilibrare psihică. În 30 de ani de profesie, Stratton pretinde că, după o singură şedinţă de healing (170 USD), îşi poate da seama de şansele de tămăduire ale respectivului pacient [12,97,109].

Iată un exemplu: Bill Cartwright era un bancher de 45 ani, cu familie şi o situaţie materială prosperă, până când, în 1991, a prezentat simptome grave, dureri musculare, pierderi de memorie şi cunoştinţă, imposibilitate de a merge. Medicii au dat un diagnostic de boală Lyme, o boală infecţioasă gravă şi l-au îndopat cu antibiotice, care nu au avut vreun rezultat clinic.

A intrat într-o depresie puternică şi i s-au administrat antidepresive şi tranchilizante. După 6 luni de boală, disperat, apelează la E. Stratton. În cursul celei de a treia şedinţe, Bill simte o cutremurare caldă de-a lungul şirei spinării, dar mâinile lui Stratton nu erau fierbinţi. Bill se mişcă din nou normal, ba chiar se apleacă sub masă, să observe vreun aparat eventual ascuns. După două luni putea schia. Tratamentul medical clasic, ineficient, l-a costat 50.000 USD, iar cel tămăduitor, doar 2500 USD!

Cum poate fi explicat acest insucces medical, dar succes tămăduitor, la care pot fi adăugate şi altele menţionate în cărţile mai sus citate? Lăsând la o parte teorii năstruşnice despre intervenţia unor forţe divine, cosmice, bioenergetice, chiar animiste, unii medici americani mai receptivi, cât şi cei deveniţi ulterior tămăduitori, cum sunt Laskow, Dossey, Chopra, Weil etc. au căutat explicaţii ştiinţifice. Se pare că sunt doi factori principali:

pacientul, disperat, gata de a se agăţa de orice ajutor posibil, în care speră, crede şi este gata de orice sugestie. Al doilea factor este tămăduitorul, dotat psihic sau autoantrenat, sigur de sine, cu capacitate de a înţelege psihicul pacienţilor şi de empatie. Întrebarea cea mai dificilă este legată de eventuala dotare psihică a tămăduitorilor. Aparatura electronică modernă nu poate deosebi o astfel de capacitate psihică, o eventuală emisie de vibraţii electromagnetice [105-114].

Beverly Rubik, biofiziciană, directorul Centrului pentru Ştiinţele de Frontieră pe lângă Universitatea Temple din Philadelphia, a efectuat un experiment deosebit de interesant. Pe câteva zeci de plăci de sticlă a pus colonii de bacterii în mediu nutritiv şi în prezenţa unei mici cantităţi de antibiotic. La microscop, bacteriile din plăcile de control au murit în câteva minute. Dar peste plăcile peste care o tămăduitoare vestită, Olga Worrall, a

efectuat pase bioenergetice, bacteriile au supravieţuit, în ciuda prezenţei antibioticului. Dacă o persoană oarecare efectua pase, bacteriile mureau, ca la control. Acest experiment amplifică rolul tămăduitorului, ca şi cum acesta se găseşte într-o stare modificată a conştiinţei (SMC), deja menţionată în capitolele 1 şi 3. Pot fi emise unde electromagnetice de joasă frecvenţă şi mică intensitate, nemăsurabile? [6,61]

Din păcate, prezenţa doar a unei minorităţi de savanţi, de medici serioşi şi receptivi în cercetarea tămăduirii, nu a adus explicaţii satisfăcătoare.

Prin implicarea unor autorităţi medicale din SUA în aceste cercetări, putem spera în noutăţi.

8.3. PUTEREA RUGĂCIUNII ÎN TĂMĂDUIRE

Când Elisabeth s-a născut, în casa părinţilor ei, Betsy şi Leonard Jerningan, parcă a intrat soarele. Dar, la vârsta de 4 luni, ochiul drept al fetiţei stătea jumătate închis şi răspundea slab la lumină. De la oftalmolog a fost dusă la pediatru, apoi la neurolog. Diagnosticul s-a pus repede:

tumoră pe creier. Neurochirurgii au încercat o operaţie, dar diagnosticul biopsiei a fost mai înfricoşător. Elisabeth avea forma cea mai agresivă a cancerului: meningiom malign, fără vindecare posibilă. Atât părinţii, cât şi bunicul (chirurg la un spital al universităţii Harvard) erau credincioşi practicanţi ai Bisericii Episcopale. Starea fetiţei s-a agravat prin producerea unui edem cerebral, care prin presiunea lichidului i-a produs o stare letargică. Era necesară o nouă operaţie pentru inserarea unor tuburi de drenaj. Operaţia a fost programată peste două zile. În acest timp, toată familia s-a rugat cu deznădejde împreună cu pastorul şi cu întreaga comunitate. Seara, pastorul i-a dat binecuvântarea fetiţei, ungându-i fruntea cu ulei sfinţit. A apărut şi un medic, care, cu un tub, a mai drenat puţin lichid. Când să o interneze, medicii, uluiţi, nu i-au mai găsit edemul.

După o lună de la prima operaţie, aceiaşi medici au încercat să o opereze...

dar numai exista tumora. I-au secţionat nervul de la ochiul drept, pe care se fixase de la început tumora, dar biopsia nu a arătat vreo leziune canceroasă. În iunie 1995, Elisabeth a împlinit 13 ani, merge la şcoală şi deşi ochiul drept este închis pentru totdeauna, trăieşte sănătoasă.

Este acest caz, bine documentat, un miracol? Minunile sunt la baza religiilor, aşa cum am arătat în capitolele 1.1. şi 2.2. Numai că Biserica catolică şi cea protestantă admit minunile făcute de Iisus Christos, dai mai puţin pe cele ce apar la procesiuni. Motivaţia este simplă şi veridică:

prea mulţi şarlatani şi aiuriţi. Pastorul John Meier, profesor la Universitatea Catolică din Washington, a dezvoltat acest subiect în cartea „A Margina Jew: Rethinking the Historical Jesus" din 1997. Biserica trebuie să aib; demnitate: or statui care plâng, imaginea lui Christos pe plăcinte sun adevărate erezii. După Meier, există o fascinaţie legată de aspectele macabn ale religiei (moaşte, cranii), iar fascinaţia este duşmanul credinţei adevărate

La Vatican există un birou special, Congregaţia pentru Cauzele Sfinţiloi în care se găsesc adunate (în peste 300 de cărţi legate) minunile prin car un sfânt este acceptat. Biserica acceptă un sfânt dacă şi după moarte v răspunde rugăciunilor celor credincioşi, efectuând minuni. Dumneze răspunde rugăciunilor credincioşilor făcând minuni. Şi astfel, Biseric catolică se găseşte într-un paradox, căci trebuie să apeleze la o comisi formată din laici, 60 de medici şi psihologi, care cercetează fiecare minun< încă din 1700, Papa Benedict XIV a trasat criteriile pentru recunoaştere oficială a unui miracol. O vindecare obţinută prin rugăciune nu poate acceptată drept Miracol, decât dacă durează cel puţin 10 ani. În lume catolică, mai există un for oficial: Comitetul Internaţional Medical de Lourdes. Pentru că miracolele de la Lourdes sunt atribuite Fecioarei Mari nu intră sub jurisdicţia Vaticanului. Rezultatul: Comitetul de la Lourdi a acceptat doar un miracol din 1989, pe când Oficiul de la Vatican decretat, nu mai în 1994, existenţa a 12 miracole. Oare ambele ofi(folosesc aceleaşi criterii? Din moment ce Medicina şi Psihologia nu recuno oficial existenţa unor miracole (de vină pot fi diagnosticele greşit* Bisericii îi vine greu să le admită. Dar creştinii (ca şi alţi credincioşi) v să vadă semne în urma rugăciunii lor; după cum recunoaşte Vaticam lumea este înfometată după miracole.

Dar aşa cum am mai menţionat, autorităţile medicale americane, confruntate cu valul uriaş de tămăduitori şi predicatori, cu veştile mediatizate despre miracole şi vindecări spirituale, încep să ia o poziţie. Medicii şi cercetătorii americani aveau la dispoziţie până în 2000, peste 300 de studii privitoare la rolul religiei în Medicină. Iată câteva exemple, preluate după un editorial apărut în Time Magazine: într-un studiu efectuat pe 232 de pacienţi operaţi pe inimă, majoritatea (70%) supravieţuitorilor se rugau lui Dumnezeu. La cei care nu se rugau, rata de supravieţuire a fost de trei ori mai mică. Prin studii efectuate de diferite echipe de medici din SUA, concluziile au fost aceleaşi: la pacienţii care se rugau, tensiunea era mai mică, echilibrul moral stabil şi cicatrizarea rănilor mai rapidă, fără infecţii intraspitaliceşti.

După Benson, istoria medicinei este bazată pe efectul placebo, ajutat, bineînţeles, de medicamente şi de chirurgie. Credinţa în eficienţa tratamentului asigură cel puţin jumătate din eficienţa terapeutică. Îl au într-adevăr credincioşii pe Dumnezeu de partea lor? Benson nu răspunde la această întrebare incredibilă ştiinţific, dar în SUA se poate orice. În 1988, cardiologul Randolph Byrd de la Spitalul General din San Francisco a încercat să răspundă. Pe un lot de 400 de pacienţi cu boli cardiovasculare, pentru jumătate, aleşi la întâmplare, au fost spuse rugăciuni cu numele lor de către credincioşii unei biserici mai îndepărtate. Pacienţii nu au ştiut de acest experiment, pentru a elimina factorul placebo. După două săptămâni s-a constatat că lotul pentru care s-au spus rugăciuni avea de cinci ori mai puţină nevoie de antibiotice şi de trei ori mai puţine complicaţii decât lotul martor. Experimentul nu a mai fost repetat şi a fost criticat de confraţii medici, iar alte încercări au dat rezultate confuze. Şi în final, răspunsul a rămas tot... În coadă de peşte.

Pentru cei care nu îi cunosc bine pe americani, trebuie menţionat că educaţia religioasă este încă foarte puternică. De aceea, comunităţile religioase sunt încă larg răspândite, iar integrarea emigranţilor se poate realiza numai prin biserică. Iată rezultatul unui sondaj realizat în 1996 de către revista Time:

- 82% dintre americani cred că rugăciunea poate produce tămăduire;
- 73% cred că rugându-te pentru cineva îl poţi ajuta;
- 77% cred că Dumnezeu poate fi implicat într-o boală gravă;
- 28% cred în puterea magică a tămăduitorilor.

Acest sondaj confirmat şi prin alte studii ştiinţifice, justifică cele afirmate mai sus despre puterea credinţei şi, în final, a înţelepciunii corpului. Nu întâmplător, astfel de studii au fost realizate în SUA. Credinţă religioasă se găseşte în multe ţări, de exemplu cele arabe. Dar numai în SUA, comunitatea medicilor, a Medicinei alopate, permite astfel de studii. Dar tot în SUA există cele mai numeroase cazuri de demascare a unor şarlatani.

Puterea rugăciunii a atras atenţia multor savanţi, menţionând în primul rând pe Alexis Carrel, laureat al premiului Nobel, dar şi pe profesorul Gh. Marinescu. Pe lângă citarea unor cazuri miraculoase, cercetătorii au subliniat importanţa atingerii unui anumit prag al evlaviei, al credinţei, în final, al intensităţii emoţiei asociate.

Nu există o tehnică a rugăciunii, standardizată, dar toţi admit existenţa unor trepte. După cum spunea părintele Cleopa, unul dintre marii duhovnici

români, există şapte trepte (stadii), care încep de la simpla rugăciune cu buzele, apoi cea spusă doar în minte, urmează rugăciunea inimii (realizată doar de 1/10.000 de credincioşi), în care vizualizezi pe Christos. După Weatherhead f 109,110], rugăciunea adevărată include o mulţumire, o iertare şi o cerere de ajutor. Se pare că numai prin atingerea unui extaz, a unei mari intensităţi emotive, activarea sistemelor imune are loc.

8.4. DIN „MINUNILE" MEDICINEI ALTERNATIVE

Suntem pe poziţia de a critica Medicina Alternativă, când nici autorităţile medicale autorizate nu o fac? Este paranormalul la baza Medicinei Alternative? Din moment ce prezentăm doar câteva dintre multiplele aspecte ale paranormalului, care includ tratamentele sugestive, dar etichetate cât mai sofisticat, se pare că nu avem alegere. În acest scop vom prezenta câte ceva din istoria medicinei.

Cartea celebră „Creanga de aur", scrisă de George Fraser, a fost tradusă în 40 de limbi. Fraser a publicat şi interpretat reţete vechi de mii de ani, căutând trăsăturile caracteristice. El a constatat că anumite practici medicale s-au perpetuat pretutindeni, de-a lungul generaţiilor. Astfel, icterul (gălbinarea) se trata cu un terci de argilă şi păr de taur roşu sau bolnavul trebuia să privească fix o găinuşă de baltă (corla) ce are ochii mari, galbeni.

Astfel de tratamente, chiar cataplasme şi ventuze, erau însoţite de fraze sugestive, uneori în versuri. Astăzi ne fac să râdem, dar din arsenalul vechi al medicinei antice s-au păstrat, de exemplu, ceaiuri, cataplasme, lipitori şi tot felul de reţete.

În acest sens, pentru amuzament, reamintim că printre cele mai căutate reţete, întotdeauna şi pretutindeni, pe primul loc a fost tratamentul impotenţei masculine. Chiar marele Nostradamus s-a ocupat de cel mai celebru elixir, al Medeei, care conţinea mătrăgună, praf de chihlimbar, braţ de caracatiţă, scorţişoară, cuişoare, mosc, miere şi vin din Creta. Dar baza elixirurilor era un mojarat din testicule cu mirodenii (piper, ardei roşu, nucşoară). Evident, dacă exista oarecare logică, se presupunea că arsurile date de condimente în stomac aveau efecte stimulante. Începând cu Henric al I V-lea, continuând cu Napoleon, toţi bărbaţii francezi, care se respectă, ca virilitate (bine cotaţi internaţional), consumă cu entuziasm trufe (ciuperci), usturoi şi... praz.

Aşa cum am menţionat în repetate rânduri (chiar în acest capitol), dacă privim unele manifestări ale paranormalului ca expresie a subconştientului, a emoţiilor, acestea au o vechime de mii de ani, fiind descoperiri ale oamenilor

primitivi. În acest sens, şi Medicina Alternativă a început acum mii de ani. Iată şi dovada cea mai convingătoare.

În 1991, arheologii au descoperit o comoară; într-o vale adâncă, din munţii ce despart Austria de Italia a fost dezgropat... Otzi, cadavrul unui om ce a trăit acum 5000 de ani şi a căzut într-o prăpastie fiind acoperit de gheaţă. Corpul era într-o stare perfectă, s-a aflat şi ce mâncase. Otzi se pare că era un şaman plecat la cules plante medicinale. Avea şi motive; intestinele lui conţineau ouă de paraziţi (tricocefali), de aceea Otzi ducea pe umeri un şirag cu ciuperci (Piptoporus betulinus) cu efect puternic laxativ, folosite şi astăzi în Polonia. Dar Otzi mai avea pe corp tatuaje în formă de cruci sau linii paralele dispuse în regiunea gleznelor, genunchilor şi în cea lombară. Or printre practicile şamanice din Siberia sau Tibet se cunoştea tratamentul reumatismelor prin tăieturi în piele, în care se puneau plante.

În septembrie 2001 a avut loc Congresul Internaţional de Etno-Farmacologie dedicat medicinei preistorice. În primul rând, multe cranii ale oamenilor de acum 20.000 de ani prezentau trepanaţii (deschiderea cutiei craniene prin cuţit de cremene) din motive încă neînţelese, religioase sau medicale. Incredibil, aceste operaţii se făceau pe viu, iar pacienţii supravieţuiau câtva timp. Pe malul lacului Chalain în Munţii Jura a fost găsit un sat neolitic de acum 3000 de ani. Prin studiul analitic al excrementelor omeneşti s-a găsit că locuitorii aveau viermi intestinali, dezvoltând o boală specifică, sparganoza. Or viermele respectiv, spirometra, provenea din carnea picioarelor de broască. Într-adevăr, înjur erau oase provenind de la picioare de broască. Dar şi astăzi, în Indonezia şi Malaezia se folosesc picioare de broască sub formă de cataplasme pe răni. Bineînţeles că indigenii contemporani prezintă o frecvenţă mare de sparganoza, după acelaşi mecanism, care a rămas valabil.

Dar oamenii primitivi, observatori atenţi a ce există în jur, au înţeles desigur că şi unele animale se tratează. O echipă japoneză a Universităţii din Kyoto a observat numeroase cazuri de automedicaţie la cimpanzeii din Tanzania. Când cimpanzeii simt că infecţia cu parazitul Oesophagostommum a atins un nivel înalt, atunci fac drumuri foarte lungi pentru a culege frunze de Vernonia amygdalina, o plantă cu gust foarte amar, dar un puternic vermifug. Acelaşi tratament este folosit şi de băştinaşii din acea regiune. Dar câinii şi pisicile, care mănâncă iarbă atunci când au tulburări gastrointestinale?

Conform ultimelor descoperiri arheologice, încă acum de 24.000 de ani oamenii aveau elaborată o varietate de tratamente naturiste, bazate fie pe

imitarea celor observate la animale, fie pe descoperiri proprii, care de multe ori îi costa viaţa. S-au găsit dovezi că oamenii de acum 20.0009.000 de ani foloseau pe scară largă usturoiul, boabe de psysalis (bogate în vitamina C), mac (Papaver somniferum), aloe şi sunătoare. Ce să mai zicem de asirieni, sumerieni, care aveau o medicină deja elaborată.

Papirusurile Edwin-Smith şi Ebers scrise acum 2500 de ani erau adevărate enciclopedii medicale, cu descriere de simptome, diagnostice şi tratamente.

Desigur, pe lângă utilizarea veridică a unor plante, mai erau adăugate picioare de broască, cozi de şopârlă, venin de şerpi, mustăţi de tigru, sânge crud, testicule mojarate şi mai ales tot felul de plante. Alegerea acestor tratamente se baza atât pe criterii veridice de observaţie, dar şi pe cele fanteziste, care funcţionează şi astăzi. Deoarece cornul de rinocer, mustăţile de tigru seamănă (destul de vag) cu un penis, de mii de ani aceste animale au fost vânate şi pentru tratamentul impotenţei masculine. De altfel, principiul similitudinii stă la baza Homeopatiei.

FITOTERAP1A constituie baza Medicinei Alternative, fiind atât de înrădăcinată, încât orice trecător poate să recomande cu siguranţă folosirea vreunei plante ca tratament. Este drept că şi Medicina ştiinţifică utilizează extracte din plante, cum sunt digitala, aspirina, unele amestecuri de alcaloizi, valeriana. Chiar recent au fost recunoscute proprietăţile anti-inflamatoare ale unor condimente, ce conţin capsaicina. După zeci de ani de cercetări

Tabelul 8.2. *Lista unor plante otrăvitoare folosite în Fitoterapie*

Tătăneasa *(Symphytum officinale)* cu proprietăţi cancerigene, hepatotoxice
Lemn dulce *(Radix Liquiritiae)* poate produce hipertensiune
Mărul lupului *(Aristolochia clematitis),* toxic şi procancerigen
Angelica *(Angelica sinensis)* bogat în fitoestrogeni, conferă fotosensibilitate
Pelinul *(Artemisia absinthium)* conţine tuiona ce poate produce leziuni cerebrale
Tulchina *(Daphne mezerum),* toxic al pielii şi al tractusului gastrointestinal
Vâscul *(Viscum album):* unele tipuri conţin toxice cardiace
Rostopasca *(Chelidonium majus)* produce iritaţia tubului digestiv, halucinaţii
Omagul *(Aconitum napellus)* conţine alcaloizi toxici
Spânzul *(Helleborus purpurascens):* glicozide toxice cardiace şi nervoase

cu rezultate contradictorii se admite existenţa unor plante ce combat cancerul. Acestea sunt brocoli (ce conţine sulforafan), usturoiul şi ceapa (ce conţin sulfuri alilice), roşiile (ce conţin licopenul), ardeiul iute (capsaicina).

Dar ca orice medicament, unele plante sunt otrăvuri puternice în doze mari. Piaţa românească este invadată de tot felul de tratamente fitoterapice bazate pe plante recunoscute ca otrăvitoare. Redăm după Dr. Ovidiu Bojor, o autoritate în acest domeniu, o listă, incompletă: lista din tabelul 8.2., chiar incompletă, este impresionantă, chiar dacă lipsesc plantele din care se

prepară drogurile (mac, cânepă indiană, marijuana, haşiş). Piaţa românească, ca şi altele din Europa de Est, este invadată de tratamente pe bază de plante, din care multe se găsesc pe lista de mai sus. Este adevărat că una dintre legile cunoscute încă din Antichitate, redescoperită de mai multe ori, spune că orice plantă sau medicament poate vindeca sau ucide, totul fiind în funcţie de doză. În acest sens, din spânz, de mai mulţi ani, firma Exhelios fabrică unguentul Boicil, cu uz extern, pentru dureri reumatice. Iată însă că se găsesc destui care pretind că vindecă orice fel de cancer, tot cu spânz. Alţi ingineri pensionari „vindecă" şi cancerul cu mărul lupului, plantă cancerigenă. Firme obscure din ţară fac reclamă la ceaiuri hepatice pe bază de rostopască sau alifii afrodisiace cu tătănească.

Şi multe ziare ori reviste le publică reclamele.

Ginsengul este o plantă ale cărei rădăcini seamănă cu silueta unui om.

De altfel, numele chinezesc (de unde provine) înseamnă om-rădăcină sau rădăcina vieţii, fiind folosită ca leac universal de chinezi de peste 2000 de ani. Ginsengul se cultivă în special în China, Rusia, Statele Unite, Coreea, fiind baza unei industrii înfloritoare. Prin rădăcinile mult ramificate, ginsengul ocupă o mare suprafaţă de teren, din care extrage minerale, dar şi fabrică glicozizi, sapogenine, fitosteroli, vitamine etc. Deci teoretic, ginsengul oferă organismului o sumedenie de substanţe utile convalescenţei sau păstrării unei sănătăţi echilibrate. Într-o carte precedentă [75] am arătat că din 15 produse comerciale ce oferă ginseng, substanţele active variază de la 100-700 mg per capsulă. Atenţie la produsele falsificate!

Prin acest exemplu, am vrut să subliniez că şarlatanii sunt pretutindeni, mai ales în domeniile medicale. Ca şi în alte metode ale medicinei alternative, şi în fitoterapie se aplică aceleaşi principii ce acţionează în domeniul paranormalului: credinţa şi sugestia asociate înţelepciunii corpului. Cancerul reprezintă nu numai una dintre bolile cele mai groaznice şi de temut, dar şi ţinta preferată a şarlatanilor. Mexicul este una dintre ţările în care escrocii „îşi câştigă experienţă". De aici au pornit medicamente care s-au dovedit speranţe false sau chiar toxice, cum sunt: Laetrilul (un amestec din sâmburi de migdale, caise şi prune), ulterior interzis în SUA cu mare scandal, cartilajul de rechin, cartilaje traheale bovine etc.

Trebuie subliniat că toate tratamentele medicinei alternative folosesc într-un fel plantele ca alimente sau extracte din acestea. In acest fel, pe lângă efectul placebo, care, oricum acţionează, mai intervin şi proprietăţile categorice ale vegetalelor, care judicios folosite, pot avea un anumit succes.

Oricum, toate tratamentele Medicinei Alternative subliniază importanţa unei diete adecvate, bogate în legume, fructe, zarzavaturi şi cât mai puţină carne, dulciuri rafinate, brânzeturi fermentate, băuturi [75,110]. Din păcate, un astfel de regim alimentar costă. O eventuală discuţie despre binefacerile unui regim vegetarian poate fi găsită în diverse cărţi [75,82,110].

Cu câteva pagini mai înainte am menţionat etapa iniţială în majoritatea metodelor de terapie alternativă; aceea a dezintoxicării, socotită ca un fel de purificare, iniţiere. Se cere pacienţilor să nu mănânce nimic timp de două săptămâni şi să bea lichide, ca printr-o diureză forţată să poată fi eliminate eventualele otrăvuri, reziduuri poluante. Pe lângă diureză forţată, se mai adaugă clisme zilnice. Acest regim draconic nu este o invenţie românească, fiind utilizat încă din Antichitate. Intr-o publicaţie recentă [75], am arătat că în Occident, autorităţile medicale au efectuat studii ştiinţifice, prin care au demonstrat că această cură de dezintoxicare poate fi realizată cu aceeaşi eficienţă, mai blând, doar prin sucuri, lichide, piureuri din legume. Iar clismele produc doar un efect iritant, în cazul lipsei constipaţiei şi prezenţei evacuării normale.

Efectele POSTULUI, în anumite limite este, desigur, benefic, dar nu pentru organisme slăbite, anemiate. Se citează de către tămăduitori cazurile unor sfinţi, deţinuţi, care prin post prelungit s-au vindecat de boli cronice.

Postul negru acţionează ca un activator puternic al sistemului imun, permiţând o mobilizare a depozitelor de grăsime din corp şi posibil o reglare a unor căi metabolice perturbate: cu condiţia unei susţineri morale, a credinţei.

Bolnavii grav constituie o altă problemă; oricum, fiecare pacient este diferit, sursa, manifestările bolii şi răspunsul la tratament variind enorm.

Valeriu Popa a fost un tămăduitor ieşit din comun. Inginerul V. Popa s-a afirmat în deceniul 80 prin tratamentul cazurilor disperate, cu multe remisiuni şi supravieţuiri incredibile. Modelul Popa de tratament a fost şi este urmat de mulţi tămăduitori cu rezultate discutabile. Elementul central al tratamentului Popa este postul total, apa distilată ca singurul lichid şi două clisme pe zi cu rostopască sau tătănească. Astfel de regim draconic dura perioade de 7, 14, 21 zile. Dacă era cazul, acest regim se relua până la vindecare (sau deces). Regimul dur era completat şi cu şedinţe de bioenergie, masaj, exerciţii fizice, inclusiv ceaiuri. Urma o dietă alimentară adecvată stării clinice, ce se schimba în funcţie de rezultat. Se pretinde că au fost trataţi peste 100.000 de pacienţi. Autorităţile comuniste şi medicale l-au lăsat în pace, Popa afirmând că predă celor interesaţi un nou fel de a trăi, de a fi echilibraţi şi de a învinge boala.

Cert este că V. Popa avea o personalitate carismatică, dominatoare, ce putea insufla poate bioenergie, în orice caz curaj şi speranţă, baza tămăduirii prin înţelepciunea corpului.

Nu este exclus ca speranţa, credinţa în succesul tratamentului şi postul dur să fi activat sistemul imunitar. Nimeni însă nu poate şti dacă aceste remisiuni, ameliorări au fost definitive, vindecări reale.

Majoritatea pacienţilor care se adresează Medicinei Alternative încearcă mai multe metode, atât pentru obţinerea unei remisiuni, rareori vindecări, dar şi călăuzindu-se după moda existentă. De aceea, pentru a-şi atrage clienţi, tămăduitorii trebuie să aibă o personalitate carismatică, cunoaştere psihologică (empatie) şi să folosească ceva nou, original: aparate, bioenergie, tratament inedit. In plus, se recomandă folosirea mai multor metode, bazate pe principii diferite.

În acest sens, redăm metoda descrisă într-un săptămânal de mare tiraj, a unui cuplu de tămăduitori, fără studii medicale. Spiritoterapia constă în primul rând dintr-un dialog îndelung cu pacientul, în care acesta îşi spune toate durerile fizice şi psihice (un fel de fază psihanalitică).

Urmează faza a doua, în care pacientului i se dă speranţă (noi te vom ajuta, deci sugestie), efectuându-se un fel de reprogramare. Faza a treia conţine neapărat dezintoxicarea organismului, eliminarea otrăvurilor din corp. În acest scop, pe lângă o dietă moderată, se fac clisme (nelipsite), masaj, băi de abur, respiraţie de tip yoga. În funcţie de pacient, pentru diagnostic se folosesc (dacă nu s-au lămurit în prima etapă) examenul limbii, palmelor, irisului (metode total neştiinţifice). Urmează tratamentul, de asemenea în funcţie de pacient, bazat pe regim alimentar adecvat, masaj şi rugăciuni.

Din tratamentul prezentat pe scurt mai sus, lipseşte ceva, BIOENERGIA.

Am mai prezentat în această carte problema unei dotări psihice, inclusiv existenţa unor premii substanţiale internaţionale (1 milion USD) pentru cei care vor fi verificaţi ştiinţific, prin diverse aparaturi. Aparent, nu oricine se poate lăuda că posedă această proprietate, cu toate că, periodic, în mass-media se face reclamă la tămăduitori ce posedă mâini vindecătoare.

Ştiaţi că la Chişinău există „Centrul internaţional bioenergetic-extrasenzorial pentru renaşterea omului"? Indiferent dacă aici sunt auto-vindecători sau şcoliţi cu grade în ierarhia Reiki, există o ideologie de inspiraţie budistohindusă ce include chakrele, canalele energetice, câmpuri şi învelişuri energetice, toate nedemonstrate şi neacceptate ştiinţific. Mâinile vindecătoare sunt o reeditare a paselor magnetice introduse de Mesmer în

secolul al XVIII-lea. Ştiaţi că vindecarea cuantică (a oricărei boli) se poate reali/a prin aplicarea pe regiunea respectivă a palmei activate, cu pasele de rigoare?

Vindecătorii filipinezi, care scot organe din abdomenul unor pacienţi, iară sângerare, au reuşit atragerea atenţiei mass-mediei internaţionale.

Filmarea acestei operaţii efectuate de profesionişti a demascat tehnica prestidigitaţiei, de care se serveau filipine/ii. Curios, pacienţii cărora, în realitate, nu li s-a scos nimic se simţeau bine... cătva timp, prin efectul psihic şi al sugestiei. După aceea, probabil se duceau la alţi vindecători.

Timpul este principalul criteriu de selecţie a tămăduitorilor: dată fiind competiţia acerbă, vor rămâne cei care sunt mai capabili [69,82,109,1 10].

De cele mai multe ori, pentru persoane sănătoase, dar obosite, stresate, este necesară o RELAXARE psihică şi fizică. Această relaxare se poate obţine printr-o sumedenie de tehnici, începând cu o mică vacanţă la munte, exerciţii de tip yoga sau tot felul de mijloace costisitoare, dar la modă.

Ştiaţi că unii întreprinzători din deserturile Africii propun împachetări cu nisip fierbinte la o temperatură de 42 grade la umbră? Nimeni nu rezistă mai mult de jumătate de oră, dar eliminarea toxinelor este maximă, într-o mai mică măsură se obţine un efect ceva mai redus prin comprese cu apă fierbinte însoţite de un ceai cald. Se produce o vasodilalaţie benefică, iar pentru psihic se aduc nişte lumânări cu arome de iasomie, muşeţel, levănţică. Desigur, pe acest principiu se pot câştiga bani grei. La câţiva km de Trivandrum, capitala statului indian Kerala, la malul mării se aplică, de 2500 ani, tehnica shirodara. Turiştii se lasă masaţi de fete tinere, (cu orez fierbinte sau plante zdrobite), în timp ce la cap. dintr-un căzănel, curge un şuvoi de ulei călduţ, care se răspândeşte pe tot corpul. Urmează o baie cu aburi, masaj cu plante şi dictă medicală de tip ayurveda. Durerile articulare, reumatice, localizate în oase, încheieturi sau muşchi sunt foarte frecvente, mai ales la vârsta a treia. Astfel de dureri cronice, continue simt greu de suportat şi cei care le au formează o mare parte dintre clienţii Medicinei Naturiste. Chinezii de acum 3000 de ani au imaginat o reţea de canale energetice, cu puncte nodale de intersecţie, ce ar corespunde proiecţiei unor anumiţi nervi, organe sau membre. Nu au fost identificate ştiinţific. Totuşi ACUPUNCTURA câştigă noi adepţi, chiar printre medici.

Printr-o bună cunoaştere anatomică asociată cu sugestie, se pot obţine rezultate spectaculoase, dar temporare, în calmarea durerilor. Ulterior, s-a observat că în locul acelor de acupunctura (care teoretic trebuiau să fie din

argint), se pot folosi electroacupunctura, presopunctura sau lipirea de locul respectiv de plăci de cupru sau magneţi. Ungerea cu nămol, uleiuri volatile sau creme cu antioxidanţi dă aceleaşi efecte.

Aşa cum medicina alopată (clasică) recomandă prevenirea bolilor printr-un regim alimentar şi fizic echilibrat, şi Medicina Alternativă, respectiv adepţii curentului New Age, propune păstrarea pe corp a amuletelor şi talismanelor (obicei vechi de 5000 de ani) sau utilizarea pietrelor semipreţioase. Acestora, pe lângă simbolul psihic de protecţie, li se atribuie proprietăţi medicale.

- Chihlimbarul, o răşină fosilă, ar vindeca bolile de gât şi respiratorii, absorbind energiile negative.

- Agatul ar fortifica mintea şi trupul, praful pus pe răni ar grăbi cicatrizarea (cam scump?!).

- Acvamarinul calmează nervii, alungă fobiile şi ar vindeca durerile dinţi şi boli de ficat!

- Smaraldul ar risipi vibraţiile negative, iar pisat, ar fi antidot la otrăvuri şi la dezinterie.

- Jadul, piatra scumpă chinezilor, ar prelungi viaţa, fortifica inima şi plămânii, asigura întinerire!

- Lapis lazuli era folosit în Egiptul Antic la vindecarea bolilor de ochi. Câte orbiri va fi produs!

Nu putem lăsa deoparte *DIANETICA,* căreia, deşi nu a avut succes în România, peste hotare i se atribuie milioane de adepţi. Autorul dianeticii este Ron Hubbard, fost marinar, devenit fondatorul unei secte cu milioane de adepţi şi centre răspândite în 30 de ţări. Cartea de bază, „Dianetics", retipărită cu alte titluri, dar publicată în 14 limbi străine, în 34 de milioane de exemplare este un exemplu de organizare pragmatică a manipulării psihice. Cartea, ce conţine peste 570 pagini, nu poate fi citită decât într-un ritm de câteva pagini pe zi, fiind confuză (într-adins) cu multe repetări.

Esenţa dianeticii este combaterea efectelor emoţiilor negative latente (engrame). Deci secta se adresează aceloraşi clienţi ai Medicinei Alternative, dar şi sectelor: persoanelor singure, cu tulburări afective, psihice, anxioase, ce dezvoltă boli psihosomatice. Dianetica, pe lângă învăţămintele cărţii de bază, oferă o terapie de grup, în care fiecare se descarcă şi îşi spune ofurile, nu se mai simte singur şi... recită în cor învăţăturile profetului Hobbard! Nu mai este nevoie de medicamente, yoga, bioenergie şi nămol radioactiv. Bineînţeles, pe bani!

8.5. SĂ NE VINDECĂM CU APARATE, PRIN PARANORMAL!

Suntem în era calculatorului şi a dispozitivelor de tot felul; de ce nu ne-am vindeca cu ajutorul aparatelor, dar nu pe cale ştiinţifică (Roentgen, fizioterapie), ci prin paranormal? Tratamentul bolilor cu ajutorul unor aparate, fără explicaţii ştiinţifice, nu poate fi decât paranormal şi acest domeniu este în plină expansiune. Într-adevăr, ţinând în mână un electrod, uitându-te la un cadran şi la câteva beculeţe (roşii), ai impresia că eşti pe mâini bune. Acesta este principiul tratamentului biofeedback.

Ca orice invenţie, există o istorie. Aţi auzit de misterioasa cutie neagră?

Aceasta este primul aparat care a făcut vâlvă la începutul secolului XX în SUA şi Anglia. În prima decadă a secolului XX, dr. Albert Adams ajunsese, la 30 de ani, profesor de patologie la vestita universitate Stanford din San Francisco. Având ureche muzicală, într-o zi, examinând un pacient cu o tumoră abdominală a observat că prin percuţia cu degetul se obţine un sunet diferit de cel observat la oameni sănătoşi. A continuat cu percuţia şi a observat (ce vremuri, pe atunci medicii făceau şi cercetare) că pot fi diagnosticate mai multe boli diferite, mai ales de abdomen, dar cu o condiţie... pacientul să stea cu faţa spre vest!

Adams observă că dacă un om sănătos ţine în mână un vas cu ţesuturi bolnave, se pot obţine sunete de percuţie identice cu cele ale unui bolnav.

Concluzia se impunea: era vorba de radiaţii electromagnetice. Acelaşi rezultat se obţinea dacă voluntarul sănătos ţinea un cablu legat de un vas cu ţesut bolnav. Aşa că Adams conectează cablul la un reostat cu rezistenţă şi observă că, pentru cancer, rezistenţa era la 50 Ohmi, iar pentru sifilis la 55 Ohmi. Ţesutul putea fi înlocuit cu păr sau pată de sânge. Dacă s-a pus reostatul într-o cutie neagră s-a obţinut primul aparat numit osciloclast, care descărca în pacient 200 de pulsuri pe minut. După Adams, dacă boala era datorată unei perturbări electromagnetice, prin conectare la cutia neagră, pacientului i se reda sănătatea. Adams a introdus noţiunea de energii subtile şi de câmp magnetic al corpului, după care acestea au fost echivalate cu învăţătura hindusă, care admitea forţe sau energii divine.

O nouă versiune, dynamixer, era o cutie cu butoane şi cadrane, care nu erau legate de ceva, singurul component activ fiind o placă metalică şi o busolă. În anii '50, medicul american Ruth Drown construieşte un aparat cu 9 potenţiometre cu scală de la 1 la 10. Aparatul nu avea alimentare electrică şi elementul sensibil era o placă metalică. Alt medic englez, George de la Warr, construieşte un alt aparat, gol pe dinăuntru, care pe capac avea comutatoare şi un potenţiometru. Tot în Anglia, în anii '70, dr. Alee Forbes construieşte o

altă cutie neagră, nealimentată electric, dar plină cu 24 de cadrane, magneţi şi reostat. Procedeul se numeşte acum radionica şi este o presupusă măsurare a câmpurilor magneiicc.

Autorităţile medicale anglo-americane au lăsat liberă practica ni .uv.ir aparate sub motiv că sunt inerte.

Desigur, lista este incompletă, dar impresionantă, mai ales în lumina celor spuse despre cutiile negre anglo-americane. Evident, principalul component activ este sugestia, amplificată de prezenţa însăşi a aparatului ce conţine cadrane, butoane şi becuri colorate şi care capătă un rol...

psihic.

Dacă acum o sută de ani cutia neagră a lui Adams stârnea curiozitate, chiar printre medici, ce să mai spunem de dispozitivele menţionate în tabelul 8.3., care beneficiază de un design modern, prospecte, asistente elegante şi o justificare sofisticată. Se mai poate adăuga piramida şi toate poveştile asociate de-a lungul timpurilor. Pe acelaşi principiu încă neînţeles, sugestia, acţionau şamanii acum mii de ani, dar şi aparatele din secolul XX.

8.6. DAR CU APA... CE AVEŢI?

Din domeniul tămăduirii prin paranormal nu poate lipsi... apa! într-adevăr, organismul nostru conţine aproximativ 70% apă, iar fără existenţa acestui uimitor lichid, nu ar fi existat viaţă pe pământ. Apa este prezentă în tot

Tabelul 8.3. Aparate folosite in Medicina Alternativă.

Biofeedback, controlul tensiunii arteriale, al emoţiilor negative de către pacient cu ajutorul unui osciloscop. Unanim acceptat, chiar ştiinţific
Biorezonanţă prin aparate străine şi româneşti, de reechilibrare energetică (Xxroid Quantum)
Cojoeerc, aparat fără alimentare electrică, reechilibrare prin energia cosmică (Cojoterapia)
Electropunctor, generator de curenţi de joasă frecvenţă (Sinerg-Cluj)

Energizator cosmoteluric bazat pe fizioterapie şi reechilibrare energetică (Lucreţia Brezeanu)
Lumina polarizată, care vindecă prin aparatul Bioptron
Magneţi şi magnetoscoape pentru tratamentul reumatismului
Raza Nobilă, un laser cu rubin cuplat la un bec cu gaze nobile **(1.** Vrânceanu)
Terapia cu sunete de joasă frecvenţă (Nineta Crainici)
QZT, reflexoterapia urechii, MTT magnetoinfraroşu, brăţara Jintong, toate aduse din China, bazate pe biocurenţi
Pastila electrostimulatoare autonomă (ESA) se înghite. Conţine microcipuri electronice, cât parcurge tractul gastrointestinal reechilibrează energetic. Fabricată în Rusia
Branţuri magnetice, Biomag, pentru masaj reflexogen, fabricat în Rusia
Centura cu magneţi permanenţi, pentru tratamentul reumatismului şi spondilozei, fabricat înRusia

Universul sub formă de gheaţă ascunsă printre alte minereuri. Metabolismu nostru decurge numai prin implicarea apei, iar fără lichidele din organisn (sânge, limfă, urină) nu putem exista. Nu putem trăi fără apă mai mult d(trei zile şi ar trebui să consumăm cel puţin doi litri pe zi. De aceea, înc; din negurile istoriei, oamenii au acordat apei o importanţă deosebită raţională, dar şi sacră; izvoarele şi fântânile erau obiect de închinăciune Botezatul în anumite izvoare, râuri (Iordan) avea importanţă sacră, chia şi acum apa sfinţită (agheasmă) este păstrată ca talisman.

Chiar şi ştiinţific, apa este deosebită. Aşa cum se poate observa di] figura 8.1., pentru un compus cu o importanţă biologică, apa are o structur moleculară extraordinar de simplă. Şi totuşi, faptul că molecula de ap£ H^O,

conţine 2 perechi de electroni neparticipanţi îi conferă proprietăi deosebite. O moleculă de apă este asociată cu alte 4 molecule, formân un tetraedru. Gheaţa are o densitate anormal de joasă, ce o face să pluteasc pe apă, care are o densitate mai mare. Din cauza constantei dielectric foarte mari, apa poate dizolva o grămadă de compuşi ce disociază în ion Apa se leagă temporar de aceşti ioni, aşa cum se întâmplă cu apa d cristalizare a sărurilor de magneziu şi fier. Aceste ciudăţenii chimice al apei au dat naştere la tot felul de invenţii şi teorii ce pot fi introduse î domeniul paranormalului.

În anii '50 ai secolului XX, biologul german Theodore Schwenk studiat comparativ apa din fântână cu cea de la robinet, şi, bineînţeles c a găsit deosebiri în proprietăţile chimice şi structurale (aranjarea cristalină

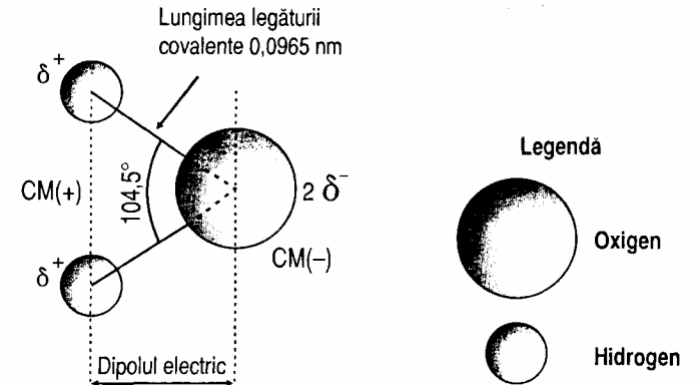

Fig. 8.1. *Structura spaţială de apă. Se remarcă dipolul electric.*

Schwenk, profesor la Universitatea din Freiburg, a declarat că apa din fântâni „este mai vie decât cea de la robinet". Acesta se referea la prezenţa poluanţilor, dar toţi tămăduitorii şi ezotericii au sărit în sus de bucurie: o dovadă ştiinţifică că apa curgătoare (de munte) este mai oxigenată şi (normal) transportă mai multă energie vitală, prana sau chi. Acum, nici la munte nu se mai găseşte apă curată, datorită poluării şi neglijenţei oamenilor.

Or în secolul al XIX-lea, pastorul Kneipp (1821 -1897) devenise celebru pentru cura de apă şi băi (nu exista poluare), iar Vinzenz Priessnitz (17991851) inventase prişniţele şi cataplasmele. Ei au lansat HIDROTERAPIA, metodă atotcuprinzătoare, folosită şi astăzi sub diferite nume şi asociaţii (băi reci şi calde, cu minerale, cu aburi, progresive, alternative, turnat în jet, cataplasme, împachetări etc).

Nu putem să nu menţionăm HOMEOPATIA, veche de peste o sută de ani şi care pretinde că produce vindecări prin diluţia unei substanţe, până dincolo de Numărul lui Avogadro, la concentraţia minimă pentru o soluţie molară. Criticaţi de medici, care susţin că, la aceste diluţii, apa este „chioară",

nemaiconţinând un număr suficient de molecule, homeopaţii au primit un ajutor neaşteptat de la un cercetător francez de frunte, J.

Beneviste, care în anii '80 a publicat în revista Nature un articol, după care, la diluţii mari, apa capătă o memorie a substanţei respective. A ieşit un scandal internaţional, revista Nature cerându-şi scuze. Scandalul a rămas în lumea ştiinţifică, dar în România toate revistele naturiste acceptă

Tabelul **8.4.** *Diverse categorii de apă... cu proprietăţi tămăduitoare*

IAPA DE PLOAIE (când nu e acidă) ar avea calităţi deosebite; mai ales la spălat.

Oricum, plimbările pe ploaie permit o respiraţie cu ioni negativi, cu efecte benefice.

APA VIE, provenită prin hidroliză, după procedeul Lucaci. Pe când apa vie ■ provine de la anod, APA MOARTĂ este strânsă la catod._

APA DINAMIZATA, se obţine prin scuturarea apei de cel puţin 100 de ori._

APA MAGNETIZATA: se ţine o sticlă cu apă între doi magneţi, timp de 30 de

minute. Se consumă în ziua respectivă._

APA DE PIRAMIDA: după procedeul M.M. Şerban, se ţine o sticlă cu apă sub o

piramidă miniaturizată, sau persoana respectivă stă într-o piramidă !_

APA STRUCTURATĂ, obţinută prin hidroliză după procedeul Mânzatu, se

comercializează în produse cosmetice sau herbale._

APA SĂRĂCITĂ IN DEUTERIU. Deuteriul este un izotop natural şi stabil al hidrogenului. Concentraţia normală în deuteriu a apei este aproximativ 150 ppm (nesemnificativ). Dar apa grea, îmbogăţită în deuteriu, este toxică organismelor. De aici, ideea că apa sărăcită tehnic în deuteriu ar fi benefică organismelor, ba chiar ar stopa dezvoltarea cancerului.

cu seninătate demonstraţiile pseudoştiinţifice în favoarea memoriei apei (amprente ale unor substanţe) şi a capacităţilor homeopatiei.

Ştiaţi că şi apa, ca atare, puţin... aranjată, poate fi o sursă excelentă de îmbogăţire pe cheltuiala celor naivi? Iată un tabel convingător (tabelul 8.4.).

Deci apa poate acţiona ca atare, în urma unor procedee fizico-chimice sau homeopatice. Cu condiţia să nu conţină bacterii, în urma păstrării

necorespunzătoare, apa nu ar trebui să facă rău, mai ales că trebuie să bem cel puţin 2 litri pe zi. Prin cele prezentate mai sus, sperăm justificată implicarea apei în domeniul paranormalului şi al tămăduirii prin sugestie.

ANEXE

Scopul acestor scurte anexe este prezentarea unor aspecte ale paranormalului despre care nu se ştiu prea multe date, fie deoarece nu li s-a dat atenţie, fie deoarece interesează pe prea puţini. În plus, aceste subiecte nu pot fi legate de „firul roşu" al acestei cărţi.

ANEXAI. CE ESTE INTUIŢIA?

Persoana de la volan era fericită, se întorcea acasă după o zi de serviciu, care decursese normal, fără necazuri. Ajunsă la o intersecţie, simte deodată o dorinţă puternică să o ia pe un drum ocolit, mai lung. Mai mult, fără să îşi dea seama, porneşte pe drumul cel lung; dar după un minut observă că pe drumul obişnuit, mai scurt, are loc un accident, o tamponare care ar fi implicat-o categoric. Ce a fost acea dorinţă imperioasă: instinct, premoniţie, intuiţie?

O astfel de istorioară poate fi povestită de oricine, chiar socotită banală, deoarece se poate spune că există în viaţa oricăruia, deşi marea majoritate nu îi dă atenţie, o ignoră. Unii numesc astfel de sfaturi, premoniţii, fiind deja prezentate în capitolul 4. Mai nou, astfel de informaţii, care nu par logice, sunt incluse în intuiţie. INTUIŢIA este un mesaj imediat (gen:

„fă sau nu face ceva") fără intervenţia unui raţionament. În acest caz, intuiţia mai cuprinde simpatia sau antipatia la prima vedere a unui om sau aprecierea unei persoane din punct de vedere moral. Această intuiţie, fiind atât de răspândită, a fost menţionată încă din antichitate. A fost întotdeauna personificată sub denumirea de îngeraşul personal sau „undeva acolo sus, cineva mă iubeşte"!

Dar majoritatea oamenilor acordă intuiţiei denumirea de al şaselea simţ, care ne-ar avertiza de eventuale pericole. Am mai menţionat acest al şaselea simţ cu ocazia discutării telepatiei (cap.4.5.). Telepatia ar fi recepţionarea unui mesaj de la altă persoană, pe când intuiţia este dictată din interior, desigur de la subconştient, care include sistemul limbic, sediul emoţiilor. Mesajele intuitive sunt aproape în totalitate legate de o stare afectivă (pericol, plăcere, simpatie, aversiune, antipatie).

După Dr. Phil Nuernberger, preşedintele firmei de consultanţă Gray Matter Inc., persoanele despre care se spune că sunt oamenii potriviţi la locul şi timpul dat, nu sunt norocoase, ci sunt mai degrabă receptive la mesajele intuitive, senzaţiile corporale care le sugerează ce şi când să acţioneze. Deci

la nivelul anului 2000, în SUA, intuiţia este privită ca o fantasmagorie parapsihologică, gen voci interioare şi premoniţii (cu caracter de clarviziune, vezi Swedenborg).

Philip Goldberg a publicat în 1997, cartea „The Intuitive Edge", dedicată aspectelor moderne ale intuiţiei. Mesajele intuitive nu vin decât rareori sub forma unui ordin clar: nu merge acolo! De cele mai multe ori (şi din această cauză sunt ignorate), mesajele intuitive apar sub forma unor senzaţii ale corpului: frison, căldură, tremur, ameţeală, leşin etc. Câţi oameni nu au astfel de senzaţii pe care le ignoră sau pe care le atribuie unor schimbări ale vremii. Persoanele receptive şi informate pot învăţa să deosebească şi să diferenţieze aceste senzaţii. Senzaţiile corporale nu au nimic misterios sau paranormal. Aşa cum am prezentat în capitolul 3.2., cu ocazia discutării emoţiilor, aceste stări afective produse în creier (sistemul limbic) sunt însoţite de aşa-zisele reacţii multiple mult cunoscute şi puternic individualizate:

roşeaţă, paloare, tremur, bâlbâială.

Aşa cum există percepţie subliminală (vezi capitolul 3.6.) unanim acceptată, dependentă de subconştient, tot de această componentă a psihicului nostru depind şi senzaţiile corporale. De cele mai multe ori, acestea sunt mesaje venite din corp legate de o stare de oboseală, plictiseală, anxietate sau de declanşarea unei boli. Dar prin antrenament şi observaţii, se pot diferenţia senzaţii legate de o acţiune, de o persoană, de un subiect.

Un exemplu:

Nick şi Nora s-au dus la o petrecere, la care au cunoscut o pereche. La întoarcere, pe drum, el afirmă că le sunt simpatici, pe când ea susţine că mariajul acelei perechi merge prost. În curînd s-a aflat că Nora avea dreptate. După exemplul dat de Goldberg, ea a fost mult mai receptivă la unele atitudini ale cuplului respectiv şi a fost în concordanţă cu propriile senzaţii, intuiţii.

După Judith Farina, psiholog care predă la unele corporaţii cursul intitulat „Intuitive Development" (Dezvoltarea intuiţiei), fiecare mesaj intuitiv sau senzaţie se bazează pe experienţa acumulată, dar pe care memoria conştientă nu o sesizează. De exemplu, la un nou angajat, ai o senzaţie de antipatie (americanii îi spun reacţie de intestin), provenită din compararea (de către subconştient, în memoria emotivă) cu o persoană care a creat probleme.

Această primă părere este arhicunoscută, fiind descrisă în multe romane.

Este prima senzaţie pe care ţi-o faci la o primă întrevedere. De multe ori, ţi-ai schimbat opinia din antipatie în simpatie, ca, după o perioadă de timp, să-ţi dai seama că intuiţia a avut dreptate!

Când este vorba de creativitate, toţi artiştii, scriitorii, chiar cercetătorii afirmă cu convingere importanţa intuiţiei în elaborarea unei lucrări, rezolvarea unei probleme, care poate apărea brusc, imediat, dar, de cele mai multe ori, mai târziu, când nu te aştepţi, prin vise. După Goldberg, „marii muzicieni ca Mozart sau Beethoven aveau desigur o puternică cultură muzicală, dar jumătate din operele lor nemuritoare... trebuia să vină dintr-o sursă superioară!"

Tot după Goldberg, oamenii de afaceri americani nu îşi pierd timpul aşteptând verdictul savanţilor. Dezvoltarea intuiţiei este o nouă calitate, care te face competitiv, te ajută să găseşti parteneri serioşi şi să faci investiţii rentabile. La un sondaj, numai în statul Texas, peste 2000 de oameni de afaceri de rang înalt au recunoscut că se ghidează şi după intuiţie.

Cum poţi să-ţi dezvolţi intuiţia, fără a plăti cu 300 USD un curs în SUA?

• Intuiţia nu apare când suntem obosiţi, stresaţi, ci prin relaxare, meditaţie liberă.

• Trebuie urmărite, studiate senzaţiile corporale şi diferenţiate de cele imaginative; unii chiar recomandă scrierea sau memorizarea acestora, tocmai pentru a nu le confunda.

• Uneori şi visele pot sugera ceva, deşi interpretarea acestora este riscantă [34].

• Alteori, mesajele intuitive apar deodată, ca un flash ce durează o secundă, după care nu mai simţi nimic şi totul pare o ficţiune.

Au femeile o intuiţie superioară bărbaţilor? Este o întrebare dificilă, fără un răspuns clar, deşi subiectul a fost abordat de mulţi cercetători.

Femeia posedă mai multă empatie, capacitatea de a sesiza manifestări ale emoţiilor. Femeia implică emoţiile mai mult decât bărbaţii şi are nevoie de intuiţie pentru a-şi alege un partener serios. Numai că tot femeile, deşi intuiţia le spune ceva, vor acţiona în mod opus, fiind sensibile la avantajele prin care bărbaţii ştiu să le cucerească.

Marele psihanalist Cari Gustav Jung a fost promotorul recunoaşterii ştiinţifice a intuiţiei, a învăţării gândirii intuitive. După cum afirmă tot Goldberg, 75% din populaţie nu folosesc intuiţia, o ignoră şi nici nu vor să o recunoască. Dar contează zona geografică, stadiul de cultură, sexul etc.

ANEXA 2. ORGANISMUL UMAN POATE PRODUCE HALUCINOGENI?

În 1970 în Occident a făcut oarecare vâlvă un film american intitulat simplu „More" (Mai mult). Filmul era jucat de actori amatori, iar mesajul dedicat tineretului era simplu; de îndată ce ai început să consumi compuşi halucinogeni, organismul îţi va cere tot timpul, iar de la droguri relativ blânde, vei ajunge la cele mai dure, care dau leziuni nervoase ireversibile şi moarte inevitabilă. Începi cu marijuana, apoi acţiunea combinată mediuobişnuinţă duce la cocaină şi heroină.

La 9 mai 1988, papa Ioan-Paul al II-lea ajunsese în capitala Boli viei, La Paz, oraş situat la 3700 de metri altitudine. Sosit rapid după un turneu epuizant, i se face rău, iar întâlnirea cu episcopii este întârziată. Dar după jumătate de oră, papa revine şi îşi îndeplineşte toate obligaţiile religioase şi sociale. Episcopul indian Saenz a dezvăluit secretul; i se dăduse o infuzie cu frunze de coca.

Drogurile se situează între aceste două extreme. În stare naturală, neprelucrate chimic, drogurile existente în unele plante sunt consumate de milioane de oameni în anumite regiuni, mai ales sărace şi bigote, aşa cum bem noi vin. Sub această formă, utilizate sporadic şi în cantitate mică, aceste plante acţionează ca medicamente, mai ales ca stimulatoare psihice. Pe de altă parte, extractele din aceste plante, prelucrate chimic, în stare concentrată, nenorocesc mii de tineri, care plătesc scump acest consum şi la propriu şi la figurat.

De ce trebuie să dedicăm doar câteva pagini acestui subiect, atât de tragic, atât de actual, într-o carte consacrată aspectelor paranormalului şi aparent fără legătură? Despre droguri se spune şi se scrie mult, dar practic se face desiul de puţin. Cu toată sărăcia, România, dintr-o ţară de tranzit pentru droguri, a devenit şi consumatoare. Ce nu se spune, dar este justificat, este că printre principalele efecte ale drogurilor, pe primul loc, sunt halucinaţiile vizuale, mai puţin cele auditive (voci interioare), printre care se numără şi apariţii de demoni, de extraterestri, dedublare, clarviziune, senzaţie de părăsire a corpului, levitaţie, retrocogniţie, telepatic **etc. Pot** drogurile halucinogene să producă fenomene paranormale, pot **fi accsiea** implicate în propagarea şi menţinerea acestui domeniu?

Numeroasele lucrări ştiinţifice şi de popularizare **dedicate dropii i Im** sunt de acord: omenirea a cunoscut şi utilizat drogurile **inc a de .u mn** 9000 de ani (probabil şi mai de mult). Trebuie **menţionai ci .imm.il* l<** rumegătoare, ba chiar şi carnivorele care ştiu să **foloscasci un< l« in**

hun pentru leac (pisici, câini) NU consumă plantele **haluciiiorene. « \ mm In ı.**

Mai mult, se poate spune că înflorirea unei **civilizaţii dm r.im** I.I •HM. UHU a fost mult marcată de folosirea halucinogenelor. Imperiile din America de Sud, Asia şi Africa, deşi au ajuns la un grad relativ înalt de civilizaţie, nu au putut depăşi un anumit prag, după care au decăzut sau au fost zdrobite de alte popoare care nu consumau plante halucinogene, cum sunt europenii.

Populaţiile din nordul Eurasiei şi Americii foloseau ciuperci din genul Psylocibe; cei din America de Sud, frunze de coca; din bazinul Amazonului, ayahuasca; din America Centrală, peyotl, marijuana, guarana; din Asia şi Orient, opiu şi haşiş; din Africa, yboga, khat, ergina. Putem emite şi o ipoteză: popoarele din Europa au cucerit lumea, au stabilit progresul civilizaţiei actuale din mai multe motive, unul dintre ele fiind şi lipsa unui consum mare de droguri halucinogene. Alcoolul, ce are multe proprietăţi înrudite drogurilor, nu are efecte atât de dramatice; mii de ani a fost consumat ca vin, bere, băuturi fermentate şi nu ca tării, în stare concentrată, cu consecinţe grave. In ţările în care se bea mult vin, consumul drogurilor este semnificativ mai mic. De mii de ani, oamenii au simţit nevoia (după ce le-au descoperit proprietăţile) să folosească alcool (băuturi fermentate) sau droguri, în funcţie de ce le-a oferit natura, ca mijloace de descărcare psihică, uitare a grijilor sau de obţinerea a unei euforii, stări de beţie cu halucinaţii.

Drogurile sunt menţionate în toate cărţile sacre ale omenirii; profetul Mahomed consuma haşiş. Dar Europa nu a fost complet ferită de droguri.

Cum călătoriile erau destul de rare în Evul Mediu, alchimiştii şi vrăjitoarele plăteau bani grei pentru produse din import, pe bază de droguri, dar cu denumiri sofisticate: elixirul vieţii, filtru de amor, fântâna tinereţii, pulberea de Aurum etc. Se pare că personajele multor legende ale Evului Mediu cu conţinut paranormal, cum sunt Tristan şi Isolda, cupa Sfântului Graal, cavalerii Mesei Rotunde, făceau călătorii îndepărtate (uneori psihic) pentru obţinerea acestor preţioase lichide, în realitate extracte de plante psihotrope.

Alcoolul consumat în cantitate mare poate da unele halucinaţii, însă mult mai rar decât drogurile. A fi ameţit, „a vedea dublu" sunt stări mult mai blânde decât senzaţia de dedublare produsă de haşiş; mescalina determină beţii colorate, fiecare sunet la închiderea ochilor dă naştere la explozii de lumină şi culori vii, cu forme bizare; psilocibina induce vedenii, demoni şi omuleţi verzi. Toate manifestările paranormalului: apariţii, levitaţii, convorbire

cu spirite, părăsirea corpului, telepatie etc. apar în urma consumului de droguri şi nu este de mirare că în ţările în care drogurile au fost lăsate libere la consum, paranormalul a fost întotdeauna acceptat (Asia, Orient, America de Sud, Siberia). Din fericire pentru Europa, natura nu oferă plante halucinogene de larg consum. După cum au arătat M. Eliade [301 Şi I.P. Culianu [23], flora din Europa a oferit plante psihoactive, chiar cu efecte toxice, cum sunt mătrăguna (Atropa belladona), măselariţa (Hyosciamus niger) şi ciumafaia (Datura), care au fost folosite doar de vrăjitoare, în cantităţi reduse.

Prezentăm schematic principalele droguri halucinogene şi substanţe psihoactive:

Tabel 1. Surse de compuşi halucinogeni şi unele proprietăţi

I Nume	Compusul activ	Sursa	Zona	Caracteristici
lAyahuasca	DiMetilTriptamina (DMT)	Liane, broaşte	Amazon	Produce viziuni
Cannabis	Tetrahidrocanabinol	Cânepa indiană	Orient	Euforie, viziuni, din frunze se prepara marijuana, iar din răşină, haşişul
Coca	Cocaina, ecgonina	Frunze coca	America Sud	Euforie, halucinaţii
Ibogaina	Alcaloizi specifici	Iboga	Africa	Halucinaţii
Opiu	Morfina	Mac	Asia	Consumat în trei tonne: opiu (suc), morfină şi heroină. Medicament şi drog
Khat	Cathinonă, amfetamine	Catha eludis, khat	Africa	Euforie, viziuni
Peyotl	Mescalina	Cactus	America Sud	Halucinaţii
Psylocibe	Psilocibina	Ciupercă	America Sud	Halucinaţii
LSD	Dietilamida acid lisergic	Sintetic		Activ în concentraţii extrem de mici
iKetamina	Ketamina	Sintetic		Anestezic puternic cu efecte psihice
|Ecstasy	MDMA (amfetamina)	Sintetic		Euforizant, produce viziuni

Din cele mai vechi timpuri, compuşii chimici care acţionează asupra creierului, producând efecte psihice sau halucinogene (alcool, droguri) au fost consumaţi individual, dar mai ales în grup. Alcoolul sub orice formă este cel mai cunoscut „liant social", efectul lui sedativ (în doză moderată) fiind atât de puternic, încât şi Biserica creştină l-a acceptat, chiar la slujbă. Alcoolul a avut un succes atât de mare la rasa ariană deoarece avem şi echipamentul enzimatic de metabolizare, pe care celelalte rase îl au incomplet. În schimb

asiaticii şi negrii au acceptat drogurile psihotrope, atât pentru că erau la îndemână, dar şi pentru că intraseră în ritualuri tribale, religioase, sociale. Povestirea efectelor psihice, a viziunilor şi halucinaţiilor a contribuit puternic la răspândirea efectelor paranormale.

Implicarea atât de puternică a drogurilor în rândurile tineretului (astăzi, în Comunitatea Europeană, din cinci tineri, unul a folosit cel puţin o dată droguri) a determinat studii ştiinţifice serioase. Primul drog a cărui acţiune a fost explicată este ketamina, un anestezic foarte eficient, care însă producea efecte secundare psihice, în special senzaţia de levitaţie, părăsirea corpului sau NDE (near death expérience). Ketamina se fixează în creier pe neuronii ce produc neurotransmiţătorul glutamat, cu acţiune excitatorie şi are un receptor de tip NMDA (pentru glutamat).

Senzaţii de tip NDE, inclusiv lumina de la capătul tunelului, pot fi produse pe voluntari prin condiţii de aer sărac în oxigen şi bogat în dioxid de carbon. Scăderea oxigenului afectează hipocampul, un component al sistemului limbic (memoria afectivă), astfel că se favorizează amintiri de mult uitate, senzaţii de déjà-vu şi alte halucinaţii care apar şi în crizele epilepticilor.

Efectul puternic analgezic al morfinei se datorează legării acestui compus de receptorii specializaţi existenţi în creier. Aceşti receptori, botezaţi morfinomimetici sau pentru opiacee, leagă în mod natural peptide cu acţiune de blocare a durerii numite endorfine.

Dar cea mai mare surpriză în studiul drogurilor a fost găsirea mecanismului de acţiune.

Astfel, aşa cum se observă în figura 1, toate drogurile acţionează în aceeaşi zonă din creier, numită aria ventral-tegmentară, situată în partea veche, mezencefal, ce cuprinde talamusul, nucleii accumbens, trunchiul cerebral cu substanţa reticulată. Această regiune se caracterizează prin producerea neurotransmiţătorului dopamină, responsabil de senzaţiile de plăcere, euforie.

Partea cea mai senzaţională este că toţi compuşii care dau plăcere acţionează prin creşterea concentraţiei dopaminei (blocându-i reabsorbţia).

Deci droguri precum cocaina sau ecstasy, dar şi nicotină (din ţigări), alcoolul (din băuturi), orgasmul sexual, extazul mistic acţionează prin acelaşi mecanism: creşterea producerii neurotransmiţătorului plăcerii, dopamina.

Impactul puternic al drogurilor asupra oamenilor a determinat studii ştiinţifice foarte extinse, în special în SUA şi Suedia. Aceste studii recente au demonstrat un fapt incredibil la prima vedere. Creierul nostru, în anumite

condiţii, deci nu prin căile metabolice normale, poate produce compuşi cu activitate halucinogenă. Cărţile hinduso-tibetane pomeneau de acum 2000 de ani despre cel de al treilea ochi, situat în creier, în dreptul mijlocului frunţii, numit a şasea chakră, Ajna. Ulterior a fost identificată cu epifiza sau glanda pineală. De-abia în anii ' 80 s-a demonstrat că glanda pineală reglează somnul prin producerea unui hormon numit melatonina, care este sintetizat din aminoacidul triptofan. Dar studii

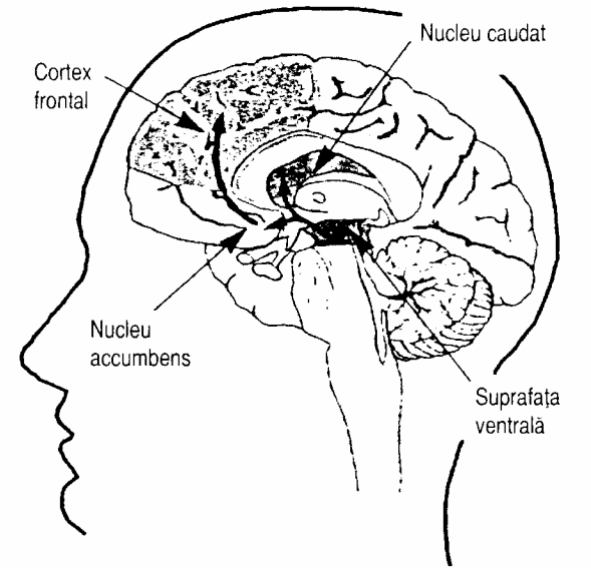

Fig. 1. *Zona din creier în care acţionează drogurile halucinogene.*

*Î*ntreprinse la sfârşitul anilor '90 au demonstrat că în anumite condiţii, căile metabolice de degradare a melatoninei duc la formarea unor compuşi cu activitate halucinogenă, derivaţi ai triptaminei, numiţi 5 metoxi dimetiltriptamină (5 MeO-DMT) şi dimetiltriptamină (DMT). Or acest din urmă compus este deja menţionat în tabelul 1, drept componentul activ al plantei ayahuasca din bazinul Amazonului şi al unor broaşte din Mexic. În mod normal, aceşti compuşi sunt produşi în cantităţi infime.

Dar iată că o sectă modernă, Tao Dark Room din Tailanda, a creat un centru în care printr-un regim de întuneric forţează sinteza melatoninei şi obţine pentru cei dornici stări psihedelice, mistice şi... efecte paranormale (fără droguri).

ANEXA 3. ESTE SISTEMUL IMUN UN SIMŢ EXTRASENZORIAL?

Acest titlu, la prima vedere şocant, a fost împrumutat din binecunoscta revistă franceză, Science et Avenir. Într-adevăr, despre cel de al şaselea simţ, al pericolului, al clarviziunii, al intuiţiei s-a scris foarte mult, iar comunitatea ştiinţifică internaţională nu este convinsă de existenţa unei dotări deosebite, deşi unii oameni pot prezenta calităţi remarcabile tămăduitoare, de clarviziune sau sensibilitate la variaţiile câmpului magnetic terestru.

Pe de altă parte, tămăduirea prin sugestie, rugăciune sau hipnoză este reală şi, în final, acest domeniu, ce pare să fie situat în domeniul paranormalului, este cel mai important. Tămăduirea pe cale sugestivă, spirituală s-a menţinut de-a lungul veacurilor neschimbată alături de progresele civilizaţiei şi medicinei. Ceea ce era clar pentru oamenii din antichitate, unirea indisolubilă dintre minte şi corp, dintre creier şi restul organismului, a fost schimbat de Ştiinţă, din considerente reale, mai mult didactice. Un medic bun profesionist se interesează şi de bolnav, nu numai de boala respectivă. Capitolul 8 este dedicat tocmai acestei probleme. Moralul, optimismul, echilibrul psihic sunt arme redutabile în lupta organismului cu microbi, virusuri, paraziţi, dar şi cu stresul.

Exemplul este citat în mai multe cărţi. Soţului, inginer cu o bună situaţie familială şi materială, i se diagnostichează un cancer cu metastază, medicii admiţând o supravieţuire de cel mult şase luni. Soţia, medic, nu îi spune soţului acest diagnostic, inventând altul, legat de o infecţie respiratorie.

Apoi soţia îi propune o perioadă de recuperare cu călătorii, mers pe jos, distracţii etc. După un an, soţul îşi reia slujba. Dar după trei ani, soţul se întâlneşte din întâmplare cu medicul care l-a îngrijit şi care se miră şi îi spune diagnosticul adevărat. După două luni... soţul a murit.

Sigmund Freud a fost primul om de ştiinţă care a înţeles influenţa puternică a echilibrului psihic asupra producerii bolilor psihosomatice, mai ales existenţa unor emoţii deosebite în copilărie, a frustrărilor, leziunilor afective. Emoţiile puternice pot îmbolnăvi, dar pot şi vindeca. De-abia după aproximativ 70 de ani de la apariţia psihanalizei apare o nouă ramură a medicinei, psihoneuro-imunologia, adică studierea interacţiunilor dintre sistemul endocrin şi cel imun. S-a admis, în fine, că prin hormoni, creierul influenţează sistemul imun. Invers, tot pe cale chimică, sistemul imun înştiinţează creierul că în organism are loc o luptă puternică cu microbii sau alt agent patogen.

Sistemul imun acţionează fără intervenţia conştiinţei. Tot timpul, în organismul nostru sistemul imun trebuie să vegheze şi să lupte imediat ce agenţi patogeni au pătruns. În figura 2, este prezentată schema de luptă a sistemului imun.

Bătălia este aprigă, pe viaţă şi pe moarte, pe cale chimică. Ca într-o adevărată luptă, agenţii patogeni sunt întâmpinaţi mai întâi de cercetaşi (neutroftle), care intră în luptă distrugând invadatorii. Dacă aceştia sunt în număr mare, se trimit mesaje chimice (citokine), alarmând globulele albe

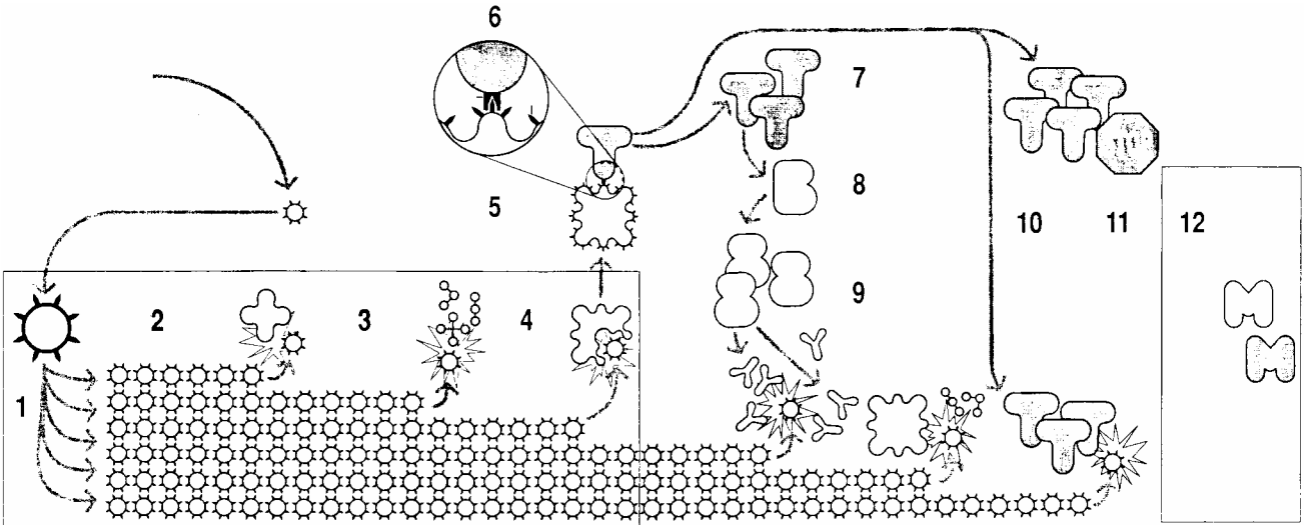

1. Corpul este bombardat neîncetat cu virusuri, bacterii şi alti microbi. Aceştia încep atacul prin multiplicare, iar organismul declanşează alarma sistemului imunitar.

2. Neutrofilele sosesc primele la locul infecţiei. Acest tip de leucocite sunt produse în măduva oaselor şi trăiesc doar 3-4 zile.

3. Sistemul complement (complementar) este format din peste 20 de proteine care circulă in sânge. Acestea se lipesc de microb.

4. Macrofagele sunt asemănătoare unui tanc, fiind deosebit de puternice în uciderea microbilor. Macrofagele transmit semnale altor celule.

5. După ce macrofagele au ingerat un microb, prezintă pe membrană markeri specifici, care vor alarma celulele T helper (de ajutor).

6. Celulele T helper (de ajutor) - leucocitele - au echipament propriu de recunoaştere specifică a microbilor. În cursul atacului celulele T se divid.

7. Celulele T helper sunt activate de interleukina-l produsă de macrofag. Leucocitele eliberează alte citokine ce activează alte celule T şi B. În acest proces se eliberează şi interferon care activează macrofagele.

8. Celulele B stimulate de celulele T helper se divid la rândul lor şi produc plasmocitele. ce fabrică anticorpii specifici microbului.

9. Anticorpii, făcând parte din imunoglobine, sunt proteine care recunosc şi se leagă de microb, oprindu-l direct sau fâcându-l vulnerabil la distrugerea de către macrofage şi neutrofile. Anticorpii activează de asemenea sistemul complement (complementar).

10. Celulele T killer (distrugătoare) recunosc şi distrug celulele infectate cu viruşi sau canceroase. Procesul de distrugere se efectuează prin secreţia unor proteine (perforine) care găuresc membrana celulei, care este distrusă.

11. Celulele T supresor (de oprire) stopează activitatea sistemului imunitar după eliminarea intrusului, pentru a preveni autodistrugerea.

12. Celulele cu memorie, de tip B şi T, circulă - ca urmare a unei infecţii - prin organism, pregătite să susţină o apărare rapidă cu următoarea ocazie a revenirii aceluiaşi agent infectios. Aceste celule devin avangarda defensivei împotriva invadatorilor infectioşi recurenţi.

Fig. 2. *Sistemul imun şi secvenţa implicării componentelor sale în cursul unei infecţii.*

(leucocite), adevăraţii soldaţi, prin limfocitele T, apoi tancuri (macrofage) şi alte celule, limfocite B, factori de complement şi plasmocite, care descarcă gloanţe specifice (anticorpi). Deci lupta se duce fără alarmarea conştiinţei (a cortexului), dar subconştientul este înştiinţat prin talamus şi hipotalamus, care eliberează hormoni şi peptide. Mai mult, o dată bătălia câştigată, sistemul imun se dotează cu anticorpii specifici microbului respectiv. Sistemul imun are memorie proprie. Artileria şi blindatele sistemului imun sunt formate din celule ucigaşe, cum sunt macrofagele, neutrofilele şi limfocitele T, care în lipsa unei bătălii stau în aşteptare în cazarme (splina şi ganglionii limfatici). Acestea sunt în permanentă comunicare cu creierul prin nervii simpatici şi pe cale chimică (encefaline, neurotransmiţători, hormoni).

Pe calea chimică, sistemul imun este reglat de creier, prin stimulare sau inhibiţie, în funcţie de necesităţi. Comunicarea dintre creier şi sistemul imun are loc prin intermediul unei game numeroase de interleukine (produse de limfocite), citokine, neurotransmiţători, hormoni, tocmai pentru nuanţarea şi diversificarea acţiunii coordonate de luptă. Tocmai de aceea profesorul Ed Block de la Universitatea din Dallas, unul dintre descoperitorii interleukinelor, a asemănat sistemul imun cu cel de al şaselea simţ, ce acţionează în mare parte fără intervenţia creierului.

Comunicarea de la nivelul creierului (componenta subconştientă hipotalamus-hipofiză) are loc prin intermediul hormonilor ACTH şi CRF

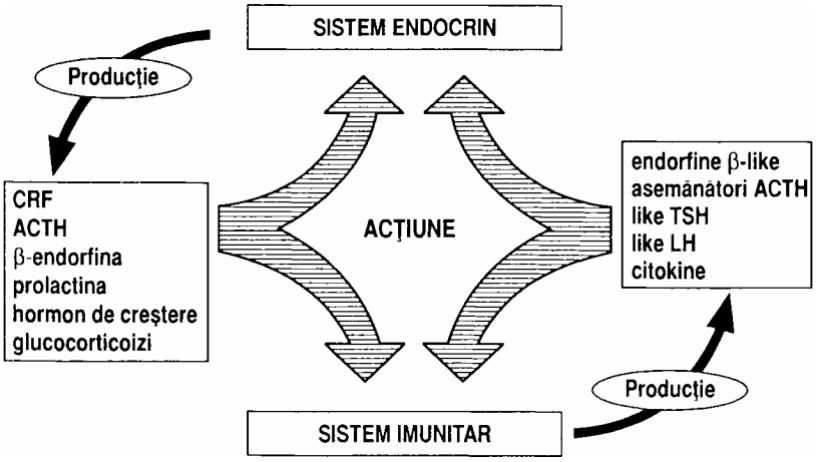

Fig. 3. Sc/?ema/nter-re/af/e/d/hfres/stemu**/neL**/roendocr/nş/'ce**//'mL**/n

(factor eliberare corticotropină), în schimb, celulele imunocompetente trimit mesaje prin intermediul citokinelor. Schema din figura 3. reprezintă aşa-zisa axă hipotalamico-hipofizo-suprarenaliană, care reprezintă sistemul de alarmare, de luptă în stres, boală sau pericol. În acest fel trebuie înţeles cel de al şaselea simţ, în care creierul (subconştient) participă la orice agresiune, trimiţând ajutor atât sistemului imun, cât şi întregului organism prin furnizarea de energie chimică produsă prin acţiunea adrenalinei şi a hormonilor suprarenali. Aceştia din urmă au rol dublu, pe lângă creşterea glicolizei (sursă de energie), inhibând sistemul imun, care o dată dezlănţuit, poate ataca propriile celule (aşa cum se întâmplă în bolile autoimune) [47].

Desigur apare o întrebare logică: de ce prin emoţii puternice, ne îmbolnăvim? Răspunsul principal este dat de creşterea secreţiei de hormoni glucocorticoizi, care inhibă sistemul imun. De aceea, oamenii stresaţi, pesimişti se îmbolnăvesc mai uşor. În schimb, vindecările pe cale spirituală, care includ rugăciuni cu emoţii până la extaz, se produc tot pe cale imună, când creierul contrabalansează secreţia corticoizilor aruncând în luptă alte arme imune, cum sunt interleukinele şi factorul de necroză tumoral, ce pot distruge tumori (demonstrat experimental).

ANEXA 4. TESTAŢI-VĂ EVENTUALELE CAPACITĂŢI EXTRASENZORIALE

Ţinând seama că multe persoane cred în paranormal şi într-o „dotare extrasenzorială", de ce nu ar încerca fiecare cititor să verifice dacă este „dotat"? în caz pozitiv, le puteţi arăta şi prietenilor, dacă nu, vă veţi convinge singur, de ce savanţii sunt sceptici.

Testele prezentate mai jos provin din cărţi consacrate special acestei probleme, cum este cea a lui Paul Huson, „Cum să-ţi testezi şi să-ţi dezvolţi

capacitatea extrasenzorială" (52). Majoritatea testelor ce apar în presa din România provin direct sau indirect din această carte.

1. Testul plicului. Luaţi două plicuri identice ca format. Într-unui puneţi o fotografie sau un carton tăiat identic. Încercaţi să ghiciţi în care plic este fotografia; puteţi ţine în mână plicul, dar nu trişaţi.

2. Test pentru clarviziune cu zaruri. Cereţi unui prieten să arunce un zar de mai multe ori (cel puţin de 20 de ori). Încercaţi să ghiciţi numărul care va ieşi. Concludent în peste zece reuşite.

3. Testul cărţii de joc timbrate. Luaţi un pachet de 32 de cărţi de joc şi cereţi unui amic (sau singur) să lipească o marcă poştală pe faţa unei cărţi de joc. Amestecaţi şi înşiruiţi-le cu faţa în jos pe masă. Trebuie să ghiciţi care este cartea cu marca lipită. Concludente sunt două din trei încercări reuşite.

4. Testul cărţilor de joc. Aşezaţi la întâmplare cele 32 de cărţi de joc cu faţa în jos. Încercaţi să ghiciţi, în ordine, culorile roşii şi cele negre.

Dacă reuşiţi, treceţi la o fază superioară şi ghiciţi chiar identitatea cărţii respective (calitatea).

5. **Test pentru radiestezie.** Luaţi două ceşti, două farfurioare şi l-2 bucăţi de zahăr cubic (toate identice). Puneţi zahărul într-o farfurioară, acoperiţi cu ceaşca. Încercaţi să ghiciţi în care dintre cele două ceşti răsturnate se află zahărul. Dacă nu puteţi cu gândul, apelaţi la un pendul. Acesta se confecţionează dintr-o sfoară de 25 cm lungime de al cărei capăt se leagă o cheie sau o piatră. După ce observaţi balansul natural al pendulului, hotărâţi că sensul iniţial este Da, iar cel opus, Nu. Acum treceţi cu pendulul în mişcare pe deasupra ceştilor şi găsiţi după mişcările pendulului, în care ceaşcă se află zahărul. Atenţie la mişcările pendulului, care îşi poate schimba sensul rotirii. Citiţi şi partea dedicată radiesteziei din capitolul 4. Observaţi eventual efectul oboselii.

6. Teste cu întrebări pentru intuiţie. Acesta ar fi cel de al şaselea simţ, al pericolului, clarviziunii:

a. Când sună telefonul, de obicei ştiu cine mă caută. Chiar întotdeauna sau numai cu cei apropiaţi? Din zece apeluri, câte sunt pozitive?

b. Deseori ghicesc ce vor partenerii de discuţie să spună şi termin fraza în locul lor. Cât de des? Faţă de oricine sau numai cu cei apropiaţi?

c. Când întâlnesc persoane străine, simt de multe ori că le cunosc demult. Cât de des?

d. Câteodată visez fapte care au loc în viitor. Cât de des. Peste zece ori pe lună?

e. Mă consider o persoană sensibilă, mă afectează emoţiile negative din jur. Sunteţi sigur sau este o influenţă a telenovelelor?

f. Uneori am senzaţii clare de déjà-vu, că am mai fost acolo. Mai mult de 5 ori într-un an?

g. Simt instinctiv când membrii familiei mele sau prieteni apropiaţi au probleme cu sănătatea, se găsesc în pericol sau au avut loc eventuale decese. De cîte ori pe an?

h. Mi se întâmplă să-mi fie antipatic un străin, fără nici un motiv aparent. Cât de des? Se confirmă această antipatie sau a fost numai o impresie vagă, neconfirmată în timp?

i. Am avut vise în care simţeam că zbor sau pluteam. Cât de des?

Este tema principală a viselor sau apare sporadic, destul de rar, dar cu impact emotiv?

j. Au fost momente când am simţit că mi se va întâmpla ceva rău, înainte ca acel fapt să se întâmple cu adevărat. Sunteţi sigur? De câte ori?

Aceste zece întrebări ar trebui să vă dea un scor afirmativ când la cel puţin cinci dintre ele veţi fi sigur de răspuns. Ceea ce este foarte greu. De fapt, un răspuns sigur la întrebările g şi j, confirmat de mai multe ori, reprezintă un scor afirmativ. Un răspuns afirmativ, sincer, la toate întrebările, vă dă dreptul să vă consideraţi deosebit. Majoritatea vor răspunde afirmativ doar la 3-5 din cele zece întrebări. Repartiţia populaţiei pentru această eventuală „dotare'[1] va corespunde curbei descrise în figura 1.2.

ANEXA 5. CHIAR DACĂ AVEŢI SINESTEZIE, TOT SUNTEŢI NORMAL!

Când Karen Chenausky, o cercetătoare din domeniul vorbirii, din Sommerville, Mass., aude sunetul nostalgic al unui saxofon, în faţa ochilor are imaginea colorată a unor şerpi unduind prin aer. O melodie cântată la muzicuţă îi provoacă imagini de livezi verzi, iar un concert de pian îl ascultă pe un fond albastru ca cerul. Când gustă o linguriţă de şerbet de mango, peretele din cameră capătă o culoare galben ca lămâia, dar cu dungi de culoarea cireşelor. Este Karen anormală, are viziuni paranormale?

SINESTEZIA este o stare deosebită existentă la unii oameni, nu chiar rară (1 din 2000), rezultată dintr-un defect congenital la nivelul transmiterii semnalelor provenite de la simţuri. În mod normal, la 99% din oameni, senzaţia primită de la un simţ (vizual, auditiv, olfactiv) determină o recepţie localizată în centrii respectivi din creier. Dar la sinesteţi, o aromă de mentă determină o asociere cu o culoare gri-verzuie. Pe fiecare posesor al acestui defect, încrucişarea senzaţiilor îl caracterizează. La majoritatea persoanelor

sinestezice, predomină asocierea auzului cu vederea şi senzaţii auditive colorate. Diferite cuvinte scrise evocă culori variate, ca şi cum conţinutul unui mesaj are anumită culoare.

Cei afectaţi de sinestezie sunt oameni normali, imaginile pe care le au în permanenţă şi cu care se obişnuiesc nu le afectează conştiinţa sau echilibrul psihic. Acesta este mesajul principal al primului Simpozion Internaţional al Asociaţiei Americane a sinesteziştilor ce s-a ţinut în iunie, 2001, la vestita Universitate Princeton. Deşi sinestezia a fost semnalată încă acum 300 de ani, a fost catalogată drept anomalie genetică o curiozitate medicală, marginalizată spre limitele paranormalului. Şi totuşi, ulterior s-au descoperit printre sinestesişti nume celebre cum au fost compozitorul şi pianistul Franz Liszt, fizicianul laureat al premiului Nobel Richard Feynman şi scriitorul ruso-american Vladimir Nabokov. Majoritatea celor care posedă această proprietate preferă să nu o declare şi altora, din diverse motive, printre care şi etichetarea de paranormal, tip cu viziuni etc.

Neurologul american Richard Cytovic, care a publicat articole ştiinţifice şi cărţi de popularizare despre acest subiect, pretinde că în realitate sinestezia este mult mai rară, în proporţie de 1 la milion. Prin studii de microdisecţie comparată, Cytovic a concluzionat că aceasta provine dintr-o asociere defectuoasă la nivelul sistemului limbic a emoţiilor cu memoria şi că ar fi de fapt o „fosilă vie", o rămăşiţă ancestrală a unui sistem de percepţie multisenzorială, care exista la mamifere acum câteva milioane de ani. Prin sinestezie, mamiferele ancestrale aveau informaţii rapide, multisenzoriale despre un fruct, de exemplu, ştiindu-i în acelaşi timp culoarea, gustul şi mirosul.

Daphne Maurcr, neurolog la Universitatea McMaster din Ontario, susţine că sinestezia este prezentă la toţi nou-născuţii în primele 4 luni, după care partea conştientă, cortexul devine suficient de dezvoltat funcţional pentru a prelua conducerea psihică. După vârsta de 4 luni, capacitatea sinestezică dispare treptat la 99% din oameni. Să fie chiar aşa? După cum am menţionat pe parcursul cărţii, în concordanţă cu descoperirile neurologilor, marea majoritate a oamenilor folosesc doar 3-5% din capacitatea funcţională a creierului. Câţi oameni dotaţi cu sinestezie au confundat această percepţie multiplă cu viziuni, halucinaţii şi au pretins că sunt „dotaţi" pentru paranormal sau, din contră, că sunt bolnavi mintal? Profesorii V. Ramacharndran şi E. Hubbard de la Universitatea din San Diego, California, susţin că, la unii

oameni, sinestezia se găseşte într-o formă redusă. De exemplu, unii poeţi faimoşi pentru metaforele lor, chiar „vedeau" mirosuri sau „auzeau”

culori. Pictorul abstract Vassily Kandinsky, când auzea o melodie, „vedea”

conţinutul psihic şi din acest motiv nu putea suporta să fie prezent la o audiţie a unei opere compuse de Richard Wagner. Poate Natura îşi mai ascunde secretele sub paravanul paranormalului!

POSTFAŢĂ

După cum am afirmat în Prefaţă, această carte nu a fost scrisă dintr-un „îndemn ezoteric sau iluminat", ci ca urmare a unei lucrări precedente [76]. Voluminosul material strâns pentru studiul emoţiilor a inclus numeroase referiri la domeniul fascinant al paranormalului. După parcurgerea acestui material, a numeroaselor discuţii cu oameni de ştiinţă din ţară şi străinătate, caracterul misterios, confuz şi contradictoriu al paranormalului a rămas pentru mine un fel de provocare.

In materialul prezentat în această carte, am inclus noile studii ale savanţilor pentru explicarea unor fenomene paranormale, desigur, în limita accesului posibil. Aşa cum am menţionat în Prefaţă, ar fi fost de dorit ca după parcurgerea atentă a acestei cărţi de către cititor, acesta să-şi poată forma o părere sau o concluzie cel puţin asupra unor aspecte ale paranormalului, dacă nu globală. Dacă nu s-a obţinut această concluzie, de vină poate fi atât autorul acestei cărţi, dar şi... domeniul, paranormal.

Într-adevăr, în afară de caracteristicile paranormalului prezentate în capitolul I, acest domeniu mai posedă încă o calitate, aceea de a conferi multiplelor aspecte un caracter confuz, ceva încă inexplicabil sau „în coadă de peşte". Cu alte cuvinte, chiar manifestările explicate foarte clar, cum este fenomenul zombie, tot mai păstrează câte ceva încă misterios, chiar pentru savanţi; ce să mai vorbim despre omul de pe stradă.

Chiar dacă afirmăm că din totalitatea fenomenelor paranormale, 10% sunt încă neexplicabile ştiinţific, iar restul sunt explicabile sau plăsmuiri ale minţii şi imaginaţiei, tot merită atenţia savanţilor, justificând misterul şi atracţia acestui domeniu. De altfel şi alţi autori cu formaţie ştiinţifică ce au abordat acest domeniu, începând cu Freud şi Jung, sfârşind cu Benson, Beyerstein, Siegel, Sagan, au inclus păreri asemănătoare. De ce? Probabil din cauza componentei subconştiente a psihicului uman şi a emoţiilor asociate. Aşa cum este unanim admis, puţini oameni pot să-şi controleze emoţiile şi să gândească raţional, când pătrund în domenii cum sunt esenţa vieţii şi morţii,

dotarea psihică specială, vindecările spirituale... şi, în final, credinţa în Dumnezeu.

BIBLIOGRAFIE

1. ALLAN, SCHIFF, KRAMER, *Cine se teme de spirite,* Ed. Politică, Bucureşti.

1973

2. ANDREAS P., DAVIES R.L., *Ştiinţele secrete,* Ed.Saeculum, Bucureşti, 2000

3. ANDREWS, T., *Psihometria, capacitatea paranormală,* Ed. Teora, Bucureşti, 2000.

4. BENSON H., *The Relaxation Response,* Avon Books, New York, 1975

5. BEYERSTE1N B.L., *The Brain and Consciousnness,* Skept.Inquirer, 12, 163, 1989

6. BLACKMORE S., DAVIS A.H., *Test your Psychic Power,* Harper Collins, London, 1995

7. BLACKMORE S., *Near Death Experience,* Prometheus Books, Buffalo, 1993 S. BLAGA L., *Religie şi Spirit,* Ed. Dacia Traiană, Sibiu, 1942

9. BONEWITS R.E., *Real Magic,* Berkley Books, New York, 1972

10. BRADBURY W., editor, *Into the Unknown,* Readers Digest Symposia, 1981

11. BROTHERS L., *How Society Shapes the Human Mind,* Oxford University Press, 1997

j 12. *BROWN D.B., Stress and the An ofBiofeedback,B^ntâmBook^Nev, York,* 1978

13. CAPRA F., *Uncommon Wisdom, Fontance Paperback,* New York, 1989

14. CAPRA F, *Too of Physics,* Bantam Books, New York, 1988

i 15. CASTANEDA C, *Journey to Ixtlan,* Simon/Schuster, New York, 1972 CEL AN E., *Biocâmp şi bioradiafii,* Ed. Teora, Bucureşti, 1994 . CELAN E., *Parapsihologia şi Serviciile secrete,* Ed. Miracol, Bucureşti, 1997 tl> CHELCEA S., CHELCEA A., *Eu, Tu, Noi,* Ed. Albatros, Bucureşti, 1983 jlv. COCHRANE E., *Velikovsky Still in Collision,* Skeptic, 3,47-50, 1996 1.2J. COLLINGE W., *Cartea energiilor,* Ed. Lucman, Bucureşti, 1998 [2: CONSTANTIN D., *Inteligenţa Materiei,* Ed. Militară, Bucureşti, 1981 (21. COUSINS, N., *Head First,* Penguin Books,

New York, 1989 23 CULIANU LP., *Eros şi Magie în Renaştere,* Ed. Nemira, Bucureşti, 1994 2- DELUMEAU J., *Păcatul şi Frica,* Ed. Meridiane, Bucureşti, 1985 *ţf* DELUMEAU J., *Frica în Occident, 2* voi. Ed. Meridiane, Bucureşti, 1986 fcfc. DORIAN D., *Paranormal 2000,* Ed. Universal Dalsi, Bucureşti, 2000 *ET.* DRUOTP., *Vindecarea spirituală şi Nemurire,* Ed. Sagittarius, Iaşi, 1994 » EBERN H., BEYERSTEIN B.L., *Maria \s Near Death Experience,* Skept.Inq.

20. 27, 1996

29. ELIADE M., *Şamanismul şi tehnicile extazului,* Ed. Humanitas, Bucureşti. 1951/ 1997

30. ELIADE M., *Ocultism, Vrăjitorie şi Mode culturale,* Ed. Humanilas, Bucureşti, 1997

31. EMERY E., *On Nova's Abduction Investigation Program.* Skept. Inquirer, 20,15,1996

32. ERDELYI M.H.. *History of Psychoanalysis,* Freeman. New York. 1985

33. EVSEEV I., *Dicţionar de Magie, Demonologie şi Mitologie.* Amarcord, Timişoara, 1998

34. FARADAY A., *Dream Power,* Berkley Books, New York, 1982

35. FIORE E., *You have been here, Before,* Ballantine Books, New York, 1979

36. FREUD S., *Opere,* vol. l-2, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1924/1991

37. FREUD S., *Psihanaliza fenomenelor oculte,* Ed. Aropa, Bucureşti, 1936/2000

38. GARDENER M., *The Great Cult Mystery* Prometheus Books, Buffalo, 1995

39. GELLER U., *En contact avec les Intelligences Cosmiques,* Pygmallion, Paris, 1975

40. GHEORGHIU V.A., *Hipnoza,* Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1977

41. GIOVETTI P., *Ghidde Esoterism,* Ed. Lucman, Bucureşti, 1997

42. GOLEMAN D., *Emotional Intelligence,* Bantam Books, New York, 1996

43. GREENFIELD S., *Journey to the Centers of the Mind,* Freeman, New York, 1996

44. GUJA C., *Aura corpului uman,* Ed. Polirom, Bucureşti, 2000

45. HALL M., ROBINSON D., *The Human Brain,* Springer, Heidelberg, 2000

46. HASSEL M., *Operaţiunea Controlul Minţii,* Ed. Nemira, Bucureşti, 2002

47. HERBERT T.B., *Stress and Immunity,* Psychosomatic Medicine, 55, 379, 1995

48. HOPKE R.H., *Nimic nu este întâmplător,* Ed. Humanitas, Bucureşti, 2002

49. HOLDEVICI I., VASILESCU I.P. *Psihoterapia,* Ed. Ceres, Bucureşti, 1993

50. HULL ET. *The Dance of Life, the other Dimension of Time,* Doubleday, N.Y., 1977

51. HUTIN S., *VHistoire de VAlchimie,* Marabout, Paris, 1975

52. HUTSON P., *How to Test and Develop Your ESP,* Abacus, London, 1977

53. HUXLEY A., *The Doors of Perception, Heaven and Hell,* Penguin, London, 1969

54. HYMAN R., *Evaluation of Military's Program on Psychic Spying,* Sk.Inq. 20, 27,1996

55. IORDANESCU T., *Fachirii indieni şi doctrina lor,* Ed. Paralela 45, Piteşti, 2001

56. JUNG C.G., *Flying Saucers,* Signet Books, New York, 1969

57. JUNG C.G., *Man and His Symbols,* Laurell Ltd., New York, 1978

58. JUNG C.G., *în Lumea Arhetipurilor,* Ed. Jurnalul Literar, Bucureşti, 1936/1994

59. KEENE L., *The Psychic Mafia,* Dell Books, New York, 1978

60. KOESTLER A., *The Roots of Coincidence,* Vintage Books, New York, 1973

61. LASKOW L., *Healing with Love,* Harper Collins, San Francisco, 1992

62. LATNER J., *The Gestalt Therapy,* Julian Press, New York, 1973

63. LE BON G., *Psihologia Mulţimii,* Ed. Anima, Bucureşti, 1895/1990

64. LE DOUX J., *Emotions, Memory and Brain,* Scientific American, 199, 192, 1994

65. LEICHMAN R., *Nature and Purpose of Emotions,* Journ.Holistic Med., 6,2^ 1989

66. MAJAX G., *Magicienii,* Ed. RAO, Bucureşti, 1993

67. MARAIAN1 R, ***Tibetul Secret,* Ed. Saeculum, Bucureşti, 2002**

68. MARCUSE H., *Eros and Civilisation,* Vintage Books, New York, 1962

69. MEHTA G., *Karma Kola, Marketing the Mystic East,* Simon Schuster, Ne> York, 1988

70. MERCIER M., *Şamanism şi şamani,* Ed. Moldova, Iaşi, 1993

71. MICHEL A., *Metanoia, fenomene ale Misticismului,* Ed.Nemira, Bucureşti, 199

72. MOODY R., *Life after Life,* Bantam Books, New York, 1977

73. NESTLER V., *Telepatia,* Ed. IRI, Bucureşti, 2000

74. OLINESCU R., GREABU M., *Chemiluminescenţa şi Bioluminescenţa,* E< Tehnică, 1987

75. OLINESCU R., *Alimentaţia sănătoasă,* Ed. Niculescu, Bucureşti, 1999

76. OLINESCU R., *Despre Emoţii şi Stress,* Ed. Niculescu, Bucureşti, 2003

77. ORNSTEIN R., *The Psychology of Consciousness,* Penguin, New York, 199:

78. OPRIŞ T, *Bios,* 5 volume, Ed. Albatros, Bucureşti, 1991-2000

79. OSTRANDER S., SCHROEDER L., *Psychic Discoveries behind Iron Curtai* Bantam Books, New York, 1978

80. PATRUT A., *De la Normal la Paranormal,* Ed. Dacia, Cluj, 1992

81. PENDERGAST M., *First of all, Do not Harm!,* Skeptic, 3, 36, 1995

82. PFEIFER S., *Vindecare cu orice preţ,* Ed. Ariel, Timişoara, 1996

83. PIRSIG R.M., *Zen and the Art of'Motocycle Maintenance,* Bantam, New Yor 1974

84. PRIESTLEY J.B., *Man and Time,* Dell Bokks, New York, 1969

85. PUHARICH A., *Beyond Telepathy,* Doubleday, New York, 1974

86. RANDI J., An Encyclopedia of Claims, *Frauds and Hoaxes of the Occult and t, Supernaturel,* St. Martin's Press, Philadelphia, 1995

87. REGUS N., *The Human Aura,* Berkley Publ., New York, 1974

88. ROC AкD Y., *La Perception du Champ magnétique,* Recherche, 15, 151, 19È

89. RONEY DOUGAL S., *Ştiinţă şi Magie,* Ed. Elit, Bucureşti, 1994

90. RORHSACH H., *Manual de Psihodiagnostic,* Ed. Trei, Bucureşti, 2002

91. RUSU I. et al. *Efectele biologice ale radiaţiilor electromagnetice de radiofrecver şi microunde.* Ed. Medicală, Bucureşti, 2002

92. SAGAN C, *The Dragons of Eden,* 22edit., Ballantine Books, New York, 19

93. SAGAN C, *The Demon-Haunted World; Science as a Candle in the Da,* Random House, New York, 1995

94. SELYE H., *Stress without Distress,* Signet Books, New York, 1975

95. SEVIGNY D., *Tehnici de concentrare,* Ed. Polirom, Bucureşti, 2000

96. SIEGEL R., *Whispers, the Voices of Paranoia,* Crown Publ., New York, 19^{c}.

97. SIEGEL R., *Fire in the Brain,* Clinical Tales of Hallucination, Penguin, N< York, 1992

98. SMITH A., *Powers of Mind,* Ballantine Books, New York, 1976

99. SPRINGER S.P., DEUTSCH G., *Left Brain, Right Brain, Freeman,* New Yo 1985

100. STEIN G., editor, *Encyclopedia of the Paranormal,* Prometheus Books, Buffalo, 1996

101. STELKER D., GLYMOUR C., *Examining Holistic Medicine,* Prometheus, Amherst, 1985

102. STONE A., BROWNING N.L., *The Other Side of Mind,* Paper Books, New York, 1968

103. STRAUSS L., *Gândirea sălbatica,* Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1963/1970

104. STEFANESCU P., *Telepatia,* Ed. Aion, Oradea, 2000

105. TOCQUET R., *Les Pouvoirs secretes de VHomme,* Ed. Tai Lu, Paris, 1968

106. TOMKINS P., BIRD C., *La Vie Secrete des Plantes,* Laffont, Paris, 1975

107. UEXKULL VAN THURE, *La Medicine Psychosomatique,* Galimard, Paris, 1966

108. WADE D., *The Serpent and the Rainbow,* Warner Books, New York, 1985

109. WALLACE A., HENKIN B., *The Psychic Healing Book,* Dell, New York, 1979

110. WEIL A., *Spontaneous Healing,* Simon Schuster, New York, 1996

111. WILSON C, *Mysteries, Granada Panther,* London, 1978

1 12. WOOD E., *Yoga, the Technique of the Life,* Penguin Books, London, 1970 113. WOLF R., *Believe what we See, Hear and Touch,* Skept.Inquirer, 20, 23, 1996 1 14. WURTZ B., *New Age,* Ed. De Vest, Timişoara, 1991